

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Kamu Yönetimi Bilim Dalı

SEÇMENLERİN BELEDİYELER HAKKINDAKİ ETİK ALGISI: ANKARA ÖRNEĞİ

Yasin APA

Doktora Tezi

Ankara, 2013

SEÇMENLERİN BELEDİYELER HAKKINDAKİ ETİK ALGISI: ANKARA ÖRNEĞİ

Yasin APA

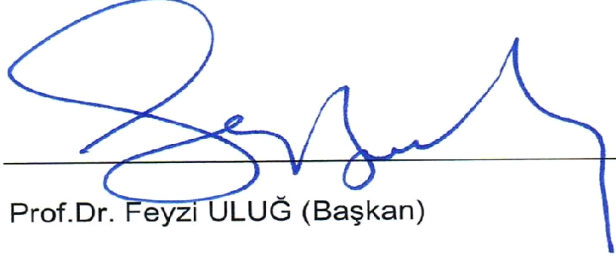
Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı
Kamu Yönetimi Bilim Dalı

Doktora Tezi

Ankara, 2013

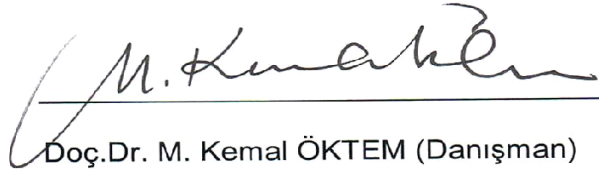
KABUL VE ONAY

Yasin APA tarafından hazırlanan "Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı: Ankara Örneği" başlıklı bu çalışma, 10 Ocak 2013 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Doktora Tezi olarak kabul edilmiştir.

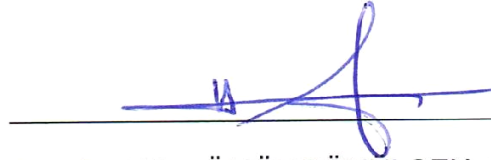

Prof.Dr. Feyzi ULUĞ (Başkan)

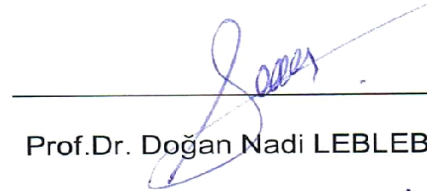

Doç. Dr. M. Kemal ÖKTEM (Danışman)

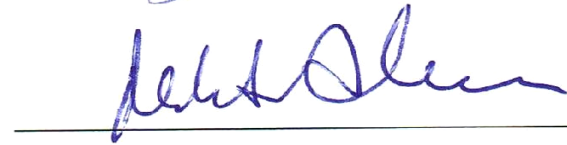

Doç. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN (İkinci Danışman)

Prof. Dr. Doğan Madi LEBLEBİCİ (Üye)

Prof. Dr. Mahmut ARSLAN (Üye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Prof. Dr. Yusuf ÇELİK
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

- Tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.
- Tezim sadece Hacettepe Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.
- Tezimin 4 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin tamamı her yerden erişime açılabilir.

10.01.2013

Yasin APA

TEŞEKKÜR

İlkokula yeni başladığım zamanlar, soğuk savaşın zirve yaptığı, ABD ve SSCB arasında her alanda kıyasıya bir yarışın yaşandığı, her iki ülkenin uzaya mekik gönderip durduğu bir dönemdi. Uzay mekiklerinin fırlatılışı, astronotların görüntüleri tek kanallı televizyondaydı her gün. Bense, bunları gören meraklı bir çocuktum. Klasiktir, her çocuğa sorulur “büyüyünce ne olacaksın? diye. Benim cevabım hazırды “astronot veya bilim adamı olacağım”. Ne kadar imkânsız görünse de, bir çocuğun hayaliydi bu. Hem ne demiş Yahya Kemal, *“Yürü! Hür maviliğin bittiği son hadde kadar, insan âlemde hayal ettiği müddetçe yaşar.”*

Yıllar geçti, büyüdük, tabi ki astronot olmadık ama hür maviliklerde uçmaya muvaffak olduk. İşte şimdi, bu tez çalışmasına verilen emekler karşılığını bulduğu takdirde bir çocuğun hayali gerçekleşmiş olacak.

Burada, bilim insanı olma hayaliyle çıkılan bu uzun ve zorlu yolun en başında bana önce iyi bir insan olmayı ve sonra okuma-yazmayı öğreten ilkokul öğretmenim Bayan Gülşen CENGİZ ve onun şahsında isimlerini burada sayamayacağım diğer tüm öğretmenlerime en derin sevgi ve şükranlarımı sunuyorum.

Doktora eğitimime başladığım Malatya İnönü Üniversitesi’ndeki hocalarım Prof.Dr. S.Kemal KARTAL, Prof.Dr. Selma KARATEPE, Doç.Dr. Hasan BURAN’ı saygıyla anıyorum.

Malatya’dan Ankara’ya atandığım zaman doktora eğitimimi artık sürdürmemin mümkün olmadığını düşündüğüm ve umutsuzluğa kapıldığım bir zamanda, Türkiye’nin en iyilerinden biri olan Hacettepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü’ne kabul edilmemi ve eğitimimi sürdürmemi sağlayan başta Prof.Dr.D.Nadi LEBLEBİCİ ve bölümdeki diğer hocalarıma minnettarlığımı sunmak isterim.

Tez çalışmamla ilgili tez önerisi hazırlama safhasında bana fikirleriyle yol gösteren ve “kamu hizmeti etiği” konusuna dikkatimi çeken TODAİE’den hocam ve yüksek lisans tez danışmanım Prof.Dr. Feyzi ULUĞ’a teşekkür ederim.

Tez danışmanım Doç.Dr. M.Kemal ÖKTEM ile tezimin izleme komitesinde bulunan Doç.Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN ve Prof.Dr. Mahmut ARSLAN’a çalışmamın başından

itibaren bana yol gösterdikleri ve değerli fikirleriyle katkı sağladıkları için teőekkürü borę bilirim.

Araştırmanın çeőtli safhalarında yardımlarını esirgemeyen Bnb. Murat YAVUZ, Yzb. Memduh KARAGÖL, Yzb. Kemal ALTUN ve Gıyasettin ERDOĒAN'a teşekkür ederim.

Bu meőakkatli yolda bana daima destek olan ve cesaret veren aileme sevgi, minnet ve şükranlarımı sunarım.

...ve bana ęalıőma azmi ve gücü veren ulu Yaratan'a őükrederim

Yasin APA

Ankara, Ocak 2013

İTHAF

Bu tez çalışmasını, aynı gök kubbenin sonsuz maviliklerini paylaşmaktan onur duyduğum şehit silah arkadaşlarıma ithaf ediyorum...

Ruhları şad olsun...

ÖZET

**APA, Yasin. “Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı: Ankara Örneği”,
Doktora Tezi, Ankara, 2013.**

Son yıllarda kamu yönetiminde yozlaşma, kayırma ve verimsizlik gibi faktörlerin ciddi sorunlar olarak hissedilmesi nedeniyle kamu hizmeti etiği daha çok tartışılan ve dikkat sarf edilen bir konu haline gelmiştir. Kamu hizmetinde etik kavramı, kamu hizmetinde etik değerlerin önemsenmesi ve kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini yerine getirirken uymak zorunda oldukları ilke ve kurallar bütünü olarak ifade edilmektedir. Kamu hizmetlerinin muhatabı olan halkın bu hizmetlerin denetleyicisi rolünü üstlenmeleri kamuda yaşanan yolsuzluk ve etik dışı uygulamaları azaltmak bakımından oldukça önemlidir. Ancak, alan yazın incelendiğinde etik ilke ve değerler ile yozlaşma ve yolsuzluk kavramlarının toplumda farklı bireyler için farklı anlamlar ifade ettiği görülmektedir. Bu nedenle, kamu hizmetini sunan kamu görevlileri ile bu hizmetlerden yararlanan vatandaşların etik kural, ilke ve standartlara ilişkin algı ve tutumlarının örtüşmesi önem kazanmaktadır.

Bu tez çalışmasının amacı seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer ve standartlar bağlamında nasıl algı ve tutumlara sahip olduğunu ve söz konusu tutum ve algılarda hangi faktörlerin etkili olduğunu belirleyebilmek, dolayısıyla kamu hizmeti etiği alanına ampirik temelli bulgu ve bilgilerle katkıda bulunabilmektir. Bu çalışmada, belediyelerin sayısız elzem ve önemli kamu hizmetini sunan halka en yakın yerel yönetim birimleri olması nedeniyle araştırma alanı olarak belediyeler seçilmiştir. Araştırma evrenini Ankara İli anakent alanında yer alan İlçe Belediyelerinde ikamet eden seçmenler oluşturmaktadır.

Bu araştırma yöneldiği amaç bakımından betimleyici ve kullanılan veri toplama tekniği bakımından uygulamalı bir alan araştırmasıdır. Araştırma problemine ilişkin birincil veriler kuramsal çerçeveye dayanarak oluşturulan anketlerin belirlenen örneklem kümesine uygulanması yoluyla derlenmiştir. Örneklem kümesi Ankara anakent alanında yer alan dokuz ilçeden (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pirsaklar, Sincan ve Yenimahalle) yüzer kişi olmak üzere toplam dokuz yüz katılımcıdan oluşmaktadır.

Anketlerden elde edilen veriler, tez çalışmasının amacı gereği kamu hizmeti etiğine etki eden çok sayıdaki faktörü daha az sayıda kavramsal değişkenle özetlemek ve yorumlanabilir hale getirebilmek için açımlayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Bunun yanı sıra seçmenlerin kamu hizmeti etiği faktörlerine ilişkin algıları ile demografik nitelikleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi ve tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçekteki değişkenlerin tek faktör altında toplandığı görülmüştür. Bu faktör kuramsal çerçeveye dayanarak “kamu hizmeti etiği” faktörü olarak adlandırılmıştır. Ayrıca, t-testi ve tek yönlü varyans analizleri sonucunda seçmenlerin kamu hizmeti etiği algıları ile yaş, eğitim düzeyi ve medeni durum faktörleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Diğer taraftan, cinsiyet, ikamet edilen belediye, ikamet süresi, siyasi eğilim ve gelir düzeyi gibi demografik nitelikleri ile seçmenlerin kamu hizmeti etiği algısı arasında ise anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiği değişkenlerine ilişkin tutum ve algılarında seçmenlerin demografik faktörlerinin etkileri de tek tek incelenmiş ve “62 yaş ve üzeri” grubun neredeyse tüm değişkenlerde en olumsuz algıya sahip olduğu; kadınların erkeklere göre daha olumsuz algıya sahip olduğu; “evli” ve “bekâr” seçmelerin genelde benzer bir tutum sergilediği; “üniversite ve üzeri” grubunun genel olarak en olumsuz görüntüyü çizdiği; “1 yıldan az” ikamet süresi grubunun oldukça olumlu, “1–4 yıl arası” grubun ise oldukça olumsuz bir algıya sahip olduğu; genel olarak “liberal” ve “sosyalist” seçmenlerin olumlu bir tutum sergiledikleri, buna karşılık “merkez sol” ve özellikle “köktendinci” görüşlü seçmenlerin ise oldukça olumsuz bir algıya sahip oldukları; “Mamak” ve “Keçiören”de ikamet eden seçmenlerin en olumsuz, “Çankaya” ve “Yenimahalle”de ikamet eden seçmenlerin ise en olumlu tutuma sahip olduğu; “900–2800 TL” geliri olan seçmenlerin en olumlu görünümü sergilediği sonuçlarına ulaşılmıştır:

Seçmenlerin ölçekteki değişkenlerin tamamını %40’ın üzerinde, büyük bir çoğunluğunu ise %50’nin üzerinde bir oranda olumsuz değerlendirdiği görülmüştür. Bu kapsamda elde edilen bulgulara göre seçmenlerin belediye görevlilerinin ahlakiliği hakkındaki algısının ve güveninin olumsuz düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu durum, halkın gözünde belediyelerin kurumsal imajının zedelendiği biçiminde yorumlanmıştır.

Son olarak, belediye görevlilerinin “faydacı etik” anlayışına yönelik önermeye seçmenlerin büyük bir oranda olumsuz görüş bildirdiği ve belediye görevlilerini faydacı bulmadığı görülmüştür. Öte yandan, liberal siyasi eğilime sahip seçmenlerin, belediye görevlilerini “faydacı” bulma oranının diğer siyasi eğilim gruplarına oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir

Anahtar Sözcükler

Etik, Profesyonel Etik, Etik Değerler, Kamu Değerleri, Kamu Yönetimi Etiği, Kamu Hizmeti Etiği, Yerel Yönetimler, Belediyeler.

ABSTRACT

APA, Yasin. “Voters’ Ethical Perceptions About The Municipalities: The Case Of Ankara”, Ph.D. Dissertation, Ankara, 2013.

Public service ethics has become a more discussed and attention attracted issue in recent years, because the factors such as corruption, favoritism and inefficiency, were perceived as serious problems in public administration. The concept of ethics in the public service means that to attach importance to the ethical values, and the whole of rules and principles that they are obliged to follow by public officials carrying out public services. In terms of reducing corruption and unethical practices in the public sphere, it is important that the public which is the addressee of public services, to take on the role of controller of these services. However, considered the review of the literature, it is seen that the ethical principles, values, corruption and degeneration mean different things to different individuals in society. Therefore, the overlap of perceptions and attitudes of public officials who provide public services and citizens who benefit from these services relating to ethical rules, principles and standarts, come into prominence.

The purpose of this dissertation is to be able to determine, what kind of perceptions have the voters about municipalities, in the context of principles, values and standarts related to public service ethics; and which factors affect attitudes and perceptions in question. In consequence, this study aims to contribute to the field of public service ethics by means of empirically-based information and findings. Municipalities were preferred as the research area for this study, because of that, municipalities, provide numerous essential and important public services, are closest local government units to public. The research universe consists of the voters, who are residing in the districts located in the metropolitan area of Ankara.

This research can be defined directed in terms of purpose as descriptive, and in terms of data collection techniques used, as applied field research. Primary research data relating to the problem has been collected through the survey, which created on the basis of the theoretical framework, by applying sample group. The sample group, a hundred person from each district (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pirsaklar, Sincan and Yenimahalle) located in metropolitan area of Ankara, includes a total of 900 participants.

As the requirement of the dissertations purpose, the data obtained from surveys, were subjected to an exploratory factor analysis in order to summarize a large number of variables that affect ethics of public service a small number of conceptual factors, and to make them interpretable. In addition that, one-way variance analysis (ANOVA) and t-tests were made in order to determine whether there is a relationship between voters' perceptions about the factors of public service ethics and demographic characteristics.

As a result of exploratory factor analysis, it was observed that survey variables grouped under a single factor. Based on the theoretical framework, this factor is labeled as "public service ethics". Also, as a result of t-test and one-way variance analysis, between voters' perceptions of public service ethics and the factors such as age, educational level and marital status, were not observed a significant relationship. On the other hand, between voters' perceptions of public service ethics and the demographic characteristics such as gender, district of residence, inhabitancy period, political tendency, and income level has been concluded a significant relationship.

The effects of voters' demographic factors on voters' perceptions and attitudes related to public service ethics variables about municipalities were examined one by one, and the following conclusions were reached: the group over the age of 62 have almost about all the variables the most negative perception; women have a more negative perception than men; married and single voters exhibit similar attitudes in general; group of university and higher education in general, draws the most negative profile; the group of with less than 1 year duration of residence is very positive, in contrary that the group of 1–4 years has quite a negative perception; the liberal and socialist voters in general exhibit a positive attitude, whereas the center-left and the fundamentalist wing voters have quite a negative perceptions; the voters residing in the district Mamak and Keçiören have the most negative, and the voters residing in the district Çankaya and Yenimahalle have the most positive attitudes; voters whose level of income between 900–2800 TL, draw the most positive profile.

It is observed that all of the variables in the scale negatively assessed by over %40 of voters, and also a large majority of the scale items negatively assessed by over %50 of voters. According to this findings its determined that voters perceptions and trust about the morality of officials of the municipality are negative. Therefore, the institutional image of municipalities effected negatively too.

Lastly, a large proportion of voters have negative opinions about the "utilitarian ethics" approach of municipal officials, and they don't assess the municipal officials as utilitarian. On the other hand, it is observed, that the rate of liberal voters, who qualify municipal officials as the "utilitarian", were higher than the voters with other political tendency.

Key Words

Ethics, Professional Ethics, Ethical Values, Public Values, Public Administration Ethics, Public Service Ethics, Local Governments, Municipalities.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
BİLDİRİM	ii
TEŞEKKÜR	iii
İTHAF	v
ÖZET	vi
ABSTRACT	ix
İÇİNDEKİLER	xii
KISALTMALAR DİZİNİ	xvi
TABLOLAR DİZİNİ	xviii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xxiii
ÖNSÖZ	xxvii
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ETİK KAVRAMI.....	5
1.1.1. Etik ve Diğer Kavramlarla İlişkisi.....	5
1.1.1.1. Etik nedir?	5
1.1.1.2. Etik ve Ahlak	6
1.1.1.3. Etik ve Değer.....	7
1.1.1.3. Etik ve Hukuk.....	8
1.1.2. Etiğin Türleri.....	9
1.1.2.1. Meta Etik.....	9
1.1.2.2. Normatif Etik.....	10
1.1.2.3. Uygulamalı Etik.....	11
1.1.3. Etiğin Düzeyleri.....	11
1.1.3.1. Genel Ahlakilik	11
1.1.3.2. Bireysel Etik.....	12
1.1.3.3. Profesyonel (Mesleki) Etik.....	12
1.2. UYGULAMALI BİR ETİK ALANI OLARAK KAMU HİZMETİ ETİĞİ.....	15
1.2.1. Kamu Yönetiminde Kamu Hizmeti Etiği Kavramı.....	16
1.2.1.1.Kamu Hizmetinde Etik Kavramı ve Önemi.....	16
1.2.1.2.Yönetimsel Etik ve Bireysel Etik Arasındaki Farklılıklar.....	18
1.2.1.3.Kamu Hizmeti Etiği ve Kamu Yönetiminde Etik Altyapı.....	19
1.2.1.4.Kamu Hizmetinde Etik Yönetim Sistemleri.....	22
1.2.2.Kamu Hizmeti Etiğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi.....	24
1.2.2.1.Kamu Yönetimi Etiğinin Ortaya Çıkışı.....	25
1.2.2.1.1.Kamu Yönetimi Biliminin İlk Yıllarında Etik Konusuna Yaklaşım.....	25
1.2.2.1.2.Bilimsel Bir Alan Olarak Etiğin Temellerinin Atılması.....	27
1.2.2.1.3.Kamu Yönetiminde Bilimsel Bir Alan Olarak Etiğin Doğuşu.....	31

1.2.3.Kamu Hizmeti Etiğine İlişkin Kuramlar	34
1.2.3.1. Rejim Değerleri, Anayasal Kuram ve Kuruluş Felsefesi.....	34
1.2.3.2. Vatandaşlık Kuramı.....	37
1.2.3.3. Sosyal Adalet.....	39
1.2.3.4. Erdem veya Karakter Temelli Etik.....	41
1.2.4.5. Kamu Yararı.....	43
1.2.5.Felsefi Kuramlar ve Kamu Hizmeti Etiği.....	44
1.2.5.1. Ödev Temelli veya Deontolojik Etik Kuramları.....	45
1.2.5.1.1.Kant'ın Ödev Kuramı.....	45
1.2.5.2. Sonuç Temelli veya Teleolojik Etik Kuramları.....	48
1.2.5.3. Kamu Hizmetinde Deontolojik ve Teleolojik Kuramlara Bakış.....	50
1.2.6. Kamu Hizmeti Etiği ve Örgütsel Bağlam.....	52
1.2.7.Kamu Hizmeti Değerleri ve Etik.....	54
1.2.8.Kamu Yönetiminde Etik İlkeler ve Kodlar.....	72
1.2.9. Kamu Yönetiminde Etik Dışı Davranışlar.....	74
1.3.TÜRKİYE'DE KAMU HİZMETİ ETİĞİ.....	76
1.3.1. Türkiye'de Kamu Hizmeti Etiğinin Gelişimi.....	77
1.3.2.Türk Bürokrasisinin Kültürel Nitelikleri ve Kamu Hizmeti Etiği.....	79
1.3.3.1. Etikle İlgili Türkiye'nin Kabul Ettiği Uluslararası Yasal Düzenlemeler.....	82
1.3.3.2. Etikle İlgili Ulusal Yasal Düzenlemeler.....	83
1.3.3.3. Kamu Görevlileri Etik Kurulu.....	84
1.3.3.3.1. Kamu Görevlileri Etik Kurulunun Görev ve Yetkileri.....	85
1.4. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE BELEDİYELER VE KAMU HİZMETİ ETİĞİ... ..	87
1.4.1.Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyeler.....	88
1.4.1.1. Belediye Kavramı.....	88
1.4.1.2. Belediyelerin Kurumsal ve Yönetimsel Nitelikleri	89
1.4.1.3. Belediyelerin Organları.....	90
1.4.1.3.1. Belediye Başkanı.....	90
1.4.1.3.2. Belediye Meclisi.....	91
1.4.1.3.3. Belediye Encümeni.....	91
1.4.1.4. Belediyelerin Görev ve Yetkileri	92
1.4.2. Yerel Siyaset, Belediyeler ve Etik	95
1.4.3. Türkiye'de Belediye Düzeyinde Etik Algısına Dair Bazı Araştırmalar.....	96

İKİNCİ BÖLÜM: ARAŞTIRMAYA BAŞLARKEN

2.1. ARAŞTIRMA HAKKINDA.....	100
2.1.1. Araştırmanın Konusu.....	100
2.1.2. Araştırmanın Amacı ve Problemi.....	103
2.1.3.Araştırmanın Sayıltıları.....	105
2.1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	105
2.1.5.Araştırmada Kullanılan Kavramların Tanımları.....	105

2.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ VE YÖNTEMİ	106
2.2.1.Araştırma Modeli.....	106
2.2.2.Evren ve Örneklem.....	108
2.2.3.Verilerin Toplanması.....	110
2.2.4. Ölçme Aracı.....	111
2.2.5.Verilerin Çözümü	116
2.2.6.Araştırmanın Sunuş Sırası.....	116

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR

3.1. ÖRNEKLEM KÜMESİNİN DEMOGRAFİK NİTELİKLERİ.....	118
3.2. SEÇMENLERİN ETİK ALGISINA İLİŞKİN FAKTÖR ANALİZİ.....	120
3.2.1. Kamu Hizmeti Etiğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları ve Yorum.....	127
3.3. KAMU HİZMETİ ETİĞİ VE SEÇMENLERİN DEMOGRAFİK NİTELİKLERİ	134
3.3.1.Seçmenlerin Etik Algısı İle Yaş Faktörü Arasındaki İlişki.....	134
3.3.2.Seçmenlerin Etik Algısı İle Cinsiyet Faktörü Arasındaki İlişki	137
3.3.3.Seçmenlerin Etik Algısı İle Medeni Durum Faktörü Arasındaki İlişki.....	138
3.3.4.Seçmenlerin Etik Algısı İle Eğitim Durumu Faktörü Arasındaki İlişki.....	139
3.3.5.Seçmenlerin Etik Algısı İle İkamet Süresi Faktörü Arasındaki İlişki.....	142
3.3.6.Seçmenlerin Etik Algısı İle Siyasi Eğilim Faktörü Arasındaki İlişki.....	144
3.3.7.Seçmenlerin Etik Algısı İle İkamet Edilen İlçe Faktörü Arasındaki İlişki.....	149
3.3.8.Seçmenlerin Etik Algısı İle Gelir Faktörü Arasındaki İlişki.....	152
3.4. KAMU HİZMETİ ETİĞİ DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKLER.....	155
3.4.1.Adil Olmak	157
3.4.2.Bağımsız Olmak	160
3.4.3.Bireysel Hakları Korumak.....	163
3.4.4.Çıkar Çatışmasından Kaçınmak	166
3.4.5.Duyarlılık	169
3.4.6.Dürüstlük	173
3.4.7.ekonomik Olmak.....	176
3.4.8.Gizliliğe Riayet	179
3.4.9.Güvenilir Olmak	183
3.4.10. Halkın Egemenliği	186
3.4.11. Hesap Verebilirlik	189
3.4.12. Hoşgörülü Olmak.....	193
3.4.13. Hukukun Üstünlüğü	196
3.4.14. İhbarcılık	200
3.4.15. Kalite.....	205
3.4.16. Kamuya Hizmet.....	208
3.4.17. Kamu Yararını Gütme	212

3.4.18. Katılım	215
3.4.19. Karşılıksız Hizmet Anlayışı	219
3.4.20. Mükemmelliği Arayış.....	222
3.4.21. Objektiflik	226
3.4.22. Özen Gösterme	229
3.4.23. Sadık Olmak.....	232
3.4.24. Saygı Gösterme	236
3.4.25. Siyasi Tarafsızlık	239
3.4.26. Sorumluluk	244
3.4.27. Sosyal Adalet	248
3.4.28. Sürdürülebilirlik	252
3.4.29. Şeffaflık	256
3.4.30. Takdir Yetkisi	260
3.4.31. Tarafsızlık	263
3.4.32. Verimlilik	267
3.4.33. Seçmenlerin Faydacı Etik Anlayışına İlişkin Algıları.....	270
3.5. KAMU HİZMETİ ETİĞİ DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN YORUMLAR.....	276
3.5.1. Bulguların Seçmenlerin Demografik Nitelikleri Bakımından Yorumlanması.	276
3.5.2. Bulguların Seçmenlerin Algıları Bakımından Yorumlanması.....	281

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

4.1.ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME	285
4.2.SONUÇ.....	291
4.3.ÖNERİLER.....	293
KAYNAKÇA.....	295

EKLER

- A.1.Ankara Anakent İlçelerini Gösteren Harita
- A.2.Ankara Anakent İlçelerinde 2009 Belediye Seçim Sonuçları
- B.Anket Formu
- C.Faktör Analizi İle İlgili Ayrıntılı Bilgi
- D.T-Testi ve ANOVA Analiz Çıktıları

ÖZGEÇMİŞ

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ADILLK	: Adillik (justness)
AKP	: Adalet ve Kalkınma Partisi
ANOVA	: Analysis of Variance
ASPA	: American Society for Public Administration
BAGMSZ	: Bağımsız olmak (independence)
BRYHAK	: Bireysel hakları korumak (protect individual rights)
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
CKRCAT	: Çıkar çatışmasından kaçınmak (conflict of interest)
DUYRLK	: Duyarlılık (responsiveness)
DURSTL	: Dürüstlük (honesty)
EGPA	: European Group for Public Administration
EKONMK	: Ekonomik olma (economical)
FAYDCI	: Faydacı (sonuççu) etik anlayışı (consequentialism)
GIZLLK	: Gizliliğe riayet (confidentiality)
GUVNLR	: Güvenilir olmak (trustworthy)
HLKEGM	: Halkın egemenliği (sovereignty of the people)
HSPVRB	: Hesap verebilirlik (accountability)
HOSGRU	: Hoşgörü (tolerance)
HUKUST	: Hukukun üstünlüğü (rule of law)
IHBRCCL	: İhbarcılık (whistleblowing)
IIAS	: International Institute of Administrative Sciences
KALITE	: Kalite (quality)
KAMHIZ	: Kamu hizmeti (serve the public)
KAMYAR	: Kamu yararını gütme (public interest)
KATILM	: Katılım (participation)
KSLKSZ	: Karşılıksız hizmet anlayışı (benevolence)
MHP	: Milliyetçi Hareket Partisi
MUKEML	: Mükemmelliği arayış (pursue excellence)
NAPA	: National Academy of Public Administration
NASPAA	: National Association of Schools of Public Affairs and Administration
OBJKTF	: Objektiflik (objectivity)

OECD	: Organization for Economic Cooperation and Development
OZNGOS	: Özen gösterme (caring)
PAR	: Public Administration Review
SDAKAT	: Sadık olma (loyalty)
SYGGOS	: Saygı gösterme (respect)
SYSTRF	: Siyasi tarafsızlık (neutrality)
SORMLK	: Sorumluluk (responsible)
SOSADL	: Sosyal adalet (social justice)
SRDRBL	: Sürdürülebilirlik (sustainability)
SEFFAF	: Şeffaflık (transparency)
TDK	: Türk Dil Kurumu
TEDMER	: Türkiye Etik Değerler Merkezi
TKDRYT	: Takdir yetkisi (discretion)
TRFSIZ	: Tarafsızlık (impartial)
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği
UN	: United Nations
VERMLK	: Verimlilik (efficient)
YKY	: Yeni Kamu Yönetimi

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Değerlerinin Sınıflandırılması.....	66
Tablo 2. Kamu Hizmeti Değerlerinin Sınıflandırılması.....	67
Tablo 3. Kamu Sektörüne İlişkin Örgütsel Değerler.....	68
Tablo 4. Kamu Değer Kategorileri.....	69
Tablo 5. Türk Kamu Yönetiminde Öne Çıkan Değerler.....	71
Tablo 6. Cronbach- α İç Tutarlılık Güvenirliliği Testi Sonuçları.....	113
Tablo 7. Cronbach- α İç Tutarlılık Güvenirliliği Testi Sonuçları	114
Tablo 8. Test-Tekrar Test Güvenirlilik Sonuçları.....	115
Tablo 9. Katılımcıların Demografik Niteliklerine İlişkin Dağılım.....	119
Tablo 10. Kaiser-Meyer-Olkin ve Barlett Küresellik Testi Tablosu.....	120
Tablo 11. Ortak Varyans (communalities) Tablosu.....	121
Tablo 12. Açıklanan Toplam Varyans (Total Variance Explained) Tablosu.....	122
Tablo 13. Bileşen Matrisi (Component Matrix) Tablosu.....	124
Tablo 14. Analiz Sonucunda Elde Edilen Açıklanan Toplam Varyans Tablosu.....	125
Tablo 15. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	135
Tablo 16. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Yaş Faktörüne Göre ANOVA Sonuçları.	135
Tablo 17. Kamu Hizmeti Etiğine İlişkin Algıların Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları...	137
Tablo 18. Kamu Hizmeti Etiğine İlişkin Algıların Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları.....	139
Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	140
Tablo 20. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları (Devam).....	140
Tablo 21. İkamet Süresine Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	142

Tablo 22. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının İkamet Süresine Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları.....	142
Tablo 22. Siyasi Eğilime Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	145
Tablo 23. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Siyasi Eğilim Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları.....	145
Tablo 24. Seçmenlerin Siyasi Görüş ve İkamet Edilen İlçe Faktörlerine Göre Dağılımı.....	146
Tablo 25. İlçelere Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	149
Tablo 26. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının İlçelere Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları.....	149
Tablo 27. Siyasi Eğilime Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri.....	152
Tablo 28. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Siyasi Eğilim Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları.....	153
Tablo 29. Seçmenlerin Etik Algılarına İlişkin İstatistikler.....	155
Tablo 30. Seçmenlerin Adillik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı...	157
Tablo 31. Seçmenlerin Adillik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	159
Tablo 32. Seçmenlerin Bağımsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	160
Tablo 33. Seçmenlerin Bağımsızlık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	162
Tablo 34. Seçmenlerin Bireysel Hakları Koruma Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	163
Tablo 35. Seçmenlerin Bireysel Hakları Korumak Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	165
Tablo 36. Seçmenlerin Çıkar Çatışmasından Kaçınma Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	166
Tablo 37. Seçmenlerin Çıkar Çatışmasından Kaçınmak Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma	168
Tablo 38. Seçmenlerin Duyarlılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	170
Tablo 39. Seçmenlerin Duyarlılık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	172
Tablo 40. Seçmenlerin Dürüstlük Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	173
Tablo 41. Seçmenlerin Dürüstlük Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	174
Tablo 42. Seçmenlerin Ekonomiklik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	176

Tablo 43. Seçmenlerin Ekonomik Olma Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	178
Tablo 44. Seçmenlerin Gizliliğe Riayet Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	180
Tablo 45. Seçmenlerin Gizliliğe Riayet Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	182
Tablo 46. Seçmenlerin Güvenirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	183
Tablo 47. Seçmenlerin Güvenilir Olma Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	184
Tablo 48. Seçmenlerin Halkın Egemenliği Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	186
Tablo 49. Seçmenlerin Halkın Egemenliği Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	188
Tablo 50. Seçmenlerin Hesap Verebilirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	191
Tablo 51. Seçmenlerin Hesap Verebilirlik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	192
Tablo 52. Seçmenlerin Hoşgörü Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	194
Tablo 53. Seçmenlerin Hoşgörülü Olma Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	195
Tablo 54. Seçmenlerin Hukukun Üstünlüğü Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	197
Tablo 55. Seçmenlerin Hukukun Üstünlüğü Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	199
Tablo 56. Seçmenlerin İhbarcılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	202
Tablo 57. Seçmenlerin İhbarcılık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	204
Tablo 58. Seçmenlerin Kalite Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı...	205
Tablo 59. Seçmenlerin Kalite Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	207
Tablo 60. Seçmenlerin Kamu Hizmeti Bilinci Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	209
Tablo 61. Seçmenlerin Kamuya Hizmet Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	211
Tablo 62. Seçmenlerin Kamu Yararı Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	212
Tablo 63. Seçmenlerin Kamu Yararını Gütme Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	214
Tablo 64. Seçmenlerin Katılım Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı..	216

Tablo 65. Seçmenlerin Katılım Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	218
Tablo 66. Seçmenlerin Karşılıksız Hizmet Anlayışı Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	219
Tablo 67. Seçmenlerin Karşılıksız Hizmet Anlayışı Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	221
Tablo 68. Seçmenlerin Mükemmelliği Arayış Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	223
Tablo 69. Seçmenlerin Mükemmelliği Arayış Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	225
Tablo 70. Seçmenlerin Objektif Olma Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	226
Tablo 71. Seçmenlerin Objektiflik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	228
Tablo 72. Seçmenlerin Özen Gösterme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	229
Tablo 73. Seçmenlerin Özen Gösterme Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	231
Tablo 74. Seçmenlerin Sadakat Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	233
Tablo 75. Seçmenlerin Sadakat Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	235
Tablo 76. Seçmenlerin Saygı Gösterme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	236
Tablo 77. Seçmenlerin Saygı Gösterme Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	238
Tablo 78. Seçmenlerin Siyasi Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	241
Tablo 79. Seçmenlerin Siyasi Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	243
Tablo 80. Seçmenlerin Sorumluluk Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	245
Tablo 81. Seçmenlerin Sorumluluk Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	247
Tablo 82. Seçmenlerin Sosyal Adalet Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	249
Tablo 83. Seçmenlerin Sosyal Adalet Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	251
Tablo 84. Seçmenlerin Sürdürülebilirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	253
Tablo 85. Seçmenlerin Sürdürülebilirlik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	255
Tablo 86. Seçmenlerin Şeffaflık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	257

Tablo 87. Seçmenlerin Şeffaflık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	259
Tablo 88. Seçmenlerin Takdir Yetkisi Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	260
Tablo 89. Seçmenlerin Takdir Yetkisi Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	262
Tablo 90. Seçmenlerin Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	264
Tablo 91. Seçmenlerin Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	266
Tablo 92. Seçmenlerin Verimlilik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı.....	267
Tablo 93. Seçmenlerin Verimlilik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	269
Tablo 94. Seçmenlerin Belediye Görevlilerinin Faydacı Etik Anlayışına İlişkin Tutumları.....	273
Tablo 95. Seçmenlerin Faydacı Etik Anlayışına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri.....	275
Tablo 96. Seçmenlerin Etik Algılarına İlişkin İstatistikler.....	282

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Araştırmanın Modeli.....	108
Şekil 2. Yamaç-Eğim Grafiği.....	123
Şekil 3. Seçmenlerin Yaş Gruplarına Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği.....	136
Şekil 4. Seçmenlerin Cinsiyete Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği.....	138
Şekil 5. Seçmenlerin Medeni Duruma Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği.....	139
Şekil 6. Seçmenlerin Eğitim Durumuna Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği.....	140
Şekil 7. Seçmenlerin İkamet Süresine Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği.....	142
Şekil 8. Seçmenlerin Siyasi Eğilime Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği.....	146
Şekil 9. Seçmenlerin İlçelere Göre Siyasi Eğilim Dağılım Grafiği.....	147
Şekil 10. Seçmenlerin İlçelere Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği	150
Şekil 11. Seçmenlerin Gelir durumuna Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği.....	153
Şekil 12. Seçmenlerin Kamu Hizmeti Etiği Değişkenlerine İlişkin Algılarının Grafik Gösterimi.....	156
Şekil 13. Seçmenlerin Adillik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	157
Şekil 14. Demografik Niteliklere göre Adillik Değişkeni Grafiği.....	158
Şekil 15. Seçmenlerin Bağımsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	160
Şekil 16. Demografik Niteliklere göre Bağımsızlık Değişkeni Grafiği.....	161
Şekil 17. Seçmenlerin Bireysel Haklar Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	163
Şekil 18. Demografik Niteliklere göre Bireysel Hakları Korumak Değişkeni Grafiği..	164
Şekil 19. Seçmenlerin Çıkar Çatışmasından Kaçınma Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	167
Şekil 20. Demografik Niteliklere göre Çıkar Çatışmasından Kaçınma Değişkeni Grafiği.....	169
Şekil 21. Seçmenlerin Duyarlılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi	170
Şekil 22. Demografik Niteliklere göre Duyarlılık Değişkeni Grafiği.....	171
Şekil 23. Seçmenlerin Dürüstlük Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi	173
Şekil 24. Demografik Niteliklere göre Dürüstlük Değişkeni Grafiği.....	176

Şekil 25. Seçmenlerin Ekonomiklik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	177
Şekil 26. Demografik Niteliklere göre Ekonomik Olma Değişkeni Grafiği.....	179
Şekil 27. Seçmenlerin Gizliliğe Riayet Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	180
Şekil 28. Demografik Niteliklere Göre Gizliliğe Riayet Değişkeni Grafiği.....	181
Şekil 29. Seçmenlerin Güvenirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	183
Şekil 30. Demografik Niteliklere Göre Güvenilirlik Değişkeni Grafiği.....	185
Şekil 31. Seçmenlerin Halkın Egemenliği Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	187
Şekil 32. Demografik Niteliklere Göre Halkın Egemenliği Değişkeni Grafiği.....	189
Şekil 33. Seçmenlerin Hesap Verebilirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	191
Şekil 34. Demografik Niteliklere Göre Hesap Verebilirlik Değişkeni Grafiği.....	193
Şekil 35. Seçmenlerin Hoşgörü Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi..	194
Şekil 36. Demografik Niteliklere Göre Hoşgörü Değişkeni Grafiği.....	196
Şekil 37. Seçmenlerin Hukukun Üstünlüğü Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	197
Şekil 38. Demografik Niteliklere Göre Hukukun Üstünlüğü Değişkeni Grafiği.....	198
Şekil 39. Seçmenlerin İhbarcılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi	202
Şekil 40. Demografik Niteliklere Göre İhbarcılık Değişkeni Grafiği.....	203
Şekil 41. Seçmenlerin Kalite Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi	206
Şekil 42. Demografik Niteliklere Göre Kalite Değişkeni Grafiği.....	208
Şekil 43. Seçmenlerin Kamu Hizmeti Bilinci Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	209
Şekil 44. Demografik Niteliklere Göre Kamuya Hizmet Değişkeni Grafiği.....	210
Şekil 45. Seçmenlerin Kamu Yararını Gütme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	213
Şekil 46. Demografik Niteliklere Göre Kamu Yararı Değişkeni Grafiği.....	215
Şekil 47. Seçmenlerin Katılım Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi...	216
Şekil 48. Demografik Niteliklere Göre Katılım Değişkeni Grafiği.....	217
Şekil 49. Seçmenlerin Karşılıksız Hizmet Anlayışı Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	220
Şekil 50. Demografik Niteliklere Göre Karşılıksız Hizmet Değişkeni Grafiği.....	222

Şekil 51. Seçmenlerin Mükemmeliği Arayış Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	224
Şekil 52. Demografik Niteliklere Göre Mükemmeliği Arayış Değişkeni Grafiği.....	226
Şekil 53. Seçmenlerin Objektiflik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi	227
Şekil 54. Demografik Niteliklere Göre Objektiflik Değişkeni Grafiği.....	229
Şekil 55. Seçmenlerin Özen Gösterme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	230
Şekil 56. Demografik Niteliklere Göre Özen Gösterme Değişkeni Grafiği.....	232
Şekil 57. Seçmenlerin Sadakat Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi..	233
Şekil 58. Demografik Niteliklere Göre Sadakat Değişkeni Grafiği.....	234
Şekil 59. Seçmenlerin Saygı Gösterme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	237
Şekil 60. Demografik Niteliklere Göre Saygı Değişkeni Grafiği.....	239
Şekil 61. Seçmenlerin Siyasi Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	241
Şekil 62. Demografik Niteliklere Göre Siyasi Tarafsızlık Değişkeni Grafiği.....	242
Şekil 63. Seçmenlerin Sorumluluk Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	245
Şekil 64. Demografik Niteliklere Göre Sorumluluk Değişkeni Grafiği.....	246
Şekil 65. Seçmenlerin Sosyal Adalet Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	250
Şekil 66. Demografik Niteliklere Göre Sosyal Adalet Değişkeni Grafiği.....	252
Şekil 67. Seçmenlerin Sürdürülebilirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	254
Şekil 68. Demografik Niteliklere Göre Sürdürülebilirlik Değişkeni Grafiği.....	256
Şekil 69. Seçmenlerin Şeffaflık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi..	257
Şekil 70. Demografik Niteliklere Göre Şeffaflık Değişkeni Grafiği.....	258
Şekil 71. Seçmenlerin Takdir Yetkisi Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	261
Şekil 72. Demografik Niteliklere Göre Takdir Yetkisi Değişkeni Grafiği.....	263
Şekil 73. Seçmenlerin Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	264
Şekil 74. Demografik Niteliklere Göre Tarafsızlık Değişkeni Grafiği.....	265

Şekil 75. Seçmenlerin Verimlilik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi	268
Şekil 76. Demografik Niteliklere Göre Verimlilik Değişkeni Grafiği.....	270
Şekil 77. Seçmenlerin Faydacılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi.....	273
Şekil 78. Demografik Niteliklere Göre Faydacı Etik Değişkeni Grafiği.....	274
Şekil 79. Yaşa Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği.....	276
Şekil 80. Cinsiyete Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği.....	277
Şekil 81. Medeni Duruma Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği.....	277
Şekil 82. Eğitim Durumuna Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği.....	278
Şekil 83. İkamet Süresine Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği.....	278
Şekil 84. Siyasi Eğilime Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği.....	279
Şekil 85. Siyasi Eğilime Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği.....	280
Şekil 86. Gelire Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği.....	280

ÖNSÖZ

Son yıllarda gerek yazılı gerekse görsel medyada sıkça görüp duyduğumuz, yerli yersiz kullanılan “hiç etik değilsin”, “yaptığın hiç etik değil” gibi ifadeler, hem bu kavramı yersiz kullananı komik duruma düşürmekte hem de etik kavramının içeriğini boşaltmaktadır. Oysa kavramların anlamı üzerinde uzlaşmak ve sözcükleri doğru yerde ve bağlamda kullanmak ortak dil kullanmanın bir gereğidir. Hele o sözcük “etik” gibi felsefi altyapısı olan bir kavramsa, rastgele bir yerden okumak, duymak veya öğrenmiş olmak, o kavramı anlamaya ve kullanmaya yeterli olamaz. Ne var ki, Türk toplumunda “etik” ve “ahlak” sözcüklerinin aralarında önemli farklılıklar olmasına karşın, çoğu zaman aynı anlamda kullanıldığı görülmektedir.

Aslında ahlak, belli bir tarihsel dönemde belli eğilim, düşünce, inanç, töre alışkanlık, görenek vb. ve bunların içerdiği değer, buyruk, norm ve yasaklara göre düzenlenip yerleşmiş yaşam biçimidir. Etik ise, belli eylemlerin doğruluğu veya yanlışlığına göre insan davranışları ile ilgili değerleri inceleyen bir felsefe dalı, kısaca, ahlaki eylemin bilimidir. Ahlak fiilen ve tarihsel olarak bireysel ve toplumsal düzeyde yaşanan bir olgudur. Etik ise, söz konusu olguyu ele alan, ahlak görüşlerini, öğretilerini irdeleyip sınıflandıran, bunları karşılaştırıp eşleştiren felsefe disiplini. “Etik” başlıklı kitabını ilk yayımladığı 70’li yıllarda etiğin modası geçmiş bir uğraşı alanı olduğunu belirten Ionna Kuçuradi (2003:7) “etik” sözcüğünün Türkiye’de son on-onbeş yıldır moda olduğunu söylemektedir. Yazar, etiğe yönelik ilginin canlanmasını moda olan “meslek etikleri”ne bağlamaktadır.

Kendi meslek etiğini arayan profesyonel alanlardan biri de kamu yönetimidir. Nitekim son otuz yılda kamu hizmeti etiğine ilişkin küresel düzeyde artan kaygı kendini başta akademik olmak üzere yasal ve kurumsal alanda göstermiştir. Etik ile ilgili yasal ve kurumsal kaygılar kamu hizmetinin güvenilirliği ve etik temelli profesyonel davranışı teşvik etmek için yolsuzlukla mücadeleye ilişkin örgütsel ve yasal tedbirler alınmasına vurgu yapmaktadır. Bunun sonucu olarak birçok kamu örgüt ve birlikleri etik dışı davranışları engellemek ve denetlemek amacıyla etik kodlar ve etik birimleri oluşturmak gibi kurumsal düzenlemelere gitmiştir.

Türk kamu yönetiminde ise yönetsel etik konusunun ancak 2000’li yılların başlarından itibaren incelenmeye başladığı söylenebilir. Modern toplumlarda kamu hizmetinde etik

dışı eylem ve davranışlar en önemli sorunlar arasında sayılmaktadır. Kamu görevlilerinin etik dışı davranışları Türk kamu yönetiminin de en önemli sorunlarından biridir. Bu çerçevede, bu tez çalışmasının amacı vatandaşların, yerel yönetim birimlerinden belediye yöneticileri ve çalışanlarının eylem ve davranışlarını etik çerçeveden nasıl algıladığını anlayabilmek, kamu hizmetine ilişkin etik algısında hangi ilke, norm ve değerlerin öne çıktığını belirleyebilmektir. Diğer bir anlatımla, bu tez çalışmasının amacı seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer ve standartlar bağlamında nasıl algı ve tutumlara sahip olduğunu ve söz konusu tutum ve algılarda hangi faktörlerin etkili olduğunu belirleyebilmektir. Dolayısıyla bu araştırma ile yerel yönetim birimlerinden belediyelerde görevli olan personelin etik davranışlarını seçmenlerin gözünden değerlendirerek kamu hizmeti etiği alanına ampirik temelli bulgu ve bilgilerle katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

GİRİŞ

Son kırk yılda etik konusunda özellikle de kamu yönetiminde etik üzerine yapılan çalışmaların giderek arttığı görülmektedir. Başta gelişmiş batılı ülkelerde olmak üzere birçok araştırmacı devlet yönetimdeki etik sorunları ortaya koyarak kamu yönetimi için bürokratik ve demokratik ahlaki değerlere ilişkin öneriler sunmuşlar, ahlaki reform, etik yasaları ve kodlarının uygulanması gibi birtakım yasal-yapısal önlemler alınması gerektiğini vurgulamışlardır. Kamu hizmetinde etik konusu üzerine çalışan bilim insanları bürokratların görevlerine dair belli ahlaki idealler belirlemeye çalışmışlar, kamu yöneticilerinin karşılaştığı etik ikilemleri incelemişler, üniversitelerin kamu yönetimi bölümlerinde etik konusunda eğitim verilmesini teşvik etmişler, kamu yöneticileri ve görevlileri için uygulamaya dönük etik rehberlik yapılmasını önermişlerdir.

Her demokratik toplumda olduğu gibi kamu yönetiminde tarafsızlık, verimlilik, kamu yararını gözetmek, adalet vb. geçmişten beri itibar edilen geleneksel etik değer ve normlar mevcut olsa da kamu yönetimindeki etik sorunlar batıda olduğu gibi Türkiye’de de güncel konulardan biridir. Batıda geçen yüzyılın son çeyreğinde etik dışı eylem ve uygulamalara dair skandallar kaygı verici boyutlara ulaşmış, halkın kamu yönetimine azalan güveni, kamu kurumlarını yeni etik yasalar, kodlar ve uygulama mekanizmaları oluşturmaya zorlamıştır.

Kamu yönetiminde etik hareketinin ortaya çıkış nedenlerinden biri de kamu görevlilerinin sadece kuralları uygulamasının yeterli olmadığı ve her seviyede takdir yetkisini kullanması gerektiğinin anlaşılmasıdır. Nitekim değişen koşullar ve önceden kestirilemeyen sorunlar kamu görevlilerine takdir yetkisi verilmesini kaçınılmaz hale getirmektedir (Miller,1998:37). Kaldı ki yazılı kurallar, düzenlemeler ve yasalar muğlâk olmaları veya amaç karmaşıklığı yaratmaları gibi nedenlerle demokratik hesapverebilirliği ve doğruları yapmayı garanti edememektedir. O halde kamu görevlilerinin işlerini doğru yapmasını sağlamak için belli etik ilke ve standartlar benimsenmelidir (Fox,1994:88). Öte yandan kamu siyasetlerinin kamu yöneticilerinin yardımı olmadan gerektiği gibi düzenlenemeyeceği açıktır. Dolayısıyla kamu yönetiminin siyaset oluşturma sürecinde artan rolü yönetsel etik sorununu daha belirgin hale getirmektedir. Kamu yöneticilerinin takdir yetkisinden kaynaklanan keyfi hükümlere varabildiği de bir gerçektir. Ancak toplumun onlardan beklentisi, kamu

hizmeti etiğinin önemini idrak etmiş olarak her türlü eylem ve davranışlarında etiği rehber almalarıdır.

Weber'in Bürokrasi Modelinde tarif ettiği kamu görevlisi, siyasal ve toplumsal düzenin sürekliliği için etik yükümlülük bakımından tarafsızdır (Fry ve Nigro, 1997:1201). Tarafsızlık etiği (neutrality ethics) kamu yöneticilerinin bireysel etik ilkelerini referans almadan tarafsız biçimde örgütün siyasetini ve kararlarını izlemesi gerektiğini ifade etmektedir (Stewart ve Sprinthall, 1991:244). Weber'in Bürokratik Modeline ek olarak yönetim-siyaset ikilemi de kamu çalışanlarının çoğunu ahlaki sorumluluk kapsamının dışında tuttuğu için kamu yönetiminin etik boyutunu anlaşılabilir hale getirmiştir. Siyaset ve yönetim ikileminin 1940'larda terk edilmesi, 1960'larda kamu yönetimi alanının değerlerden bağımsız olduğu düşüncesine yönelik artan eleştiriler ve 1970'lerde yaşanan etik sorunlar akademisyenleri ve profesyonelleri hem bilimsel hem de ahlaki temelde belli adımlar atma noktasında birleştirmiştir. Nitekim 1970'li yıllarda yeni kamu yönetimi (new public administration) yaklaşımının ortaya çıkışı ile birlikte tarafsızlık etiğinin terk edildiği görülmektedir (Denhardt, 1991:100). Geleneksel kamu yönetimi ile yeni kamu yönetimi yaklaşımı arasındaki potansiyel gerilimlerin en açık biçimde yaşandığı alanlardan birisi etiktir (OECD, 2003:87). 1970'lerde yaşanan etik dışı gelişmeler kamu yönetimi alanında çalışan profesyonel ve akademisyenleri kaygılandırmış, etik hassasiyetin kamu yönetimi alanında gerçek bir gereklilik olduğu bilincine varmalarını sağlamıştır (Bowman,1983:72-73). Nitekim geleneksel kamu yönetiminde yöneticiler kamu siyasalarını verimli ve etkili biçimde gerçekleştiren tarafsız araçlar olurken (Morgan ve Kass, 1991:286), yeni kamu yönetimi anlayışının öngördüğü yönetsel takdir yetkisinin, kamu yöneticilerine uygulama alanında etik muhakeme yapma serbestliği tanıdığı görülmektedir (Pops, 1991:272).

Kamu hizmeti etiğine ilişkin tartışmaların genel itibarıyla normatif ve felsefi olduğu söylenebilir. Etik üzerine yapılan çalışmaların çoğu kamu çalışanlarına etik ve ahlaki sorumluluklarını yerine getirirken yol gösterecek ilkelere ilişkin bir çerçeve sunma çabasıdır (Rohr, 1989; Cooper, 1986; Denhardt, 1988). Kamu görevlilerine yol göstermesi bakımından kritik olan bu normatif yaklaşımlar için anayasalar, demokratik kurumlar, insani değerler ve mesleki standartlar birer referans kaynağıdır. Fakat normatif kuram bilimsel temele dayanan yönetsel etik kuramı ile tamamlanmalıdır (Wittmer, 1992:445). Nitekim kamu hizmeti etiği konusunda ampirik çalışma eksikliği

birçok yazar tarafından da vurgulanmaktadır (Menzel, 1991; Wittmer, 1992; Frederickson, 1993; Cooper, 1994).

Frederickson (1993)'a göre Amerikan toplumunda 1960'lar yoksulluk ve sosyal adaletsizlik için kaygılanılan dönemdir. 1970'lerin öncelikli konusu hukuk ve düzendir. 1980'ler özelleştirme ve devletin küçültülmesi çağıdır. 1990'ların en önemli iç meselesi ise etik konusudur. Bu dönemde yönetsel etiğe yönelik akademik ilgi hızla artmış ve konu kamu yönetimi alanında başat duruma gelmiştir. Türk kamu yönetiminde ise yönetsel etik konusunun ancak 2000'li yılların başlarından itibaren incelenmeye başladığı söylenebilir. Modern toplumlarda kamu hizmetinde etik dışı eylem ve davranışlar en önemli sorunlar arasında sayılmaktadır. Kamu görevlilerinin etik dışı davranışları aslında Türk kamu yönetiminin de en önemli sorunlarından biridir. Kamu hizmeti etiği böylesi önemli bir sorun olmasına rağmen seçilmiş ve atanmış kamu görevlilerinin etik dışı davranışları Türk kamu yönetiminde uzun süre el atılmamış bir araştırma sahasıdır. Dolayısıyla bu tez çalışması ile amaçlanan, kamu hizmeti etiği alanına ampirik temelli bulgu ve bilgilerle katkıda bulunabilmektir.

Etik dışı eylem ve uygulamalar merkezi yönetim kadar, hatta daha fazlaca yerel yönetimlerde yaşanmakta ve araştırmacıların dikkatini çekmektedir (Menzel ve Benton, 1991; Menzel, 1992,1993). Banovetz (1990:10) yerel yönetimlerin halka kamu hizmeti sunan en yakın yönetim birimleri olduğunu belirtmektedir. Bu yönetimlerde rol alan kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini ifa etme tarzı sonuçta yerel yönetimin verimliliğini olduğu kadar halka dayalı demokrasinin varlığını da etkilemektedir. Bu nedenle yerel kamu yöneticilerini demokrasinin muhafızları olarak nitelenmek yanlış olmayacaktır. Yerel yönetimler yöre halkına doğrudan, derhal, günlük ve birey bazında hizmet götürmektedir. Yerel yönetimler, halkın en iyi anlayabildiği ve değerlendirebildiği, şikâyetlerini kolayca iletebildiği ve tatmin olmadığı zaman hesabını en kolay sorabildiği yönetim birimleridir. Yerel yönetimler "halk tarafından yönetimin" en açık bir tezahürüdür.

Türk kamu yönetimi tarihi incelendiğinde, yerel yönetimlerin, bugünkü hukuki statü ve etkinliklerine sahip olmasalar da, Osmanlı döneminde Tanzimat sonrası ilk kez merkezi otoritenin bir kısım yetkilerini bazı yerel otoritelere devretmesinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı görülmektedir (Nadaroğlu, 2001:17). Tanzimatla birlikte Türk kamu yönetimi sistemine dahil olan belediye yönetimlerinin, Batılı anlamda bir yerel

yönetim birimi niteliğine tam olarak kavuştuğunu söylemek güçtür. Ancak, tarihi süreç içinde ve özellikle son dönemde yerel yönetimlere ilişkin yapılan yasal düzenlemelerle belediyelerin yapısal ve işlevsel bir dönüşüm geçirdiğini söylemek mümkündür (Öner, 1997:211).

Bu tez çalışmasında araştırma alanı olarak yerel yönetimlerden belediyelerin seçilmesinin amacı, belediyelerin sayısız elzem ve önemli kamu hizmetini sunan ilk kademe yönetim birimleri olmasıdır. Öte yandan belediyelerde seçilmiş ve atanmış kamu görevlilerinin yozlaşma ve etik dışı davranışlarının hızla arttığını söylemek yanlış olmaz. Yapılan araştırmalar halkın belediyelere güveninin düşük, yolsuzluk algısının ise yüksek olduğunu göstermektedir (Adaman vd.,2001:131; TÜSİAD, 2002; TEDMER, 2007; Eurobarometre, 2008). Bu yüzden belediyelerdeki kamu görevlilerinin yolsuzluk ve etik dışı davranışlarını kontrol altına alabilmek yerel yönetimlerin önündeki en önemli mücadele konularından biridir. Menzel (1992:940)'in de belirttiği gibi israf, sahtekârlık ve görevi istismar gibi etik dışı ve yozlaşmış davranışlar bir yana, belediye çalışanlarının görevlerini ifa ederken sergiledikleri herbir eylem ve davranışın doğruluğu ve uygunluğu kamu hizmetinin kalitesini doğrudan etkilemektedir. Dolayısıyla daha iyi veya kötü hizmet algısının, halkın yönetime hissedeceği yakınlık ölçüsünü de etkilemesi şaşırtıcı olmayacaktır. Bu nedenle bu araştırma ile yerel yönetim birimlerinden belediyelerde görevli olan personelin etik davranışlarını seçmenlerin gözünden değerlendirerek kamu hizmeti etiği alanına ampirik temelli bulgu ve bilgilerle katkıda bulunulması amaçlanmaktadır.

Bu tez çalışması dört ana bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde alan yazın taraması ile oluşturulan kuramsal çerçeve kapsamında etik kavramı, kamu hizmeti etiği kavramı ve kuramı çeşitli boyutlarıyla ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bir diğer alt bölümde Türkiye'de kamu hizmeti etiği, belediyeler ve kamu hizmeti etiği konuları gözden geçirilmektedir. "Araştırmaya Başlarken" başlıklı ikinci bölümde tez çalışmasının konusu, amacı, problem cümlesi gibi araştırma hakkında genel bilgiler yer almaktadır. Müteakip alt bölümde ise araştırmanın modeli ve yöntemi sunulmaktadır. Araştırmanın üçüncü bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular ve bulgulara dair yorumlar yer almaktadır. Dördüncü ve son bölümde de araştırmaya ilişkin genel bir değerlendirme yapılmakta, sonuç ve öneriler sunulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE

1.1. ETİK KAVRAMI

Bu tez çalışmasının birinci bölümünde alan yazın taraması ile oluşturulan kuramsal çerçeve kapsamında etik kavramı, kamu hizmeti etiği kavramı ve kuramı çeşitli boyutlarıyla ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bir diğer alt bölümde ise Türkiye’de kamu hizmeti etiği, belediyeler ve kamu hizmeti etiği konuları gözden geçirilmektedir.

1.1.1. Etik ve Diğer Kavramlarla İlişkisi

Bu bölümde etik kavramının ne ifade ettiği anlaşılmalı ve anlatılmaya çalışılmaktadır. Bununla birlikte etik kavramı ile ilgili ahlak, değer ve hukuk gibi kavramlar arasındaki ilişki gözden geçirilmektedir. Günümüzde etik kuramlarının meta etik, normatif etik ve uygulamalı etik olmak üzere olarak üç genel sınıfa ayrıldığı görülmektedir. Kuramsal çerçevede söz konusu etiğin türleri ve etiğin düzeyleri de incelenmektedir.

1.1.1.1. Etik nedir?

Türk Dil Kurumu’nun çevrimiçi sözlüğünde etik sözcüğünün isim olarak “çeşitli meslek kolları arasında tarafların uyması veya kaçınması gereken davranışlar bütünü”, sıfat olarak da “ahlaki, ahlakla ilgili” anlamları ile yer almaktadır (Türk Dil Kurumu, 2010). Etik sözcüğünün İngilizce karşılığı “ethics” ise isim olarak “belirli bir davranış biçimi veya alanı ile ilgili ahlaki ilkeler kümesi”, sıfat olarak “ahlaki ilkeler veya bu ilkelere ilişkin bilim dalıyla ilgili olan” anlamına gelmektedir” (Oxford Dictionaries, 2010).

Sözlükteki bir diğer anlamı ise etiğin, “felsefenin ödev, yükümlülük, sorumluluk ve erdem gibi kavramları analiz eden, doğruluk veya yanlışlık ile iyi veya kötüyle ilgili ahlaki yargıları ele alan, ahlaki eylemin doğasını soruşturan ve iyi bir yaşamın nasıl olması gerektiğini açıklamaya çalışan dalı” olduğunu ifade etmektedir (TDK, 2010).

Birçok disiplinle ilişkili ortak bir kavram olan etik, belli eylemlerin doğruluğu veya yanlışlığına göre insan davranışları ile ilgili değerleri inceleyen bir felsefe dalı olarak kısaca, ahlaki eylemin bilimi şeklinde tanımlanabilir (Holmquist, 1993:557; Bolay,1997:6). Pieper (1999:22)’e göre etik, insanın eylemlerini var olan ahlakilik (eylemin ahlaki bakımdan iyi ya da kötü olarak tanımlanması) koşulları açısından araştırmaktadır. Dolayısıyla sistematik olarak ahlak ve davranış üzerine düşünmeyi,

doğru veya yanlış olarak yargılamalarda bulunmayı içeren etiğin konusu doğruluğu ya da yanlışlığı yargılanan eylemler olmaktadır (Lewis, 1991:3). Etimolojik olarak Yunanca “ethos” sözcüğünden türetilen ve töre, gelenek, görenek anlamına gelen “etik”, toplumda çeşitli sorunlar karşısında geleneğin geçerli ve yol gösterici olmadığını durumlarda önem kazanan bir kavramdır (Larsen, 2000:65).

Felsefede yeri en belirsiz disiplin olmasına karşın etik, konu ve sorunlarının çeşitliliği, kuram ve çözüm denemelerinin çokluğu açısından diğer tüm felsefi disiplinlerinin önünde yer almaktadır (Özlem, 2004:11). Felsefenin ahlakla ilgilenen dalı olan etik, tanımlanması kolay olmayan bir kavramdır. Etiğin mahiyeti hakkında da kesin bir uzlaşma yok gibidir. Dolayısıyla farklı kuramlardan çeşitli etik tanımlarının ortaya çıkması hiç de şaşırtıcı olmamaktadır. Söz konusu tanımların kökeninde realizm ve idealizm veya objektivizm ve relativizm gibi iki temel felsefenin yattığı söylenebilir. Objektivist filozoflar etiği insan aklı tarafından keşfedilen nihai ilkelere uygun olarak insanın gönüllü davranışlarına yol gösteren felsefi disiplin olarak görmektedirler. Dolayısıyla, etik insan aklının ortaya koyduğu ve tüm insanlık için geçerli olan ahlaki standartlara dayanan bir bilimdir. Deontolojik tanımların ortak paydası insanlar için gerçek ve objektif ahlaki standartlar olduğu ve bu standartların en azından bazılarının insan aklı ile keşfedilebileceği hususudur (Sheeran, 1993:49-50).

Öte yandan relativist veya teleolojik yaklaşıma göre yapılan bir tanıma göre “etik, mantığı ve dünyayı şekillendiren değerlerin yeterliliğini aydınlığa kavuşturma arayışındadır; etik amaçların ahlakiliği ile ilgilidir, etik geleceğe ve göreceliğe yöneliminin ahlaki niteliği ile ilgilidir (Gibson, 1966’dan akt. Sheeran, 1993:50)”. Etiğin teleolojik tanımları insanların ahlakiliği için belli standartlar keşfetme ya da geliştirme çabasında değildir. Bu tanımlar insanın eylemlerinden ne anlam çıkarılabileceği ve bu eylemlerin ne ölçüde doğru veya yanlış olduğunu yorumlamaya çalışmaktadır.

1.1.1.2. Etik ve Ahlak

Birada yaşayan insanlar, eylemlerini, başkalarını gözetken bir ilgi ve kaygıya dayalı olarak, “iyi-kötü”, “doğru-yanlış” gibi sözcükler aracılığı ile değerlendirme yaparak yönlendirirler. Her insan topluluğu buyurucu nitelikte olan bir takım duygusal kökenli eğilimler, yerleşik düşünceler, inançlar, töreler, alışkanlıklar ve gelenekler doğrultusunda “iyi” veya “kötü” olarak adlandırılan eylemlerde bulunurlar. Herkes, daha doğar doğmaz belli değer, buyruk, norm ve yasakların meydana getirdiği bir ağ

içinde yaşamaya başlar ve eylemlerini buna göre yönlendirir. İşte insanların belli bir tarihsel dönemde belli eğilim, düşünce, inanç, töre alışkanlık, görenek vb. ile bunların içerdiği değer, buyruk, norm ve yasaklara göre düzenlenip yerleşmiş yaşam biçimine ahlak (moral) denilmektedir. Etik ve ahlak sözcüklerinin günlük dilde, hatta felsefede birbirlerinin yerine kullanılageldiği sıkça görülmektedir. Oysa ahlak fiilen ve tarihsel olarak bireysel ve toplumsal düzeyde yaşanan bir olgudur. Etik ise, söz konusu olguyu ele alan, ahlak görüşlerini, öğretilerini irdeleyip sınıflandıran, bunları karşılaştırıp eşleştiren felsefe disiplini (Özlem, 2004:15-22).

Öte yandan etimolojik bir irdeleme yapmak gerekirse; Etik sözcüğü Yunanca “ethos”, moral sözcüğü ise Latince “mores” köklerinden gelmektedir. Hem “ethos” hem de “mores” sözcükleri töre, gelenek, görenek, alışkanlık, huy, karakter vb. anlamlara gelmektedir. Moral karşılığı Türkçede kullanılan “ahlak” sözcüğü de Arapçada töre, gelenek, görenek, alışkanlık, huy, karakter vb. anlamlarına gelen “hulk” kökünden gelmektedir. Anlaşılacağı üzere “etik”, “moral” ve “ahlak” sözcükleri genel olarak aynı anlama gelmektedirler. Bununla birlikte bu sözcükler felsefede kazanmış oldukları anlamlar dikkate alınarak kullanılmaktadır. Etiğin görevi bir ahlak türü geliştirmek ve bu ahlaka insanların uymasını salık vermek değildir. Aksine, etik, pratik bir etkinlik olan ahlak olgusunu kuramsal olarak inceleme konusu yapan felsefe disiplini (Özlem, 2004:22-3).

Etik, doğru ve yanlış davranışa adeta bir pusula gibi yön gösteren ilke ve değerlerdir. Ahlak ise, yaşam, insanlık ve doğa hakkındaki temel inançlardır. Örneğin savaş, idam cezası, kürtaj, eşcinsellik gibi konularda herkesin kendine özgü bir ahlaki inancı ve anlayışı vardır. Hem etik hem de ahlak doğru ve yanlışın ne olduğu ile ilgilenirse de aralarında bir fark olduğu söylenebilir. Etik doğru veya yanlışla ilişkin bir eylem, bir davranış gerektirirken, ahlak davranıştan bağımsız var olabilmektedir (Menzel, 2006:6).

1.1.1.3. Etik ve Değer

Etik ve değer arasındaki benzerlik nedeniyle zaman zaman kavram karışıklığı yaşanmaktadır. Etik doğru davranışın ilke ve standartları olarak tanımlanabilir. Değerler ise, bireylerin mevcut araç ve amaçlar arasından yaptığı seçimleri etkileyen kalıcı inançlardır (Kernaghan,1994:28). Değer ve etik kavramları sık sık eşanlamlı olarak kullanılsa da aynı şey değildir. Değerler etik veya etiğe aykırı olabileceği

gibi, her değer de davranışların doğru veya yanlışlığına dair kalıcı inançlar olarak tanımlanan etik değerler kapsamına girmemektedir (Kernaghan, 2003:711).

Karar ve eylemlere yön veren yargılar olan değerler, belirli bir durumda sergilenmesi gereken uygun davranışı açıklayan düzenlemeler olarak nitelenen normlardan daha genel ve kapsayıcı bir anlam ifade etmektedir. Van Wart (1998:316) etiği doğru değerlere göre hareket edip doğru eylem ve davranışlarda bulunmak biçiminde özetlemektedir. Değerler bir eylemin seçilmesinde ağırlığı olan ilke, standart ve değer yargılarıdır. Değerler etik sistemin temelidir ve doğru ile yanlışın ne olduğunu belirlemektedir. Normlar da belirli bir durumda sergilenmesi gereken ahlaken doğru davranış hakkındaki kural veya buyruklardır (van Wart, 1998:xvii).

Bireylerin tutum ve eylemleri bireysel, toplumsal, siyasi vb. gibi geniş bir değerler kümesinden etkilenir. Zenginlik, başarı gibi birçok değer etikle görece çok az ilişkilirken, adalet ve dürüstlük gibi doğru veya yanlış davranışın özünü oluşturan değerler etik değerler olarak tanımlanmaktadır. Etik değerler, diğer değerler arasında ortaya çıkan çatışmaları uzlaştırmanın bir aracı olabilir. Örneğin, bir kamu görevlisi verimlilik ile temsil edilebilirlik veya etkililik ile duyarlılık arasındaki çatışmayı adalet ve dürüstlük gibi etik değerleri referans alarak çözümler (Kernaghan, 1994:28).

1.1.1.3. Etik ve Hukuk

Etik ve hukuk kavramları benzerlikler göstermekle birlikte, aynı şey olmadıklarını belirtmek gerekmektedir. Yasalar ve etik karşılaştırıldığında görülebileceği gibi yasaların suç saydığı eylemlerin büyük çoğunluğu etik açıdan da yanlıştır. İki kavram arasındaki temel fark yaptırım biçiminden kaynaklanmaktadır. Hukuk, suç işleyenlere ceza vb. maddi yaptırımlarda bulunurken, etiğin yaptırım biçimi manevi ve vicdanidir. Fakat son zamanlarda etik ilkeler ile ilgili de çeşitli yaptırımlar ortaya çıkmıştır. Hukuk normları devlet tarafından oluşturulan yazılı kurallara karşılık etik kuralları toplumsal yaşamda uzun süreden beri var olan yazısız kurallardır. Ancak son dönemlerde çeşitli etik kural ve kodların devletin yanı sıra diğer örgütler tarafından oluşturulduğu, önceleri pek olmasa da etik kuralların da giderek yazılı hale geldiği görülmektedir. Hukukun amacı, adaleti sağlamaktır, etiğin amacı ise, bir pusula gibi iyiyi ve doğruyu göstermektir. Öte yandan insanlık tarihi boyunca, temel etik değerler ve ilkelerin birçoğunun zamanla hukuki norm ve kurallara haline geldiği söylenebilir.

Etik, yasa vb. hukuki teknik kurallardan çok bireylerin ahlakiliği ile ilgilidir. Dolayısıyla hukuki olan her şey etik olmayabilir. Örneğin etik değerler, bazen bireyleri adaletsiz olduğuna inandığı bir yasayı ihlal etmeye yöneltebilir. Hukuk ve yasalar, etiğe göre daha somuttur ve daha dolaysız daha kolay sonuca varır. Etik olmayan bir eylem aynı zamanda yasadışı da olabilir. Ne var ki, tamamen yasal olan bir eylem veya durum, toplumun ahlak anlayışına aykırılık yüzünden rahatsızlık yaratabilir, toplumsal yaptırımlara, saygınlık ve meşruiyetin kaybına yol açabilir. İnsanların kendi iradeleriyle birlikte yaşama kararlılığını yansıtan etik, toplumsal yaşamda hukuktan daha öncelikli bir konumda bulunmaktadır.

Etik ve hukuk arasında yakın bir ilişki olduğu açıktır. Temelde ahlak ilkelerine dayanan hukuk kuralları, resmi etik kuralları olarak da kabul edilebilir. Etik kurallardan türetilen veya onlara uygun düşen meşru normlar olmadan, yasalar “iyi” birer hukuk normu olamazlar ve yasanın en üstün olmasını sağlayamazlar (Tepe, 2000:140-41). Etiğe uygun olan, aynı zamanda hukuk bakımından kabul edilebilir bir eylem veya davranıştır. Nitekim bu iki kavram arasındaki ilişki “hukuk, etik denizinde yüzer” biçiminde bir benzetme ile ifade edilmektedir. Söz konusu ilişkiyi özetlemek gerekirse (Preston, 2007):

- Hukukun gelişimi etikten etkilenir fakat etik hukuktan türetilmez.
- İnsanı ve onun kurumlarını yönlendiren önemli hukuk kurallarının gerekçeleri büyük ölçüde etik gerekçelerdir.
- Hukuk bir toplumdaki genel ahlakiliğin kamu tarafından ortak kabulü ve ifadesidir.
- Hukuk sürekli olarak etik açıdan kritiğe tabi tutulmak durumundadır.

1.1.2. Etiğin Türleri

Günümüzde etik kuramlarının (1) meta etik, (2) normatif etik ve (3) uygulamalı etik olmak üzere üç genel sınıfa ayrıldığı görülmektedir (Lafollette, 2000:1).

1.1.2.1. Meta Etik

Terim olarak “meta” sonraki, izleyen, sonra gelen veya ötesinde anlamına gelir ve bu nedenle meta-etik kavramı etiğin bütünsel tasarımına uzaktan, kuş bakışı bir yaklaşımı ifade eder. Bu bakımdan meta-etik, etik kavramların köken ve anlamlarına yönelik çalışmalar olarak tanımlanabilir. Analitik etik olarak da adlandırılan bu disiplin, etik ifade ve sözlerin semantik ve dilbilimsel analizini yapar, etik ilkelerin kaynağını ve

anlamını araştırır. Değerli olan nedir? Ahlaki olarak zorunlu olan nedir? Etik ilkeler sadece birer toplumsal icat mıdır? Etik ilkeler kişisel duyguların ifadesinden fazlasını mı ihtiva eder? Bu ve benzeri sorulara yönelik yanıtlar arayan meta etik evrensel gerçeklikler, etik yargılara etki eden sebepler ve etikle ilgili terimlerin anlamı konularına odaklanır. Normatif ve uygulamalı etik ile karşılaştırıldığında meta-etik ahlak felsefesinde görece en az tanımlanmış alandır. Bu alan ahlaki anlam bilimden (semantics) ahlak epistemolojisine birçok konuyu kapsamaktadır (Babor, 2006:71-2; Shafer-Landau, 2007:3; Darwall, 2003:20).

1.1.2.2. Normatif Etik

Normatif etik, doğru ve yanlış davranışı düzenleyen ahlaki standartlara götürmek gibi daha uygulamaya dönük bir işleve sahiptir. Kazanılması gereken iyi alışkanlıkları, yapılması gereken görevleri veya bireyin başkalarına karşı davranışlarının sonuçlarını açıkça ifade edilmesi, kısacası ahlaki gelişim konusu normatif etik kapsamında değerlendirilebilir. Ahlaki bakımdan “olması gereken” duygusu ve anlayışı normatif etik yaklaşımının odağında yer alan en önemli husustur (Driver, 2007:2). Normatif etik kapsamında belli başlı üç alt kuramdan bahsedilebilir (Shafer-Landau ve Cuneo, 2007:1):

(1) Erdem kuramları (virtue theories): Birçok filozof ahlakiliğin kesin olarak tanımlanmış davranış kurallarını kapsadığına inanır. Dolayısıyla bu kuralların öğrenilmesi ve uygulanması gerekir. Fakat erdem etiği (virtue ethics) kuralları öğrenmeye değil, örneğin yardımseverlik gibi iyi kişilik özellikleri geliştirmenin önemine vurgu yapar.

(2) Ödev kuramları (duty theories): Ödev kuramları yükümlülüğün temel ilkelerindeki ahlakiliğe dayanır. Bu kuramlar ödevin yunanca karşılığı olan “deon” sözcüğünden dolayı “deontolojik” kuramlar olarak da anılır. Aynı zamanda söz konusu kuramlar “sonuççu olmayan” (nonconsequentialist) olarak da adlandırılmaktadır. Çünkü eylemlerin sonuçlarına bakılmaksızın ahlaki ilkelere uyulması zorunludur.

(3) Sonuçsal kuramlar (consequentialist theories): Ahlaki sorumluluğu eylemlerin sonuçlarına göre değerlendirmek yaygın bir anlayıştır. Sonuççuluğa (consequentialism) göre, doğru ahlaki davranış yalnızca bir eylemin sonuçlarına

ilişkin maliyet-fayda analizi yapılarak belirlenebilir. Dolayısıyla bir eylemin sonuçları zarardan daha çok fayda sağlıyorsa ahlaki olarak doğrudur. Sonuççu kuramlar bir eylemin ahlakiliğinin yalnızca sonuçlarına bakılarak belirlenebileceğini savunmaktadır. Bu nedenle sonuççu kuramlar Yunanca “son” anlamına gelen “telos” kökünden türetilen sözcük ile “teleological” kuramlar olarak da adlandırılmaktadır. Sonuççu normatif yaklaşım öncelikle bir eylemin hem iyi hem de kötü sonuçlarını gözden geçirmeyi gerektirir. İkinci olarak, iyi sonuçların toplamı kötü sonuçların toplamıyla karşılaştırılır. Şayet iyi sonuçlar daha ağırlıktaysa o zaman söz konusu eylemin ahlaken uygun olduğuna hükmedilir.

1.1.2.3. Uygulamalı Etik

Uygulamalı etik (applied ethics) ise kürtaj, hayvan hakları, çevresel sorunlar, eşcinsellik, idam cezası, nükleer savaş gibi bazı özellikli tartışmalı konuları sorgular. Uygulamalı etik, meta etik ve normatif etiğin kavramsal araçlarını kullanarak söz konusu tartışmalı meselelere çözüm getirmeye çalışır. Öte yandan, meta etik, normatif etik ve uygulamalı etik arasındaki ayrım çoğunlukla bulanıktır. Sözelimi kürtaj uygulamalı etiğin meselelerinden biridir, çünkü ihtilafli bir davranış örneğidir. Aynı zamanda kürtaj otonomi ve yaşam hakkı gibi daha genel normatif ilkelere bağlıdır. Aynı konu “haklar nereden gelir? ve “hangi varlıklar haklara sahiptir” gibi meta etik sorunlara da dayanmaktadır (Beauchamp, 2003:1-3).

1.1.3. Etiğin Düzeyleri

Evans (1981:132) etik sorunların tipik olarak iki seviyede toplandığını işaret etmektedir. Birinci seviye bireyin diğer bireylerle etkileşiminde sergilediği davranışların doğruluğu ve yanlışlığını ele alan kişisel etikdir. Diğer seviye ise toplumdaki örgüt veya kurumların eylemleriyle ilgilenen sosyal veya dışsal etikdir. Bu durumda etiğin öncelikle, belli kararların -örgütlü veya örgütsüz- insanlar üzerindeki etkisi ile ilgili olduğu söylenebilir. Haris ve arkadaşları ise etiğin genel ahlakilik, bireysel etik ve profesyonel etik olmak üzere üç alt kümede incelenmesinin mümkün olduğunu belirtmektedir (Haris vd., 2009:8).

1.1.3.1. Genel Ahlakilik

Belli bir toplum tarafından kabul edilen standartlar olarak tarif edilen genel ahlakilik (common morality) (Haris vd., 2009:8), sosyal rollerden bağımsız ahlaki zorunluluklardır. Sıradan ve evrensel olarak da nitelenen güvenilirlik, namus,

hakkaniyet ve şefkat gibi belli temel değerler ve genel ahlaki kurallar ister iyi eğitilmiş, ister cahil olsun toplumun tümü tarafından bilinir ve anlaşılabilir (Luban, 2003:585).

1.1.3.2. Bireysel Etik

Her bireyin farklı bir değerler seti ve etik anlayışı vardır (Kyarimpa ve Garcia-Zamor, 2006:31). Günlük yaşamda başkalarına nasıl davranmak gerektiği ile ilgilenen bireysel etik, genellikle aile ve okulda alınan eğitime dayanan ve bireyin ahlaki veya gayri ahlaki davranış ve eylemleri sergileme ve yorumlama standartları olarak tanımlanabilir (Kiran, 2007:8). Nitekim, Kohlberg hem kuramsal hem de ampirik olarak değerlerin ve etiğin doğuştan gelmediğini, bireyle çevresi arasındaki etkileşimin bir ürünü olduğunu göstermiştir (Gow, 2005:15).

1.1.3.3. Profesyonel (Mesleki) Etik

Sanayi ve bilgi devrimleri ile modernleşmenin sonucu olarak toplumdaki geleneksel mesleklerden farklı pek çok yeni profesyonel meslek dalı ortaya çıkmıştır (Larson, 1977:xvi). Profesyonellik terimi ile ilgili açık bir tanım bulunmasa da, meslekler uğraşlardan sadece teknik bilgi, ehliyet ve uzmanlık eğitimi ile değil aynı zamanda bazı etik ilkelere bağlılık ve dürüstçe hizmet etme yükümlülüğü gibi nitelikler bakımından da ayrılmaktadır. Tüm mesleklerin hem zorunlu ve hem de yeterli sayılabilecek belli özellikler kümesi vardır. Söz konusu özelliklerden öne çıkanlar arasında yoğun bir eğitim, belli bir entellektüel birikim, toplumda önemli bir hizmeti üstlenebilecek hazırlık ve mesleki ehliyeti onaylayan bir belge sayılabilir (McDowell, 2000:2; Kultgen, 1988:59-60).

Etiğin davranışlara yön gösteren ve ahlaki sorunlarda doğru tercihler yapmaya yardımcı olan bir standartlar kümesi olduğu düşünülürse (Greene, 2005:360), profesyonel etik bir işin, bir mesleğin nasıl yapılması gerektiğini ifade eden normlar sistemi olarak tanımlanabilir. Profesyonel etik, belli bir meslek alanında doğru davranış veya eylemleri yanlıştan ayırt etmeye yardımcı olacak ahlaki standart ve normların ortaya çıkarılması ve uygulanması gibi uygulamaya dönük bir işleve sahip olmasından dolayı normatif olarak nitelenebilir. Evrensel normlar tüm insanlığı ilgilendirirken, etik relativizm yaklaşımına göre rol bağlantılı normlar profesyonel rolü olan belirli bir kesim için bağlayıcıdır. Etik relativizm ahlaki doğru ve yanlışların toplumdaki topluma değişebileceğini ve tüm insanlığı zaman/mekan farkı olmaksızın bağlayıcı evrensel mutlak ahlaki standartlar olmadığını savunan bir yaklaşımdır. Etik

relativizm insanların farklı inanç ve normları olabileceğini kabul etmekle kalmaz, ayrıca tüm bu farklı inanç ve normların hepsinin doğru olabileceğini de kabul eder. Örneğin hırsızlık evrensel mutlak ahlak standartlarına göre yanlış sayılırken bazı toplumlarda doğru bir davranış olarak değerlendirilebilmektedir. Bu çelişik durum etik anlaşmazlıkların çözümünü imkansız hale getirmektedir. Dolayısıyla ne etik relativizm ne de ahlaki absolutizm (ahlaki ilkelerin uygulanmasında durum ve şartların fark etmeyeceği düşüncesi) pek kabul görmemekte ve eleştirilmektedir (Pojman ve Fieser, 2009:14-21).

Profesyonel etik bir mesleğin mensuplarının toplumdaki genel rolü hakkındaki algı ve birtakım toplumsal değerler zemininde ele alınırsa uygun biçimde analiz edilebilir (Mount, 1990:27). Profesyonel etik konusuna ilişkin en temel ve en başat felsefi sorun rol ahlakiliği (role morality) ile ilgilidir. Buradaki temel soru belirli sosyal roller genel ahlaki gerekliliklerden farklı veya en azından çelişkili kendine özgü ahlaki zorunluluklarını oluşturup oluşturamayacağıdır. Sıradan ve evrensel olarak da nitelenen genel ahlaki kurallar ister iyi eğitilmiş, ister cahil olsun toplumun tümü tarafından bilinir ve anlaşılabilir. Öte yandan bazı meslekler ve profesyonel gruplar ise kendilerine özgü bazı profesyonel ilke ve normlar geliştirmişlerdir (örneğin sadece bir doktorun reçete yazabilmesi veya sadece bir yargıcın hukuksal bir hüküm verebilmesi gibi). Bunun yanı sıra yine yalnızca o mesleğin mensuplarının anlayabileceği ve açıklayabileceği mesleki rollerinin ahlakiliği ve normlarını içeren etik kodlar oluşturmuşlardır (Veatch, 1999:165). Profesyonellerin rol ahlakiliği ile ilgili sorunlar role ilişkin bir zorunluluğun profesyonel alanın dışındakilerin (laymen) sahip olduğu genel ahlakilik ile çatıştığı durumlarda ortaya çıkmaktadır. Çünkü meslekten olmayan sıradan bireyler meslekleri düzenleyen profesyonel etik kuralları kabullenmek için iyi sebeplere ihtiyaç duyarlar. Aksi takdirde profesyonellerin davranışları hakkında genellikle genel ahlaki standart ve ilkelere göre hüküm verirler (Luban, 2003:585).

Profesyonel etik ile ilgili birçok genel görüş ve tez bulunmaktadır. Bunlardan biri kapsayıcı bir çerçeve olarak profesyonel etiği de içeren ve öncesi ve sonrası birbirinden farklı olmayan “genel ahlakilik” (common morality or ethical universalism) yaklaşımıdır (Outka ve Reader, 1993:5-6). Bu yaklaşım genel ahlakiliği hatta ahlaki mutlakçılığı savunmaktadır (Gewirth, 1993:29-31). Güvenirlik, namus, hakkaniyet ve şefkat gibi belli temel değerler kültür ve zamanın sınırlarını aşmakta, etik bir yaşam için esas olan ahlaki davranışın norm ve standartlarını oluşturmaktadır. Bu gibi değer

ve ilkelerin evrensel olma niteliği genel ahlak (universal morality) ve ahlaki mutlakçılık (moral absolutism) yaklaşımını desteklemektedir. Ahlaki mutlakçılık zamandan, mekandan bağımsız ebedi ilkeler olduğu ve bu ilkelerin her yerde daima geçerli olduğu görüşüdür (Creel, 2001:171).

Profesyonel etik ile ilgili ikinci bir tez ise “ayırıcı (seperatist) tez” olarak adlandırılmaktadır (Gewirth,1986; Fredman,1981:626-30; Overman ve Foss, 1991:131). Her meslek profesyonel rolüne ilişkin ahlakilik veya etiğe, dolayısıyla evrensel norm ve sosyal değerlerden bağımsız kendine özgü bazı temel değer ve normlara sahip olabilir (Freedman, 1978: Gewirth, 1986:282; Brown, 1986:59). Söz konusu profesyonel norm ve değerler, genel ve evrensel ahlaki değerlerle çelişebilir hatta tamamıyla farklı davranışlar gerektirebilir. İşte profesyonel değer ve normların evrensel etik sistemin yanında hatta belki üzerinde farklı bir etik sistem oluşturduğunu savunan bu yaklaşım “ayırıcı tez” olarak adlandırılmaktadır. Ayırıcı tez, belli bir mesleğin mensuplarının sıradan insanların etik veya ahlaki duruşundan farklı ve sadece o mesleğe özgü bir etik ilkeler kümesi olduğunu ileri sürmektedir (Overman and Foss, 1991:133).

Etiğe bağlılık profesyonelliğin odağındadır ve bu yüzden etik ve özellikle profesyonel etik iyi anlaşılmalıdır (Haris vd.,2009:8). Profesyonel etiğin temeli, profesyonellerin kendi mesleki değerleri ile daha fazla dizginlenmiş olmalarıdır. Çünkü meslek etiği, profesyonellerin etik hiyerarşisinde en üst noktaya profesyonel değerleri taşımaktadır. Profesyonel ahlakilik bireye en başından farklı bir değer düzeni sunmaktadır. Profesyonellerin değer çatışmasını çözmesinin yolu profesyonel ve genel ahlakilik arasındaki farklılığı algılayabilmesinden geçmektedir (Freedman,1978:9-10).

Bir iş veya uğraşın profesyonelleşmesinin öncelikli koşullarından biri söz konusu iş veya uğraşla ilgili bireylerin eylemlerine yol gösterecek ilke, norm, değer ve standartları içeren profesyonel etik olgusunun varlığıdır. Nitekim Durkheim (1992:15) hiçbir profesyonel faaliyetin kendi etiği olmadan var olamayacağını belirtmektedir. Bu bakımdan, kamu hizmetinin de profesyonel bir meslek olarak addedilebilmesi için profesyonel bir yönetsel etik gereksinimi olduğu söylenebilir. Bununla birlikte kamu yönetiminde tıp, hukuk, askerlik, akademisyenlik vb. geleneksel meslek dallarındaki gibi profesyonel norm ve değerlerin belirlenmemiş veya yerleşmemiş olması, kamu

hizmetinin profesyonelleşme sürecinde yaşadığı en önemli sorunlardan biridir (Karasu, 2001:241)

Profesyonel etik bağlamında kamu yönetimine ilişkin öncelikli sorun alanı ve tartışma konusu kamu yönetiminin henüz bir meslek olup olmadığıdır. Bir görüşe göre kamu yönetimi bir profesyonel dal, bir meslek değil, çeşitli meslek, uzmanlık ve profesyonel dalların yer aldığı bir alandır. Kamu sektöründe çalışanlar “kamu için çalışan profesyoneller” ve “kamu profesyonelleri” biçiminde iki kümeye ayrılmaktadır. Birinci kümede yer alan kamu kurumlarında çalışan avukatlar, doktorlar ve danışmanlar gibi genel meslek üyelerini, ikinci kümedeki genellikle yalnızca kamu hizmetinde yer alan asker, diplomat vb. profesyonellerden ayrı tutulmaktadır. Dolayısıyla ikinci kümedeki kamu profesyonellerinin üstlendikleri, kamu işlerini sevk-idare, nezaret ve gözetim görevleri öne sürülerek kamu yönetiminin profesyonel bir meslek olduğu tezi bir temele dayandırılmaya çalışılmaktadır (Gargan, 2007:1129)’dan akt. Svava, 2009:1037). Bu açıdan bakıldığında kamuda profesyonellik, kamu hizmetini yürütmek, kamu yararını sağlamak ve demokratik yönetimi gerçekleştirmek için başvurulan kapsayıcı bilgi, değer ve standartlardır (Svava, 2009:1037). Bazılarına göre, kamu yöneticileri için doğru eğitimin ne olduğu ve tıp, hukuk vb. meslek dalları gibi genel kabul gören nitelikleri hakkında tam bir mutabakat olmasa da, kamu yönetimi bir profesyonel dal, bir meslek olma yolunda varlığını sürdürmektedir (Haris, 1990:69).

Frederickson (1993:244)’a göre farklı alanlardaki profesyoneller etiği farklı olarak algılar ve tanımlar. Örneğin kamu hizmeti için eğitim alan ya da kamu hizmetinde görevli olanlar için empati, adalet veya kamu yararı kaygısı iş dünyasında kariyere hazırlanan veya iş dünyasında yer alan profesyonellere göre daha kuvvetlidir. Öte yandan Profesyonellerin etik davranışa karşı tutumları toplumun diğer kesimlerinden daha farklıdır (Overman ve Foss, 1993).

1.2. UYGULAMALI BİR ETİK ALANI OLARAK KAMU HİZMETİ ETİĞİ

Her ne kadar siyasi ve yönetsel karar verme süreçleriyle ilgili kendine has özelliklere sahip olsa da kamu hizmeti etiğinin büyük ölçüde profesyonel ve uygulamalı etiğin bir parçası olduğu söylenebilir (Preston, 1994:1). Bu bakımdan kamu etiği ya da daha güncel ifadesiyle kamu hizmeti etiği kavramının uygulamalı bir etik alanı olarak çeşitli açılardan ele alınması uygun olacaktır. Bu bölümde; kamu hizmeti etiği kavramı,

kamu hizmeti etiğinin ortaya çıkışı ve gelişimi, kamu hizmeti etiğine ilişkin kuramlar, felsefi kuramlar ve kamu hizmeti etiği ilişkisi, kamu hizmeti etiği ve örgütsel bağlam, kamu hizmeti değerleri ve etik, kamu yönetiminde etik ilkeler ve kodlar, kamu yönetiminde etik dışı davranışlar konuları incelenmektedir.

1.2.1. Kamu Hizmeti Etiği ve Kamu Yönetiminde Etik Altyapı

Bu alt bölümde kamu hizmetinde etik kavramı ve önemi, yönetsel etik ve bireysel etik arasındaki farklılıklar, kamu hizmeti etiği ve kamu yönetiminde etik altyapı, kamu hizmetinde etik yönetim sistemleri ele alınmaktadır.

1.2.1.1. Kamu Hizmetinde Etik Kavramı ve Önemi

Etiği insanın eylemlerinin doğru veya yanlış olduğunu belirleyen birtakım standartlar olarak tanımlayan Bowman (1981:61;1983:72)'a göre yönetsel etik örgüt veya yönetimin üyelerinin ahlaki davranışlarını yönlendiren kurallar olarak görülebilir. Kernaghan (1993:16) ise kamu hizmeti etiğini, kamu yönetiminde doğru davranışın ilke ve standartları olarak tanımlamaktadır.

Jun (1986:275)'a göre kamu hizmetinde etik, kamu yöneticilerinin sorumlu davranabilmek için nasıl sorgulamaları ve düşünceleri gerektiğine odaklanmaktadır. Etik, gerçeğe ilişkin sorgulama ve etraflıca düşünmeyi gerektirir. Huddleston (1981:68) yönetsel etiği “doğruluk” ve “sorumluluk” olmak üzere iki farklı minvalde ele almaktadır. Etiğin bir yönü bireysel dürüstlikle ilgili olan doğruluk, yönetsel bağlamda ise kamu görevinin kişisel çıkar için kullanılmamasıdır. Etiğin diğer yönü ise sorumlulukla da ilgilidir. Etik sorumluluk, karmaşık politik kararlar verirken, diğer bir ifadeyle takdir yetkisini kullanırken, yöneticinin ahlaki rehber olarak neye ya da kime başvuracağı sorusuyla ilgilidir.

Kathryn Denhardt (1984'ten akt. Hejka-Ekins, 1994:63-4) kamu yönetimi etiğini şöyle tanımlamaktadır:

Etik olmak, bir yöneticinin yönetsel kararların verildiği standartları akla uygun biçimde sınama ve sorgulama sürecinde bağımsız olarak yer alabilmesini gerektirir. Standartların içeriği zamanla sosyal değerler ya da kaygılar daha iyi anlaşıldıkça değişebilir. Bir yönetici karar standartlarını bu değişimlere adapte etmeye hazır olmalı, toplumun temel değerlerine daima bağlılık göstermeli ve örgütün amaçlarının farkında olmalıdır. Yönetici kişisel, profesyonel olarak ve örgütüyle birlikte etik standartlara göre verdiği kararları için hesap verebilmelidir.

Bu yaklaşıma göre yönetsel etik temel sosyal değerlere dayanan karar standartlarını serbestçe, akla uygun örgütsel limitler dâhilinde, kişisel ve profesyonel hesap verebilirliğe tabi olarak etüt etme sürecidir (Denhardt, 1988:26; Denhardt, 1993:149). Diğer bir anlatımla Denhardt, kamu yönetimi etiğini, kamu yöneticisinin örgüt bağlamındaki meselelerle ilgili etik standartlar belirlediği, bu karar standartlarını serbestçe yorumladığı ve alınan kararlardan kişisel ve profesyonel olarak sorumlu olduğu bir süreç olarak görmektedir. Sonuç olarak, bu tanım iki bileşen içermektedir: birinci bileşen içerikle ilgili olan yöneticiye yol gösteren etik standartlar, ikinci bileşen de süreçle ilgili olan doğru eylemde bulunabilmek için etik kararları yorumlama ve belirlemeye ilişkin yöntem oluşturmaktır (Hejka-Ekins, 1994:64). Sonuçta yönetsel etik kamu görevlilerinin işlerini yaparken tarafsız, objektif davranmaları ve yetkilerini kişisel, maddi veya siyasi kazanç için kullanmamaları, kamu yararına hizmetlerde ahlaki bakımdan hesap verebilirlik ve bütünlük, dürüstlük ve güven vasıtasıyla sosyal adaleti sürdürmeleridir (Kernaghan ve Langford,1990).

Kamu yönetimi uzmanları etiği farklı biçimlerde tanımlamışlardır. Rohr, bürokratların ahlakiliği üzerine yazdığı kitapta etiği geniş ölçüde insani mükemmelliğin bir göstergesi olan ahlak ve erdeme eşit olarak tanımlamıştır (Rohr,1978:2-3). Etik, değerleri hayata geçirmenin ve uygulamanın yoludur, karar vermede kullanılan yol gösterici bir sistemdir (Bowman, 1991:2). Kamu yöneticisinin içsel ve bireysel bir denetim mekanizması olan yönetsel etik kamu yöneticisinin eylemlerine meşruiyet kazandıran resmi ve gayri resmi sınırlamalardır (Wright,1988:2). Etik, ahlak ve davranış hakkında sistematik olarak düşünmeyi, doğru ve yanlış hakkında muhakeme yapmayı içermektedir (Lewis, 1991:3). Kamu yöneticisinin görevi vatandaşların emanetçisi olarak, yetkisi dahilindeki süreçleri kullanarak kamu yararını gözetmek, kamu yönetiminde profesyonel mükemmelliği arttırmaktır (Cooper, 1987:323-4). Öte yandan bir kamu yöneticisi, profesyonel rolü gereği özel sektördeki mevkidaşlarından daha fazla ahlaki sorumluluk yüklenmektedir (Stewart,1985:489). Barnard (1968:1) üst düzey bir yöneticinin rolünün örgütün değerlerini yönetmek olduğunu belirtmektedir. Nitekim devlet yönetimleri kamu hizmetinin temel değerleri üzerinde durmaktadır ve kamu yöneticileri de, hangi düzeyde olursa olsun bulunduğu iş ortamının ahlaki temsilcisi olarak bu temel değerleri gözetmek durumundadır (Stewart,1985:495). Denhardt (1988:60) kamu yöneticilerinin ve bürokratların rollerinin son yüzyıl içinde birkaç önemli değişikliğe uğradığını ileri sürmektedir. Bu

değişikliklerden ilki, kamu yöneticilerinin siyasa oluşturmaya başlaması, ikincisi halkın kamu yöneticisinden hem daha fazla duyarlılık hem de sorumluluk talep etmeye başlaması, üçüncüsü de bürokraside gelişen profesyonelleşme olgusudur.

Geçen yüzyılın son çeyreğindeki kamu yönetimi alan yazını incelendiğinde kamu etiği konusunda ağırlıklı olarak bürokratik ve demokratik etik olmak üzere iki gelenek ya da paradigma göze çarpmaktadır. Edwards ve Galloway (1981) şehir yöneticilerinin profesyonel değerlerini inceledikleri çalışmada demokratik ve bürokratik değerleri belirlemişlerdir. Yine Lilla (1981) kamu kuruluşlarında, bürokratik kültür karşısında kamu hizmeti için uygun karakter gelişimine olanak sağlayacak demokratik bir kültür oluşturulmasını savunmuştur. Denhardt (1988) bürokratik-demokratik kültür konusundaki dikotominin üzerine inşa ettiği bürokratik ve demokratik değerleri ortaya koymuştur. Bununla birlikte, bürokratik-demokratik etos ikileminin bu yazarlardan daha derin kökleri vardır. Örneğin Pugh (1991:10-11) verimlilik (efficiency), etkililik (efficacy), uzmanlık (expertise), sadakat (loyalty), hesap verebilirlik (accountability) olarak sıraladığı bürokratik etosun temel değerlerini Weber'in bürokrasi modeli, Wilson'un siyaset-yönetim dikotomisi, Taylor'un bilimsel yönetim yaklaşımı ile Goodnow ve Willoughby'nin çalışmaları ile ilişkilendirmektedir. Öte yandan, önce Denhardt (1988) sonra Pugh (1991) tarafından tanımlanan demokratik etos, Rohr (1978) tarafından tarif edilen rejim değerleri, Frederickson ve Hart (1985) ve Cooper (1991;1994) tarafından tarif edilen vatandaşlık (citizenship), Lippman (1955) tarafından tarif edilen kamu yararı ve Rawls (1971) tarafından tarif edilen sosyal adalet (social equity) gibi temel kavramları içermektedir. Çoğu yazar, kamu yönetimi etiğini, demokratik etik çerçevesi ile bürokratik etik çerçevesini karşılaştırmak suretiyle oluşturabilmek için oldukça fazla çaba sarf etmişlerdir. Buna karşılık konuya farklı bir açıdan yaklaşan Garofalo ve Geuras (1999:163) ise bu iki etosun birbirinden farklı şeyler olmadığını, bilakis, bir ahlak temsilcisi olarak hareket etmesi gereken kamu yöneticisine açıklık ve tutarlılık konusunda yardımcı olan bölünmez tek bir değerler bütünü olduğunu ileri sürmektedir.

1.2.1.2.Yönetmelik Etik ve Bireysel Etik Arasındaki Farklılıklar

Thompson (1992:255)'a göre yönetmelik etik, kamu görevlilerine öncelikle ne amirlerine ne de kendilerine, doğrudan halka hizmet ettiklerini ve halka karşı sorumlu olduklarını

hatırlatmanın bir yoludur. Yazara göre “bireysel ahlaksızlık toplumun yararınadır”¹ klasik vecizesine katılmak gerekirse fark belki de o kadar büyük değildir. Fakat bu iki etik türü köken ve amaçları bakımından farklıdır. Kişisel ahlak bireyler arasındaki yüz yüze ilişkileri yönlendirir ve amacı insanları daha ahlaklı hale getirmektir. Kamu yönetimi etiğinin ise daha mütevazı amaçları vardır. Kamu etiği belki de birbirini hiç tanımayan insanlar arasındaki kişisel olmayan ilişkilere yönelik bir takım standartlara olan ihtiyaçtan doğmaktadır ve sadece kamu görevlilerini daha hesap verebilir hale getirerek kamu politikalarının daha iyi yürütülmesi arayışındadır. Kişisel etiğe göre yanlış olabilen bazı davranışlar kamu etiği tarafından genellikle görmezden gelinirken, kişisel etiğe göre takdire şayan bazı davranışlar kamu etiğinin ilkelerini çığnıyor olabilir. Kamu etiği standartlarının anlaşılması zordur ve üzerinde dikkatli çalışmayı gerektirir, çünkü baş edilmeye çalışılan durum ve şartlar kamu hizmetinde bulunmamış çoğu insan için karmaşık ve alışılmadıktır. Temel etik ilkeleri ve nitelikleri kamuda etik davranışa çevirmek çoğu kimseye doğal gelmemektedir. Bu yüzden kişisel ahlak kendiliğinden kamu ahlakı olmayacaktır. Kamu hizmeti etiği özel yaşamdaki etikten farklıdır. Çünkü demokrasi sıkı etik standartlar ve halkla yönetim arasında oluşan güven sayesinde sürdürülebilir (Thompson, 1992:256-7).

Etik, demokratik bir toplumda toplumsal kontrolün bir aracı olabilir. Etik kamu hizmetinin temel unsurlarından biridir, çünkü kamu hizmetinin özündeki amaçlara katkıda bulunmaktadır. Thompson (1992)'un da belirttiği gibi tabii ki etik kamu yönetiminin temel amacı değildir. Ulusal savunma, ekonomik kalkınma ve toplumsal refah gibi kamu politikaları devletin esas amaç ve görevlerindedir. Yönetimsel etiğin temel amacı ise iyi kamu politikaları oluşturabilmek ve uygulayabilmek için gerekli ön koşulları sağlamaktır.

1.2.1.3.Kamu Hizmeti Etiği ve Kamu Yönetiminde Etik Altyapı

Kamu görevlileri hizmetlerin planlanıp denetlenmesine kadar gerçekleştirilen yönetsel süreçlerde kamu yönetiminin yapısal yönüne işlevsellik kazandıran özneler olmaktadır. Dolayısıyla kamu görevlileri, kurum içerisinde sergiledikleri davranışların yasal prosedürlere uygunluğu kadar, etik davranış ilkelerine uygun olup olmaması bakımından da göz önünde bulunmaktadırlar. Etik kuram her şeyden önce bireyler tarafından sergilenen davranışların ahlakiliği, yani bireysel etik üzerine odaklanmıştır.

¹ Bernard de Mandeville (1670-1733)'in “Ahlak denen şey, içi boş bir kavramdır. İnsanlar kendi çıkarları olmazsa, toplum yararına ve ahlaka uygun davranmazlar” anafikrini savunan öğretisi.

Bunun yanı sıra bireylerin aile, okul, meslek grubu gibi sosyal yapılardaki belli toplumsal rollerin sahipleri olarak da davranış ve eylemlerinin etik olup olmadığı bireysel etik kadar önemlidir. Bu bakımdan etik, hem insanların bireysel hem de insan gruplarının toplumsal eylem ve davranışlarını doğru-yanlış veya iyi-kötü olarak nitelendirmek için de kullanılmaktadır (O'Neill, 1994:475).

Yönetimsel etik, kamu, özel veya gönüllü herhangi bir kurumsal yapıda görev alan bireylerin sergiledikleri eylem ve davranışların toplumsal beklentilere paralel olarak profesyonel ilke ve standartlar açısından irdelenmesiyle ilgili bir kavramdır. Etik ve yönetimin birbirinden farklı kavramlar olduğu açıktır. Etik, felsefe, değerler ve ahlakla, yönetim ise, kararlar ve faaliyetlerle ilgilidir. Etik, doğru ve yanlışın araştırılmasına dayanırken, yönetim belli bir işin yaptırılması sürecini ifade etmektedir. Etik soyuttur, halbuki yönetim süreç ve uygulamaları nispeten daha somuttur. Yönetim ve etik kavramlarının kesiştiği nokta ise, çalışanların yönetim sürecindeki eylem davranışlarının ahlakiliği konusundaki sorumluluklarıdır (Frederickson, 1994:31).

Modern toplumlar, kamu yöneticilerinin sahip olduğu yönetimsel gücü kamu yararını sağlamak amacıyla daha aktif kullanmalarını teşvik ve kontrol edecek bir sistem oluşturmak zorundadır. Bunun için yapılması gereken yönetimsel eylem ve davranışların içsel ve dışsal denetimine ilişkin etkin araçlar geliştirmektir. Kurumsal düzenlemeler, yasama faaliyetleri, yargısal incelemeler ve siyasal süreçler dışsal denetim araçlarıdır. İçsel denetim ise kamu görevlilerinin bireysel kararları ve davranış standartları ile ilgilidir (Fry ve Nigro, 1997:1199). Bu bakımdan yönetimsel etik, özellikle içsel denetimle ilgili bir kavram olarak nitelenebilir. İçsel denetim, kamu görevlilerinin temel görevleri, sorumlulukları ve yükümlülüklerinin neler olduğu ve kamu görevlilerinin bu standartları anlamalarını sağlamak ve yerine getirmelerini cesaretlendirmek için neler yapılması gerektiği şeklinde iki önemli soruyu gündeme getirmektedir. Bu sorulara cevap arayan çalışma ve uygulama alanı da yönetimsel etikdir (Fry ve Nigro, 1997:2000).

Yönetimsel etik, örgütsel sınırlar içinde bireysel ve profesyonel hesap verebilirliğe bağlı olarak ve temel toplumsal değerlere dayanarak karar standartlarını bağımsız bir biçimde yorumlama sürecidir. Dolayısıyla yönetimsel etik, bir kurumda çalışanların belirli kurallara uygun eylem ve davranışlarda bulunmasının yanı sıra sürekli daha iyi ve

doğruya ulaşabilmek amacı ile söz konusu kuralların yorumlanması, sorgulanması ve değiştirilebilmesini mümkün kılmaktadır (Ventriss, 1994:212).

Kamu hizmetlerinden beklenen standartlar kamu hizmetlerinin sunulduğu toplumsal ve siyasal çevrenin etkisiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetimlerinden hizmetlere ilişkin beklenen standartların zaman ve mekana göre farklılık göstermesi şaşırtıcı olmamalıdır (Chapman, 2001:6). Kamu hizmetlerinden beklenen standartlar kamu görevlilerinin gerek kurumsal performans çerçevesinin oluşturması gerekse kurumun dış çevresiyle etkileşimine ilişkin eylem ve davranışlarının belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Ayrıca kamu görevlilerinin eylem ve davranışlarına yön veren sadece yasa, kural, emir gibi zorlayıcı dışsal etkenler değil aynı zamanda içselleştirilmiş ilke, değer ve tutumlardır. Etik davranışı destekleyen bir çevre ancak bireysel tutumlar tarafından temsil edilen içsel denetimlerin örgütsel yapı, kültür ve toplumsal beklentilerle uyumlu olmasına bağlıdır (Cooper, 1998:156-169). Yönetmelik etliğe ilişkin genel anlayış, örgütün doğasına, yönetsel sürece ve kamu görevlilerinin rollerine ilişkin algılardaki gelişmelere paralel olarak değişmektedir (Lui, 1994:488).

Örgütsel yapı ve yönetsel etik arasındaki ilişki karmaşıktır ve bu iki olguyu birbirinden ayrı tutmak oldukça zordur. Örgütsel yapı mevkiler, işlevsel görevler ve rollerin biçimsel ayrıntılı bir planını ifade etmektedir. Ancak, örgütlerde işleyiş her zaman bu ayrıntılı plana göre yürümeyebilir, davranış, iletişim ve eşgüdüm kalıplarını etkileyen ve biçimsel olmayan önemli bir yapı da ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla biçimsel ve biçimsel olmayan bu örgüt yapıları hem örgütsel faaliyetlerin sonuçları hem de bireylerin davranışları üzerindeki etkileri bakımından oldukça önemlidir (Denhardt, 1994:170). Örgütlerin biçimsel olmayan ve açıkça tanımlanmış görevlerinin dışındaki bu yapısı örgütsel kültür olarak da adlandırılabilir. Örgütsel kültür, örgütün içini dolduran tutumları, değerleri, karakteri ve ruhu kapsamaktadır.

Kamu yönetiminin etik altyapısını şekillendiren faktörlerin genel hatlarıyla kamu kurumlarının bir yandan yapısal, kültürel ve maddi nitelikleri diğer yandan toplumsal, siyasal ve yasal çevresi olduğu söylenebilir. Bu sayılan faktörler etik altyapı için gerekli iç ve dış unsurlar olarak da ayrıştırılabilmektedir. Dış unsurlar etik davranış standartları ve bunların ihlal edilmesi durumunda alınacak önlemlerin içeriğinden oluşmaktadır. İç unsurlar ise kamu çalışanlarını yönlendiren ve yol gösteren ilke ve değerlerdir (OECD, 2003:41). İç ve dış unsurların birlikte mevcut olması ve birbirini

tamamlaması inandırıcı ve etkili olmaları bakımından önemlidir. Bu nedenle bir ülkenin etik altyapısının çeşitli unsurları arasındaki sinerji, ülkenin kültürel ve yönetsel geleneklerine, kamu yönetimine yönelik genel yaklaşıma ve etik davranışlara verdiği desteğe bağlı olmaktadır (OECD, 2003:12).

1.2.1.4.Kamu Hizmetinde Etik Yönetim Sistemleri

Kamu görevlileri kendilerine emanet edilen yetkileri kullanarak başkalarının yaşamlarını etkileyen kararlar verirler ve bu kararları verirken etik muhakeme yapmak durumundadırlar. Bu nedenle iyi bir kamu yönetiminin ön koşulu yönetici ve çalışanların yeterli ölçüde etik anlayışa sahip olmasıdır.

Kamu örgütlerinin yapı, kültür ve işlevleri çalışanların faaliyetleri için bir çerçeve sunmakla birlikte, onların eylem ve davranışlarını tamamen belirleyemezler. Bunun nedenlerinden ilki, kural, düzenleme ve amaçların ortaya çıkabilecek tüm olasılıkları kapsayamamasıdır. İkincisi ise kural, ilke ve amaçların ne ifade ettiğinin çalışanlara açıklanması ve uygulandığının takip edilmesinin gerekliliğidir. Dolayısıyla değişen koşullar ve önceden kestirilemeyen sorunlar kamu görevlilerine takdir yetkisi verilmesini kaçınılmaz hale getirmektedir (Miller, 1998:37). Tabidir ki takdir yetkisinin ölçüsü ülkelerin yönetsel süreçte benimsenen etik davranış algılarına, ilişkiler ağına ve bunu sürdürmeye yönelik sahip olunan araçlara bağlı olarak değişecektir. Yönetsel etik bağlamında kamu görevlilerinin daha özerk ve takdir yetkisiyle donanmış olmaları durumunda performans ve sonuçlar, daha sıkı dışsal kontrollere ve kurallara tabi tutulmaları durumunda ise kurallara ve sürece uygunluk beklentisi öne çıkmaktadır.

Etik yönetim sistemleri, yanlış ve kötü olarak değerlendirilen davranışları engelleme, doğru ve iyi olarak değerlendirilen davranışları cesaretlendirme ve etik açıdan belirsiz olan sorunları gidermeye yönelik araçları içermektedir (Dramer, 1997:17). Kurallara uyuma dayalı etik sistemde kural veya yasalar bireysel karar veya iradeye çok az yer bırakmaktadır. Bütünlüğe dayalı etik sistemde ise kuralcı yapılarından kaçınılır ve istenilen hedeflere yönelik karar ve eylemlerde bireylerin özerkliğini arttıran bir tasarım oluşturulur (Gilman, 1997:23). Kurallara uyuma dayalı etik yaklaşımı kuralcı, zorlayıcı, cezalandırıcı hatta tehditkâr yoldan standartlara ve hukuki yasaklara bağlılığı minimum düzeyde teşvik etmek için tasarlanmıştır. Bütünlük etiği ise ceza, kontrol veya zorlamaya değil içsel, pozitif, proaktif ve gönüllü çabalara dayanmaktadır (Hejka-Ekins, 1994:66).

Kurallara uyuma dayalı etik sistem, kamu görevlilerinin davranışları üzerindeki biçimsel, ayrıntılı kuralları ve prosedürleri içeren dışsal denetim üzerine inşa edilmiştir. Bu sistemin tipik araçları yasalar, sıkı etik kodlar ve kurallar, denetim mekanizmaları ve geniş yetkilerle donatılmış diğer denetim kurumları olmaktadır. Dürüstlüğe dayalı etik sistem ise kamu görevlilerinin kendi kendine denetimini ifade eden içsel denetime odaklanmaktadır. Bu iki yaklaşım uygulamada birbirinin tamamlayıcısı olduğundan, bir ikilem olarak değil bir doğrunun birbirine zıt uçları olarak düşünülmelidir (Maesschalck, 2004b:22)

Öte yandan geleneksel kamu yönetimi ile yeni kamu yönetimi (new public administration) yaklaşımı arasındaki potansiyel gerilimlerin en açık biçimde yaşandığı alanlardan birisi etikdir (OECD, 2003:87). Nitekim geleneksel kamu yönetiminde yöneticiler kamu politikalarını verimli ve etkili biçimde gerçekleştiren tarafsız araçlar olurken (Morgan ve Kass, 1991:286), yeni kamu yönetimi anlayışının sağladığı yönetsel takdir yetkisi, yöneticilere uygulama alanında etik muhakeme yapma serbestliği vermektedir (Pops, 1991:272).

Weber'in Bürokrasi Modelinde yönetsel etik, kamu görevlilerinin yasal yetki sahibi olan yöneticilerin emir ve direktiflerini gerektiği biçimde yerine getirmesi görevi üzerine odaklanmıştır. Weber'in tarif ettiği kamu görevlisi siyasal ve toplumsal düzenin sürekliliği için etik yükümlülük bakımından tarafsızdır (Fry ve Nigro, 1997:1201). Tarafsızlık etiği (neutrality ethics) kamu yöneticilerinin bireysel etik ilkelerini referans almadan tarafsız biçimde örgütün siyasetini ve kararlarını izlemesi gerektiğini ifade etmektedir (Stewart ve Sprinthall, 1991:244). 1970'li yıllarda yeni kamu yönetimi yaklaşımının ortaya çıkışı ile birlikte tarafsızlık etiğinin terk edildiği görülmektedir (Denhardt, 1991:100). Yönetim ve siyaset arasındaki ayrılığın aşamalı çözülüşüyle de örtüşmekte olan bu dönemden itibaren kamu yöneticileri karar verme sürecinde önemli derecede takdir yetkisi kullanmaya başlamışlardır (Hejka-Ekins, 1994:64). Kamu yöneticilerinin yönetsel takdir yetkisini kullanımı etik meselelere ilişkin bağımsız muhakeme yapma istekliliğine ve yeteneğine bağlı olmaktadır. Bununla birlikte kamu yöneticilerinin söz konusu etik muhakemelerde bulunabilmesi için belli ölçüde yetki, güç ve serbestliğe sahip olmaları gerekmektedir. Öte yandan kamu görevlilerinin kullandığı takdir yetkisine karşılık hesap verebilir olması da önemlidir (Truelson, 1991:227)

Bireyler ancak bireysel olarak sorumlu tutulacaklarına inandıkları zaman yüksek etik standartları karşılamak için çaba göstereceklerdir. Bu bakımdan örgütsel yapıların yöneticilere etik meselelerde sorumluluk alma, muhakemede bulunma, takdir hakkı kullanma ve aldığı kararların hesabını verebilmelerine imkân verir şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Şayet örgütsel yapı ve normlar etiği cesaretlendirmeyip ödüllendirmiyorsa çalışanlar eylem ve davranışlarının etik olup olmadığı hususunda yeterince duyarlı olmayacaklardır (Guy, 1991:187).

1.2.2.Kamu Hizmeti Etiğinin Ortaya Çıkışı Gelişimi

Son otuz yılda kamu hizmeti etiğine ilişkin küresel düzeyde artan kaygı kendini başta akademik olmak üzere yasal ve kurumsal alanda göstermiştir. Etik ile ilgili yasal ve kurumsal kaygılar kamu hizmetinin güvenilirliği ve etik temelli profesyonel davranışı teşvik etmek için yolsuzlukla mücadeleye ilişkin örgütsel ve yasal tedbirler alınmasına vurgu yapmaktadır. Bunun sonucu olarak birçok kamu örgüt ve birlikleri etik dışı davranışları engellemek ve denetlemek amacıyla etik kodlar ve etik birimleri oluşturmak gibi kurumsal düzenlemelere gitmiştir.

Kamu yönetiminde etiğe ilişkin akademik çalışmalara kabaca bir göz atılacak olursa, kamu görevlileri ve kamu yönetimi öğrencilerine uygulamalı etik için birer rehber niteliğinde olan başlıca eserlerin yazarları arasında Rohr (1978), Cooper (1990; 1991), Denhardt (1988) ve Bowman (1988; 1991), Gortner (1991) ve Lewis (1991) ve Huberts vd.(2000) sayılabilir. Bu uygulamalı etik yayınlarından bazıları Watergate² skandalından sonra etik konusuna artan ilgiye müteakip, profesyonel standart ve kamu hizmetinde etik konusuna büyük önem veren Amerikan Kamu Yönetimi Derneği (American Society for Public Administration- ASPA) ve Ulusal Kamu Yönetimi Okulları Birliği'nin (National Association of Schools of Public Affairs and Administration-

² Amerikan iç politikası ve dünya kamuoyunda önemli yankıları ve sonuçları olan siyasal casusluk olayı. 1972 Haziran'ında, Washington'da muhalefet partisi olan Demokrat Parti'nin seçim işlerini yürüttüğü merkez olarak kullanılan Watergate binasına, iktidar partisi ve Başkan Nixon'un yakın adamlarının tertibiyle gizlice dinleme cihazı yerleştiren 7 kişilik bir grubun yakalanması olayı, önceleri bir basit hırsızlık sanıldı ise de gazetecilerin kurcalaması üzerine daha sonra siyasi amaçlarla yapıldığı, Başkan Nixon'un bu faaliyetten haberi olduğu ortaya çıktı. Ancak Nixon uzun süre, bu olayla hiçbir ilişkisi olmadığını, hiç bir emir vermediğini ve bilgisi bulunmadığını iddia etti. Bu arada, olayı soruşturma işine bakan bir savcı da azledildi. Bir kısım diğer karışık olaylar üzerine, Amerikan Kongresi Başkan'ın yargılanması için dokunulmazlığını kaldırma eğilimi gösterince, Nixon gizlediği Beyaz Saray'daki konuşmalara ait bir kısım ses bantlarını mahkemeye tevdi etmek zorunda kaldı ve bazı yerleri silinmiş veya bozulmuş olmasına rağmen, bantlardan Nixon'un bu işten haberi olduğu ve yalan söylediği anlaşıldı. Bu durum, kamuoyunu ve parlamenterleri daha çok etkiledi, Başkan Nixon iki sene direndikten sonra Ağustos 1974'de istifa etti, yerine yardımcısı Gerald Ford geçti ve kısa bir süre sonra hastalanan Nixon'u yargılamaktan affetti. (<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/637431/Watergate-Scandal>).

NASPAA) teşvikiyle hazırlanmıştır. Kamu yönetiminde etik ve yolsuzlukların önlenmesi konusuna bilimsel ve mesleki açıdan yaklaşan ASPA, NASPAA, IAS gibi kurumların yanı sıra, siyasi ekonomik açıdan katkılar sunan Avrupa Konseyi ve OECD gibi uluslar arası örgütler de sayılabilir (Sinclair,1996:95). Bununla birlikte, son dönemde artan kaygı ve ilgiye rağmen etik, ahlaki erdem ve yozlaşma gibi meselelerin aslında kamu yönetimi tarihi boyunca var olan sorunlar olduğunu da eklemek gerekmektedir (Denhardt, 1991:92).

1.2.2.1.Kamu Yönetimi Etiğinin Ortaya Çıkışı

Nigro ve Richardson (1990)'un aktardığına göre yönetsel etik, Public Administration Review (PAR) dergisinin 1940 yılında yayına başladığından beri sürekli ilgi konusu olmuştur. Hatta yazarlara (1991) göre yönetsel etik, ABD'nin kuruluş döneminden beri hem profesyonellerin hem de akademisyenlerin ilgilendiği bir konudur. Fakat 1970'lere kadar kamu yönetimi araştırmaları alanında etik, genellikle esas konu olarak dikkate alınmamıştır. Nigro ve Richardson (1990)'un da belirttiği gibi 1940'tan beri PAR'da yönetsel etikle ilgili birçok makale yayınlanmış olsa bile son 30 yıla kadar konunun sistematik ve geliştirmeye yönelik işlendiği çalışmaya rastlamak zordur. Nitekim Cooper (1994:3) da son otuz yıla kadar yönetsel etiğin, bir araştırma alanı olarak gelişebilmesi için gereken uzman kişilerin konuya ilişkin çalışmalar yapması, konuyla ilgili akademik yayınlarda kuramı destekleyecek ampirik çalışma, araştırma ve eleştiri vb. materyallerin bulunması ve üniversitelerde konuyla ilgili mesleki programlarda akademik dalların oluşturulması gibi bazı unsurlardan uzun süre yoksun kaldığını belirtmektedir.

1.2.2.1.1.Kamu Yönetimi Biliminin İlk Yıllarında Etik Konusuna Yaklaşım

Amerikan "yağma sistemi" Amerika Birleşik Devletleri'nde geçen yüzyılın başlarında "jacksonyen demokrasi" olarak nitelenen ve Başkan Jackson'ın kendi ifadesiyle "yağma kazananın hakkıdır" anlayışına dayanan bir uygulamadır. Siyasilerin bürokratlar üzerindeki etki ve denetimini kolaylaştıran siyasal atamaları meşru gören bu anlayıştan uzaklaşılması ahlaki reform hareketini başlatmış, bu aynı zamanda kamu yönetimi disiplininin doğuşunu beraberinde getirmiştir (Ergun, 1994:19-20).

İlerleme dönemi³ (progressive era) boyunca yağma sistemini kaldırmaya yönelik reform çabaları sürerken kamu yönetiminin bir bilim, bir disiplin olduğuna dair ilk eserler de verilmeye başlanmıştır. Her ne kadar kamu yönetimi kavramını ilk olarak 1812'de kaleme aldığı "Kamu Yönetiminin İlkeleri" başlıklı makalesinde Fransız B.Bonin kullanmış olsa da, kamu yönetimi disiplininin ayrı bir bilim dalı olarak gelişmesinde Woodrow Wilson'un (1887) "Yönetimin İncelenmesi" (The Study of Administration) adlı ünlü makalesi bir milat olmuştur (Ergun, 2004:8). Bununla birlikte Cooper, Van Riper (1983'den aktaran Cooper, 1994, s.4)'in kamu yönetimi alanındaki ilk çalışmanın Wilson'un çalışmasından yedi yıl önce 1880'de yayınlanan Dorman Eaton'un İngiliz kamu yönetimini incelediği çalışması olduğunu belirterek, kamu yönetimi disiplininin başlangıç noktası olarak bu çalışmanın referans alınması gerektiğini ileri sürmektedir. Eaton kamu yönetimi reformunu temelde bir etik hareket olarak görmektedir. Ona göre kamu yönetimi sadece kamu hizmetlerini yürütmenin bir yolu değil, aynı zamanda bir ulusun siyasetindeki ahlak tarzının ve adaletinin bir ifadesi ve sınavıdır. Öte yandan Wilson (1887) makalesinde, kamu yönetiminde etik davranışı sağlamak için insan doğasının eğitim ve mantık yoluyla geliştirilmesinin yeterli olmayacağını, takdir üzerindeki yetki ve yapısal sınırlandırmaların iyi bir yönetimin öncelikli teminatı olacağını belirtmiştir. Aralarında kamu yönetimi etiğine ilişkin bir görüş birliği olmasa da, hem Wilson hem de Eaton etik davranışın gerçekleştirilmesinde kullanılacak yöntemler konusunda hemfikirdir. Söz konusu yöntemler arasında, hizmete girişte ve terfide kayırmacılık yerine liyakat ve performansın esas alınması sayılabilir (Cooper, 1994:4).

Frank Goodnow (1900) "Politika ve Yönetim: Yönetimde Bir İnceleme" (Politics and Administration. A Study in Government) adlı eserinde Wilson ve Eaton gibi ne doğrudan yönetsel etik uygulamalarına ne de etik yönetim, ahlak, kamu yararı ve ortak fayda gibi kavramlara değinmektedir. Halkçı devlet ve verimli yönetimden dem vuran Goodnow'ın yönetsel etiğe ilişkin değindiği tek husus kamu yöneticilerinin kamu politikalarını uygulamasına ilişkin "sorumluluk" kavramıdır (Cooper, 1994:5).

---

³ İlerleme Dönemi (The Progressive Era) Amerika Birleşik Devletleri'nde 1890'larda başlayıp 1920'lere dek süren sosyal hareketler ve reform dönemidir. (Bkz: Buenker J. D., Burnham J. C., ve Robert M. Crunden. (1986) Progressivism. Cambridge, MA: Schenkman Publication Company. s.1-21)

William F. Willoughby (1927) “Kamu Yönetiminin İlkeleri: Birleşik Devletler Ulusal ve Eyalet Yönetimleri Örneği” (The Principles of Public Administration: With Special Reference to the National and State Governments of United States) adlı eserinde kendinden önceki yazarlar gibi yönetimde etikten değil, verimlik ve verimliliği sağlayacak bilimsel yönetim ilkelerden bahsetmektedir. Etik, bireysel bir profesyonel nitelik olarak görülmemektedir. Yazara göre kamu hizmetinde liyakat sistemi, etik kamu yönetimini gerçekleştirecek ahlaki yapının temelidir (Cooper, 1994:5).

Wilson ve Goodnow gibi yazarlara göre kamu yönetimi değerlerden arınmış olmalı (value-neutral) ve teknik yetkinliğe dayanmalıdır. Bu dönem yazarlarının kamu yönetimine ilişkin temel kaygısı adalet, özgürlük, kamu yararı gibi değerlerden çok verimlilik kavramıdır. Siyaset ve yönetim arasındaki farklılık Frederick W. Taylor (1911)’ın “bilimsel yönetim” düşüncesi ile tam tamına birbirine uymaktadır. Devletler işletme gibi çalıştırılmalıdır. Verimlilik için kullanılan metafor ise makinedir. Buna benzer görüşleri bulunan William F. Willoughby ve Luther Gulick verimlilikten kamu yönetiminin açık gayesi ve kıstası olarak bahsetmektedirler. Aslında Gulick (1937:192) ve çağdaşları için yönetim biliminde ister kamu ister özel sektör olsun, verimlilik en temel fayda ve önemli değerdir. Bu dönemde etik davranışın kıstası, kamu görevlilerinin siyasi liderler tarafından ortaya konulan siyasaları tarafsız ve bilimsel olarak yürütmedeki verimlilikleridir (Cooper, 1994:4).

1.2.2.1.2. Bilimsel Bir Alan Olarak Etiğin Temellerinin Atılması

John M. Gaus, Leonard D. White ve Marshall Dimock (1936) tarafından yayınlanan “Kamu Yönetiminin Sınırları” (The Frontiers of Public Administration) adlı çalışmada, yazarların bazı görüşleri arasında farklılıklar olsa da, yönetsel etiğe dair dikkate değer bir fikir birliği söz konusudur. Kitabın ilk bölümünde Dimock, kamu yönetimi-siyaset arasında yapısal bir ayırmadan çok yer, zaman ve yerel gelenekleri araştırmaya ağırlık verilmesi gerektiğini belirtmiştir. İkinci bölümde Gaus, kamu yöneticilerinin hayli fazla kullandıklarını takdir yetkisi nedeniyle kime ve neye karşı sorumlu olacaklarını sorgulamaktadır. Gaus bu soruyu “iç denetim” kavramıyla yanıtlamaktadır. İç denetim, kamu görevlilerinin mesleklerinin standart ve ilkeleri bilme zorunluluğunu içeren bir kavramdır. Daha sonraki bölümde Dimock, ilerici kamu yönetiminin odağındaki değer olan verimliliğe yüklenmiştir. Bunun devamında bağlılık, dürüstlük, şevk, tevazu ve etkili, tatmin edici bir kamu hizmeti ile ilgili tüm diğer nitelik ve tutumları içeren daha geniş bir kamu yönetimi felsefesinin gerekliliğinden bahsetmiştir. Dimock ve Gaus’un

görüşleri kamu yönetiminde tedricen fakat belirli bir yapısal değişimi yansıtmakta, etiğin kaçınılmaz olarak git gide daha fazla önem kazanmaya başladığını göstermektedir (Cooper, 1994:6)

Carl Friedrich (1935) ile Herman Finer (1936) arasında 1935-1941 yılları arasında süren tartışma, siyasilerin ve onların oluşturdukları yasaların dış denetimini tamamlayacak veya yerine geçecek profesyonel değerler, standartlar ve etiğin temsil ettiği iç denetimlerin geçerliliğine dikkatleri çekmektedir. Friedrich modern karmaşık örgütlerde sorumlu yönetsel davranışları sürdürmede dış denetimin yetersizliğinde ısrar ederken, Gaus tarafından savunulan iç denetim mekanizmalarının geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Buna karşılık Finer, iç denetimin insanların eğilimleri karşısında zayıflığına işaret etmiş ve yöneticilerin yasa, kural ve yaptırımlar aracılığıyla siyasi denetiminin daha makul olduğunu savunmuştur (Cooper, 1994:6).

1940'ların başında Fritz Morstein Marx'ın editörlüğünü yaptığı "Yeni Demokraside Kamu Yönetimi" (Public Management in the New Democracy) adlı eserde Friedrich-Finer tartışmasının bir sentezi görülebilir. Özellikle, kendisinin kaleme aldığı "Yönetsel Sorumluluk" (Administrative Responsibility) başlıklı bölümde Marx, yasal denetimin sorumluluğu garanti etmede yetersiz kalacağı görüşündedir. Yazara göre, yasal denetimin yanında, profesyonel ve ideolojik kurullarla bir potada erimiş görev anlayışı ile kamu çıkarını kişisel çıkarlardan üstün tutma davranışı yönetsel sorumluluğun can damarıdır. Yönetsel sorumluluk gerçek hizmet anlayışından ortaya çıkar ki, bu anlayışın oluşturulmasında en önemli faktör kamu görevlisinin etik bakış açısıdır (Cooper, 1994:6-7).

Marx'ın alan yazına katkısından sonra 1940'lı yılların büyük kısmın aynı konu ve yakınmaların temcit pilavı gibi ısıtılıp yeniden ortaya konulduğu, sorgulanıp hazmedilmeye çalışıldığı bir dönemdir. Bu dönemde yönetsel etik alanıyla ilgili sistematik bir gelişmeye rastlamak çok zordur. Örneğin Levitan (1942) kamu görevlilerinin siyasi tarafsızlığı kavramına karşı çok katı ve kesin olan yazarlardan biridir. Yönetsel atamalarda siyasi partilerin doğrudan etkisinin ve yöneticilerin partizan faaliyetlere karışmasının sınırlanması gerektiğini onaylarken, millete sadakat ve demokrasiye adanmışlığın gerekliliğine de vurgu yapmaktadır. Benzer bir biçimde Caldwell (1943) Thomas Jefferson ve Kamu Yönetimi (Thomas Jefferson and Public Administration) başlıklı eserinde yönetsel tarafsızlığı sorgulamak ve kamu

görevlilerinin siyasi yükümlülüklerini doğrulamak için Thomas Jefferson'ın düşüncelerini emsal göstermiştir. Yazarın Jefferson'da bulduğu anlayış yöneticinin anayasaya olan bağlılık ve sorumluluğunun, yasamaya olan hesap verebilirlik sorumluluğundan öncelikli olduğudur (Cooper, 1994:7).

Takdir yetkisine dikkat çeken ve kamu yönetiminin değerlerle yüklü olduğunu ileri süren Wyne A. Leys (1943)'in "Etik ve Yönetmelik Yetkisi" (Ethics and Administrative Discretion) başlıklı makalesi bir dönüm noktasıdır ve eski görüşlere tekrar tekrar saldırma ve sorgulama eğilimine karşı bir istisna olarak görülmektedir. Yazar çalışmasının odağına yerleştirdiği felsefeyi kullanarak profesyonel etik ile yönetmelik olgusunu ilişkilendirmektedir. Ayrıca yönetmelik yalnızca yasanın muğlaklığının bir sonucu değil, modern sanayi toplumunun pozitif bir yansıması olduğunu ileri sürmüştür. Leys daha sonra yönetmelik ile ilgili felsefi bir temellendirmeye gitmiş, yöneticilerin başvurabileceği iki etik yaklaşımı, ilke ve değerleri içeren ödev yaklaşımı ve sonuçlara odaklı utiliteryan (faydacı) yaklaşımı tartışmıştır (Cooper, 1994:7-8).

İkinci Dünya Savaşı döneminde, savaşın da etkisiyle etik alanında dikkate değer bir gelişme kaydedilmemiştir. 1948 yılına gelindiğinde L.White'in ilk baskısı 1926'da yapılmış olan "Kamu Yönetiminin İncelenmesine Giriş" (Introduction to the Study of Public Administration) adlı eserinin üçüncü baskısında "etik kodlar" başlıklı bölümde etiği dış denetim aracı olarak ele almıştır. White, kamu yönetiminde etik kodların vatandaşların olumlu ilgilerini çekmeye ve saygınlığı yükseltmeye yardımcı olan temel bir profesyonelleşme faktörü olduğunu belirtmektedir. Ayrıca kamu yönetimi etiğine dair çalışmalar henüz çok yetersiz olsa da konunun ilgi çekici ve çalışılmaya değer bir alan olduğunu eklemektedir.

Fritz Morstein Marx (1949)'in "Yönetmelik Etik ve Hukukun Üstünlüğü" (Administrative Ethics and the Rule of Law) adlı yayını dikkatleri yönetmelik etiğe çekmiş, kamu yönetimi disiplini içinde etiğin bir çalışma alanı olarak gelişimine hız kazandırmıştır. Marx'a göre diğer mesleklerin aksine kamu yönetimi genel bir davranış kodu geliştirmede yeterli çabayı göstermemiştir. Yöneticiler profesyonel faaliyetlerinde kendi değerlerini esas alamazlar, onlar her faaliyetlerinde toplumun ortak faydasını güden demokratik toplumun bilinçli ajanları olmak durumundadırlar. Sayre (1951) de değerlerin halkın yaşantısındaki yadsınamaz işlevinin herkesçe kabul edildiğini

belirterek, Marx'ın değerlerin rolüne ilişkin bakış açısını desteklemiştir (Cooper, 1994:9-10).

1952 yılında Paul H. Appleby'nin "Demokratik Devlette Ahlakilik ve Yönetim" (Morality and administration in Democratic Government) ve Wayne A. Leys'in "Politik Kararlar için Etik: Bilinçli Sorular Sorma Sanatı" (Ethics for Policy Decisions: The Art of Asking Deliberative Questions) adlı eserleri tamamen yönetsel etik konusunda yapılmış yayınlardır. Demokratik değerler ve bürokrasiyi bütünleştirme çabasında olan Appleby, örgütlerdeki hiyerarşik yapının sorumluluk yapısını temsil ettiğini belirtmektedir. Appleby'nin eksik bıraktığı husus ise örgütsel yapıya takılıp kalması ve yöneticinin bireysel olarak karşılaştığı spesifik etik sorunlardaki kararlarından bahsetmemesidir. Leys ise, Appleby tarafından ihmal edilen, yöneticilerin karşılaştığı etik sorunları analiz etme ve çözmeleri konusuna ilişkin sistematik bir yöntem sunmuştur. Bunun için Leys, faydacılık, vicdan muhasebesi, klasik Yunan felsefesi, Kant felsefesi, stoacılar, Hobbes, Butler, Hegel, Marx, Dewey gibi felsefi yaklaşımları özetledikten sonra, onları örnek olay çözümlerinde kullanmıştır (Cooper, 1994:10).

Robert T. Golembiewsky (1962) "Ahlaki Bir Sorun Olarak Örgüt" (Organization as a Moral Problem) başlıklı makalesi ile kendisinden on yıl önce Appleby tarafından değinilen etik ve örgütsel bağlam arasındaki ilişkiye ilgiyi yeniden canlandırmıştır. Yazar, örgütlenmenin teknik bir sorun olduğunu ve örgütün bir ahlaki sorun olarak göz ardı edilemeyeceğini ileri sürmüştür. Ayrıca, normatif bir yön bulmak için batı felsefesi veya Amerikan siyasi geleneği yerine dini referans alan Golembiewsky, Yahudi-Hıristiyan değerlerini örgütsel liderlik ve örgüt içi ilişkilerde ahlaki bir mihenk taşı olarak görmektedir. Daha sonra Golembiewsky (1965) "İnsan, Yönetim ve Ahlakilik: Yeni Bir Örgütsel Etiğe Doğru" (Men, Management, and Morality: Toward a New Organizational Ethic) adlı eseriyle bu düşüncelerini daha da geliştirmiş örgütsel toplumda bireysel özgürlüklerin karşılaştığı sorunlara değinmiştir. Stephen Bailey (1964)'in "Etik ve Kamu Hizmeti" (Ethics and the Public Service) başlıklı makalesinde yöneticilerin kişisel karakter özellikleri ile etik davranış için gerekli temel zihinsel tutumlar ve ahlaki nitelikler üzerinde durmuştur. Yazar bu çalışması ile yönetsel etiğin bir araştırma alanı olarak gelişmesine büyük katkıda bulunmuştur (Cooper, 1994:11).

1.2.2.1.3.Kamu Yönetiminde Bilimsel Bir Alan Olarak Etiğin Doğuşu

1960'ların ortalarından 1970'lerin başlarına kadar geçen birkaç yıllık sürede görülen bir durgunluktan sonra akademik çevrelerde kamu yönetimi etiğine ilişkin çalışmaların günümüze kadar neredeyse kesintisiz biçimde hem hacim hem de derinlik bakımından giderek artan bir grafik çizdiği görülmektedir. Bu dönemdeki ilk çalışma olan Scott ve Hart (1973)'in "Yönetimsel Krizler: Metafiziksel Spekülasyonun İhmali" (Administrative Crisis: Neglect of Metaphysical Speculation) örgütsel araştırmaların altında yatan pozitivist varsayımları eleştirmek amacıyla kaleme alınmıştır. Yazarlara göre pozitivism, gerçek ile değer ayrımı yapması ve sadece gözlenebilen şeylerin araştırılmasına odaklanması nedeniyle kuramsal düşüncenin metafiziksel yönünün ihmal edilmesine yol açmış ve yönetimsel bir kriz yaratmıştır. Örgüt ve yönetime ilişkin araştırmalarda felsefi yaklaşımları kullanmada isteksizlik, araştırmaların metafizik yönünün eksik kalmasıyla sonuçlanmıştır. Pozitivism yaklaşımı araştırmaları adeta bulmaca çözme konumuna indirgemiş, böylece örgütleri kontrol eden ve çalışanların yaşamlarını domine eden seçkinler saklı kalmış, değerleri incelenmemiş, güç kullanmaları ifşa edilmemiştir (Cooper, 1994:12).

Dwight Waldo (1974)'nin Scott ve Hart(1973)'in ardından yayınladığı "Kamu Ahlakı Üzerine Düşünceler" (Reflections on Public Morality) adlı eserinde Nixon yönetimi ile ilgili Watergate skandalına bir tepki olarak, konuyu siyaset felsefesi ve tarih açısından mercek altına almıştır. Bu çalışmanın odak noktası zamana ve politikaya göre değişen kamu ve birey ahlakı arasındaki ilişkidir. Aynı yıl içinde Public Administration Review'de yayınlanan ve editörlüğünü H.Georghe Frederickson'un yaptığı "Sosyal Eşitlik ve Kamu Yönetimi Sempozyumu" (Symposium on Social Equity and Public Administration) bildirilerinden altı tanesi yönetimsel etikle ilgili çalışmalardır. 1960'ların sonlarında ortaya çıkan Yeni Kamu Yönetimine (New Public Administration) ilişkin en önemli etik kavram John Rawls (1971)'in savunduğu "sosyal eşitlik"tir. Michael Harmon (1974)'un "Sosyal Eşitlik ve Örgütsel İnsan: Motivasyon ve Örgütsel Demokrasi" (Social equity and Organizational Man: Motivation and Organizational Democracy) ve David K. Denhardt (1974)'in "Sosyal Eşitlik, Adalet ve Adil Yönetici" (Social Equity, Justice and Equitable Administrator) bildirileri diğerlerine göre yönetimsel etiğin bir araştırma alanı olarak gelişmesine daha fazla doğrudan katkı sağlayan çalışmalardır. Yeni Kamu Yönetimi hareketi her ne kadar görece kısa ömürlü olsa da sosyal eşitliğin uygulanabilirliğinin konferanslar, kitaplar ve makaleler aracılığı ile tartışılması yönetimsel etiğe ilgiyi arttırmıştır. Sosyal eşitlik yönetimsel etiğin odağındaki

değer olarak kabul edilmese de, diğer etik ilkelerin arasındaki yerini almıştır (Cooper, 1994:12-13).

John A. Rohr (1976)'un Public Administration Review'de yayınlanan "Kamu Yönetiminde Etik Çalışması" (The Study of Ethics in the Public Administration) adlı makalesi tamamıyla yönetsel etik öğretimine adanmış bir çalışma olmasının yanında yönetsel etik alanının gelişiminde yeni bir aşamaya geldiğinin işaretidir. Rohr, kendinden öncekiler gibi yönetsel etiğe dair normatif temel olarak politik felsefeyi reddetmiş, başlangıç noktası olarak yönetsel takdiri değil anayasal geleneği ve eşitlik, özgürlük ve mülkiyet gibi "rejim değerlerini" benimsemiştir. Rohr adı geçen makalesini genişleterek 1978'de "Bürokratlar için Etik: Hukuk ve Değerler Üzerine Bir Çalışma" (Ethics for Bureaucrats: An Essay on Law and Values) adıyla ve anayasa mahkemesinin rejim değerleri ile ilgili önemli davalarına ilişkin tartışmaları eklediği bir kitap haline getirmiştir. Bu kitap kısa sürede kamu yönetimi etiğinin normatif temelini dair tartışmaların odağı haline gelmiş ve sınıflarda okutulmaya, bilimsel yayınlarda sıkça referans gösterilmeye başlamıştır. Rohr'un bu kitabıyla kendinden önceki yönetsel etik düşüncesini kendinden önceki yazarların ve Yeni Kamu Yönetiminin felsefesinden başka yöne çevirdiği söylenebilir. Öte yandan 1976 yılında ASPA tarafından ilk Profesyonel Standartlar ve Etik Komitesi kurulmuştur. Bu komite 1979 yılında Mertins'in editörlüğünde "Profesyonel Standartlar ve Etik: Kamu Yöneticileri İçin Bir Çalışma Kitabı" (Professional Standarts and Ethics: A Workbook for Public Administrators) başlıklı bir kitapçık yayınlamıştır (Cooper, 1994:13-14).

1982'de ASPA'nın profesyonel standartlar ve etik hakkındaki kitapçığının gözden geçirilmiş bir sürümü "80'lerde Profesyonel Standart ve Etik Uygulaması: Kamu Yöneticileri İçin Rehber Bir Çalışma Kitabı" (Applying Professional Standarts and Ethics in the Eighties: A Workbook Study Guide for Public Administrators) adıyla yayınlanmıştır. Yine aynı yıl Copper (1982) "Sorumlu Yönetici: Yönetsel Rol İçin Bir Etik Yaklaşımı" (The Responsible Administrator: An Approach to Ethics for The Administrator) adlı kitabını yayınlamıştır. Rohr (1978)'un yönetsel etiğini normatif temeli için rejim değerlerini savunan kitabından farklı olarak Cooper'ın kitabı daha çok yöneticilerin karşılaştığı etik sorunlara ve betimleyici analizlere odaklanmış, yönetsel takdir yetkisinden hareketle yöneticilerin uygulamalarından sorumlu olduklarını ileri sürmüştür. Nihayet 1984'te ASPA tarafından bir etik kodu hazırlanmıştır. Bu ilk kod her ne kadar mükemmel olmasa da ASPA üyeleri arasında anlamı, değişiklik önerileri

ve yaptırım mekanizmaları olup olmaması gibi konularda bir dizi tartışmayı tetiklemiştir. Dolayısıyla bu kodun oluşturulması ve benimsenmesi önemli bir çalışma alanı olan yönetsel etiğini meşrulaşması ve kurumsallaşması bakımından kayda değer bir gelişmedir (Cooper, 1994:15).

1980'lerin ortalarından itibaren konuya ilişkin araştırma ve yayınların hızla artmasıyla kamu yönetimi etiği alan yazını günümüze dek oldukça genişlemiş ve derinleşmiştir. Öte yandan ASPA tarafından düzenlenen konferanslarda kamu yönetimi etiği konusuna 1976'dan itibaren daha fazla oturum ayrılmaya başlanmış, kamu yönetimi etiği konusu ASPA'nın ulusal konferanslarında geleneksel tartışma konularından biri olmuştur. Nitekim ASPA'nın 1989'da dokuz farklı örgütün destekleri ve çoğu uygulamadan gelen 700 kadar katılımcıyla icra ettiği ilk ulusal yönetsel etik konferansı, yönetsel etiğe artan ilginin boyutlarını açıkça göstermiştir (Cooper, 1994:22-25).

Yozlaşma, etik ve bütünlük gibi sorunlar siyaset, kamu yönetimi, hukuk ve ekonomide hem kuramda hem de uygulamada 90'lı yıllarda daha da önem verilen konular olmaya başlamıştır. Bu durum siyaset ve yönetimin etik veya ahlaki boyutu ve etik ikilemler ile etik bütünlüğün ihlal edilme nedenleri ve çözümleri hakkında daha fazla farkında olunmasına, daha fazla araştırma yapılması ve çözüm arayışlarına yol açmıştır. Nitekim Amerika Birleşik Devletleri'nde kamu yönetimi etiğine artan ilgiye paralel olarak Birleşmiş Milletler (BM, 1999, 2000a, 2000b), Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD, 1996, 1998a, 1998b, 2000) gibi uluslar arası ve uluslar üst örgütler de araştırma ve raporları ile konuya ilgisiz kalmadıklarını göstermişlerdir. Öte yandan Avrupa Kamu Yönetimi Gurubu (EGPA) (European Group for Public Administration) 2003'te Kamuda Etik ve Bütünlük Çalışma Gurubu'nu (The Study Group on Ethics and Integrity of Governance) kurmuştur. Gurubun misyonu örgüt ve yönetimin etik boyutuyla ilgilenen akademisyenleri ve uygulamacıları bir araya getirerek Avrupa'da kamu sektöründe dürüstlük ve etik araştırmalarını teşvik etmeyi amaçlayan uzun vadeli bir ağ oluşturmaktır. Çalışma Gurubu EGPA'nın (European Group for Public Administration) 2003 yılında Lisbon'daki Yıllık Konferansı'nda kurulmuştur ve bu konferansları her yıl düzenlemeye devam etmektedir. Ayrıca grup, Amerikan muadili ASPA (Amerikan Kamu Yönetimi Derneği Etik Bölümü) ile birlikte 2005'te Atlantik Ötesi Diyalog-Leuven ve 2009'da Küresel Diyalog-Amsterdam olmak üzere iki özel konferans düzenlemiştir (<http://www.law.kuleuven.be>).

1.2.3.Kamu Hizmeti Etiğine İlişkin Kuramlar

Cooper (1994:17) 80'ler ve 90'larda yönetsel etikle ilgili öne çıkan konuları vatandaşlık ve demokratik kuram, erdem etiği, kuruluş felsefesi ve anayasal gelenek, örgütsel bağlam, etik eğitimi ve felsefi kuram ve yaklaşımlar olarak sıralamıştır. Yazar 2000'li yılların ortalarındaki bir çalışmasında ise kamu hizmeti etiği alan yazınında son otuz yılda öne çıkan beş önemli yaklaşım olduğunu belirtmektedir (Cooper, 2004:397):

- (1) Rejim değerleri, anayasal kuram ve kuruluş felsefesi
- (2) Vatandaşlık kuramı
- (3) Sosyal eşitlik
- (4) Erdem veya karakter temelli etik
- (5) Kamu yararı

1.2.3.1. Rejim Değerleri, Anayasal Kuram ve Kuruluş Felsefesi

Kamu yönetiminde bu yaklaşım genel olarak John Rohr (1989)'un çalışmaları ile ilgilidir. Rohr'un ilk baskısını 1978'de yaptığı "Bürokratlar için Etik: Hukuk ve Değerler Üzerine Bir Çalışma" (Ethics for Bureaucrats: An Essay on Law and Values) adlı kitabı, kamu yönetimi etiğinde yeni bir çığır açmıştır. Yazar, yönetsel etiğe dair normatif temel olarak yönetsel takdiri değil anayasal geleneği ve eşitlik, özgürlük ve mülkiyet gibi "rejim değerlerini" benimsemiştir. Rohr, söz konusu rejim değerlerinin anayasada ve anayasa mahkemesinin içtihatlarında aranmasını salık vermektedir. Rohr, bir kimsenin kamu hizmetine alınırken anayasal temel değerleri koruyup koruyamayacağını belirlenmesinin çok önemli olduğunu, bu nedenle kamu yöneticilerinin anayasal değerleri çok iyi özümsemiş olmaları gerektiğini ileri sürmektedir.

Richardson ve Nigro (1987a, 1987b), Hart ve Smith (1988), Frederickson ve Hart (1985) gibi yazarlar da Rohr'un çalışmalarını doğrulamış ve yönetsel etiği anayasanın ötesinde temellendirmenin yollarını aramışlardır. Anayasaya ilave olarak diğer kuruluş belgelerini inceleyen bu yazarlar rejim değerleri alanını geliştirmeye çalışmışlardır.

Ricardson ve Nigro (1991) kurucuların perspektifinin amerikan kamu görevlilerinin etik görev, sorumluluk ve yükümlülüklerinin açıklamaya ve tanımlamaya ilişkin sağlam bir temel bir çerçeve sunduğunu belirtmişlerdir. Yazarlar bu ideal ve standartların

yönetmelik etik ve ahlakilik tartişmasinin odağında olduğunu ileri sürmektedirler. Richardson ve Nigro (1987a)'ya göre amerikan sisteminin kurucuları hem vatandaşların hem de kamu yöneticilerinin demokratik cumhuriyet için uygun erdemlere sahip olmasına çalışmışlardır. Onlar anayasal yol göstericilik, onur ve eğitimin kamu yöneticisinin kamusal erdemliliğini sağlayacağına güvenmektedir.

Anayasa'yı etüt etmek kamu yöneticisinin rejime bağlılığından kaynaklanan görev ve yükümlülüklerini anlamasına yönelik en önemli faktördür. Rohr (1989) kamu yöneticilerinin rejim değerlerini desteklemek gibi etik bir zorunlulukları olduğunu vurgulamaktadır. Çünkü kamu yöneticilerinin takdir yetkileri vardır ve seçilmiş olmasalar da halka hesap verebilir durumdadırlar. Bu nedenle yönetim faaliyetini nam ve hesabına yürüttükleri kamunun değerlerini savunmak kamu yöneticileri için etik bir zorunluluktur (Rohr,1989:4). Kamu değerleri anayasal veya rejimle ilgili değerlerdir (Rohr,1989:59). Rohr amerikan rejim değerlerinin kamu yönetimi etiği için uygun bir temel olduğunu ileri sürmüştür ve Anayasa Mahkemesinin görüşlerinin analizi metodunu rejim değerlerini belirleme ve tanımlamanın bir yolu olarak geliştirmiştir. Rohr rejim değerlerini kamu yöneticilerinin işlerini yaparken karşılaşılabildikleri sorunlarda etik davranışın başlangıç noktası olarak görmektedir. Rejimi somutlaştıran ve devletin sembolik olarak ruhunu ve anlamını teşkil eden anayasaya bağlılık yemini etkileri için bürokratların anayasanın ve anayasa mahkemesinin takdir yetkisinin uygulanması ile ilgili içtihatlarını yol gösterici olarak kabul etmeleri gerekmektedir (Rohr, 1989:67).

Rohr etiği günlük etik sorun tartışmalarından daha genel anlamda ele almakta, ahlaki eğitimcilerin oldukça ciddiye aldığı ahlaki karakter sorununu incelemektedir (Rohr, 1989:3). Yazara göre etik eğitimin amacı, erdemlerini geliştirerek bürokratin etik davranışlarını yüreklendirmek, namına ve yararına idarecilik yaptığı kamunun değerlerine gönüllü olarak dikkat göstermesini sağlamaktır (Rohr, 1978,s.40'tan aktaran Denhardt, 1988:17). Bu bakış açısının gerekli olduğunu çünkü bürokratin eylem ve kararlarının kamuyu kaçınılmaz olarak etkileyeceğini ve bu yüzden kamu yararını gözetme sorumluluğunun bürokratların işi olduğunu ifade etmektedir. Rohr etik karar verme sürecindeki kamu yöneticisinin eğitimine dair "yüksek yol" (high road), "orta yol" (middle road) ve "alçak yol" (low road) olmak üzere üç olası yaklaşım ortaya koymuştur. Lewis (1991) ise Rohr'un bu modeline "uyum etiği" (compliance

ethics), “bütünlük etiği” (integrity ethics) ve her iki yaklaşımı birleştiren “birleşik etik” (fusion ethics) ile karşılık vermektedir.

Rohr birinci yaklaşımı “yüksek yol” (high road) olarak tanımlamıştır. Buradaki yüksek yol tanımının nedeni etikte yüksek yolun her eylem ve kararda azami ölçüde etik davranmayı gerektirmesidir (Rohr, 1978:40 aktaran Denhardt, 1988:18). Rohr’un kaygısı yöneticilerin etik standartların dayandığı temelleri gerçekten anlayabilmeleri ve standartları serbestçe uygulayabilmeleridir. Rohr’un yüksek yolunun ve orta yolunun Lewis (1991)’teki karşılığı bütünlük etiğidir. Bütünlük etiği, etik standart ve değerlere ek olarak ahlaki muhakeme sürecini de kapsayan ve “kamu görevlilerinin ne yapması gerektiğini” ifade eden yaklaşımdır. Kişisel sorumluluk ve ahlaki otonomi ile ahlaki karakterin yükseltilmesine yapılan vurgu bütünlük etiğinin temel bileşenleridir. Bütünlük etiği ceza, kontrol veya zorlamaya değil içsel, pozitif, proaktif ve gönüllü çabalara dayanmaktadır.

Rohr’un tanımladığı ikinci yaklaşım, alçak yol (low road) yaklaşımıdır. Kamu etiğinde alçak yol yaklaşımı, etik sorunlarda sadece örgütsel kurallara bağlı çözüm arayışı olarak tanımlanabilir. Alçak yol yaklaşımı kamu hizmeti için oldukça negatif bir yaklaşım olması nedeniyle eleştirilmektedir. Rohr alçak yol yaklaşımının, siyasi ve ahlaki belirsizlik durumlarında yöneticilerin etik kararlar verebilmesi amacına hizmet edemeyeceğini belirtmektedir. Rohr’un alçak yoluna karşılık gelen Lewis (1991:9)’in uyum etiği yaklaşımı kamu görevlilerinin yasal statü ve kurumsal kurallara bağlılığını sağlamakla ilgili talimatları ifade eder, diğer bir deyişle uyum etiği “kamu görevlilerinin ne yapmaması” gerektiğidir. Bu etik yaklaşımı kuralcı, zorlayıcı, cezalandırıcı hatta tehditkâr yoldan standartlara ve hukuki yasaklara bağlılığı minimum düzeyde teşvik etmek için tasarlanmıştır. Etik davranış çalışanlar ve iş üzerindeki kontrol ile sağlanır. Uyum veya alçak yol etiğinde minimum seviyede risk alan ve mükemmellik amacı gütmeyen yönetimin görevi nezaret ve kontroldür.

Rohr ilk iki yaklaşıma karşılık üçüncü bir yaklaşım olan “orta yol”u (middle road) önermektedir. Orta yol yaklaşımı, önemli kararlar alan yöneticilerin ihtiyacı olan etik standart sisteminin hem süreç hem de içeriğini kapsamaktadır. Rohr’un orta yol’u yönetsel etiğe dair uygun bir yaklaşım sunmaktadır (Denhardt, 1988:16-23). Rohr (1986) “To Run a Constitution” adlı eserinde anayasal bağlamda normatif kamu yönetimi kuramına başlangıç olarak yönetsel devletin anayasal meşruiyetini detaylı

olarak inceleyerek kamu etiği çalışmasını genişletmiştir. Kamu yöneticileri anayasayı kollaması ve bireysel hakların desteklenmesinde anayasal güç dengesinin sürdürülmesi için takdir yetkisini kullanması gereken araçlardır (Rohr, 1986:181). Lewis (1991) uyum ve bütünlük etiklerine yönelik eleştirilere karşı her iki yaklaşımı da kaynaştıran bir üçüncü model olan “birleşik etik”i (fusion ethics) ileri sürmüştür. Bu yaklaşım biçimsel standartlara bağlılığı ve bireysel etik sorumluluğu geliştirecek ahlaki muhakeme yapabilme kültürünü içermektedir.

Cooper, Rohr’un yönetsel etiği bir araştırma alanı olarak gerçekçi ve anlaşılır hale getirdiğini fakat etik karar verme sürecine ilişkin boyutu eksik bıraktığını ileri sürmektedir. Cooper Anayasa Mahkemesinin görüşlerinin bir yöneticiyi durumun gerektirdiği rejim değerlerine uydurabileceğini, fakat bu değerlerin uygulanmasının yöneticinin kararlarını verdiği ve uyguladığı durum ve şartlara göre daha zor olacağını belirtmektedir (1982,s.8’den akt. Denhardt, 1988:24).

1.2.3.2. Vatandaşlık Kuramı

“Vatandaşlık ve demokratik kuram”ın yönetsel etik alanında en öne çıkan konulardan biri olduğu söylenebilir. Ancak bu konuya ilişkin ilk spesifik çalışma, H. George Frederickson (1982)’un “Kamu Yönetiminde Vatandaşlığın Yeniden Keşfi” (The Recovery of Civism in Public Administration) başlıklı makalesidir. Yazar bu çalışmada kamu yöneticileri ile vatandaşlar arasında yaşanan kopukluktan yakınlıkla vatandaşlık erdeminin kamu yönetiminin odağındaki değer olarak benimsenmesi gerektiğini savunmaktadır. Yönetsel etik alanında vatandaşlık yaklaşımının dikkate değer biçimde ortaya çıkışı 1983 Mart’ında Frederickson’un önderliğinde ve ASPA’nın desteğiyle düzenlenen “Ulusal Vatandaşlık ve Kamu Yönetimi Konferansı”na rastlamaktadır. Vatandaşlık kavramını kamu yönetimi etiğinin normatif temeli olarak ele alan yazarlar arasında Frederickson ve Chandler (1984), Gawthrop (1984), Hart (1984), Rohr (1984), ve Cooper (1984) sayılabilir. Bu konferansta sunulan bildirimler daha sonra PAR (1984)’da “Vatandaşlık ve Kamu Yönetimi” (Citizenship and Public Administration) başlığı ile özel sayı olarak yayınlanmıştır (Cooper, 1994:17). Vatandaşlık kuramı genel itibarı ile siyasi gelenekte vatandaşın rolünü kamu yönetiminin normatif temeli olarak görmektedir. Cooper (2004) da etik alan yazınına katkılarını vatandaşlık kuramını temel alarak yaptığını belirtmektedir. Vatandaşlık kuramına göre, kamuda yönetsel rolün vatandaşlıktan türetildiği görüşü savunulmaktadır. Bu yaklaşımın dayanağı kamu yöneticilerinin de

aslında diğ er tüm vatandaşların temsilcisi olan, profesyonel ve güvenilir vatandaşlar olduklarıdır.

Daha önce kamu işleri yürütülürken vatandaş rolü güvene dayalı iken, şimdi kamu yöneticiliğ i kamu hizmetini yürütmek için zaman, teknik eğitim ve kaynaklara sahip olan profesyonel vatandaşlara teslim edilmektedir. Onların etik sorumlulukları toplumdaki iyi vatandaşlık kavramı ile ilgilidir. Bu yüzden, sorumlu vatandaş olmanın önemi, vatandaşların katılımını cesaretlendirme, vatandaşlara karşı hesap verebilme, vatandaşları yönetsel sadakatin temel noktası olarak görme, bireyin onuruna saygı gösterme, vatandaşlık erdemini güçlendirme ve ortak fayda için çalışma gibi hususlar üzerine tartışmalar sürüp gitmektedir. Kamu yöneticileri emniyet, bayındırlık, sağlık vb. hizmetler için istihdam edilebilirler, ama bu kurumlarda temsil ettikleri vatandaşlar adına görev yaparlar. Hiyerarşik bağların ve yükümlülüklerin önemli olduğ u bürokratik kuruluşlarda çalışan yöneticilerin, temsilcisi oldukları vatandaşlarla da yatay bağlar ve yükümlülükler geliştirmeleri gerekmektedir (Cooper, 2004:396).

Vatandaşlık kavramına değ inen Stivers (1994:435)'a göre "vatandaşlık hem bir statüyü hem de bir uygulamayı" akla getirmektedir. Bir statü olarak vatandaşlık bireyle devlet arasında resmi bir ilişkiyi ifade eder. Pratik vatandaşlık yönetime katılma anlamına gelir; kamu yararına belirleyici kararların uygulanması, bireylerin siyasal ve ahlaki kapasitelerini geliştiren ve aralarındaki ortak bağları sağlamlaştıran bir tecrübedir (Stivers, 1994:441). Cooper (1991:134) etik vatandaşlık geleneğ ini kamu yöneticisine uygun bir normatif dayanak oluşturabilecek bir araç olarak görmektedir. Cooper (1984) aynı zamanda kamu yöneticilerinin kendilerinin de vatandaş olduklarını ve etik dayanak noktası olarak kesinlikle vatandaşlık rolünü kullanmaları gerektiğ ini belirtmektedir. Cooper iddiasını şöyle sürdürmektedir:

...kamu yöneticisinin etik yükümlülükleri demokratik politik bir toplumdaki vatandaşlığ ın yükümlülüklerinden türetilmiştir. Bu yükümlülükler otoritenin vatandaşlarla yatay ilişki kurması ve sürdürmesi için sorumluluk içermektedir. Yönetici vatandaşlar üzerinde değil vatandaşlarla birlikte güç sahibi olmalıdır. Bu tutum kamu yöneticisinin toplumsal sözleşmenin sürekli restorasyonu ve yenilenmesi gibi eylemlerde bulunmasını gerektirir (Cooper, 1984:143-144).

Bu yüzden, vatandaş olarak kamu yöneticilerinin yetkisel uzmanlığ ını vatandaşları yararına kullanmaları ve kendilerini ulusun egemenliğ i altında çalışanlar olarak

görmeleri beklenir. Stivers (1994:447-448) kamu yönetimi alan yazınının vatandaşlık değerlerine dayalı etik ilkelerini aşağıda şöyle belirtmektedir:

...hem temsilcilerle hem de seçmenlerle yatay otorite ilişkilerini maksimize etmek; karar mekanizmasında emir komuta zincirinden çok işbirliğini teşvik etmek; siyasa oluşturma ve uygulamada doğrudan vatandaş katılımı için fırsatlar yaratmak; kamu yararının olası en geniş yorumunu etkililik, profesyonellik veya uygulamalı siyaset gibi diğer önemli husulardan öncelikli tutulması; belli şartlarda yapılması gereken doğrunun ne olduğu bilgisi için uğraşmak; vatandaşların çıkarı için bir emanetçi gibi davranmak.

Burke (1986'dan akt. Cooper, 1994:18) kamu yöneticilerinin hizmet ettikleri topluma hesap verebilir olmalarının yollarını sistematik olarak sorgulamıştır. Yazara göre sorumluluğun resmi-yasal tanımı kabul edilebilir ve bunun demokratik temelli bir sorumluluk anlayışı ile dengelenmesi gerekir. Buna göre, kamu yöneticisi demokratik politik sistemdeki katılımından kaynaklanan bireysel sorumluluğunun ne olması gerektiğini kestirmelidir. Kamu hizmetinde bulunanlar sıkı sıkıya ve tartışmasız olarak demokratik yönetimin amaçları doğrultusundaki görevlerini yerine getirirken etik muhakeme yapmalıdır. Etik demokrasiyi istismardan koruduğu gibi siyasi kararlar için bilgi sağlamak ve kararların müzakeresinde gereken dürüstlüğü teşvik etmekle onu güçlendirir de. Etik davranış, hem bürokrasiyi olumlu yönde etkileyen hem de demokratik vatandaşlık için örnek teşkil eden daha genel bir etiği teşvik edebilir (Burke, 1994:458).

1980'lerin ortalarında başlayan yönetsel etik alanında vatandaşlığı temel alan yaklaşıma dair çalışmalar ve uygulamalar günümüze dek istikrarlı bir şekilde sürdürülmüştür. Rejim değerleri, anayasa kuramı ve kurucu düşünce gibi, baskın bir konuma yükselememiş olsa da vatandaşlık ve demokratik kuram yaklaşımı ilgi çekici normatif yönelimlerden biri olmaya devam etmektedir (Cooper, 2004:397).

1.2.3.3. Sosyal Adalet

Sosyal adalet ilkesi, kamu yönetimi etiğinin bir çalışma alanı olarak 1970'lerin başlarında odaklandığı normatif bakış açısı olmuştur. John Rawls (1971) "Bir Adalet Teorisi" (A Theory of Justice) adlı eserinde adaletin devletin temel bir düzenleyici ilkesi olduğunu ve sosyal adaletin sağlanmasına yönelik belirli kriterler sunduğunu ileri sürmektedir. 1968 yılında Minnowbrook Konferansı'nda ilk örgütlü ifadesini bulan

Yeni Kamu Yönetimi⁴ hareketi de, temel ahlaki ilke olarak Rawls'ın sosyal adalet ilkesini benimsemiştir (Marini, 1971). Burada YKY hareketine ilişkin “yeni” nitelemesi ortaya yeni bir malzeme konulmuş olmasından değil, mevcut malzemenin yeni bir anlayışla işlenmesinden kaynaklanmaktadır (Frederickson, 1976:150).

Rawls (1971) adaleti sosyal kurumların bir erdemi olarak ele alır ve sosyal adalet kavramını geliştirir. Adalet kavramı özgürlük (liberty) ve varlık (wealth) ilkelerini de kapsar. Rawls'a göre hükümet adil olmadığı zaman değiştirilebilir, bu nedenle adaletin devlet yönetiminin temel niteliklerinden biri olduğu söylenebilir. Rawls'ın eşitlik kuramı bir tür toplumsal sözleşme biçimidir ve sözleşme kuramına bir örnektir. Özgür ve eşit vatandaşlar, düzenli toplum ve kamu kültürü eşitlik ve adalet kavramını oluşturan unsurlardır.

Hemen hemen her disiplin ve çalışma alanına konu olan Rawls'ın “sosyal adalet” kavramı 1974 yılında Public Administration Review dergisinin özel sayısında yayınlanan ve editörlüğünü H.Georghe Frederickson'un yaptığı “Sosyal Eşitlik ve Kamu Yönetimi Sempozyumu” (Symposium on Social Equity and Public Administration) bildirilerinden yönetsel etikle ilgili altı adet makale ile kamu yönetimi alanında da yerini almıştır. Bu makalelerde McGregor (1974) personel yönetiminde sosyal eşitlik, Chitwood (1974) sosyal hizmet verimliliği, Porter ve Porter (1974) finansal federalizm, White ve Gates (1974) hizmet sunumunda istatistiklerin kullanımı konularını incelemiştir. Harmon ve Hart tarafından personel yönetimi, hizmet sunumunda istatistiklerin kullanımı ve sosyal hizmet verimliliği gibi belli yönetsel konular ele alınmıştır. Ancak, Michael Harmon (1974)'un “Sosyal Eşitlik ve Örgütsel İnsan: Motivasyon ve Örgütsel Demokrasi” (Social equity and Organizational Man: Motivation and Organizational Democracy) ve David K. Denhardt (1974)'ın “Sosyal Eşitlik, Adalet ve Adil Yönetici” (Social Equity, Justice and Equitable Administrator)

⁴ Yeni Kamu Yönetimi (YKY) akımı, dönemin egemen kamu yönetimi anlayışından farklı düşünen genç kamu yönetimi akademisyen ve uygulamacılarının 1968 Eylülünde Syracuse Üniversitesi'nde gerçekleştirdikleri Minnowbrook Konferansı'yla ortaya çıkmıştır.. Yeni Kamu Yönetimi kamu yöneticilerinin siyasi efendilerinin istekleri doğrultusunda fazla takdir kullanmadan teknik profesyoneller olarak çalıştığı varsayımına dayanan eski kamu yönetimi anlayışına meydan okumak için başlatılan bir harekettir. Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımı, vatandaşlardan ayrı ve etik açıdan tarafsız bir kamu yönetimi kavramını reddetmiştir. Bu konferansta dört amaç ortaya konulmuştur: 1)güncel sorunlara ilgi, 2)değerlerle yönetim, 3) sosyal eşitlik ve 4)değişim. Buna karşılık üç adet karşıt amaç tespit edilmiştir: 1) kamu yönetiminde değerlerden bağımsız olma kavramının reddedilmesi, 2)kamu yönetiminin statükoyu korumakla ilgilenmesinin reddedilmesi ve 3)Kamu yönetiminin siyaset ve işletme yönetiminin bir alt kümesi olduğunun reddedilmesi. Çözüm önerileri ise dört “D” ile özetlenmektedir: debürokratizasyon, demokratikleşme, delegasyon ve desantralizasyon. ([http://maps.thefullwiki.org/Minnowbrook_Conferenc e](http://maps.thefullwiki.org/Minnowbrook_Conferenc_e)).

bildirileri diğerlerine göre yönetsel etik alanına doğrudan katkı sağlayan çalışmalardır. Yeni Kamu Yönetimi hareketi her ne kadar görece kısa ömürlü olsa da sosyal adaletin uygulanabilirliğinin konferanslar, kitaplar ve makaleler aracılığı ile tartışılması yönetsel etiğe ilgiyi arttırmıştır. Sosyal adalet yönetsel etiğin odağındaki değer olarak kabul edilmese de, diğer etik ilkelerin arasındaki yerini almıştır (Cooper, 1994:12-13; Cooper, 2004:397).

1.2.3.4. Erdem veya Karakter Temelli Etik

Sözlük anlamı “ahlakın övdüğü iyi olma, alçak gönüllülük, yiğitlik, doğruluk vb. niteliklerin genel adı...istencin ahlaksal iyiye yönelmesi” (TDK, 2011) olan erdem kavramı, yaşamın ve davranışların ahlaki ilkelere uygunluğu, ahlak yasalarına veya doğru davranış standartlarına gönüllü riayet, kötülük veya ahlaksızlıktan kaçınma gibi davranışları ifade etmektedir. Hart (1994:111)’a göre altı çizilmesi gereken en önemli hususlar ahlaki ilkeler ve gönüllü riayettir. Green (1994:2139)’e göre erdem sözcüğü, klasik anlamında karakterin karmaşık yaratılışı ve kökleşmiş alışkanlıklar sayesinde oluşan mükemmeliyet olarak kullanılmaktadır. Yönetsel etikle ilgili 1970’lerde yapılan çalışmalar ağırlıklı olarak yöneticilerin karar verme sürecinde etik muhakeme yapabilmeleri ve karşılaştıkları etik ikilemleri çözebilmeleri için uygun normatif yönelimler üzerine odaklanmıştır.

Mark T. Lilla (1981) “Etos, Etik ve Kamu Hizmeti” (Ethos, Ethics, and the Public Service) başlıklı makalesi ile normatif bir temelden yoksun olan etik karar vermede rasyonel analiz yaklaşımına karşı adeta savaş açmıştır. Bunun yerine Lilla, kamu kuruluşlarında, kamu hizmeti için uygun karakter gelişimine olanak sağlayacak demokratik bir kültür oluşturulmasını savunmaktadır. Bu meydan okumayı, Edmund L. Pincoffs (1986)’un “İkilemler ve Erdemler: Etik Reduktivizme Karşı” (Quandaries and Virtues: Against Reductivism in Ethics) adlı eserinde profesyonel etikte reductivism⁵ olarak adlandırdığı eleştirisi izlemiştir. Pincoffs, etik ikilemlerin analizine ilişkin eleştirisinden sonra Lilla gibi, karakter olarak anlaşılan erdem kavramına odaklanması gerektiğini belirtmektedir. Pincoffs, ayrıca belirli bir toplumda

⁵ Terim olarak reductivism, aşırı basitleştirme, en aza indirgeme, esasların en azını kullanma ve minimalizm olarak tanımlanmaktadır. Bir sanat akımı olan Reduktivism, 1950’lerden itibaren soyut resim ve heykel sanatlarında ortaya çıkan bir harekettir.

başkalarının karakterini tartabilmenin önemli bir ahlaki beceri olduğunu ileri sürmektedir (1986, s.166–67'den akt. Cooper, 2004:398).

Lilla ve Pincoff'u izleyen birçok yazar da karakter niteliği olarak erdem anlayışını savunmuştur. Erdem konusuna dikkat çeken öncü yazarlardan biri olan David K. Hart (1984) "Erdemli Vatandaş, Onurlu Bürokrat ve Kamu Yönetimi" (The Virtuous Citizen, the Honorable Bureaucrat, and 'Public' Administration) başlıklı makalesinde, kamu yöneticilerinden beklenen karakter özelliklerini yüksek bir sağduyu, ahlaki cesaret, insana ilgi ve sevgi, vatandaşlara güven ve ahlaki gelişim için sürekli bir arayış şeklinde özetlemektedir. Yine H.G. Frederickson ve David K. Hart (1985)'in "Kamu Hizmeti ve İyiniyetli Yurtseverlik" (The Public Service and the Patriotism of Benevolence) başlıklı makalelerinde daha önce etik ikilemlerin çözümüne ilişkin ilkeler üzerine yoğunlaşan alan yazının aksine doğru davranışa dair kişisel karakter özelliklerine odaklanmışlardır. Ele aldıkları spesifik karakter özelliği ise başkalarını engin ve karşılıksız sevgi olarak tanımladıkları "iyiniyet, iyilikseverlik" (benevolence) kavramıdır (Frederickson ve Hart, 1985:547).

Terry L. Cooper (1987) "Hiyerarşi, Erdem ve Kamu Yönetiminin Uygulanması: Normatif Etiğe Bir Bakış" (Hierarchy, Virtue, and the Practice of Public Administration: A Perspective for Normative Ethics) adlı makalesinde kamu yöneticisinin erdeminin, kamu yönetiminin yozlaşmasına karşı en önemli koruyucu unsur olduğunu belirtmektedir.

Hart (1989) "Tüm Vatandaşlar Arasında Erdem Ortaklığı: Kamu Yönetimi ve Toplumsal Hümanizm" (A Partnership in Virtue Among All Citizens: The Public Service and Civic Humanism) adlı makalesinde kuruluş felsefesinin en iyi biçimde, erdem odaklı toplumsal hümanizm paradigması ile anlaşılabilirliğini ileri sürmektedir.

Richard T. Green (1994) "Karakter Etiği ve Kamu Yönetimi" (Character Ethics and Public Administration) adlı makalesinde kamu yönetiminin sorumluluklarının büyük bir bölümünü oluşturan örgütsel-ekonomik düzenlemeler ve durumlarda karakter etiğinin uygulanması konusuna odaklanmaktadır. Green (1994:2143) erdem etiğinin kamu yönetimine uygulanabilmesinin iki yolu olduğunu belirtmektedir. Birincisi erdem etiği kamu yöneticilerinin kendi kapasitelerine uygulanabilir. Green, Rohr'un (1989) "rejim değerleri" yaklaşımının bu uygulama çabasının tipik bir örneği olduğunu ileri

sürmektedir. Rohr esas olarak kamu yöneticilerine pratik akıl ve erdem sağduyusunun öğretilmesinin yollarına (yüksek-orta ve alçak yol yaklaşımları) odaklanmıştır. Rohr bu erdemi "rejim değerleri"ne yakıştırmıştır, çünkü yöneticiler bu değerlere ant içerek bağlanmışlardır. İkincisi, erdem etiğine kamu görevlileri ve halk arasındaki ilişkilerde başvurulabilir. Green, bu boyutu örneklemek için Cooper (1991)'a atıfta bulunmaktadır. Cooper (1991, s.197'den akt. Green, 1994:2143) kamu yöneticilerinin, vatandaşlık erdeminin oluşturabildiği ve sürdürülebildiği demokratik bir toplum anlayışını inşa etmenin uzun vadeli ve hassas bir süreç olduğunu bilen "vatandaş yöneticiler" olarak hareket etmesi gerektiğini ileri sürmektedir.

Karakter, bir kimsenin benimsediği ilke ve değerlerle tutarlı davranma eğilimidir ve birden bire anormal bir zorlukla karşı karşıya kalındığında değil yavaş ve istikrarlı biçimde oluşur. Erdem veya karakter, şüphesiz kamu yönetimi etiğinin normatif temelini öğelerinden biridir. Ancak, belli bireyleri istihdam etme ve atama kararlarında karakterin nasıl değerlendirileceği veya karakteri muhafaza eden örgütsel çevrenin nasıl yaratılacağı konuları halen belirsizliğini korumaktadır (Cooper, 2004:398).

1.2.3.5. Kamu yararı

Kamu yararı kavramı kamu yönetimi etiğinde en bilinen ve benimsenen normatif temellerden biri olsa da bu alanda çalışan bilim insanları tarafından çok az ilgi görmüştür. Charles T. Goodsell (1990)'in "Kamu Yönetimi ve Kamu Yararı" (Public Administration and the Public Interest) ve Douglas Morgan (2001)'in "Kamu Yararı" (The Public Interest) son yıllarda kamu yönetimi etiği uzmanlarının göz ardı ettiği kamu yararı kavramına ilişkin dikkat çeken istisnai çalışmalardır (Cooper, 2004:398).

Cooper (2004) kamu yararı kavramının, kamu yönetimi etiğinin normatif yapısında yer aldığını ve kamu görevlilerini temel yükümlülüklerine doğru yönlendiren ahlaki bir pusula işlevi gördüğünü ileri sürmektedir. Kamu yararını gözeten yönetici her yönetsel ve politik kararda şu önemli soruya cevap arar: "Alınan karar toplumun geniş bir kesiminin ortak yararına mı yoksa sınırlı belli bir kesimin çıkarına mı hizmet etmektedir?" Kamu yararı, yöneticilere etik yükümlülüklerini hatırlatmada en kullanışlı kavramdır. Ne zaman bir skandal veya suistimal ile karşılaşılsa kamu yararı düşüncesi doğru yolu gösteren sezgisel bir nirengi taşı olmaktadır (Cooper, 2004:398).

1.2.5.Felsefi Kuramlar ve Kamu Hizmeti Etiği

Garofalo ve Geuras (1999:21) kamu yönetimi kuramının ahlaki bakımdan zayıf olmasının sebeplerinden birinin bu alandaki akademisyenlerin felsefeyi anlamadaki yetersizlikleri olduğunu ileri sürmektedir. Yazarlara göre kamu yönetimi etiği üzerine çalışan uzmanlar, felsefi altyapıları yetersiz olduğu için sorgulanması gereken felsefi kuramları yorum ve eleştiri yapmadan, derhal ve naif biçimde kabul edebilmektedirler. Söz konusu bu akademisyenler güncel felsefeye en son ve bu yüzden en güvenilir kuramlar olarak bakmaktadır. Hâlbuki felsefe diğer bilimlere benzemeyen bir disiplindir, ayrıca felsefede en yeni olan her zaman daha iyi demek değildir. Garofalo ve Geuras, geçmiştekilere nazaran günümüz felsefesinin ve filozoflarının yeterince ilham verici ve yol gösterici olmadığını, hem felsefe hem de kamu yönetimi açısından farklı bir yaklaşıma gereksinim olduğunu ileri sürmektedir. Bu nedenle felsefi kuramların iyi kavranabilmesi, söz konusu kuramların birbirini yok edencesine çatışma halinde değil birbiriyle bağdaşır halde ele alınmasını gerektirmektedir. Bu kuramlar bağdaştırıldıktan sonra da kamu yönetimi kuram ve uygulamasına ithal edilmelidir (Garofalo ve Geuras, 1999:21).

Fox (1994)'un da belirttiği gibi, felsefenin yönetsel etiğe doğrudan etkisi olduğunu ispatlamak zordur. Ahlak filozoflarına alan yazında çok az atıfta bulunulmakta, yapılan nadir atıflarda da felsefi yaklaşımlara durum ve bağlam içinde yer verilmemektedir. Genel olarak, kamu yönetimi yönetsel etik tartışmalarında felsefeden kaçınılmaktadır.

Etik kuramcıları etiği genellikle üç başlıkta incelemektedirler. Bunlar ödevlerle ilgili deontoloji, eylemlerin sonuçlarıyla ilgili teleoloji ve değerlerle ilgili aksiyolojidir. Deontolojik kuramlar ödev, ilke, istek, norm, zorunluluk, yasa ve kural gibi sözcüklerle; teleolojik kuramlar, sonuç, niyet, amaç, çıkar, yarar, beklenti gibi sözcüklerle; aksiyoloji ise değer, duygu, özen ve tercih gibi sözcüklerle nitelenmektedir. Dolayısıyla oldukça kanıksanmış olan bu sınıflandırmada her bir kategori farklı sözcüklerle ifade edilse de genel yaklaşım aynıdır (Brady, 2003:527). Öte yandan, kamu yönetimindeki çoğu etik düşüncesinin teleolojik veya deontolojik yaklaşım altında toplandığını da eklemek gerekir.

1.2.5.1. Ödev Temelli veya Deontolojik Etik Kuramları

Deontolojik yaklaşım objektivist yaklaşım olarak da bilinmektedir. Deontolojik etik, ödev veya ilke etiğidir. Aynı zamanda söz konusu kuramlar “sonuççu olmayan” (nonconsequentialist) olarak da adlandırılmaktadır. Çünkü bu kuramlara göre eylemlerin sonuçlarına bakılmaksızın ahlaki ilkelere uyulması zorunludur. Deontolojik kuramı savunanlar insanın ahlaki eylemleri için objektif, nihai ya da mutlak standartlar veya ölçütler bulmaya çalışırlar. Deontolojik kuram insan bilincinin dışında gerçek, objektif bir dünya bulunduğunu ve her şeyi yöneten gerçek yasalar ve standartlar olduğunu ileri sürmektedir. “Deon” Yunanca “bağlamak” anlamına gelen “deont” fiilinden türetilmiştir. Deon, bağlayıcı, elzem olan anlamına gelmektedir. Dolayısıyla deontoloji ahlaki zorunluluk veya sorumluluk bilgisi olmaktadır. Deontolojik etikçiler günümüzde neo-Kantçılar olarak anılmaktadır (Thompson, 1992). Kantçılık, etik ve kültürel relativizm ve agapizm gibi yaklaşımlar deontolojik etiğin üç temel tek-kural kuramlarıdır. Bu kuramlar hiçbir zaman sonuçların işlevini ahlakilik ölçütü olarak görmedikleri için tek-kural kuramları olarak adlandırılırlar. Tek-kural kuramları bazen yönetsel uygulamalarda özel dikkat gerektirirler. Bir mesele teleolojik açıdan öyle özgün, karmaşık veya derinlikli olabilir ki, uygulamacının belli rutin davranış normları dışında zımni deontolojik ilkeleri de gözden geçirmekten başka seçeneği yoktur. Çünkü deontolojik bir ilke eylemlere yol gösteren genel kural veya yasadır ve çoğunlukla bir değer gereğini yerine getirme durumu veya davranışı ile ilgili bir beyanla ifade edilir (Chandler, 1994:147-149; Sheeran, 1993:10).

1.2.5.1.1.Kant’ın Ödev Kuramı

Ödev-temelli veya deontolojik kuramların en bilineni Immanuel Kant tarafından ileri sürülmüştür. İnsanın kendine ve başkalarına karşı belli ahlaki ödevleri olduğunda düşünen Kant, belli görevleri kapsayıcı daha temel bir ilke olduğunu ileri sürmektedir. Bu tek, apaçık ahlak ilkesini Kant “mutlak buyruk” (categorical imperative) olarak adlandırmaktadır. Kant’a göre bir mutlak buyruk bir kimsenin kişisel istemine bağlı olan farazi zorunluluktan (hypothetical imperatives) temel olarak farklıdır. Örneğin bir kimse iyi bir işe sahip olmak istiyorsa iyi okullarda okumak zorundadır. Bunun aksine mutlak zorunluluk ise bir kimsenin kişisel istemine bakmaksızın onu bir eyleme zorlar. Dolayısıyla Kant’a göre ahlakilik yalnızca mutlak buyruklarla ifade edilebilir (Scruton, 2001:81-85). Kant’ın ünlü mutlak buyruğu, ahlâkî özneleri, eylemlerinin maksimlerini (temel kural) evrenselleştirmeye davet eder. Kant, ahlak kanunu olarak nitelendirdiği ilk mutlak buyruğu, şöyle ifade etmektedir:

“Yalnızca, aynı zamanda evrensel bir yasa hâline gelmesini isteyebileceğin maksime (ilke, düstur) göre eyle!”

Diğer bir ifadeyle: ***“ Öyle davran ki, senin iradenin maximi her zaman aynı zamanda genel bir kanunun ilkesi olarak geçebilsin”***.

Kant'ın kategorik (mutlak) buyruğunun ikinci formülü ise şöyledir:

“İnsanları asla bir araç değil amaç olarak gör ve ona göre muamele et!”

Diğer bir ifadeyle: ***“Öyle davran ki, bu davranışında insanlığı hem kendinde hem de diğer insanların her birinde her zaman bir amaç olarak göresin; asla bir araç olarak kullanmayasın!”*** (Kant, 1995:46).

Yukarıdaki mutlak buyruk insanı bir araç olarak değil, daima bir amaç olarak görmek ve buna göre eylemde bulunmayı salık vermektedir. Fakat bu insandan iş alanında faydalanılmayacağı anlamına gelmemektedir. Kant'ın burada kast ettiği, her insanın, insanlığın bir ferdi olarak, onurlu ve kutsal bir varlık olduğudur. Bu nedenle, her insanda, insanı bir son amaç, kendi başına bir amaç olarak görmek, asla bir araç olarak görmemek; diğer bir anlatımla mutlak buyruğun emrettiği gibi, her insanda insanlık onuruna saygı göstermek gerekmektedir (Garofalo ve Geuras, 1999:70-71; Ü.Öktem, 2007:5). Kant'a göre bir kimseye yönelik eylemler kişinin doğuştan gelen değerlerini yansıttığı sürece insanlara amaç olarak muamele edilir. Örneğin hayır işlerine yardımda bulunmak ahlaki olarak doğrudur çünkü bu doğuştan gelen bir değeri ifade etmektedir. Aksi durumda, örneğin başkasının malını kendi mutluluğu için çalmak yanlıştır, bu davranış karşıdaki kişiye araç muamelesi yapmaktır. Mutlak buyruk böylece insanları bireysel olarak etkileyen eylemlerin ahlakiliğini de düzenlemektedir (Darwall, 2003:12-19).

Kant'ın, etik kuramındaki asıl amacı, bilimlerde olduğu gibi sentetik a priori önermelere ulaşarak etiği de bilim gibi kurabilmektir. Ona göre, insan “öyle davran ki” ile başlayan mutlak buyrukları yerine getirmekle varlık sebebine uygun bir yaşam sürebilir. İnsanın varlık sebebi ancak aklın iradeyi ahlaklı davranışlara sevk etmesi ile anlam kazanabilir. Kant'a göre insanın içinde, varlığını kesin bir şekilde hissettiği bir

ödev duygusu (vicdan) vardır ve o “yapmalısın”, “etmelisin” tarzında mutlak buyruklarla varlığını belli etmektedir. Kant, insanın içinde böyle bir sorumluluk duygusunun varlığının insanın özgür olduğu anlamına geldiğini belirtmektedir. Bu yüzden Kant, insanın özgür olduğu için sorumlu olmadığını, aksine, sorumlu olduğu için özgür olması gerektiğini ileri sürmektedir. Bu yaklaşıma göre bir şeyden sorumlu olmak için, onu, yapma veya yapmama gücüne sahip olmak gerekmektedir. Böylece, Kant, insanın özgür olduğu için sorumlu olduğunu öne süren geleneksel ahlak felsefesindeki özgürlük ve sorumluluk ilişkisini tersine çevirmiş olmaktadır (Ü.Öktem, 2007:4).

Ahlak buyruklarının kökeni insanın insanlığıdır ki Kant bu durumu otonomi kavramıyla açıklamaktadır. İnsan ancak aklını kullanarak ahlaki eylemde bulunarak özgür ve otonom olabilir. Otonomi arzularından, duygulardan ve hırslardan bağımsız olduğu kadar başkalarının da kontrolünde olmamayı gerektirir. Ancak bu noktada ortaya çıkan sorun hiç kimsenin hiçbir zaman tümüyle özgür olamayacağıdır. Aksi takdirde özgürlüklerin çatışması kaçınılmazdır. Bu çatışma ihtimali yüzünden Kant gerçek ahlaklı bir dünyanın herkesin evrensel meşru gayelerle hareket ettiği bir dünya olması gerektiği düşüncesinden hareketle üçüncü mutlak buyruğunu şöyle formüle etmektedir:

“Her akıllı varlık, kendi ilkeleri ile evrensel amaçlar âleminin bir kanun koyucu üyesiymiş gibi davranmalıdır”.

Burada Kant kanun koyucu olarak nitelediği insanların, özgür isteklerinin birbiriyle çatışmadığı bir alem tasvir etmiştir. Böylece Kant toplum içinde yaşayan akıllı varlıkların davranışlarına genel bir rehber sunmaktadır. Akıllı varlıklar olan insanlar, herkesin amaçlarının tutarlı bir biçimde birleştiği bir toplumu temsil eden evrensel amaçlar âleminde uyumlu bir biçimde davranmalıdırlar. Böylesi bir âlemin her bireyi maddi hırslardan uzak, birbirine eşit davranan ve özen gösteren insanlardır. Bunun yanı sıra bu âlemin her üyesi diğerlerinin yararını en az kendisinininki kadar gözetir. Bu idealleştirilmiş âlem gerçek dünyada yapılan eylem ve davranışlara model olmaktadır (Garofalo ve Geuras, 1999:72).

Kamu Yöneticisi için, evrensel amaçlar âlemi kavramı tüm kamu yönetimi sistemini kapsayan bir ideal işlevi görebilir. Özel ve kâr odaklı işletmelerden farklı olarak

amaçlar âleminin nihai amacı kamu yararadır. Kant'a göre bu amaç, insanın kendi amaçlarına ulaşmaya çalışırken çıkar çatışmasına girmeden özgür ve eşit katılımcılar olarak görevini yapmasıdır. Kantçı kamu yönetimi böylesi bir ideali, motivasyon ve cesaret kaynağı olarak kullanmaktadır. Ayrıca kamu örgütleri bu ideali yalnızca gelişmeye yönelik bir sosyal amaç olarak değil aynı zamanda çatışmacı ve egoist bir yapıdan ziyade altruistik (başkalarını düşünen), işbirlikçi bir model olarak almalıdır (Garofalo ve Geuras, 1999:73).

Sonuç olarak, Kant ahlakının odaklandığı hususların, akla uygun davranmak, aklın sesini dinlemek ve bir ödev olarak kendisini ortaya koyan ahlaki buyruğa itaat etmek olduğu söylenebilir. Kant'ın altını çizdiği konu "iyi niyetli olmak ve gerisini düşünmemek" biçiminde özetlenebilir. Halbu ki, insanların gerçek yaşamda eylem ve davranışlarının gerisini, etkilerini ve sonuçlarını düşünmek zorunda olduğu da bir gerçektir. Dolayısıyla gerçekten ahlaki bir eylemin, sadece iyi niyete dayanan bir eylem olmadığı, aynı zamanda iyi sonuçları da olan bir eylem olduğu noktasında Kant'a yöneltilen eleştiriler de mevcuttur (Ü.Öktem, 2007:9).

1.2.5.2. Sonuç Temelli veya Teleolojik Etik Kuramları

Teleolojik etik yaklaşımı çoğunlukla interpretivist kuram olarak da anılmaktadır. Bu kuramın taraftarları doğru ya da yanlış değerlendirecek mutlak standartlar olmadığını ileri sürmektedir. Teleolojik etik sonuç ve çıktıların etiğidir. Teleolojik etik terimi, Yunanca bitirme veya son anlamına gelen "telos" sözcüğünden kaynaklanan "tamamlanma; son" anlamına gelen "teleos" sözcüğünden türetilmiştir. Dolayısıyla teleoloji, "teleos-logos", doğal süreçlerin veya olayların sonucunda ortaya çıkan faydaların bilgisi olmaktadır. "Durumsal etik" olarak nitelenen teleolojik etik anlayışının kilit kavramı "fayda"dır. Teleolojik yaklaşım insanın eylemlerinin yalnızca sonuçlarını dikkate alan ve bu sonuçlara göre muhakeme yapan yaklaşımdır ve bu sonuçları muhakeme etmeye yarayacak gerçekler, kurallar, yasalar veya düzenlemeler olmadığını ileri sürmektedir. genel olarak teleolojinin üç alt bölümü olduğu söylenebilir:

(1)Etik Egoizm (ethical egoism): Eğer bir eylemin sonuçları sadece eylemi gerçekleştiren kişinin lehine daha olumlu ise söz konusu eylem ahlakidir anlayışı.

(2) Etik Altruizm/Özgecilik (ethical altruism): Eğer bir eylemin sonuçları eylemi gerçekleştiren kişi haricinde herkesin lehine olumlu ise söz konusu eylem ahlakidir anlayışı.

(3) Faydacılık (utilitarianism): Eğer bir eylemin sonuçları herkesin lehine olumlu ise söz konusu eylem ahlakidir anlayışı.

Felsefede iki önemli teleolojik etik yaklaşım, Jeremy Bentham ve John S. Mill tarafından işlenen faydacılık (utilitarianizm) ile Machiavelli ve Max Weber tarafından işlenen egoizmdir. Teleolojistler hangi gayri ahlaki faydalara değer atfedilmesi gerektiği sorusuna verdikleri cevaplarda geniş ölçüde farklılaşırlar. "Sonuç" kavramı, zevke ulaşmak ya da bilgiyi veya gücü vb. elde etmek gibi amaç ve niyetleri ifade edebilir. Örneğin, kamu yönetimi bağlamında teleolojistlerin zihinlerinde çoğunlukla kamu politikası amaçlarına ulaşma, vatandaşın tercihlerinin tatmini gibi değerler veya örgütsel hatta bireysel gücün elde edilmesi ve sürdürülmesi vardır.

Faydacılık yaklaşımının öncü filozoflardan Jeremy Bentham'ın geliştirdiği kuramın iki özelliği öne çıkmaktadır. İlki, Bentham yapılan her eylemin sonuçlarının sıralanmasını ve böylece bir eylemin ahlaki bakımdan doğruluğunun durum durum tespit edilmesini önermiştir. Bentham'ın kuramının bu yönüne eylem-faydacılığı (act-utilitarianism) adı verilmektedir. İkinci olarak, Bentham eylemlerin sonucunda ortaya çıkan acı ve hazın hesaplanmasını önermiştir. Bentham'a göre davranışların ahlaki olup olmadığının belirlenmesinde önemli olan yegâne sonuçlar acı ve hazdır. Bentham'ın kuramının bu yönü ise haz-faydacılığıdır (hedonistic utilitarianism). Bentham'ın kuramında dikkat çekici bir husus da, toplumun yararı söz konusu olduğunda eylem-faydacılığına göre bazı eziyet ve angaryaların ahlaken hoş görülebileceğidir. Faydacılığın gözden geçirilmiş bir uyarlaması olan kural-faydacılığı (rule-utilitarianism) ise bu sorunlara gönderme yapmaktadır. John Stuart Mill'in öncülüğünü yaptığı kural-faydacılığı yaklaşımına göre, benimsenen bir kuralın sonuçları herkes için faydalı ise söz konusu davranışsal kod veya kural ahlaken doğrudur. Bentham'ın bir diğer yaklaşımı olan haz faydacılığında (hedonistic utilitarianism) ahlakiliğin en önemli göstergesi eylemlerin sonucunda elde edilen mutluluk ve hazdır. Fakat bu yaklaşım her zaman zevk ve acıyla ilgisi olmayan örneğin sadakat ve dostluk gibi değerleri teşvik eden eylemlerin ahlaki sonuçlarını göz ardı ettiği için çok sınırlı bir yaklaşım olarak kalmaktadır. Bu sorunlara karşılık G.E. Moore iyi veya kötü ya da acı veya haz gibi

sonuçları sezgisel olarak fark edip sıralama işlemini içeren ideal faydacılığı (ideal utilitarianism) önerirken, R.M. Hare de tercihleri karşılayan sonuçları dikkate almayı öneren tercih faydacılığını ileri sürmüştür.

1.2.5.3. Kamu Hizmetinde Deontolojik ve Teleolojik Kuramlara Bakış

Ne deontolojik ne de teleolojik yaklaşımların etikle ilgili tüm sorunları çözemeyeceğini de belirtmek gerekir. Deontolojik açıdan bakıldığında, etik iyi eylemler yapmayı salık verir ve iyi eylemler için kurallar koyar fakat iyi eylemin nasıl yapılacağı konusunda açıklayıcı değildir. Teleolojik açıdan bakıldığında ise, etik eylemleri ve sonuçlarını mutlak standart ve kurallara göre değil, eylemin yapıldığı durum, şartlar ve niyete bağlı olarak değerlendirir (Sheeran, 1993:51).

Darrel L. Pugh (1991:10)' a göre kamu yönetimi etiğine yaklaşımdaki iki temel çerçeve olan bürokratik etos (ahlaki değer yapısı) teleolojik, demokratik etos ise deontolojiktir. Yazara göre araçsal mantığı kullanan bürokratik etos kapitalizmin ve piyasa toplumunun değerlerine dayanırken, demokratik etos ise devletin ve hukukun klasik değerlerinden meydana gelmektedir. Bürokratik etosun temel değerleri verimlilik (efficiency), etkililik (efficacy), uzmanlık (expertise), sadakat (loyalty), hesap verebilirlik (accountability); demokratik etosun esas değerleri ise rejim değerleri, vatandaşlık (citizenship), kamu yararı ve sosyal adalettir (social equity) (Pugh,1991:26). Garofalo ve Geuras (1999:163) ise bu iki etosun birbirinden farklı şeyler olmadığını, bilakis, bir ahlak temsilcisi olarak hareket etmesi gereken kamu yöneticisine açıklık ve tutarlılık konusunda yardımcı olan bölünmez tek bir bütün olduklarını ileri sürmektedir.

Fox (1994:87) Weber'in hiyerarşi ilkesini, Taylor'un verimlilik ilkesini ve Wilson'un yönetim-siyaset ayrımını içeren klasik kamu yönetiminin zımni de olsa bir etik anlayışını ifade ettiğini ileri sürmektedir. Yazara göre bu etik anlayış Pugh (1991)'in bürokratik etosu gibi bürokratların eylem ve düşüncelerinde bağımsız hareket edemediği faydacı bir anlayıştır. Öte yandan Kant'ın deontolojik yaklaşımına atıfta buluna Fox, kamu yönetiminde bu yaklaşımı temsil eden yazarlar arasında sosyal adalete vurgu yapan David K. Hart, evrensel ahlaki düzen kavramıyla Kathryn Denhardt ve rejim değerlerini savunan John Rohr'u saymaktadır.

Pugh (1991) ve Woller ve Patterson (1997) gibi yazarlar deontoloji ve teleoloji arasındaki ikilemin çözüme varmasının ve bu iki yaklaşımın bağdaştırılmasının çok zor olduğunu ileri sürmüşlerdir. Öte yandan Carol Lewis (1991) ve George Frederickson (1997) gibi yazarlar ise, çağdaş kamu yönetiminde deontolojik ve teleolojik boyutları uzlaştıran farklı betimlemeler yapmışlardır. Örneğin Lewis (1991'den aktaran Garofalo ve Geuras, 1999:80-1) etik muhakemenin deontoloji ve teleolojiye olduğu kadar sağduyuya da dayandığını ileri sürmektedir. Yazara göre Amerikan demokrasisi deontolojik ve teleolojik gelenekleri uzlaştırmaya hatta bunlardan birini tercih etmeye kabil veya istekli değildir. Bu yüzden haklar ve ödevlerle ilgili birçok hukuki metin her iki etik yaklaşımını da içermektedir. Kamu yöneticisinin dünyasını "acımasızca teleolojik" olarak tasvir eden Frederickson (1997'dan akt. Garofalo ve Geuras, 1999:80-1)'a göre ise, kamu yöneticisinin "bağımlı etik" davrandığı bu dünya her şeye rağmen vatandaşlık erdemi, dürüstlük, adalet, eşitlik ve insanlık onurunun dünyasıdır. Böyle bir çevrede kamu yöneticisi günlük sonuçlara yönelik kaygılarla kalıcı ilkelere yönelik kaygıları dengelemeye çalışarak etkili kararlar verebilmek için mücadele etmektedir. Denhardt (1988'den akt. Garofalo ve Geuras, 1999:82) da evrensel iki ahlaki yaklaşım olan, ahlaki eylemlerde bulunma ve karar vermede evrensel kurallara odaklanan deontoloji ile eylemlerin doğru veya yanlışlığını belirlemek için sonuçlarına bakan teleolojinin yönetsel etik hakkındaki çalışmalarda eylemlerin ahlakiliğine dair muhakeme için önemli olduğunu belirtmektedir. Fakat yazara göre filozoflar bile "ahlakilik" ve "iyi"nin ne olduğu konusunda uzlaşamazken, teleoloji ve deontoloji gibi iki etik yaklaşıma dair belirsizliğin kamu yönetimi etiği çerçevesinde çözülmesi de pek mümkün gözükmemektedir.

Ralph Chandler (1994) ve Gerald Pops (1994) gibi yazarlar ise teleoloji ve deontolojinin genelde sanıldığı kadar farklı yaklaşımlar olmayabileceğine dikkat çekmektedirler. Chandler (1994:147) deontoloji ve teleolojinin bir madalyonun iki yüzü gibi olduğunu ve biri olmadan diğerinin tartışılmayacağını ileri sürmektedir. Chandler (1994:155)'e göre deontolojik etik vatandaşların yararına olan değerler için doğru ve yanlış kavramlarını idame ettirmektedir, fakat akli başında vatandaşlar evrensel zorunlulukların kişinin vicdani muhakemesine değil, hem şimdiki hem de sonuçtaki "iyi"ye bağlı bir biçimde eylemde bulunmak olduğunu da unutmamalıdır. Pops (1994:157) ise sözünde durmak, adil olmak gibi ahlaki değerlere ulaşmayı bir sonuç olarak düşünmenin mümkün hatta mantıklı olduğunu ileri sürmektedir. Yazara göre,

insanlar alışlageldiği üzere görevlerini yerine getirirken veya ilkelere uyarken sonuçları değil, ahlaki değerlere uygun olarak eylemde bulunmayı düşünmektedir. Konuya kamu yönetimi açısından bakıldığında Pops (1994), kamu görevlileri ve yöneticilerinin ahlaki zorunluluklar kadar yasa ve hukuktan kaynaklanan haklar, ödevler ve kuralları da gözetmek zorunda olduklarını kaydetmektedir. Dolayısıyla, kamu yöneticileri siyasi rolü ve içinde bulunduğu şartlar gereği genellikle ivedi olarak sonuçlarla ilgilenmektedir (Pops, 1994:160). Yönetimsel etiğe teleolojik yaklaşım kamu yönetiminin yasama, yürütme ve yargı erklerinin ayrılığında ortaya çıkan doğal çatışmanın kaçınılmaz bir parçası olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü kamu yönetimi yalnızca yürütmeye değil yasama ve yargıya karşı da sorumludur. Ayrıca, Siyasette karar verme sürecinde, hangi değerlerin esas alınacağı sorunu basit deontolojik kurallara uyma veya teleolojik yaklaşımla sadece verimlilik gibi bir sonuca odaklanmakla çözümlenecek kadar kolay görülmemelidir. Ancak, kamu örgütlerinin varlığını sürdürmesi ve gelişmesi için verimli çalışmak zorunda olduğu ve iyi sonuçlar elde ederek bu amaçlara ulaşmak için de teleolojik etik yaklaşımından faydalanılması gerektiği de ortadadır. Öte yandan kamu yöneticilerinin güce ve başarıya duydukları ihtiyaçtan dolayı amaçlarına ulaşmak için sonuç odaklı çalışmayı tercih ettikleri söylenebilir (Pops,1994,s.160). Kısacası, Pops (1994:161)'a göre deontolojistler için bile sonuçlar oldukça önemlidir.

1.2.6. Kamu Hizmeti Etiği ve Örgütsel Bağlam

Örgütler etik çalışmaları için önemli bir odak noktasıdır, çünkü örgütlerin insanların algısı ve davranışları üzerinde oldukça önemli bir etkisi vardır. Kathryn Denhardt (1988)'in "Kamu Hizmeti Etiği: Kamu Örgütlerinde Ahlaki İkilemleri Çözümlemek" (The Ethics of Public Service: Resolving Moral Dilemmas in Public Organizations) adlı eseri kamu örgütlerinde kamu hizmeti etiği alanı ile ilgili kapsamlı bir çalışmadır. Yazar (1988:100) çalışmasını üçlü bir varsayım etrafında kurgulamıştır. Birincisi, ahlaki muhakeme ussal ve yönetime uygun olarak yapılabilir. İkincisi, bireyler ahlaki standartları kritik yönetsel müzakerelerde kullanabilir, üçüncüsü, yönetsel etik örgütsel yaşam şartlarına ve ahlaki sorumlulukları zedeleyen baskılara cevap verebilmelidir. Yazar oluşturduğu modelde bunları bir araya toplamıştır. Etik bir yönetici kullandığı karar standartlarını eleştirel ve bağımsız bir biçimde gözden geçirmelidir. Bu refleks yöneticinin örgüte karşı yükümlülükleri kadar toplumun ahlaki kurallarını da göz önünde tutmayı gerektirir. Yazar bireylerin kamu yönetimindeki eylemlerinde farklı bir ahlaki sorumluluğa sahip olduğunu iddia eder. Ona göre, ahlaki

sorunların farkına varıp açığa çıkarabilmeleri için kamu görevlileri daha çok birer ahlak filozofu gibi eğitilmelidir. Denhardt (1988:42) yönetsel etiğin toplumda belli önceliği olan ahlaki ilkelere ve toplumun ahlaki düzenine dayandığını ileri sürmektedir.

Cooper (1990) “Sorumlu Yönetici” (The Responsible Administrator) kitabında kamu yöneticilerinin rol, sorumluluk ve yükümlülüklerinin altını çizmektedir. Cooper yönetici, örgüt ve etik arasındaki ilişkinin analizini yaparken örgütsel çevrenin bireysel etik karar vermedeki önemini vurgulamaktadır. Cooper, kamu yöneticilerinin, kendilerini istihdam eden örgütlerin hayatlarında çok fazla öneme sahip olmasına izin verdiklerini ve bu nedenle çok az etik özerklikleri kaldığını belirtmektedir.

Kamu yöneticisi için etik davranışı oluşturan etmenlerin neler olduğu konusunda belli bir uzlaşma yoktur. Steinberg ve Austern (1995)'e göre etik davranış kültür ve zaman bakımından görecelidir. Etik davranış, sosyal zorunluluk, görev ve davranışın kabul edilebilir standartları üzerine bir mutabakatı yansıtır. Diğer bir anlatımla, etik davranış geçmiş deneyimler, normlar, kültürel inançlar ve şimdiki toplumsal şartlara dayanmaktadır. Cooper (1990) etik davranışı iyilik, sorumluluk, başkalarının refahını yükseltme olarak tanımlamakta, etik dışı davranışı ve yetersiz iş performansını sorumsuz davranış türleri olarak tanımlayarak etik davranışı politik ve sosyal alandan örgütsel alana taşımaktadır. Rohr (1989:63) etik davranışın beladan uzak durmaya ve sonucu önemsiz sorunlara aşırı dikkat sarf etmeye indirgendığını ileri sürmektedir. Halbuki etik davranış felsefeden ithal edilen uygun değer ve ilkelere veya Rohr'un formüle ettiği gibi, rejim değerlerinden anayasal olarak türetilen belli etik normlara dayanmaktadır. Öte yandan, uygun etik davranışın ne olduğu konusunda tam bir uzlaşma olmasa da, birçok kanun, düzenleme ve davranış kodları kamu çalışanlarının hediye alması, mevkilerini kişisel çıkarı için kullanması vb. davranışları etik dışı olarak addetmektedir (Menzel, 1993:196).

Hart (1974:9) bürokraside etik bir şekilde çalışmaya gayret eden birinin başarılı olabilmesi için en önemli faktörlerin, bireysel kişilik ve karakter, kendini bilme ve halihazırdaki örgütsel şartlara kendi anlayışını uygulayabilmesi olduğunu ileri sürmektedir.

1.2.7.Kamu Hizmeti Değerleri ve Etik

Etik ve kamu hizmeti değerlerinin, kamu yönetiminin beden ve ruhunu oluşturan ana maddeler olduğu konusunda geniş bir mutabakat olmasına rağmen hangi değerlerin esas alınması gerektiği konusunda tam bir görüş birliği olduğu söylenemez (Menzel, 2003:240).

Değerler sosyoloji, psikoloji vb. disiplinlerde olduğu gibi kamu yönetimi alanında da oldukça dikkat çeken konulardan biridir (Rokeach, 1973; Sikula,1973; Rohr,1978; Frederickson ve Hart 1985; Abbasi ve Hollman,1987; Denhardt,1988; Burke,1989; Cooper, 1987, 1990, 1991; Lewis, 1991; Daniel ve Rose,1991; deLeon, 1994; Moore, 1995; Van Wart,1998; Kernaghan, 1994,2003; Jorgensen ve Bozeman, 2007).

Son zamanlarda kamu yönetimi alan yazınında en çok dikkat sarfedilen konulardan biri olan kamu değerlerinin tanımı, niteliği, boyutları, kapsamı gibi tartışmalar devam etmektedir. Nitekim konuyla ilgili çalışmalarda kamu yönetimi uzmanları tarafından "değerler", "etik", "ethos", "norm", "normatif temeller", "standartlar" ve "ilkeler" gibi terimlerin çoğu zaman iç içe geçmiş olarak kullanıldığı görülmektedir. Karar ve eylemlere yön veren yargılar olan değerler, belirli bir durumda sergilenmesi gereken uygun davranışı açıklayan düzenlemeler olarak nitelenen normlardan daha genel ve kapsayıcı bir anlam ifade etmektedir. Ahlakilik (bir eylemin doğru ya da yanlışlığı) günlük yaşamdaki eylemler için bir çerçeve oluşturan değer ve normların ortak bir ifadesidir. Davranışlara yön veren bir ilke ve normlar seti olan etik ise, ahlakilik hakkındaki sistematik muhakemedir (van der Wall vd., 2006:319 ve 2008:51). Van Wart (1998,s.316) etiği doğru değerlere göre hareket edip doğru eylem ve davranışlarda bulunmak biçiminde özetlemektedir. Değerler bir eylemin seçilmesinde ağırlığı olan ilke, standart ve değer yargılarıdır. Değerler etik sistemin temelidir ve doğru ile yanlışın ne olduğunu belirlemektedir. Normlar da belirli bir durumda sergilenmesi gereken ahlaken doğru davranış hakkındaki kural veya buyruklardır (van Wart,1998, s.xvii). Öte yandan etikle ilgili ilkeler bir değer uygulanması için gerekli olan bir davranış ya da eylemle ilgili ifadelerdir ve bu eylemle bir değeri birbirine açıkça iritbatlandırmaktadır. Örneğin bütünlük (integrity) önemli bir değer olarak görülür, ancak bütünlük teriminin kendisi hangi davranış kuralına veya toplumsal duruma uyulması gerektiğini açıklamaz. Bu durumda bütünlüğü bir değer olarak yansıtabilecek eylem tarzlarını gösteren örneğin *"kamu görevini şahsi çıkarı için kullanmamak"* gibi bir bütünlük ilkesine ihtiyaç vardır. Kısacası ilkeler belli bir

durumda beklenen etik koşul veya davranışlar iken, değerler daha genel ahlaki zorunluluklardır (Cooper, 1998:12).

Etik alanında çalışan yazarlar tarafından sıklıkla vurgulanan değerlerin tanımlanması ve ölçülmesi konusundaki uzlaşmazlığın değerler alan yazınında bir karmaşaya sebep olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır (Agle ve Caldwell, 1999:327). Değer konusuyla ilgilenen çoğu yazarın etik ve değerler üzerine yaptığı çalışmalarında değer kavramına ilişkin net bir tanım bulmak mümkün olmamaktadır. Değer kavramının tanımına dair bu eksiklik örneğin Mark Moore (1995)'in "Kamu Değerini Yaratmak" (Creating Public Value) adlı kitabında da göze çarpmaktadır. Bu kitapta Moore kamu sektöründe daha fazla değer nasıl yaratılacağından bahsetmekte ancak değerlere ilişkin net bir tanım yapmadığı gibi hangi değerlerin kamusal olduğunu da açıkça belirtmemektedir. Posner ve Schmidt (1994), Keating (1995), Goodsell (1989) ve Van Wart (1998) gibi bazı yazarlar da değerleri esas olarak birtakım somut örnekler ile listelemek suretiyle tanımlamaya çalışmıştır. Alan yazına bir göz atıldığında değer kavramı yerine ve sanki eşanlamlı gibi kullanılan bazı terimler olduğu görülmektedir. Lawton ve Rose (1994) idealar, Richard ve Smith (1998) etos, Nolan Komitesi (1995) ve Maguire (1998) standart ve ilkeler, Beck Jorgensen (1996) ve Beck Jorgensen vd. (1998) normatif temellerden bahsetmektedir (Beck Jorgensen, 2006:366).

Etik ve değerler hakkında konuşulduğunda öncelikle bu sözcüklerden ne anlaşıldığı önem kazanmaktadır. Genellikle değerlerin bir sözcükle ifade edilmesi anlaşılması için yeterli olmamaktadır. Çünkü her birey tek sözcükle anılan bir değeri kendi paradigmalarına göre farklı şekilde anlayabilmektedir. Bu nedenle etik değer ve ilkeleri daha kapsamlı açıklamalarla tanımlamak gerekir (Lewis vd.,2007:8).

Değerler durum ve şartların nasıl algılanıp muhakeme edileceğini, hangi kararların verileceğini ve hangi eylemlerde bulunulacağını belirleyen ölçütlerdir. Sosyal bilimciler pek çok kavramda olduğu gibi "değer" ve onunla ilgili "ilke" kavramlarının tanımı ve kaynağı konusunda da çeşitli görüşler ileri sürmüşlerdir (Kernaghan, 2003:711). Örneğin William Frankena, değeri, dar anlamıyla; iyi, arzu edilir veya faydalı düşünülene atıfta bulunmak için kullanırken, geniş anlamıyla, her çeşit doğruluğa, yükümlülüğe, erdeme, güzelliğe, gerçeğe ve kutsallığa vurguda bulunmak için kullanmaktadır (Gortner, 1994:374-75).

Türk Dil Kurumunun (TDK) çevrimiçi sözlüğünde “değer” sözcüğü “*nesne ve olayların bir toplum, bir sınıf ya da bir insan bakımından taşıdığı önemi belirleyen niteliği*”, “*bir varlığın ruhsal, toplumsal, ahlaksal ya da güzellik yönünden taşıdığı düşünülen yüksek ya da yararlı nitelik*.” olarak tanımlanmaktadır (Türk Dil Kurumu Sözlüğü, 2010). Değer sözcüğünün İngilizce karşılığı olan “value” ise Oxford sözlüğünde “*bir şeyin hakettiği saygınlık; bir şeyin önem, kıymet ya da yararlılığı*.” ve “*davranış standart veya ilkeleri*” olarak tanımlanmaktadır (Oxford Dictionaries, 2010). Sözlüklerdeki tanımlardan da anlaşılacağı gibi değerler, önemli ve istenilen şeyleri ifade etmektedir.

Ancak araştırmacılar değerleri sözlük anlamlarından biraz farklı tanımlamaktadırlar. Örneğin değerlerin kapsamlı bir tanımını yapan Clyde Kluckhohn (1962:395)’a göre “*Bir değer, üstü açık veya örtülü, bir bireyin veya grubun ayırt edici özelliği olan, eylemlere uygun yol, niyet veya amaçların seçimini etkileyen istenirlik kavramıdır*”. Bu tanım dört öğeden meydana gelmektedir. İlki, değerlerin bir kavram olmasıdır, diğer bir deyişle zihinsel olarak inşa edilmektedirler. Ayrıca değerler bir kavram olarak bilişseldir, refleks olarak kendiliğinden ortaya çıkan hisler değillerdir. İkincisi, değerlerin apaçık olması zorunlu değildir, diğer bir deyişle değerler insan bilincinin derinliklerinde yer alabilir ve insanın tam olarak farkında olmadan bu değerlere göre eylemde bulunabilir. Üçüncüsü, değerler hakkında sadece konuşmak onların varlığını kanıtlamaz, bu nedenle değerler eyleme dökülmelidir. Bir değer uygulandığı sürece anlamı ve önemi olmaktadır, aksi takdirde değerlerin varlığından söz edilemez. Dolayısıyla ne kadar zihinsel kavramlar olursa olsun, akademik çalışmalarda değerlerin davranışa dökülmüş hali incelenmek zorundadır. Tanımdaki dördüncü husus, “istenilen”den farklı bir anlam taşıyan ve değerlerin temel ögesi olan “istenirlik” niteliğidir.

Yukarıdaki tanım bakımından değerler, iyi veya kötü, doğru veya yanlış şeklindeki sonuçlara varabilme ve bu yönde davranışlar sergilemeye ilişkin bir bakış açısı kazandırarak insanların yaşamı her yönüyle anlamlı kılabilmesini sağlayan araçlar olmaktadır. Değerleri, basitçe duygusal ifadeler olarak nitelenmek yanlış olacaktır. Çünkü değerler bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere insanın yaşam tarzını etkileyen üç önemli niteliğe sahiptir. Değerler sadece bireyin çevresiyle bilişsel etkileşiminden kaynaklanmamakta, bunun yanı sıra dünyaya ilişkin deneyimler edinirken bireyin algılarını da biçimlendirmektedir. Değerler, ayrıca, bireyde algıladığı

olgulara yönelik olumlu veya olumsuz tepkiler uyandırmaktadır. Fiziksel ve toplumsal çevreye yönelik bu bilişsel ve duyuşsal tepkilerin bileşimi ise bireylerde belli davranışlara ilişkin birtakım eğilimlere yol açmaktadır. Başka bir anlatımla, inançları ve bu inanca ilişkin duyguları bireyin karakterini etkileyerek davranışlarını şekillendirmektedir. Böylece değerler, bireylerin eylemlerine rehberlik edecek bir standart veya nirengi olarak, eylemlere yönelik güçlü bir belirleyicilik işlevi görmektedir (Cooper, 1998:80)

Williams (1968) değerleri insanın kendini, başkalarını ve olguları değerlendirmek, eylemlerine karar vermek ve meşrulaştırmak için kullandığı ölçütler olarak görmektedir. Değerler hem amaçların hem de eylemlerin yapısını etkilemekte ve şekillendirmektedir (Sikula, 1973:17). Eylem için bir zorunluluk, bir buyurucu koşul olan değerler hem tutum hem de davranışlar için bir belirleyicidir (Rokeach, 1976:157-60). Rokeach (1973:5) değer kavramını ve sistemini şöyle tanımlamaktadır:

Değer, belirli bir davranış veya var oluş amacının bireysel veya sosyal olarak zıt bir davranış veya var oluş amacına tercih edilmesine ilişkin kalıcı bir inançtır. Bir değer sistemi davranışın ve varlık amacının tercih edilir biçiminin görece önemliden önemsiz yer aldığı bir doğrunun uzanımı şeklindeki sürekli bir inanç düzenidir.

Schwartz ve Bilsky (1987) değerleri *“arzu edilir varlık amaçları veya davranışları ile ilgili olan, davranış ve durumların seçiminde veya değerlendirilmesinde yol gösteren ve önem derecesine göre sıralanan kavram ya da inançlar”* olarak tanımlamışlardır. Schwartz ve Bilsky (1987:553)'nin tanımında amaçlar öne çıkarılmakta ve değer, geçici bir amaca dair bireysel bir kavram olarak tanımlanmaktadır. Dwivedi ve Engelbert (1983'den akt. Chapman, 1993:158)'e göre *“değerler bireylerin sahip olduğu ve tüm bireysel, sosyal ve siyasal ilişkilerin altında yatan idealler, inançlar ve tutumlardır”; “etik ise bu değerlerin bireysel davranış ve eylemlere dökülmesidir”*. Agle ve Caldwell (1999:362) de değer kavramına ilişkin alan yazını gözden geçirerek genel olarak kabul gören, kullanılan ve aralarında çok az farklar bulunan değer tanımlarını belirlemişlerdir. Bu çalışmanın sonucunda çoğu yazarın değerlerin kültür, toplum ve kişiliğin etkisiyle oluştuğu, bilişsel sistemin merkezinde yer aldığı, tutumları belirlediği ve motivasyonla ilişkili olduğu konusunda hemfikir olduğu ortaya çıkmıştır.

Mark Moore kamu değerlerinden bahsederken değerlerin açık bir tanımını yapmamıştır. Yazara göre kamu değeri, yönetsel faaliyetlerin çıktılarından oluşur ve

bu çıktılarının üretimi sürecindeki verimlilik ve etkililik dikkate alınır. Kamu yöneticileri vatandaşların talep ettiği hizmetleri yerine getirirken kamu değerini yaratmaktadır. Dolayısıyla değer, bireylerin istek ve algılarından kaynaklanmaktadır. Vatandaşların beklentileri kamu yönetiminin ilgilendiği temel konudur. Vatandaşların beklentileri karşısında kamu yöneticilerinin yetki ve kaynakları kullanarak verdiği hizmetin değeri, adalet ve hakkaniyet kadar verimlilik ve etkinlikle de değerlendirilmelidir (Moore, 1995:52). Jorgensen (2006)'e göre kamu yönetimi bağlamında değer kavramı, kamu örgütlerinin hizmetlerin üretilmesi ve düzenlenmesi sürecinde uymak zorunda oldukları ilke ve standartları akla getirmektedir. Bozeman (2007:13) ise bir toplumun kamu değerlerini (1)vatandaşlara sağlanması gereken haklar, yararlar ve ayrıcalıklar, (2)vatandaşların topluma, devlete ve başkalarına karşı yükümlülükleri ve (3)hükümetlerin ve siyasaların dayanması gereken ilkeler gibi hususlar hakkında sağlanan normatif bir uzlaşma, olarak tanımlamaktadır.

Bozeman (2007:14) kamu değerlerinin bireysel düzeyde de var olduğunu belirtmektedir. Yazara göre bireysel kamu değerleri, bir yandan vatandaşlara sağlanan haklar, yükümlülükler ve faydalar diğer yandan vatandaşlardan ve atanmış temsilcilerinden beklenen zorunluluklara dair bireylerin belirli tercihlerini içermektedir. Diğer bir anlatımla, yazar toplumlarda herkesin toplumdan ne alacağı, topluma ne borçlu olduğu ve hükümetin nasıl çalışması gerektiği gibi sorunlar üzerine bir uzlaşma modeli olduğunu ileri sürmektedir.

Garofalo ve Geuras (2005'ten akt. Brewer, 2009:6) kamu yönetiminin ahlak temelli bir örgütlenme olduğunu ve varlık sebebinin toplumun geniş bir kesimi tarafından önem atfedilen değerlere hizmet etmek olduğunu belirtmektedir. Nitekim hem toplum hem de hükümetler ahlakilik bakımından sıradan vatandaşlara göre kamu çalışanlarından çok daha fazlasını beklemektedir. Dwivedi (1988:233)'nin de belirttiği gibi toplumun kamu görevlisinden beklentisi sarsılmaz bir dürüstlük, mutlak bir tarafsızlık, hem kamu yararına hem de devlete tam bir adanmışlıktır. Kamu ile ilgili her türlü meselede makro, orta ve mikro düzeydeki değerlerin dile getirilmesi, kamu yöneticilerinin günlük işlerinin bir parçasıdır (Gortner, 2001:523). Kamu görevlileri ise faaliyetlerinin normatif yönünü oluşturan değerlere karşı bilinçli ve hassas olmak zorundadırlar. Bu noktada kamu görevlilerinin görevlerinden birinin de kamu meseleleri ile ilgili değerleri analiz edebilmek olduğu söylenebilir (Hejka-Ekins, 2001:85).

Bireysel değerler ve vicdan kamu görevlisinin karşılaştığı etik sorunlara göstereceği reaksiyon ve üreteceği çözümlere etki etmektedir. Eğer örgütsel etkenler, normlar, standartlar, kural ve düzenlemeler bireysel değer ve inanç sistemi ile örtüşürülebilirse etik davranış olasılığı artmaktadır. Ancak örgütsel faktör ve etkilere rağmen insanın karakterini ve sahip olduğu değerleri değiştirmek zordur çünkü değerler bireylerin kamu hizmetine girişinden çok önce oluşmuş ve şekillenmiştir. Sonuçta etik olma sorumluluğu büyük ölçüde bireyin kendisine kalmaktadır (Kyarimpa ve Garcia-Zamor, 2006:37). Chapman (1993:168)'e göre kamu görevlilerinin sahip olduğu bireysel değerler kamu hizmeti etiğinde en önemli faktördür. Bireysel değerlerin kaynakları arasında aile ve erken sosyalizasyon süreci, eğitim, kariyer ve mesleki sosyalizasyon, değişen toplumsal değerler, siyasi çevrenin etkileri, anayasal değerler, kodlar, kurallar, ulusal ve uluslar arası hukuk sayılabilir.

Kamu hizmeti etiğinin temelinde özel sektörde bulunmayan ve sadece kamu sektörüne özgü ahlaki değerler yatmaktadır. Söz konusu kamu değerlerinin devletin seçilmiş görevlileri ile onların yönetimdeki araçları olan profesyonel kamu görevlileri arasındaki tarihsel ilişkilerden ortaya çıktığı söylenebilir. Profesyonel kamu hizmeti olgusunun Max Weber'in bürokrasi kuramı ve yağma sisteminin baskısı altındaki devlet yönetimlerinin verimlilik ve etkinlik mücadelesi sayesinde gelişim kaydettiği görülmektedir. Weber, Bürokrasi kuramında devletin taşıdığı nitelikleri "yasama yolu ile değiştirilebilen yönetsel ve yasal bir düzen ve resmi işleri yasal düzenlemelerle uyumlu olarak yürüten yönetsel bir aygıt" biçiminde belirtmektedir (Bendix,1962:418). Hukukun üstünlüğü ilkesine göre çalışan bu yönetsel aygıt yasalarla düzenlenmiş yetki alanı, görev hiyerarşisi ve otoritenin kademelenmesi, yetki ve görevlerde uzmanlaşma, kurallara bağlılık, biçimsellik ve gayri şahsîlik gibi yapısal ve işlevsel özelliklere sahiptir. Her ne kadar Weber bürokrasinin yasal ve teknik özelliklerini sıralarken profesyonel değerleri belirtmemişse de söz konusu özellikler liyakat, dürüstlük, tarafsızlık, hesap verebilirlik ve sadakat gibi değerleri akla getirmektedir.

Devlet yönetiminde kayırmacılık, kamu kaynakları, destek, iş gibi imkan ve fırsatların aile veya arkadaş gibi yakınlarla sağlanması anlamına gelmektedir. Yağma veya ganimet sisteminin en belirgin niteliği olan kayırmacılık, ABD Başkanı Andrew Jackson'dan sonra yaygın bir gelenek olmuştur. Batıda ve özellikle ABD'de liyakat fikri ilk başlarda kayırmacılığa karşı bir tepki olarak gelişmiş, siyaset ve yönetimin ayrılması gerektiği Woodrow Wilson (1887) tarafından ileri sürülmüştür. Siyaset ve

yönetim arasında ayırım seçilmiş yetkililer tarafından oluşturulan siyasalara kamu yöneticilerinin olumsuz etkisini kısmen önlemek amacıyla ortaya konulmuştur. Aynı zamanda, Wilson kamu hizmetini siyasi olarak tarafsızlaştırarak ve kamu görevinde güveni kutsallaştırarak çalışma hayatının ahlaki atmosferinin temzileneceğini belirtmektedir (Wilson, 1992:18).

Kamu yönetiminin ayrı bir disiplin olmasının yolunu açan Wilson (1887) başlıca değerler arasında verimlilik ve güvenilirliği saymış bununla birlikte hem kamu görevlileri hem de seçilmiş görevliler için yönetsel sorumluluk ve kamu yararının da altını çizmiştir. White verimlilik (1926:2), adalet, özgürlük ve itaat (1948:10) değerlerini tanımlamıştır. Barnard (1964) alan yazına iletişim, katılımcı yönetim ve merhamet gibi değerleri eklemiştir. Demokratik olarak seçilmiş görevlilere atfen objektif ve sübjektif ahlaki sorumluluk sorunundan ortaya çıkan Friedrich (1972) ve Finer (1941) arasındaki tartışma ise yönetsel takdir ve otonomi gibi değerlerle ilgilidir.

1960'ların sonlarında ortaya konulan yeni kamu yönetimi (New Public Administration) yaklaşımının değerleri arasında sosyal adalet, toplumsal istişare ve katılım, eşitlik, açık iletişim, tarafsızlık, adalet, sorumluluk ve hatta muhafazakârlık sayılabilir. Değerler konusuna oldukça önem veren Frederickson, değerlerin kamu yönetiminin ruhunu oluşturduğunu belirtmekte, kamu yönetiminde çalışan herkesin değerler üzerinde durması gerektiğini vurgulamaktadır. Söz konusu değerlere örnek olarak da şunları vermektedir: *“kanuna bağlılık, dürüstlük, profesyonel ahlak kurallarına uymak, bireysel ahlak ve anayasal ilkelere bağlılık”*. İşte bu değerler kamu yöneticisinin hizmetlerini yürütürken nasıl davranması gerektiğini ortaya koymaktadır (1976:161). J.Rohr (1978, 1989) rejim değerleri üzerine yoğunlaşmış, anayasada yer alan mülkiyet, eşitlik, özgürlük gibi değerleri “rejim değerleri” olarak nitelemiştir. Worthley ve Grumet (1983:60-1) hukukun üstünlüğü, hesap verebilirlik, etkililik, sorumluluk, yeterlilik, objektiflik, güvenilirlik ve adalet gibi değerleri tarif etmişlerdir. Wilbern (1984:102) ahlakilik ile ilgili ileri sürdüğü altı zorunluluk *temel olarak dürüstlük ve hukuka uygunluk, çıkar çatışmasından kaçınma, hizmet yönelimi ve süreçsel adalet, demokratik sorumluluk ahlakı, kamu politikası belirlemede ahlakilik ve uzlaşma ve sosyal bütünleşme ahlakı* olarak sıralanmaktadır. Frederickson ve Hart (1985) kamu hizmeti değerleri listesine vatanseverlik ve iyilikseverlik (benevolence) gibi değerleri eklemiştir. Denhardt (1991:92) kamu yönetiminin ahlaki temelini oluşturan üç ögenin onur, cömertlik ve adalet olduğunu ileri sürmektedir. Adalet diğer pek çok yazar

tarafından da oldukça sık vurgulanmıştır (Hart,1974; Pops,1991). Guy (1991:193-200; 1990:14-17) ilgi (Caring), dürüstlük (Honesty), hesapverebilirlik (Accountability), sözünde durma (Promise keeping), mükemmeli kovalama (Pursuit of excellence), sadakat (Loyalty), adalet (Fairness), bütünlük (Integrity), başkalarına saygı (Respect for others) ve sorumlu vatandaşlık (Responsible citizenship) gibi kamu yönetimiyle ilgili değerleri sıralamak için CHAPELFIRZ şeklinde bir kısaltma oluşturmuştur. Pratchett ve Wingfield (1994,s.9'dan akt. Brereton ve Temple, 1999:456) bürokratların davranışlarına yön veren temel değerleri hesap verebilirlik, dürüstlük, tarafsızlık, halka hizmet, başkalarını düşünme motivasyonu, topluma, mesleğe ve örgüte sadakat duygusu biçiminde sıralamaktadır. Cooper (1987) özveri, cesaret, akılcılık, sağduyu, hukuka saygı, dürüstlük, özdisiplin, medeniyet, güvenilirlik, iş arkadaşlarına saygı, eylemlerinin sorumluluğu ve bağımsızlık değerlerinden bahsetmektedir. Sorumluluğun kamu yöneticisi için kilit nitelik olduğunu vurgulayan Cooper, daha sonraları kamu yöneticisi için temel kişilik özelliğinin vatandaşlık erdemi olduğunu ileri sürmüştür (Cooper,1991:169). Cooper bu değerlere kamunun genel refahına adanmışlık (public spiritedness), sağduyu ve akılcılığı da eklemiştir (Cooper, 1991:163-167). Pugh (1991) ve Hejka-Ekins (1988), kamu hizmeti değerlerinin meşruiyet kaynaklarını bürokratik kültür ve demokratik kültür olarak sınıflandırmıştır. Gortner (2001), Van Wart (1998) kamu yöneticileri için temel değer olarak kamu yararını vurgulamaktadır. Dobel (1990), Van Wart (1998), K. Denhardt (1991), Cooper (1990), Lewis (1991) listeye daha da fazla değer kaynağı ekleyen araştırmacılar arasında sayılabilir.

Yukarıda bahsi geçen kamu hizmeti değerlerinin tarihi ve siyasi koşullarla yakından ilgili olduğu söylenebilir. Kamu çalışanlarının davranışlarına rehberlik eden önemli geleneksel bürokratik değerlerden öne çıkanlar şunlardır:

(1) Atama ve Yükselmede Liyakat (Appointment and Promotion on Merit) : Liyakat iki bileşenden oluşmaktadır. Birincisi, iktidardaki hükümetle siyasi bağlantısı olmayan bir kamu hizmetinin arzu edilirliliğini ifade eder. İkincisi ise, verimlilik ve etkinlik hedeflerine ulaşmak için patronaj atamalardan daha iyi bir yöntemi..

(2) Siyasi Tarafsızlık (Political Neutrality): Siyasi bakımdan nötr (tarafsız) olması arzulan bir kamu hizmeti, kamu görevlilerinin liyakat esasına göre tayin edilmesi ile yakından ilişkilidir.

(3) Yaşam Boyu Görevde Kalma (Lifelong Tenure) : Kamu görevlilerinin mevkilerini görev sürelerince korumaları beklenir. Bu hem kamu hizmeti hem de devlet için önemlidir. Görevde kalma güvencesi kamu hizmetinde daha düşük ücreti dengeler ve kamu görevlilerinin üst kademelere yükseldikçe daha fazla uzmanlık gerektiren liyakat temelli bir sistemde kariyer yapmalarını sağlar. Ayrıca kurumsal hafızanın sürdürülmesi bakımından da önemlidir.

(4) Sadakat (Loyalty) : Sadakat birkaç amaca hizmet eden karmaşık bir değerdir. Birincisi, bir örgüt olarak devlete karşı sadakat, kamu hizmetinde bulunanların vicdani ve çalışkan olmasını gerektirir. Bu tabii ki daha verimli bir kamu hizmetinin sunulmasını sağlar. Günün hükümetine sadakat siyasi umursamazlığı değil siyasi tarafsızlığı sağladığı için arzu edilen bir değerdir. Demokratik yollarla seçilmiş hükümetler hedeflerini (genellikle kamu yararı olarak tanımlanır) sadece bu hedeflerin meşruiyetini kabul etmekle kalmayıp onları benimseyen bir kamu yönetimi aracılığıyla gerçekleştirmeyi isterler.

(5) Tarafsızlık (Impartiality): siyasi tarafsızlıktan (political neutrality) ayırt edilmesi gereken tarafsızlık (impartiality) kamu hizmetinin yasalar, politikalar ve idari kuralları tarafsız bir şekilde uygulamasına ilişkin teknik yeteneği ile ilgilidir. Tarafsızlık adalet ve eşitlik amacına ulaşmaya yönelik bir araçtır.

Yeni Kamu İşletmeciliği (New Public Management) yaklaşımının, kamu için yeni birtakım işletme kökenli değerleri gerektirdiği söylenebilir. Managerialist ilkeler çoğunlukla Westminster türü devletler, ABD ve birçok OECD ülkesi tarafından benimsenmiştir (Aucoin, 1995; Osborne ve Gaebler, 1992; Peters ve Savoie, 1995; Pollitt, 1993; Kernaghan, 2003; Maesschalck, 2004a; OECD,1996;2000). Kamu görevlilerinin davranışlarını yönlendiren geleneksel değerler ve sistemler ile değişen kamu sektöründe yerine getirmeleri beklenen roller arasında artan uyumsuzluk çağdaş bir değerler çerçevesini gerektirmiştir (OECD,1996:5). Nitekim kamu yönetiminde temel değerleri belirlemek, toplum ile kamu görevlilerinden beklenen davranışlara dair ortak bir anlayış yaratmanın ilk adımı olarak görülmektedir (OECD,2002:2). Çağdaş kamu hizmeti değerleri genellikle etik çerçevesinde ele alınmaktadır. Örneğin, Kanada İdareyi Geliştirme Merkezi'nin (CCMD) kamu hizmeti değerleri ve etik hakkındaki 1996 yılı "Sağlam Bir Temel" (A Strong Foundation)

başlıklı raporunda kamu hizmeti değerlerine ahlaki unsur ekleyen bir etik tanımı yapılmıştır:

“...değerler tutumları, eylemleri ve tercihleri etkileyen kalıcı inançlardır. Bu raporda, kamu hizmeti etiği kamu hizmeti değerlerinin bir alt kümesi olarak ele alınmıştır. “Etik değerler” doğru ve yanlış arasında seçim yapılması gereken eylemlerdeki kamu hizmeti değerleridir (Canada, 1996:4).

Kamu hizmeti etiği üzerine yazılan kitapları inceleyen Menzel (1999) kamu yöneticilerinin yeni kamu işletmeciliği döneminde gerçekten yeni bir etik ilke ve değerler setine ihtiyacı olup olmadığını sorgulamaktadır. Nitekim 1998 yılında OECD de kamu görevlileri için sekiz temel değer içeren bir etik davranış kodu yayınlamıştır. Van Wart (1996) kamu yöneticileri için kamusal, yasal, bireysel, örgütsel ve profesyonel rollere dayanan etik bir kod önermiştir. Maesschalck (2004b) yeni kamu değerlerini esas alan tamamen yeni bir etik kuram çerçevesi oluşturmaya çalışmıştır. Birçok devlet yeni kamu işletmeciliği sürecine kamu görevlilerinin davranışlarına rehberlik etmesi için pek çok değer içeren yeni ya da geliştirilmiş etik davranış kodları ile reaksiyon göstermiştir. Fakat sorun şudur ki, eski etik kodların üzerine eklenen yeni etik değer, ilke ve erdemler listeyi uzatmakta ve kamu görevlilerinin işlerini daha da zor hale getirmektedir. Öne çıkan bazı çağdaş kamu hizmeti değerleri şunlardır (OECD, 1996, 1998, 2000; Canada,1996; Kernaghan,2003; Jorgensen ve Bozeman, 2007) :

(1) Duyarlılık (Responsiveness): duyarlılığın iki yönü vardır, hükümete ve kamuya karşı duyarlılık. Kamuya duyarlılık, müşteri odaklı hizmet ve servis kalitesi değeriyle ilgilidir. Hükümete duyarlılık ise kamu hizmetinde "kararların zeka, coşku, enerji, yenilik ve sağduyu" ile uygulanmasıdır (OECD, 1996:54)

(2) Hesap verebilirlik (Accountability): çağdaş hesap verebilirlik konsepti kamu görevlilerinin en yakın amirleri dışında başkalarına da hesap verebilmesi ile ilgilidir. Hükümetler kamu hizmetinin doğrudan halk, parlamento ve bu amaçla hükümetler tarafından kurulan gözetim organları tarafından sorumlu tutulması gerektiğinin bilincindedir.

(3) Sonuç odaklılık (Results Focused): Bu değer kamu hizmeti icraatlarının girdilerden çok çıktı ve sonuçlara göre değerlendirilmesi gerektiğini fikrine dayanır. Sonuç

odaklılık hem etkililik hem de verimlilik ile ilgilidir. Etkililik bir hükümetin amacına ulaşma derecesi ile tespit edilir. Verimlilik ise girdi ve çıktılar arasındaki ilişkiyle ölçülür. Belirli bir çıktı için girdi minimize edildiği zaman kamu hizmetinin verimli olduğu söylenebilir.

(4) Yenilik (Innovation): Yenilik, kamu görevlilerinin geleneksel amaçları yeni araçlarla başarabilme yeteneğini ifade etmektedir (Canada,1996:55). Kamu görevlileri teknolojiyi farklı biçimlerde kullanarak daha verimli süreçler geliştirebilir.

(5) Risk alma: İnisiyatif olarak bir ölçüde bilinen veya bilinmeyen, olumsuz sonuçlanma olasılığı taşıyan bir karara varma olarak tanımlanabilir. Bu karar olumsuz sonuçları en aza indirmeye veya olumlu sonuçları olumsuz sonuçlardan daha ağır basacak şekilde hesaplamaya dayanmaktadır.

(6) Profesyonellik: Geleneksel profesyonellik alanları arasında hukuk, tıp ve din adamlığı gibi meslekler sayılabilir. Mesleklerler uğraşılardan farklıdır çünkü yapılan iş belli durumlarda doğru eylemde bulunabilmek için ahlaki muhakeme yapmayı içermektedir. Profesyonellik genellikle etik kodlar olarak bilinen belli etik standartlara uymakla karakterize edilmektedir. Söz konusu profesyonel değerler arasında mükemmeliyet, yeterlilik, gelişim, liyakat, etkililik, ekonomi, samimiyet, objektiflik, tarafsızlık, doğru sözlülük, sadakat ve halkın güveni sayılabilir. Ayrıca bu listeye kalite, yenilik, inisiyatif, yaratıcılık, çözüm bulma yeteneği, müşterilere/vatandaşlara hizmet, kolektif çalışma, ağ oluşturma ve takım çalışması gibi yeni beliren profesyonel değerler eklenebilir.

(7) Bütünlük: Bütünlüğün sözlük anlamı “ahlaki sağlamlık, dürüstlük, yozlaşmadan uzak durma” olduğu gibi “ahlaki ve etik kodlara sıkı sıkıya bağlılık” biçiminde tanımlanmaktadır. Kamu hizmeti etiği üzerine yapılan güncel tartışmalarda kod temelli etik ile bütünlük temelli etik arasında farklılık olduğu ileri sürülmektedir. Örneğin Yeni Zelanda’da geleneksel veya kural temelli etik yaklaşımından ziyade bütünlük temelli bir etik anlayışı benimsenmiştir (OECD 1996:47).

(8) Şeffaflık: Hesap verebilirlikle ilgili olan şeffaflık, hükümetin faaliyetleri hakkında halkın bilgi sahibi olabilmemesini ifade etmektedir. Şeffaflık halkın zihninde hükümete

yönelik bir güven oluşturması bakımından değer arz etmektedir. Şeffalık vatandaşların bilgiye ulaşımı ve karar süreçlerini anlayabilmelerini kolaylaştırmaktır.

(9) Diğer yeni değerler: Önceki kategorilerin hiçbirine tam olarak uymayan ama kamu hizmetinde arzu edilen nitelikleri yansıtan başka değerler de vardır. Bunlar özverili olma, objektiflik, liderlik, yeterlilik, esneklik, yasallık, namusluluk, yüksek ahlaki davranış standartları, güvenilirlik, sağlam muhakeme, yüksek etik standartlar, adalet, eşitlik, ortak fayda anlayışı olarak sıralanabilir.

Özetle kamu hizmeti, Yeni Kamu İşletmeciliği (New Public Management) radikal bir değer kaymasına neden olana kadar geleneksel değerler kümesi ile yürütülmüştür. Tarihsel olarak, geleneksel kamu değerleri, kamu görevlilerinin kamu hizmetine bağlılıkları ile birlikte kamu görevlilerinin kimliğinin başlıca unsuru olmuştur. Kamu hizmetinin açıkça tanımlanmış kural, hiyerarşi ve geleneği ile sınırlı kendi dünyası süregelmiştir. Çağdaş olarak nitelenen yeni kamu değerleri işletmevari ilkelerle klasik kamu hizmeti anlayışının aşılmasına ve kamu görevlilerinin eylem ve kararlarına rehberlik edecek etik kodlar vb. gibi değerler çerçevesi oluşturulmasına dayanmaktadır.

Kamu değerleri sistematik olarak düzenlenmesi oldukça zor, geniş ve karmaşık bir alan olsa da konuya ilgi gösteren araştırmacılar değerlere ilişkin çeşitli sınıflandırmalar yapmışlardır (Jorgensen ve Bozeman,2007). Örneğin Van Wart (1998) değerleri, mesleki değerler, kamu yararı değerleri, hukuk değerleri ve örgütsel değerler olarak ayırt etmektedir. Öte yandan Yeni Kamu İşletmeciliği anlayışı üzerine yapılan tartışmalarda değerler eski veya geleneksel ve yeni olarak sınıflandırılmaktadır (Kernaghan,2003; Frederickson, 2005).

Kamu yönetimi alan yazınında değerlerin yanısıra temel değerler, kilit değerler, çekirdek değerler, mesleki değerler, kamu yararı değerleri, hukuki değerler ve kurumsal değerler gibi daha spesifik terimler de kullanılmaktadır. Sosyal, ekonomik, bürokratik, siyasi ve profesyonel gibi tanımlamaların yapılması aslında kamu yöneticilerinin ne kadar farklı değerlerin etkisindeki karmaşık bir çevrede çalıştıklarını göstermektedir (Gortner, 2001:517; Kernaghan, 2003; Jorgensen, 2006)

Çeşitli sınıflamalara rağmen kamu yönetimi uzmanları, tutarlı bir kamu değerleri kümesi olduğunu varsaymaktadır. Kamu değerleri vatandaşların sahip olması gereken hak, menfaat ve imtiyazları, vatandaşların toplum, devlet ve başkalarına karşı yükümlülükleri ile hükümetler ve politikalarının dayanması gereken ilkeleri belirtmektedir (Bozeman, 2007:13).

Tablo 1. Değerlerinin Sınıflandırılması

Kamu Hizmeti Değerleri	Etik Değerler	Örgütsel Değerler
Bütünlük	Bütünlük	Bütünlük
Adil Olma	Adil Olma	Adil Olma
Hesap verebilirlik	Hesap verebilirlik	Hesap verebilirlik
Duyarlılık	Özen	Duyarlılık
Verimlilik	Dürüstlük	Verimlilik
Etkililik	Sözünde durma	Hizmet
Temsil edebilirlik	Mükemmeliği arayış	Açıklık
Siyasi tarafsızlık	Sadakat	
	Sorumlu vatandaşlık	

(Kaynak: Kernaghan,1994,s.28)

Kernaghan (1994)'a göre kamu görevlilerinin tutum ve eylemleri sosyal, siyasi, kişisel ve kamu hizmeti gibi değerlerden oldukça fazla etkilenir. Zenginlik, başarı gibi değerlerin etikle doğrudan ilişkisi pek azdır, öte yandan adalet, dürüstlük gibi değerler ise özünde doğru veya yanlışın ne olduğuyla ilgili olması bakımından etik değerler olarak tanımlanmaktadır. Dolayısıyla Kernaghan (2000:95) tüm değerlerin doğru ve yanlış sorunuyla ilgisi olmadığı için etik değer olarak nitelenemeyeceğini ileri sürmektedir. Etik değerler ile kamu hizmeti ve örgütsel değerler arasındaki yakın ilişkiyi gösteren araştırmasında Kernaghan (1994:28), kamu hizmeti değerlerini kamu yönetimi alan yazınından etik değerleri ahlak felsefesi ve kamu hizmeti değerleri alan yazınından, örgütsel değerleri ise kamu hizmeti örgütlerinin stratejik planlarının içerik analizinden elde ettiğini belirtmektedir. Burada dikkati çeken nokta her üç değer kategorisinde de bütünlük, adil olma ve hesap verebilirlik değerlerinin örtüşmesidir. Ayrıca şartlar ne olursa olsun sürekli değişen bir dünyada söz konusu bu üç ortak

değerin değişmez ve kalıcı olmasının etik bakımından önem arzettiği söylenebilir (Tablo 1).

Tablo 2. Kamu Hizmeti Değerlerinin Sınıflandırılması

Etik	Demokratik	Profesyonel	İnsani
Bütünlük	Hukukun üstünlüğü	Verimlilik	Özen
Adil Olma	Siyasi tarafsızlık	Etkililik	Adil Olma
Hesap verebilirlik	Hesap verebilirlik	Hizmet	Hoşgörü
Sadakat	Sadakat	Liderlik	Nezakat
Mükemmeliyet	Açıklık	Mükemmeliyet	Merhamet
Saygı	Duyarlılık	Yenilik	Cesaret
Dürüstlük	Temsil edebilirlik	Kalite	Himmet
Namus	Meşruluk	Yaratıcılık	İnsancılık

(Kaynak: Kernaghan, 2003, s.712)

Kernaghan (2003) daha sonraki bir çalışmasında kamu hizmetinin değerler evrenini etik değerler, demokratik değerler, profesyonel değerler ve insani değerler olmak üzere dört sınıfa ayırmıştır (Tablo 2). Profesyonel değerlerle ilgili olarak verimlilik gibi geleneksel değerler ve yenilik (innovation) gibi yeni değerler şeklinde bir ayrıma gidilmektedir. Hem etik hem de demokratik değerler arasında sayılan hesap verebilirlik gibi bazı değerlerin birden çok kategoride yer alması, değerlerin kesin bir biçimde sınıflandırmasının oldukça zor olduğunu göstermektedir. Değerler ve değerlerin ayrıldığı dört kategori arasındaki çatışma kamu yönetiminin bilinen niteliklerinden biridir. Etik gibi, ilke kavramının da değer kavramı ile birbirinin yerine kullanıldığı söylenebilir. Ancak ilkeler genellikle değerlerden daha genel ve temel kavramlardır. Covey (1990:18'den akt. Kernaghan,2003:712) ilkeleri, insan ilişkilerine ve örgütlerine özgü evrensel yasalar olarak tanımlamakta, öte yandan değerlerin ise içsel ve öznel olduğunu belirtmektedir. Covey tarafından ilke olarak adlandırılan adalet, eşitlik, tarafsızlık, doğruluk, dürüstlük ve güven başka akademisyenler tarafından yaygın bir biçimde değer olarak nitelenmektedir.

Tablo 3. Kamu Sektörüne İlişkin Örgütsel Değerler

Dürüstlük (honesty)	Doğru ve adil davranmak ve sözünde durmak
İnsaniyet (humaneness)	İnsanlara nazik, sevecen davranmak, empati ve ilgiyle muamele etmek
Sosyal Adalet (social justice)	Toplumda demokratik ilkelere göre eşitliği, adaleti ve özgürlüğü sağlamak
Tarafsızlık (impartiality)	Herkese önyargısız ve çıkar gütmekten davranmak
Şeffaflık (transparency)	Gizlilik olmadan açık davranmak, kamu politikası süreçlerinin açık ve anlaşılır olmasını sağlamak.
Bütünlük (integrity)	Ahlaki değerlere bağlılık göstermek
İtaat (obedience)	Örgütün ve amirlerin politika ve talimatlarına uymak
Güvenirlilik (reliability)	Güvenilir olmak, kamunun güvenini sürdürebilmek.
Sorumluluk (responsibility)	Eylemlerin ve kararların sorumluluğunu ve sonuçlarını üstlenmek
Uzmanlık (expertise)	Bilgi, beceri ve yeterlilikle hareket etmek, profesyonel bir biçimde çalışmak
Hesap verebilirlik (accountability)	Bir kimsenin eylemlerini topluma açıklamak ve yargılanmak için sorumlu ve gönüllü olması
Verimlilik (efficiency)	Amaçlara en az çaba ve kaynak sarf ederek ulaşmak
Cesaret (courage)	Azimle ve risklerden kaçmadan hareket etmek

(Kaynak: Vermeulen 2003,s.83-84'den akt. Van Der Wal vd.,2006,s.331)

Vermeulen (2003'ten akt. Van Der Wal vd.,2006) kamu sektöründeki örgütler ve kamu görevlileri ile ilgili değerlere odaklandığı çalışmasında kamu hizmetinde etik ve değerler ile ilgili öne çıkan kitaplar, kamu yönetimi alanında yayın yapan önemli akademik dergiler, çeşitli hükümetlerin etik ve değerler üzerine raporları ve kamu hizmeti etiği ile ilgili çeşitli kodları gözden geçirmiştir. Yazar bu belge ve kaynaklardan taradığı 538 adet farklı değeri, çeşitli istatistik yöntemlerle eleyerek önce kamu yönetimi alanında öne çıkan 30 adet değere, daha sonra da özellikle kamu örgütleri ile en ilgili, en sık kullanılan ve en önem verilen 13 adet değere indirgemıştır (Tablo 3) (Vermeulen 2003,s.91'den akt. Van Der Wal vd.,2006:329-30).

Tablo 4. Kamu Değer Kategorileri

1.Kategori: Kamu Sektörünün Topluma Katkısı İle İlgili Değerler

- Grup 1: Ortak Fayda, kamu yararı, toplumsal bağlılık
 Grup 2: Altruizm, insanlık onuru
 Grup 3: sürdürülebilirlik, gelecek düşüncesi
 Grup 4: rejim saygınlığı, rejimin istikrarı
-

2.Kategori: Kararlara İlginin Dönüşümü İle İlgili Değerler

- (Bu değer grubu ağırlıklı olarak görüşlerin toplumdan kamu sektörüne nasıl yönlendirileceği ile ilgilidir.)
 Grup 1: Çoğunluk ilkesi, demokrasi, halkın iradesi, kolektif tercih
 Grup 2: Kullanıcı demokrasisi, yerel yönetim, vatandaş katılımı
 Grup 3: azınlıkların korunması, bireysel hakların korunması
-

3.Kategori: Kamu Yönetimi ve Siyasiler Arasındaki İlişki İle İlgili Değerler

- Grup 1: Siyasi bağlılık, hesap verebilirlik, sorumluluk
-

4.Kategori: Kamu Yönetimi ve Çevresi Arasındaki İlişki İle İlgili Değerler

- Grup 1: açıklık-gizlilik, duyarlılık, kamuoyunu dikkate alma
 Grup 2: siyasi tarafsızlık-tarafsızlık, uzlaşma, çıkarları dengeleme
 Grup 3: rekabetçilik-işbirlikçilik, değerlerin paydaşı olma
-

5.Kategori: Kamu Yönetiminin Örgüt İçi İle İlgili Değerleri

- Grup 1: sağlamlık, uyum sağlayabilme, istikrar, güvenilirlik, zamanında hizmet,
 Grup 2: yenilik, heves, risklere hazır olma
 Grup 3: verimlilik, etkililik, tutumluluk, işletme yaklaşımı (tipik yeni kamu işletmeciliği değerleri)
 Grup 4: çalışanların kişisel gelişimi, iyi bir çalışma ortamı
-

6.Kategori: Kamu Görevlilerinin Davranışları İle İlgili Değerler

- Grup 1: hesap verebilirlik, profesyonellik, dürüstlük, ahlaki standartlar, etik bilinci, bütünlük,
-

7.Kategori: Kamu Yönetimi ve Vatandaşlar Arasındaki İlişkiler İle İlgili Değerler

- Grup 1: yasallık, bireysel hakların korunması, eşit muamele, hukukun üstünlüğü
 Grup 2: eşitlik, makul olma, adil olma, profesyonellik
 Grup 3: dialog, duyarlılık, kullanıcı demokrasisi, vatandaş katılımı, vatandaşların bireysel gelişimi
 Grup 4: kullanıcıların yönlendirilmesi, zamanında hizmet, samimiyet
-

(Kaynak: Jorgensen ve Bozeman,2007,s.360-61)

Kamu değerlerini belirlemeye alışan Jorgensen ve Bozeman (2007; Bozeman, 2007) kamu yönetimi uzmanlarının konuyu çeşitli yaklaşımlarla ele aldıklarına işaret etmektedir. Bu yaklaşımlardan biri kamu değerlerini türetmeye çalışmadan, var olan değerleri çeşitli yollarla belirlemektir. Bu yaklaşıma göre kamu değerlerini kamuoyu yoklamaları, kamu yöneticilerine anket uygulamalarıyla belirlemek veya devlet kurumlarının stratejik planlarındaki misyon ve vizyon ifadelerinde ya da bütçe tasarılarında bulmak mümkündür. Jorgensen ve Bozeman (2007)'in bir diğer yaklaşımı ise kamu yönetim ve siyaset bilimi alan yazınından bir değer envanteri oluşturmaya yöneliktir. Tahmin edileceği gibi kamu değerler listesinin çok katmanlı, karmaşık ve bazen de birbiriyle çatışıyor olması, Jorgensen ve Bozeman'ın üstlendiği böylesi bir envanter geliştirme girişiminin ne kadar g olduğunu göstermektedir. Söz konusu envanter her biri belirli bir değer kategorisini kapsayan yedi adet değer kümesinden oluşmaktadır (Bozeman,2007:140-1). Jorgensen ve Bozeman (2007)'in oluşturduğu 72 adet kamu değerini içeren envantere eşitlik, demokrasi, açıklık, şeffaflık, güvenirlik, duyarlılık, çevresel sürdürebilirlik, vatandaşların öz gelişimi, kullanıcıları yönlendirme, hizmet kalitesi önemli kamu değerleri arasında sayılmaktadır. Tablo 4'te bu değer kategorileri ve içerikleri özetlenmektedir.

Öktem ve arkadaşlarının (2007'den akt. mrgnlşen ve ktem, 2009:142) Türk Kamu Yönetiminde farklı kuşaklardan mülki idare amirlerinin kamu hizmeti etiği değerlerine ilişkin tutumlarında bir dönüşüm olup olmadığını belirlemeye yönelik yaptıkları ampirik bir araştırmada Tablo 5'te görülen değerler kümesini kullanmışlardır. Söz konusu değerler arasında geleneksel bürokratik ve demokratik değerler kadar çeşitli stratejik planlara girmiş işletme kökenli profesyonel değerlerin de yer aldığı görülmektedir (mrgnlşen ve ktem, 2009:151).

Tablo 5. Türk Kamu Yönetiminde Öne Çıkan Değerler

---

1. Kamu yararı (Public interest)
2. Vatandaşlık hakları(Citizenship rights)
3. Sosyal adalet (Social justice)
4. Sosyal dayanışma (Social solidarity)
5. Eşitlik (Equality)
6. Örgütlü katılım (Organized participation)
7. Kamu para ve malını korumak (Protecting public money and property)
8. Siyasi tarafsızlık (Political neutrality)
9. Siyasal sadakat (Political loyalty)
10. Kayırmacılık-kronizm (Nepotism-cronyism)
11. Kişisel çıkarını gütmeye (Pursuit of personal welfare)
12. Etik davranış (Ethical conduct)
13. Müşterilere hesapverebilirlik (Accountability to clients)
14. İdareye karşı yasal sorumluluk (Legal responsibility to the administration)
15. İnisiyatif alma (Taking initiative)
16. Etkililik ve verimlilik (Efficiency and effectiveness)
17. Müşteriyi yönlendirme (Customer orientation)
18. Kalite (Quality)
19. Girişimcilik (Entrepreneurship)
20. Risk alma (Risk-taking)
21. Rekabet (Competition)
22. Şeffaflık (Transparency)
23. Sivil toplumun katılımı (Civil society participation)
24. Esneklik (Flexibility)
25. Yerellik-sübsidiarite (Locality-subsidiarity)
26. Sorumluluk (Responsibility)
27. Yeterlilik (Competence)
28. Yardımseverlik (Benevolence)

(Kaynak: Ömürgönülşen ve Öktem, 2009, s.142.)

1.2.8.Kamu Yönetiminde Etik İlkeler ve Kodlar

Devletin kamu hizmeti alanındaki doğru davranış standart, ilke ve değerleri ile ilgili bir kavram olan kamu hizmeti etiği, kamu görevlilerinin gündelik çalışmaları sırasında kullandıkları kamu gücüne set çeken bir kontrol ve denge unsuru olmaktadır (TÜSİAD, 2005:64). Kamu yönetiminde etik, düşünce ve sözlerin ötesinde iş başarımı ve faaliyetlerle ilgili olması bakımından önemlidir (Lewis, 1991:3). Kamu görevlilerinin çeşitli hukuki mekanizmalarla güçlendirilen belli ilke ve kurallara uymakla yükümlüdürler. Ayrıca kamu görevlilerinin, sorumluluk duygusuyla, bir yandan söz konusu kuralların ruhuna uygun davranmaları, diğer yandan daha iyinin arayışı içerisinde yapılması gerekenlere yönelik sorgulamalarda bulunmaları ve bu yönde gerekli adımları atmaları çok daha önemlidir (Cooper, 1998:66).

Etik, toplumsal bir denetim unsuru olarak, bir kurumdaki bireylerin nasıl davranmaları gerektiğine yönelik ortak beklentileri ortaya koymaktadır. Söz konusu beklentiler demokratik bir sistemde sorumlu bir yönetsel yapıyı gerektirmektedir. Böyle bir yapıyı işleten ve ayakta tutan unsur ise kuşkusuz kamu görevlileridir. Bu noktada önemli olan husus, kamu görevlilerinin, yetkilerinin haktan kaynaklandığının bilinci ile hareket etmeleridir. Bu bilinci yerleştirmenin en önemli koşullarından birisi, yasal düzenlemeleri, hiyerarşiyi ve yaptırım araçlarını kapsayan bir mekanizmanın oluşturulmasıdır. Ancak bu mekanizmanın oluşturulması yeterli olmamaktadır. Kamu görevlilerinin, aynı zamanda kamunun güvenini yansıtan içsel bir duyuşa ve bunu pekiştiren yol gösterici araçlara sahip olmaları gerekmektedir. Bu bakımdan kamu yönetiminde etik altyapıyı da destekleyici bir mekanizmanın oluşturulmasının son derece önemli olduğu söylenebilir. Bunun için yapılması gerekenler şunlardır (OECD, 2000:12):

- (1) Kamu görevlilerine etik ikilemleri çözümlenmelerinde açık bir rehber ve tavsiye olması için temel değerleri ve etik standartları bildirmek ve aşılacak,
- (2) Etik standartları teşvik etmek, çıkar çatışmasını önlemek ve kariyer geliştirme ile yüksek davranış standartlarını ödüllendirmek,
- (3) Etik standartlara uyumu izlemek ve raporlamak, haksızlıkları ortaya çıkarmak, araştırmak ve cezalandırmak.

Etik kodlar ve etik yasalar yukarıda sayılan maddelerin yaşama geçirilmesinin önemli birer aracı olmaktadır. Nitekim 1960'larda başlayan kamu yönetiminde etik döneminde birçok devlet, ulusal ve uluslar arası örgütler etik davranışlarla ilgili değer, ilke ve standartların benimsenmesi amacıyla çeşitli kod vb. dokümanlar hazırlamışlardır. Bu tür dokümanlar devletlerin esas değerlerini (core values) ifade etmektedir (OECD 2000:118–19).

Uygun davranış ve eylemleri tanımlamaya yönelik sistematik çabalar olan etik kodlar, kamu görevlilerine iyiye ve doğruya sevk eden, kötülükten ve yanlıştan kaçınmaları için yol gösteren araçlardır (Plant, 1994:221). Kamu görevlileri için kural, ilke ve standartlara basit bir uyumdan daha fazla anlam ifade eden etik kodlar, etiğin gerçek işlevi olan karar verme sürecinde ahlaki muhakemeyi yapmayı ve sorumlulukların farkına varmayı sağlar (Bowman ve Knox, 2008:633). Nitekim bu kodların amacı genel olarak kamu görevlilerinin karar verme faaliyetine yardımcı olmak, yüksek davranış standartlarını teşvik etmek ve halkın yönetime güvenini artırmaktır (Lewis, 1991:143).

Etik kodlar pozitif bir bakış açısını ve en yüksek performans beklentisini yansıtmaktadır. Belli bir mesleğe uyarlanabilen bu kodlar, söz konusu profesyonel meslek grubunun değerlerini açıkça ortaya koyarak içselleştirilmesini sağlayan bir mekanizma vazifesi görmekte, üyelerin meslekte sosyalleştirilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bununla birlikte kodların, yol gösterici olması beklenen bazı durumlarda belirsiz ve soyut niteliği nedeniyle uygulanmasının zor olduğu söylenebilir. Ayrıca bu kodların bir diğer zayıf yönü de kendilerine uyumu sağlamaya yönelik zorlayıcılıktan son derece uzak olmalarıdır (Cooper, 1998:151-3).

Etik yasalar ise etik kodlardan farklı olarak yasal sınırları aşan kamu görevlilerine birtakım yaptırımların uygulanmasını içermektedir (Truelson, 1991:238). Etik yasalar resmi güç, kamu otoritesi ve yönetsel takdir yetkisinin kötüye kullanılması gibi potansiyel olumsuzluklara karşı hukuki cezalar ve korumalar sağlamaktadır. Ayrıca yönetsel standartlar ve prosedürler, karar verme sürecinde kullanıma hazır bir çerçeve sağlayarak, yöneticilere yardımcı olmaktadır (Lewis, 1991:143).

Etik yasalar, kesin davranış kalıplarını ortaya koymaları bakımından doğaları gereği negatif bir niteliğe sahiptir. Etik yasalar, az ölçüde biçimsel etik ifadelerle yer vermekte

ve genel durumları ifade etmektedirler. Bu yüzden belirli durum ve koşullara uygulanmak istendiklerinde ciddi yetersizliklerle karşılaşılabilir. Yasal eksiklikler, soruşturmalarda kanıtların toplanmasının zorluğu ve raporlamalarda yaşanan isteksizlikler etik yasaların yeterince etkili olmasına engel olmaktadır. Öte yandan etik yasaların harfiyen uygulanma girişimleri de kamu çalışanlarının moral ve motivasyonu üzerinde olumsuz etkide bulunabilmektedir (Cooper, 1998:149-150). Dolayısıyla etik yasalar hazırlanırken, çok ayrıntılı düzenlemelere yer verilmesi kamu yönetimindeki takdir hakkı ile sorumlu tutum ve davranışların yerini hesap verme korkusu ile bürokratik sürece ve prosedürlere bırakmasına neden olabilir. Sonuç olarak, bizzat etik yasaların kendisinin etik davranışların önünde engel oluşturmamasına dikkat etmek gerekmektedir.

Etik davranış kodları tarih boyunca dini, profesyonel veya vatandaşlık niteliğine ilişkin değer ve normların sosyalizasyonu için bir araç olarak kullanılmıştır. On Emir, Hipokrat Yemini, Atinalıların Andı gibi örnekler verilebilir. Fakat kodların kamu sektöründe yaygın olarak kullanımı daha yakın zamanlara denk düşmektedir. Kodların kullanımı, 1990'ların ortalarından itibaren çoğunlukla Anglo-Amerikan siyasal-yönetimsel geleneğe sahip ülkelerden başlayarak giderek diğer ülkelere sirayet etmiştir (Jorgensen ve Sorensen, 2010:2). Kamu yönetimi alan yazınında yer alan kamu görevlilerinin rollerine ilişkin çok sayıda norm, ilke ve değerler esas alınarak geliştirilen profesyonel etik kodları kamu yöneticilerinde olması gereken nitelikler hakkında faydalı birer kılavuz işlevi görmektedir. Bunlardan biri olan ASPA'nın ahlaki ilkeleri 6 Aralık 1981 tarihinde kabul edilmiştir. Bu ilkeler arasında ulusun egemenliği, verimli ve etkili yönetim, kamu güvenini muhafaza, çıkar çatışmasından kaçınma, adalet, cesaret, dürüstlük, eşitlik, yeterlilik ve merhamet niteliklerine hassasiyet sayılabilir. İlk ASPA Etik Kod'u ise üç yıl sonra 8 Nisan 1984'te kabul edilmiş, 1994 yılında yeniden gözden geçirilmiştir (Cooper, 1994:15).

1.2.9. Kamu Yönetiminde Etik Dışı Davranışlar

Kamu görevlilerinin sorumluluk ve etik davranış anlayışı insan doğası (ör. kişilik), toplumsal değerler (aile, okul vb.), mesleki sosyalizasyon (örgüt, sektör, kamu hizmeti etiği vb.) ve bireysel felsefe (din, inanç vb.) gibi birçok temel unsurun bileşiminden oluşmaktadır (Demmke ve Bossaert, 2004). Ancak kamu görevlilerinin hangi eylem ve davranışlarının etik, hangilerinin etik olmadığı konusu oldukça tartışmalıdır. Nitekim etik, bu gibi özelliklerinden dolayı üzerinde deneye dayalı olarak çalışılması zor bir

alandır. Ayrıca etiğin bağlamsal olduğu göz önüne alınırsa etik olan davranış durumdan duruma ve örgütten örgüte değiştiği görülecektir (Holbrook ve Meier,1993:30).

Etik dışı davranışlar denildiğinde hukuka aykırı ve temel toplumsal ahlaki değerlerle çatışan eylem ve davranışlar akla gelmektedir. Kamu yönetiminde etik dışı davranışlar ayrımcılık, görev ve yetkiyi kötüye kullanma, kişisel çıkar sağlamak amacıyla kamu görevlileri üzerinde baskı kurma, rüşvet, zimmet, irtikap vb. maddi menfaat kazanımı, kayırmacılık ve patronaj gibi resmi statü kullanımı gibi biçimlerde kendini göstermektedir (Baydar, 2005:54; Aydın, 2002:79-85).

Kamuda etik dışı davranış ve eylemler denildiğinde çoğunlukla yozlaşma ve yolsuzluk kavramları ön plana çıkmaktadır. Yozlaşma, kamu görevlilerinin kendilerine, yakınlarına veya hizmetten yararlananlara, maddi çıkar, statü vb. sağlamak gibi sebeplerle, hukuki ve toplumsal ahlaki kurallara aykırı olarak sergiledikleri davranış ve eylemlerdir. Yozlaşma çok net tanımıyla vatandaşlar ve kamu görevlileri arasındaki sözleşmenin çiğnenmesidir (Holbrook ve Meier,1993:30). Yolsuzluk ise kamu görevlilerinin yapılmaması gereken işlemleri yapmaları veya yapmaları gereken işlemleri hızlandırmaları karşılığı çıkar sağlamaları olarak tanımlanabilir (Çulpan, 1980:34). Diğer bir anlatımla yolsuzluk, kamu görevlisinin maddi veya başka çıkarlar için yetkisini yasal düzenlemelere aykırı bir biçimde kullanmasıdır (Berkman, 1983:9). Yolsuzluk, yozlaşma kapsamında ele alınan eylemlerden yalnızca çıkar sağlamak amacıyla yapılanları içeren bir kavram olarak gözükmektedir. Dolayısıyla yozlaşmanın, yolsuzluğu da içeren geniş bir kavram olduğu söylenebilir.

Etik dışı davranış genel olarak sadece hukuka aykırı davranış olmanın ötesinde düşünülmektedir. Örneğin Appleby (1952'den akt. Holbrook ve Meier,1993:28) etik dışı davranışlara sorumluluk üstlenmede isteksizlik, vatandaşlarla yeterince ilgilenmeme, kamu kaynaklarını verimli olarak kullanmama, bürokratik sorunları önceden sezinleyememe gibi davranışları da eklemektedir. Bununla birlikte bu sayılan davranışların hiçbirinin kesinlikle hukuk dışı olduğu söylenemez. Yozlaşma veya illegal davranış etik dışı olarak değerlendirilebilecek davranışların yalnızca küçük bir alt kümesidir (Holbrook ve Meier,1993:28).

Kolthoff ve arkadaşları (2007) etik dışı davranışların yolsuzluktan çalışma ortamındaki toplumsal davranışlara kadar uzanan bir yelpazede yer aldığını belirtmekte ve bütünlüğü ihlal eden etik dışı davranışları şöyle sınıflandırmaktadırlar (Huberts, 1998'den akt. Kolthoff vd., 2007:410):

- Yolsuzluk (rüşvet, nepotizm, kronizm ve patronaj vb. davranışlar)
- Sahtekarlık ve hırsızlık (zimmet vb.)
- Kuşku uyandıran vaat ve hediyeler
- Çıkar çatışması (örgüt içi ve dışı iş ve faaliyetlerde)
- Uygun olmayan güç kullanımı ve soruşturma yöntemleri (vatandaşlara veya şüphelilere karşı)
- Bilginin manipüle edilmesi veya kötüye kullanılması
- Ayrımcılık ve cinsel taciz (iş arkadaşlarına ve vatandaşlara kaba davranışlarda bulunmak vb.)
- Mesai dışındaki kötü davranışlar (aile içi şiddet, alkollü araç kullanma, uyuşturucu madde kullanma vb.)
- Örgüt kaynaklarını israf veya suiistimal etmek (mesai zamanı dahil)

Kamu yönetimi etiği konusunda çalışan bilim insanlarının çoğu yönetsel etiğin durumsal olduğunu ve hangi davranış veya eylemin etik olup olmadığının gerçekleştiği bağlam sayesinde belirlenebileceği görüşüne sahiptir. Ancak hukuka aykırı bir bürokratik eylem veya davranış doğal olarak gerçekleştiği bağlama bakılmaksızın illegal olarak değerlendirilmektedir. Öte yandan etik davranışı tanımlama meselesinden kaçınan araştırmacılar, etiğe süreçsel bir yaklaşımı savunmaktadırlar. Bu yaklaşım örgüt ya da bireyler tarafından oluşturulan, etik ve ahlaki anlayışın karar vericilerin ve paydaşların dikkatine sunulmasını sağlayan bir sürece dayanmaktadır. Böylesi bir sürecin sonuçlarının da etik olup olmadığının değerlendirilmesi ancak kararı etkileyen örgütsel yapı, siyasi talepler ve diğer bağlamsal faktörlerin anlaşılabilmesi ile mümkündür (Holbrook ve Meier, 1993:28).

1.3.TÜRKİYEDE KAMU HİZMETİ ETİĞİ

Yönetsel etiğe yönelik son dönemde hızla artan ilgi, kamu hizmetinde etik konusunun kamu yönetimi alanında öncelikli tartışma konularından biri olmasını sağlamaktadır. Öte yandan Türk kamu yönetiminde yönetsel etik konusunun ancak 2000'li yılların başlarından itibaren ciddi olarak ele alınıp incelenmeye başladığı söylenebilir. Modern

toplumlarda kamu hizmetinde etik dışı eylem ve davranışlar en önemli sorunlar arasında sayılmaktadır. Dolayısıyla kamu görevlilerinin etik dışı davranışları Türk kamu yönetiminin de en önemli sorunlarından biridir. Kamu hizmeti etiği böylesi önemli bir sorun olmasına rağmen seçilmiş ve atanmış kamu görevlilerinin etik dışı davranışları Türk kamu yönetiminde uzun süre el atılmamış bir sorun sahasıdır. Bu bölümde, Türkiye’de kamu hizmeti etiğinin gelişimi, Türk bürokrasisinin kültürel nitelikleri ve kamu hizmeti etiği, Türkiye’nin kabul ettiği etiklerle ilgili ulusal ve uluslararası yasal düzenlemeler ve kamu görevlileri etik kurulu konuları ele alınmaktadır.

1.3.1. Türkiye’de Kamu Hizmeti Etiğinin Gelişimi

Dünyada özellikle son otuz yıldan beri siyasal, yönetsel ve sosyal kurumlarda artan bir yozlaşma ve etik kirlenme dikkat çekmektedir (Kılavuz, 2002:255). Türkiye’de de kötü yönetim nedeniyle ortaya çıkan yozlaşma ve yolsuzluk gibi etik dışı olumsuz olaylar, devlete ve kurumlarına duyulan güveni derinden sarsmıştır. Yönetimin ahlakiliğinin tartışmalı hale gelmesi etik değerlerin ve normların başta siyaset olmak üzere, tüm kurumlarda uygulanmasının zorunlu olduğunu hissettirmiş, hükümetleri etik değerler ve davranışlar konusunda yaklaşımlarını gözden geçirmek zorunda bırakmıştır. Öte yandan giderek artan yolsuzluk ve yolsuzluğa karşı verilen mücadele, toplumda etik konusundaki hassasiyet ve farkındalığın da artmasına yol açmıştır (Nohutçu, 2004:402; Tansal, 2003).

Batı’da kamu yönetimini etiğine yönelik artan ilgiye paralel olarak Türkiye’de de özellikle son çeyrek yüzyılda giderek yoğunlaşan siyasi ve bürokratik yolsuzluk olayları sonucu gerek kamuoyunda gerekse akademik çevrelerde kamu hizmeti etiği üzerine birtakım çalışmalar yapılmaya başlanmıştır (Emre, Hazama ve Mutlu, 2003; Kılavuz, 2003; Ömürgönülşen, 2003; Öztürk, 2003; Nohutçu, 2004; TÜSİAD, 2005; Ömürgönülşen ve Öktem, 2005, 2009)

İngilizce kaynaklarda “administrative ethics” ve “public administration ethics” gibi kavramlara karşılık Türkçede kamu yönetimi etiği ve yönetim etiği ve kamu etiği gibi kavramların, birbirleri ile eş anlamlı olarak kullanıldığı görülmektedir. Kamu Yönetimi alanında “iş ahlakı”, “örgüt kültürü”, “kamu yönetimi ahlakı”, “yönetsel ahlak” gibi kavramlarla ifade edilen kamu yönetimi etiği, kamu örgütlerindeki eylem ve davranışları yönlendiren ortak ilke, norm ve değerlerlerdir (Bilgin, 1997:2). Alan

yazında kamu yönetimi etiği (public administration ethics) kavramının yerine kullanılan “kamu hizmeti etiği” (public service ethics) kavramına da sıklıkla rastlanmaktadır (Caiden, 1980; Kernaghan ve Dwivedi, 1983; Denhardt, 1988; OECD, 1996; Garofalo ve Geuras 1999; Menzel, 1999; Lawton ve Doig, 2005:13).

Yönetim etiği, örgütsel karar süreçlerinde tutarlı, tarafsız ve gerçekçi olmayı, bireylerin varlık ve bütünlüğüne saygıyı, eylem ve davranışlarda adalet, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, sorumluluk, saygı, açıklık, hoşgörü vb evrensel değerleri temel almayı sağlayan, yöneticilere eylemlerinde yol gösteren davranış ilkeleri olarak da tanımlanabilir (Aydın, 2002:4).

Kamu yönetiminin varlık sebebi kamu, diğer bir deyişle o ülkenin vatandaşları, kamu hizmetinin amacı ise vatandaşların refahının sağlanmasıdır. Kamu hizmetlerinin alıcısı olan vatandaşlar sürekli olarak yönetim uygulamaları ile karşılaşmakta ve böylece belli bir süreç dâhilinde etik oluşumuna doğrudan katkıda bulunmaktadır. Kamu yönetimi etiği, uygulamalı bir etik alanı olarak kamu yönetimi ile vatandaş arasındaki etkileşim sürecinde kamu gücünün amaçları dışında kötüye kullanımına karşı önemli bir denge vazifesi görmektedir (Kılavuz, 2002:255).

Türkiye ‘de yapılan bir araştırma “uzun vadeli çıkarların gözetimi ile aktif katılımın gerekliliğinin” hem merkezi, hem de yerel yönetimler tarafından önemli olarak algılanmadığını, siyasetin kendine özgü ve kişiselleşmiş “patronaj” ilişkileri çerçevesinde sürdürüldüğünü, vatandaşların da bu sistemle uyum içerisinde olduklarını göstermiştir (Adaman ve Çarkoğlu, 2002:40-46)

Kaliteli ve verimli bir kamu hizmetinin ön koşulu olan yönetim etiği anlayışının yaratılmasında, dikkate alınması gereken ilkeler şu şekilde sıralanabilir (Öztürk, 1999; Öztürk ve Coşkun, 2000):

1. Kamu hizmetlerinde etik standartların açık ve anlaşılır olması,
2. Etik kuralların yasal düzenlemelerle çelişki içinde bulunmaması,
3. Kamu görevlileri için etik kılavuz ve danışmanlık mekanizmaları oluşturulması,
4. Kamu görevlilerinin kendilerine karşı yapılan haksız eylemlere karşı hak ve yükümlülüklerini bilmesi,

- 5.Siyasilerin etik altyapıya katkısının, kamu çalışanlarının etik yönetimini güçlendirmeye yönelik olmasının sağlanması,
6. Karar alma süreçlerinin şeffaf olması ve kamuoyunun bilgilendirilmesi,
7. Kamu ve özel sektör arasındaki ilişkinin açık olması,
8. Yöneticilerin etik işlemleri geliştirmesi ve bu konuda örnek olması,
9. Yönetim sisteminin bozulmalarla mücadele edebilir kılınması,
10. Kamu hizmetlerine uygun bir sorumluluk mekanizması kurulması,
- 11.Kamu hizmeti şartları ve insan kaynakları yönetiminin etik davranışları iletmesi,
- 12.Yönetim karar, politika ve uygulamalarının etik davranışları iletmeye yönelik olmasıdır.

1.3.2.Türk Bürokrasisinin Kültürel Nitelikleri ve Kamu Hizmeti Etiği

II.Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda Türk Hükümetleri yozlaşma ve etik sorunları da kapsayan çeşitli yapısal ve yönetsel bozukluklarla mücadele edebilmek amacıyla yasal, yönetsel ve kurumsal alanlarda yeniden yapılanma çalışmaları başlatsa da sorunların siyasi kültürden kaynaklandığının göz ardı edilmesi nedeniyle başarılı sonuçlar elde edilememiştir. Dolayısıyla kamu yönetiminde etik sorununa ilişkin çalışmalarda yasal-yapısal boyutun yanında yönetsel ve bürokratik kültürün de hesaba katılması ve incelenmesi gerektiği söylenebilir (Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:143).

Türkiye Cumhuriyeti, Osmanlı'nın bürokratik yönetim geleneğini sürdüren bürokratik ve siyasi seçkinler tarafından ve oldukça bürokratik bir devlet olarak kurulmuştur. 1920 ve 30'lu yıllarda tek partili siyasi dönemde muhafazakâr bürokrasi egemen olurken, II. Dünya Savaşı sonrası çok partili döneme geçişle birlikte toplumun iradesiyle 1950'lerde liberal entelektüeller, burjuva ve köylü kesimi, kısacası yeni siyasi seçkinler iktidara gelmiştir. Bu yeni siyasi seçkin topluluğu muhafazakâr bürokrasiyi ortadan kaldırmak ve partiye hizmet eden bir bürokrasi yaratmak için devlet-merkezli siyaseti, parti-merkezli siyasete çevirmiştir. Bürokrasiyi siyasallaştırma amacına ulaşmak için partizanlık ve patronaj stratejilerini kullanmıştır. 1960 ve 1970'li yıllar ise sivil bürokrasinin siyasallaşmasının yanı sıra devletin resmi ideolojisi olan "Kemalizm"ın sağcı, solcu ve dinci ideolojiler tarafından saldırıya uğradığı yıllardır. Tüm bu gelişmeler kamu hizmetinde etik değerlerin aşınmasına ve yozlaşmaya neden olduğu gibi geleneksel sosyal değerlerin bürokrasiye aktarılmasına yol açmış, yönetimin "alaturka"laşmasına zemin hazırlamıştır. Katılım,

hesap verebilirlik ve şeffaflık gibi demokratik değerler karşısında eleştirilere maruz kalan bürokratik idare geleneği, her şeye rağmen bürokratik denetim mekanizmaları ile 1980'lerin başlarındaki liberal dönüşüme kadar etik dışı davranış ve eylemlere karşı az çok etkili olmuştur. Bu dönemin hükümetlerinin büyük dönüşüm çabalarını simgeleyen “dünyaya açılma”, “ekonomide liberalleşme”, “özelleştirme”, “devleti küçültme”, “tabuları yıkma” ve “halkın iktidarı olma” gibi sloganlar, aslında yerleşik olan bürokratik ve ahlaki değerlerle yapılan mücadeleyi ifade etmektedir (Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:143-144).

Gerçek şudur ki, 1980'ler boyunca tüm bu liberal anlayışa rağmen Özal Hükümetleri de bürokrasiyi kendine tabi kılarak partiye hizmet eden bir bürokrasi oluşturma çabasına girişmiştir. Debürokratizasyon sürecinde kontrol mekanizmalarının gevşetilmesi ile birlikte gerek kamu bürokrasisi gerekse iş dünyasının yasal-yönetmelik kurallara ve kanunlara azalan uyumu ve saygısızlığı dikkat çekicidir. Bu sürecin sonucunda hukukun üstünlüğü, şeffaflık, katılım, hesap verebilirlik ve bütünlük gibi demokratik ve etik kamu hizmeti değerlerinde ciddi aşınmalar baş göstermiştir. Öte yandan büyük, hantal ve müdahaleci devlet yapısından muzdarip olan Türkiye, devletin yeniden yapılanması politikalarının temelini sorgulamadan bir takım ekonomik ve yönetmelik stratejileri yürürlüğe koyması nedeniyle zedelenen kamu hizmeti etiğinin sonucu olarak daha fazla yozlaşma ve yolsuzlukla karşı karşıya kalmıştır. Ekonomik alandaki yozlaşma 1990'lar ve 2000'lerin başlarına kadar koalisyon hükümetlerinin iktidarı boyunca Türk toplumunun diğer kesimlerine de sıçramıştır. Yargı sistemi ve bürokratik denetim mekanizmalarının bozulması ile siyasi ve yönetmelik yozlaşmada giderek artmıştır. 2001 yılındaki ekonomik krizin yıkıcı etkisiyle etik değerlere ilişkin yeni kaygılar gündeme gelmiştir. Etik yönetime dair yasal ve kurumsal mekanizmaların yetersizliği özellikle Avrupa Birliğine üyelik sürecinde mevcut hükümetler tarafından giderilmeye çalışılmaktadır (Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:144).

Türk kamu yönetiminde yozlaşmaya ve etik dışı eylemlere karşı çeşitli düzenleme ve mekanizmaların uygulanmasını engelleyen sosyo-politik faktörler kadar kültürel faktörler de bulunmaktadır. Türk bürokrasisinde değerleri etkileyen kültürel faktörler hakkındaki araştırmalar Türk bürokrasi kültürünün en dikkat çeken unsurlarının toplum veya grup içinde “kolektivizm, dayanışma ve uyum” olduğunu göstermektedir (Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:145) Kolektivist kültür, bireyselci kültürün aksine,

bireyin ait olduğu topluluğa bağlı, topluluğun diğer üyeleri ile dayanışma ve uyum içinde olması ve bireysel olarak sorumluluk almamasıdır. Sıradan bir Türk vatandaşı gibi Türk bürokratları da ancak topluluk içinde kendini güvende hissetmektedir. Bürokratlar siyasi ve bürokratik arenada varlığını sürdürebilmek için topluluk içinde iyi ilişkiler geliştirmeye çalışırlar. Böylesi ilişkiler ağı içindeki Türk bürokrasisinde bağımsız veya tarafsız etik komisyonlarının çalışabilmesi oldukça zor görünmektedir. Ayrıca siyasi ve bürokratik seçkinlerin olağanüstü saygınlığı ve yetersiz düzeyde kişisel sorumluluğu kamu hizmeti sektöründeki yolsuzluk ve etik dışı faaliyetlerin yaygınlaşmasının önünü açmaktadır. Diğer bir güçlü kültürel faktör de devletin “sorgulanamaz” oluşudur. Türk bürokrasisinin olumsuz yönlerinden biri olan bu faktör hesap verebilirlik ve şeffaflığın önündeki en büyük engeldir.

Daniel Elazar (1966’dan akt. Ergun, 2004,:307) toplumların devlete bakış açılarına göre ahlakçı, bireyci ve gelenekçi olmak üzere üç siyasal kültür sınıfına ayrılabilceğini ileri sürmüştür. Ahlakçı kültürde devlet kamu yararını güden bir mekanizma olarak görüldüğü için devlet hizmeti, bir kamu hizmetidir. Bu kültürün egemen olduğu toplumlarda devletin ekonomiye fazlaca müdahalesi kabul edilebilir ve siyasalara ilgi seviyesi yüksektir. Bireyci kültürde özel girişimciliğe ağırlık verilir ve devlet halkın isteklerini karşılamada kolaylaştırıcı bir araç olarak algılanır. Gelenekçi kültürde ise ataerkil ve seçkin anlayışla devletin görevi var olan toplumsal düzeni sürdürmektir. Toplumun büyük kesimi siyasette edilgendir ve gerçek siyasi güç küçük bir kesimin elinde toplanmıştır.

Türkiye’nin yakın tarihi incelendiğinde toplumda gelenekçi kültürün egemen olduğu ve sosyal değişimin yönünün hep yukarıdan aşağıya, tepeden inme bir biçimde devlet ve seçkinlerden topluma yönelik olduğu görülmektedir. Devlet erklerine egemen olan bürokrat ve seçkinler bir yandan halkı istedikleri kalıba sokmaya çalışırken diğer yandan küçümseme tavrı göstermişlerdir (Hocaoğlu,1997:70). Bürokrat ve seçkinlerin kendilerini öncelikli ve uzman görerek vatandaşları küçümseme tavrı göstermeleri, yönetim sürecinden dışlandığını hisseden vatandaşların kamu yönetimine karşı artan biçimde sinik (cynic) bir tutum takınmalarına sebep olmaktadır. Bu tehlikeli küçümseme ve siniklik döngüsü etkili bir yönetim için gerekli olan iyi niyet ve güven ortamını sağlamaktan uzaktır (Gregory,1999:67). Oysa halkın yönetime yakınlaşması ve katılımı yönetimin meşruiyetini destekleyen ve vatandaşların yönetime güvenini arttıran en önemli unsurdur (Irvin ve Stansbury, 2004:56). Nitekim kamu yönetiminde

etik güvenilirlik de halkın devlete yüksek seviyede güvenine dayanmaktadır. Bu güvenin gelişmesi ve pekişmesi profesyonel norm ve standartlara, kilit değerlere ve paylaşılan kamu hizmeti etiğine sıkıca bağlı olmakla mümkündür (Gregory, 1999, s.70; Feldheim ve Wang 2004).

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde gerek AB gerekse IMF, Dünya Bankası ve OECD gibi uluslar arası kuruluşlar yolsuzluk ve etik dışı uygulamalara karşı yönetsel reform çalışmalarını hızlandırmıştır. Bu süreçte yeni kamu hizmeti yaklaşımının da etkisiyle kamu yönetimi yeni değerlerle tanışmış, küreselleşme, liberalleşme, demokratikleşme, yönetim, piyasa tarzı ve işletmevari çözümler gibi kavramlar Türk kamu yönetimi alan yazınında daha fazla telaffuz edilmeye başlanmıştır. Bununla birlikte Türkiye'de geleneksel demokratik ve etik değerlerin benimsenme derecesi oldukça tartışmalı görünmektedir (Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:146).

1.3.3.1. Etikle İlgili Türkiye'nin Kabul Ettiği Uluslararası Yasal Düzenlemeler

Türkiye'de, en önemli etik dışı durumlardan biri olan yolsuzlukla mücadele programı kapsamında, gerek kamusal alanda, gerekse sivil toplum örgütleri ve mesleki kuruluşlar tarafından yürütülen çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Yolsuzlukla ve etik dışı faaliyetlerle mücadele konusunda ulusal düzeyde yaşanan gelişmelerden bazıları kronolojik olarak şöyle sıralanabilir (Yüksel, 2005:349; TÜSİAD, 2005:56):

- 1 Şubat 2000 – OECD Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine verilen Rüşvetin Önlenmesi Sözleşmesi (4518 sayılı Kanunla onaylandı),
- 24 Mart 2001 – İçeriğinde yolsuzlukla mücadeleyle ilgili öncelikli hedeflerinde yer aldığı “Avrupa Birliği Müktesebatının Üstlenilmesine İlişkin Türkiye Ulusal Programının Uygulanması, Koordinasyonu ve İzlenmesine Dair Karar”ın Kabulü,
- 16 Mayıs 2001 – Etkin yönetim ve Yolsuzlukla Mücadele Yönlendirme Komitesi ve bu Komiteye yardımcı olmak üzere bir çalışma gurubu oluşturulması,
- 12 Ocak 2002 – “Türkiye'de Saydamlığın Artırılması ve Kamuda Etkin Yönetimin Geliştirilmesi Eylem Planı”nın Bakanlar Kurulu Kararı ile kabul edilmesi,

- 16 Kasım 2002- Yolsuzlukla mücadeleye ilişkin hususların da yer aldığı 58. T.C. Hükümeti Acil Eylem Planı açıklanması,
- 2 Ocak 2003- “Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi İçin Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında 4782 sayılı Kanunun Kabul Edilmesi“,
- 17 Nisan 2003 – Yolsuzluğa Karşı Özel Hukuk Avrupa Konseyi Sözleşmesi (4852 sayılı Kanunla onaylandı.)
- 10 Aralık 2003 – Yolsuzluğa Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesinin imzalanması.
- 14 Ocak 2004 – Yolsuzluğa Dair Ceza Hukuku Avrupa Konseyi Sözleşmesi (5065 sayılı Kanunla onaylandı).
- 18 Mayıs 2006 tarihli ve 5506 sayılı Kanunla “Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi”nin onaylanması uygun bulunmuş ve Sözleşmenin onaylanması Bakanlar Kurulu’nca 11 Ağustos 2006 tarihinde kararlaştırılmış ve karar 2.10.2006 tarih ve 26307 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır.

5176 sayılı Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkındaki Kanun ve Uygulama Yönetmeliği ile mevzuatta dağınık halde bulunan etik davranış kurallarını sistemleştirip yazılı hale getirilmiştir. 5176 sayılı Kanunla, denetim, uygulama ve danışmanlık görevlerini yerine getiren Kamu Görevlileri Etik Kurulu kurulmuştur.

1.3.3.2. Etik ile İlgili Ulusal Yasal Düzenlemeler

Türkiye’de kamu görevlilerince takip edilmesi gereken etik davranış ilkelerinin, yürürlükte bulunan yasalarda temel ilkeler ortaya konulmak üzere düzenlendiği görülmektedir. Türk Kamu Yönetiminde etik altyapının yasal çerçevesi şu şekilde belirtilebilir (TÜSİAD, 2005:56; Canan, 2004:71-2; Tarhan vd., 2006):

- Anayasanın 10’uncu, 129’uncu ve 137’inci maddeleri,
- 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması Hakkında Kanun”,
- “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik”,

- 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu,
- 5237 sayılı “Yeni Türk Ceza Kanunu”,
- 2531 sayılı “Kamu Görevlerinden Ayrılanların Yapamayacakları İşlere Dair Kanun”,
- 3628 sayılı “Mal Bildiriminde Bulunulması, Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanunu”,
- 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu,
- 1156 sayılı “Kanuna Mugayir Tahakkuk ve Tediye Muamelatını İhbar Edenlere İkramiye İtasına Dair Kanun”,
- 832 sayılı Sayıştay Kanunu,
- 2443 sayılı Devlet Denetleme Kurulu Kurulması Hakkında Kanun,
- 5018 sayılı Kamu Mali Yönetim ve Kontrol Kanunu,
- Bağımsız Düzenleyici Kurumları Düzenleyen Kanunlar.
- 3069 sayılı ”Türkiye Büyük Millet Meclisi Üyeliği ile Bağdaşmayan İşler Hakkında Kanun”,
- 4483 sayılı “Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun”,
- 3071 sayılı” Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun”,
- 4422 sayılı “Çıkar Amaçlı Suç Örgütleriyle Mücadele Kanunu”,
- 2499 sayılı “Sermaye Piyasası Kanunu”,
- 4734 sayılı “Kamu İhale Kanunu”,
- 4735 sayılı “Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu”,
- 4389 sayılı ”Bankalar Kanunu”,
- 213 sayılı “ Vergi Usul Kanunu”.

1.3.3.3. Kamu Görevlileri Etik Kurulu

Türk kamu yönetiminde etik altyapı ile ilgili önemli adımlardan biri 25 Mayıs 2004 tarihinde yürürlüğe konulan 5176 sayılı “Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik yapılması Hakkında Kanun”dur. Kanununun 1. maddesine göre amacı etik davranış ilkeleri belirlemek ve uygulamayı gözetmek biçiminde belirtilen bu kurulun kural koyma ve denetleme olmak üzere iki ana işlevi bulunduğu anlaşılmaktadır. Bu kanun kamu yönetiminde etik yasal altyapı eksikliğini tamamlama adına önemli bir adım olmasına rağmen Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi ve Bakanlar Kurulu üyeleri ile Türk Silahlı Kuvvetleri, yargı ve üniversite mensuplarının kanun hükümlerinden istisna tutulması eleştiri konusu olmaktadır.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu Kurulması ile ilgili Kanunun amacının düzenlendiği 1. maddede saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, hesap verebilirlik, kamu yararını gözetme gibi etik ilkeler ve değerler sıralanmakta ancak bu etik davranış ilke ve değerlerinin tanımın yapılmadığı görülmektedir. Kanunun amaçları arasında etik davranış ilkelerini belirlemek, uygulamayı gözetmek, kamu kurum ve kuruluşlarında görevli personelin etik davranış ilkelerine aykırı uygulamaları bulunduğu dair vatandaşlarca ileri sürülen iddiaları araştırmak ve sonuçlandırmak sayılmaktadır. Kamu Görevlileri Etik Kurulu Başbakanlık bünyesinde yer almakta ve on bir kişiden oluşmaktadır. Kurul üyelerinin tümü, yasada belirtilen özellikteki kişiler arasından Bakanlar Kurulunca seçilmektedir. Kurul üyelerinin görev süresi dolmadan görevlerine son verilememesi Kurul üyelerine belli ölçüde özerklik sağlasa da, TBMM yerine Bakanlar Kurulu tarafından atanmaları ve görev sürelerinin sonunda yeniden seçilebilmeleri kurumun özerkliğine gölge düşürmektedir. Siyasi iktidar tarafından atanan üst düzey bürokrasiyi denetlemek üzere oluşturulan Etik Kurulu yine siyasi iktidar tarafından atanmaktadır. Ayrıca, Kurulun başbakanlık bünyesinde kurulmuş olması, kurulun ihtiyaçlarının Başbakanlık bütçesine konulan ödenekten karşılanması, sekreteryahizmetlerinin Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü tarafından yerine getirilmesi, Kurulun kesinleşen kararlarının Başbakanlık makamına sunulması, Kurul kararlarının Başbakanlık tarafından Resmi Gazete aracılığı ile kamuoyuna duyurulması ve yönetmelik hükümlerinin Başbakan tarafından yürütülmesi gibi düzenlemeler, özerk olması gereken bu Kurulun Başbakanlığın bir birimi gibi oluşturulduğuna işaretir (Arap ve Yılmaz, 2006).

1.3.3.3.1. Kamu Görevlileri Etik Kurulunun Görev ve Yetkileri

5176 sayılı Kanuna göre, Kamu Etik kurulunun yetki ve görevleri şöyledir:

- Kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken davranış ilkelerini hazırlayacağı yönetmeliklerle belirlemek,
- Etik davranış ilkelerinin ihlal edildiği iddiasıyla re'sen veya yapılacak başvurular üzerine gerekli inceleme ve araştırmayı yaparak sonucu ilgili makama bildirmek,
- Kamuda etik kültürünü yerleştirmek üzere çalışmalar yapmak veya yaptırmak ve bu konuda yapılacak çalışmalara destek olmak,

- Bakanlıklar ve diğer kamu kurum ve kuruluşları, başvuru konusu ile ilgili olarak Kurul tarafından istenen bilgi ve belgeleri vermek zorundadırlar.
- Kurula kanun kapsamındaki kamu kurum ve kuruluşlarında etik davranış ilkelerine aykırı uygulamalar bulunduğu iddiasıyla yapılacak başvurular, 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair kanunda belirlenen esaslara göre, en az genel müdür veya eşiti düzeyinde kamu görevlileri hakkında yapılabilecektir.
- Genel Müdür dışındaki hangi unvanların genel müdür eşiti sayılacağı Kurul tarafından belirlenecektir. Diğer kamu görevlilerinin etik davranış ilkelerine aykırı uygulamalarına ilişkin başvurular, ilgili kurumların yetkili disiplin kurullarınca değerlendirilecektir.
- Kurul, kendisine ulaşan başvuruları, etik davranış ilkelerinin ihlal edilip edilmediğini değerlendirerek en geç üç ay içinde sonuçlandırmak zorundadır. Sonuçlandırılan incelemeler başbakanlık Makamına ve ilgililere bildirilir.
- Başvuru sonucunda kurul tarafından yapılan incelemelerde, etik davranış ilkelerine aykırı bir eylem tespit edilmesi halinde, konuya ilişkin Kurul Kararı, Başbakanlık tarafından Resmi Gazetede yayımlanır.
- Kurul bu Kanun kapsamındaki kuruluşlardan ve özel kuruluşlardan ilgili temsilcileri çağırıp bilgi alma yetkisine sahiptir.
- Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin hususlar, Kurulca hazırlanacak yönetmeliklerle belirlenir. Kurul tarafından hazırlanan yönetmelikler Başbakan onayı ile yürürlüğe konur.
- Kurul, gerektiğinde mal bildirimlerini inceleme yetkisine sahiptir. Mal bildirimlerindeki bilgilerin doğruluğunun kontrolü amacıyla, ilgili kişi ve kuruluşlar, (bankalar ve özel finans kurumları dahil) Kurul tarafından istenen bilgileri en geç otuz gün içinde Kurula vermekle yükümlüdürler.

•Hediye alma yasağının kapsamını belirlemeye ve en az genel müdür veya eşiti seviyedeki üst düzey kamu görevlilerince alınan hediyelerin listesini gerektiğinde her takvim yılı sonunda bu görevlilerden isteyemeye yetkilidir.

Kamu Görevlileri Etik Kurulu, kamu yönetiminde oluşturulması amaçlanan etik sistemin eşgüdüm kuruluşudur. Etik sistem içindeki diğer etik altyapı unsurları arasında eşgüdüm sağlayarak ve onları destekleyerek bir yönetim işlevi yerine getirmesi beklenmektedir. Kurulun yerine getirmesi gereken işlev hem doğrudan etik girişimlerini uygulamak, hem de bu işlerden bazılarını daire veya kurumlara devretmek şeklindedir. Az da olsa yaptırım yetkisine sahip olan Kurulun denetim, danışmanlık, destek ve etik anlayışın Türk kamu yönetiminde yerleştirilmesi için eğitim gibi işlevleri de bulunmaktadır. Ayrıca, etik ilke ve değerlerin kamu görevlileri tarafından anlaşılması ve benimsenmesi, vatandaşlar arasında etik kültürün yerleştirilmesi için konferans ve seminerler düzenlemesi öngörülmektedir (Yüksel, 2005).

5176 sayılı Kanunla Kamu Görevlileri Etik Kurulu kurulmuş ve 10 Ağustos 2004 tarih ve 2004/7791 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla Başbakanlık ve Üyeliklerine atama yapılan Kurul çalışmalarına başlamıştır. Kurul, söz konusu çalışmalar doğrultusunda Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri ile Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik hazırlamıştır. Yönetmelik, genel itibarıyla Avrupa Konseyi Kamu Görevlileri İçin Model Davranış Kuralları temel alınarak hazırlanmıştır. Yönetmeliğin amacı, birinci maddede “kamu görevlilerinin görevlerini yürütürken uymaları gereken etik davranış ilkelerini belirlemek, bu ilkelere uygun davranış göstermeleri açısından onlara yardımcı olmak ve görevlerin yerine getirilmesinde adalet ilkesine zarar veren, toplumda şüphe ve güvensizlik yaratan durumları ortadan kaldırarak kamu yönetimine halkın güvenini artırmaktır” şeklinde belirtilmiştir.

1.4. TÜRK KAMU YÖNETİMİNDE BELEDİYELER VE KAMU HİZMETİ ETİĞİ

Bu bölümde yerel yönetim birimi olarak belediyeler kurumsal, yönetsel nitelikleri, organları, görev ve yetkileri bakımından gözden geçirilmekte, kamu hizmeti etiği konusu belediyeler ve yerel siyaset bağlamında ele alınmakta ve son olarak yerel yönetim ve belediyelerde kamu görevlileri ve vatandaşların etik tutumları üzerine yapılan bazı araştırmalara yer verilmektedir.

1.4.1.Yerel Yönetim Birimi Olarak Belediyeler

Yerel yönetimlerin, bugünkü hukuki statü ve etkinliklerine sahip olmasalar da, Osmanlı döneminde Tanzimat sonrası ilk kez merkezi otoritenin bir kısım yetkilerini bazı yerel otoritelere devretmesinin bir sonucu olarak ortaya çıktığı söylenebilir (Nadaroğlu, 2001:17). Tanzimatla birlikte Türk kamu yönetimi sistemine dahil olan belediye yönetimlerinin, Batılı anlamda bir yerel yönetim birimi niteliğine tam olarak kavuştuğunu söylemek güçtür. Ancak, tarihi süreç içinde ve özellikle son dönemde yerel yönetimlere ilişkin yapılan yasal düzenlemelerle belediyelerin yapısal ve işlevsel bir dönüşüm yaşandığını söylemek mümkündür (Öner, 1997:211)

1.4.1.1. Belediye Kavramı

Arapça, “beled” sözcüğünden türetilmiş olan “belediye” memleket, kasaba, şehir anlamına gelmektedir. Belediyenin bağlantılı olduğu Arapça “medine” sözcüğü kent sayılabilecek yörelerdeki yaşam biçimiyle bu yerleşim alanlarının dışındaki yaşam biçimini, hem iktisadi faaliyet hem de yaşamın getirdiği ilişkiler bakımından birbirinden ayırmak için kullanılmıştır (Toprak, 2006:87). Kent yönetiminde halka en yakın ve etkin yerel yönetim birimi olan belediyeler, hizmetlerin ekonomik ve yönetsel bakımdan etkinliği sağlamak amacıyla kurulmuşlardır. 1982 Anayasası'nın mahalli idareleri düzenleyen 127. maddesindeki yer alan belediye tanımı şöyledir: “...belediye halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, yine kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisidir (T.C. 1982 Anayasası). 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 3. maddesinde ise belediye şu şekilde tanımlanmıştır: “Belediye; belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir”. Belediye hakkında bir diğer tanım “belediyeler, yerel yönetim anlayışına uygunluk ve hizmetlerin yerinden karşılanması bakımından önemli kentsel yerel hizmet birimleridir” biçimindedir. Bu bakımdan belediyeler, Türk yerel yönetim sisteminin temel kuruluşu niteliğinde olup, toplumsal yaşantıdaki öneminin gittikçe arttığı görülmektedir (Öztürk, 1997:70).

Kanuni açıdan öncelikle yerel nitelikli müşterek ve medeni ihtiyaçları karşılayan kurumsal yapı olarak tanımlanmış olan yerel yönetim ve belediye kavramları yeni yönetim anlayışı ile katılımcılık, demokratiklik, şeffaflık ve yönetim gibi kavramlara dayanarak tanımlanmaya başlanmıştır (Öner, 2006:54)

Belediye, belde olarak adlandırılan ve köylük yerleşim birimlerinden sosyo-ekonomik açıdan büyük olan yerleşim birimlerindeki ortak yerel gereksinimleri karşılamak üzere kurulan, karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan tüzel kişiliğe, idari ve mali özerkliğe sahip merkezi yönetimin denetim ve gözetimi altında bulunan kamu yönetimi birimi olarak tanımlanabilir (Bozlağan, 2005:53).

1982 Anayasası'nda, merkezi idarenin, devlet otoritesini yansıtacak biçimde tüm kamu hizmetlerinin yürütülmesini sağlamak üzere ülke genelinde, mahalli idarelerin ise sınırlı bir coğrafyada ortak yerel gereksinimlerin karşılanması gibi sınırlı bir konuda örgütlenmesi öngörülmüştür. Bu ayrımla belediyeler, yerel yönetimle ilgili hizmet ve gereksinimleri kapsayacak biçimde, genel yetkili yönetim birimi olarak tayin edilmiştir. Merkezi yönetim örgütlenmesinde yer alan kamu kurum ve kuruluşlarının görevi kapsamında sayılmayan her türlü kamusal hizmet, başka bir yasal düzenlemeye gerek kalmaksızın belediyelerin görev alanına girmektedir (Odyakmaz vd., 2006:616).

Belediyeler özerk ve girişimci yapıları ile ülke kalkınmasında yararlanabilecek önemli kuruluşlardandır. 1982 Anayasası'nın 127. maddesinde belediyelerin karar ve yürütme organlarının halk tarafından seçilmesi, karar alma yetkilerinin tanınması, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanması ilkelerini kabul etmekle belediyelere gerekli olan hareket alanı sağlandığı görülmektedir. Belediyelerin kendi yaratıcı güçlerini kullanmaları teşvik edilerek ülke kalkınmasında gerçekten önemli hizmet ve katkılar sağlamaları mümkün olabilir (Tortop, 1985:5).

1.4.1.2. Belediyelerin Kurumsal ve Yönetmel Nitelikleri

Belediyelerin kurumsal ve yönetmel nitelikleri şöyle özetlenebilir (Bozlağan, 2005:65-7):

a) Belediye Bir Kamu Kurumudur: Belediye, kamu hukukuna tabidir ve faaliyetlerini ilgili mevzuat çerçevesinde yürütür. Bu nedenle, Türk kamu yönetim sisteminin bir parçası olarak sistemin bütününde görülen özellikleri genel olarak taşımaktadır.

b) Belediye Bir Hizmet Kurumudur: Belediye, kamu yararı ilkesi ve amacı doğrultusunda yerel nitelikli ortak hizmetleri üreten bir kamu kurumudur.

c) Belediye Kâr Amacı Gütmeyen Bir Kurumdur: Belediye faaliyetlerinde temel amaç, kâr elde etme düşüncesi değil kamu yararının sağlanmasıdır. Bu nedenle, belde sınırları içinde yaşayan herkese eşit-adil düzeyde hizmet sunma yükümlülüğü vardır. Hizmetlerin finansmanı ise vergi, resim, harç ve diğer gelir kaynakları ile sağlanır.

d) Belediye Siyasal Nitelikli Bir Kurumdur: Belediyelerin karar organları yerel düzeyde yapılan seçimler sonucunda göreve gelmektedir. Belediyelerin, yerel gereksinimlerin saptanması, amaç ve hedeflerin belirlenmesi, hizmetlerin hangi yol ve yöntemlerle karşılanacağını tespit edilmesi gibi yükümlülükleri doğal olarak siyasal niteliklidir.

e) Belediye Bürokratik Bir Kurumdur: Belediye hizmetleri işbölümü ve uzmanlaşmaya dayalı, hiyerarşik bir yapı içinde örgütlenmiş, kişisel olmayan genel kural ve işleyiş ilkelerine göre çalışan ve liyakat esasına göre istihdam edilen profesyonel görevliler tarafından yürütülür. Bürokrasinin temel işlevi hizmet ifa etmek olduğundan siyasal iktidar değişse bile belediye hizmetleri aynı şekilde sürdürülmektedir. Bu nitelikleri bakımından belediyeler bürokratik kurumlardır.

1.4.1.3. Belediyelerin Organları

5393 Sayılı Belediye Kanunu'na göre belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerliğe sahip kamu tüzel kişisidir. Kanunu'na göre belediyeler, yapısal-işlevsel olarak üç temel organdan oluşmaktadır. Bunlar, doğrudan belediye sınırları içindeki halk tarafından seçilen belediye başkanı ve belediye meclisi ile belediye hizmet birimlerinin yöneticileri ve belediye meclisi tarafından seçilen üyelerden oluşan belediye encümenidir. Belediye başkanı belediyenin yürütme organı, belediye meclisi ve belediye encümeni ise karar organlarıdır (Ulusoy ve Akdemir, 2001:42).

1.4.1.3.1. Belediye Başkanı

Belediye başkanı, belediye yönetiminin başı ve temsilcisi aynı zamanda yürütme organıdır (Derdiman, 2005:53). Belediye başkanı, halk tarafından çoğunluk usulü ile beş yıl için seçilmektedir. Belediye başkanları, 1963 yılına kadar belediye meclisleri tarafından seçilmiştir. 1963 yılından itibaren tek dereceli olarak halk tarafından seçilmeye başlanmıştır (Tortop, 1999:108). Belediye başkanının, belediye örgütünün

en üst yöneticisi olarak belediye örgütünü sevk ve idare etmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini hazırlamak ve uygulamak, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak, meclise ve encümene başkanlık etmek, belediyenin taşınır ve taşınmaz mallarını idare etmek, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmek, meclis ve encümen kararlarını uygulamak, bütçeyi uygulamak, belediye personelini atamak, belediye ve bağlı kuruluşları ile işletmelerini denetlemek gibi birçok görev ve yetkisi bulunmaktadır.

1.4.1.3.2. Belediye Meclisi

Belediyenin karar organı olan belediye meclisi, Belediye Kanunu'nun 17. maddesi uyarınca 2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun'da gösterilen esas ve usullere göre belde halkı tarafından nispi temsil esasına göre beş yılda bir seçilen üyelerden oluşmaktadır. Belediye meclisi, "belediye tüzel kişiliğinin bir tür parlâmentosu, dolayısıyla genel karar organıdır." (Nadaroğlu, 1984:219). Belediye meclisinin, bütçenin, kesin hesabın, belediyenin çalışma programının görüşülüp karara bağlanması, imar planlarının onaylanması, belediyenin menkul, gayrimenkul mallarının kullanılmasına ilişkin kararlarının verilmesi gibi önemli görevleri bulunmaktadır.

1.4.1.3.3. Belediye Encümeni

Belediye encümeni, belediye yönetiminin ikinci derecede karar ve danışma organıdır (Eryılmaz, 2000:142). Belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında; İl ve nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyelerde, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği üç üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği iki üye olmak üzere yedi kişiden, diğer belediyelerde ise, belediye meclisinin her yıl kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği iki üye, malî hizmetler birim amiri ve belediye başkanının birim amirleri arasından bir yıl için seçeceği bir üye olmak üzere beş kişiden, oluşmaktadır. Belediye encümenine daire baş amirlerinin üye olarak katılması 1982 Anayasasının 127. Maddesinde yerel yönetimler için, "Karar organları seçimle oluşturulan" ibaresine aykırılık teşkil etmektedir. Belediye encümeni, belediye başkanı tarafından hazırlanan bütçeyi incelemek, kamulaştırma kararı vermek, belediyelere verilen görevlerin yapılmasını sağlamak için belediye emirleri çıkarmak, bu emirlere

ve yasaklara uymayanlar için verilecek belediye cezalarını takdir etmek vb. görevleri yerine getirmektedir.

1.4.1.4. Belediyelerin Görev ve Yetkileri

Belediyelerin görevleri, ilgili yasal düzenlemelerde ayrıntılı bir biçimde belirtilmiştir. Belediyelere görev veren birçok yasa, tüzük ve yönetmelik vardır. Ancak, bunlardan özellikle iki tanesi, belediyeler açısından temel yasa niteliği taşımaktadır. Bunlar, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'dur.

5393 sayılı Belediye Kanunu, belediyelere, yerel nitelikli ortak hizmetlerin yürütülmesi açısından "genel yetki" tanımıştır. Buna göre belediyeler, yerel hizmetlerin yürütülmesi konusunda mevzuatla başka yönetim birimlerine bırakılmış görevler dışında tam yetkilidir. 5393 sayılı kanunun 14. maddesinde belediyelerin görevleri şöyle belirtilmiştir:

a) İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı; coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans; şehir içi trafik; defin ve mezarlıklar; ağaçlandırma, park ve yeşil alanlar; konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor; sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 50.000'i geçen belediyeler, kadınlar ve çocuklar için koruma evleri açar.

b) Okul öncesi eğitim kurumları açabilir; devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir. Gerekliğinde, öğrencilere, amatör spor kulüplerine malzeme verir ve gerekli desteği sağlar, her türlü amatör spor karşılaşmaları düzenler, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclisi kararıyla ödül verebilir. Gıda bankacılığı yapabilir. Belediye, kanunlarla başka bir kamu kurum ve kuruluşuna verilmeyen mahalli müşterek nitelikteki diğer görev ve

hizmetleri de yapar veya yaptırır. Hizmetlerin yerine getirilmesinde öncelik sırası, belediyenin malî durumu ve hizmetin ivediliği dikkate alınarak belirlenir.

Belediyelerin yetkileri ise kanunun 15. maddesinde düzenlenmiştir. 5393 sayılı kanun ile belediyelere tanınan yetkiler şunlardır:

a) Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla her türlü faaliyet ve girişimde bulunmak.

b) Kanunların belediyeye verdiği yetki çerçevesinde yönetmelik çıkarmak, belediye yasakları koymak ve uygulamak, kanunlarda belirtilen cezaları vermek.

c) Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsatı vermek.

ç) Özel kanunları gereğince belediyeye ait vergi, resim, harç, katkı ve katılma paylarının tarh, tahakkuk ve tahsilini yapmak; vergi, resim ve harç dışındaki özel hukuk hükümlerine göre tahsili gereken doğal gaz, su, atık su ve hizmet karşılığı alacakların tahsilini yapmak veya yaptırmak.

d) Müktesep haklar saklı kalmak üzere; içme, kullanma ve endüstri suyu sağlamak; atık su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak; bunlar için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek; kaynak sularını işletmek veya işlettirmek.

e) Toplu taşıma yapmak; bu amaçla otobüs, deniz ve su ulaşım araçları, tünel, raylı sistem dâhil her türlü toplu taşıma sistemlerini kurmak, kurdurmak, işletmek ve işlettirmek.

g) Katı atıkların toplanması, taşınması, ayrıştırılması, geri kazanımı, ortadan kaldırılması ve depolanması ile ilgili bütün hizmetleri yapmak ve yaptırmak.

f) Mahallî müşterek nitelikteki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde taşınmaz almak, kamulaştırmak, satmak, kiralamak veya kiraya vermek, trampa etmek, tahsis etmek, bunlar üzerinde sınırlı aynî hak tesis etmek.

g) Borç almak, bağış kabul etmek.

h) Toptancı ve perakendeci hâlleri, otobüs terminali, fuar alanı, mezbaha, ilgili mevzuata göre yat limanı ve iskele kurmak, kurdurmak, işletmek, işlettirmek veya bu yerlerin gerçek ve tüzel kişilerce açılmasına izin vermek.

i) Vergi, resim ve harçlar dışında kalan dava konusu uyuşmazlıkların anlaşmayla tasfiyesine karar vermek.

j) Gayrisihhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

k) Beldede ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi ve kayıt altına alınması amacıyla izinsiz satış yapan seyyar satıcıları faaliyetten men etmek, izinsiz satış yapan seyyar satıcıların faaliyetten men edilmesi sonucu, cezası ödenmeyerek iki gün içinde geri alınmayan gıda maddelerini gıda bankalarına, cezası ödenmeyerek otuz gün içinde geri alınmayan gıda dışı malları yoksullara vermek.

l) Reklam panoları ve tanıtıcı tabelalar konusunda standartlar getirmek.

m) Gayrisihhî işyerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer işyerlerini kentin belirli yerlerinde toplamak; hafriyat toprağı ve moloz döküm alanlarını; sıvılaştırılmış petrol gazı (LPG) depolama sahalarını; inşaat malzemeleri, odun, kömür ve hurda depolama alanları ve satış yerlerini belirlemek; bu alan ve yerler ile taşımalarda çevre kirliliğı oluşmaması için gereken tedbirleri almak.

n) Kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksit sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiğı bütün işleri yürütmek.

1.4.2. Yerel Siyaset, Belediyeler ve Etik

Kamu yönetimi sistemi içinde halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimler diğer yönetim birimlerine göre toplumla daha sıkı ilişki ve iletişim içinde olan kuruluşlardır. Yerel nitelikli hizmet sunmalarının yanı sıra demokrasi ve kalkınmaya da öncülük etmesi beklenen yerel yönetimlerin etik olmayan yönetsel uygulamalarla sıkça kamuoyunun gündemine geldiği de bir gerçektir. Yerel yönetimler ve özellikle de belediyeler söz konusu olduğunda toplumda genel algı ve kanının belediye düzeyinde yaşanan etik dışı uygulama ve yolsuzluklar olduğu söylenebilir. Belediyelerin yozlaşma ile daha sık anılmasının, bunların yerel yönetim birimleri olarak daha fazla göz önünde bulunmaları ile bağlantılı olduğu söylenebilir. Dolayısıyla yerel ve halka yakın oldukları için her türlü olumsuz hareketleri daha kısa sürede görülebilmekte ve takip edilmektedir (Şentürk, 2006). Son zamanlarda yapılan birçok araştırma da (Adaman vd., 2001:131; TÜSİAD, 2002; TEDMER, 2007; Eurobarometre, 2008) halkın belediyelere güveninin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bunun temel nedeni, genel olarak belediyelerin etik dışı ve yozlaşmış kurumlar olarak algılanmasıdır.

Toplumsal her alanda etik değerlerin hızla yozlaştırıldığı bir durumda yerel yönetimlerde de bu olumsuzlukların yaşanması şaşırtıcı değildir. Bunun sebebi yerel siyasetin içinde bulunduğu şartlardan kaynaklanmaktadır. Yerel yönetimler, kendilerine biçilen resmi ve dar bir çerçevede ve dar mali imkânlar dâhilinde alabildiğine geniş ihtiyaç ve talepleri karşılamaya çalışmaktadırlar (Kaya, 2006). Treisman (2000:407)'in da belirttiği gibi halkla kişisel ve samimi ilişkilerin etkisiyle yerel yönetimler, yolsuzluk ve etik dışı davranışlara merkezi yönetimlerden daha hassas ve yatkındırlar.

Yerel yöneticiler ile seçmenler arasında başlayan çıkar ilişkisi, yerel yönetimlerde yaşanan yozlaşma ve etik dışı davranışların başlangıç noktası sayılabilir. Söz konusu çıkar ilişkisi yerel kaynakları yağmalama ve rant sağlama kavgasına dönüşmekte, kamu yararını ön planda tutmak, erdem, dürüstlük gibi ahlaki değerler giderek aşınmaktadır. Öte yandan yerel seçimlerde oy kullanacak vatandaşlar, bedelini ödemek istemediği kamu hizmetlerini, hakkı olmayan imkânları adaylardan talep ederken, karşılığında ise kendi oyu ile bazen de kendi kontrolünde olduğunu iddia ettiği çok sayıda oyu vermeyi taahhüt etmektedir (Şentürk, 2006). Özellikle nüfusun fazla olduğu yerlerde seçmenin kararını etkileyen birçok unsur bulunmaktadır. Yerel

yönetimlerin seçiminde halkın temel yanlışlıklardan biri adaya değil partiye oy verme alışkanlığıdır. Bundan daha da önemli olarak seçmenin çok zaman karar verirken, kendi çıkarını (yakınlarına iş garantisi, kaçak inşaata/gecekonduya müsamaha vb.) toplumun çıkarının üstünde görmesi yanlışlığı göze çarpmaktadır. Nitekim birçok kentte kurtarılmış bölge gibi duran, her türlü altyapıdan yoksun, imara aykırı ve hatta mülkiyet haklarına tecavüzle oluşan yapılarda sadece bunlara göz yuman kamu görevlilerini ve yöneticilerini sorumlu tutmak gerçekçi bir yaklaşım değildir. Tüm bu yanlışlıklar bir yana; seçmenler bazen *“Adam yiyor ama helal olsun, güzel de çalışıyor”* vb. yorumlarla yolsuzluk ve etik dışı davranışları faydacı bir yaklaşımla meşrulaştırmaya yeltenmektedir. Seçmen etik konusunda ne kadar hassas olursa siyasiler ve kamu görevlileri o ölçüde hassas olabilir. Siyasetteki ve kamudaki yozlaşma, aslında toplumsal yozlaşmanın siyaset ve kamusal alana da yansımalarıdır (Şentürk, 2006)

Yasalarla belirlenen sınırlar içerisinde yerel nitelikli hizmetleri, kendi sorumlulukları altında ve kendi organları eliyle yerel halkın çıkarları doğrultusunda düzenleme ve yönetme hakkı ve mükellefiyeti (Eryılmaz, 2000:123) bulunan yerel yönetimler, kararlarında ve faaliyetlerinde etik değerlere ve toplumun beklentilerine uygun şekilde davranmak zorundadırlar. Yerel rantın oluşumunda büyük rol oynayan yerel yönetimler ve özellikle belediyeler için, hizmet sunulan toplumun yapısını, temel ihtiyaçlarını ve önceliklerini tanımak, en kısa sürede ve istenen düzeyde bunlara cevap vermek, etik ve etkili yönetimin bir gereği olmaktadır. Yerel yönetimlerde, gerek seçilmiş ve gerekse atanmış tüm kamu görevlilerinin, kamu hizmetinin temel kurumsal ve etik değerlerini kavraması, benimsemesi ve bu değerlere göre davranması etkili ve başarılı bir yönetimin ön koşuludur. Belediyelerde kamu hizmeti etiğine dair ilke ve değerlerin içselleştirilip pekiştirilmesinden, iletilmesinden ve bu değerlerin hayata geçirilmesinden ise yöneticiler sorumludur (Emrealp, 1993:36).

1.4.3. Türkiye’de Belediye Düzeyinde Etik Algısına Dair Bazı Araştırmalar

Kılınç, Özgür ve Genç (2009) Türkiye’de 16 ilde (sekizi büyükşehir, altısı il merkezi, yirmidokuzu belde olmak üzere farklı büyüklükteki toplam 43 belediyede) imar ve planlama konusunda faal aktörlerle (yerel yönetimlerde çalışan planlılar, serbest çalışan planlılar, siyasiler, akademisyenler ve müteahhitler) bir anket çalışması yapmıştır. Araştırmada Türkiye’de planlama konusunda etik problemlerin kaynakları rant, belediye meclisinin yapısı, yasal yaptırım zayıflığı, ikili ahlak anlayışı, hızlı

kentleşme, yerel yönetimlerde çalışan plancının koşulları, bilirkişilik mekanizması ve imarlı arazi yetersizliği olmak üzere 8 başlık altında ele alınmıştır. Anket sorgulaması sonuçlarına göre etik sorunların kaynağı, yozlaşmaya yol açan unsurlar, planlama meslek etiği ve plancının değişen rollerini tartışarak sorunun boyutlarını ortaya koymaya ve geliştirilecek çözüm önerileri için altyapı oluşturmaya çalışılmıştır.

Güz ve Akçakaya (2009) yerel yönetimlerin kaliteli, hızlı, etkin ve yerel halkın talepleri doğrultusunda hizmet sunabilmesinde belirleyici bir faktör olan etik sorunu ve algılamalarının ortaya konulması amacıyla yerel yönetim çalışanlarının etik algılamalarını ölçmeye yönelik ampirik bir çalışma yapmışlardır. Araştırma alanı olarak konumu da dikkate alınarak Türkiye genelini temsil edebileceği düşüncesiyle Ankara seçilmiştir. Araştırma verileri Ankara Büyükşehir Belediyesi görevlileri ile yüzyüze görüşme tekniği ile derlenmiştir. Belediye görevlilerinin etik konusundaki uygulama, düşünce ve eğilimlerinin tespiti amacıyla etik kavramının tanımından, kurumda uygulanan etik ilkelere kadar farklı soruların yer aldığı açık ve kapalı uçlu 22 soruluk bir anket hazırlanmış ve uygulanmıştır. Katılımcıların büyük bir kısmı etik konusunu genel olarak adalet, samimiyet ve dürüstlük olarak algılamaktadır. Yine katılımcıların % 50'ye yakın bir kısmı etiği "görev bilincinin yerine getirilmesini sağlamak" olarak değerlendirdiği görülmüştür. Katılımcıların etik sorumluluktan anladığı % 68'lik bir oranla "görev ve sorumlulukların yerine getirilmesini sağlamaktır". Etik dışı davranışlarla ilgili soruyu katılımcıların yarısından fazlası "görevi kötüye kullanmak" olarak yanıtlamıştır. Bir diğer soruda katılımcılar % 38 oranında, etik ikilemler yaşadığı durumlarda kişisel etiği kurumsal etiğe tercih ettiğini belirtmiştir. Katılımcılara etik dışı davranışta bulunup bulunmadığı sorulduğunda % 74'lük bir kısmı "hayır" cevabı vermiştir. Kurumsal etik kurallarının bilinip bilinmediği ile ilgili soruya % 62 oranında olumlu cevap verildiği görülmektedir. Kurumun etik kurallarının ise ağırlıklı olarak amirlerden (% 42) ve meslek kuruluşlarından (%22) öğrenildiği ifade edilmiştir.

Yılmaz (2005) belediye yönetim anlayışında iş ahlâkı ve sosyal sorumluluğun nasıl değerlendirildiği, yöneticilerin iş ahlâkı ve sosyal sorumluluğa dönük tutumlarının tespiti, yöneticilerinin bakış açıları arasındaki farklılıkların incelemesi amacıyla yönelik bir çalışma yapmıştır. Araştırmanın örneklemini Adapazarı Büyükşehir ve Merkez Belediyesi orta kademe yöneticileri oluşturmuştur. Örneklem sayısı araştırma sınırlılıkları çerçevesinde yaklaşık olarak 62 belediye yöneticisidir. Belediye

yöneticilerine ilk olarak, hizmetlerin yapılmasında önemli gördükleri ahlâki değerlerin öncelikli durumları sorulmuş ve verilen cevaplara göre “dürüstlük ve doğruluk” en önemli görülen değerler olarak belirlenmiştir. Araştırmada öncelikli olarak ilk üç sırada yer alan “kişinin ahlâk anlayışı ve ahlâk değerleri”, “mali sorunlar ve baskılar”, “kişisel ve ailesel kazanç isteği” ve “aç gözlülük” gibi hususlar çalışanları ahlâki olmayan davranışa yönelten öncelikli nedenler olarak belirtilmiştir. İş ahlâkının değişmesinde ve yerleşmesinde birinci derecede önemli görülen faktör, “eğitim” faktörüdür. Bunu sırasıyla, “kurumsallaşma” (yani, ahlâki davranış modelinin belirlenmesi, eğitim programları, etik bir kurum kültürünün oluşturulması, sosyal denetim ve kayıtlar halkın şikâyetlerini belirlenmesi için görevlendirmeler ile hızlı iletişim ağlarının kurulması gibi faktörler), “zihniyet değişikliği” ve “yöneticilerin tutumu ve davranışları” izlemektedir. Araştırmada belediyelerin sürekli diyalog içerisinde bulunduğu yani alış-veriş içerisinde olduğu vatandaşlara, çevre ve topluma, çalışanlara, hükümete, özel ve kamu kuruluşları ile sivil örgüt kuruluşlarına karşı sosyal sorumlulukların önemli olduğu tespit edilmiştir. “Belediyenin menfaatleri ile vatandaşların menfaatleri çatıştığında belediyenin menfaatleri göz ardı edilmelidir”, ifadesine yöneticilerin katılmadığı saptanmıştır. “Belediyelerin vermiş olduğu hizmetlerin başarılı olup olmadığına vatandaşlar karar vermelidir”, ifadesine yöneticilerin tamamına yakınının katıldığı saptanmıştır. Öte yandan hizmetlerin sunulmasında halkın değerlerinin (kültür, inanç, gelenek gibi) dikkate alınması gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, ahlâki değer olarak sır yani gizli bilgilerin açıklanmaması ve toplumsal hastalık olan rüşvet faktörünün de alınmaması gerektiği bir kere daha ifade edilmiştir. Araştırma sonuçları belediye yöneticilerinin büyük bir çoğunlukla iş ahlâkı ve sosyal sorumluluk kavramını desteklediğini gösterse de, bunun uygulamaya yansıma derecesi ayrıca bir soru işareti olarak durmaktadır. Türkiye’de bu konudaki gerçek durumun da yeterince iyi olmaması endişeleri bir kat daha arttırmaktadır.

Örselli (2009) araştırmasında genel anlamda yerel yönetimlerde ve özel olarak belediyelerde kamu hizmeti sunan personelin davranışlarını yerel halkın gözüyle etik kapsamında değerlendirmeyi amaçlamıştır. Yerel halk tarafından belediyelerde etik olgusunun nasıl algılandığı, belediye personelinin hizmet sunumunda hangi etik kriterlere göre davranmaları gerektiği, belediye personelinin etik dışı davranışlara iten nedenler, belediyelerde etik olgusunun yerleşmesi için gereken değerleri belirleyebilmek için kapalı uçlu sorulardan oluşan bir anket, Konya il merkezinde tesadüfi örnekleme tekniği ile 302 kişilik bir gruba uygulanmıştır. “*Toplumun her*

alanında ve özellikle belediyelerde genel anlamda etik sorunların bulunduğuna ilişkin genel bir kanıya katılmıyorsunuz?” sorusuna % 89,7 oranında bir katılım olduğu görülmektedir. “Belediyeye bizzat işiniz düştüğünde bu işinizi nasıl hallediyorsunuz?” sorusunu katılımcıların % 45’i “normal prosedürleri” kullandığı, % 41’i ise aracı ve tanıdıklar vasıtasıyla iş gördüğü biçiminde cevaplamıştır. Belediye personelinin etik davranmasını sağlayan nedenlere ilişkin soruya verilen cevap ise % 60 civarında dürüstlük-doğruluk, kişinin ahlak anlayışı gibi kişisel ahlaki faktörler olurken, % 40 civarında bir oranda yasalar-yönetmelikler, kurumun itibarı gibi dışsal faktörleri işaret etmektedir. Belediye personelinin hizmet sunumunda etik davranmamaya iten nedenlere ilişkin soruda % 24 oranında verilen cevap “sistemden kaynaklanan nedenler” olurken, en düşük oran % 2,6 ile “iyiniyet ve duygusallık” faktöründe görülmektedir. Vatandaş gözüyle etiğin yerleşmesinde rol oynayan faktörler nelerdir sorusuna verilen cevaplarda, % 32,6 ile “zihniyet değişikliği” ve % 23,6 ile “yasaların uygulanması” en önemli faktörler olarak görülürken, % 1,9 oranıyla “cezai yaptırımlar” en son çare olarak görülmektedir.

Vatandaşların belediyelerle ilgili etik açıdan genel algılarını ölçmek amacıyla bazı önermeler verilmiştir. Bunlardan ilki “belediye çalışanları vatandaşların sorunlarını çözmek için çaba gösteriyor” önermesine vatandaşlar % 73,5 lik bir oranda olumlu ve kısmen olumlu görüş bildirmiştir. “Belediye çalışanları hizmet götürülen vatandaşlara güler yüzlü davranıyor” önermesine katılım % 85,5 oranında olumlu ve kısmen olumludur. “Belediye tarafından alınan kararlar vatandaşların çıkarını yansıtıyor” önermesine verilen tepki de % 60,3 oranında olumlu ve kısmen olumludur. “Belediye çalışanları işlerini yaparken dürüst davranıyor” önermesine % 33,5 olumlu, % 23,8 kısmen olumlu, %34,4 olumsuz yaklaşmaktadır. “Belediye personeli hizmet sunarken vatandaşların siyasi görüşlerine göre değil tüm vatandaşlara eşit mesafede hizmet veriyor” önermesine % 29, 5 olumlu, % 30,7 olumsuz görüş bildirmektedir. “Belediye, ihalelerde bazı şirketleri siyasi, ideolojik ya da maddi çıkar nedeniyle koruyup kolluyor” önermesinde ise % 40 oranında bir görüş bu etik dışı uygulamayı teyit etmektedir. “Belediye personelinin eğitim seviyesinin yükseltilmesi etik davranışların artmasını sağlar” önermesine olumlu katılım % 85,5 oranındadır. Yazar araştırma sonucu olarak; belediye personelinin hizmet sunumunda herkese eşit davranıyor izlenimi vermeye çalışsa da kaynaklardan faydalandırma konusunda kayırmacılık yaptığını, dolayısıyla araştırma alanı olan Konya Belediyesinde etik davranışların vatandaş gözüyle kurumsallaşmamış olduğu ileri sürmektedir.

İKİNCİ BÖLÜM: ARAŞTIRMAYA BAŞLARKEN

2.1.ARAŞTIRMA HAKKINDA

Bu bölümde tez çalışmasının konusu, araştırmanın amacı ve problemi, sayıtları, sınırlılıkları ile araştırmada sıklıkla kullanılan kavramların tanımları yer almaktadır.

2.1.1.Araştırmanın Konusu

Son yıllarda kamu yönetiminde yozlaşma, kayırma ve verimsizlik gibi faktörlerin ciddi sorunlar olarak hissedilmesi nedeniyle yönetsel etik daha çok tartışılan ve dikkat sarf edilen bir konu haline gelmiştir (Uluğ, 2009:3).

Kamu hizmetinde etik kavramı, kamu hizmetinde etik değerlerin önemsenmesi ve kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini yerine getirirken uymak zorunda oldukları ilke ve kurallar bütünü olarak ifade edilebilir. Kamu görevlilerinin etik ilke ve kurallar dışındaki davranış ve uygulamaları ise “*yolsuzluk*” olarak nitelendirilmektedir (Öktem ve Ömürgönülşen, 2009).

Kamu yönetimi sisteminin en önemli öğelerinden biri hatta temel ögesi şüphesiz ki, o ülkede yaşayan vatandaş topluluğu olan halktır (Eryılmaz, 2007:8-9). Kamu hizmetlerinin muhatabı olan halkın bireysel olarak aynı zamanda birer sokak bürokrati gibi bu hizmetlerin denetleyicisi rolünü üstlenmeleri kamuda yaşanan yolsuzluk ve etik dışı uygulamaları azaltmak bakımından oldukça önemlidir (Kılavuz, 2002:264). Yolsuzlukların önlenilmesinin temel koşullarından biri de hem toplumsal hem de profesyonel sosyalizasyon süreci içinde vatandaşlar tarafından benimsenen etik kurallar oluşturmaktır (Ömürgönülşen ve Öktem, 2005:42).

Etik ilke ve standartları oluşturmak kamu hizmeti sürecindeki yolsuzlukları engelleme çabasının sadece başlangıç noktasıdır. Kaldı ki, etik davranışı oluşturmak için yasa ve yaptırımlar tek başına yeterli değildir; vatandaşların desteği olmadan kamu görevlileri yolsuzluk, rüşvet vb. etik dışı davranışlarını sürdürebilir. Bruce (1994) yaptığı araştırmada yüksek beklentileri olan vatandaşların yüksek etik standartları olan yönetime katkı sağladığı sonucuna ulaşmıştır. Bu bakımdan, asıl mesele kamu hizmetini sunan kamu görevlileri ile bu hizmetlerden yararlanan vatandaşların etik kural, ilke ve standartlara ilişkin algı ve tutumlarının örtüşmesini sağlamaktır. Ne var

ki, alan yazın incelendiğinde etik ilke ve değerler ile yozlaşma ve yolsuzluk kavramlarının toplumda farklı bireyler için farklı anlamlar ifade ettiği görülmektedir.

Bu bağlamda Malec (1993:14) halkın yozlaşma ve yolsuzluğa karşı tutumu konusunu incelediği çalışmasında, Arnold Heidenheimer (1970)'in yozlaşmayı “siyah”, “beyaz” ya da gri olarak üç sınıfa ayırdığını aktarmaktadır. Siyah yozlaşma, hem halkta hem de kamu hizmeti verenlerde nefret uyandıran ve cezalandırılması gereken eylemlerdir. Beyaz yozlaşma, hem halk hem de yetkililer tarafından etik dışı sayılan fakat cezalandırılmayı gerektirmeyen eylemlerdir. Gri yozlaşma ise, bir eylemin sadece bir grup tarafından etik dışı diğer bir ifade ile yozlaşmış kabul edilmesi durumudur. Tutumlardaki böylesi dikkat çekici değişkenliğin anlamı şudur: *“Bir vatandaş, bilim insanı veya kamu görevlisi için etik dışı olan bir durum, bir başkası için sadece siyasi, bir üçüncü kişi için takdir hakkını kullanma olarak nitelenebilir”*. Eğer bir toplum belli davranışları etik dışı tanımlıyor ve yasal sistem de bu tanımlı destekliyorsa etik standartları etkin olarak uygulamak mümkündür. Buna karşılık eğer toplum belli yoz (etik dışı) davranışları etik olarak tanımlıyorsa yasal sistem etik davranış standartlarını hayata geçirmekte başarılı olamaz.

Rundquist ve arkadaşları (1976 ve 1977'den akt. Malec, 1993:23) *“seçilmiş temsilcilerin etik dışı davranışlarının farkında olmak, seçmenlerin davranışlarını nasıl etkilemektedir?”* sorusuna yanıt aradıkları çalışmalarında vatandaşların dürüst yönetimden çok başka şeyleri daha yoğun olarak tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Vatandaşlardan bir tercih yapmaları istendiğinde yozlaşmış (etik dışı) ama onlara göre diğer hususlarda *“doğru”* olan kamu görevlisini, yozlaşmamış (etik) ama onlara göre *“yanlış”* olan kamu görevlisine tercih etmekte, kısacası etik dışı (yozlaşmış) olan memuru destekleme eğilimi göstermektedirler. Dolayısıyla alan yazın, yozlaşma kavramının farklı kişiler için farklı anlamlar ifade ettiğini açıkça göstermektedir.

Türkiye’de etik yönetimin uygulanabilirliğine ilişkin çalışmalarında Ömürgönülşen ve Öktem (2005), Türk Kamu Yönetiminin bürokratik yozlaşma ve yolsuzlukla mücadelede yasal, kurumsal ve kültürel boyutlar açısından güçlü ve zayıf yönlerini tartışmaktadırlar. Yazarlara göre kamu hizmeti etiğinde kamu görevlilerinin vicdanları veya birtakım yasal-yapısal önlemlerin yanı sıra yönetimin kültürel boyutunun da göz önünde tutulması gerekmektedir. Dolayısıyla önemli olan yasal-yapısal önlemler ve kültürel-davranışsal çabaların bir sonucu olarak toplumda etiğe dayalı bir anlayış

yaratabilmektir. Söz konusu etik temelli anlayış için de toplumda kamu hizmeti etiğine dair ortak bir algı oluşturmak gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Bazı araştırmalar (Goodsell, 1994 ve Lewis, 1990) kamu yöneticileri ve kamu görevlileri ile sıradan vatandaşların görece affettikleri önem değişmekle birlikte, aynı temel etik değer ve bakış açılarını paylaştığını gösterse de bireylerin günlük yaşantılarında kendi doğru ve yanlışları, farklı ahlak anlayış ve algıları olduğu da bir gerçektir. Bir vatandaşın etik olarak algıladığı ve onayladığı bir kurumu, yönetimi ya da uygulamayı bir diğeri kendi etik anlayışına göre etik dışı ve yozlaşmış olarak değerlendirebilmektedir. Kamu hizmeti gibi tüm toplumu ilgilendiren konulara etik açıdan farklı yaklaşımlar yozlaşma ve yolsuzluk tehlikesini potansiyel olarak taşımaktadır. Bu noktada akla şu soru gelmektedir: *“Vatandaşların kamu hizmeti etiğine dair algıları hangi faktörlerden etkilenmektedir?”*. Bu sorunun cevabından elde edilebilecek verilerin yukarıda sözü geçen ortak etik algısı ve anlayışının gerçekleştirilebilmesi için yol gösterici olabileceği düşünülmektedir.

“Toplumdaki kamu hizmeti etik algısının mevcut durumunu vatandaşların gözünden incelemek ve vatandaşların kamu hizmeti etiğine dair algılarını etkileyen faktörleri belirleyebilmek” temel amacı ile başlanan bu çalışmanın, belediyeler düzeyinde yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Çünkü kamu yönetimi sistemi içinde halka en yakın yönetim birimi olan yerel yönetimler diğer yönetim birimlerine göre toplumla daha sıkı ilişki ve iletişim içinde olan kuruluşlardır. Yerel nitelikli hizmet sunmalarının yanı sıra demokrasi ve kalkınmaya da öncülük etmesi beklenen yerel yönetimlerin etik olmayan yönetsel uygulamalarla sıkça kamuoyunun gündemine geldiği bir gerçektir. Nitekim, Treisman (2000:407)'in da belirttiği gibi halkla kişisel ve samimi ilişkilerin etkisiyle yerel yönetimler, yolsuzluk ve etik dışı davranışlara merkezi yönetimlerden daha hassas ve yatkındırlar. Yerel yönetimler ve özellikle de belediyeler söz konusu olduğunda toplumda genel algı ve kanının belediye düzeyinde yaşanan etik dışı uygulama ve yolsuzluklar olduğu söylenebilir. Son zamanlarda yapılan birçok araştırma da (Adaman vd., 2001, s.131; TÜSİAD, 2002; TEDMER, 2007; Eurobarometre, 2008) halkın belediyelere güveninin düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Bunun temel nedeni, genel olarak belediyelerin etik dışı ve yozlaşmış kurumlar olarak algılanmasıdır. Dolayısıyla bu noktada şu soruların cevaplanması gerekmektedir: *“Belediyeler vatandaşlar tarafından hangi davranış, ilke, değer ve*

standartlar açısından etik ya da etik dışı algılanmaktadır? Halkın belediyelere ilişkin etik algılamalarına etki eden faktörler nelerdir?

Yukarıdaki açıklamalar ışığında bu tez çalışmasının konusu, Türk kamu yönetiminde vatandaşların (seçmen niteliğine sahip) halka en yakın yerel yönetim birimi olan belediyeler hakkında kamu hizmeti etiği bağlamında sahip olduğu algılara etki eden faktörlerdir.

2.1.2. Araştırmanın Amacı ve Problemi

Günümüz toplumunda bireylerin farklı değerlerinin kamu yönetimlerinin değerleri ile ortak bir paydada buluşması kamu hizmetlerin amaçlarına ulaşması bakımından önemlidir. Son zamanlarda sıkça telaffuz edilen etik kavramı da, kamu hizmetinde tutarlı bir değerler kümesi ve ahlaki bütünlük oluşturmanın anahtarı olarak görülmektedir. Ne var ki neyin etik davranış olup olmadığı konusunda keskin bir tanımlama yapmak da mümkün görünmemektedir. Ancak kamu hizmetinde etik eylem ve davranışların kamu yöneticileri, kamu görevlileri, siyasiler ve vatandaşların değerlerinden etkilendiğini söylemek mümkündür. İşte bu araştırmanın amacı da vatandaşların belediye yöneticileri ve çalışanlarının eylem ve davranışlarını etik çerçeveden nasıl algıladığını anlayabilmek, kamu hizmetine ilişkin etik algısında hangi ilke, norm ve değerlerin öne çıktığını belirleyebilmektir. Özetlemek gerekirse, bu tez çalışmasının temel amacı seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer ve standartlar bağlamında hangi düzeyde algılara sahip olduğunu ve söz konusu algılarda hangi faktörlerin etkili olduğunu belirleyebilmektir.

Bu amaç doğrultusunda araştırmanın temel problem cümlesi şudur:

“Ankara’daki seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları ve bunu etkileyen faktörler nelerdir?”

Temel araştırma sorusuna ek olarak şu sorulara da cevap aranmaktadır; “Seçmenlerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, ikamet edilen belediye, ikamet süresi, siyasi eğilim ve gelir düzeyi gibi demografik nitelikleri vatandaşların etik algısını nasıl etkilemektedir?”

(1) Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile yaş faktörü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

- (2) Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- (3) Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile medeni durum faktörü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- (4) Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile eğitim durumu faktörü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- (5) Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile ikamet süresi faktörü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- (6) Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile siyasi eğilim faktörü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- (7) Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile ikamet edilen ilçe faktörü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- (8) Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile gelir faktörü arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Pops (1994), kamu görevlileri ve yöneticilerinin ahlaki zorunluluklar kadar yasa ve hukuktan kaynaklanan haklar, ödevler ve kuralları da gözetmek zorunda olduklarını kaydetmektedir. Dolayısıyla, kamu yöneticileri siyasi rolü ve içinde bulunduğu şartlar gereği genellikle ivedi olarak sonuçlarla ilgilenmektedir (Pops, 1994:160). Ancak, kamu örgütlerinin varlığını sürdürmesi ve gelişmesi için verimli çalışmak zorunda olduğu ve iyi sonuçlar elde ederek bu amaçlara ulaşmak için de teleolojik etik yaklaşımından faydalanılması gerektiği de ortadadır. Öte yandan kamu yöneticilerinin güce ve başarıya duydukları ihtiyaçtan dolayı amaçlarına ulaşmak için sonuç odaklı çalışmayı tercih ettikleri söylenebilir (Pops,1994:160). Kısacası, Pops (1994:161)'a göre deontolojistler için bile sonuçlar oldukça önemlidir.

Öte yandan kamu yöneticileri ve görevlileri ile seçmenler arasındaki çıkar ilişkisi, kamu yönetiminde ve özellikle yerel yönetimlerde yaşanan yozlaşma ve etik dışı davranışların başlangıç noktası sayılabilir. Söz konusu çıkar ilişkisi yerel kaynakları yağmalama ve rant sağlama kavgasına dönüşmekte, kamu yararını ön planda tutmak, erdem, dürüstlük gibi ahlaki değerler giderek aşınmaktadır. Tüm bu yanlışlıklar bir yana; seçmenler bazen *“Adam yiyor ama helal olsun, güzel de çalışıyor”* vb. yorumlarla hizmet için her yolu ve yöntemi mubah gören yönetimi hoş görmekte; yolsuzluk ve etik dışı davranışları faydacı bir yaklaşımla meşrulaştırmaya yeltenmektedir. Hâlbuki seçmenler etik konusunda ne kadar hassas olursa siyasiler

ve kamu görevlileri de o ölçüde hassas olabilir. Siyasetteki ve kamudaki faydacı zihniyetten kaynaklanan yozlaşma, aslında toplumsal yozlaşmanın siyaset ve kamusal alana da yansımalarıdır (Şentürk, 2006). Bu bakımdan son olarak “seçmenlerin gözünden belediye görevlilerinin faydacı (teleolojik) etik anlayışına ilişkin algıları nasıldır?” sorusuna cevap aranacaktır.

2.1.3.Araştırmanın Sayıltıları

Araştırmanın sayıltılarından biri insanların karar ve davranışlarının sahip olunan etik ilke ve değerlerden etkilendiğidir. Bir diğer sayıltı, etik değerlerin elle tutulup gözle görülemeyeceği, ancak tutumlar, davranışlar, tercihler, karar verme süreçleri ve eylemler yoluyla açığa vurulduğu zaman gözlemlenebileceğidir. Bir başka sayıltı ise insanların bazen etik değerleri hakkında söylediklerinin eylemlerine yansiyandan daha doğru olduğu, insanların davranışları ile sürekli kendilerini yalanlasalar da sözleriyle doğruyu ifade ettikleridir (Kluckhohn, 1957:406’dan akt. Van der Wall ve deGraaf, 2007:51). Son olarak, katılımcı sayısının faktör analizi için yeterli olacağı varsayılmaktadır.

2.1.4.Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu tez çalışmasının coğrafi kapsamı Ankara anakent alanında yer alan dokuz ilçe belediyesidir (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pursaklar, Sincan ve Yenimahalle). Örnekleme kümesini 18 yaş ve üzerinde, seçmen niteliği (yasa gereği asker, mahkum vb. olmamak) taşıyan vatandaşlar oluşturmaktadır. Tez çalışmasına birincil verileri sağlamak için oluşturulan anketin katılımcılara uygulaması ve verilerin toplanması 2012 yılı Mayıs-Eylül ayları arasında beş aylık bir zaman zarfında tamamlanmıştır.

2.1.5.Araştırmada Kullanılan Kavramların Tanımları

Etik (Ethics): Etik, insan davranışlarını var olan ahlaksal değerler açısından araştıran felsefe disiplinidir (Pieper, 1999:29).

Kamu Hizmeti Etiği (Public Service Ethics): Kamu görevlilerinin örgüt bağlamındaki meselelerle ilgili kararlarında etik standartları yorumladığı ve kararlarından kişisel ve profesyonel olarak sorumlu olduğu bir süreçtir. Bu tanımdaki iki bileşenden ilki yöneticiye yol gösteren etik standartlar (içerik bileşeni), ikincisi de

yöneticinin doğru eylemde bulunabilmek için etik kararları yorumlama ve belirlemeye ilişkin yöntem oluşturmalarıdır (süreç bileşeni) (Denhardt, 1988:26).

Kamu Görevlisi (Public Servant): Devletin siyasal yapısını oluşturan (yasama ve yürütme) organlarındaki görevliler ile özel hukuk hükümlerine tâbi olarak çalışan işçiler ve ödevliler dışındaki kamu görevlileridir (Kanlıgöz, 2009:195)

Seçmen: On sekiz yaşını dolduran, seçme ve halk oylamasına katılma hakkına sahip olan her Türk vatandaşı seçmendir. Bununla birlikte Kanuna göre silahaltında bulunan erler, onbaşılar ve kıta çavuşları, askeri öğrenciler, ceza infaz kurumlarında hükümlü olarak bulunanlar, kısıtlı olanlar ve kamu hizmetinden yasaklı olanlar seçmen niteliği taşımazlar⁶.

Yolsuzluk: Kamu görevlilerinin etik ilke ve kurallar dışındaki davranış ve uygulamalarıdır (Öktem ve Ömürgönülşen, 2009).

2.2. ARAŞTIRMANIN MODELİ VE YÖNTEMİ

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, ölçme aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde izlenecek yol ve araştırmanın sunuş sırasına yer verilmektedir.

2.2.1. Araştırma Modeli

Değerlerin kamu yönetiminin ruhu olduğunu belirten Frederickson (1994:32) kamu yönetiminde etik çalışmalarını genel olarak, hukuka bireysel bağlılık, dürüstlük, profesyonel etik kodlara uymak, rejim değerleri ve anayasal ilkelere bağlılık gibi değerlerin karakterize ettiğini ileri sürmektedir.

Frederickson (1994:33)' a göre kamu yönetiminde yer alan etik araştırmalarında ağırlıklı yaklaşım pozitivist, rasyonel ve ampirik araştırmalardır. Pozitivizmde bilgi doğal olgular ve bu olguların özelliklerine dayanmaktadır. Söz konusu özellikler ve aralarındaki ilişkiler fiziksel duyularla gözlenebilir ve derlenebilir. Pozitivist yaklaşımda hem fiziki hem de sosyal dünyanın açıklanabilir düzen veya kaos durumları vardır. Ampirizm dünyevi bilginin duyular yolu ile elde edilebileceği ya da edilmesi görüşüdür. Rasyonalizm yaklaşımına göre ise tek başına akıl varlıkların bilgisini ve eşyanın

⁶ 298 sayılı ve 26.04.1961 tarihli "Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun" md. 6 ve md.7.

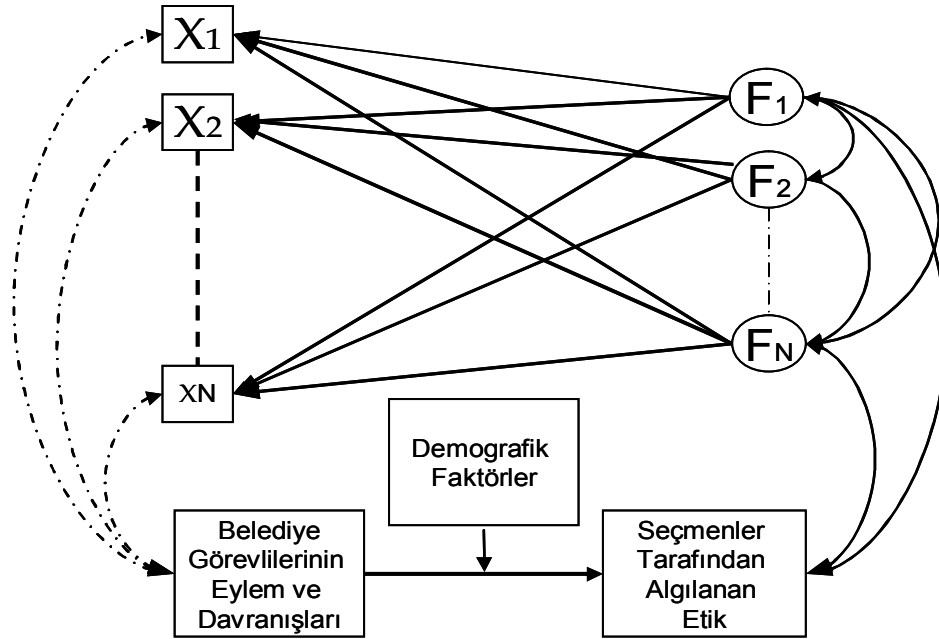

doğasını keşfedebilir. Pozitivizm, rasyonalizm ve ampirizm bir arada günümüz bilim ve araştırma faaliyetlerine yol gösteren bilgi kuramı veya epistemolojiyi oluşturmaktadır. Dolayısıyla eğer bir fiziksel veya sosyal olgu gözlenebiliyor, tanımlanabiliyor ve doğrulanabiliyor ise söz konusu olgu hakkında bilgi elde edilebilir demektir. Ancak bu bilginin inanç, değerler ve tercihlerden farklı olması kamu yönetimi ve özellikle de etik konusundaki çalışmalar açısından pozitivizmin kritik bir yönüdür. Nitekim son yıllarda bu pozitivist yaklaşımın ciddi ölçüde eleştirilere maruz kaldığı görülmektedir. Pozitivist-rasyonalist-ampirik yaklaşımın nesnellik varsayımına post-pozitivist yaklaşımın eleştirisi hukuk, kurallar, örgütler ve devlet gibi sosyal yapıların insan bilincinden bağımsız olamayacağıdır. Bu görüşe göre her gerçeklik sosyal olarak inşa edilmiştir ve bu nedenle “objektif gerçeklik yoktur ki keşfedilmeyi beklesin” (Frederickson, 1993, s.257).

Bu araştırmanın amacının “*Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısını etkileyen faktörlerin belirlenmesi*” olduğu daha önce belirtilmişti. Bu bağlamda yöneldiği amaç bakımından araştırma için “*betimleyici*” denilebilir. Çünkü amaç belli değişkenler arasındaki sebep-sonuç ilişkisini belirlemek değil, belli bir durumda var olan değişkenleri tanımlamak, açıklamak ve bu değişkenler arasında var olduğu değerlendirilen ilişkiyi ortaya koyabilmektir. Betimleyici araştırma türünde “*mevcut durum nedir*” sorusuna yanıt aranır. Bunun yanı sıra araştırma kullanılacak teknik (gözlem, mülakat, anket vb.) bakımından uygulamalı bir alan araştırması olarak nitelenebilir. Bilindiği gibi uygulamalı (nicel) araştırma, bir olay, olgu veya konu ile ilgili verilerin alandan çeşitli tekniklerle (gözlem, deney, mülakat, anket vb.) toplanarak yapılan kapsamlı bir çalışmadır.

Etiği insanın eylemlerinin doğru veya yanlış olduğunu belirleyen birtakım standartlar olarak tanımlayan Bowman (1981:61; 1983:72)’a göre yönetsel etik, örgüt veya yönetimin üyelerinin ahlaki davranışlarını yönlendiren birtakım kurallar olarak görülebilir. Kernaghan (1993:16) ise kamu hizmeti etiğini, kamu yönetiminde doğru davranışın ilke ve standartları olarak tanımlamaktadır. Ayrıca kamu görevlilerinin eylem ve davranışlarına yön veren sadece yasa, kural, emir gibi zorlayıcı dışsal etkenler değil aynı zamanda içselleştirilmiş ilke, değer ve tutumlardır (Cooper, 1998:156-169). Dolayısıyla kamu hizmeti etiğine ilişkin yapılan çeşitli değerlendirmelerde yer alan ilke, kural, standart ve değerlerin kamu yönetimi ve görevlilerinin eylem ve davranışlarına yön verdiğini söylemek yanlış olmayacaktır.

Kamu hizmeti etiği bağlamında seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısını etkileyen faktörlerin ($F_1...F_N$) belirlenmesi amacıyla yürütülen bu çalışmanın modeli Şekil 1'de görülmektedir.

X: Kamu hizmeti etiği ile ilgili değişkenler (ilke, norm, değer ve standartlar)

F: Analiz sonucu elde edilen faktörler

Şekil 1. Araştırmanın Modeli

2.2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini Ankara İli anakent alanında yer alan İlçe Belediyeleri oluşturmaktadır. Ankara'nın, öğrenci ve memur kenti olarak Türkiye'nin her yerinden göç alması, çeşitli üniversite ve kurumları ile önemli bir kültür ve eğitim merkezi olması ve en önemlisi başkent niteliği ile politika ve bürokrasinin kalbinin attığı yer olması nedeniyle araştırmanın amacına uygun bir evren olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca araştırmacının deneklere ulaşım kolaylığı da Ankara ilinin seçiminde tercih sebebi olmuştur.

Örnekleme tekniği, daha büyük bir gruba ilişkin bir olay, durum ya da çıktıları tahmin edebilmek veya kestirebilmek için daha büyük bir gruptan (evren) daha az bir kısmı

(örneklem) seçme sürecidir (Kumar,1999:148). Örneklem ise, bir evrenden belli kurallara göre seçilen ve seçildiği evreni temsil yeterliği kabul edilen küçük kümedir. Bilimsel araştırmalar çoğunlukla örneklem kümeler üzerinde yapılır ve elde edilen bulgular ilgili evrenlere genellenir (Karasar, 2005:110-11). İyi bir örneklem, araştırma evreninin minyatür bir sürümüdür (Fink, 1995:1). Bu tez çalışması için belirlenecek örneklem için seçilen örneklem tekniği ve örneklem büyüklüğüne kısaca değinmek gerekmektedir.

Bir araştırma evreninden örnek seçmek üzere başvurulabilecek teknikler olasılıklı ve yargısal (olasılıklı olmayan) olmak üzere iki ana kümede toplanmaktadır. Bu tekniklerden ilkinde örneklem seçimi olasılık ilkesine dayanırken, ikincisinde örneklem seçme işlemi araştırmacının bilinçli kararına göre yapılmaktadır (Sencer ve Sencer,1978:453; Nachmias ve Nachmias, 1981:298). Uygulamadan kaynaklanan zorunluluklar, rastgele örneklemeye imkan vermiyorsa, örneklemin temsil yeteneği başka yollarla sağlanmaya çalışılır. Bu durumda başvuru yol genellikle yargısal örneklem tekniğidir (Sencer ve Sencer,1978:481). Bu tür örneklem tasarımında araştırma örnekleminde elemanların seçimi için olasılık kuramı izlenmez. Yargısal örnekleme, bir araştırma evrenindeki elemanların sayısı bilinmediği ya da bireysel olarak belirlenemediği durumlarda kullanılır. Bu durumlarda elemanların seçimi başka hususlara dayanır (Kumar,1999:160).

Bu araştırma için seçilen örneklem tekniği yargısal örneklem tekniklerinden biri olan "*kota örnekleme*"dir. Kota örneklemesine yönelten temel düşünce araştırmacının örneklem evrenine ulaşabilme kolaylığıdır. Bununla birlikte araştırmacı evren nüfusunun yaş, cinsiyet gibi bazı belirgin özellikler tarafından yönlendirilir. Eğer bir yerden seçilen kimse görünür özellikleri ile araştırma konusuyla ilgiliyse örneklem için uygundur ve kişiye araştırmaya katılıp katılmayacağı sorulur. Bu işlem araştırmacı belirlediği katılımcı sayısına (kota) ulaşmaya kadar sürdürülür (Kumar,1999:160).

Bu tez çalışmasında kotalı örneklem tekniğinin tercih edilmesinin nedeni deneklerin belediye yönetici ve çalışanları ile doğrudan iletişimde bulunarak hizmet almış olmalarının gerekliliğidir. Aksi halde belediye görevlileri ile yüz yüze muhatap olmamış ve hizmetlerden doğrudan faydalanmamış bir vatandaşın kamu hizmeti etiği konusunda vereceği cevapların geçerliliği ve güvenilirliği şüpheli olacaktır.

Bir diğer husus da örneklemin büyüklüğüdür. Bu tez çalışmasının amacı seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer ve standartlar bağlamında nasıl algılara sahip olduğunu ve söz konusu algılarda hangi faktörlerin etkili olduğunu belirleyebilmektir. Dolayısıyla araştırmanın amacı gereği toplanan verilerin faktör analizine tabi tutulması planlanmıştır. Faktör analizinde örneklemin, ilişkilerin güvenilir bir şekilde kestirilebilmesini sağlayacak büyüklükte olması önemlidir. Bu bakımdan faktör analizinin başarılı sonuçlar verebilmesi için, gözlenen birey sayısının, değişken sayısından fazla olması gerekmektedir. Araştırmacılar genel olarak gözlem sayısının 50'nin altında olduğu örnekleme faktör analizinin yapılmamasını, özellikle faktörler güçlü ve belirgin olduğunda ve değişken sayısı fazla büyük olmadığında, 100 ve üzerinde bir örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu belirtmektedir. Ancak, Comrey ve Lee (1992'den akt. MacCallum vd. 1999:84) faktör analizinde yeterli örneklem sayısı (N) için kabaca şöyle bir ölçek öne sürmüşlerdir: 100 = zayıf, 200 = idare eder, 300 = iyi, 500 = çok iyi, 1,000 ve üzeri: mükemmeldir. Bu bakımdan bu tez çalışmasında örneklem kümesi olarak evrene dahil olan dokuz ilçe belediyesinden yüzer kişi, toplamda dokuz ilçeden dokuzyüz kişilik bir kota planlanmıştır.

2.2.3.Verilerin Toplanması

Yönetmelik etik araştırmaları için pozitivist yaklaşım kapsamında başlıca beş araştırma ve veri toplama tekniğinden söz edilebilir. Bunlardan ilki ve en eski teknik anket veya alan araştırmalarıdır. İkinci araştırma tekniği, genellikle katılımcıların hipotetik etik ikilemlerini içeren deneylerdir. Üçüncü teknik katılımcılarla yüz yüze görüşme olan mülakat tekniğidir. Dördüncüsü, suç kayıtları, etik ihbar raporları vb. verileri kullanmak, beşinci teknik ise örnek olaylardan faydalanmaktır (Frederickson, 1993:256; 1994:34)

Frederickson (1994:34) kişisel anketlerin yönetmelik etik araştırmalarında daha çok tercih edildiğini ve bu tekniğin oldukça çeşitli ve zengin bir bilgi birikimi sağladığını belirtmektedir. Yazar ayrıca bu tekniğin bilgi toplamada tamlik ve kolaylık, istatistik analiz ve anlamlandırma testlerinde kesinlik, değişkenleri kontrol edebilme imkânı gibi avantajları olduğunu eklemektedir. Buna karşılık şu dört önemli dezavantajı da hatırlatmaktadır: 1)anketlerden elde edilen bulgular o anlıktır (snapshot), 2) anketler yönetmelik etikten çok davranışa ilişkin görüş ve tutumları temsil etmektedir, 3)

görüşlerin nedenlerini açığa çıkarmaz, 4) değişen durumlara bağlı farklılıkları hesaba katmaz.

Bu tez çalışmasında kavramsal çerçeve oluşturulurken alan yazın taraması yapılmak suretiyle ikincil veri kaynaklarından yararlanılmıştır. Araştırma problemine ilişkin birincil veriler ise kavramsal çerçeveden hareketle oluşturulan anketlerin, belediyeden hizmet alan toplam 900 katılımcıya uygulanması yoluyla derlenmiştir. Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısına etki eden faktörleri belirlemeye yönelik hazırlanan anket, Ankara anakent alanında yer alan dokuz ilçede (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pirsaklar, Sincan ve Yenimahalle) yüzer kişi olmak üzere, toplam dokuz yüz katılımcıyla uygulanmıştır. (Ek-A1'deki haritada ilgili İlçelerin Ankara anakent alanındaki konumları, EK-A2'de ise sözkonusu ilçelerdeki 2009 yılı yerel seçim sonuçları sunulmuştur).

Anketin uygulanma safhasında ilgili belediyeden hizmet alan vatandaşlara ankete katılmak isteyip istemedikleri sorulmuştur. Katılıma olumlu tepki verenlere anket formu elden verilmiş ve herhangi bir müdahalede bulunulmadan doldurmaları beklenmiştir. Bu işlem beş aylık bir süre zarfında, yukarıda adı geçen her bir ilçede belediyenin çeşitli birimlerinden birebir hizmet alan ve ankete katılma konusunda gönüllü olan vatandaşların toplam sayısı 900 (faktör analizi gereği kota olarak belirlenen katılımcı sayısı) olana kadar sürdürülmüştür.

2.2.4. Ölçme Aracı

Değerlerin elle tutulup gözle görülemeyeceği, ancak tutumlar, davranışlar, tercihler, karar verme süreçleri ve eylemler yoluyla açığa vurulduğu zaman gözlemlenebileceği hususunda geniş bir mutabakat söz konusudur. Dolayısıyla anket ve mülakatlarda sadece tek bir değeri ifade eden cümleler kullanmak genel değer kalıplarını anlamak için uygun bir yöntem olmaktadır. Kluckhohn (1957:406'dan akt. Van der Wall ve deGraaf, 2007:51) insanların bazen değerleri hakkında söylediklerinin eylemlerine yansıyandan daha doğru olduğunu ileri sürmektedir. Yazara göre aslında insanlar davranışları ile sürekli kendilerini yalanlasalar da sözleriyle doğruyu ifade etmektedirler. Sonuçta sözlerin kendisi de bir davranış biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır (Van der Wall ve deGraaf, 2007:51). Dolayısıyla etik değer algısına etki eden faktörleri belirlemek amacıyla yürütülen bu tez çalışmasında faktör analizine veri

sağlamak maksadıyla araştırma tekniği olarak anket tekniğinin kullanılmasının bu araştırmanın amacına uygun olacağı değerlendirilmiştir.

Bu maksatla kamu hizmeti etiğine ilişkin yapılan alan yazın taraması ve oluşturulan kuramsal çerçeveye dayalı bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formunun bir örneği Ek-B'de sunulmuştur. Anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde belediye görevlilerinin ahlakiliği ve kamu hizmeti etiği ile ilgili eylem ve davranışlarına ilişkin ilke, norm, değer ve standartları temsil eden ifadeler yer almaktadır. Anket formunda yer alan söz konusu ilke, değer, norm ve standartlar kamu hizmeti etiğine ilişkin kitap, dergi, makaleler ile ASPA vb. kamu kurumları ve OECD, UN ve AB gibi uluslar arası kuruluşların etik kodlarından derlenmiştir. İlk başta yetmiş yakın maddeden oluşan etik ilke ve değerler listesi uzman görüşleri de alınarak kamu hizmeti etiği ile doğrudan ilişkili olduğu düşünülen 32 maddeye indirgenmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde ise katılımcıların demografik niteliklerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Tutumların ölçülmesinde sıklıkla kullanılan tekniklerden biri Likert'in "dereceleme toplamlarıyla ölçekleme" tekniğidir. Likert tipi tutum ölçeklerinde; kişilere tepkide bulunacakları çeşitli ifadeler verilerek, kişilerden her ifadeye ne ölçüde katılıp katılmadıklarını dereceler içinde belirtmeleri istenir. Bireylerin tutum ölçüleri, ölçekte yer alan ifadelerle verdikleri tepki dereceleri toplamından oluşur. Bu tez çalışması için oluşturulan ankette yer alan her bir ifade için katılımcılardan bir seçmen olarak ikamet ettiği ilçede kendisine hizmet sunan belediye görevlilerinin ahlakiliği ve kamu hizmeti etiği ile ilgili eylem ve davranışları hakkındaki tutumunu belirtmesi istenmektedir. Anketteki ifadeler "tamamen katılıyorum (5)", "katılıyorum(4)", "orta derecede katılıyorum(3)", "katılmıyorum(2)", "kesinlikle katılmıyorum(1)" olmak üzere beşli Likert ölçeği ile derecelendirilmiştir. Likert ölçeğinde, derecelenmeler toplamı esas alınır ve hesaplamalar ölçekte derece belirten seçeneklere verilen puanlarla yapılır. Fakat "kararsızım/ fikrim yok" ve benzeri sözcükler, derece değil kararsız olma durumu, fikri olmama durumu gibi bir durum belirtir. Bu sözcükler, bu durumların herhangi bir derecesini belirtmezler. Bu sözcükler yerine kullanılması uygun olan ifade; "yansızım, ortadayım, nötrüm, iki uca da eşit uzaklıktayım, orta derecede katılıyorum / katılmam" anlamları veren "orta" sözcüğüdür. Dolayısıyla bu tez için oluşturulan ankette de tutum derecesini belirten ifadelerde "kararsızım/ fikrim yok" vb. ifadelerden özellikle kaçınılmış ve "orta düzeyde katılıyorum (3)" ifadesi kullanılmıştır. Katılımcılardan anketteki her bir ifadeyi dikkatlice okumaları ve o ifadeye ne derece katılıp

katılmadığını işaretlemesi istenmektedir. Anketin ikinci bölümünde ise katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durumu, eğitim durumu, bulunduğu ilçe, ikamet süresi, siyasi eğilimi ve aylık ortalama gelir düzeyi gibi demografik niteliklerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Tablo 6.Cronbach- α İç Tutarlılık Güvenirliliği Testi Sonuçları

		N	%
	Valid	50	100.0
Cases	Excluded ^a	0	.0
Total		50	100.0

Güvenirlik İstatistikleri

.Cronbach's Alpha	N of Items
.972	32

Bu tez çalışmasına veri toplamak için oluşturulan anket güvenilirlik ve geçerlik bakımından da gözden geçirilmiştir. Bilindiği gibi bir ölçme aracının duyarlı, tutarlı ve kararlı ölçme sonuçları verebilmesi dolayısıyla güvenilir olması oldukça önemlidir. Güvenirlik, bir test veya ankette bulunan soruların birbirleri ile olan tutarlılığını ve kullanılan ölçeğin ilgilenilen sorunu ne derece yansıttığını ifade eder. Bir ölçme aracının güvenirliliği için aranılan iki temel ölçüt, farklı zamanlarda alınan cevaplar arasında tutarlılık ve aynı zamanda alınan cevaplar arasındaki tutarlılıktır. Likert tipi tutum ölçeklerinin güvenirliliğinin belirlenmesinde sıkça kullanılan iki yöntem, Cronbach- α iç tutarlılık güvenirliliği ve test tekrar test güvenirlilik yöntemleridir. Cronbach- α katsayısı, ölçek içinde bulunan soruların iç tutarlılığının bir ölçüsüdür. Cronbach- α katsayısı ölçekte yer alan k sorunun varyansları toplamının genel varyansa oranlanması ile bulunan bir ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır. Cronbach- α katsayısı, 0 ve 1 arasında değişen değerler alır. Cronbach- α katsayısının 1'e yakın yüksek değerler alması, ölçekte yer alan maddelerin birbirleriyle tutarlı olduğunu ve aynı özelliği ölçtüğünü, dolayısıyla iç tutarlılık anlamındaki güvenirliliğin sağlandığını göstermektedir (Ercan ve Kan, 2004:212-13). Bu tez çalışması için oluşturulan ölçeğin Cronbach- α katsayısı 0,97 olarak hesaplanmıştır (Tablo 6 ve 7).

Tablo 7. Cronbach- α İç Tutarlılık Güvenirliği Testi Sonuçları

Item-Total Statistics				
	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
ADILLK	76.1800	508.191	.688	.971
BAGMSZ	76.3400	514.107	.517	.972
BRYHAK	76.2400	506.798	.670	.971
CKRCAT	76.6200	504.240	.679	.971
DUYRLK	76.4000	499.796	.799	.971
DURSTL	76.6000	504.000	.707	.971
EKONMK	76.7200	510.287	.756	.971
GIZLLK	75.9800	503.571	.720	.971
GUYNLR	76.4000	500.163	.689	.971
HLKEGM	76.3200	499.936	.825	.971
HSPVRB	76.1600	503.933	.726	.971
HOSGRU	76.1200	501.700	.751	.971
HUKUST	76.2000	494.980	.828	.971
IHBRCL	76.3600	505.664	.727	.971
KALITE	76.2400	513.574	.679	.971
KAMHIZ	76.1200	508.026	.639	.972
KAMYAR	76.2000	507.347	.743	.971
KATILM	76.6200	503.832	.729	.971
KSLKSZ	76.2400	505.451	.716	.971
MUKEML	76.2200	508.257	.667	.971
OBJKTF	76.5200	511.561	.767	.971
OZNGOS	76.3200	511.977	.749	.971
SDAKAT	76.0000	502.367	.742	.971
SYGGOS	76.6800	514.304	.574	.972
SYSTRF	76.5000	501.194	.813	.971
SORMLK	76.1400	504.286	.808	.971
SOSADL	76.2000	503.102	.726	.971
SRDRBL	76.3800	504.608	.721	.971
SEFFAF	76.4400	506.823	.723	.971
TKDRYT	76.1800	510.232	.624	.972
TRFSIZ	76.6400	501.296	.746	.971
VERMLK	76.5200	508.010	.645	.972

Bir diğer yöntem olan test tekrar test güvenirliliği ise, ölçeğin farklı zamanlarda aynı gruba iki kez uygulanması ve iki uygulama sonucunda elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısının hesaplanması ile elde edilir. İki uygulama sonucunda elde edilen puanlar arasındaki korelasyon katsayısının pozitif ve yüksek bir değer alması, o ölçme aracının kararlı sonuçlar verdiğini ve kararlılık anlamındaki güvenirliliğinin yüksek olduğunu göstermektedir. Bu tez çalışması için oluşturulan anket 50 kişilik bir

gruba dört hafta ara ile uygulanmış ve iki ölçümün toplam puanları arasındaki Pearson korelasyon katsayısı 0,879 olarak hesaplanmıştır (Tablo 8)

Tablo 8. Test-Tekrar Test Güvenirlik Sonuçları

	Ortalama	Std. Dağılım	N
test	106.7200	32.74081	50
tekrar_test	103.2600	36.46066	50

Korelasyonlar

		test	tekrar_test
test	Pearson Korelasyon	1	.879**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	50	50
tekrar_test	Pearson Korelasyon	.879**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	50	50

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı anketi güvenilirliğin yanı sıra geçerlik bakımından da değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Geçerlik, bir ölçme aracının ölçülmek istenen özelliği doğru ölçebilme yeterliliğidir. Likert tipi ölçeklerin geçerliklerinin belirlenmesinde en çok başvurulan yöntemler kapsam, yapı ve ölçüt geçerlikleridir. Kapsam geçerliği ölçeğin ölçmek istenen tutum veya özelliği ölçmede nicelik ve nitelik olarak yeterli olup olmadığının göstergesidir. Ölçeğin kapsam geçerliğinin belirlenmesinde genellikle uzman görüşlerinden ve bu konuda yapılmış kuramsal ve deneysel çalışmalardan yararlanılmaktadır (Ercan ve Kan, 2004:214-15). Bu tez çalışması için oluşturulan ölçekte her bir anket sorusunun ölçülmek istenen

kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer, norm veya standardı ifade edip etmediği incelenmiştir. Kamu hizmeti etiği ile doğrudan ilişkili olduğu düşünülen 32 maddelik ölçeğin her bir maddesinin içerik ve nitelik olarak istenen eylem veya davranışı ölçmede yeterli veya uygun olup olmadığı hususunda uzman⁷ görüşleri de alınarak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Yapı geçerliği ise bir ölçme aracının, temelini oluşturan kuramsal yapıyı veya kavramı gerçekten ölçüp ölçmediği ile ilgilidir. Bu tez çalışmasının amacı seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer ve standartlar bağlamında nasıl algı ve tutumlara sahip olduğunu ve söz konusu tutum ve algılarda hangi faktörlerin etkili olduğunu belirleyebilmektir. Dolayısıyla tez çalışmasının amacı gereği kamu hizmeti etiğine etki eden faktörleri belirleyebilmek amacı ile elde edilen veriler açıklayıcı (exploratory) faktör analizine tabi tutulmuş ve böylelikle yapı geçerliği test edilmiştir.

2.2.5.Verilerin Çözümü

Bu tez çalışmasının amacı gereği kamu hizmeti etiğine etki eden faktörleri belirleyebilmek amacı ile anket tekniği ile elde edilen çok sayıdaki değişkenin içerdiği önemli bilgiyi mümkün olan en az veri kaybıyla daha az sayıda kavramsal veya yapay değişkenle (faktör) özetlemek ve yorumlanması güç olan ilişkileri basite indirgeyerek daha kolay yorumlanabilir hale getirebilmek için açıklayıcı faktör analizi uygulanacaktır (Çokluk vd.,2010:185). Çok değişkenli bir istatistik yöntem olan faktör analizi ile ilgili ayrıntılı bilgiler Ek-C'de sunulmuştur. Bunun yanı sıra seçmenlerin ankette yer alan kamu hizmeti etiği faktörlerine ilişkin algıları ile demografik nitelikleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi ve tek yönlü varyans analizleri (one-way ANOVA) yapılması planlanmaktadır.

2.2.6. Araştırmanın Sunuş Sırası

Bu tez çalışması dört ana bölümden oluşmaktadır. Araştırmanın birinci bölümünde alan yazın taraması ile oluşturulan kuramsal çerçeve kapsamında etik kavramı ve disiplini incelenmekte, ahlak ve değer gibi kavramlar ile ilişkisi gözden geçirilmekte, bireysel etik, profesyonel etik ilişkisi ele alınmaktadır. Daha sonra kamu yönetiminde etik yaklaşımının ortaya çıkışı, gelişimi ve içeriği gözden geçirilerek kamu hizmeti etiği kavramı ve kuramı çeşitli boyutlarıyla ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bir diğer alt

⁷ Prof.Dr. M. ARSLAN, Doç.Dr. M.K. ÖKTEM ve Doç.Dr. U. ÖMÜRGÖNÜLŞEN.

bölümde Türkiye’de kamu hizmeti etiğinin gelişimi ve Türk Kamu Yönetiminin etik yönetim ile ilgili yasal, yapısal ve kültürel durumu gözden geçirilmektedir. Müteakiben yerel yönetim birimi olarak Türkiye’de belediyeler ve kamu hizmeti etiği konusu ele alınmaktadır.

“Araştırmaya Başlarken” başlıklı ikinci bölümde tez çalışmasının konusu, araştırmanın amacı ve problemi, sayıltıları, sınırlılıkları ile araştırmada sıklıkla kullanılan kavramların tanımları olmak üzere araştırma hakkında genel bilgiler yer almaktadır. Müteakip alt bölümde ise araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, ölçme aracı, verilerin toplanması ve çözümlenmesinde izlenecek yol ve araştırmanın sunuş sırası sunulmaktadır.

Araştırmanın üçüncü bölümünde verilerin analizinden elde edilen bulgular ortaya konulmakta ve bulgulara dair yorumlar yapılmaktadır. Dördüncü ve son bölümde de araştırmaya ilişkin genel bir değerlendirme yapılmakta, sonuç ve öneriler sunulmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde, seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer ve standartlar bağlamında sahip olduğu algı ve tutumlar ile söz konusu algı ve tutumlarda etkili olan faktörlere ilişkin bulgular yer almaktadır.

3.1. ÖRNEKLEM KÜMESİNİN DEMOGRAFİK NİTELİKLERİ

Örneklem kümesinde yer alan seçmenlerin yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, medeni durum, ikamet ettiği belediye, ikamet süresi, siyasi eğilim ve gelir düzeyi gibi demografik niteliklerine ilişkin bilgiler Tablo 3.1.'de sunulmuştur.

Tablo 9'da örneklem kümesini oluşturan seçmenlerin yaş grupları incelendiğinde; 29-39 yaş grubunun %30,2 oranıyla başı çektiği, 62 yaş ve üzeri seçmen grubunun ise % 2,7 oranıyla en düşük seviyede kaldığı görülmektedir. %56,7'si erkek, % 43,3'ü kadın olan katılımcıların, % 67,6'sı evli, % 32,4'ü de bekârdır. Katılımcıların eğitim durumu bakımından, % 36,3 ile en yüksek oranda lise, %12,8 ile en düşük oranda ilkokul mezunu olduğu görülmektedir. İkamet süresine ilişkin dağılım incelendiğinde katılımcıların %63,7 gibi yüksek bir oranda 10 yıl ve üzerinde bir süredir Ankara'da ikamet ettiği, %5 gibi çok az bir kısmının ise 1 yıldan az bir süreden beri Ankara'da yaşadığı anlaşılmaktadır. Katılımcıların siyasi eğilimlerine ilişkin verilere göre, % 32 ile merkez sağ ve % 18 ile sosyal demokratlar en başta yer alırken, 0,6 ile köktendinci ve 2,8 ile aşırı sol en düşük seviyede kalmaktadır. Ankara Anakent alanındaki her bir ilçe belediyesinden katılımcıların (n=100) toplam örneklem sayısına (N=900) oranı % 11,1 oranındadır. Katılımcıların gelir seviyeleri dağılımında en yüksek oran % 43,6 ile 900-2800 TL arası (diğer bir ifadeyle yoksulluk sınırında); müteakiben % 41,9 ile 900 TL'nin altında (diğer bir anlatımla açlık sınırının altında) yer almaktadır; en düşük oranda katılım ise % 14,6 ile 2800 TL'nin üzerindeki üst gelir grubundadır⁸.

⁸ Gelir grupları belirlenirken 2011 yılı TÜRK-İŞ ve TÜİK verileri temel alınmıştır.

Tablo 9. Katılımcıların Demografik Niteliklerine İlişkin Dağılım

Değişkenler	Alt Kategoriler	N	%	Toplam
YAŞ	18-28 YAS	235	26,1	N=900 %100
	29-39 YAS	272	30,2	
	40-50 YAS	244	27,1	
	51-61 YAS	125	13,9	
	62 YAS VE UZERI	24	2,7	
CİNSİYET	KADIN	390	43,3	
	ERKEK	510	56,7	
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	67,6	
	BEKAR	292	32,4	
EĞİTİM DURUMU	ILKOKUL	115	12,8	
	ORTAOKUL	171	19,0	
	LİSE	327	36,3	
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	31,9	
İKAMET SÜRESİ	1 YILDAN AZ	45	5,0	
	1-4 YIL	84	9,3	
	5-9 YIL	198	22,0	
	10 YIL VE UZERI	573	63,7	
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,8	
	SOSYALİST	29	3,2	
	SOSYAL DEMOKRAT	162	18,0	
	MERKEZ SOL	84	9,3	
	LIBERAL	37	4,1	
	MERKEZ SAĞ	288	32,0	
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	12,0	
	MUHAFAZAKAR	52	5,8	
	KOKTENDİNCİ	5	,6	
	DİĞER	110	12,2	
İLÇE	ALTINDAĞ	100	11,1	
	CANKAYA	100	11,1	
	ETİMESGÜT	100	11,1	
	GOLBASI	100	11,1	
	KECİÖREN	100	11,1	
	MAMAK	100	11,1	
	PURSAKLAR	100	11,1	
	SİNCAN	100	11,1	
	YENİMAHALLE	100	11,1	
	GELİR DURUMU	900 TL ALTINDA	377	41,9
900-2800		392	43,6	
2800 ÜZERİNDE		131	14,6	

3.2. SEÇMENLERİN ETİK ALGISINA İLİŞKİN FAKTÖR ANALİZİ

Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısına etki eden faktörleri belirlemeyi amaçlayan ve 32 maddeden oluşan ölçme aracının faktör desenini ortaya koymak amacıyla açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Açımlayıcı faktör analizi uygulamasından önce örneklem büyüklüğü ve veri setinin faktör analizine uygunluğu gözden geçirilmiştir.

Tablo 10'un üst bölümünde görüldüğü üzere, 900 kişiden oluşan örneklemin büyüklük açısından faktör analizi için veri yapısının uygunluğunu değerlendirmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri bulunmaktadır. KMO testi sonucunda bulunan değer .971'dir. Dolayısıyla veri yapısının faktör analizi yapabilmek için mükemmel düzeyde yeterli olduğu söylenebilir (Çokluk vd.,2010:207).

Tablo 10. Kaiser-Meyer-Olkin ve Bartlett Küresellik Testi Tablosu

KMO and Bartlett's Test		
Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		.971
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	39.788.170
	df	496
	Sig.	.000

Tablo 10'daki Bartlett testi sonuçları incelendiğinde, elde edilen ki-kare (χ^2) değerinin .01 düzeyinde manidar olduğu görülmektedir (χ^2 (496)=39.788.170; $p<.01$). Bu sonuca göre, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği dolayısıyla faktör analizinin bir diğer sayıtlısının karşılandığı kabul edilmektedir. Bu iki sayıtlının karşılanmış olması nedeniyle açımlayıcı faktör analizine devam edilebilir (Çokluk vd.,2010:219).

Tablo 11. Ortak Varyans (communalities) Tablosu

Ortak Varyans		
	Initial	Extraction
ADILLK	1.000	.819
BAGMSZ	1.000	.784
BRYHAK	1.000	.837
CKRCAT	1.000	.753
DUYRLK	1.000	.824
DURSTL	1.000	.709
EKONMK	1.000	.799
GIZLLK	1.000	.685
GUVNLR	1.000	.738
HLKEGM	1.000	.813
HSPVRB	1.000	.715
HOSGRU	1.000	.735
HUKUST	1.000	.794
IHBRCL	1.000	.723
KALITE	1.000	.782
KAMHIZ	1.000	.785
KAMYAR	1.000	.796
KATILM	1.000	.733
KSLKSZ	1.000	.716
MUKEML	1.000	.788
OBJKTF	1.000	.778
OZNGOS	1.000	.753
SDAKAT	1.000	.790
SYGGOS	1.000	.654
SYSTRF	1.000	.774
SORMLK	1.000	.829
SOSADL	1.000	.814
SRDRBL	1.000	.759
SEFFAF	1.000	.725
TKDRYT	1.000	.631
TRFSIZ	1.000	.734
VERMLK	1.000	.762

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Kamu hizmeti etiği ile ilgili oluşturulan ölçeğin faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Tablo Tablo 11’de görülen ortak varyans (communalities) tablosunda, her bir maddenin ortak bir faktördeki varyansı birlikte açıklama oranları verilmektedir. Tablonun ilk sütununda analize dâhil edilen maddeler görülmektedir. Üçüncü sütunda ise çıkartma değerleri (extraction) verilmektedir. Faktör analizinde genel kabule göre, 0.32 faktör yük değeri varyansın %10’unu açıkladığı için “zayıf” olarak değerlendirilmektedir. Maddelerin faktörlerce açıklanan ortak varyansın .10’dan küçük olması halinde ise söz konusu madde ile ilgili bir sorun olma olasılığı yüksektir (Çokluk vd.,2010:194). Tablo 11’de

görülen en düşük çıkartma değerinin “TKDRYT” maddesinde .631; en yüksek çıkartma değerinin ise “BRYHAK” maddesinde .837 olduğu görülmektedir. Dolayısıyla analize tabi tutulan maddelerde herhangi bir sorun olmadığı söylenebilir.

Tablo 12. Açıklanan Toplam Varyans (Total Variance Explained) Tablosu

Açıklanan Toplam Varyans						
Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	23,007	71,895	71,895	23,007	71,895	71,895
2	1,324	4,137	76,032	1,324	4,137	76,032
3	0,841	2,628	78,66			
4	0,618	1,93	80,59			
5	0,587	1,833	82,423			
6	0,511	1,596	84,019			
7	0,441	1,377	85,397			
8	0,435	1,36	86,756			
9	0,354	1,108	87,864			
10	0,328	1,025	88,889			
11	0,312	0,975	89,865			
12	0,305	0,954	90,818			
13	0,267	0,835	91,653			
14	0,243	0,758	92,412			
15	0,24	0,751	93,163			
16	0,22	0,689	93,852			
17	0,2	0,625	94,477			
18	0,191	0,597	95,074			
19	0,183	0,573	95,646			
20	0,169	0,528	96,174			
21	0,141	0,44	96,614			
22	0,133	0,416	97,03			
23	0,127	0,398	97,428			
24	0,12	0,375	97,803			
25	0,117	0,366	98,17			
26	0,11	0,344	98,513			
27	0,101	0,316	98,829			
28	0,088	0,274	99,104			
29	0,085	0,264	99,368			
30	0,078	0,244	99,612			
31	0,067	0,211	99,823			
32	0,057	0,177	100			

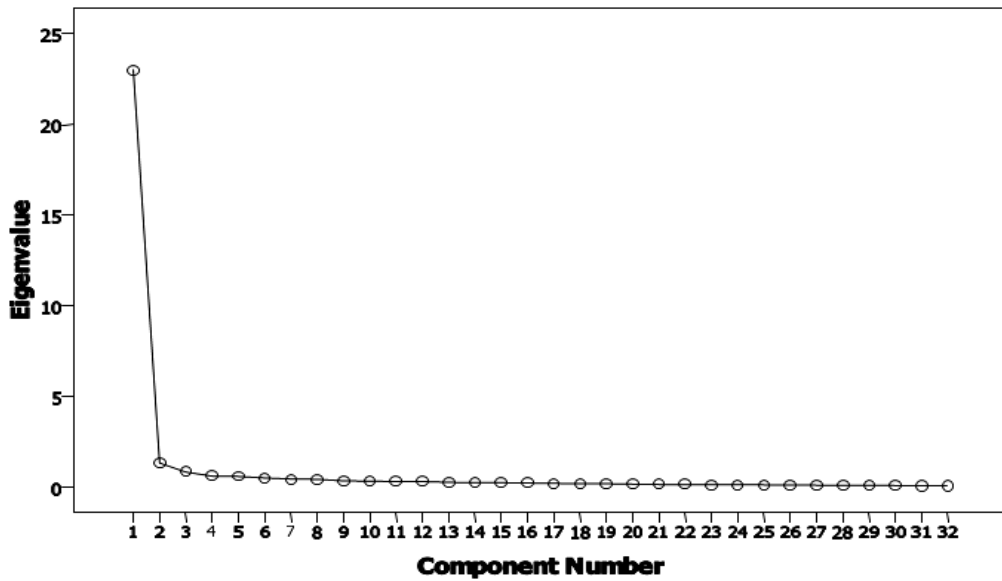
Extraction Method: Principal Component Analysis.

Tablo12’de Açıklanan toplam varyans (total variance explained) sonuçları görülmektedir. İlk sütunda madde sayısı kadar bileşen (faktör) sayısı verilmektedir.

Başlangıç özdeğerleri (initial eigenvalues) adı altındaki birinci sütun grubunda, her bir faktörün toplam varyansa olan katkıları açısından toplam (total) özdeğer, varyansa katkısına ilişkin yüzdesi (% of variance) ve varyansa katkısına ilişkin birikimli yüzdesi (cumulative %) verilmektedir. “Extraction Sums of Squared Loadings” adlı ikinci sütun grubunda ise faktör sayısı için öneri verilmektedir. Bu sütunda yapılacak olan açıklayıcı faktör analizi için iki faktör önerilmektedir. İki faktör önerilmesinin nedeni, özdeğerleri 1’in üzerine çıkan iki bileşen olmasıdır. Diğer bir anlatımla “initial eigenvalues” adı altındaki birinci sütun grubundaki total değerlerine bakıldığında, başlangıç özdeğeri 1’in üzerinde olan iki bileşen olduğu görülmektedir. Bu iki faktörün varyansa yaptığı katkı % 76,032’tür. Ancak faktör sayısına karar verirken değerlendirilmesi gereken önemli husus, her bir faktörün toplam varyansa yaptığı katkının önemidir. “Initial eigenvalues” adı altındaki birinci sütun grubundaki “% of variance” değerlerine bakıldığında, birinci faktörün % 71,895 oranında bir katkı sağladığı görülmektedir. İkinci faktörün toplam varyansa yaptığı katkı incelendiğinde ise (yüzdeler arasındaki farklar değerlendirilir) yapılan katkının oldukça azaldığı görülmektedir. Böyle bir durumda faktör sayısının bir olarak belirlenmesine karar verilebilir. Ancak bu karar verilmeden önce Şekil 2’de görülen yamaç eğim grafiğinin (scree plot) incelenmesinde yarar vardır.

Scree Plot

Şekil 2. Yamaç-Eğim Grafiği

Şekil 2'de dikey eksendeki bileşenler, yatay eksene doğru bir iniş yapmaktadır ve bu iniş eğilimi varyansa yaptıkları katkı çerçevesinde noktalarla gösterilmektedir. İki nokta arasındaki her bir aralık bir faktör anlamına gelir. Şekil 2'de görüldüğü üzere, ikinci noktadan sonra eğim bir plato yapmaktadır. Bu noktadan sonraki faktörlerin varyansa yaptıkları katkı hem küçük hem de yaklaşık olarak aynıdır. Bu açıdan faktör sayısının 1 olmasına karar verilmiştir.

Tablo 13. Bileşen Matrisi (Component Matrix) Tablosu

Bileşen Matrisi ^a

	Component 1
HLKEGM	,896
SORMLK	,891
HUKUST	,890
EKONMK	,882
OBJKTF	,881
SYSTRF	,878
KAMYAR	,878
DUYRLK	,871
SRDRBL	,870
MUKEML	,868
SOSADL	,865
KALITE	,858
HOSGRU	,857
KATILM	,856
OZNGOS	,854
TRFSIZ	,852
SEFFAF	,851
IHBRCL	,850
VERMLK	,848
GUVNLR	,844
HSPVRB	,843
KAMHIZ	,839
ADILLK	,835
SDAKAT	,831
CKRCAT	,829
GIZLLK	,827
DURSTL	,816
SYGGOS	,808
KSLKSZ	,806
BRYHAK	,797
TKDRYT	,782
BAGMSZ	,761

Extraction Method: Principal Component Analysis.

a. 1 components extracted.

Faktör sayısının bir olmasına karar verildikten sonra faktör analizi tek faktöre göre tekrarlanır. Tek faktörlü desenlerde döndürme işlemi yapılmamaktadır. Bu aşamada değerlendirilmesi gereken tablo, bileşenler matrisi (component matrix) tablosudur.

Tablo 14. Analiz Sonucunda Elde Edilen Açıklanan Toplam Varyans Tablosu

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loadings		
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance	Cumulative %
1	23,007	71,895	71,895	23,007	71,895	71,895
2	1,324	4,137	76,032			
3	,841	2,628	78,660			
4	,618	1,930	80,590			
5	,587	1,833	82,423			
6	,511	1,596	84,019			
7	,441	1,377	85,397			
8	,435	1,360	86,756			
9	,354	1,108	87,864			
10	,328	1,025	88,889			
11	,312	,975	89,865			
12	,305	,954	90,818			
13	,267	,835	91,653			
14	,243	,758	92,412			
15	,240	,751	93,163			
16	,220	,689	93,852			
17	,200	,625	94,477			
18	,191	,597	95,074			
19	,183	,573	95,646			
20	,169	,528	96,174			
21	,141	,440	96,614			
22	,133	,416	97,030			
23	,127	,398	97,428			
24	,120	,375	97,803			
25	,117	,366	98,170			
26	,110	,344	98,513			
27	,101	,316	98,829			
28	,088	,274	99,104			
29	,085	,264	99,368			
30	,078	,244	99,612			
31	,067	,211	99,823			
32	,057	,177	100,000			

Extraction Method: Principal Component Analysis.

Analizde faktör sayısının 1 olarak belirlenmesi nedeniyle faktör yük değerleri arasında binişiklik sorunu söz konusu değildir. Bu nedenle Tablo 13'te görülen bileşen matrisi (component matrix) tablosunda incelenmesi gereken, ölçeğe ait maddelerin yük değerlerinin büyüklüğüdür. Faktör yük değerleri açısından incelendiğinde ve yük değerleri için asgari kabul noktası .32 olarak seçildiğinde her maddenin bu değer oldukça üzerinde olduğu ve kabul düzeyini fazlasıyla karşıladığı görülmektedir. Bu durumda ölçekten herhangi bir maddenin çıkarılmasına gerek olmadığı söylenebilir.

Bu noktada tek faktörlü yapının varyansa yaptığı katkısı belirlemek için Tablo 14'te sunulan ve son yapılan analizdeki açıklanan toplam varyansı (total variance explained) gösteren toplam varyans tablosuna dönmek gerekir. Tablo 14'te bir faktörün varyansı açıklama oranının % 71,895 olduğu görülmektedir.

Analize dâhil edilen değişkenlerle ilgili toplam varyansın 2/3'ü kadar miktarının ilk olarak kapsadığı faktör sayısı, önemli faktör sayısı olarak değerlendirilir. Uygulamada, özellikle sosyal bilimlerde ölçek geliştirmede sözü edilen miktara ulaşmak güçtür. Tek faktörlü desenlerde, açıklanan varyansın % 30 ve daha fazla olması yeterli görülebilir. Bu bakımdan, bu araştırmada tanımlanan bir faktörün toplam varyansa yaptığı katkının yeterli olduğu söylenebilir. Öte yandan bir ölçeğin tek boyutlu olarak değerlendirilmesi için birinci faktörde, maddelerin yüksek yükdeğerine sahip olması, birinci faktörün özdeğer ve açıkladığı varyans yüksek iken ikinci faktörde bu değerlerin oldukça düşük çıkması, buna karşılık ikinci faktör ile sonraki faktörün özdeğeri arasında yakınlık bulunmasının tek boyutluluğu gösterdiği ileri sürülmektedir. Ayrıca özdeğerlere ait yamaç-eğim grafiğinde birinci faktörden sonra ani düşme gözlenirken sonrasında yatay bir değişim olması tek boyutluluğun bir başka göstergesidir (Çokluk vd.,2010:227).

Bu araştırmadaki faktör analizi sonuçları incelendiğinde ölçekteki tüm maddeler için birinci faktördeki yük değerler .76-.89 arasındadır. Birinci faktörün açıkladığı varyans % 71,89 (özdeğer=23,0) iken ikinci faktörün açıkladığı varyans % 4,1 (özdeğer=1,3)'dir. Birinci faktörün özdeğerinden ikinci faktörün özdeğerine büyük bir düşme gözlenirken, aradaki fark 17,6 kattır. Ayrıca Şekil 2'de görülen yamaç-eğim grafiğinde de faktörlerin özdeğerlerindeki bu değişme eğilimi açıkça görülmektedir. Belirtilen tüm bu kanıtlar nedeniyle ölçeğin tek boyutlu olduğunu söylemek mümkündür.

3.2.1. Kamu Hizmeti Etiğine İlişkin Faktör Analizi Sonuçları ve Yorum

Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısına etki eden faktörleri belirlemeyi amaçlayan ve 32 maddeden oluşan bir ölçme aracı oluşturulmuştur. Bu aracın faktör desenini ortaya koymak amacıyla da bir istatistik paket programı kullanılarak açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır.

Açımlayıcı faktör analizinden önce örneklem büyüklüğünün faktörleştirmeye uygunluğunu test etmek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testi uygulanmıştır. Analiz sonucunda KMO değeri .971 olarak belirlenmiştir. Bu bulgu doğrultusunda faktör analizi yapabilmek için “mükemmel derecede yeterli” olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Çokluk vd.,2010:207). Ayrıca Barlett küresellik testi sonuçları incelendiğinde, elde edilen ki-kare değerinin anlamlı olduğu görülmüştür ($\chi^2(496)=39.788.170$; $p<.01$). Bu doğrultuda, verilerin çok değişkenli normal dağılımdan geldiği kabul edilmiştir.

Kamu hizmeti etiği ile ilgili oluşturulan ölçeğin faktör desenini ortaya koymak amacıyla faktörleştirme yöntemi olarak temel bileşenler analizi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda, analize temel olarak alınan 32 madde için özdeğeri 1’in üzerinde olan iki bileşen olduğu görülmüştür. Bu bileşenlerden birincisinin toplam varyansa yaptığı katkı % 71,9, ikinci bileşenin katkısı % 4,1 ve iki bileşenin toplam varyansa yaptıkları katkı % 76’dır. Söz konusu bu iki bileşen gerek açıklanan toplam varyans tablosu ve gerekse yamaç-eğim grafiği de incelenerek, toplam varyansa yaptıkları katkının önemi çerçevesinde değerlendirildiğinde birinci bileşenin varyansa çok önemli düzeyde katkı yaptığı, ikinci bileşenin katkısının oldukça azaldığı görülmüştür. Bu çerçevede analizin tek faktör için tekrarlanmasına karar verilmiştir. Ayrıca bu karar, ölçme aracının geliştirilmesi sürecinde belirlenen kuramsal yapıda beklenen faktör sayısı ile uyumlu olması açısından da anlamlı görülmektedir.

Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ölçeğinin faktör desenini ortaya koymak amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizinde, faktör sayısının bir olarak belirlenmesi nedeniyle faktör yük değerleri arasında binişiklik sorunu söz konusu değildir. Tek faktör için yapılan analizde, tüm maddelerin, faktör yük değerleri için kabul düzeyi olan .32 değerinin üzerinde olduğu görülmüş, dolayısıyla hiçbir madde analiz dışı bırakılmamıştır.

Faktör sayısının bir olmasına karar verildiği için faktör analizi tek faktöre göre tekrarlanmış ve döndürme işlemi yapılmamıştır. Bu noktada tek faktörlü yapının varyansa yaptığı katkıyı belirlemek için yapılan analiz sonucunda bir faktörün varyansı açıklama oranının % 71,9 olduğu görülmüştür. Analize dahil edilen değişkenlerle ilgili toplam varyansın 2/3'ü kadar miktarının ilk olarak kapsadığı faktör sayısı önemli faktör sayısı olarak değerlendirilir. Uygulamada, özellikle sosyal bilimlerde ölçek geliştirmede, söz konusu miktara ulaşmak güçtür. Tek faktörlü desenlerde ise açıklanan varyansın asgari % 30 ve daha fazla olması yeterli görülebilir. Nitekim sosyal bilimlerde açıklanan varyansın % 40 ile % 60 arasında olması yeterli olarak kabul edilir (Çokluk vd.,2010:197). Bu çerçevede analiz sonucunda tanımlanan bir faktörün, toplam varyansa yaptığı % 71,9 oranında katkının oldukça yeterli olduğu görülmektedir.

Faktör analizinin temel amacı çok sayıdaki değişkenin içerdiği bilgileri, az sayıda ortak faktör ile açıklayabilmektir. Bu amaca, faktör yüklerinin hesaplanması, döndürülmesi ve uygun faktör sayısının belirlenmesi ile ulaşılmaya çalışılmaktadır. Ancak sosyal bilimlerde bu bilgi ile yetinilmez ve ortak faktörler adlandırılarak, diğer bir anlatımla etiketlenerek varılan sonuçlara bir yorum getirilmesi beklenir. Faktörlere verilen isimler ve yorumlar kuramsal bir temele dayanmalıdır.

Bu tez çalışmasında belediye görevlilerinin kamu hizmeti etiği ile ilgili eylem ve davranışlarını seçmenlerin tutum ve algıları aracılığı ile belirlemeye yönelik bir ölçme aracı hazırlanmıştır. Bu ölçme aracında yer alan değişkenler kamu hizmeti etiğine ilişkin kitap, dergi, makaleler ile kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve OECD, UN ve AB gibi uluslar arası kuruluşların etik kodlarından derlenen ilke, değer, norm ve standartlardan oluşturulmuştur. Kamu hizmeti etiğine ilişkin yapılan alan yazın taraması ve oluşturulan kuramsal çerçeveye dayanarak hazırlanan bu ölçme aracındaki tüm değişkenlerin açımlayıcı faktör analizi sonucunda tek bir faktör altında toplandığı, dolayısıyla ölçeğin tek boyutlu olduğu görülmektedir. Ölçekte yer alan tüm değişkenlerin kamu hizmeti etiği ile ilgili olduğu dikkate alındığında, analiz sonucu tüm değişkenlerin altında toplandığı bu tek faktörün "*kamu hizmeti etiği*" faktörü olarak adlandırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir. Açımlayıcı faktör analizi sonuçları aşağıda kuramsal olarak tartışılmaya ve açıklanmaya çalışılmaktadır.

Geçen yüzyılın son çeyreğindeki kamu yönetimi alan yazını incelendiğinde kamu etiği konusunda ağırlıklı olarak bürokratik ve demokratik etik olmak üzere iki gelenek ya da paradigma göze çarpmaktadır. Edwards ve Galloway (1981) şehir yöneticilerinin profesyonel değerlerini inceledikleri çalışmada demokratik ve bürokratik değerleri belirlemişlerdir. Denhardt (1988) bürokratik-demokratik kültür konusundaki ikilemin üzerine inşa ettiği bürokratik ve demokratik değerleri ortaya koymuştur. Bununla birlikte, bürokratik-demokratik etos ikileminin bu yazarlardan daha derin kökleri vardır. Örneğin Pugh (1991:10-11) verimlilik (efficiency), etkililik (efficacy), uzmanlık (expertise), sadakat (loyalty), hesap verebilirlik (accountability) olarak sıraladığı bürokratik etosun temel değerlerini Weber'in bürokrasi modeli, Wilson'un siyaset-yönetim ikilemini, Taylor'un bilimsel yönetim yaklaşımı ile Goodnow ve Willoughby'nin çalışmaları ile ilişkilendirmektedir. Öte yandan, önce Denhardt (1988) sonra Pugh (1991) tarafından tanımlanan demokratik etos Rohr (1978) tarafından tarif edilen rejim değerleri, Frederickson ve Hart (1985) ve Cooper (1991;1994) tarafından tarif edilen vatandaşlık (citizenship), Lippman (1955) tarafından tarif edilen kamu yararı ve Rawls (1971) tarafından tarif edilen sosyal adalet (social equity) gibi temel kavramları içermektedir. Çoğu yazar, kamu yönetimi etiğini, demokratik etik çerçevesi ile bürokratik etik çerçevesini karşılaştırmak suretiyle oluşturabilmek için oldukça çaba sarf etmişlerdir. Buna karşılık konuya farklı bir açıdan yaklaşan Garofalo ve Geuras (1999:163) ise bu iki etosun birbirinden farklı şeyler olmadığını, bilakis, bir ahlak temsilcisi olarak hareket etmesi gereken kamu yöneticisine açıklık ve tutarlılık konusunda yardımcı olan bölünmez tek bir değerler bütünü olduğunu ileri sürmektedir. Bu tez çalışmasında daha önce de belirtildiği gibi belediye görevlilerinin kamu hizmeti etiği ile ilgili eylem ve davranışlarını seçmenlerin tutum ve algıları aracılığı ile belirlemeye yönelik hazırlanan 32 maddelik ölçme aracında yer alan değişkenler, kamu hizmeti etiği ile ilgili ilke, değer, norm ve standartlardan oluşturulmuştur. Kamu hizmeti etiğine ilişkin yapılan alanyazın taraması ve oluşturulan kuramsal çerçeveye dayanarak hazırlanan bu ölçme aracındaki tüm değişkenlerin açımlayıcı faktör analizi sonucunda tek bir faktör altında toplandığı, dolayısıyla ölçeğin tek boyutlu olduğu görülmektedir. Bu araştırmada kamu hizmeti etiğine ilişkin oluşturulan ölçeğin faktör analizi sonucu tek boyutlu bir yapı sergilemesi, Garofalo ve Geuras (1999)'ın "**kamu hizmeti etiğinin bölünmez tek bir değerler bütünü olduğu**" görüşünü ampirik olarak da desteklemektedir.

Öte yandan kamu hizmeti ilke, değer ve standartlarının tarihi ve siyasi koşullarla yakından ilgili olduğu söylenebilir. Kamu hizmetlerinden beklenen standartlar kamu hizmetlerinin sunulduğu toplumsal ve siyasal çevrenin etkisiyle oluşmaktadır. Dolayısıyla kamu yönetimlerinden hizmetlere ilişkin beklenen standartların zaman ve mekâna göre farklılık göstermesi şaşırtıcı değildir (Chapman, 2001:6). Bu bağlamda kamu hizmeti, Yeni Kamu İşletmeciliği (New Public Management) radikal bir değer kaymasına neden olana kadar geleneksel-bürokratik ilke ve değerler kümesi ile yürütülmüştür. Çağdaş olarak nitelenen yeni kamu hizmeti değerleri işletmevari ilkelerle klasik kamu hizmeti anlayışının aşınmasına ve kamu görevlilerinin eylem ve kararlarına rehberlik edecek etik kodlar vb. gibi değerler çerçevesi oluşturulmasına dayanmaktadır. Öktem ve arkadaşları (2007'den akt. Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:142) Türk Kamu Yönetiminde farklı kuşaklardan mülki idare amirlerinin kamu hizmeti etiği değerlerine ilişkin tutumlarında bir dönüşüm olup olmadığını belirlemeye yönelik yaptıkları ampirik bir araştırmada 28 maddelik bir değerler kümesi kullanmışlardır. Söz konusu değerler arasında geleneksel-bürokratik ve demokratik değerler kadar çeşitli stratejik planlara girmiş piyasa ve işletme kökenli profesyonel değerlerin de yer aldığı görülmektedir (Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:151). Bu bakımdan bu tez çalışması için oluşturulan ölçekte de aynı biçimde “verimlilik”, “gizliliğe riayet” gibi geleneksel-bürokratik, “bireysel hakları korumak”, “katılım” gibi demokratik değerler kadar “kalite”, “mükemmeliği arayış” gibi toplam kalite yönetimi, stratejik yönetim vb. işletmecilik yaklaşımlarından kamu hizmetine ithal edilen değerlere de yer verilmiştir. Sonuç olarak, ölçme aracındaki değişkenler, faktör analizi sonucunda bürokratik-demokratik veya geleneksel-yeni gibi değişik boyutlara ayrılmamış, bir bütün olarak “kamu hizmeti etiği” faktörü altında toplanma eğilimi göstermiştir.

Etik, değerleri hayata geçirmenin ve uygulamanın yoludur, karar vermede kullanılan yol gösterici bir sistemdir (Bowman, 1991:2). Etik, ahlak ve davranış hakkında sistematik olarak düşünmek, doğru ve yanlış hakkında muhakeme yapmaktır (Lewis, 1991:3). Etiği insanın eylemlerinin doğru veya yanlış olduğunu belirleyen birtakım standartlar olarak tanımlayan Bowman (1981:61; 1983:72)'a göre yönetsel etik örgüt veya yönetimin üyelerinin ahlaki davranışlarını yönlendiren kurallar bütünüdür. Kamu görevlilerinin eylem ve davranışlarına yön veren sadece yasa, kural, emir gibi zorlayıcı dışsal etkenler değil aynı zamanda içselleştirilmiş ilke, değer ve tutumlardır (Cooper, 1998:156-169). Kamu görevlilerini yönlendiren ve yol gösteren bu

içselleştirilmiş ilke ve değerler, aynı zamanda kamu yönetiminin etik altyapısını da şekillendiren iç unsurlardır (OECD, 2003:41). Kernaghan (1993:16) kamu hizmeti etiğini, kamu yönetiminde doğru davranışın ilke ve standartları olarak tanımlamaktadır. Kamu görevlilerinin gündelik çalışmaları sırasında kullandıkları kamu gücüne set çeken bir kontrol ve denge unsuru olan kamu hizmeti etiği, devletin kamu hizmeti alanındaki doğru davranış standart, ilke ve değerleri ile ilgili bir kavramdır (TÜSİAD, 2005:64). Kamu hizmeti etiği, kamu görevlilerinin temel görevleri, sorumlulukları ve yükümlülüklerinin neler olduğu ve kamu görevlilerinin bu standartları anlamalarını sağlamak ve yerine getirmelerini cesaretlendirmek için neler yapılması gerektiği şeklinde iki önemli soruyu gündeme getiren ve bu sorulara cevap arayan çalışma ve uygulama alanıdır (Fry ve Nigro, 1997: 2000). Kamu hizmeti etiği, kamu görevlilerinin temel toplumsal, profesyonel değerlere ve belirli kurallara uygun eylem ve davranışlarda bulunmasının yanı sıra sürekli daha iyi ve doğruya ulaşabilmek amacı ile söz konusu kuralların yorumlanmasını, sorgulanmasını ve değiştirilebilmesini mümkün kılan bir süreçtir (Ventriss, 1994:212). Kernaghan ve Langford (1990) kamu hizmetinde etik kavramını, kamu görevlilerinin işlerini yaparken tarafsız, objektif davranmaları ve yetkilerini kişisel, maddi veya siyasi kazanç için kullanmamaları, kamu hizmetlerinde ahlaki bakımdan hesap verebilirlik ve bütünlük, dürüstlük ve güven vasıtasıyla sosyal adaleti sürdürmeleri olarak tanımlamaktadır. Wright (1988:2)'a göre içsel ve bireysel bir denetim mekanizması olan yönetsel etik kamu yöneticisinin eylemlerine meşruiyet kazandıran resmi ve gayri resmi sınırlamalardır. Jun (1986:275)'a göre ise, kamu yönetiminde etik, kamu görevlilerinin sorumlu davranabilmeleri için nasıl sorgulama ve muhakeme yapmaları gerektiğine odaklanan bir kavramdır. Huddleston (1981:68) kamu yönetiminde etiğin bir yönü ile bireysel dürüstlük ve yönetsel bağlamda kamu görevinin kişisel çıkar için kullanılmaması, diğer bir yönüyle ise sorumlulukla, diğer bir anlatımla takdir yetkisini kullanırken, yöneticinin ahlaki rehber olarak neye ya da kime başvuracağı sorusuyla ilgili olduğunu belirtmektedir. Denhardt (1988:26; 1993:149), kamu yönetimi etiğini, kamu yöneticisinin örgüt bağlamındaki meselelerle ilgili etik standartlar belirlediği, bu karar standartlarını serbestçe yorumladığı ve alınan kararlardan kişisel ve profesyonel olarak sorumlu olduğu bir süreç olarak görmektedir.

İngilizce kaynaklarda “administrative ethics” ve “public administration ethics” gibi kavramlara karşılık Türkçe’de kamu yönetimi etiği ve yönetim etiği ve kamu etiği gibi kavramların, birbirleri ile eş anlamlı olarak kullanıldığı görülmektedir. Kamu Yönetimi

alanında “iş ahlakı”, “örgüt kültürü”, “kamu yönetimi ahlakı”, “yönetmelik ahlak” gibi kavramlarla ifade edilen kamu yönetimi etiği, kamu örgütlerindeki eylem ve davranışları yönlendiren ortak ilke, norm ve değerlerdir (Bilgin, 1997:2). Alanyazında kamu yönetimi etiği (public administration ethics) yerine “kamu hizmeti etiği” (public service ethics) kavramının da sıklıkla kullanıldığına rastlanmaktadır (Caiden, 1980; Kernaghan ve Dwivedi, 1983; Denhardt,1988; OECD, 1996; Garofalo ve Geuras 1999; Menzel, 1999; Lawton ve Doig, 2005:13). Kamu yönetiminin varlık sebebi kamu, diğer bir deyişle o ülkenin vatandaşları; kamu hizmetinin amacı ise vatandaşların refahının sağlanmasıdır. Bu bakımdan “kamuya hizmet bilinci” kamu görevlilerinin davranışlarına yön veren temel ahlaki değerlerden biri olmaktadır (Pratchett ve Wingfield, 1994,s.9’dan aktaran Brereton ve Temple, 1999:456). Öte yandan Denhardt ve Denhardt (2000) yeni kamu hizmeti (new public service) yaklaşımı ile kamu görevlilerinin öncelikli rolünün toplumu kontrol etmek veya yönlendirmek yerine vatandaşların ortak çıkarlarını belirlemek ve karşılamak biçiminde değiştiğini ileri sürmektedir. Yazarlara göre kamu görevlilerinin ve yöneticilerinin temel motivasyonu “kamu hizmeti” (public service) olmalıdır (Denhardt ve Denhardt, 2000:554). Bu bakımdan, “kamu yönetimi”nden “kamuya hizmet”e doğru bir zihniyet değişiminin, “kamu yönetimi etiği”nden “kamu hizmeti etiği” anlayışına yönelik bir değişimi de paralelinde getirdiği söylenebilir. Thompson (1992:255)’a göre kamu hizmeti etiği, kamu görevlilerine öncelikle ne amirlerine ne de kendilerine, doğrudan halka hizmet ettiklerini ve halka karşı sorumlu olduklarını hatırlatmanın bir yoludur. Devlet yönetimleri kamu hizmetinin temel değerleri üzerinde durmaktadır ve kamu görevlileri de birer ahlaki temsilci olarak bu temel değerleri gözetmek durumundadır (Stewart,1985:495). Sonuç olarak, alanyazında da pek çok yazar tarafından ifade edildiği gibi, bu araştırmada da açımlayıcı faktör analizi sonucu tek boyut altında faktörleştirilen kavramın “kamu etiği” veya “yönetim etiği” yerine “kamu hizmeti etiği” olarak adlandırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

Kamu hizmeti etiği, kamusal hizmet sunan kurumlarda görev alan bireylerin sergiledikleri eylem ve davranışların toplumsal beklentilere paralel olarak profesyonel ilke ve standartlar açısından irdelenmesiyle ilgili bir kavramdır. Etik ve kamu hizmetinin birbirinden farklı kavramlar olduğu açıktır. Etik, felsefe, değerler ve ahlakla, kamu hizmeti ise, kararlar ve faaliyetlerle ilgilidir. Etik, doğru ve yanlışın araştırılmasına dayanırken, kamu hizmeti halkın genel ve ortak bir ihtiyacının karşılanması sürecini ifade etmektedir. Etik soyuttur, hâlbuki kamu hizmeti süreç ve

uygulamaları nispeten daha somuttur. Kamu hizmeti ve etik kavramlarının kesiştikleri nokta ise, kamu görevlilerinin kamu hizmet sunumu sürecindeki eylem davranışlarının ahlakiliği konusundaki sorumlulukları olmaktadır (Frederickson, 1994:31).

Alanyazın gözden geçirildiğinde “kamu hizmeti etiği” olarak adlandırılan bu kavramın pekçok yazar tarafından genel olarak, değerler, ilkeler, kurallar ve standartlar bağlamında tanımlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Bununla birlikte “kamu hizmeti etiği” kavramı üzerine yapılan tanımlamalara ilişkin kabaca bir içerik analizi yapıldığında, tanımların birkaç ortak kavram grubu etrafında yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Bunlar;

- Temel görevler, sorumluluklar, yükümlülükler
- Ahlak, doğru davranış ve eylem, meşruiyet
- Muhakeme yapma, sorgulama, sistematik düşünme ve yorumlama, karar verme, takdir yetkisini kullanma
- Yol gösterici, rehber, klavuz, kontrol ve denge unsuru, içsel ve dışsal denetim mekanizması
- Kişisel, profesyonel, toplumsal, evrensel, değerler, ilkeler, kurallar ve standartlar, resmi ve gayri resmi sınırlamalar

Bu çerçevede “kamu hizmeti etiği”, kamu görevlilerinin, görev ve sorumluluklarına ilişkin karar süreçlerinde davranış ve eylemlerinin doğruluğu ve meşruiyetini kişisel, profesyonel, toplumsal ve evrensel, değer, ilke, kural ve standartların rehberliğinde sistematik olarak sorgulaması, yorumlaması ve takdir yetkisini buna göre kullanmasını sağlayan içsel ve dışsal bir denge, kontrol ve denetim mekanizması olarak da tanımlanabilir. O halde, alanyazında kavrama ilişkin görüş ve düşünceler ve bu bağlamda yapılan kamu hizmeti etiği tanımı göz önünde tutulduğunda ve bu tez çalışmasında kullanılan ölçekte yer alan tüm değişkenlerin kamu hizmeti etiği ile ilgili olduğu dikkate alındığında; analiz sonucu tüm değişkenlerin altında toplandığı tek faktörün “**kamu hizmeti etiği**” faktörü olarak adlandırılmasının uygun olduğu değerlendirilmektedir.

3.3. SEÇMENLERİN DEMOGRAFİK NİTELİKLERİ VE KAMU HİZMETİ ETİĞİ

Bu tez çalışması kapsamında, “Ankara’daki seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısını etkileyen faktörler nelerdir?” araştırma sorusunun cevabı açıklayıcı faktör analizi ile bulunmaya çalışılmıştır. Araştırmanın ilk bölümünde de belirtildiği gibi temel araştırma sorusuna ek olarak seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısı ile demografik nitelikleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı sorusuna da cevap aranmaktadır. Bu bağlamda, seçmenlere ilişkin her bir demografik faktörle ilgili araştırma soruları ve analizler aşağıda sunulmaktadır (ANOVA ve ilgili testlerin çıktıları Ek-D’dedir).

3.3.1. Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı İle Yaş Faktörü Arasındaki İlişki

Menzel ve Benton (1991)’a göre seçmenlerin yaşı büyüdükçe etik dışı davranışlar karşısında duyarlılıklarının artması muhtemeldir. Yaşlılar ve özellikle emekliler, çalışanlardan daha fazla boş zamana sahiptir ve bu nedenle yerel yönetimlerin faaliyetlerini daha dikkatli gözlemleyebilir. Yazarlar, yaş faktörü ile ilgili bir diğer mantıksal gerekçe olarak Kohlberg (1976’dan akt. Menzel ve Benton, 1991:424)’in “Ahlaki Gelişim Kuramı”nı ileri sürmektedir. Bu Kuram, yaşlanmayı ve ahlaki olgunlaşmayı doğrusal bir süreç olarak aynı kefeye koymamakla birlikte, yaşlanmanın fiziksel bir değişim sürecinden fazlası olduğu, aynı zamanda zihinsel bir değişimi de içerdiğini zımni olarak ima etmektedir. Bu yaklaşıma göre, bireyler yaş ilerledikçe ahlaki olgunluk olarak değerlendirilen zihni ve ruhsal bir gelişim yaşamaktadır. Bu bakımdan toplumdaki yaşlı bireylerin hayata daha etik bir açıdan bakmasının muhtemel olduğu söylenebilir (Menzel ve Benton, 1991:424).

Birçok araştırmacı yaş faktörü ile etik algı ve tutumlar arasında pozitif bir ilişki olduğunu, yaş ilerledikçe bireylerin daha etik tutumlara sahip olduğunu ileri sürmektedir (Haris, 1990; Serwinek, 1992; Mason ve Mudrack, 1996). Örneğin Singhapakdi ve arkadaşları (1999) gençlere nazaran yaşlı bireylerin çok çeşitli etik sorunlarla karşılaştığı için tecrübe sahibi olduğunu ve etik dışı uygulamaların sonuçlarına karşı daha fazla hassasiyet göstereceğini, bu nedenle yaş ile etik algı ve tutumlar arasındaki anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmektedir. Öte yandan bazı araştırma sonuçları ise etik tutumlarla yaş faktörü arasında bir korelasyon olmadığını göstermektedir (Cortese, 1989; Burton and Casey, 2000).

Seçmenlerin yaş gruplarına göre kamu hizmeti etiğini algılama düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 15'te, yaş faktörüne göre ANOVA sonuçları Tablo 16'da verilmiştir. Analiz sonuçları, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında yaş grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $F(4,895)=3.146, p>.05$. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile yaş faktörü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Dolayısıyla, bu bulgunun, etik tutumlarla yaş faktörü arasında bir korelasyon olmadığını gösteren bazı araştırma sonuçları (Cortese, 1989; Burton and Casey, 2000) ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir.

Tablo 15. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

YAŞ	N	$\bar{x}$	SS
18-28 YAS	235	2,35	0,9161
29-39 YAS	272	2,54	1,0811
40-50 YAS	244	2,59	1,0347
51-61 YAS	125	2,36	0,7950
62 YAS VE ÜZERI	24	2,17	0,6929
Total	900	2,47	0,9865

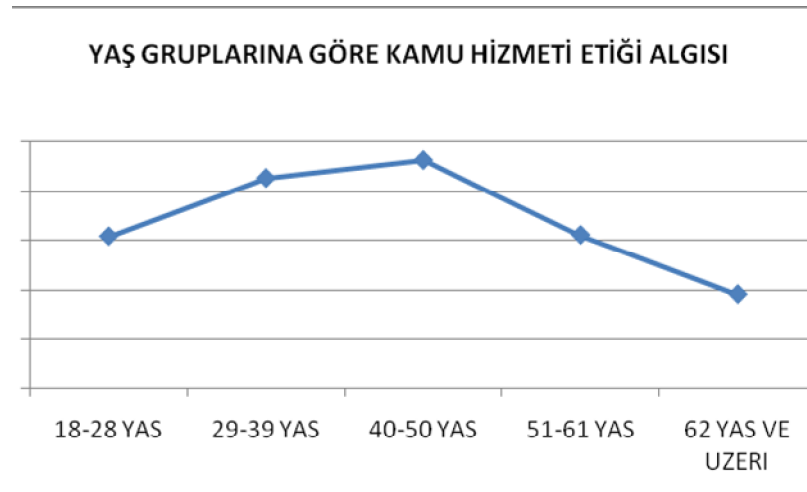
Tablo 16. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Yaş Faktörüne Göre ANOVA Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	12421,652	4	3105,413	3,146	,064
Gruplarıçi	883514,988	895	987,168		
Toplam	895936,640	899			

Diğer taraftan, seçmenlerin yaş gruplarına göre ortalama kamu hizmeti etiği puanları grafiği incelendiğinde en düşük ortalamanın ($\bar{x}=2,17$) ile "62 yaş ve üzeri" yaş grubuna ait olduğu, bunu "18-28" ($\bar{x}=2,35$) ve "51-61" ($\bar{x}=2,36$) yaş gruplarının takip ettiği görülmektedir (Şekil 3). "29-39" ($\bar{x}=2,54$) ve "40-50" ($\bar{x}=2,59$) yaş gruplarında ise ortalama puanların yükseldiği görülmektedir. Seçmenlerin "40-50" yaş grubundan

itibaren kamu hizmeti etiğine ilişkin algılarının gitgide olumsuzlaştığı gözlenmektedir. Bu durum, Menzel ve Benton (1991)'un “seçmenlerin yaşı büyüdükçe etik dışı davranışlar karşısında duyarlılıklarının artması muhtemeldir” savı ile tutarlılık göstermektedir.

“18-28” yaş grubunun kamu hizmeti etiği konusunda en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2,35$) ve en olumsuz tutuma sahip ikinci grup olması alan yazına göre açıklanması zor bir durumdur. Çünkü yaş ve etik tutumlar arasında olduğu varsayılan ilişki, yaş ilerledikçe bireylerin ahlaken olgunlaşacağı, gençlere nazaran çok çeşitli etik sorunlarla karşılaştığı için tecrübe sahibi olacağı ve etik dışı uygulamalara karşı daha fazla hassasiyet göstereceği biçiminde açıklanmaktadır (Menzel ve Benton, 1991; Haris, 1990; Serwinek, 1992; Mason ve Mudrack, 1996). Bu çalışmada “18-28” yaş grubunun belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin böylesi olumsuz algı ve tutumlara sahip olması, diğer bir anlatımla etik hassasiyet göstermesi, gençlerin de en az yaşlılar kadar yerel yönetimlerin faaliyetlerini takip ettiği ve etik süzgecinden geçirip değerlendirdiği biçiminde yorumlanabilir.

Şekil 3. Seçmenlerin Yaş Gruplarına Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği

3.3.2. Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı İle Cinsiyet Faktörü Arasındaki İlişki

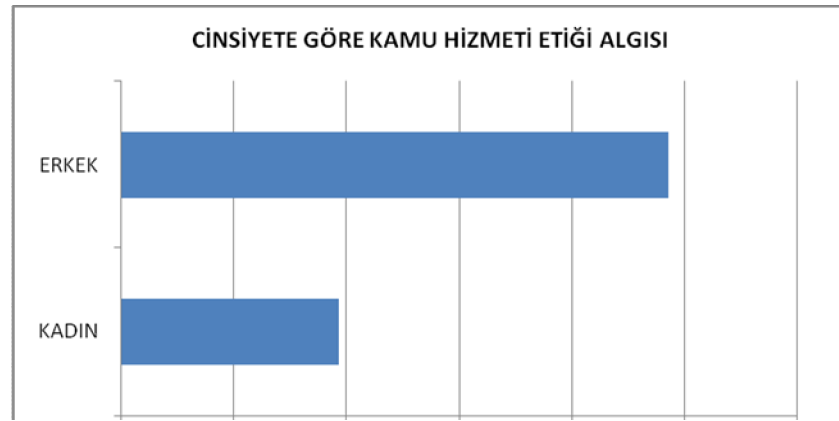
Ford ve Richardson (1994) etik anlayış ve karar verme sürecine etkide bulunan değişkenleri değerlendirmek üzere iş etiği alan yazınında yapılan ampirik çalışmaları gözden geçirdikleri araştırmaya dayanarak, cinsiyet değişkeninin ampirik etik araştırmalarında en yaygın olarak incelenen demografik faktör olduğunu ileri sürmektedir. Bununla birlikte yazarlar, araştırma sonuçlarının cinsiyet açısından oldukça değişken ve karmaşık olduğunu da belirtmektedir. Bazı araştırmalara göre cinsiyet faktörünün etik algı ve tutumlara bir etkisi olmadığı öne sürülürken, bazı araştırma sonuçlarına göre ise cinsiyet farklılıklarının etik algı ve tutumlarda etkili olduğu desteklenmekte, ancak bulguların bir kısmı kadınların, diğer bir kısmı ise erkeklerin daha etik algı ve tutumlara sahip olduğunu göstermektedir. Öte yandan, bürokratlar, seçilmiş kamu görevlileri ve seçmenlerin belli kamu yönetimi değerlerine affettikleri önemi test ettiği kamu yönetimi etiğine ilişkin ampirik araştırmada Goss (1996:589), kadınların genel olarak erkeklere oranla kamu yönetimi etiği değerlerine daha fazla önem verdiği sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 17. Kamu Hizmeti Etiğine İlişkin Algıların Cinsiyete Göre t-Testi Sonuçları

cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
KADIN	390	2,37	0,9612	898	-2.757	.006
ERKEK	510	2,55	0,9991			

Seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiğine yönelik puanlarının cinsiyete göre t-Testi sonuçları Tablo 17'de gösterilmiştir. Seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(898)=2757$, $p<.05$. Erkek seçmenlerin kamu hizmeti etiği algıları ($\bar{X}=2,37$), kadın seçmenlere ($\bar{X}=2,55$) göre daha olumludur (Şekil 4). Diğer bir anlatımla, erkeklere nazaran kadınlar etik dışı uygulamalara karşı daha fazla hassasiyet göstermektedir. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde

yorumlanabilir. Ayrıca, bu bulgunun, etik tutumlarla cinsiyet faktörü arasında bir korelasyon olduğunu gösteren bazı araştırma sonuçları (Ford ve Richardson,1994) ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir. Öte yandan, bu bulgunun, Goss (1996)'un kamu yönetimi etiğine ilişkin ampirik araştırmasında ulaştığı, kadınların genel olarak erkeklere oranla kamu yönetimi etiği değerlerine daha fazla önem verdiği sonucu ile örtüştüğünü söylemek mümkündür.

Şekil 4. Seçmenlerin Cinsiyete Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği

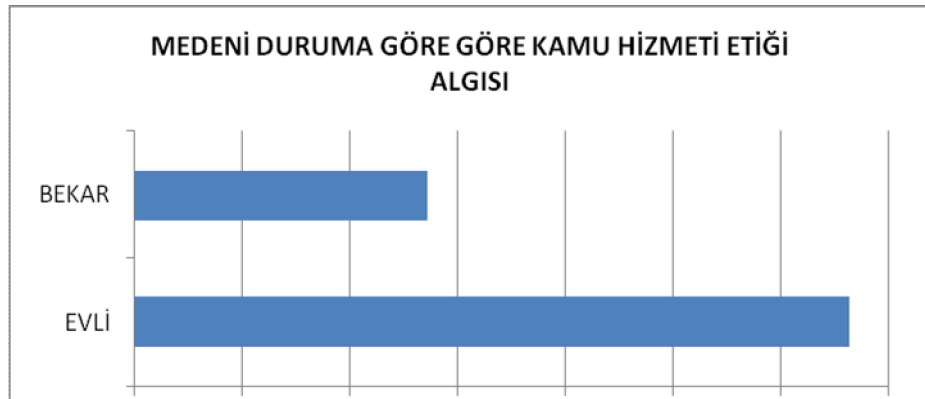
3.3.3. Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı İle Medeni Durum Faktörü Arasındaki İlişki

Seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiğine yönelik puanlarının medeni duruma göre t-Testi sonuçları Tablo 18'de gösterilmiştir. Seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir, $t(898)=,874$, $p>.05$. Evli seçmenlerin kamu hizmeti etiği algıları ($\bar{X}=2,49$), bekâr seçmenlere ($\bar{X}=2,43$) göre daha olumludur (Şekil 5). Ancak bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile medeni durumları arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanamaz.

Tablo 18. Kamu Hizmeti Etiğine İlişkin Algıların Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları

Medeni durum	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
EVLİ	608	2,49	1,0040	898	,874	.191
BEKAR	292	2,43	0,9492			

Şekil 5. Seçmenlerin Medeni Duruma Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği

3.3.4. Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı İle Eğitim Durumu Faktörü Arasındaki İlişki

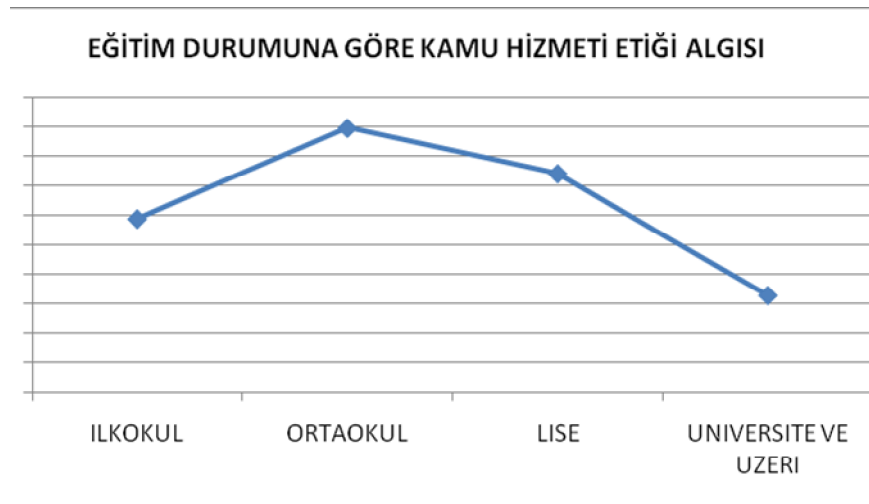
Menzel ve Benton (1991:422) yerel yönetimlerdeki etik dışı uygulama ve yozlaşmaya ilişkin yaptığı araştırmada eğitim seviyesi arttığı ölçüde toplumun potansiyel etik dışı uygulamalara karşı uyanık ve caydırıcı olabileceğini savunmaktadır. Yazarlar, yüksek düzeyde eğitimin etik duyarlılıkla pozitif bir ilişkisi olduğunu, eğitim düzeyi yüksek vatandaşların kamu görevlilerinin eylem ve davranışlarını etik açıdan gözlemlenmede önemli rol oynadığını ileri sürmektedirler. Bu bulguya dayanarak bir toplumda eğitime yapılan yatırımın demokratik kurum ve süreçlerin yozlaşmasını engelleyen bir kalkan vazifesi gördüğünü belirtmektedirler (Menzel ve Benton, 1991:432)

Tablo 19. Eğitim Durumuna Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

	N	$\bar{X}$	SS
ILKOKUL	115	2,46	1,0603
ORTAOKUL	171	2,56	0,9224
LISE	327	2,51	1,0798
UNIVERSITE VE UZERI	287	2,38	0,8725
Total	900	2,47	0,9865

Tablo 20. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları (Devam)

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplararası	4287,482	3	1429,161	1,436	,231
Gruplarıçi	891649,158	896	995,144		
Toplam	895936,640	899			

Şekil 6. Seçmenlerin Eğitim Durumuna Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği

Seçmenlerin eğitim durumu gruplarına göre kamu hizmeti etiğini algılama düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 19, ANOVA sonuçları Tablo 20’de verilmiştir. Analiz sonuçları, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında eğitim durumu grupları bakımından anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir $F(3,896)=1436, p>.05$. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile eğitim faktörü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Diğer taraftan, seçmenlerin eğitim durumu gruplarına göre ortalama kamu hizmeti etiği puanları grafiği (Şekil 6) incelendiğinde en düşük ortalamanın ($\bar{x}=2,38$) ile “üniversite ve üzeri” eğitim grubuna ait olduğu, bunu “ilkokul” ($\bar{x}=2,46$) ve “lise” ($\bar{x}=2,51$) gruplarının takip ettiği görülmektedir. “Ortaokul” ($\bar{x}=2,56$) mezuniyet gruplarında ise ortalama puanların bir miktar yükseldiği görülmektedir. Bununla birlikte seçmenlerin “ortaokul” yaş grubundan itibaren kamu hizmeti etiğine ilişkin algılarının gitgide olumsuzlaştığı gözlenmektedir. Bu durum, Menzel ve Benton (1991)’un “seçmenlerin eğitim düzeyi yükseldikçe etik dışı davranışlar karşısında duyarlılıklarının artması muhtemeldir” savı ile tutarlılık göstermektedir.

“İlkokul” mezunu seçmen grubunun kamu hizmeti etiği konusunda en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2,46$) ve en olumsuz tutuma sahip ikinci grup olması, tıpkı yaş grupları konusundaki analizde olduğu gibi alan yazına göre açıklanması zor başka bir durumdur. Çünkü eğitim ve etik tutumlar arasında olduğu varsayılan ilişki, eğitim seviyesi arttıkça bireylerin kamu görevlilerinin eylem ve davranışlarını etik açıdan daha rahat gözlemleyebileceği, potansiyel etik dışı uygulamalara karşı daha uyanık ve caydırıcı olabileceğini ve etik dışı uygulamalara karşı daha fazla hassasiyet göstereceği biçiminde açıklanmaktadır (Menzel ve Benton, 1991). Bu çalışmada “ilkokul” mezuniyet grubunun belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin böylesi olumsuz algı ve tutumlara sahip olması, diğer bir anlatımla etik hassasiyet göstermesi, ilkokul mezunu seçmenlerin de en az diğer eğitim grupları kadar yerel yönetimlerin ahlakiliğini değerlendirebilecek mantık, bilgi ve tecrübeye sahip olduğu biçiminde yorumlanabilir.

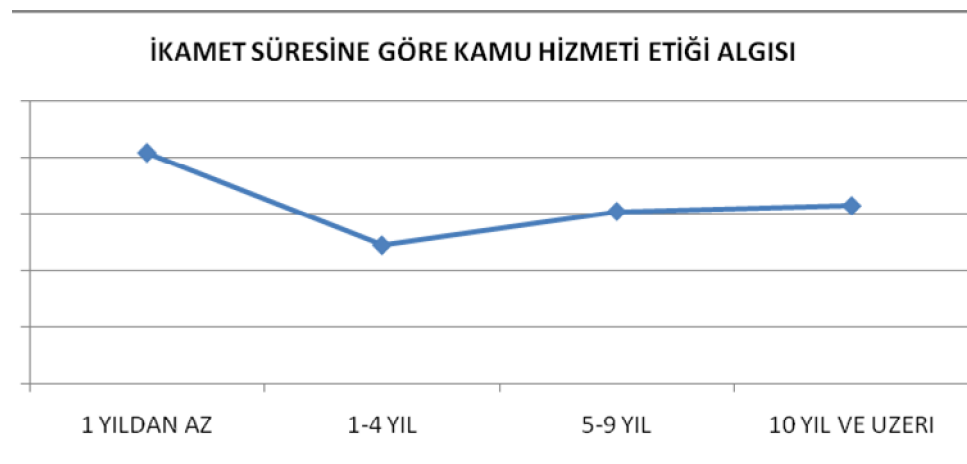
3.3.5. Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı İle İkamet Süresi Faktörü Arasındaki İlişki

Tablo 21. İkamet Süresine Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Süre	N	$\bar{x}$	SS
1 YILDAN AZ	45	1,27	0,1906
1-4 YIL	84	0,76	0,0833
5-9 YIL	198	0,95	0,0676
10 YIL VE UZERI	573	0,98	0,0411
Total	900	0,98	0,0328

Tablo 22. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının İkamet Süresine Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	21.430	3	7.143	7.332	.000	1-2, 2-3, 3-4
Gruplarıçi	872.973	896	.974			
Toplam	894.403	899				

Şekil 7. Seçmenlerin İkamet Süresine Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği

Seçmenlerin ikamet süresi gruplarına göre kamu hizmeti etiğini algılama düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 21, ikamet süresi faktörüne göre ANOVA sonuçları Tablo 22’de verilmiştir. Analiz sonuçları, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında ikamet süresi grupları bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir $F(3,896)=1414, p>.05$. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile ikamet süresi faktörü arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Seçmenlerin ikamet süresinden kaynaklanan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testine (post-hoc) geçmeden önce Levene’s testi ile varyansların homojen olup olmadığı sınanmıştır. Seçmenlerin ikamet süresi değişkeninde ($LF=5022$; $p<0.05$) varyansların homojen olmadığı tespit edilmiş ve bu boyutta anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane’s T2 testi kullanılmıştır. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğu Tablo 22’de görülmektedir. İkamet süresi “1-4 yıl arası” olan grubun ($\bar{x}=0,76$) kamu hizmeti etiğini algılama düzeyinin, “1 yıldan az” ($\bar{x}=1,27$), “5-9 yıl” ($\bar{x}=0,95$) ve “10 yıl ve üzeri” ($\bar{x}=0,98$) ikamet süresi olan gruplardan oldukça düşük seviyede dolayısıyla daha olumsuz olduğu belirlenmiştir.

Seçmenlerin ikamet süresine göre kamu hizmeti etiğine ilişkin ortalama puanlarını gösteren grafik (Şekil 7) incelendiğinde, ikamet süresi bir yıldan az olan seçmenlerin diğer gruplara göre belediyeler hakkında oldukça olumlu bir etik algısına sahip olduğu görülmektedir. İkamet süresi 1-4 yıl arasındaki seçmen grubunda bir düşüş, bu gruptan itibaren diğer gruplara doğru artan bir iyimserlik gözlemlenmektedir. 1 yıldan az ikamet süresi olan seçmenlerin, kente yeni yerleşmiş oldukları ve buldukları çevreye uyum sağlamaya çalıştıkları göz önüne alınırsa, bu kısa sürede hizmet aldıkları belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin bir algıya sahip olmaları ve tutarlı bir tutum geliştirmelerini beklemek doğru olmayacaktır. Dolayısıyla 1 yıldan az ikamet eden seçmen grubu bir kenara bırakılırsa, grafikte seçmenlerin ikamet süresi arttıkça belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin algı ve tutumlarının daha olumlu yönde değiştiğini ve birbirine yaklaştığını söylemek mümkündür. Bu bulgu, seçmenlerin ikamet süresi arttıkça etik algı ve tutumlarında hassasiyetin azaldığı ve belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiğine ilişkin beklentilerin düştüğü, kısacası etik dışı davranışların adeta kanıksandığı biçiminde yorumlanabilir.

3.3.6. Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı İle Siyasi Eğilim Faktörü Arasındaki İlişki

Rundquist ve arkadaşları (1976 ve 1977'den aktaran Malec, 1993:23) "*seçilmiş temsilcilerin etik dışı davranışlarının farkında olmak, seçmenlerin davranışlarını nasıl etkilemektedir?*" sorusuna yanıt aradıkları çalışmalarında vatandaşların dürüst yönetimden çok başka şeyleri daha yoğun olarak tercih ettiklerini belirlemişlerdir. Vatandaşlardan bir tercih yapmaları istendiğinde yozlaşmış (etik dışı) ama onlara göre diğer hususlarda "*doğru*" olan kamu görevlisini, yozlaşmamış (etik) ama onlara göre "*yanlış*" olan kamu görevlisine tercih etmekte, kısacası etik dışı (yozlaşmış) olan kamu görevlisini destekleme eğilimi göstermektedirler. Bu bağlamda, seçmenlerin etik dışı davranışları ve yozlaşmaya ilişkin algı ve tutumlarında "siyasi eğilimin" önemli bir faktör olduğu söylenebilir. Bu bağlamda, bu araştırma kapsamında seçmenlerin siyasi eğilimlerinin de belediyelere ilişkin kamu hizmeti etiği algılarında farklılık yaratıp yaratmadığı hususunun sorgulanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre kamu hizmeti etiğini algılama düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 22, siyasi eğilimlerine göre ANOVA sonuçları Tablo 23'te verilmiştir. Analiz sonuçları, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında siyasi eğilimleri bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir $F(9,890)=6,812, p>.05$. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile siyasi eğilim faktörü arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerinden kaynaklanan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testine (post-hoc) geçmeden önce Levene's testi ile varyansların homojen olup olmadığı sınanmıştır. Seçmenlerin siyasi eğilimi değişkeninde ($LF=14,781; p<0.05$) varyansların homojen olmadığı tespit edilmiş ve bu boyutta anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane's T2 testi kullanılmıştır. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğu Tablo 23'te görülmektedir.

Bu araştırmada, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile siyasi eğilim faktörü arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair elde edilen bulgu, Rundquist ve arkadaşlarının (1976 ve 1977'den akt. Malec, 1993) "*seçmenlerin etik bir yönetimden ziyade başka şeyleri tercih ettikleri (kişisel çıkar, ideoloji, din, milliyet vb. olgular), yozlaşmış (etik dışı) olan ama diğer hususlarda doğru olduğunu düşündükleri kamu görevlilerini destekleme eğilimi gösterdikleri*" bulgusu ile paralellik

göstermektedir. Nitekim yerel yönetimlerin seçiminde halkın temel yanlışlıklarından biri adaya değil partiye oy verme alışkanlığıdır. Ayrıca, seçmenler çok zaman karar verirken, kendi çıkarını (yakınlarına iş garantisi, kaçak inşaata/gecekonduya müsamaha vb.) toplumun çıkarının üstünde görmektedir. Bu yanlışlıklar bir yana; seçmenlerin bazen, ortak siyasi görüşü paylaştığı seçilmiş ve atanmış kamu görevlilerini “Adamlar yiyor ama helal olsun, güzel de çalışıyorlar” vb. yorumlarla yolsuzluk ve etik dışı davranışları faydacı bir yaklaşımla meşrulaştırmaya yeltendiği görülmektedir. Seçmen etik konusunda ne kadar hassas olursa siyasiler ve kamu görevlileri o ölçüde hassas olabilir. Siyasetteki ve kamudaki yozlaşma, aslında toplumsal yozlaşmanın siyaset ve kamusal alana da yansımalarıdır (Şentürk, 2006).

Tablo 22. Siyasi Eğilime Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

Siyasi Eğilim	N	$\bar{x}$	SS
1.ASIRI SOL	25	2,41	1,6184
2.SOSYALIST	29	2,98	1,1828
3.SOSYAL DEMOKRAT	162	2,71	1,2048
4.MERKEZ SOL	84	2,04	0,9495
5.LIBERAL	37	3,01	1,1434
6.MERKEZ SAG	288	2,47	0,8911
7.KOYU MILLİYETCI	108	2,30	0,6951
8.MUHAFAZAKAR	52	2,10	0,7479
9.KOKTENDINCI	5	1,80	0,3354
10.DIGER	110	2,51	0,6928
Total	900	2,47	0,9865

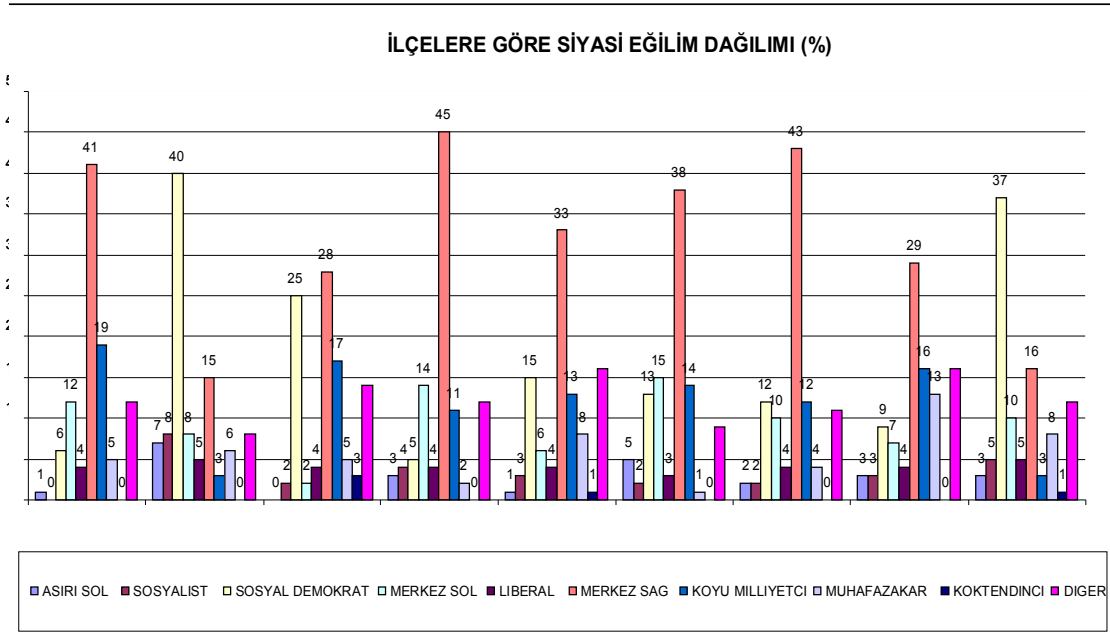
Tablo 23. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Siyasi Eğilim Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplararası	57742,97	9	6415,886	6,812	,000	2-4, 2-8, 2-9 3-7, 3-8, 3-9
Gruplarıçi	838193,7	890	941,791			4-3, 4-5, 4-6, 4-10, 5-8, 5-9
Toplam	895936,6	899				

Seçmenlerin siyasi eğilimine göre kamu hizmeti etiği puanlarının betimsel istatistikleri ve seçmenlerin siyasi eğilime göre ortalama kamu hizmeti etiği puanları (Tablo 22 ve Şekil 8) incelendiğinde en düşük ortalamanın siyasi eğilimi “köktendinci” ($\bar{x}=1,80$), en yüksek ortalama puanın liberal ($\bar{x}=3,01$) olan seçmenlere ait olduğu görülmektedir. Burada dikkat çekici gruplardan biri “sosyalist” siyasi eğilime sahip olan seçmenlerdir. Liberal seçmenlerden sonra en yüksek ortalama puan ($\bar{x}=2,98$) sosyalist seçmenlere aittir. Seçmenlerin ilçelere göre siyasi eğilimini gösteren Tablo 24 ve Şekil 9 incelendiğinde toplam 29 sosyalist seçmenden (Çankaya (n=8), Yenimahalle (n=5)) yarısına yakınının sol eğilimli partinin yönetimde olduğu belediyelerde ikamet ettikleri görülmektedir. Bir diğer dikkat çeken istatistik en düşük ikinci ortalama puana sahip olan ($\bar{x}=2,04$) “merkez sol” eğilimli olan seçmenlere aittir. Seçmenlerin ilçelere göre siyasi eğilimini gösteren tablo ve grafik (Tablo 24 ve Şekil 9) incelendiğinde toplam 84 merkez sol eğilimli seçmenden 1/5 oranına yakın bir kısmının (Çankaya (n=8), Yenimahalle (n=10)) sol eğilimli partilerin, kalan 4/5 oranında bir kısmının ise sağ, muhafazakâr ve milliyetçi eğilimli partilerin yönetimde olduğu belediyelerde ikamet ettikleri görülmektedir. Bu dağılım, “merkez sol” eğilimli seçmenlerin ikamet ettikleri belediyelerin kamu hizmeti etiği hakkında ideolojik bir değerlendirmede bulunmuş olabileceği fikrini uyandırmaktadır.

Şekil 9. Seçmenlerin İlçelere Göre Siyasi Eğilim Dağılım Grafiği

“Muhafazakâr” seçmen grubu ortalama puanı ($\bar{x}=2,10$) en düşük üçüncü gruptur. Yine seçmenlerin ilçelere göre siyasi eğilimini gösteren grafik (Şekil 9) incelendiğinde, toplam (n=52) olan “muhafazakâr” eğilimli seçmenden yarısından fazlasının (n=31) sağ eğilimli muhafazakâr bir partinin yönetiminde olduğu belediyelerde ikamet etmektedirler. Dolayısıyla en düşük ortalama puana sahip “köktendinci” ve en düşük üçüncü ortalama puana sahip “muhafazakâr” seçmen grubunun, çoğunlukla kendi siyasi eğilimlerine uygun partinin idaresindeki belediyelerde ikamet etmeleri, ancak bu belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin olumsuz algı ve tutumlara sahip olmaları oldukça manidardır. Her ne kadar bu tez çalışmasında incelenen demografik faktörlerden biri değilse de, özellikle bu iki seçmen grubunun ağırlıklı olarak din eksenli bir siyaseti benimsediği göz önüne alındığında, akla “acaba “din” ve “dindarlık” faktörünün etik algı ve tutumlarda bir etkisi olabilir mi?” şeklinde bir soru gelmektedir.

Alan yazına bir göz atıldığında, örneğin Huisman ve Schwartz (1992:237)’in dini inançların, bireylerin değer sistemlerini etkilediğini, çünkü dinin, bireylere etik olmaları için makul gerekçeler ve etik davranışlar için bir referans kaynağı sunduğunu öne sürdüğü görülmektedir. Clark ve Dawson (1996) ise demografik bir faktör olarak ele aldıkları “dindarlık” ile etik davranışı etkileyen etik değer ve kuralların gelişimi arasında bir bağlantı kurmakta; etik kuralların potansiyel kaynağı olarak değerlendirdikleri dindarlığın, etik gelişimi etkileyen bir faktör olduğunu öne sürmektedirler. Öte yandan, Menzel ve Benton (1991) dini kuruluşlara katılım ve üyeliğin artışı ile kamu görevlileri ile ilgili etik dışı uygulamaların ve şikâyetlerin azalmasının birbiriyle doğru orantılı olduğunu öne sürmektedir. Yazarlara göre, bir toplumun etik vicdanı ne kadar hassaslaşırsa etik dışı uygulamalar ve yozlaşma o ölçüde engellenebilir. Bu önerme, Elazar (1970:263’ten akt. Menzel ve Benton, 1991:423)’in kamu yararı ve toplulukçuluğa (communitarianism) vurgu yapan ahlakçı siyasi kültür kavramıyla bağlantılıdır. Ahlakçı siyasi kültürün baskın olduğu yerde, etik duyarlılığın da artacağını ileri sürülmektedir.

3.3.7. Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı İle İkamet Edilen İlçe Faktörü Arasındaki İlişki

Tablo 25. İlçelere Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

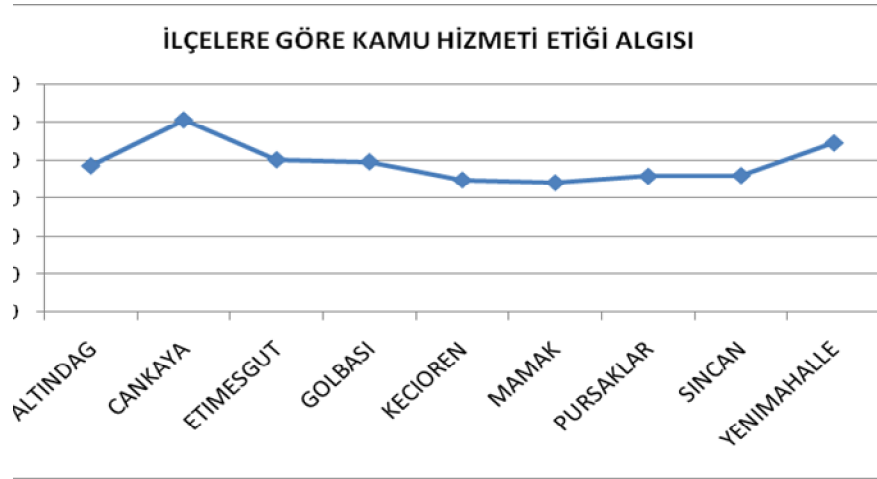
İlçe	N	$\bar{X}$	SS
1.ALTINDAG	100	2,42	0,8592
2.CANKAYA	100	3,17	1,2602
3.ETIMESGUT	100	2,52	0,6954
4.GOLBASI	100	2,49	0,8228
5.KECIOREN	100	2,19	0,9419
6.MAMAK	100	2,14	0,8395
7.PURSAKLAR	100	2,25	0,8911
8.SINCAN	100	2,26	0,8689
9.YENIMAHALLE	100	2,79	1,1459
Total	900	2.47	0,9865

Tablo 26. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının İlçelere Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplarası	90824,100	8	11353,013	12,564	,000	2-1, 2-3, 2-4, 2-5, 2-6, 2-7, 2-8,
Gruplariçi	805112,540	891	903,606			3-6, 4-6,
Toplam	895936,640	899				9-5, 9-6, 9-7, 9-8

Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre kamu hizmeti etiğini algılama düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 25, ilçelere göre ANOVA sonuçları Tablo 26’da verilmiştir. Analiz sonuçları, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında ikamet ettikleri ilçeler bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir $F(8,891)=12,564, p>.05$. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile ikamet ettiği ilçe faktörü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelerden kaynaklanan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testine (post-hoc) geçmeden önce Levene’s testi ile varyansların homojen olup olmadığı sınıanmıştır. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçe değişkeninde ($LF=10,235; p<0.05$) varyansların

homojen olmadığı tespit edilmiş ve bu boyutta anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane's T2 testi kullanılmıştır. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğu Tablo 26'da görülmektedir.

Şekil 10. Seçmenlerin İlçelere Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği

Tablo 25'te ilçelere göre kamu hizmeti etiği puanlarının betimsel istatistikleri ve Şekil 10'da seçmenlerin ilçelere göre ortalama kamu hizmeti etiği puanları grafiği incelendiğinde en düşük ortalamanın ($\bar{x}=2,14$) "Mamak" ilçesinde ikamet eden seçmenlere ait olduğu görülmektedir. En yüksek ortalama puan ise ($\bar{x}=3,17$) "Çankaya" ilçesinde ikamet eden seçmen grubuna aittir. Puanlar en yüksekten en düşüğe sıralandığında, Çankayadan sonra "Yenimahalle" ($\bar{x}=2,79$) ilçesinin geldiği görülmektedir. En yüksek kamu hizmeti etiği puanlarına sahip bu iki ilçenin belediye yönetiminde aynı siyasi parti (CHP) bulunmaktadır. Müteakip olarak bir başka siyasi partinin yönetiminde olduğu (MHP) üç ve dördüncü sırada da "Etimesgut" ($\bar{x}=2,52$) ve "Gölbaşı" ($\bar{x}=2,49$) ilçeleri yer almaktadır. Seçmenlerin ilçelere göre ortalama kamu hizmeti etiği puanlarında son beş sırada (Altındağ, Sincan, Pursaklar, Keçiören ve Mamak) bir diğer siyasi partinin (AKP) belediye yönetiminde olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, merkez sağ ve muhafazkar kesimi temsil ettiği varsayılan siyasi bir partinin yönetiminde olduğu ilçe belediyelerinde seçmenlerin kamu hizmeti etiği algısının, merkez sol/sosyal demokrat kesim ile milliyetçi kesimi temsil ettiği varsayılan siyasi partilerin yönetiminde olduğu ilçe belediyelerindeki seçmenlerin kamu hizmeti etiği algısına göre daha düşük seviyede olduğu anlaşılmaktadır.

Belediyeler hakkında etik algısının en yüksek olduğu Çankaya ve Yenimahalle ilçelerinde belediye yönetiminde aynı siyasi partinin (CHP) bulunması manidardır. Bu belediyelerde ikamet eden seçmenlerin etik algılarının oldukça yüksek (olumlu) olması nedeniyle söz konusu belediyelerin etik dışı uygulama ve yozlaşma açısından diğer ilçe belediyelerinden daha masum olduğunu değerlendirmek aşırı bir iyimserlik olabilir. Nitekim Çankaya Belediyesine ilişkin yolsuzluk iddiaları hafızalarda tazeliğini korumaktadır⁹. Bu bağlamda, seçmenlerin söz konusu belediyelere (Çankaya ve Yenimahalle) ilişkin değerlendirme yaparken konuya ideolojik açıdan yaklaşım gösterip, sempati duydukları siyasi görüşü temsil eden belediye yönetimlerinin olumsuz eylem ve davranışlarını görmezden geldiği düşünülebilir. Öte yandan, muhafazakâr ve sağ siyasi eğilimli seçmenlerin hizmet aldığı belediyeler hakkında kamu hizmeti etiği algısının böylesi olumsuz olmasına rağmen aynı partiyi ve hatta aynı adayları belediye yönetimlerine seçmesi de manidardır. Yerel yönetimlerin seçiminde halkın temel yanlışlıklarından birinin de bu, adaya değil partiye oy verme alışkanlığı olduğu değerlendirilmektedir.

Oysa Menzel ve Benton (1991:423) siyasi partiler arasındaki rekabet arttığı ölçüde yerel yönetimlere ilişkin etik dışı uygulamaların o ölçüde azalacağını ileri sürmektedir. Yazarlara göre, siyasal sistem ne kadar güçlü olursa, etik ihlallerinde bulunan kamu görevlilerinin ifşa olması ihtimali o derece artacaktır. Bu nedenle güçlü bir partiler arası rekabet, kamu görevlilerinin etik dışı davranışlarını engellemesi bakımından istenen bir durumdur. Ancak, Ankara anakent alanında yer alan ilçelerde seçmenlerin takım tutar gibi parti tuttuğu, genellikle aynı partilerin her yerel seçim döneminde art arda seçimleri kazandığı ve uzun yıllar aynı partilerin belediye yönetimlerinde kalabildikleri görülmektedir. Bu araştırmadan elde edilen, ilçelere ve dolayısıyla ilçe belediye yönetiminde bulunan siyasi partilere göre seçmenlerin kamu hizmeti etiği algılarının anlamlı ölçüde farklılık göstermesine dair bulguların, Rundquist ve arkadaşlarının (1976 ve 1977'den akt. Malec, 1993) "seçmenlerin etik bir yönetimden ziyade başka şeyleri tercih ettikleri, yozlaşmış (etik dışı) olan ama diğer hususlarda doğru olduğunu düşündükleri kamu görevlilerini destekleme eğilimi gösterdikleri" bulgusu ile örtüştüğü söylenebilir.

⁹ 11 Eylül 2012 tarihinde, yolsuzluk iddiasıyla aralarında Belediye Meclisi üyeleri de bulunan 20 kişi ile birlikte gözaltına alınan CHP'li eski Çankaya Belediye Başkanı Muzaffer ERYILMAZ'ın "yamyamları doyumamıyorum" dediği ses kaseti hala hafızalardadır. ([#](http://www.hurriyet.com.tr/ankara/21428690.asp))

Ayrıca, Menzel ve Benton (1991) yerel yönetimler düzeyinde yaptıkları bir araştırmada büyüme ve gelişme baskısının etik dışı uygulamalar ve yolsuzluklarla ilişkisinin manidar olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Bir bölgede ekonomik sıkıntılar ve büyüme baskısı arttıkça etik dışı uygulamaların da artması muhtemeldir. Ayrıca, yerel yönetimlerin çapı büyüdükçe etik dışı uygulamalara ilişkin şikâyetlerin artması muhtemeldir. Çünkü büyüyen ve genişleyen yerel yönetimler, yönetimde bulunanlara daha büyük fırsatlar ve imkânlar sağlayacaktır. Dolayısıyla daha büyük yerel yönetim birimlerinde çıkarlar ve kazanımlar daha büyük olduğu için etik dışı davranışlar daha fazla olacaktır (Menzel ve Benton, 1991:423). Tablo 3.13a.'da ilçelere göre kamu hizmeti etiği puanlarının betimsel istatistikleri ve Şekil 3.8.'de seçmenlerin ilçelere göre ortalama kamu hizmeti etiği puanları grafiği incelendiğinde en düşük ortalamanın ($\bar{x}=2,14$) "Mamak" ilçesinde ikamet eden seçmenlere ait olduğu yukarıda belirtilmiştir. Bu durum, Menzel ve Benton (1991)'un "bir bölgede ekonomik sıkıntılar ve büyüme baskısı arttıkça etik dışı uygulamaların da artması muhtemeldir" önermesini akla getirmektedir. Çünkü son dönemde Mamak başta olmak üzere diğer birçok ilçede kentsel dönüşüm projeleri hayata geçirilmektedir. Mamak İlçesi'nde seçmenlerin belediyelere ilişkin etik algı ve tutumlarının diğer ilçelere göre daha düşük seviyede olmasının nedenlerinden biri de, Mamak'ta gerçekleştirilmesi planlanan ve halen sürdürülen, dünyanın en büyük kentsel dönüşüm projesi olduğu iddia edilen "Yeni Mamak Projesi"¹⁰ olabileceği değerlendirilmektedir.

3.3.8. Seçmenlerin Belediyeler Hakkındaki Etik Algısı İle Gelir Faktörü Arasındaki İlişki

Tablo 27. Siyasi Eğilime Göre Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Betimsel İstatistikleri

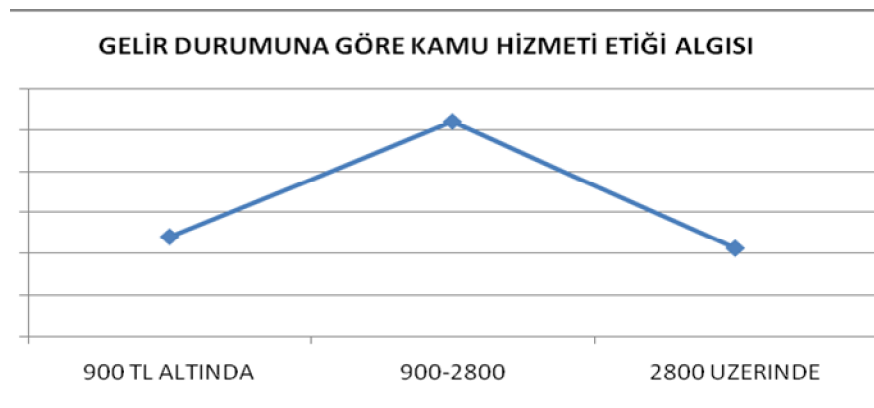
Gelir Durumu	N	$\bar{x}$	SS
900 TL ALTINDA	377	2,40	0,9900
900-2800	392	2,57	0,9231
2800 UZERİNDE	131	2,38	1,1299
Total	900	2,47	0,9865

¹⁰ ("Yeni Mamak Kentsel Dönüşüm Projesi" www..mamak.bel.tr./yeni-mamak-kentsel-donusum-projesi.aspx)

Tablo 28. Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Siyasi Eğilim Göre “One-Way ANOVA” Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Gruplarası	7352,270	2	3676,135	3,711	,025	1-2
Gruplariçi	888584,370	897	990,618			
Toplam	895936,640	899				

Seçmenlerin gelir durumuna göre kamu hizmeti etiğini algılama düzeylerine ilişkin betimsel istatistikler Tablo 27, gelir durumuna göre ANOVA sonuçları Tablo 28’de verilmiştir. Analiz sonuçları, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında gelir durumları bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir $F(2,897)=3,711, p>.05$. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile gelir durumu faktörü arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. Seçmenlerin gelir durumundan kaynaklanan farkların hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla çoklu karşılaştırma testine (post-hoc) geçmeden önce Levene’s testi ile varyansların homojen olup olmadığı sınanmıştır. Seçmenlerin gelir durumu değişkeninde ($LF=3,777; p<0.05$) varyansların homojen olmadığı tespit edilmiş ve bu boyutta anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Tamhane’s T2 testi kullanılmıştır. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğu Tablo 28’de görülmektedir.

Şekil 11. Seçmenlerin Gelir durumuna Göre Ortalama Kamu Hizmeti Etiği Puanları Grafiği

Tablo 27'deki gelir durumuna göre kamu hizmeti etiği puanlarının betimsel istatistikleri ve Şekil 11'deki grafiğe göre en düşük ortalamaya "2800 TL ve üzeri" gelir grubu ($\bar{x}=2,38$), en yüksek ortalamaya "900-2800 TL" gelir grubu ($\bar{x}=2,57$) sahiptir. Analiz sonucunda alt gelir grubu (900 TL altında) ile orta gelir grubu (900-2800 TL) arasındaki farklılık anlamlı bulunmuştur. Birinci grup açlık sınırının altında, ikinci grup ise yoksulluk sınırının altında gelir düzeyine sahiptir. Alt gelir grubunun ortalama puanının düşük olması yaşadığı şartlara ve kamu yönetimine bir tepki olarak değerlendirilebilir. Ancak alan yazında gelir durumu ile etik algı ve tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair bir bulguya rastlanamamıştır. Nitekim Özyer ve Azizoğlu (2010:75) da demografik faktörlerin etik tutumlara etkisini araştırdıkları çalışmada katılımcıların gelir seviyeleri ile etik tutumları arasında anlamlı bir ilişki saptamadıklarını belirtmişlerdir.

3.4. KAMU HİZMETİ ETİĞİ DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN İSTATİSTİKLER

Bu bölümde kamu hizmeti etiğine ilişkin hazırlanan ölçme aracındaki değişkenler tek tek ele alınıp kuramsal olarak gözden geçirilmekte, analiz sonuçları yüzde ve ortalama değerler açısından değerlendirilmektedir.

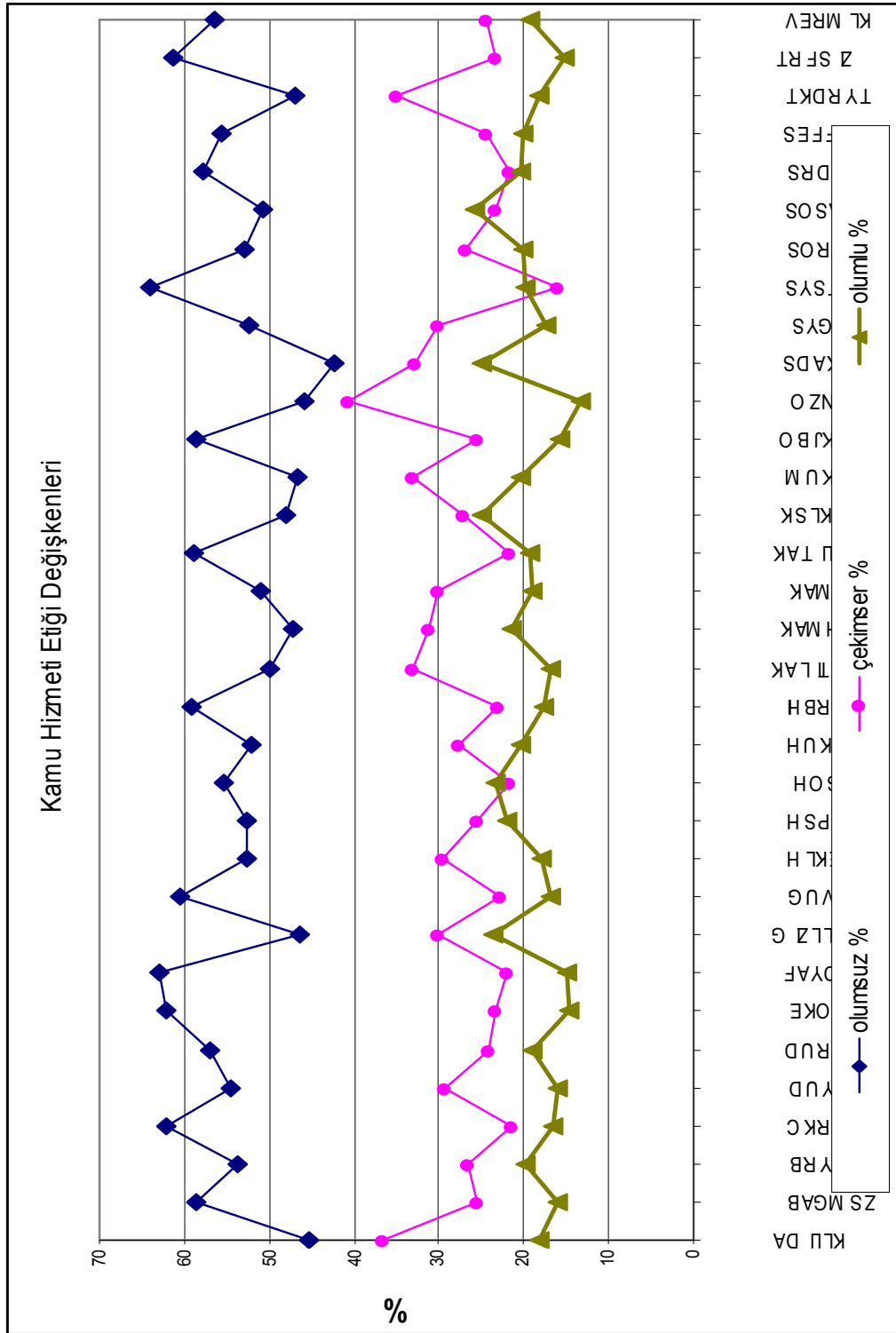
Tablo 29'da seçmenlerin etik algılarına ilişkin toplam puanlarına ait ortalama ve standart sapma değerleri gösterilmektedir. Seçmenlerin, belediye görevlileri hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin en olumsuz ve düşük ortalama puanı ($\bar{x}=2,30$) "tarafsızlık" faktörüne atfettiği görülmektedir. En yüksek puanı alan ise ($\bar{x}=2,81$) "sadakat" faktörüdür. Ölçekteki değişkenlerin tamamını %40'ın üzerinde, hatta büyük bir çoğunluğunu ise %50'nin üzerinde bir oranda seçmenin olumsuz algıladığı görülmektedir (Tablo 29 ve Şekil 12). Ölçme aracındaki değişkenlerle ilgili önermeleri "katılmıyorum" ve "hiç katılmıyorum" biçiminde olumsuz yanıtlayan seçmenlerin yüzdesi ve en olumsuz algıladığı bazı değişkenler sırasıyla şöyledir: (1) "siyasi tarafsızlık" %64; (2) "ekonomik olma" %62,2; (3) "çıkar çatışmasından kaçınma" %62,1; (4) "tarafsızlık" %61,4; (5) "güvenilir olmak" %60,6; (6) "ihbarcılık" %59,2; (7) "katılım" %59; (8) "objektiflik" %58,7; (9) "bağımsızlık" %58,6; (10) "sürdürülebilirlik" %57,9 ; (11) "dürüstlük" %57. Bu noktadan itibaren, seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiği ilke, değer ve standartlara, diğer bir anlatımla ölçme aracında yer

alan değişkenlere ilişkin tutum ve algılarında seçmenlerin demografik faktörlerinin etkileri ayrıntılı olarak incelenmektedir

Tablo 29. Seçmenlerin Etik Algılarına İlişkin İstatistikler

Etik Faktörler	Etiket	N	$\bar{X}$	SS	olumsuz %	orta %	olumlu %
Adil olma (justness):	ADILLK	900	2,64	1,095	45,2	36,7	18,1
Bağımsız olmak (independence)	BAGMSZ	900	2,46	1,138	58,6	25,6	15,9
Bireysel hakları korumak (protect individual rights)	BRYHAK	900	2,56	1,147	53,7	26,6	19,8
Çıkar çatışmasından kaçınmak (conflict of interest avoidance)	CKRCAT	900	2,35	1,184	62,1	21,4	16,5
Duyarlılık (responsiveness)	DUYRLK	900	2,45	1,162	54,6	29,4	16,0
Dürüstlük (honesty)	DURSTL	900	2,38	1,203	57,0	24,1	18,9
Ekonomik olma (economical)	EKONMK	900	2,32	1,094	62,2	23,2	14,6
Gizliliğe riayet (confidentiality)	GIZLLK	900	2,70	1,193	46,3	30,0	23,7
Güvenilir olmak (trustworthy)	GUYNLR	900	2,36	1,178	60,6	22,7	16,8
Halkın egemenliği (sovereignty of the people)	HLKEGM	900	2,52	1,182	52,6	29,6	17,9
Hesap verebilirlik (accountability)	HSPVRB	900	2,59	1,205	52,6	25,4	22,0
Hoşgörülü olma (tolerance)	HOSGRU	900	2,57	1,196	55,3	21,6	23,2
Hukukun üstünlüğü (rule of law)	HUKUST	900	2,58	1,187	52,0	27,6	20,4
İhbarcılık (whistleblowing)	IHRCL	900	2,43	1,140	59,2	23,0	17,7
Kalite (quality)	KALITE	900	2,56	1,058	50,0	33,2	16,7
Kamuya hizmet (serve the public)	KAMHIZ	900	2,64	1,142	47,2	31,3	21,4
Kamu yararını gütmeye (public interest)	KAMYAR	900	2,54	1,167	51,0	30,0	19,0
Katılım (participation)	KATILM	900	2,37	1,188	59,0	21,7	19,3
Karşılıksız hizmet anlayışı (benevolence)	KSLKSZ	900	2,66	1,199	47,9	27,2	24,9
Mükemmelliği arayış (pursue excellence)	MUKEML	900	2,62	1,154	46,7	33,0	20,3
Objektiflik (objectivity)	OBJKTF	900	2,44	1,114	58,7	25,6	15,8
Özen gösterme (caring)	OZNGOS	900	2,52	0,958	45,8	40,8	13,4
Sadık olma (loyalty)	SDAKAT	900	2,81	1,215	42,4	32,7	24,9
Saygı gösterme (respect)	SYGGOS	900	2,48	1,011	52,3	30,1	17,5
Siyasi tarafsızlık (neutrality)	SYSTRF	900	2,34	1,250	64,0	16,1	19,9
Sorumluluk (responsibility)	SORMLK	900	2,60	1,144	53,0	26,9	20,2
Sosyal adalet (social equity)	SOSADL	900	2,60	1,195	50,8	23,3	25,9
Sürdürülebilirlik (sustainability)	SRDRBL	900	2,48	1,179	57,9	21,8	20,3
Şeffaflık (transparency)	SEFFAF	900	2,53	1,178	55,6	24,3	20,2
Takdir yetkisi (discretion)	TKDRYT	900	2,60	1,138	46,9	34,9	18,2
Tarafsızlık (impartial)	TRFSIZ	900	2,31	1,220	61,4	23,4	15,2
Verimlilik (efficient)	VERMLK	900	2,49	1,248	56,4	24,3	19,2

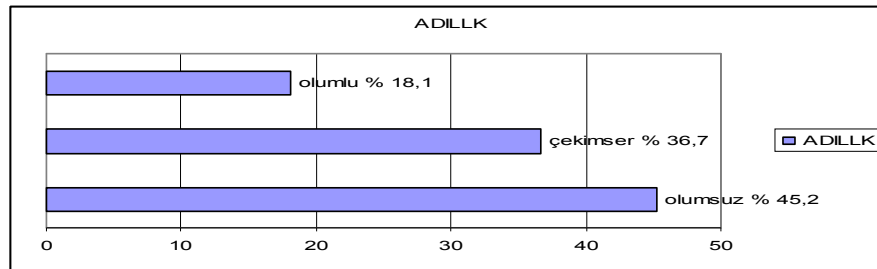
Şekil 12. Seçmenlerin Kamu Hizmeti Etiği Değişkenlerine İlişkin Algılarının Grafik Gösterimi

3.4.1. Adil olma (Justness)

Kamu yönetiminde adalet ve adil olma kamu görevlilerinin işlerini hak ve adalete uygun yapmasını ifade etmektedir. Leonard White (1926:10) “adil olma”yı kamu yöneticilerinin önemli niteliklerinden biri olarak belirtmektedir. Denhardt (1991:92) ise adaletin kamu yönetiminin temel ahlaki değerlerinden biri olduğunu vurgulamaktadır. Kamu yönetiminde “adalet” ve “adil olma” diğer birçok yazar tarafından da sıkça dile getirilen bir ilkedir (Hart,1974; Pops,1991; Kernaghan,1994; 2003; Jorgensen ve Bozeman,2007). Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmeliğin 9. maddesinde de adalet ilkesi vurgulanmaktadır. Ölçme aracında “Belediye görevlileri işlerini daima hak ve adalete uygun yapar.” maddesi ile ifade edilen “adil olma” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 30. Seçmenlerin Adillik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

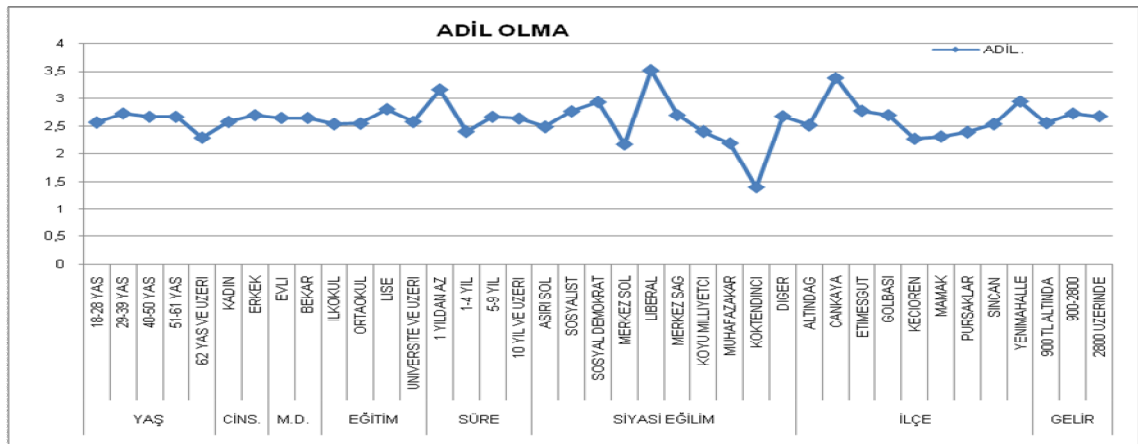
ADILLK	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	143	15,9	15,9
2	264	29,3	45,2
3	330	36,7	81,9
4	98	10,9	92,8
5	65	7,2	100
Total	900	100	

Şekil 13. Seçmenlerin Adillik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “adil olma” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 30 ve Şekil 13’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %18’i olumlu, %45,2’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 31 ve Şekil 14’te görülmektedir.

Araştırma kapsamında seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “adalet” veya “adil olma” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,64$)’tür. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri ($\bar{x}=1,92$); en yüksek ortalama ise 40–50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,57$). Seçmenlerin adalet boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x} = 2,39$), erkeklerde ($\bar{x}=2,50$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x} = 2,48$), bekarların ise ($\bar{x}=2,41$)’dir. Eğitim durumu bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x} = 2,61$) ile lise mezunları, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,32$) ile üniversite ve üzeri mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,86$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2,38$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre adalet boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3,56$) en yüksek, muhafazakârların ise ($\bar{x}=1,88$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre adalet boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,28$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,13$) Keçiören’de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası aylık geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2,49$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar diğer bir ifadeyle düşük gelir grubu ($\bar{x}=2,42$) en düşük ortalama sahiptir.

Şekil 14. Demografik Niteliklere göre Adillik Değişkeni Grafiği

Tablo 31. Seçmenlerin Adillik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

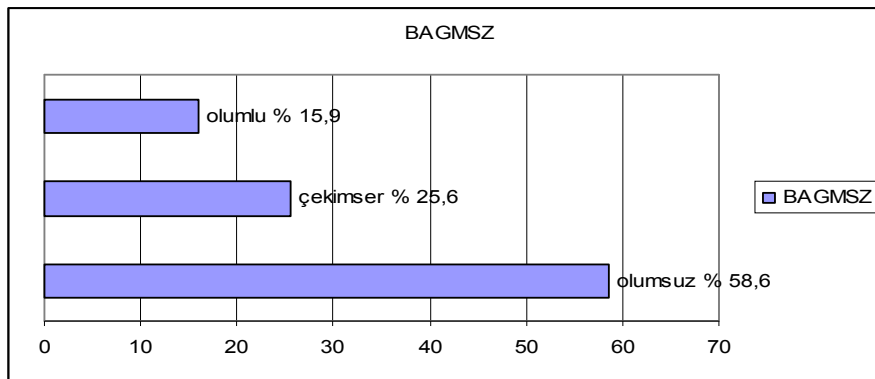
ADILLIK		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,56	1,069898
	29-39 YAS	272	2,72	1,075048
	40-50 YAS	244	2,66	1,183638
	51-61 YAS	125	2,66	0,992748
	62 YAS VE UZERI	24	2,29	1,122078
CİNSİYET	KADIN	390	2,57	1,074767
	ERKEK	510	2,69	1,109242
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,64	1,080959
	BEKAR	292	2,64	1,126867
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,53	1,201766
	ORTAOKUL	171	2,54	1,133716
	LİSE	327	2,80	1,110573
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,57	0,990206
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,16	1,29607
	1-4 YIL	84	2,40	0,746382
	5-9 YIL	198	2,66	1,10524
	10 YIL VE UZERI	573	2,63	1,107272
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,48	1,584298
	SOSYALİST	29	2,76	0,872401
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,93	1,236739
	MERKEZ SOL	84	2,17	1,117585
	LIBERAL	37	3,51	0,989434
	MERKEZ SAĞ	288	2,69	1,051789
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,40	0,895887
	MUHAFAZAKAR	52	2,19	0,908316
	KOKTENDİNCİ	5	1,40	0,894427
	DİĞER	110	2,67	0,836211
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,51	1,058825
	CANKAYA	100	3,37	1,134002
	ETİMESGÜT	100	2,77	0,802207
	GOLBASİ	100	2,69	1,070212
	KECİÖREN	100	2,27	1,099633
	MAMAK	100	2,31	1,011999
	PURSAKLAR	100	2,39	1,062634
	SİNCAN	100	2,53	1,019556
	YENİMAHALLE	100	2,94	1,144332
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,55	1,154821
	900-2800	392	2,72	0,999034
	2800 ÜZERİNDE	131	2,67	1,179588
TOPLAM		900	2,64	1,0496

3.4.2. Bağımsız Olmak (Independence)

Bağımsızlık ilkesi kamu görevlilerinin ve özellikle yöneticilerin işlerini başkalarının etkisinde ve güdümünde olmadan bağımsız olarak yapmasıdır. “Bağımsızlık” ve “bağımsız olma” bir çok yazar tarafından kamu yöneticilerinin sahip olması gereken bir değer olarak tanımlanmıştır (Cooper, 1987:15; Sikula, 1973:19). Simon ve arkadaşları (1950:554-55) bir ölçüde temsil ettiği grubun değerlerinin hayata geçirilmesinde öncü olan kamu yöneticilerinin, aynı zamanda bağımsız olması gerektiğini belirtmektedir. Yazarlara göre, kamu yöneticileri asla tümüyle başkalarının güdümünde olamayacağı gibi aslında hatırı sayılır ölçüde de karar serbestliğine sahip olmalıdır. *Ölçme aracında “Belediye görevlileri işlerini kimsenin güdümünde olmadan bağımsız olarak yapar.”* maddesi ile ifade edilen “bağımsız olmak” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

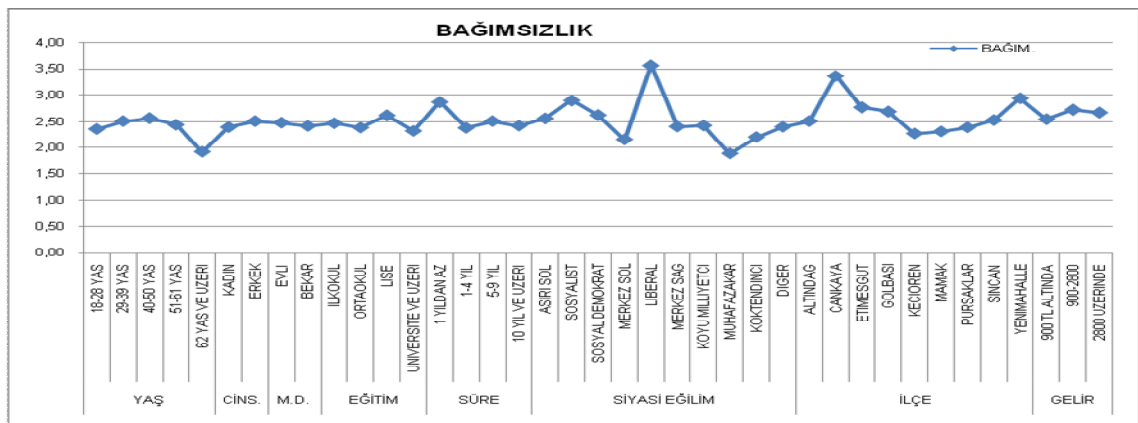
Tablo 32. Seçmenlerin Bağımsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

BAGMSZ	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	177	19,7	19,7
2	350	38,9	58,6
3	230	25,6	84,1
4	68	7,6	91,7
5	75	8,3	100
Total	900	100	

Şekil 15. Seçmenlerin Bağımsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “bağımsızlık” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 32 ve Şekil 15’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %15,9’u olumlu, %58,6’sı olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 33 ve Şekil 16’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “bağımsız olmak” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}$ =2,46)’dır. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri ($\bar{x}$ =2,25); en yüksek ortalama ise 28-39 yaş grubundadır ($\bar{x}$ =2,72). Seçmenlerin “bağımsız olmak” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}$ =2,57), erkeklerde ($\bar{x}$ =2,69)’dur. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}$ =2,64), bekarların ise ($\bar{x}$ =2,63)’tür. Eğitim durumu bakımından en yüksek ortalamaya ($\bar{x}$ =2,80) ile lise mezunları, en düşük ortalamaya ($\bar{x}$ =2,53) ile ilk ve ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}$ =3,15) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}$ =2,40) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “bağımsız olmak” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}$ =3,51) en yüksek, köktendincilerin ise ($\bar{x}$ =1,40) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “bağımsız olmak” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}$ =3,37) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}$ =2,27) Keçiören’de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası aylık geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}$ =2,54) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar diğer bir ifadeyle düşük gelir grubu ($\bar{x}$ =2,72) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 16. Demografik Niteliklere göre Bağımsızlık Değişkeni Grafiği

Tablo 33. Seçmenlerin Bağımsızlık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

BAGMSZ		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,36	1,11703
	29-39 YAS	272	2,51	1,21790
	40-50 YAS	244	2,57	1,19662
	51-61 YAS	125	2,44	,87437
	62 YAS VE UZERI	24	1,92	,77553
CİNSİYET	KADIN	390	2,39	1,12370
	ERKEK	510	2,51	1,14683
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,48	1,11878
	BEKAR	292	2,42	1,17685
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,47	1,18708
	ORTAOKUL	171	2,39	1,10221
	LİSE	327	2,62	1,17648
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,32	1,07500
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,87	1,48630
	1-4 YIL	84	2,38	,86296
	5-9 YIL	198	2,51	1,11628
	10 YIL VE UZERİ	573	2,42	1,14491
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,56	1,68523
	SOSYALİST	29	2,90	,81700
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,62	1,29027
	MERKEZ SOL	84	2,15	1,31254
	LIBERAL	37	3,57	1,21428
	MERKEZ SAĞ	288	2,41	1,03505
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,43	,92931
	MUHAFAZAKAR	52	1,88	,96312
	KOKTENDİNCİ	5	2,20	,44721
DİĞER	110	2,40	,86946	
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,51	1,058825
	CANKAYA	100	3,37	1,134002
	ETİMESGÜT	100	2,77	0,802207
	GOLBASİ	100	2,69	1,070212
	KECİÖREN	100	2,27	1,099633
	MAMAK	100	2,31	1,011999
	PURSAKLAR	100	2,39	1,062634
	SİNCAN	100	2,53	1,019556
	YENİMAHALLE	100	2,94	1,144332
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,55	1,154821
	900-2800	392	2,72	0,999034
	2800 ÜZERİNDE	131	2,67	1,179588
TOPLAM		900	2,64	1,0496

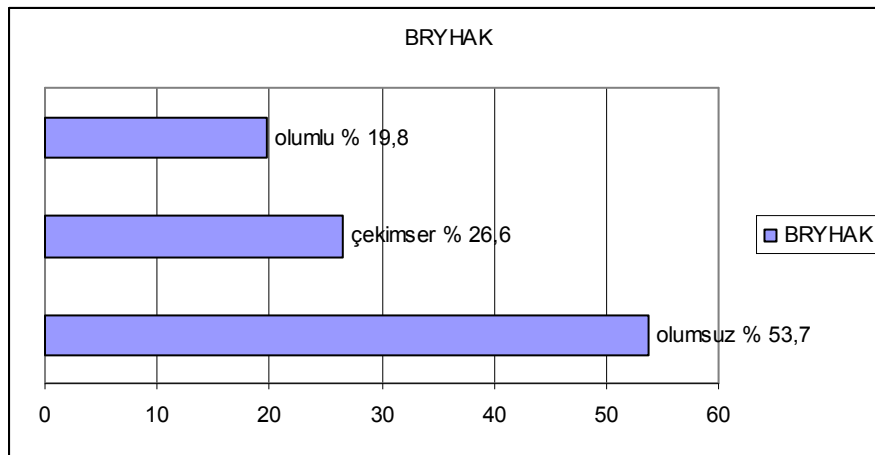

3.4.3. Bireysel Hakları Korumak (Protect Individual Rights)

“Bireysel hakları korumak” ilkesi kamu görevlilerinin, vatandaşların anayasadan kaynaklanan kişisel, sosyal, ekonomik ve siyasal haklarına saygı göstermesi ve korumasını ifade etmektedir. Goodsell (1989: 576) “bireysel hakları koruma”yı bir kamu yönetimi değeri olarak tanımlamıştır. ASPA Etik Kodu’nun (1994) ikinci paragraf yedinci maddesinde de bireysel hakların korunmasından bahsedilmektedir. Jorgensen ve Bozeman (2007:360-61) da “bireysel hakların korunması”nı bir kamu hizmeti değeri olarak ele almaktadır. *Ölçme aracında “Belediye görevlileri vatandaşların kişisel, sosyal, ekonomik ve siyasal haklarına daima saygı gösterir ve korur.”* maddesi ile ifade edilen “bireysel hakları korumak” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

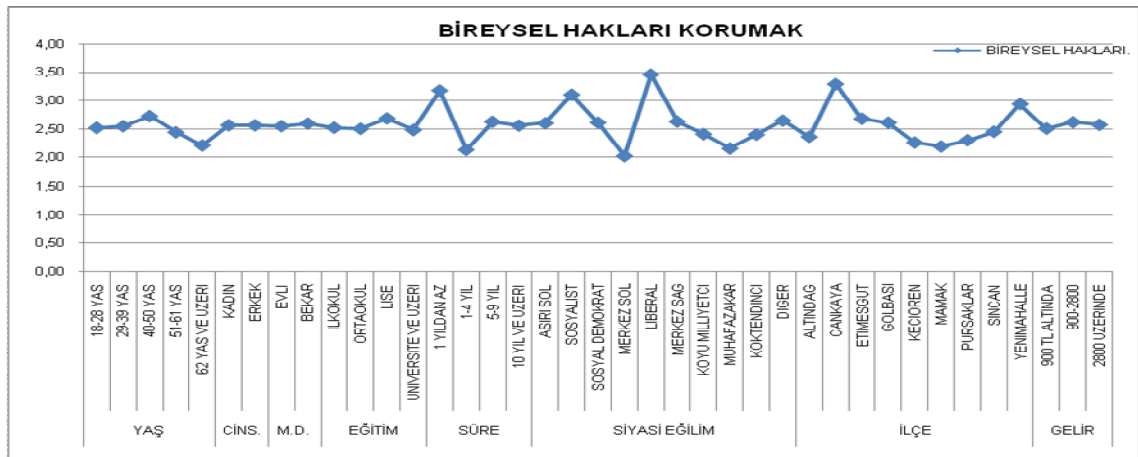
Tablo 34. Seçmenlerin Bireysel Hakları Koruma Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

BRYHAK	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	159	17,7	17,7
2	324	36	53,7
3	239	26,6	80,2
4	106	11,8	92
5	72	8	100
Total	900	100	

Şekil 17. Seçmenlerin Bireysel Haklar Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “bireysel hakları korumak” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 34 ve Şekil 17’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %19,8’i olumlu, % 53,7’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 35 ve Şekil 18’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “bireysel hakları korumak” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,56$)’dır. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri ($\bar{x}=2,21$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,73$). Seçmenlerin “bireysel hakları korumak” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ve erkeklerde ($\bar{x}=2,69$) ile aynıdır. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2,55$), bekarların ise ($\bar{x}=2,59$)’dur. Eğitim durumu bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,68$) ile lise mezunları, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,48$) ile üniversite mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,17$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2,13$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “bireysel hakları korumak” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3,10$) en yüksek, merkez sol eğilimli olanların ise ($\bar{x}=1,40$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “bireysel hakları korumak” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,29$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,19$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası aylık geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2,50$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar diğer bir ifadeyle düşük gelir grubu ($\bar{x}=2,61$) en düşük ortalama sahiptir.

Şekil 18. Demografik Niteliklere göre Bireysel Hakları Korumak Değişkeni Grafiği

Tablo 35. Seçmenlerin Bireysel Hakları Korumak Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

BRYHAK		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,52	1,19947
	29-39 YAS	272	2,55	1,17379
	40-50 YAS	244	2,73	1,15221
	51-61 YAS	125	2,44	,95377
	62 YAS VE UZERI	24	2,21	1,06237
CİNSİYET	KADIN	390	2,56	1,13362
	ERKEK	510	2,56	1,15869
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,55	1,12959
	BEKAR	292	2,60	1,18454
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,52	1,14208
	ORTAOKUL	171	2,50	1,20964
	LİSE	327	2,69	1,17822
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,48	1,06706
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,18	1,43478
	1-4 YIL	84	2,13	,86121
	5-9 YIL	198	2,63	1,10454
	10 YIL VE UZERI	573	2,56	1,15062
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,60	1,65831
	SOSYALİST	29	3,10	,93903
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,61	1,33398
	MERKEZ SOL	84	2,02	1,14045
	LIBERAL	37	3,46	1,21552
	MERKEZ SAĞ	288	2,63	1,05137
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,41	,95738
	MUHAFAZAKAR	52	2,15	,82568
	KOKTENDİNCİ	5	2,40	,89443
	DİĞER	110	2,65	1,02793
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,36	1,03981
	CANKAYA	100	3,29	1,28939
	ETİMESGÜT	100	2,68	1,01384
	GOLBASI	100	2,61	1,11821
	KECİÖREN	100	2,26	1,12474
	MAMAK	100	2,19	,99184
	PURSAKLAR	100	2,30	1,03962
	SİNCAN	100	2,45	1,03840
	YENİMAHALLE	100	2,94	1,21289
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,51	1,18527
	900-2800	392	2,62	1,08536
	2800 ÜZERİNDE	131	2,57	1,21548
TOPLAM		900	2,56	1,14726

3.4.4. Çıkar Çatışmasından Kaçınmak (Conflict Of Interest Avoidance)

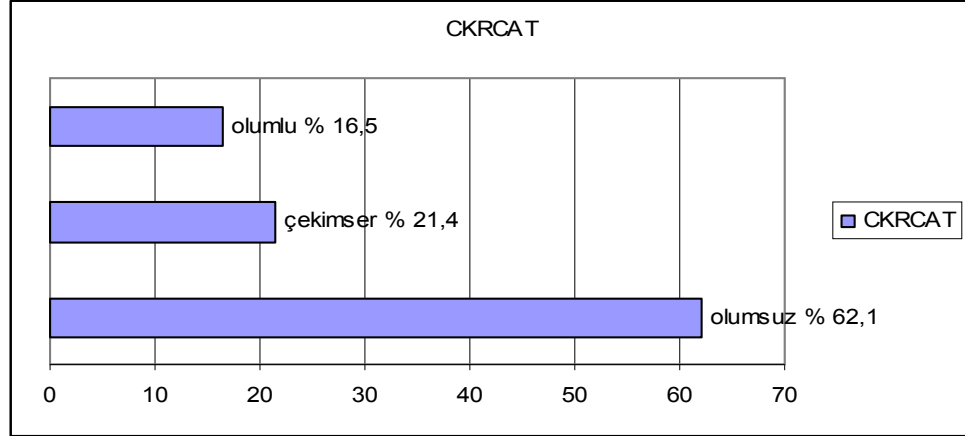
Çıkar çatışması, kamu görevlilerinin görevlilerini tarafsız ve objektif olarak icra etmelerini engelleyen, kendilerine veya yakınlarına sağlanan her türlü menfaati ifade eder. Kamu görevlileri çıkar çatışmasında kişisel sorumluluğa sahiptir ve herhangi potansiyel veya gerçek bir çıkar çatışması konusunda dikkatli davranmalı ve çıkar çatışmasından kaçınmak için gerekli adımları atmalıdır. Çıkar çatışmasından kaçınma, kısaca kamu görevlilerinin makam ve mevkisini şahsi menfaatleri için kullanmaktan kaçınmasıdır. Çıkar çatışması, kamu hizmetinde etik dışı davranışlar arasında yer alırken, birçok yazar ve kuruluş tarafından da “çıkar çatışmasından kaçınma” en önemli kamu hizmeti değerlerinden biri sayılmaktadır (Wilbern,1984,s.102; ASPA, 1994; OECD, 2000:12; Kolthoff vd., 2007:410). Ölçme aracında “Belediye görevlileri makam ve mevkisini asla şahsi menfaatleri için kullanmaz.” maddesi ile ifade edilen “çıkar çatışmasından kaçınma” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 36. Seçmenlerin Çıkar Çatışmasından Kaçınma Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

CKRCAT		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	242	26,9	26,9
	2	317	35,2	62,1
	3	193	21,4	83,6
	4	79	8,8	92,3
	5	69	7,7	100
	Total	900	100	

Seçmenlerin “çıkar çatışmasından kaçınmak” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 36 ve Şekil 19’da görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %16,5’i olumlu, % 62,1 gibi yüksek oranda bir bölümü olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 37 ve Şekil 20’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “çıkar çatışmasından kaçınmak” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,35$)’tir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri ($\bar{x}=2,08$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.45$). Seçmenlerin “çıkar çatışmasından kaçınmak” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda

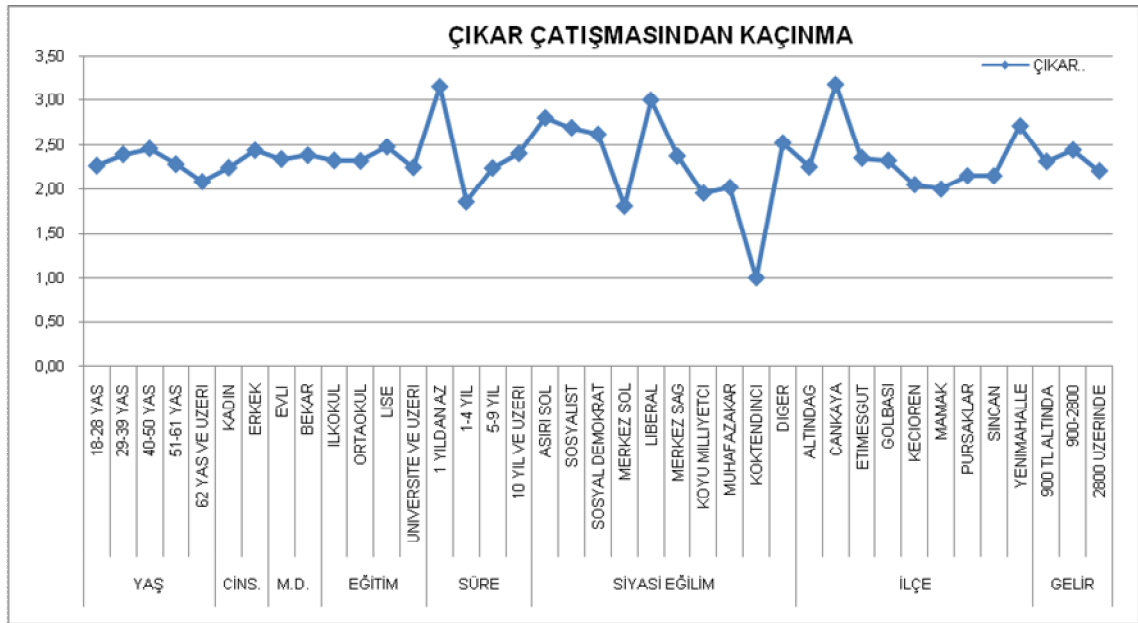
($\bar{x}$ =2.24), erkeklerde ($\bar{x}$ =2.43)'tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}$ =2.33), bekârların ise ($\bar{x}$ =2.38)'dir. Eğitim durumu bakımından en yüksek ortalamaya ($\bar{x}$ =2.47) ile lise mezunları, en düşük ortalamaya ($\bar{x}$ =2.31) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}$ =3.15) 1 yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}$ =1.85) 1-4 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "çıkar çatışmasından kaçınmak"boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}$ =3,00) en yüksek, köktendincilerin ise ($\bar{x}$ =1.00) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "çıkar çatışmasından kaçınmak" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}$ =3.18) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}$ =2.00) Mamak'ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası aylık geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}$ =2.43) en yüksek, 2800 TL ve üzerinde aylık geliri olanlar diğer bir ifadeyle üst gelir grubu ($\bar{x}$ =2.20) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 19. Seçmenlerin Çıkar Çatışmasından Kaçınma Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Tablo 37. Seçmenlerin Çıkar Çatışmasından Kaçınmak Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

CKRCAT		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,26	1,12782
	29-39 YAS	272	2,39	1,26941
	40-50 YAS	244	2,45	1,21801
	51-61 YAS	125	2,28	1,05188
	62 YAS VE UZERI	24	2,08	,97431
CİNSİYET	KADIN	390	2,24	1,15100
	ERKEK	510	2,44	1,20360
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,34	1,17208
	BEKAR	292	2,38	1,21107
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,32	1,18134
	ORTAOKUL	171	2,32	1,18557
	LİSE	327	2,47	1,28408
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,24	1,05268
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,16	1,58050
	1-4 YIL	84	1,86	,89366
	5-9 YIL	198	2,24	1,24191
	10 YIL VE UZERI	573	2,40	1,12775
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,80	1,55456
	SOSYALİST	29	2,69	1,28462
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,62	1,32878
	MERKEZ SOL	84	1,81	1,18704
	LIBERAL	37	3,00	1,33333
	MERKEZ SAĞ	288	2,37	1,17945
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	1,95	,74111
	MUHAFAZAKAR	52	2,02	,85154
	KOKTENDİNCİ	5	1,00	,00000
	DİĞER	110	2,52	,96481
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,25	1,21751
	CANKAYA	100	3,18	1,25835
	ETİMESGÜT	100	2,35	,88048
	GOLBASI	100	2,32	1,11808
	KECİÖREN	100	2,05	1,14040
	MAMAK	100	2,00	1,04447
	PURSAKLAR	100	2,15	1,14922
	SİNCAN	100	2,15	1,07661
	YENİMAHALLE	100	2,71	1,28153
	GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,31
900-2800		392	2,44	1,14937
2800 ÜZERİNDE		131	2,21	1,24479
TOPLAM		900	2,35	1,18437

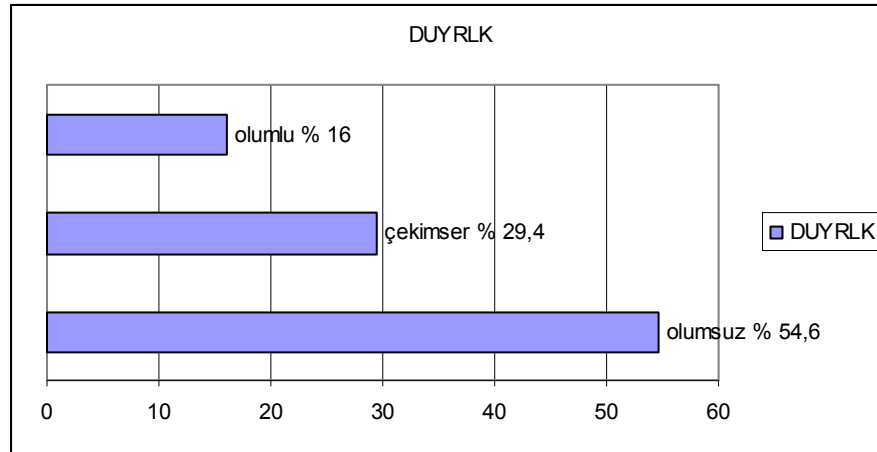
Şekil 20. Demografik Niteliklere göre Çıkar Çatışmasından Kaçınma Değişkeni Grafiği

3.4.5. Duyarlılık (Responsiveness)

“Duyarlılık” kamu görevlilerinin hizmet etmekle yükümlü olduğu vatandaşların sorunlarına gereken reaksiyonu göstererek içtenlikle ve derhal çözüm bulmaya çalışmasıdır. “Duyarlılık” birçok yazar tarafından kamu yönetiminin önemli ilke ve değerlerinden biri olarak tanımlanmaktadır (Rourke, 1992:546; Kernaghan, 1994:28; 2003:712; Jorgensen ve Bozeman, 2007:360-61). ASPA (1994) Etik Kodu’nda da “duyarlılık” etik ilkelerden biri olarak yer almaktadır. Kamu yönetiminde “duyarlılık”, kamu görevlilerinin hem halk hem de siyasetler arasında ilişkiye dair bir ilkedir. Kamu görevlilerinden beklenen, siyasal sistem içerisindeki diğer aktörlere ve özellikle onlar üzerinde denetim yapmayı amaçlayan seçilmiş politikacılara karşı duyarlı olmalarıdır. Kamu görevlilerinin, kendilerinden hizmet alanların ihtiyaçlarına karşı da duyarlı olmaları istenmektedir. Bu durumda, kamu çalışanlarının duyarlılığı, dolaylı bir biçimde kamunun temsilcileri yerine, doğrudan kamuya yönelmektedir (Mulgan, 2000:566). Kamuya duyarlılık, müşteri odaklı hizmet ve hizmet kalitesi değeriyle de ilişkilidir (OECD, 1996:54). Ölçme aracında “Belediye görevlileri vatandaşın dertlerine her zaman içtenlikle ve derhal çözüm bulmaya çalışır.” maddesi ile ifade edilen “duyarlılık” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 38. Seçmenlerin Duyarlılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

DUYRLK	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	216	24	24
2	275	30,6	54,6
3	265	29,4	84
4	76	8,4	92,4
5	68	7,6	100
Total	900	100	

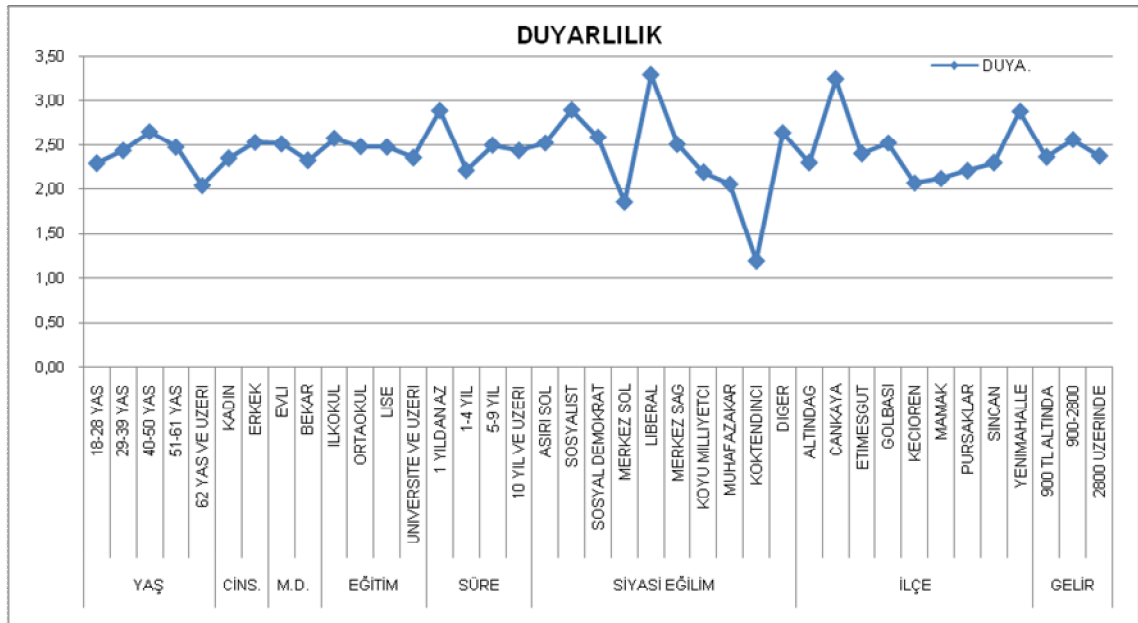

Şekil 21. Seçmenlerin Duyarlılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “duyarlılık” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 38 ve Şekil 21’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %16’sı olumlu, % 54,6’sı olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 39 ve Şekil 22’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “duyarlılık” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,45$)’tir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri ($\bar{x}=2,04$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.65$). Seçmenlerin “duyarlılık” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.34$), erkeklerde ($\bar{x}=2.52$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.50$),

bekarların ise ($\bar{x}=2.32$)'dir. Eğitim durumu bakımından en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.57$) ile ilkokul mezunları, en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.35$) ile üniversite ve üzeri mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.88$) 1 yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.49$) 5-9 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "duyarlılık" boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3,29$) en yüksek, köktendincilerin ise ($\bar{x}=1.20$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "duyarlılık" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.25$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.07$) Keçiören'de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası aylık geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.55$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar diğer bir ifadeyle düşük gelir grubu ($\bar{x}=2.36$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 22. Demografik Niteliklere göre Duyarlılık Değişkeni Grafiği

Tablo 39. Seçmenlerin Duyarlılık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

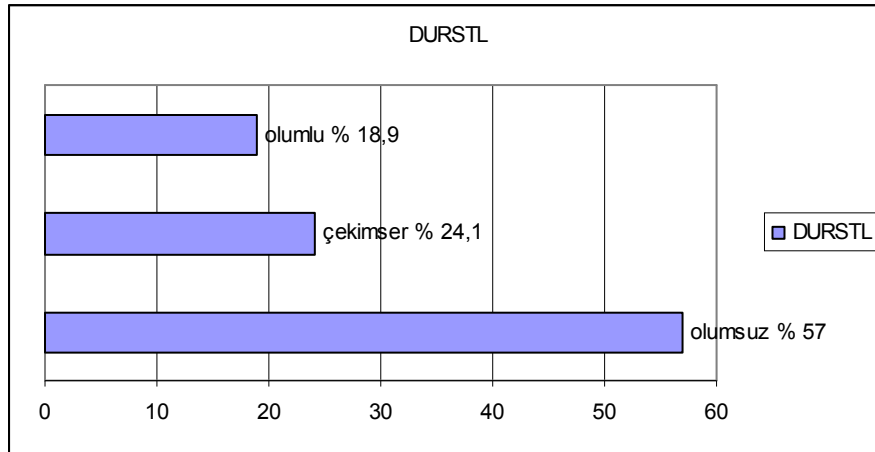
DUYRLK		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,29	1,12990
	29-39 YAS	272	2,43	1,24018
	40-50 YAS	244	2,65	1,19617
	51-61 YAS	125	2,47	,96366
	62 YAS VE UZERI	24	2,04	,85867
CİNSİYET	KADIN	390	2,35	1,12756
	ERKEK	510	2,53	1,18364
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,51	1,19440
	BEKAR	292	2,33	1,08424
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,57	1,22160
	ORTAOKUL	171	2,48	1,22877
	LİSE	327	2,47	1,22290
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,36	1,01690
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,89	1,26531
	1-4 YIL	84	2,21	,94514
	5-9 YIL	198	2,49	1,09798
	10 YIL VE UZERİ	573	2,43	1,19644
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,52	1,66132
	SOSYALİST	29	2,90	1,23476
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,59	1,40825
	MERKEZ SOL	84	1,86	,90704
	LIBERAL	37	3,30	1,15145
	MERKEZ SAĞ	288	2,50	1,11997
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,19	,83675
	MUHAFAZAKAR	52	2,06	,99830
	KOKTENDİNCİ	5	1,20	,44721
	DİĞER	110	2,64	,91599
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,30	1,09637
	CANKAYA	100	3,25	1,28216
	ETİMESGÜT	100	2,40	,89893
	GOLBASI	100	2,52	1,08693
	KECİÖREN	100	2,07	1,14816
	MAMAK	100	2,12	1,04717
	PURSAKLAR	100	2,21	1,07586
	SİNCAN	100	2,30	1,07778
	YENİMAHALLE	100	2,88	1,22499
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,36	1,17737
	900-2800	392	2,55	1,10873
	2800 ÜZERİNDE	131	2,37	1,25475
TOPLAM		900	2,45	1,16242

3.4.6. Dürüslük (Honesty)

Evrensel bir etik değer olan ve doğruluktan ayrılmamayı, yalanı, aldatmayı ve çalmayı asla kabul etmemeyi ifade eden “dürüslük”, pek çok yazar tarafından kamu yönetiminin en önemli değer ve ilkesi olarak gösterilmektedir (Sikula,1973; Frederickson, 1976:161; Wilbern, 1984:102; Guy, 1991:193; 1990:15; Cooper,1987;1991:169; Pratchett ve Wingfield, 1994: 9; Kernaghan,1994: 28; 2003: 712; Dwivedi, 1999: 233; Vermeulen, 2003: 91). Ölçme aracında “Belediye görevlileri yalanı, aldatmayı ve çalmayı asla kabul etmez.” Maddesi ile ifade edilen “dürüslük” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 40. Seçmenlerin Dürüslük Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

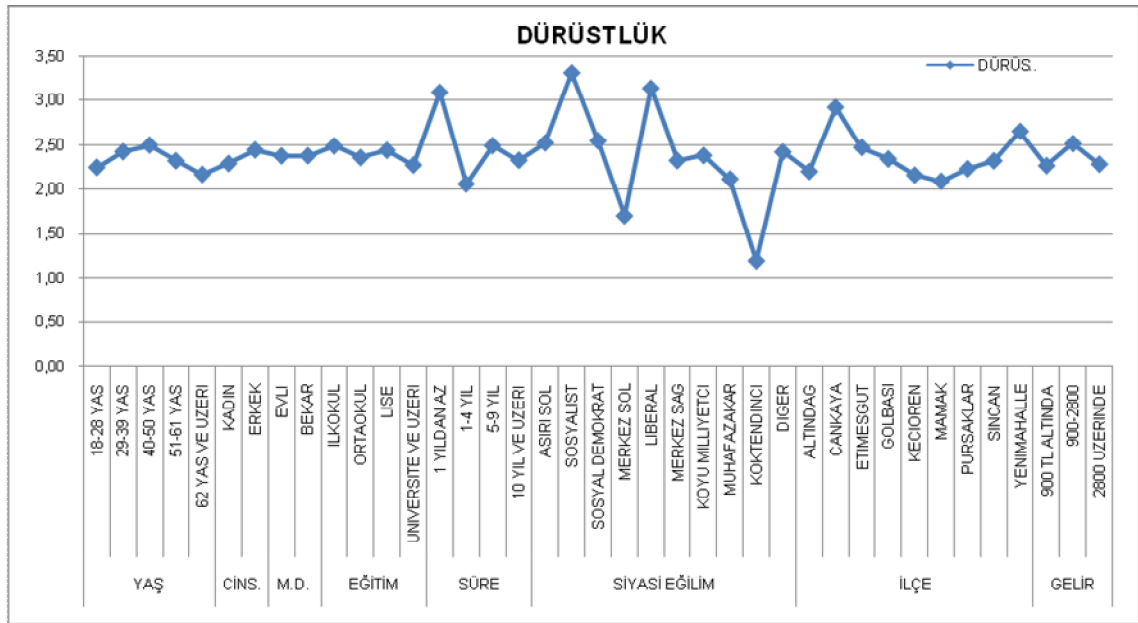
DURSTL	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	271	30,1	30,1
2	242	26,9	57
3	217	24,1	81,1
4	118	13,1	94,2
5	52	5,8	100
Total	900	100	

Şekil 23. Seçmenlerin Dürüslük Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Tablo 41. Seçmenlerin Dürüstlük Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

DURSTL		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,25	1,09327
	29-39 YAS	272	2,42	1,30904
	40-50 YAS	244	2,50	1,28460
	51-61 YAS	125	2,32	1,02075
	62 YAS VE UZERI	24	2,17	,86811
CİNSİYET	KADIN	390	2,29	1,17412
	ERKEK	510	2,44	1,22172
MEDENİ DURUM	EVLI	608	2,38	1,24476
	BEKAR	292	2,38	1,11312
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,49	1,29347
	ORTAOKUL	171	2,36	1,17132
	LISE	327	2,44	1,28042
	UNIVERSITE VE UZERI	287	2,27	1,08519
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,09	1,39516
	1-4 YIL	84	2,06	,96131
	5-9 YIL	198	2,49	1,16958
	10 YIL VE UZERI	573	2,33	1,20747
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,52	1,55778
	SOSYALIST	29	3,31	1,00369
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,54	1,40141
	MERKEZ SOL	84	1,70	1,21020
	LIBERAL	37	3,14	1,29448
	MERKEZ SAG	288	2,32	1,15516
	KOYU MILLİYETCI	108	2,38	,89357
	MUHAFAZAKAR	52	2,12	1,06004
	KOKTENDINCI	5	1,20	,44721
	DIGER	110	2,42	,90241
İLÇE	ALTINDAG	100	2,20	1,12815
	CANKAYA	100	2,92	1,54187
	ETIMESGUT	100	2,47	1,00960
	GOLBASI	100	2,34	1,04659
	KECIOREN	100	2,16	1,13458
	MAMAK	100	2,09	1,07398
	PURSAKLAR	100	2,23	1,13578
	SINCAN	100	2,32	1,09986
	YENIMAHALLE	100	2,65	1,36608
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,27	1,17541
	900-2800	392	2,51	1,15758
	2800 UZERINDE	131	2,28	1,37155
TOPLAM		900	2,38	1,20301

Şekil 24. Demografik Niteliklere göre Dürüstlük Değişkeni Grafiği

Seçmenlerin “dürüstlük” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 40 ve Şekil 23’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %18’u olumlu, %57’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 41 ve Şekil 24’te görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “dürüstlük” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,37$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri ($\bar{x}=2,17$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,50$). Seçmenlerin “dürüstlük” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2,28$), erkeklerde ($\bar{x}=2,44$)’tür. Medeni durum bakımından hem evlilerin hem de bekârların ortalaması ($\bar{x}=2,37$)’dir. Eğitim durumu bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,48$) ile ilkököl mezunları, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,35$) ile üniversite ve üzeri mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,08$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2,48$) 5-9 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “dürüstlük” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3,31$) en yüksek, köktendincilerin ise ($\bar{x}=1,20$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “dürüstlük” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,92$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,09$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası aylık geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması

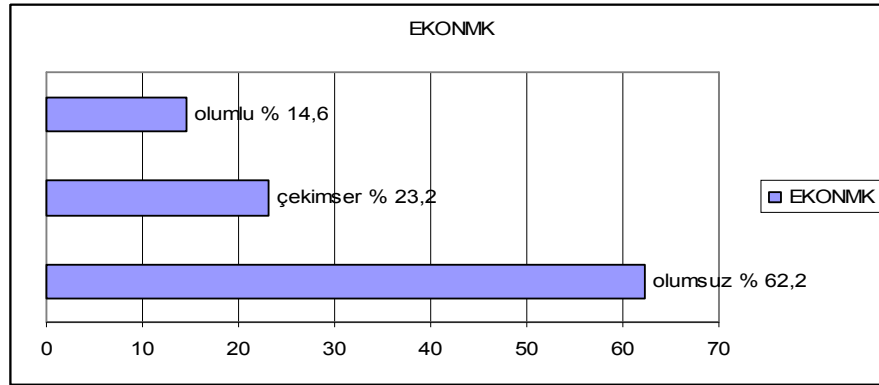
($\bar{x}=2.51$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar diğer bir ifadeyle düşük gelir grubu ($\bar{x}=2.26$) en düşük ortalamaya sahiptir.

3.4.7. Ekonomik olma (Economic)

Kamu yönetiminde “ekonomik olma” kamu görevlilerinin hizmetleri yürütürken savurganlıktan kaçınması, kamu mallarını ve kaynaklarını israf etmeden etkin, verimli ve tutumlu kullanmasını ifade etmektedir. Kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini sunmanın daha ekonomik yollarını arayıp bulması diğer bir anlatımla “ekonomik olması” bazı yazarlar tarafından kamu hizmetine ilişkin etik bir ilke olarak değerlendirilmektedir (Ventriss, 1989:122; Chandler, 1989: 605; Jorgensen ve Bozeman,2007:361). *Ölçme aracında “Belediye görevlileri kamu kaynaklarını asla israf etmez ve daima tutumlu kullanır.”* maddesi ile ifade edilen “ekonomik olma” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 42.Seçmenlerin Ekonomiklik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

EKONMK	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	228	25,3	25,3
2	332	36,9	62,2
3	209	23,2	85,4
4	90	10	95,4
5	41	4,6	100
Total	900	100	

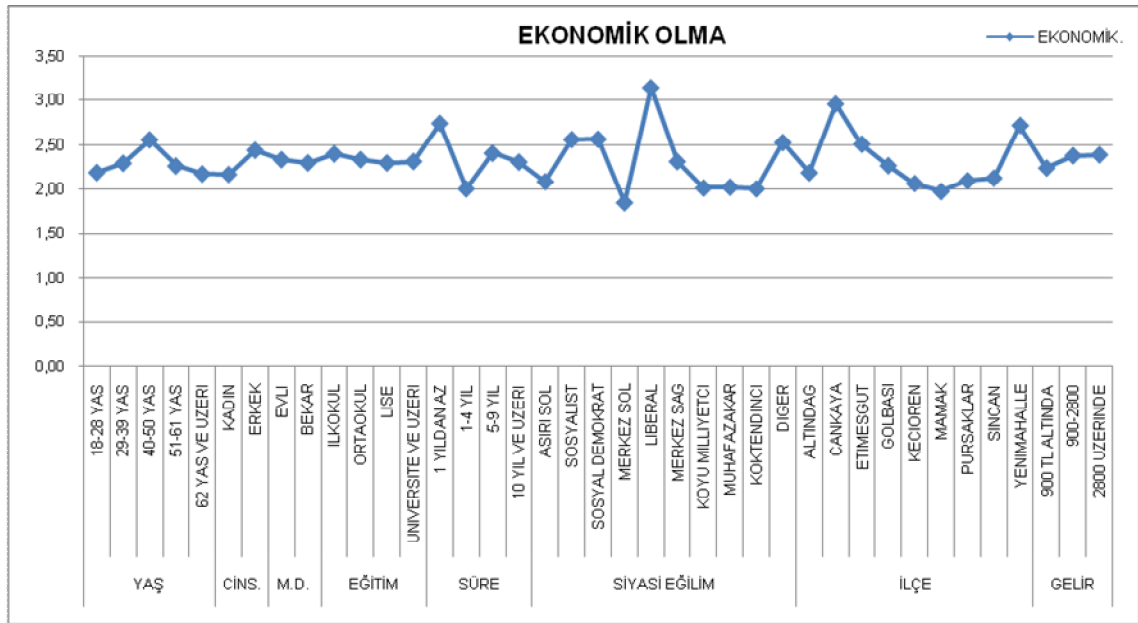
Şekil 25. Seçmenlerin Ekonomiklik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “ekonomik olma” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 42 ve Şekil 25’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %14,6’sı olumlu, %62,2’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 43 ve Şekil 26’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “ekonomik olma” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,31$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri ($\bar{x}=1,88$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,55$). Seçmenlerin “ekonomik olma” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2,16$), erkeklerde ($\bar{x}=2,43$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2,32$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2,29$)’dur. Eğitim durumu bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x} = 2,39$) ile ilkokul mezunları, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,29$) ile lise mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,79$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x} = 2,00$) 5-9 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “ekonomik olma” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde merkez sol eğilimli olanların ($\bar{x}=1,84$) en yüksek, liberallerin ise ($\bar{x}=3,13$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “ekonomik olma” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} = 2,95$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=1,97$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2,38$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar diğer bir ifadeyle düşük gelir grubu ($\bar{x}=2,23$) en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 43. Seçmenlerin Ekonomik Olma Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

EKONMK		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,18	1,09219
	29-39 YAS	272	2,29	1,16155
	40-50 YAS	244	2,55	1,08186
	51-61 YAS	125	2,26	,93243
	62 YAS VE UZERI	24	2,17	,86811
CİNSİYET	KADIN	390	2,16	1,04257
	ERKEK	510	2,43	1,11890
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,33	1,09955
	BEKAR	292	2,29	1,08450
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,39	1,19719
	ORTAOKUL	171	2,33	1,07829
	LİSE	327	2,29	1,20505
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,31	,91800
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,73	1,26850
	1-4 YIL	84	2,00	,74446
	5-9 YIL	198	2,40	1,13879
	10 YIL VE UZERİ	573	2,30	1,09542
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,08	1,55242
	SOSYALİST	29	2,55	1,12078
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,56	1,33282
	MERKEZ SOL	84	1,85	1,06978
	LIBERAL	37	3,14	1,05836
	MERKEZ SAĞ	288	2,31	1,02088
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,01	,74251
	MUHAFAZAKAR	52	2,02	,99981
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,52	,84302
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,18	,99879
	CANKAYA	100	2,95	1,19236
	ETİMESGÜT	100	2,50	,90453
	GOLBASI	100	2,26	1,03103
	KECİÖREN	100	2,06	1,04272
	MAMAK	100	1,97	,98939
	PURSAKLAR	100	2,09	1,05500
	SİNCAN	100	2,12	1,03748
	YENİMAHALLE	100	2,71	1,19168
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,23	1,14094
	900-2800	392	2,37	1,04088
	2800 ÜZERİNDE	131	2,38	1,10564
TOPLAM		900	2,32	1,09422

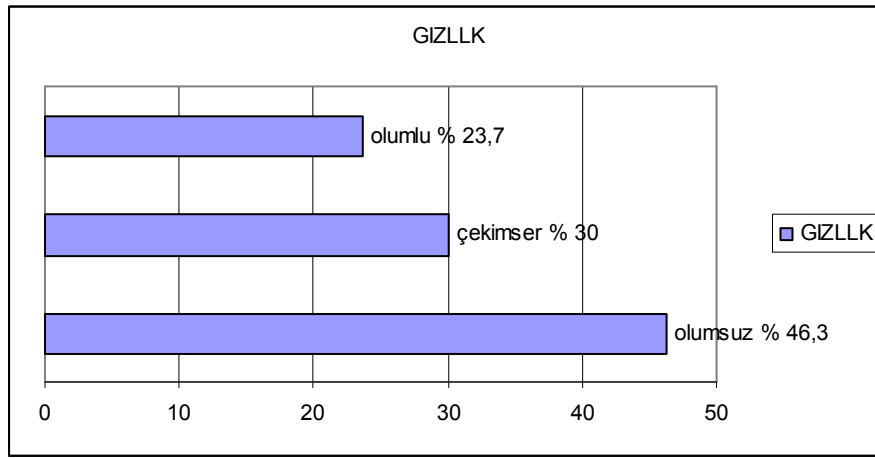
Şekil 26. Demografik Niteliklere göre Ekonomik Olma Değişkeni Grafiği

3.4.8. Gizliliğe Riayet (Confidentiality)

Kamu hizmetinde “gizliliğe riayet” kamu görevlilerinin görevleri gereği elde ettikleri resmi veya gizli bilgileri yetkili makamlar dışında hiçbir kurum veya kişiye açıklamaması, ayrıca kendilerine, yakınlarına veya üçüncü şahıslara doğrudan veya dolaylı olarak ekonomik, siyasal veya sosyal nitelikte bir menfaat elde etmek için kullanmamasını ifade etmektedir. Gizliliğe riayet ilkesi ASPA (1994) gibi kuruluşların etik kodlarında olduğu gibi Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te (md.14) de yer almaktadır. *Ölçme aracında “Belediye görevlileri kamuya ait özel veya gizli bilgileri asla ilgisiz kişilere açıklamaz, saklı tutar.”* maddesi ile ifade edilen “gizliliğe riayet” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 44. Seçmenlerin Gizliliğe Riayet Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

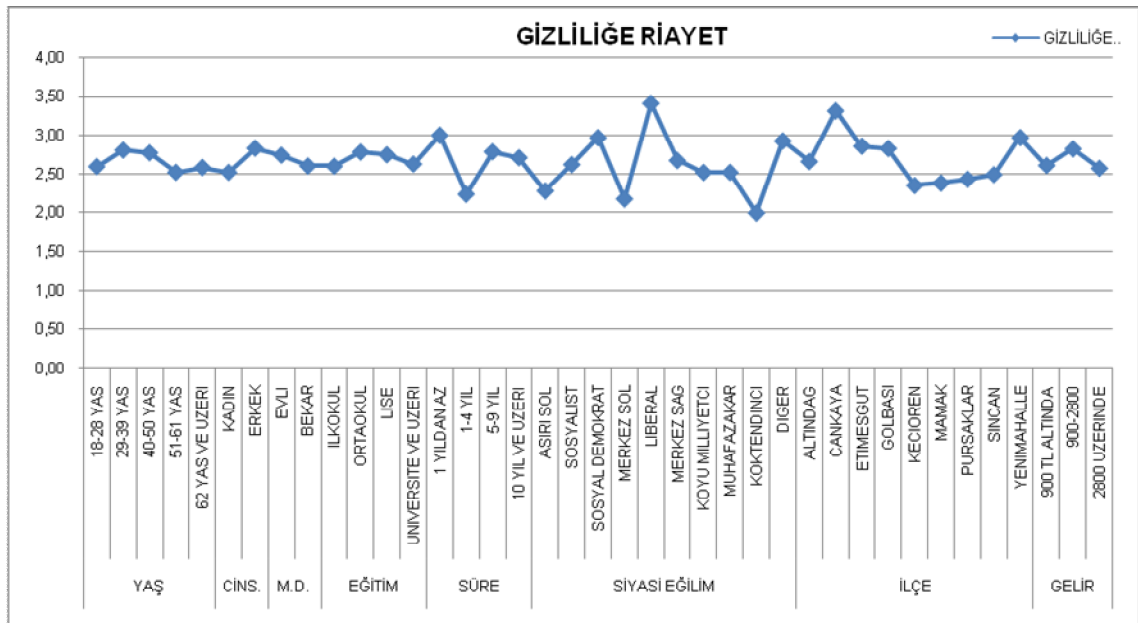
GIZLLK	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	156	17,3	17,3
2	261	29	46,3
3	270	30	76,3
4	125	13,9	90,2
5	88	9,8	100
Total	900	100	

Şekil 27. Seçmenlerin Gizliliğe Riayet Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “gizliliğe riayet” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 44 ve Şekil 27’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %23,7’si olumlu, %46,3’ü olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 45 ve Şekil 28’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “gizliliğe riayet” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,69$)’dur. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 51-61 yaş grubunda ($\bar{x}=1,88$); en yüksek ortalama ise 29-39 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,55$). Seçmenlerin “gizliliğe riayet” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2,52$), erkeklerde ($\bar{x}=2,83$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2,74$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2,60$)’dur. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2,60$) ile ilkokul mezunları, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,78$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,00$) 1

yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.23$) 1-4 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "gizliliğe riayet" boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.31$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.20$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "gizliliğe riayet" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.92$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.09$) Mamak'ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.69$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar (düşük gelir grubu) ($\bar{x}=2.61$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 28. Demografik Niteliklere Göre Gizliliğe Riayet Değişkeni Grafiği

Tablo 45. Seçmenlerin Gizliliğe Riayet Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

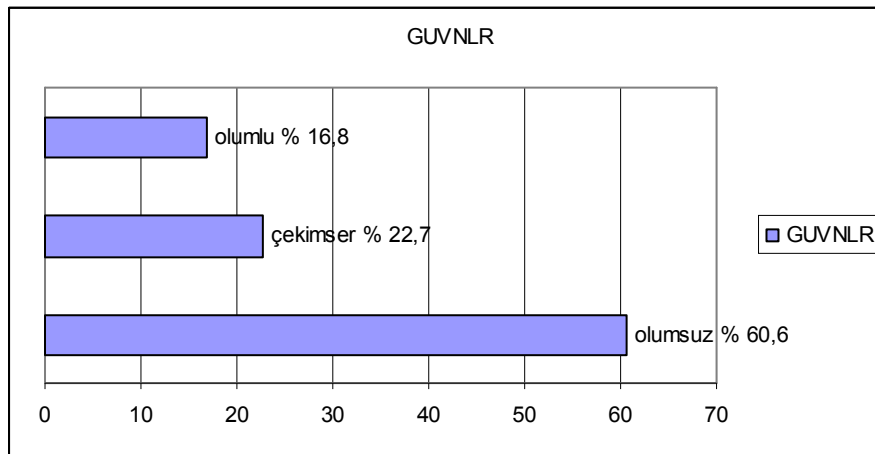
GİZLLİK		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,60	1,13716
	29-39 YAS	272	2,81	1,30576
	40-50 YAS	244	2,77	1,21480
	51-61 YAS	125	2,52	,96386
	62 YAS VE UZERI	24	2,58	1,13890
CİNSİYET	KADIN	390	2,52	1,15545
	ERKEK	510	2,83	1,20480
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,74	1,18612
	BEKAR	292	2,60	1,20411
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,60	1,26907
	ORTAOKUL	171	2,78	1,21024
	LİSE	327	2,75	1,26471
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,63	1,05960
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,00	1,26131
	1-4 YIL	84	2,24	1,09345
	5-9 YIL	198	2,79	1,11084
	10 YIL VE UZERI	573	2,71	1,21465
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,28	1,83757
	SOSYALİST	29	2,62	1,11528
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,97	1,26306
	MERKEZ SOL	84	2,18	1,12111
	LIBERAL	37	3,41	1,32202
	MERKEZ SAĞ	288	2,67	1,11892
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,52	1,11474
	MUHAFAZAKAR	52	2,52	1,19624
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,93	,97406
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,66	1,19104
	CANKAYA	100	3,31	1,22016
	ETİMESGÜT	100	2,86	,98494
	GOLBASI	100	2,83	1,16389
	KECİÖREN	100	2,35	1,24215
	MAMAK	100	2,38	1,11718
	PURSAKLAR	100	2,43	1,14816
	SİNCAN	100	2,49	1,10550
	YENİMAHALLE	100	2,97	1,23464
	GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,61
900-2800		392	2,82	1,14304
2800 ÜZERİNDE		131	2,57	1,17690
TOPLAM		900	2,70	1,19314

3.4.9. Güvenilir olmak (Trustworthy)

Kamu hizmetinde “güvenirlik”, kamu görevlilerinin her faaliyetinde yüksek ahlaki standartlara göre davranarak halkın kamu yönetimine güvenini ve inancını sürdürmesi, halkın güvenini sarsacak yanlışlardan kaçınması ve yolsuzluk yapmaması olarak tanımlanabilir. Güvenirlik bir çok yazar tarafından bir kamu hizmeti değeri ve ilkesi olduğu kadar kamu görevlilerinin sahip olması gereken en önemli niteliklerden biri olarak da görülmektedir (Wilson, 1992:18; Worthley ve Grumet, 1983:60-61; Cooper, 1987:15;1991:169; OECD, 1996, 1998, 2000; Canada,1996; Kernaghan,2003; Jorgensen ve Bozeman, 2007; Vermeulen 2003). Ölçme aracında “Belediye görevlileri halkın güvenini sarsacak yanlışlardan daima kaçınır, asla yolsuzluk yapmaz.” maddesi ile ifade edilen “güvenilir olmak” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 46. Seçmenlerin Güvenirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

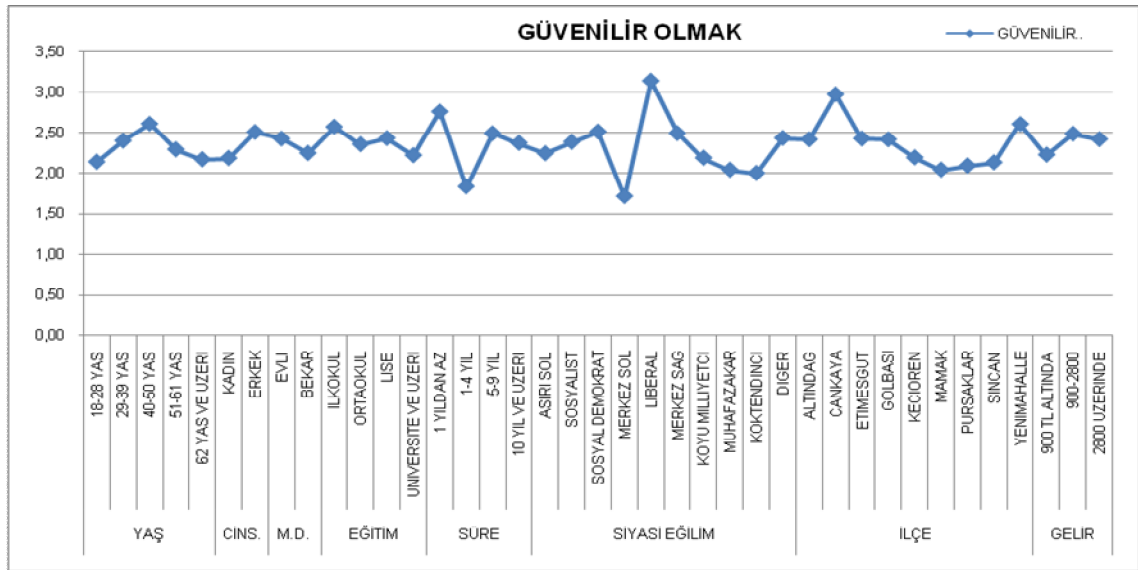
GUVNLR	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	243	27	27
2	302	33,6	60,6
3	204	22,7	83,2
4	88	9,8	93
5	63	7	100
Total	900	100	

Şekil 29. Seçmenlerin Güvenirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Tablo 47. Seçmenlerin Güvenilir Olma Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

GUVNLR		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,14	1,03288
	29-39 YAS	272	2,39	1,28991
	40-50 YAS	244	2,60	1,19746
	51-61 YAS	125	2,29	1,04585
	62 YAS VE UZERI	24	2,17	1,23945
CİNSİYET	KADIN	390	2,18	1,18482
	ERKEK	510	2,50	1,15541
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,42	1,20409
	BEKAR	292	2,24	1,11494
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,57	1,20765
	ORTAOKUL	171	2,35	1,06536
	LİSE	327	2,43	1,30820
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,22	1,05547
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,76	1,40058
	1-4 YIL	84	1,83	,88947
	5-9 YIL	198	2,48	1,15643
	10 YIL VE UZERİ	573	2,37	1,18191
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,24	1,80924
	SOSYALİST	29	2,38	1,20753
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,51	1,36617
	MERKEZ SOL	84	1,71	,98875
	LIBERAL	37	3,14	1,41740
	MERKEZ SAĞ	288	2,49	1,10107
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,19	,88759
	MUHAFAZAKAR	52	2,04	,94892
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,43	1,05325
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,41	1,21518
	CANKAYA	100	2,97	1,38137
	ETİMESGÜT	100	2,42	,98658
	GOLBASI	100	2,41	1,13791
	KECİÖREN	100	2,19	1,15203
	MAMAK	100	2,04	1,03397
	PURSAKLAR	100	2,09	1,09263
	SİNCAN	100	2,13	1,02154
	YENİMAHALLE	100	2,60	1,27128
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,22	1,17293
	900-2800	392	2,48	1,13064
	2800 ÜZERİNDE	131	2,41	1,29419
TOPLAM		900	2,36	1,17818

Şekil 30. Demografik Niteliklere Göre Güvenilirlik Değişkeni Grafiği

Seçmenlerin “güvenirlilik” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 46 ve Şekil 29’da görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %16,8’i olumlu, %60,6’sı olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 47 ve Şekil 30’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “güvenilir olmak” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,36$)’dır. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 18-28 yaş grubunda ($\bar{x}=2,14$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,60$). Seçmenlerin “güvenilir olmak” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2,18$), erkeklerde ($\bar{x}=2,50$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2,41$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2,24$)’tür. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2,60$) ile üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,75$) ile ilkököl mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,75$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=1,83$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “güvenilir olmak” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3,13$) en yüksek, merkez sol eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1,71$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “güvenilir olmak” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,97$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,04$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 2800 TL ve

üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.41$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar (düşük gelir grubu) ($\bar{x}=2.22$) en düşük ortalamaya sahiptir.

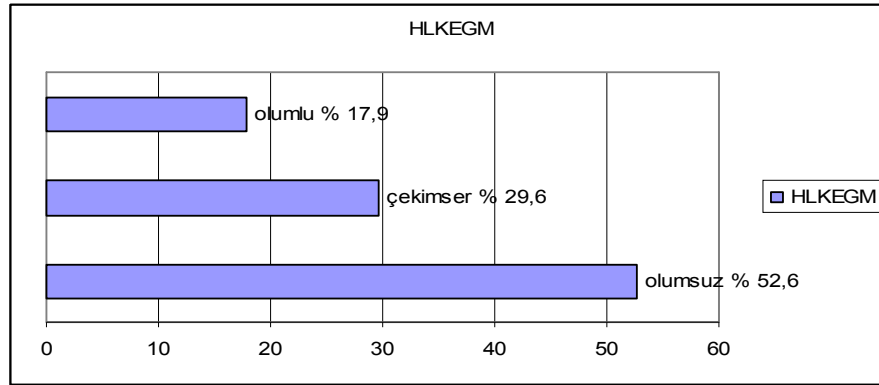
3.4.10. Halkın Egemenliği (Sovereignty of the People)

Demokrasilerde siyasi güç ve otoritenin kaynağı en yüce mertebede yer alan halktır. Kamu hizmeti adı üzerinde halka hizmettir. Dolayısıyla kamu görevlileri yetkilerini halktan aldığı bilinciyle halk adına çalışmak durumundadır. Cooper (1987:14) “halkın egemenliği”ni bir kamu yönetimi değeri olarak değerlendirmektedir. *Ölçme aracında “Belediye görevlileri daima yetkilerini halktan aldığı bilinciyle ve halk adına çalışır.”* maddesi ile ifade edilen “halkın egemenliği” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 48. Seçmenlerin Halkın Egemenliği Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

HLKEGM		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	199	22,1	22,1
	2	274	30,4	52,6
	3	266	29,6	82,1
	4	83	9,2	91,3
	5	78	8,7	100
	Total	900	100	

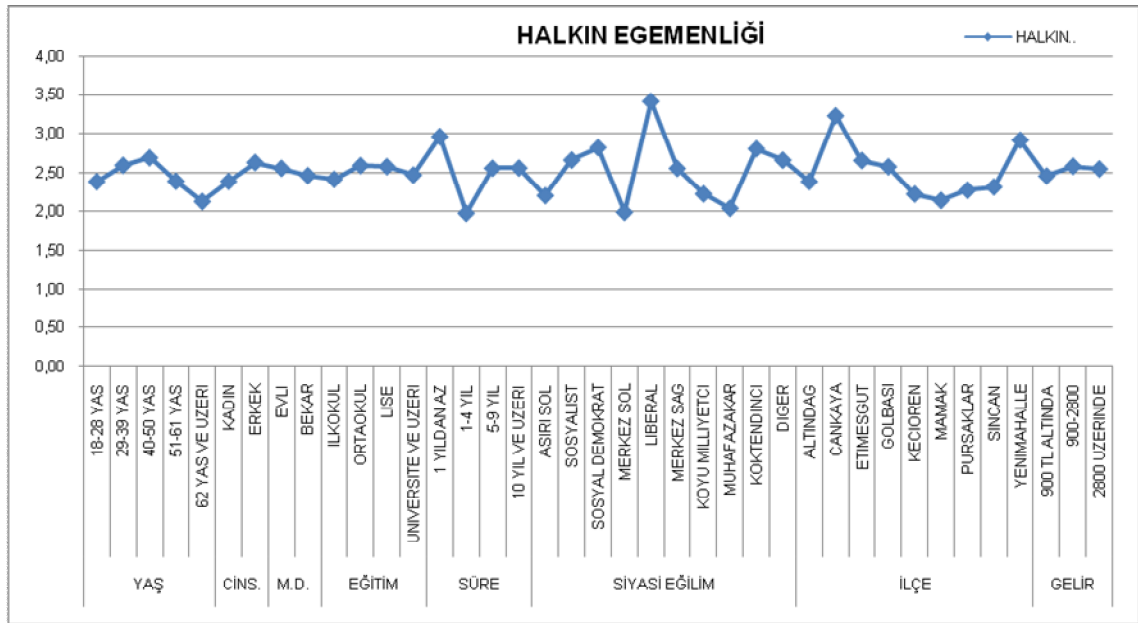

Şekil 31. Seçmenlerin Halkın Egemenliği Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “halkın egemenliği” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 48 ve Şekil 31’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %17,9’u olumlu, %52,6’sı olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 49 ve Şekil 32’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “halkın egemenliği” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,51$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üstü yaş grubunda ($\bar{x}=2.13$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.68$). Seçmenlerin “halkın egemenliği” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.38$), erkeklerde ($\bar{x}=2.62$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.55$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.45$)’tir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.40$) ile ilkokul mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.58$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.95$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x} =1.97$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “halkın egemenliği” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3.40$) en yüksek, merkez sol eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.98$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “halkın egemenliği” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.22$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.14$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.57$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar (düşük gelir grubu) ($\bar{x}=2.45$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 49. Seçmenlerin Halkın Egemenliği Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

HLKEGM		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,38	1,11189
	29-39 YAS	272	2,59	1,27982
	40-50 YAS	244	2,68	1,17712
	51-61 YAS	125	2,38	1,08348
	62 YAS VE UZERI	24	2,13	,99181
CİNSİYET	KADIN	390	2,38	1,18482
	ERKEK	510	2,62	1,17080
MEDENİ DURUM	EVLI	608	2,55	1,18093
	BEKAR	292	2,46	1,18470
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,41	1,26973
	ORTAOKUL	171	2,58	1,21151
	LISE	327	2,57	1,28233
	UNIVERSITE VE UZERI	287	2,46	,99538
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,96	1,26051
	1-4 YIL	84	1,98	1,05255
	5-9 YIL	198	2,55	1,03491
	10 YIL VE UZERI	573	2,55	1,21875
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,20	1,82574
	SOSYALIST	29	2,66	1,07822
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,81	1,30561
	MERKEZ SOL	84	1,99	,96310
	LIBERAL	37	3,41	1,42321
	MERKEZ SAG	288	2,55	1,17364
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,22	,91031
	MUHAFAZAKAR	52	2,04	1,02826
	KOKTENDİNCİ	5	2,80	,44721
	DİĞER	110	2,65	,89275
İLÇE	ALTINDAG	100	2,38	1,08971
	CANKAYA	100	3,22	1,20252
	ETİMESGÜT	100	2,65	,93609
	GOLBASI	100	2,57	1,13933
	KECİÖREN	100	2,22	1,21089
	MAMAK	100	2,14	1,11028
	PURSAKLAR	100	2,27	1,18794
	SİNCAN	100	2,31	1,16943
	YENİMAHALLE	100	2,91	1,17288
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,45	1,23485
	900-2800	392	2,58	1,11225
	2800 ÜZERİNDE	131	2,54	1,22951
TOPLAM		900	2,52	1,18231

Şekil 32. Demografik Niteliklere Göre Halkın Egemenliği Değişkeni Grafiği

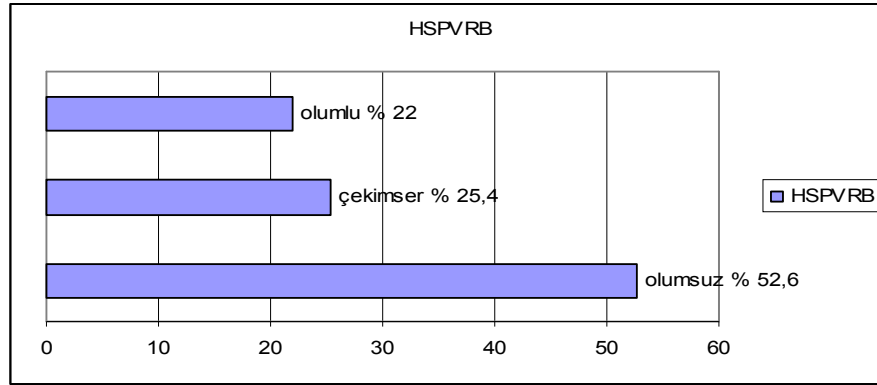
3.4.12. Hesap Verebilirlik (Accountability)

Kamu yönetimde “hesap verebilirlik” ilkesi kısaca kamu görevlilerinin çalışmalarını hakkında hesap verebilir ve denetime her zaman açık olmasıdır. “Hesap verebilirlik” kamu yönetimi alan yazınında bir çok yazar tarafından sıkça vurgulanan ilkelerden biridir (Worthley ve Grumet, 1983:60; Guy, 1991:193–200; 1990:155–157; Pugh,1991:10–11; Pratchett ve Wingfield, 1994:9). Ayrıca “hesap verebilirlik” önemli kamu değerleri arasında da sayılmaktadır (Kernaghan,1994:28; 2003:712; Vermeulen,2003:91; Jorgensen ve Bozeman, 2007:360–61; Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:142). Bu ilkeye göre tüm kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesi sırasında sorumlulukları konusunda cevap verebilir olmalı, rapor edebilmeli, açıklama yapabilmeli, yükümlülüklerini üstlenip kamusal değerlendirme ve muhakemeye her zaman açık ve hazır olmalıdırlar. Kamu görevlileri kendi kararları ve eylemlerinden dolayı kamuya hesap vermek ve uygun denetime tabi tutulmak durumundadırlar. Dolayısıyla kendilerine kamu gücü ve kaynakları emanet edilen kişi ve kurumların mali, idari ve program görevlerinden ötürü açıklama yapma ve bu görevleri kendilerine verenlere durumu bildirme mecburiyetleri vardır. Hesap verebilirlik, siyasal ve yönetsel hesap verebilirlik olmak üzere iki biçimde ele alınabilir. Siyasal hesap verebilirlik, seçilmiş politikacıların parlamentolara, seçmenlere karşı hesap verebilirliğini veya buna ilaveten kamu görevlilerinin de seçilmiş politikacılara

ve parlamentolara ve dolayısıyla seçmenlere karşı hesap verebilirliğini belirten kurumsal ilişkiler aracılığıyla tanımlanmaktadır (Scott,2000:42). Dolayısıyla, siyasal hesap verebilirlik, hem politikacıların siyasal olarak hesap verebilir olmasını, hem de atanmış görevlileri de kapsayacak biçimde genişletilerek, bunların da siyasetçilere karşı hesap verebilir olmasını ifade etmektedir (Mulgan, 2003:32). Bürokratik veya hiyerarşik hesap verebilirlik olarak da adlandırılan yönetsel hesap verebilirlik ise, hiyerarşik yönetim zincirinden kaynaklanan, yönetsel denetime ve örgütsel direktiflere ilişkin bir hesap verebilirlik çeşididir (Roberts, 2002:658). Yönetsel hesap verebilirlik, sorumlu makamlarla belli yetkilere göre hareket eden birimler arasındaki açık ve kesin bir hiyerarşik ilişkiye dayanmaktadır (Dwivedi ve Jabbra, 1989:5-6). *Ölçme aracında "Belediye görevlileri çalışmalarını hakkında her zaman hesap verebilir ve denetime her zaman açıktır."* maddesi ile ifade edilen "hesap verebilirlik" değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 50. Seçmenlerin Hesap Verebilirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

HSPVRB		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	176	19,6	19,6
	2	297	33	52,6
	3	229	25,4	78
	4	113	12,6	90,6
	5	85	9,4	100
Total		900	100	

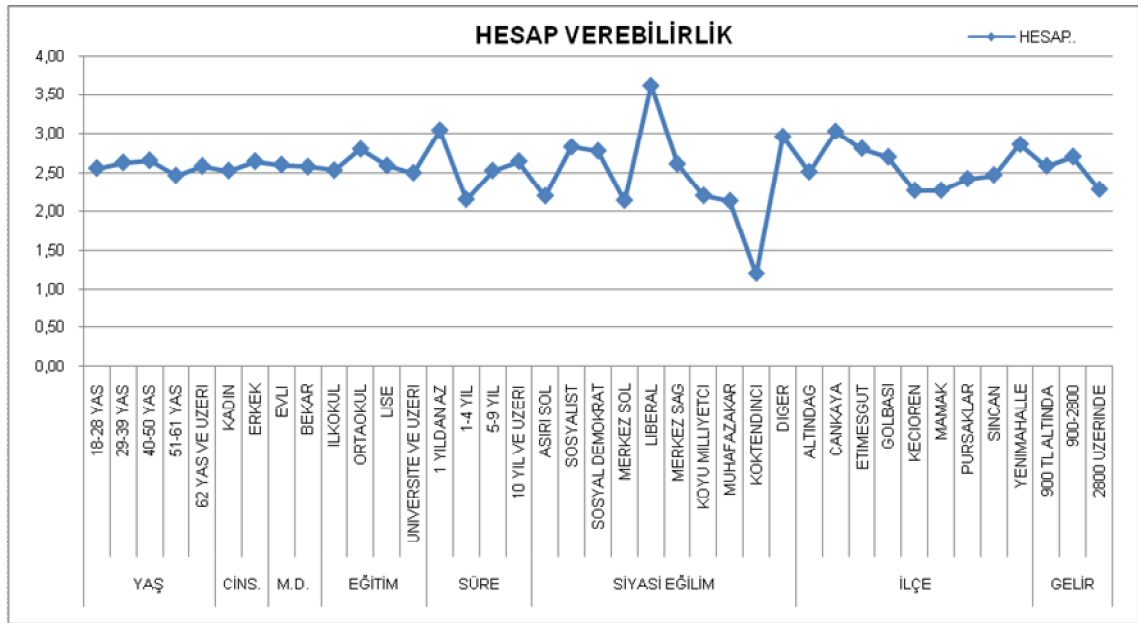

Şekil 33. Seçmenlerin Hesap Verebilirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “hesap verebilirlik” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 50 ve Şekil 33’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %22’si olumlu, %52,6’sı olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 51 ve Şekil 34’te görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “hesap verebilirlik” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,59$)’dur. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 51-61 yaş grubunda ($\bar{x}=2.46$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.66$). Seçmenlerin “hesap verebilirlik” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.52$), erkeklerde ($\bar{x}=2.64$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.60$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.57$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2.80$) ile üniversite mezunları, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.49$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.04$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.15$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “hesap verebilirlik” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3.62$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.20$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “hesap verebilirlik” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.03$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.27$) Keçiören ve Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.70$) en yüksek, Gelir durumu bakımından 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.28$) en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 51. Seçmenlerin Hesap Verebilirlik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

HSPVRB		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,56	1,17301
	29-39 YAS	272	2,63	1,25304
	40-50 YAS	244	2,66	1,25229
	51-61 YAS	125	2,46	1,06668
	62 YAS VE UZERI	24	2,58	1,17646
CİNSİYET	KADIN	390	2,53	1,20543
	ERKEK	510	2,65	1,20311
MEDENİ DURUM	EVLI	608	2,60	1,21473
	BEKAR	292	2,58	1,18603
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,53	1,36576
	ORTAOKUL	171	2,80	1,10942
	LISE	327	2,59	1,25210
	UNIVERSITE VE UZERI	287	2,50	1,12466
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,04	1,26051
	1-4 YIL	84	2,15	1,05846
	5-9 YIL	198	2,53	1,11149
	10 YIL VE UZERI	573	2,65	1,23405
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,20	1,82574
	SOSYALIST	29	2,83	,84806
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,78	1,24112
	MERKEZ SOL	84	2,14	1,14221
	LIBERAL	37	3,62	1,20994
	MERKEZ SAG	288	2,61	1,13611
	KOYU MİLLİYETCI	108	2,20	,94483
	MUHAFAZAKAR	52	2,13	1,23715
	KOKTENDINCI	5	1,20	,44721
	DIGER	110	2,96	1,09985
İLÇE	ALTINDAG	100	2,51	1,15027
	CANKAYA	100	3,03	1,30620
	ETIMESGUT	100	2,81	1,05117
	GOLBASI	100	2,70	1,15907
	KECIOREN	100	2,27	1,25412
	MAMAK	100	2,27	1,10878
	PURSAKLAR	100	2,42	1,17362
	SINCAN	100	2,47	1,18454
	YENIMAHALLE	100	2,86	1,23926
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,59	1,27104
	900-2800	392	2,70	1,10991
	2800 UZERINDE	131	2,28	1,23584
TOPLAM		900	2,59	1,20490

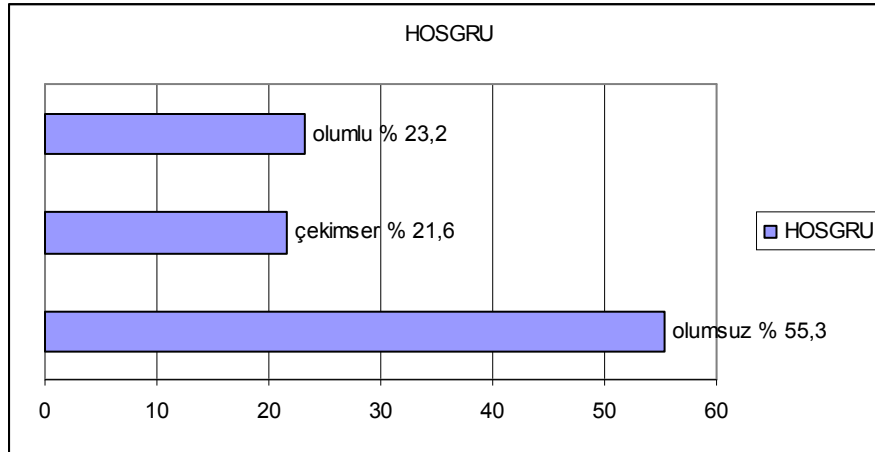
Şekil 34. Demografik Niteliklere Göre Hesap Verebilirlik Değişkeni Grafiği

3.4.13. Hoşgörülü Olma (Tolerance)

“Hoşgörü” evrensel bir etik değer olduğu gibi kamu görevlilerinin de sahip olması gereken bir değer bir erdemdir. Hoşgörü, başkalarını eylem veya yargılarında serbest bırakma, kişinin kendi görüş biçimine aykırı düşen görüşlere sabırla, yan tutmadan katlanmasıdır. Kamu görevlileri de hizmet sunduğu insanların farklı görüş ve inanışlarına karışmamalı ve onları hoşgörüyle karşılamalıdır. Kernaghan (2000:712) “hoşgörü”nü kamu değerleri başlığının altında insani değerler arasında saymaktadır. *Ölçme aracında “Belediye görevlileri insanların farklı görüş ve inanışlarına daima hoşgörüyle yaklaşır.”* maddesi ile ifade edilen “hoşgörü olma” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 52. Seçmenlerin Hoşgörü Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

HOSGRU	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	171	19	19
2	327	36,3	55,3
3	194	21,6	76,9
4	131	14,6	91,4
5	77	8,6	100
Total	900	100	

Şekil 35. Seçmenlerin Hoşgörü Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

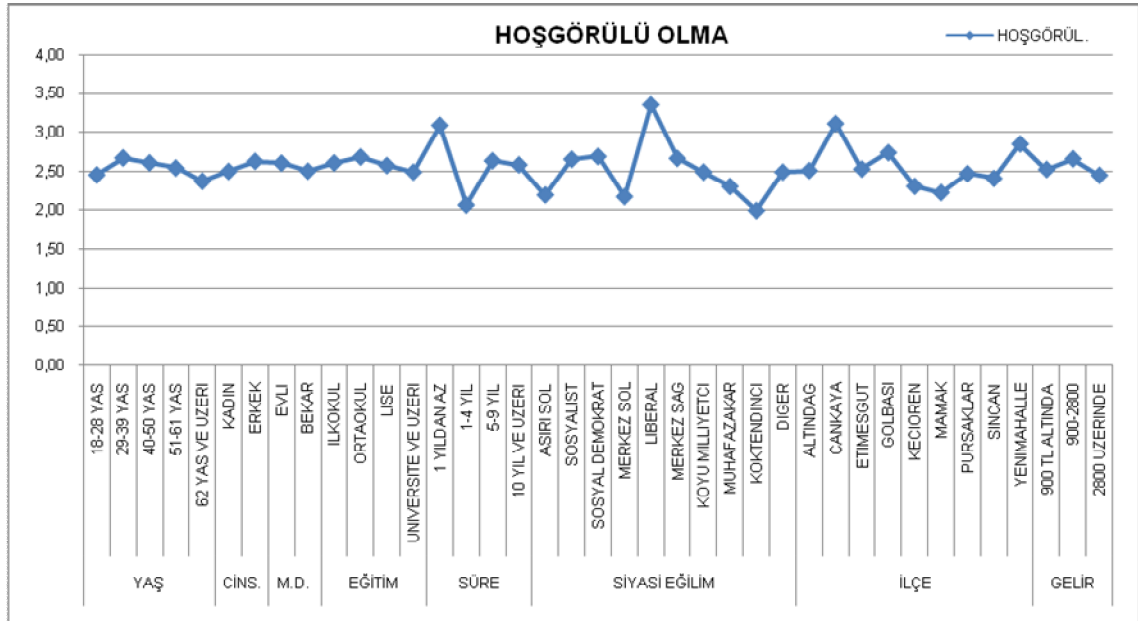
Seçmenlerin “hoşgörü” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 52 ve Şekil 35’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %23,2’si olumlu, %55,3’ü olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 53 ve Şekil 36’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “hoşgörülü olma” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,57$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri grubunda ($\bar{x}=2.38$); en yüksek ortalama ise 29-39 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.67$). Seçmenlerin “hoşgörülü olma” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.50$), erkeklerde ($\bar{x}=2.62$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.60$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.50$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2.49$) ile üniversite mezunları, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.68$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.08$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x} = 2.07$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “hoşgörülü olma” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3.35$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=2.00$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “hoşgörülü olma” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} = 3.11$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.23$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.66$) en yüksek, Gelir durumu

bakımından 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.45$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 53. Seçmenlerin Hoşgörülü Olma Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

HOSGRU		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,46	1,18805
	29-39 YAS	272	2,67	1,21473
	40-50 YAS	244	2,61	1,23063
	51-61 YAS	125	2,54	1,13240
	62 YAS VE UZERI	24	2,38	,96965
CİNSİYET	KADIN	390	2,50	1,18636
	ERKEK	510	2,63	1,20164
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,61	1,20614
	BEKAR	292	2,50	1,17388
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,61	1,29571
	ORTAOKUL	171	2,68	1,15031
	LİSE	327	2,57	1,27013
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,49	1,08989
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,09	1,37877
	1-4 YIL	84	2,07	,94149
	5-9 YIL	198	2,64	1,11705
	10 YIL VE UZERI	573	2,58	1,21841
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,20	1,82574
	SOSYALİST	29	2,66	1,07822
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,69	1,33879
	MERKEZ SOL	84	2,18	1,03156
	LIBERAL	37	3,35	1,20684
	MERKEZ SAĞ	288	2,67	1,16571
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,49	1,12321
	MUHAFAZAKAR	52	2,31	1,03920
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,49	1,02039
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,51	1,15902
	CANKAYA	100	3,11	1,27045
	ETİMESGÜT	100	2,53	1,09595
	GOLBASI	100	2,74	1,12474
	KECİÖREN	100	2,31	1,25284
	MAMAK	100	2,23	1,07172
	PURSAKLAR	100	2,47	1,20147
	SİNCAN	100	2,41	1,11096
	YENİMAHALLE	100	2,85	1,24215
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,53	1,22693
	900-2800	392	2,66	1,13295
	2800 ÜZERİNDE	131	2,45	1,27830
TOPLAM		900	2,57	1,19610

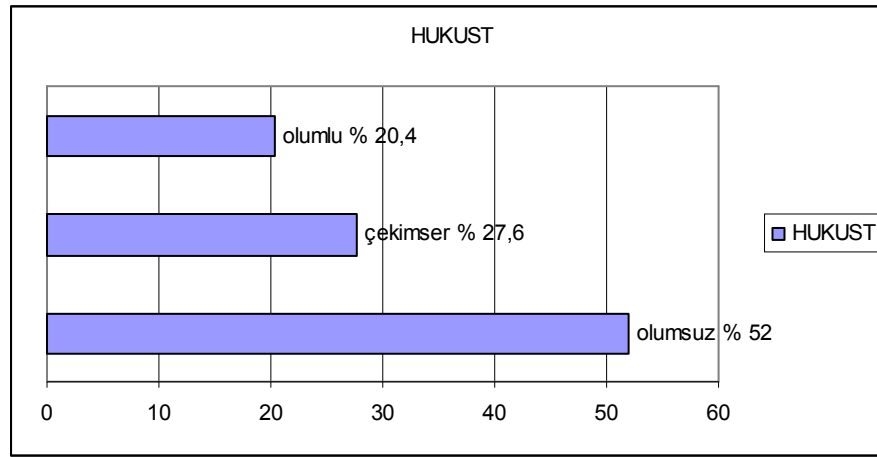
Şekil 36. Demografik Niteliklere Göre Hoşgörü Değişkeni Grafiği

3.4.14. Hukukun Üstünlüğü (Rule of Law)

“Hukukun üstünlüğü”, modern demokrasilerde tüm işlem ve eylemlerde hukukun egemen olması ve dolayısıyla hiçbir kişi ve kurumun hukukun üzerinde bulunmamasıdır. Kamu görevlileri, kamu görevinin ifası sırasında yürürlükteki kanunlara, etik davranış kodlarına ve tüm yasal düzenlemelere uygun ve saygılı davranmalıdırlar. Kamu yönetiminde “hukukun üstünlüğü” birçok yazar tarafından önemli ve vazgeçilmez ilkelerden biri olarak görülmektedir (Worthley ve Grumet, 1983:60; Cooper,1991:169; Kernaghan; 2003:712; Jorgensen ve Bozeman, 2007:360-61). Ölçme aracında “Belediye görevlileri her işinde daima hukuka uygun ve saygılı davranır.” maddesi ile ifade edilen “hukukun üstünlüğü” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 54. Seçmenlerin Hukukun Üstünlüğü Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

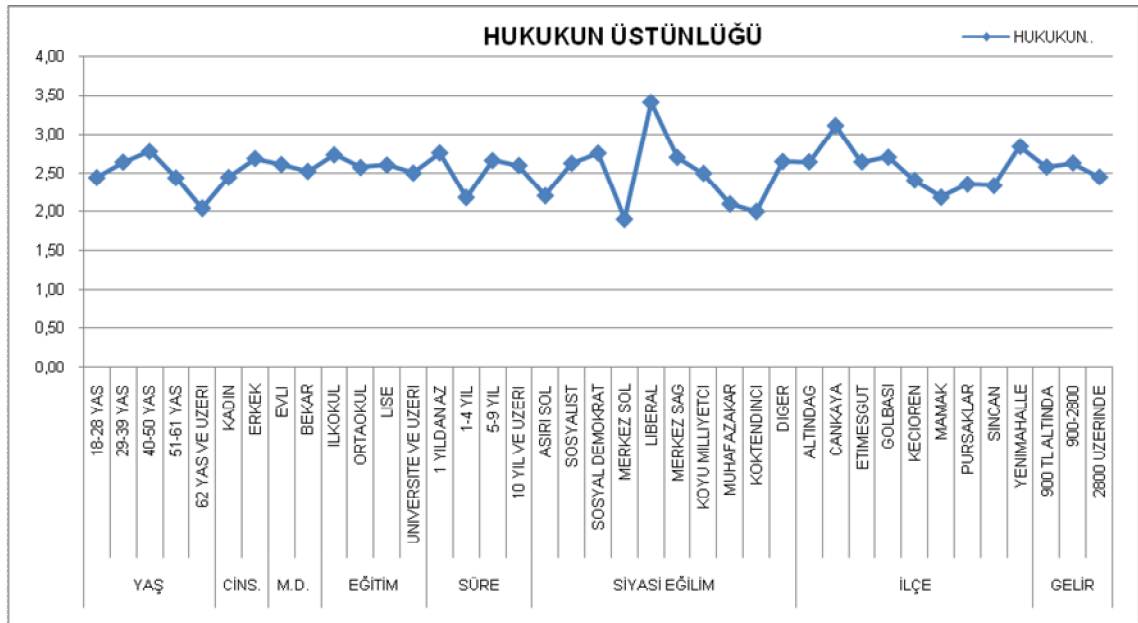
HUKUST		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	178	19,8	19,8
	2	290	32,2	52
	3	248	27,6	79,6
	4	103	11,4	91
	5	81	9	100
Total		900	100	

Şekil 37. Seçmenlerin Hukukun Üstünlüğü Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “hukukun üstünlüğü” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 54 ve Şekil 37’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %20,4’ü olumlu, %52’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 55 ve Şekil 38’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “hukukun üstünlüğü” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,57$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri grubunda ($\bar{x}=2.04$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.77$). Seçmenlerin “hukukun üstünlüğü” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.43$), erkeklerde ($\bar{x}=2.68$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.60$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.51$)’dir. Eğitim durumu

bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.49$) ile üniversite mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.73$) ile ilkokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.75$) 1 yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.17$) 1-4 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "hukukun üstünlüğü" boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3.40$) en yüksek, merkez sol eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.90$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "hukukun üstünlüğü" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.11$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.18$) Mamak'ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.62$) en yüksek, Gelir durumu bakımından 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.44$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 38. Demografik Niteliklere Göre Hukukun Üstünlüğü Değişkeni Grafiği

Tablo 55. Seçmenlerin Hukukun Üstünlüğü Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

HUKUST		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,43	1,13176
	29-39 YAS	272	2,64	1,28138
	40-50 YAS	244	2,77	1,20117
	51-61 YAS	125	2,43	1,04985
	62 YAS VE UZERI	24	2,04	,69025
CİNSİYET	KADIN	390	2,44	1,19556
	ERKEK	510	2,68	1,17149
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,61	1,21987
	BEKAR	292	2,52	1,11675
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,73	1,27954
	ORTAOKUL	171	2,57	1,08459
	LİSE	327	2,60	1,29950
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,49	1,06722
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,76	1,40058
	1-4 YIL	84	2,18	1,07726
	5-9 YIL	198	2,66	1,12346
	10 YIL VE UZERİ	573	2,59	1,19750
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,20	1,82574
	SOSYALİST	29	2,62	1,08278
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,75	1,39681
	MERKEZ SOL	84	1,90	,92644
	LIBERAL	37	3,41	1,27931
	MERKEZ SAĞ	288	2,70	1,09277
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,49	1,01848
	MUHAFAZAKAR	52	2,10	1,03393
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,65	1,00992
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,64	1,15049
	CANKAYA	100	3,11	1,33254
	ETİMESGÜT	100	2,64	1,05906
	GOLBASI	100	2,70	1,15032
	KECİÖREN	100	2,40	1,18065
	MAMAK	100	2,18	1,05773
	PURSAKLAR	100	2,35	1,10440
	SİNCAN	100	2,33	1,08297
	YENİMAHALLE	100	2,84	1,29271
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,57	1,20089
	900-2800	392	2,63	1,14194
	2800 ÜZERİNDE	131	2,44	1,27798
TOPLAM		900	2,58	1,18749

3.4.15. İhbarcılık (Whistleblowing)

İhbarcılık (whistleblowing) bir kurumda "yasadışı, ahlaka aykırı veya gayri meşru uygulamaların" kurumun mensupları tarafından (etik dışı uygulamalara karşı) etkili olabilecek kişi veya kuruluşlara açıklanmasıdır (Miceli ve Near, 1984:689). Yine benzer bir tanıma göre ihbarcılık, kurumsal verilere erişim hakkı bulunan bir görevlinin kendi rızası ile, kurumun kontrolü altındaki bir hukuksuzluk veya etik dışı bir uygulamayı, düzeltme olasılığı olan kurum içinde veya dışındaki bir kişi veya kuruluşu, kayıtlara geçirilecek biçimde bir ifşa etme (açığa çıkarma) davranışında bulunmasıdır (Jubb, 1999:78). Tanımlardan da anlaşılacağı gibi ihbarcılığın içsel ve dışsal olmak üzere iki türü bulunmaktadır. Örneğin bir kamu görevlisinin karşılaştığı kanunsuz, gayri meşru ve etik dışı uygulamaların kurum içinde çözülmesi amacıyla kendi yöneticilerine bildirmesi içsel ihbarcılık; kurum dışındaki bir bireye ya da gruba (örneğin medya, kamu menfaat grupları ya da düzenleyici kurumlar gibi) bildirmesi ise dışsal ihbarcılık olarak nitelendirilmektedir (Buchholz ve Rosenthal, 1998:399).

Janssen (2006'dan akt. Hassink vd.,2007:29-30) ihbarcılık üzerine yapılan araştırmalarda ihbar etme davranışını etkilemesi muhtemel şu beş faktörden bahsetmektedir:

- Psikolojik Faktörler: Psikolojik faktörler örgütsel bağlılık ve sadakat gibi özellikleri içermektedir. Örneğin, çalışanlar kurumuna ne kadar bağlıysa ve rapor ettikleri etik dışı uygulama işverenin ne kadar yararına ise, kurumdaki yanlış uygulamaları o ölçüde daha fazla rapor etme eğiliminde olmaktadır.
- Kültürel ve Etik Faktörler: Araştırmalar mensup olunan millet ve kültürün bireylerin ihbarcılığa yönelik algılamaları arasında farklılık yarattığını ortaya koymaktadır. Örneğin, kurum çıkarlarının kişisel çıkarlardan üstünlüğü anlayışı ile kolektivist davranan Japonlar ve Çinliler, Batı'lılara göre daha fazla ihbarcılık davranışı göstermektedir. Kültür ve milliyetin yanı sıra bireyin ihbarcılık davranışı, ihbara konu olan eylemin birey tarafından etik dışı algılanıp algılanmamasına da bağlı olmaktadır.
- Yapısal Faktörler: Bu faktör ihbarcılık ile ilgili yasal düzenlemeler ve politikaları kapsamaktadır. Kurumlar ihbarcılığı teşvik edici politikaları sürdürürse, bireyler daha fazla ihbarcılık davranışı sergileyecektir.

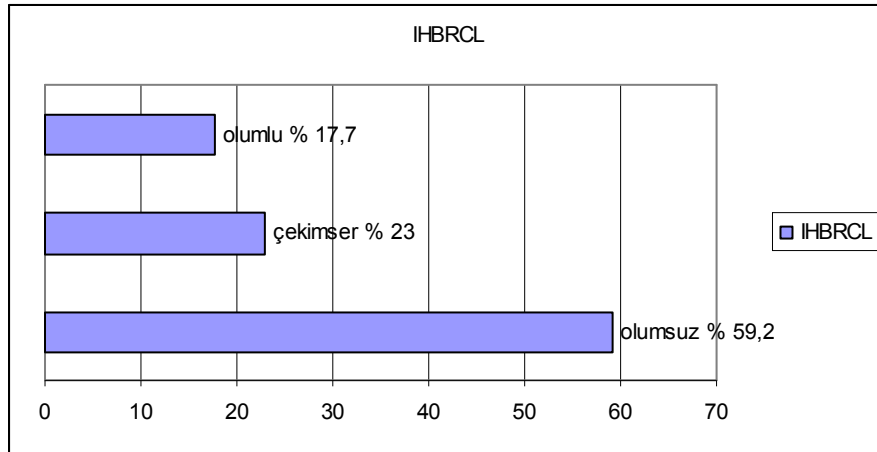
- Misilleme: Bireyler etik dışı bir davranışı rapor ettiğinde sert bir ceza ile karşı karşıya kalırsa veya cezalandırılmaktan korkarsa ihbarcılık davranışında bulunmaya cesaret edemeyecektir.
- Etik Dışı Uygulamaların Türü: İhbarcılık kanunsuz, gayrı meşru veya etik dışı uygulamaların önemine ve türüne bağlı olarak da değişmektedir.

Park, Blenkinsopp, Öktem ve Ömürgönülşen (2008) ihbarcılık ile kültürlerarası farklılıklar arasındaki ilişkiyi incelemiş ve Güney Kore, Türkiye ve İngiltere’de yapmış oldukları araştırmada kültürel ve ulusal farklılıkların bireylerin ihbarcılık davranışında bulunma düzeylerini etkiledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Keenan (2007) Çinli ve Amerika’lı yöneticileri ihbarcılığa yaklaşımları açısından değerlendirmektedir. Amerika’lı yöneticilerin Çin’li yöneticilere göre ihbarcılığa daha olumlu baktıklarını; Amerika’da ihbarcıların yasalar sayesinde kendilerini daha güvenli hissettiklerini; bu farklılığın özellikle ülkelerin sosyal yapısının bireyci ve toplumcu olmasından kaynaklandığını belirtmektedir.

Kamu yönetiminde şikâyet ve ihbar mekanizması tam olarak işlemese de Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik dördüncü bölümde başvuru ve resen inceleme usul ve esasları gösterilmiştir. Kamu hizmeti etiğini benimsemiş bir kamu görevlisinin kurumundaki yanlış ve etik dışı uygulamalara karşı duyarlı olması ve böyle bir durumla karşılaştığında bunu derhal ilgililere bildirmesi, diğer bir anlatımla etik bir birey davranışı göstermesi beklenmektedir. Öte yandan ihbarcılık davranışının kanunsuz, gayrı meşru veya etik dışı davranışlarda bulunan kişiye ve kuruma duyulan sadakat, meslektaşını ele verme, işini kaybetmesine neden olma veya mensubu olunan kurumun kurumsal imajını zedeleme gibi sonuçları beraberinde getireceği de bir gerçektir. İhbarcının içinde bulunduğu durum meslektaşlarına ve kurumuna sadakat duygusu ile etik dışı davranışa göz yummamak arasında yaşanan etik bir ikilemdir. *Ölçme aracında “Belediye görevlileri yolsuzluk, sahtekârlık, rüşvet gibi yasa ve ahlak dışı davranışlara asla göz yummaz ve derhal ilgililere ihbarda bulunur.”* maddesi ile ifade edilen “ihbarcılık” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 56. Seçmenlerin İhbarcılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

IHBRCCL		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	198	22	22
	2	335	37,2	59,2
	3	207	23	82,2
	4	102	11,3	93,6
	5	58	6,4	100
Total		900	100	

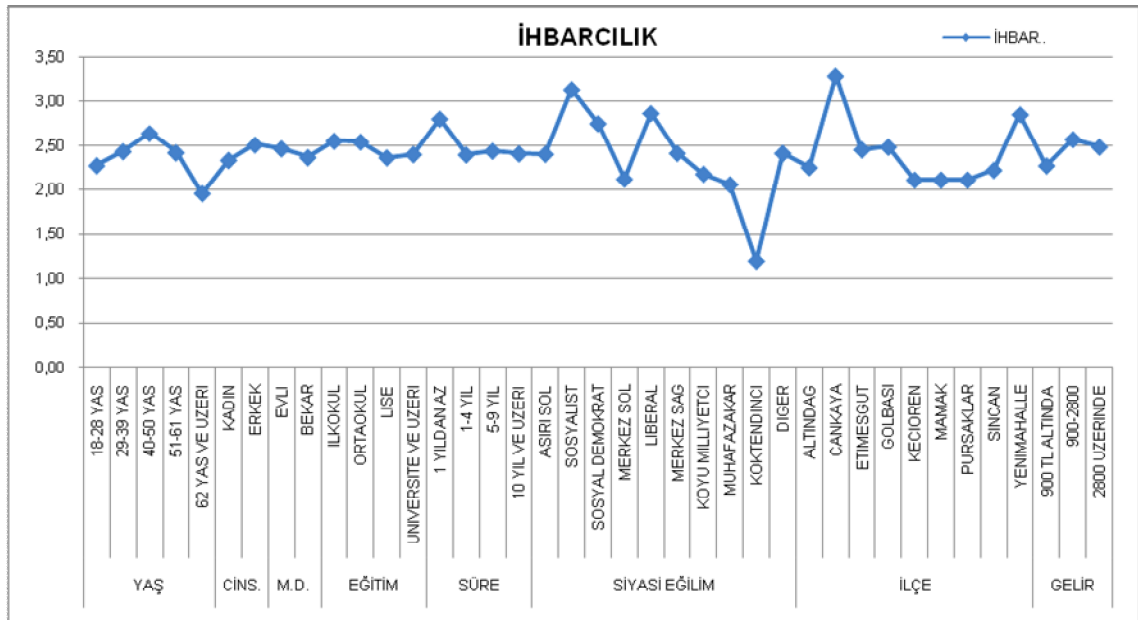

Şekil 39. Seçmenlerin İhbarcılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “ihbarcılık” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 56 ve Şekil 39’da görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %17,7’si olumlu, %59,2’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 57 ve Şekil 40’ta görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “ihbarcılık” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,43$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri grubunda ($\bar{x}=1,96$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,77$).

Seçmenlerin “ihbarcılık” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.33$), erkeklerde ($\bar{x}=2.50$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.46$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.36$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.36$) ile lise mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.54$) ile ilkokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.80$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x} =2.39$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “ihbarcılık” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.13$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.20$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “ihbarcılık” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} =3.29$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.11$) Keçiören, Pursaklar ve Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.56$) en yüksek, Gelir durumu bakımından 900 TL altında aylık geliri (düşük gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.27$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 40. Demografik Niteliklere Göre İhbarcılık Değişkeni Grafiği

Tablo 57. Seçmenlerin İhbarcılık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

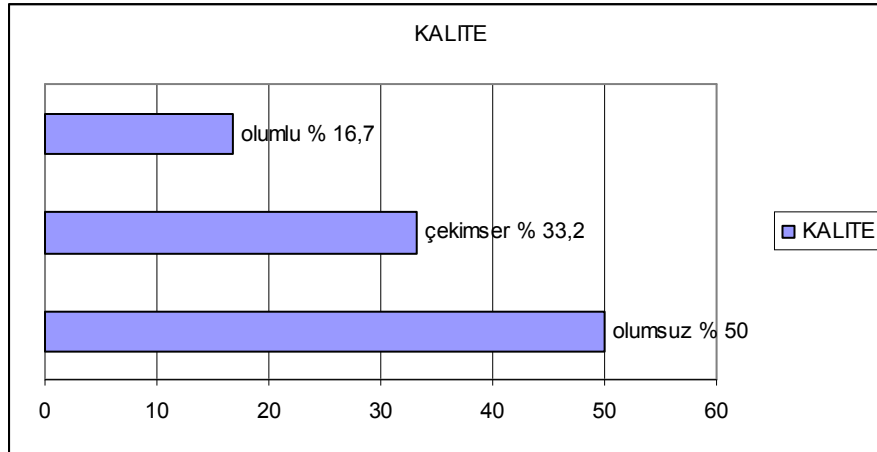
IHBRCL		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,27	1,17410
	29-39 YAS	272	2,43	1,15044
	40-50 YAS	244	2,64	1,15921
	51-61 YAS	125	2,42	1,01746
	62 YAS VE UZERI	24	1,96	,69025
CİNSİYET	KADIN	390	2,33	1,17201
	ERKEK	510	2,51	1,11030
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,46	1,13875
	BEKAR	292	2,36	1,14201
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,55	1,06987
	ORTAOKUL	171	2,54	1,12329
	LİSE	327	2,36	1,23772
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,40	1,05565
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,80	1,30732
	1-4 YIL	84	2,39	1,01812
	5-9 YIL	198	2,43	1,08203
	10 YIL VE UZERI	573	2,40	1,16029
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,40	1,60728
	SOSYALİST	29	3,14	1,48141
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,75	1,28204
	MERKEZ SOL	84	2,12	,84175
	LIBERAL	37	2,86	1,08429
	MERKEZ SAĞ	288	2,41	1,19472
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,18	,77132
	MUHAFAZAKAR	52	2,06	,99830
	KOKTENDİNCİ	5	1,20	,44721
	DİĞER	110	2,41	,89130
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,25	,94682
	CANKAYA	100	3,29	1,40917
	ETİMESGÜT	100	2,45	,84537
	GOLBASI	100	2,48	1,04910
	KECİÖREN	100	2,11	1,01399
	MAMAK	100	2,11	1,00398
	PURSAKLAR	100	2,11	1,00398
	SİNCAN	100	2,22	1,04040
	YENİMAHALLE	100	2,85	1,29002
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,27	1,06741
	900-2800	392	2,57	1,14909
	2800 ÜZERİNDE	131	2,48	1,26096
TOPLAM		900	2,43	1,14012

3.4.16.Kalite (Quality)

Kalite bir ürün veya hizmetin belirlenen ya da oluşabilecek ihtiyaçları karşılama yeterliliğine dayanan özellikler toplamıdır. Kamu hizmetinde de “kalite”, hizmetin istenen amaca ulaşma derecesidir. Hizmet kalitesi nesnel ve öznel olmak üzere iki boyutta incelenebilir. Nesnel hizmet kalitesi somut ve önceden tanımlanmış ölçülebilir faydadır. Öznel hizmet kalitesi ise hizmeti alan (müşteri/vatandaş) tarafından beklenen faydaların hizmetin sonuçları ile uygunluğun algılanma derecesidir. Yeni Kamu Yönetimi yaklaşımında işletmecilik mantığı ile vatandaşlar kamu hizmetlerinin alıcısı diğer bir anlatımla müşterisi olarak tanımlanmaktadır. Bu yaklaşıma göre vatandaş-müşteriler devletten daha yüksek seviyede kalite beklemektedir. Nitekim kamu sektörüne yönelik bu beklentiyi karşılamak amacıyla özel sektörden Toplam Kalite Yönetimi gibi teknikler ithal edildiği görülmektedir (Zazac, 1997:388). Sonuç olarak “kalite”, müşteri odaklı hizmet anlayışıyla öne çıkan çağdaş kamu hizmeti değerlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (OECD, 1996, 1998, 2000; Canada,1996; Kernaghan,2003; Jorgensen ve Bozeman, 2007; Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:142). Ölçme aracında “Belediye görevlileri belediye hizmetlerinde her zaman nicelikten ziyade nitelik ve kaliteye önem verir.” maddesi ile ifade edilen “kalite” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 58. Seçmenlerin Kalite Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

KALITE	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	145	16,1	16,1
2	305	33,9	50
3	299	33,2	83,2
4	103	11,4	94,7
5	48	5,3	100
Total	900	100	

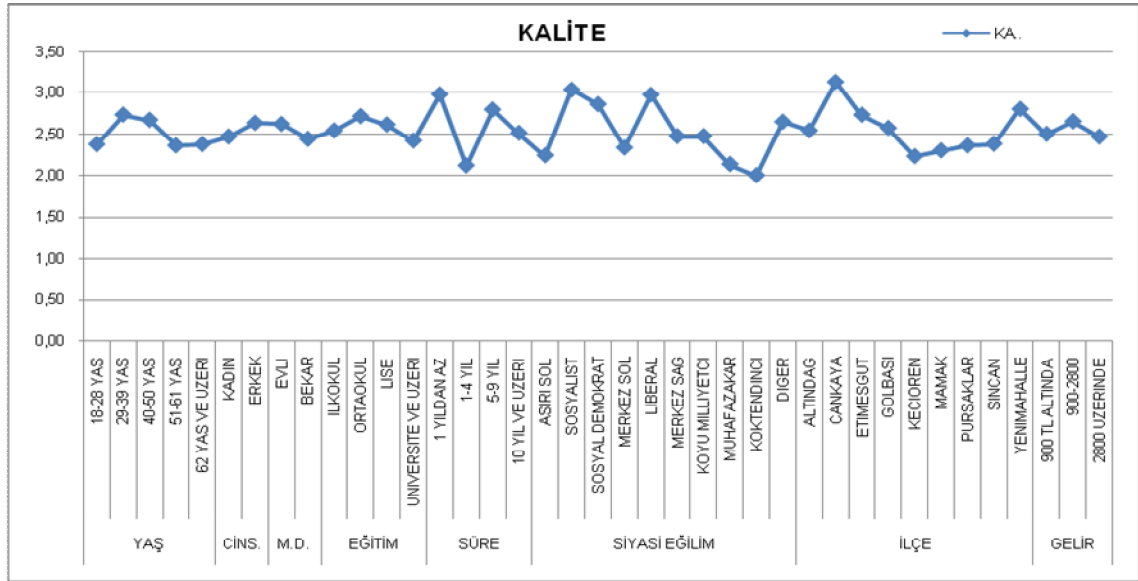

Şekil 41. Seçmenlerin Kalite Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “kalite” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 58 ve Şekil 41’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %16,7’si olumlu, %50’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 59 ve Şekil 42’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “kalite” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}$ =2,56)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 18-28 ve 51-61 yaş gruplarında ($\bar{x}$ =2.46); en yüksek ortalama ise 29-39 ve 40-50 yaş gruplarındadır ($\bar{x}$ =2.76). Seçmenlerin “kalite” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}$ =2.46), erkeklerde ($\bar{x}$ =2.63)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}$ =2.61) bekârların ortalaması ($\bar{x}$ =2.43)’tür. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}$ =2.41) ile üniversite ve üzeri mezunlar, en yüksek ortalama ($\bar{x}$ =2.71) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}$ =2.97) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}$ =2.11) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “kalite” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}$ =3.03) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}$ =2.00) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “kalite” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}$ =3.13) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}$ =2.13) Keçiören’de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}$ =2.65) en yüksek, Gelir durumu bakımından 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}$ =2.46) en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 59. Seçmenlerin Kalite Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

KALITE		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,37	1,02333
	29-39 YAS	272	2,73	1,12241
	40-50 YAS	244	2,67	1,08887
	51-61 YAS	125	2,36	,82696
	62 YAS VE UZERI	24	2,38	,96965
CİNSİYET	KADIN	390	2,47	1,05268
	ERKEK	510	2,63	1,05702
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,62	1,05802
	BEKAR	292	2,44	1,04847
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,54	1,06200
	ORTAOKUL	171	2,71	1,02601
	LİSE	327	2,61	1,11553
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,42	,99268
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,98	1,25207
	1-4 YIL	84	2,12	,79766
	5-9 YIL	198	2,79	1,03862
	10 YIL VE UZERI	573	2,51	1,05378
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,24	1,71464
	SOSYALİST	29	3,03	1,52322
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,86	1,30392
	MERKEZ SOL	84	2,33	,88268
	LIBERAL	37	2,97	,83288
	MERKEZ SAĞ	288	2,47	,91404
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,47	,89085
	MUHAFAZAKAR	52	2,13	,97073
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,65	,88397
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,54	,93657
	CANKAYA	100	3,13	1,34581
	ETİMESGÜT	100	2,73	,97292
	GOLBASI	100	2,57	,85582
	KECİÖREN	100	2,23	1,03333
	MAMAK	100	2,30	,94815
	PURSAKLAR	100	2,36	,92682
	SİNCAN	100	2,38	,90766
	YENİMAHALLE	100	2,80	1,21439
	GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,50
900-2800		392	2,65	1,00271
2800 ÜZERİNDE		131	2,47	1,19162
TOPLAM		900	2,56	1,05771

Şekil 42. Demografik Niteliklere Göre Kalite Değişkeni Grafiği

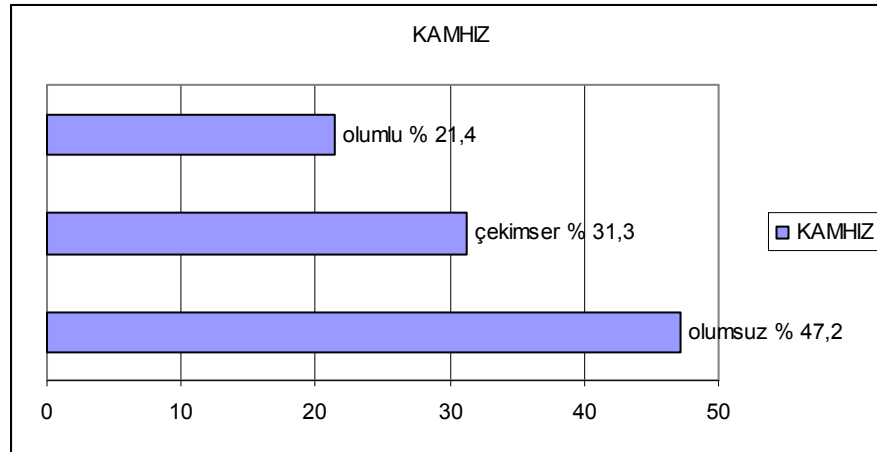
3.4.17. Kamuya Hizmet (Serve the Public)

Kamu hizmeti, devlet veya diğer kamu tüzel kişileri tarafından veya bunların gözetim ve denetimi altında genel, kolektif ihtiyaçları karşılamak, kamu yararını sağlamak için kamuya sunulmuş olan devamlı ve muntazam faaliyetlerdir (Onar, 1996:13). “Kamu hizmeti bilinci” ise, bir kamu görevlisinin varlık sebebinin halk, asli görevinin de halka hizmet olduğunu bilmesi ve idrak etmesidir. Nitekim kamu yönetiminin varlık sebebi kamu, diğer bir deyişle o ülkenin vatandaşları; kamu hizmetinin amacı ise vatandaşların refahının sağlanmasıdır. Bu bakımdan “kamuya hizmet bilinci” kamu görevlilerinin davranışlarına yön veren temel ahlaki değerlerden biri olmak durumundadır (Pratchett ve Wingfield, 1994,s.9’dan aktaran Brereton ve Temple, 1999:456). Denhardt ve Denhardt (2000)’a göre yeni kamu hizmeti (new public service) yaklaşımı ile ilgili olarak en dikkate alınması gereken husus, kamu görevlilerinin öncelikli rolünün toplumu kontrol etmek veya yönlendirmek yerine vatandaşların ortak çıkarlarını belirlemek ve karşılamaktır. Yazarlara göre kamu görevlilerinin ve yöneticilerinin temel motivasyonu “kamu hizmeti” ve topluma katkıda bulunma arzusu olmalıdır (Denhardt ve Denhardt, 2000:554). Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te kamu hizmeti bilici ve halka hizmet bilinci iki ayrı madde olarak yer almaktadır. Kamu hizmeti bilinci maddesinde kamu görevlilerinin kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde sürekli gelişimi, katılımcılık, saydamlık, tarafsızlık, dürüstlük, kamu yararı, hesap verebilirlik, öngörülebilirlik, hizmette yerindenlik ve beyana güven gibi ilkeleri esas almasından

bahsedilmektedir. Halka hizmet bilinci maddesinde ise kamu görevlilerinin kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde, halkın günlük yaşamını kolaylaştırmayı, ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı, hizmet kalitesini yükseltmeyi, halkın memnuniyetini arttırmayı, hizmetten yararlananların ihtiyacına ve hizmetlerin sonuçlarına odaklanmayı hedeflemesi gerektiği belirtilmektedir. *Ölçme aracı*nda “Belediye görevlileri her zaman asli görevinin halka hizmet olduğunu bilir ve buna göre davranır.” maddesi ile ifade edilen “kamuya hizmet bilinci” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 60. Seçmenlerin Kamu Hizmeti Bilinci Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

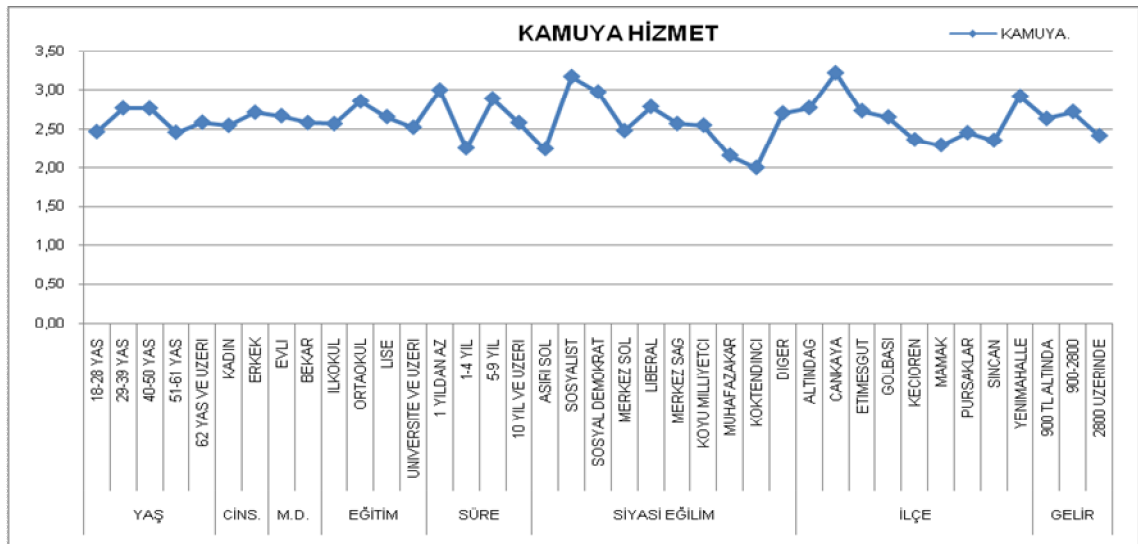
KAMHIZ		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	159	17,7	17,7
	2	266	29,6	47,2
	3	282	31,3	78,6
	4	128	14,2	92,8
	5	65	7,2	100
Total		900	100	

Şekil 43. Seçmenlerin Kamu Hizmeti Bilinci Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “kamuya hizmet bilinci” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 60 ve Şekil 43’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %21,4’ü olumlu, %47,2’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve

grafik görünümü Tablo 61 ve Şekil 44'te görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “kamuya hizmet bilinci” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,63$)’tür. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 51-61 yaş grubunda ($\bar{x}=2.36$); en yüksek ortalama ise 29-39 grubundadır ($\bar{x}=2.73$). Seçmenlerin “kamuya hizmet bilinci” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.54$), erkeklerde ($\bar{x}=2.70$)’tir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.66$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.57$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2.51$) ile üniversite ve üzeri mezunlar, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.85$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.00$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.25$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “kamuya hizmet bilinci” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.17$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=2.00$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “kamuya hizmet bilinci” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.13$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.13$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.72$) en yüksek, Gelir durumu bakımından 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.41$) en düşük ortalama sahiptir.

Şekil 44. Demografik Niteliklere Göre Kamuya Hizmet Değişkeni Grafiği

Tablo 61. Seçmenlerin Kamuya Hizmet Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

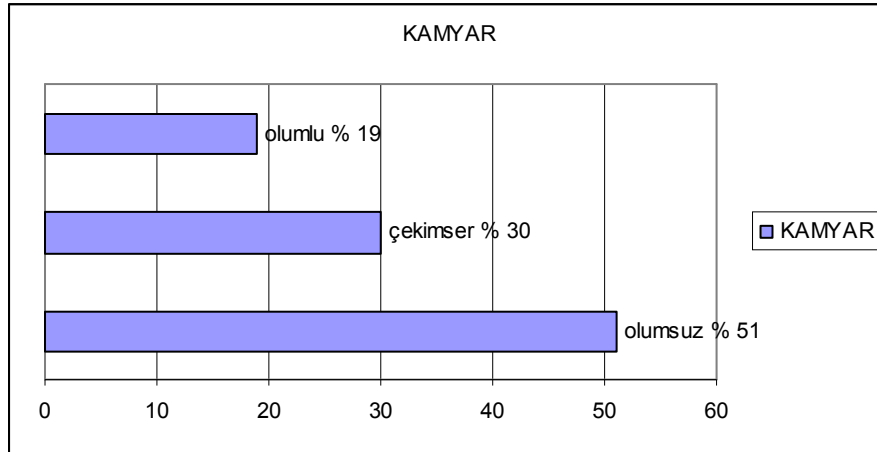
KAMHIZ		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,46	1,12933
	29-39 YAS	272	2,76	1,20721
	40-50 YAS	244	2,76	1,13713
	51-61 YAS	125	2,46	,96306
	62 YAS VE UZERI	24	2,58	1,13890
CİNSİYET	KADIN	390	2,54	1,13459
	ERKEK	510	2,71	1,14306
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,67	1,12865
	BEKAR	292	2,58	1,16829
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,57	1,05240
	ORTAOKUL	171	2,85	1,15133
	LİSE	327	2,65	1,23838
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,52	1,03715
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,00	1,29685
	1-4 YIL	84	2,25	1,07406
	5-9 YIL	198	2,89	1,16540
	10 YIL VE UZERİ	573	2,58	1,10754
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,24	1,71464
	SOSYALİST	29	3,17	1,46553
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,98	1,35110
	MERKEZ SOL	84	2,48	1,16656
	LIBERAL	37	2,78	1,00375
	MERKEZ SAĞ	288	2,57	1,03719
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,55	,94111
	MUHAFAZAKAR	52	2,15	,99773
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,70	,92419
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,77	1,05270
	CANKAYA	100	3,22	1,33015
	ETİMESGÜT	100	2,73	,97292
	GOLBASI	100	2,65	1,01876
	KECİÖREN	100	2,36	1,15924
	MAMAK	100	2,29	1,03763
	PURSAKLAR	100	2,45	1,06719
	SİNCAN	100	2,35	1,03840
	YENİMAHALLE	100	2,92	1,25271
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,63	1,16891
	900-2800	392	2,72	1,07890
	2800 ÜZERİNDE	131	2,41	1,22078
TOPLAM		900	2,64	1,14174

3.4.18.Kamu Yararını Gütme (Public Interest)

Kamu yararı, kişinin ve toplumun huzur ve refahının sağlanmasıdır. Devletin ve kamu yönetiminin başta gelen ödevi kamu yararını gerçekleştirmektir. Kamu yönetiminin ayrı bir disiplin olmasının yolunu açan Wilson (1887) başlıca değerler arasında verimlilik ve güvenilirliği saymış bununla birlikte hem kamu görevlileri hem de seçilmiş görevliler için kamu yararının da altını çizmiştir. Kamu yöneticisi için, özel ve kâr odaklı işletmelerden farklı olarak amaçlar silsilesinde nihai amaç kamu yararındır. Kamu yöneticisinin görevi vatandaşların emanetçisi olarak, yetkisi dahilindeki süreçleri kullanarak kamu yararını gözetmektir (Cooper, 1987:323-324). Dwivedi (1999:233)'nin de belirttiği gibi toplumun kamu görevlisinden beklentisi sarsılmaz bir dürüstlük, mutlak bir tarafsızlık, devlete ve kamu yararına tam bir adanmışlıktır. Cooper (2004) kamu yararı kavramının, kamu yönetimi etiğinin normatif yapısında yer aldığını ve kamu görevlilerini temel yükümlülüklerine doğru yönlendiren ahlaki bir pusula işlevi gördüğünü ileri sürmektedir. Kamu yararını gözeten yönetici kendine her yönetsel ve politik kararda şu önemli soruyu sorar: "Alınan karar toplumun geniş bir kesiminin ortak yararına mı yoksa belli bir kesimin çıkarına mı hizmet etmektedir?" Kamu yararı, yöneticilere etik yükümlülüklerini hatırlatmada en kullanışlı kavram, doğru yolu gösteren sezgisel bir nirengi taşıdır (Cooper, 2004:398). Kamu yararı, pek çok yazar tarafından da önemli kamu yönetimi değerlerinden biri olarak değerlendirilmektedir (Gortner, 2001; Van Wart, 1998; Jorgensen ve Bozeman, 2007; Ömürgönülşen ve Öktem, 2009). *Ölçme aracında "Belediye görevlileri asla belli gurup veya şahısların değil halkın ortak faydasını güder."* maddesi ile ifade edilen "kamu yararını gütme" değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 62.Seçmenlerin Kamu Yararı Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

KAMYAR		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	192	21,3	21,3
	2	267	29,7	51
	3	270	30	81
	4	102	11,3	92,3
	5	69	7,7	100
Total		900	100	

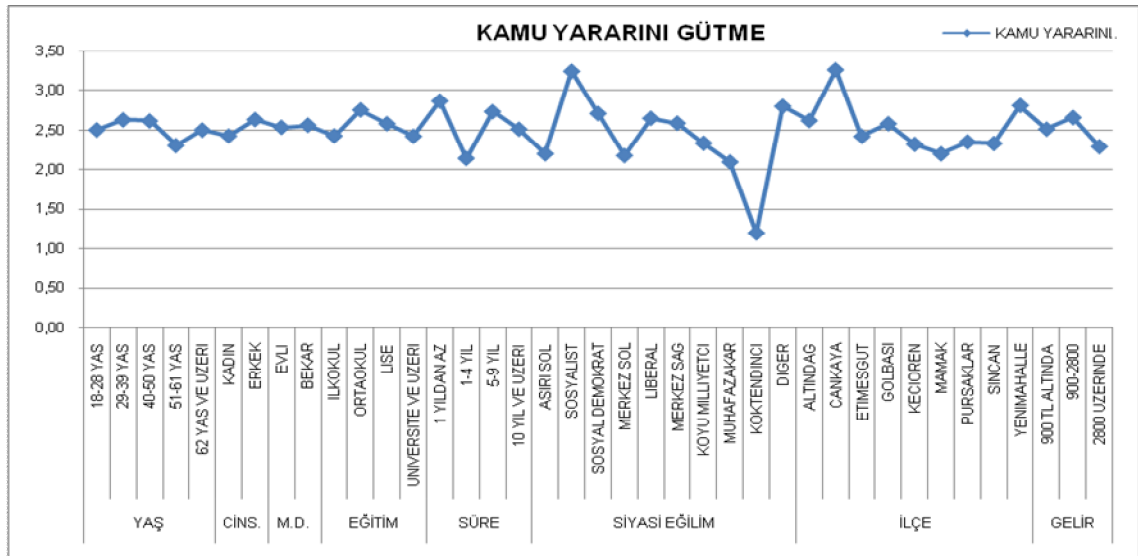

Şekil 45. Seçmenlerin Kamu Yararını Gütme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “kamu yararını gütme” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 62 ve Şekil 45’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %19’u olumlu, %51’i olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 63 ve Şekil 46’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “kamu yararını gütme” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,54$)’tür. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 51-61 yaş grubunda ($\bar{x}=2.30$); en yüksek ortalama ise 29-39 grubundadır ($\bar{x}=2.63$). Seçmenlerin “kamu yararını gütme” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.42$), erkeklerde ($\bar{x}=2.63$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.53$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.56$)’dır. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2.42$) ile ilkökul ve üniversite ve üzeri mezunlar, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.75$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.86$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.14$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “kamu yararını gütme” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.24$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.20$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “kamu yararını gütme” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} = 3.26$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.20$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.65$) en yüksek, Gelir durumu bakımından 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.29$) en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 63. Seçmenlerin Kamu Yararını Gütme Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

KAMYAR		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,50	1,24164
	29-39 YAS	272	2,63	1,19577
	40-50 YAS	244	2,61	1,16497
	51-61 YAS	125	2,30	,94377
	62 YAS VE UZERI	24	2,50	1,06322
CİNSİYET	KADIN	390	2,43	1,13977
	ERKEK	510	2,63	1,18142
MEDENİ DURUM	EVLI	608	2,53	1,11103
	BEKAR	292	2,56	1,27881
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,43	1,05182
	ORTAOKUL	171	2,75	1,13159
	LISE	327	2,58	1,26975
	UNIVERSITE VE UZERI	287	2,42	1,09351
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,87	1,45540
	1-4 YIL	84	2,14	1,11012
	5-9 YIL	198	2,73	1,18110
	10 YIL VE UZERI	573	2,51	1,12906
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,20	1,73205
	SOSYALIST	29	3,24	1,52726
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,71	1,31254
	MERKEZ SOL	84	2,18	1,13180
	LIBERAL	37	2,65	1,13569
	MERKEZ SAG	288	2,59	1,10720
	KOYU MILLİYETCI	108	2,33	,83162
	MUHAFAZAKAR	52	2,10	,99528
	KOKTENDINCI	5	1,20	,44721
	DIGER	110	2,80	1,02983
İLÇE	ALTINDAG	100	2,62	,99270
	CANKAYA	100	3,26	1,33802
	ETIMESGUT	100	2,42	1,00685
	GOLBASI	100	2,58	1,02671
	KECIOREN	100	2,32	1,17963
	MAMAK	100	2,20	1,10096
	PURSAKLAR	100	2,35	1,08595
	SINCAN	100	2,33	1,11060
	YENIMAHALLE	100	2,81	1,28468
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,51	1,15108
	900-2800	392	2,66	1,14453
	2800 UZERINDE	131	2,29	1,24337
TOPLAM		900	2,54	1,16746

Şekil 46. Demografik Niteliklere Göre Kamu Yararı Değişkeni Grafiği

3.4.19. Katılım (Participation)

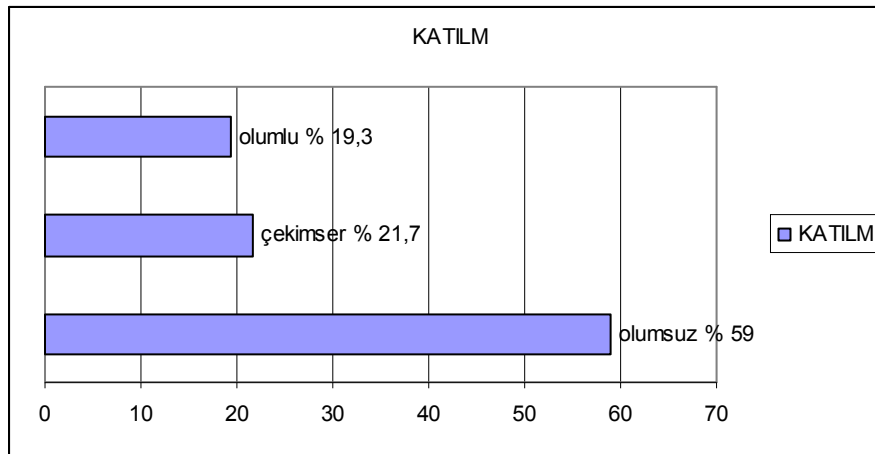
1960'ların sonlarında ortaya konulan yeni kamu yönetimi (New Public Administration) yaklaşımının savunduğu değerlerden biri de "katılım"dır. "Katılım" ilkesinin son yıllarda oluşturulan kamu değerleri listelerinde de yer aldığı görülmektedir (Jorgensen ve Bozeman,2007; Ömürgönülşen ve Öktem,2009). Halkın yönetime yaklaşması ve katılım, yönetimin meşruiyetini destekleyen ve vatandaşların yönetime güvenini arttıran önemli unsurlardan biridir (Irvin ve Stansbury, 2004:56). Arnstein (1969:216) vatandaş katılımını güç paylaşımı açısından ele alarak, katılımı; gücün dağılımı ve paylaşımı ile vatandaşların siyasi ve ekonomik süreçlerde etkin kılınması bağlamında tanımlamaktadır. Roberts (2004:320) de katılımı, toplumdaki bireylerin toplumla ilgili karar alma ve eylemde bulunma gücünü kamu görevlileri ile paylaşması biçiminde tanımlamaktadır.

Cooper (1984:268-270) vatandaşlık kavramına yasal ve etik vatandaşlık olmak üzere iki açıdan yaklaşmaktadır. Yasal vatandaşlık dar anlamıyla yasaların gerektirdiği vatandaşlık yükümlülükleridir. Bu bakış açısıyla vatandaş katılımı yasalara uymak, vergi ödemek demektir. Etik vatandaşlık ise daha geniş manalar içerir. Bu bağlamda vatandaşlık toplumda katılımı zorunlu kılar. Esaslı vatandaş katılımını gerçekleştirmek etik vatandaşlığın gereğidir. Katılımcılık ilkesinin uygulanabilirliği için en iyi ve anlamlı fırsatları gerek ilgililere gerek sorunlara ve gerekse yöneticilere yakınlığı bakımından yerel yönetimlerin sunması daha olasıdır. Dolayısıyla yerel yönetimlerde katılımcılık

ilkesinin daha etkin bir şekilde uygulanabileceği söylemek yanlış olmayacaktır. Örneğin belediyelerin hizmetlerine dair plan, program ve kararlarında vatandaşların da fikirlerini almaya çalışması onları sürece dâhil edecek mekanizmalar oluşturması katılım bağlamında atılabilecek adımlardandır. Ne var ki, Türkiye 'de yapılan bir araştırma “uzun vadeli çıkarların gözetimi ile aktif katılımın gerekliliğinin” hem merkezi, hem de yerel yönetimler tarafından önemli olarak algılanmadığını göstermektedir (Adaman ve Çarkoğlu, 2002:40–46). Öte yandan sorunlara ve yöneticilere ne kadar yakın olunursa olunsun, katılımcılık yolları ne kadar çok ve açık olursa olsun katılımcılığın işleyebilmesi için vatandaşlık ve toplumsal sorumluluk bilincinin vatandaşlar tarafından paylaşılması, yaşanan yerin ve toplumsallığın farkında olunması ve katılım hakkının bilinmesi ve kullanılabilmesi için örgütlenme kültürünün gelişmesi gerektiği de unutulmamalıdır. Ölçme aracında “*Belediye görevlileri belediye hizmetlerine dair kararlarda daima vatandaşların da fikirlerini almaya çalışır.*” maddesi ile ifade edilen “katılım” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

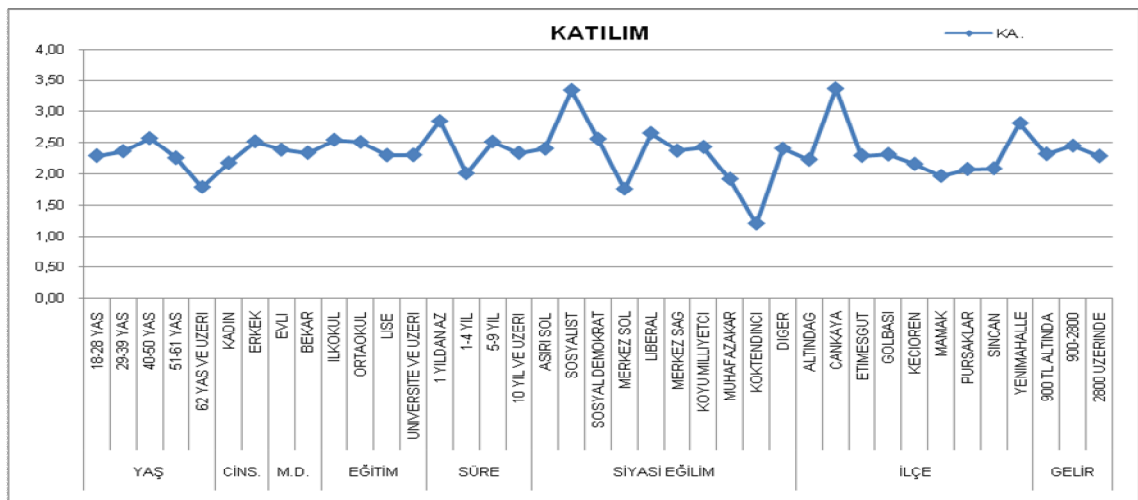
Tablo 64. Seçmenlerin Katılım Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

KATILM		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	260	28,9	28,9
	2	271	30,1	59
	3	195	21,7	80,7
	4	126	14	94,7
	5	48	5,3	100
Total		900	100	

Şekil 47. Seçmenlerin Katılım Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “katılım” boyutuna ilişkin tutumları Tablo.3.47’de ve Şekil.3.45’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %19,3’ü olumlu, %59’u olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 3.48 ve Şekil 3.46’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “katılım” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,36$)’dır. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri grubunda ($\bar{x}=1.79$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.57$). Seçmenlerin “katılım” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.17$), erkeklerde ($\bar{x}=2.51$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.53$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.56$)’dır. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.30$) ile üniversite ve üzeri mezunlar, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.53$) ile ilkokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.84$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.01$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “katılım” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.34$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.20$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “katılım” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.37$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=1.97$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.44$) en yüksek, 2800 TL ve üzeri aylık geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.28$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 48. Demografik Niteliklere Göre Katılım Değişkeni Grafiği

Tablo 65. Seçmenlerin Katılım Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

KATILM		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,29	1,14041
	29-39 YAS	272	2,36	1,26066
	40-50 YAS	244	2,57	1,22382
	51-61 YAS	125	2,26	1,01524
	62 YAS VE UZERI	24	1,79	,97709
CİNSİYET	KADIN	390	2,18	1,18992
	ERKEK	510	2,51	1,16717
MEDENİ DURUM	EVLI	608	2,38	1,17617
	BEKAR	292	2,34	1,21433
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,54	1,15688
	ORTAOKUL	171	2,50	1,16505
	LISE	327	2,30	1,27773
	UNIVERSITE VE UZERI	287	2,30	1,09709
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,84	1,59481
	1-4 YIL	84	2,01	,91169
	5-9 YIL	198	2,51	1,18681
	10 YIL VE UZERI	573	2,33	1,17173
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,40	1,63299
	SOSYALIST	29	3,34	1,44608
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,56	1,40981
	MERKEZ SOL	84	1,76	1,16804
	LIBERAL	37	2,65	1,18360
	MERKEZ SAG	288	2,37	1,10587
	KOYU MILLİYETCI	108	2,43	,93931
	MUHAFAZAKAR	52	1,92	,98710
	KOKTENDINCI	5	1,20	,44721
	DIGER	110	2,40	,86946
İLÇE	ALTINDAG	100	2,23	1,03333
	CANKAYA	100	3,37	1,33072
	ETIMESGUT	100	2,29	1,03763
	GOLBASI	100	2,31	1,04151
	KECIOREN	100	2,16	1,12564
	MAMAK	100	1,97	1,00960
	PURSAKLAR	100	2,08	1,07947
	SINCAN	100	2,09	1,06453
	YENIMAHALLE	100	2,81	1,27679
	GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,32
900-2800		392	2,45	1,18912
2800 UZERINDE		131	2,28	1,29065
TOPLAM		900	2,37	1,18822

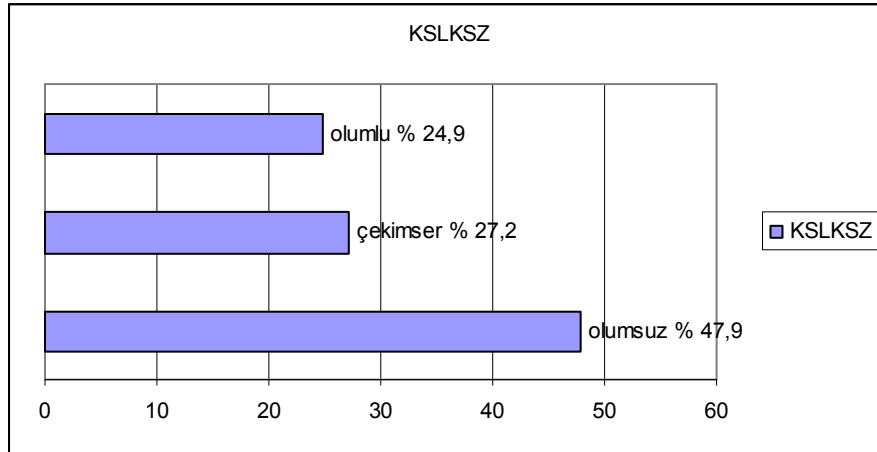
3.4.20.Karşılıksız Hizmet Anlayışı (Benevolence)

Frederickson ve Hart (1985)'in bir kamu hizmeti değeri olarak ele alıp incelediği karşılıksız hizmet anlayışı ve yardımseverlik (benevolence) kavramı, Kernaghan (2003), Ömürgönülşen ve Öktem (2009) gibi yazarlar tarafından da kamu değerleri arasında gösterilmektedir.

Frederickson ve Hart (1985:549)'a göre vatanseverlikten kaynaklanan yardımseverlik (patriotism of benevolence) kamu görevlilerinin en temel motivasyon kaynağı ve ahlaki yükümlülüğüdür. Kamu görevlileri hizmet sunduğu tüm vatandaşlara derin bir sevgi beslemeli ve onların anayasa ve diğer yasalarla tanınmış olan temel haklarını korumalıdır. Bir demokraside kamu görevlileri ve vatandaşlar arasında olması gereken özel ilişki vatandaşların bürokrasi tarafından sevildiğini bilmesi ve bunun farkında olması üzerine kurulmuştur. Gerçek bir demokrasiyi hayata geçirmenin en gerekli unsuru gerek vatandaşların gerekse kamu görevlilerinin karşılıklı derin ve gerçek bir sevgiye, diğer bir ifadeyle yardımseverlik duygusuna sahip olmasıdır. Yardımseverlik duygusu olmadan kamu görevlileri kamu hizmetini sadece kariyer için ve egoist bir motivasyonla sürdürebilir (Frederickson ve Hart, 1985:550). Kamu görevlileri hem ahlak filozofu hem de ahlak eylemcisi olmak durumundadır. Bunun için kamu görevlileri ilk olarak rejim değerlerini anlamalı ve onlara inanmalıdır. İkincisi, kamu görevlileri vatandaşlara karşı derin bir iyi niyet ve yardımseverlik duygusu beslemelidir. Böylece, kamu görevlilerinin birincil görevi hizmet ettiği toplumun rejim değerlerinin koruyucusu ve teminatı olmaktır (Frederickson ve Hart, 1985:551). Ölçme aracında *“Belediye görevlileri hizmetleri karşılığında vatandaşlardan asla para, hediye gibi maddi manevi bir karşılık beklemez.”* maddesi ile ifade edilen *“karşılıksız hizmet anlayışı”* değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 66. Seçmenlerin Karşılıksız Hizmet Anlayışı Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

KSLKSZ		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	175	19,4	19,4
	2	256	28,4	47,9
	3	245	27,2	75,1
	4	151	16,8	91,9
	5	73	8,1	100
Total		900	100	

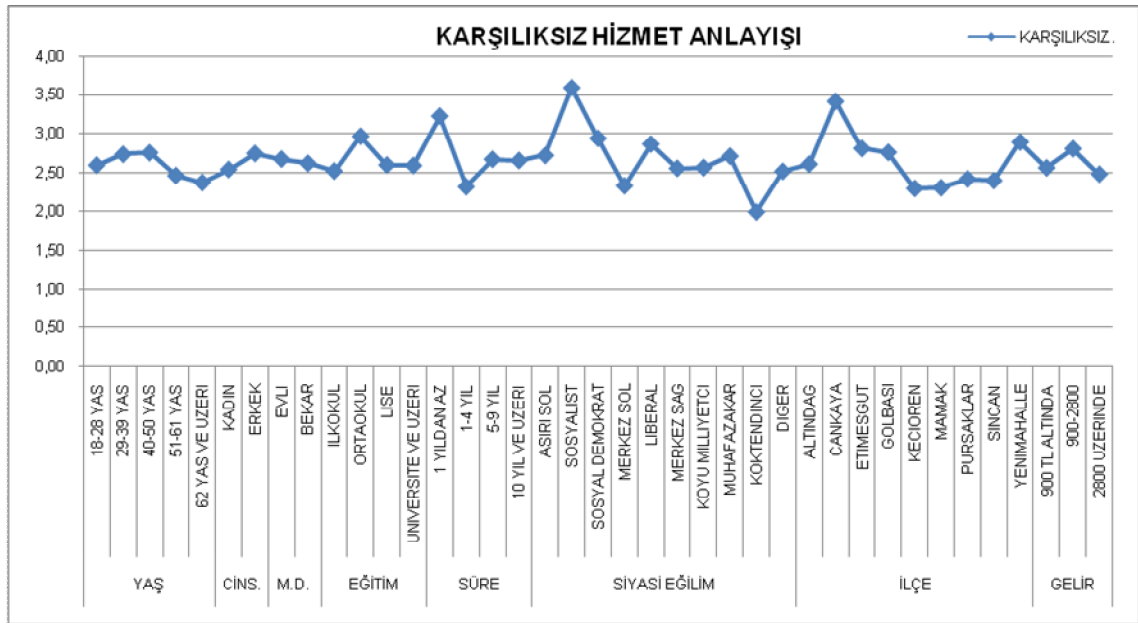

Şekil 49. Seçmenlerin Karşılıksız Hizmet Anlayışı Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “karşılıksız hizmet anlayışı” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 66 ve Şekil 49’da görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %24,9’u olumlu, %47,9’u olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 67 ve Şekil 50’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “karşılıksız hizmet anlayışı” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,65$)’tir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri grubunda ($\bar{x} = 2,38$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x} = 2,75$). Seçmenlerin “karşılıksız hizmet anlayışı” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x} = 2,54$), erkeklerde ($\bar{x} = 2,74$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x} = 2,67$) bekârların ortalaması ($\bar{x} = 2,61$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x} = 2,59$) ile üniversite ve üzeri mezunlar, en yüksek ortalamaya ($\bar{x} = 2,96$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x} = 3,22$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x} = 2,32$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “karşılıksız hizmet anlayışı” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x} = 3,58$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x} = 2,00$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “karşılıksız hizmet anlayışı” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} = 3,41$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x} = 2,30$) Keçiören’de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x} = 2,48$) en yüksek, 2800 TL ve üzeri aylık geliri olanların ortalaması ($\bar{x} = 2,80$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 67. Seçmenlerin Karşılıksız Hizmet Anlayışı Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

KSLKSZ		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,60	1,15210
	29-39 YAS	272	2,74	1,26978
	40-50 YAS	244	2,75	1,24597
	51-61 YAS	125	2,46	1,05909
	62 YAS VE UZERI	24	2,38	,87539
CİNSİYET	KADIN	390	2,54	1,18998
	ERKEK	510	2,75	1,19992
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,67	1,20099
	BEKAR	292	2,62	1,19680
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,52	1,13437
	ORTAOKUL	171	2,96	1,13705
	LİSE	327	2,60	1,30422
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,59	1,10830
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,22	1,37987
	1-4 YIL	84	2,32	,93346
	5-9 YIL	198	2,67	1,14808
	10 YIL VE UZERİ	573	2,66	1,22136
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,72	1,51438
	SOSYALİST	29	3,59	1,15007
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,94	1,35908
	MERKEZ SOL	84	2,33	1,23536
	LIBERAL	37	2,86	1,47502
	MERKEZ SAĞ	288	2,56	1,12171
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,56	1,00720
	MUHAFAZAKAR	52	2,71	1,34801
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,52	,85383
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,61	1,14499
	CANKAYA	100	3,41	1,39331
	ETİMESGÜT	100	2,81	1,00197
	GOLBASI	100	2,76	,99615
	KECİÖREN	100	2,30	1,20185
	MAMAK	100	2,31	1,05117
	PURSAKLAR	100	2,42	1,16498
	SİNCAN	100	2,40	1,04447
	YENİMAHALLE	100	2,89	1,33254
	GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,56
900-2800		392	2,81	1,14573
2800 ÜZERİNDE		131	2,48	1,37757
TOPLAM		900	2,66	1,19924

Şekil 50. Demografik Niteliklere Göre Karşılıksız Hizmet Değişkeni Grafiği

3.4.21. Mükemmelliği Arayış (Pursue Excellence)

Yeni Kamu İşletmeciliği (New Public Management) olarak adlandırılan yönetim anlayışının etkisiyle son yirmi yılda kamu sektöründe birçok önemli değişiklik meydana geldiği görülmektedir. Ferlie ve arkadaşları (1996) Yeni Kamu İşletmeciliğine ilişkin “verimlilik dürtüsü”, “küçülme ve yerelleşme”, “kamu hizmetine yönelim” ve “mükemmellik arayışı” olmak üzere dört unsurun altını çizmektedirler. Örgütsel mükemmellik, çalışanların değişime direncini kırmaya, ödül ve beklentilere dair kaygı ve belirsizliği azaltarak çalışma kalitesini yükseltmeye çalışan Toplam Kalite Yönetimine benzer bir yaklaşımdır (West vd., 1993:176). Toplam kalite yönetimi, stratejik yönetim vb. yönetim yaklaşımlarında sıklıkla vurgulanan “mükemmelliği arayış” (pursue excellence) ilkesi hem etik hem de demokratik bir değer olarak kamu hizmeti değerleri arasında sayılmaktadır (Guy, 1990,s.15; 1991:193; Kernaghan, 1994:28; 2003:712; 2000:95). Kavram olarak “mükemmelliği arayış”, olabileceğinin en iyisi olmaya çalışmaktır. Çalışkan, gayretli, kendini adanmış, bilgili ve iyi hazırlanmış olmaktır. Sıradanlık ve vasatlıktan memnun olmamaktır, ancak mükemmelliği arayış her ne pahasına olursa olsun kazanmayı mubah görmek değildir (Guy, 1990:15).

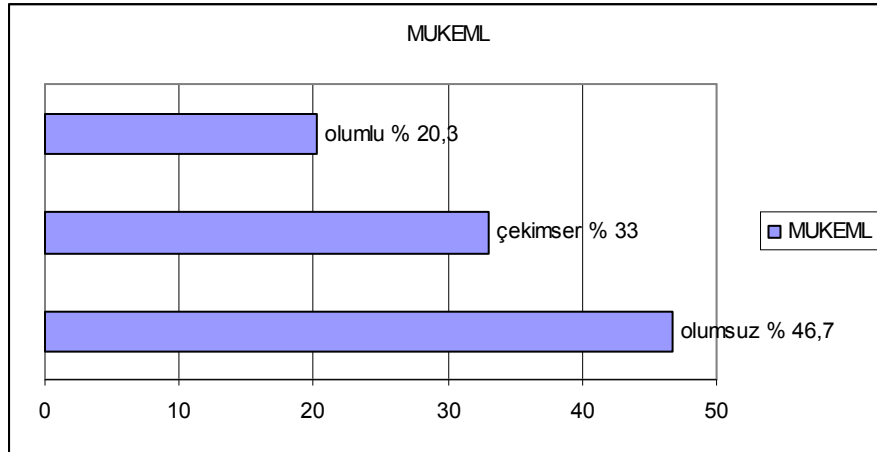
Peters ve Waterman (1982:12’den aktaran Duncan vd., 1991:229) mükemmelliği tanımlamanın zorluğunu ifade ettikten sonra, bu terimin “sadece mal ve hizmet üretiminde değil aynı zamanda çevrelerindeki her türlü değişime sürekli reaksiyon

göstermede olağanüstü yenilikçi ve özellikle de maharetli olan” en iyi örgütleri betimlemek amacıyla kullanıldığını eklemektedirler. Bir başka deyişle, mükemmel örgütler sadece yüksek karlılık seviyesine ulaşmakla kalmaz aynı zamanda yenilikçiliği de sürdürür. Böylelikle çalışanları için kesintisiz bir güvenlik sağlarken, müşterilerine yüksek değerde ürün ve hizmetler sunar. Mükemmellik için sadece iyi yönetim yeterli değildir. Bir örgütün mükemmel ulaşması için dört unsura sahip olması gerekir. Bunlardan ilki yöneticilerin bir vizyon geliştirmesi ve bunu sürdürmesi; ikincisi, etkili liderlik uygulaması ve geleneksel yönetimi reddetmesi; üçüncüsü, örgütün tüm seviyelerinde yeniliği teşvik etmesi; ve son olarak, müşterilerle ilişkilerin geliştirilmesidir. Tüm bu unsurlar özel sektörde olduğu kadar kamu kurumlarında ve kamu hizmetinde de mükemmeliyet için gerekli ve önemlidir (Duncan vd., 1991:230).

Dünya köklü değişikliklerden geçerken kamu hizmetinin de buna ayak uydurması kaçınılmazdır. İleriye giderken, sorulması gereken temel sorular; kurumların doğru büyüklükte olup olmadığı ve yeniçağın gerekliliklerini yerine getirebilecek biçimde çalışıp çalışmadıklarıdır. Tüm temel işlevler arasında (politika geliştirme, program ve hizmet sunumu, mevzuat ve yönetim) mükemmelliğe ulaşmak için geleceğin ihtiyaçlarını anlamak ve bu ihtiyaçları karşılamak için kurumları gözden geçirmek gerekir (Wouters, 2012). Kamu politikası, programları ve hizmetlerinin tasarımı ve sunumunda mükemmellik her açıdan kamu yararı içindir. Ölçme aracında “*Belediye görevlileri hizmetlerde daima en iyiye, en mükemmel ulaşmaya çalışır.*” maddesi ile ifade edilen “mükemmelliği arayış” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 68. Seçmenlerin Mükemmelliği Arayış Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

MUKEML		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	175	19,4	19,4
	2	245	27,2	46,7
	3	297	33	79,7
	4	116	12,9	92,6
	5	67	7,4	100
Total		900	100	

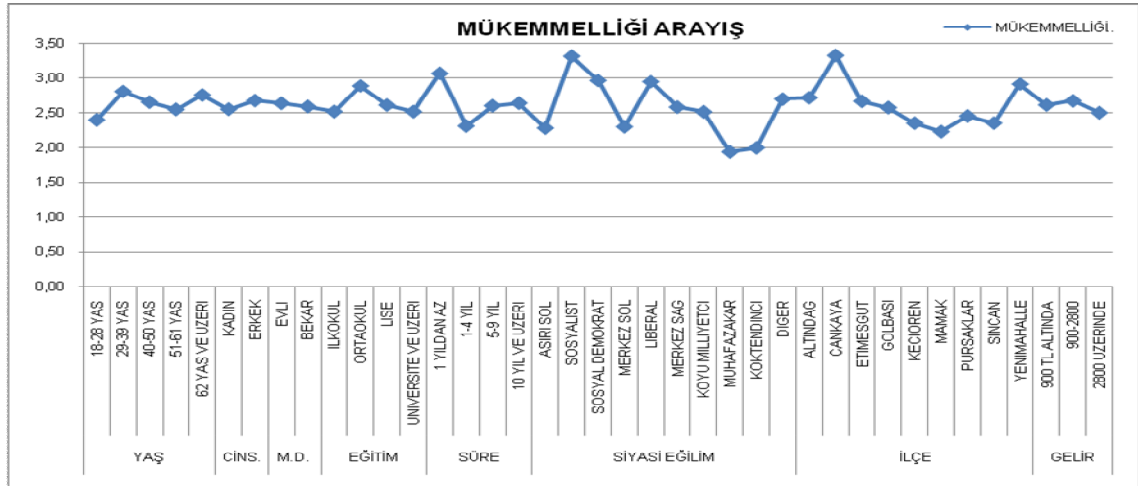

Şekil 51. Seçmenlerin Mükemmeliği Arayış Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “mükemmeliği arayış” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 68 ve Şekil 51’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %20,3’ü olumlu, %46,7’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 69 ve Şekil 52’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “mükemmeliği arayış” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,61$)’tir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 18-28 yaş grubunda ($\bar{x}=2.40$); en yüksek ortalama ise 29-39 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.80$). Seçmenlerin “mükemmeliği arayış” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.54$), erkeklerde ($\bar{x}=2.67$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.63$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.58$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.51$) ile ilkokul ve üniversite ve üzeri mezunlar, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.88$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.06$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.30$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “mükemmeliği arayış” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.31$) en yüksek, muhafazakar eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.94$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “mükemmeliği arayış” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} = 3.32$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.23$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.66$) en yüksek, 2800 TL ve üzeri aylık geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.49$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 69. Seçmenlerin Mükemmelliği Arayış Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

MUKEML		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,40	1,06256
	29-39 YAS	272	2,80	1,23192
	40-50 YAS	244	2,65	1,23676
	51-61 YAS	125	2,54	,93760
	62 YAS VE UZERI	24	2,75	,89685
CİNSİYET	KADIN	390	2,55	1,15693
	ERKEK	510	2,67	1,14958
MEDENİ DURUM	EVLI	608	2,63	1,16757
	BEKAR	292	2,59	1,12586
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,51	1,15747
	ORTAOKUL	171	2,88	1,00487
	LISE	327	2,61	1,23362
	UNIVERSITE VE UZERI	287	2,51	1,12148
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,07	1,46784
	1-4 YIL	84	2,31	,91804
	5-9 YIL	198	2,60	1,11218
	10 YIL VE UZERI	573	2,63	1,16102
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,28	1,83757
	SOSYALIST	29	3,31	1,28462
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,96	1,34159
	MERKEZ SOL	84	2,30	1,32428
	LIBERAL	37	2,95	1,43267
	MERKEZ SAG	288	2,58	,95238
	KOYU MILLİYETCI	108	2,51	,89124
	MUHAFAZAKAR	52	1,94	,84976
	KOKTENDINCI	5	2,00	,00000
	DIGER	110	2,69	,96494
İLÇE	ALTINDAG	100	2,71	1,13079
	CANKAYA	100	3,32	1,48310
	ETIMESGUT	100	2,66	,84351
	GOLBASI	100	2,57	,94554
	KECIÖREN	100	2,35	1,09521
	MAMAK	100	2,23	,96248
	PURSAKLAR	100	2,45	1,07661
	SINCAN	100	2,35	,95743
	YENİMAHALLE	100	2,91	1,37139
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,61	1,14611
	900-2800	392	2,67	1,13447
	2800 UZERİNDE	131	2,50	1,23022
TOPLAM		900	2,62	1,15378

Şekil 52. Demografik Niteliklere Göre Mükemmelliği Arayış Değişkeni Grafiği

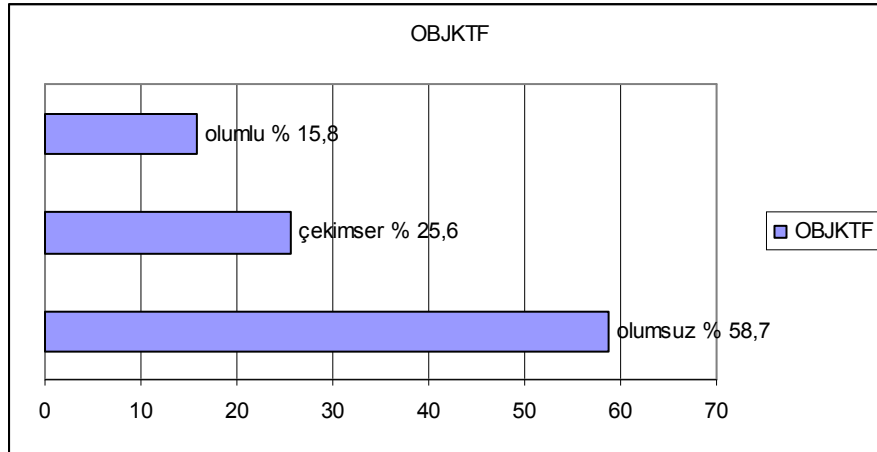
3.4.22. Objektiflik (Objectivity)

“Objektiflik” kamu görevlilerinin hislerini ve şahsi çıkarlarını işine karıştırmadan önyargısız davranmasıdır. Worthley ve Grumet (1983:60) objektifliğin kamu yöneticilerinin idari niteliklerinden biri olduğunu belirtmektedir. Objektiflik ilkesi de pek çok yazar ve kuruluş tarafından önemli kamu değer ve ilkeleri arasında sayılmaktadır (OECD, 1996, 1998, 2000; Canada, 1996; Kernaghan, 2003; Jorgensen ve Bozeman, 2007). Ölçme aracında “Belediye görevlileri hislerini ve şahsi çıkarlarını asla işine karıştırmadan önyargısız davranır.” maddesi ile ifade edilen “objektiflik” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 70. Seçmenlerin Objektif Olma Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

OBJKTF		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	179	19,9	19,9
	2	349	38,8	58,7
	3	230	25,6	84,2
	4	79	8,8	93
	5	63	7	100
Total		900	100	

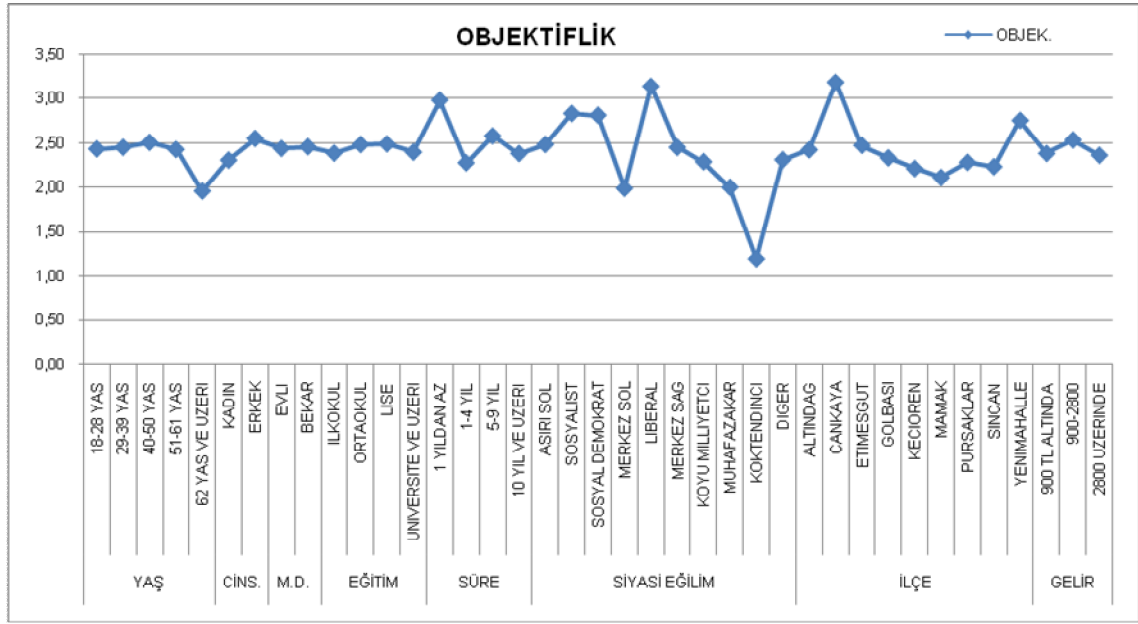

Şekil 53. Seçmenlerin Objektiflik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “objektiflik” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 70 ve Şekil 53’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %15’8’i olumlu, %58,7’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 71 ve Şekil 54’te görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “objektiflik” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,44$)’tür. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 yaş ve üzeri grubunda ($\bar{x}=1.96$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.50$). Seçmenlerin “objektiflik” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.30$), erkeklerde ($\bar{x}=2.54$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.43$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.45$)’tir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.38$) ile ilkökul mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.48$) ile lise mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.97$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.27$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “objektiflik” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3.13$) en yüksek, muhafazakar eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.20$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “objektiflik” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} = 3.18$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.11$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.53$) en yüksek, 2800 TL ve üzeri aylık geliri (üst gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.35$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 71. Seçmenlerin Objektiflik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

OBJKTF		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,43	,98621
	29-39 YAS	272	2,45	1,17677
	40-50 YAS	244	2,50	1,24886
	51-61 YAS	125	2,42	,95262
	62 YAS VE UZERI	24	1,96	,80645
CİNSİYET	KADIN	390	2,31	1,08825
	ERKEK	510	2,55	1,12340
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,44	1,13176
	BEKAR	292	2,46	1,07841
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,38	1,18900
	ORTAOKUL	171	2,48	,97220
	LİSE	327	2,49	1,19776
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,39	1,06520
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,98	1,46921
	1-4 YIL	84	2,27	1,02206
	5-9 YIL	198	2,58	1,10918
	10 YIL VE UZERİ	573	2,38	1,08294
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,48	1,73494
	SOSYALİST	29	2,83	1,46553
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,81	1,32127
	MERKEZ SOL	84	1,99	1,11392
	LIBERAL	37	3,14	1,39766
	MERKEZ SAĞ	288	2,45	,95403
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,29	,84335
	MUHAFAZAKAR	52	2,00	,84017
	KOKTENDİNCİ	5	1,20	,44721
	DİĞER	110	2,31	,80986
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,42	,94474
	CANKAYA	100	3,18	1,43815
	ETİMESGÜT	100	2,47	,86987
	GOLBASI	100	2,33	,88825
	KECİÖREN	100	2,21	1,04731
	MAMAK	100	2,11	,97333
	PURSAKLAR	100	2,28	1,06439
	SİNCAN	100	2,23	,99346
	YENİMAHALLE	100	2,75	1,30558
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,38	1,11417
	900-2800	392	2,53	1,06278
	2800 ÜZERİNDE	131	2,36	1,24696
TOPLAM		900	2,44	1,11417

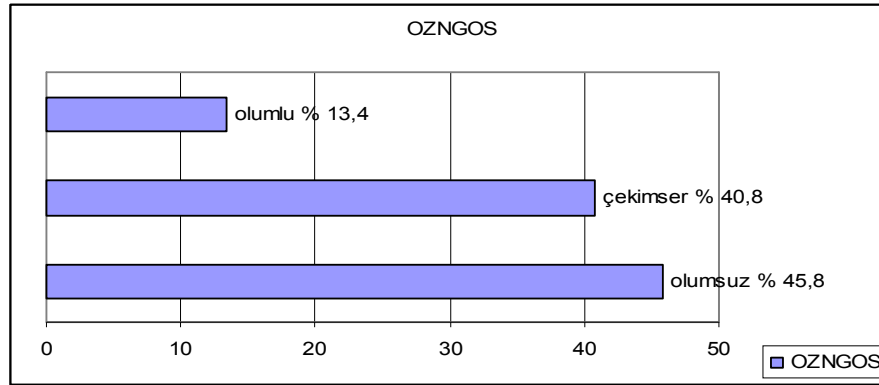
Şekil 54. Demografik Niteliklere Göre Objektiflik Değişkeni Grafiği

3.4.23.Özen Gösterme (Caring)

Kamu görevlilerinin hizmet sunduğu vatandaşlara ilgili davranması ve özen göstermesi kamu görevlileri ve yöneticileri için öncelikli ahlaki zorunluluklardan biri olduğu gibi evrensel etik değerlerden biridir (Guy, 1991:193; Kernaghan, 1994:28; 2003:712). Ölçme aracında “Belediye görevlileri hizmet sunduğu vatandaşlara daima ilgili davranır.” maddesi ile ifade edilen “özen gösterme” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 72. Seçmenlerin Özen Gösterme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

OZNGOS	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	155	17,2	17,2
2	257	28,6	45,8
3	367	40,8	86,6
4	109	12,1	98,7
5	12	1,3	100
Total	900	100	

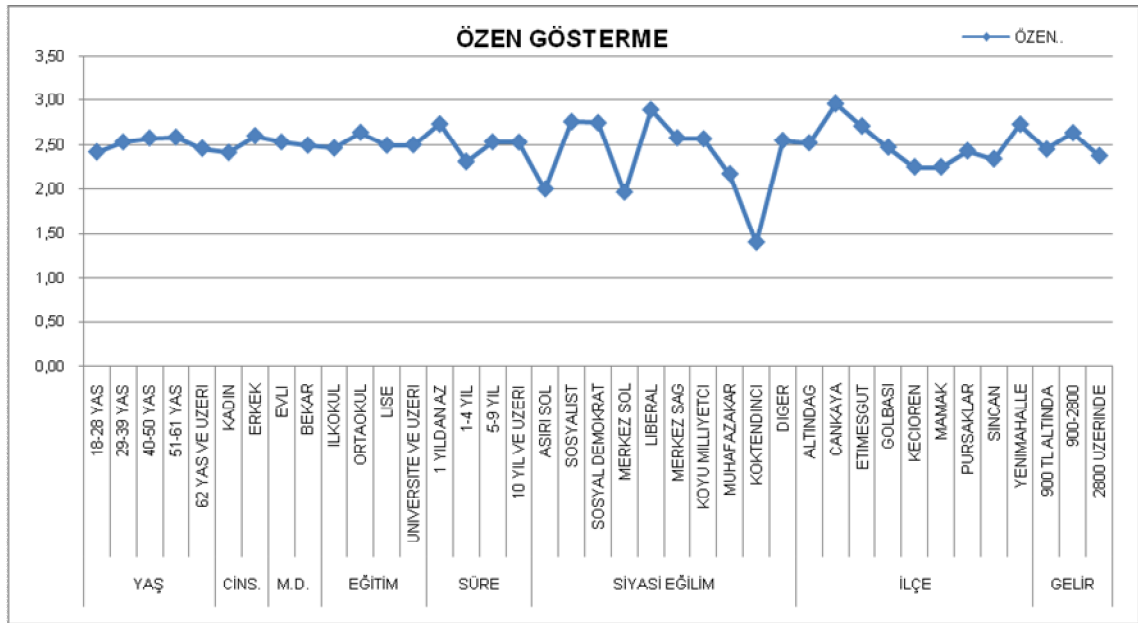

Şekil 55. Seçmenlerin Özen Gösterme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “objektiflik” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 72 ve Şekil 55’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %13’4’ü olumlu, %58,7’si olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 73 ve Şekil 56’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “özen gösterme” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,51$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 18-28 yaş grubunda ($\bar{x}=2.42$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.57$). Seçmenlerin “özen gösterme” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.41$), erkeklerde ($\bar{x}=2.60$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.52$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.49$)’tir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2.49$) lise ve üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.63$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.73$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.30$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “özen gösterme” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=2.89$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.40$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “özen gösterme” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} = 2.96$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.25$) Keçiören ve Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.63$) en yüksek, 2800 TL ve üzeri aylık geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.37$) en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 73. Seçmenlerin Özen Gösterme Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

OZNGOS		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,42	,94988
	29-39 YAS	272	2,53	,99772
	40-50 YAS	244	2,57	,97641
	51-61 YAS	125	2,58	,83458
	62 YAS VE UZERI	24	2,46	,97709
CİNSİYET	KADIN	390	2,41	,94087
	ERKEK	510	2,60	,96338
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,53	,94098
	BEKAR	292	2,49	,99308
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,46	,95777
	ORTAOKUL	171	2,64	,85928
	LİSE	327	2,49	1,06496
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,50	,88054
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,73	1,09545
	1-4 YIL	84	2,31	,82105
	5-9 YIL	198	2,53	,95407
	10 YIL VE UZERI	573	2,53	,96334
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,00	1,35401
	SOSYALİST	29	2,76	1,12298
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,75	,90074
	MERKEZ SOL	84	1,96	,88422
	LIBERAL	37	2,89	,99398
	MERKEZ SAĞ	288	2,58	,97766
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,56	,83468
	MUHAFAZAKAR	52	2,17	,73354
	KOKTENDİNCİ	5	1,40	,89443
	DİĞER	110	2,55	,81989
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,52	,84662
	CANKAYA	100	2,96	,88671
	ETİMESGÜT	100	2,71	,75605
	GOLBASI	100	2,47	,91514
	KECİÖREN	100	2,25	,94682
	MAMAK	100	2,25	,96792
	PURSAKLAR	100	2,43	1,04693
	SİNCAN	100	2,34	1,00725
	YENİMAHALLE	100	2,73	1,00358
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,45	,99365
	900-2800	392	2,63	,85988
	2800 ÜZERİNDE	131	2,37	1,09077
TOPLAM		900	2,52	,95779

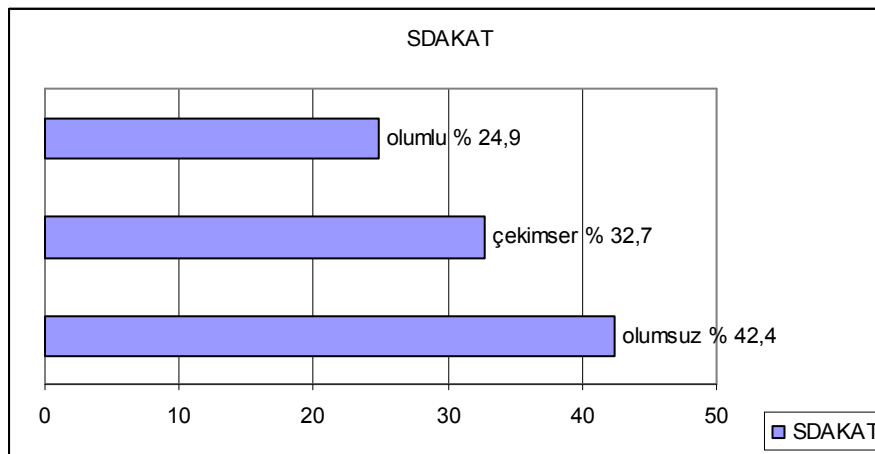
Şekil 56. Demografik Niteliklere Göre Özen Gösterme Değişkeni Grafiği

3.4.24. Sadık Olma (Loyalty)

Sadakat, bir kimseye, bir gruba, bir ideale veya bir ülkeye inanç ve adanmışlıkla duyulan bağlılıktır. Kamu yönetiminde “sadakat” ise, kamu görevlilerinin gerek amirlerine gerekse devlet otoritesine ve kurallarına içtenlikle bağlılık göstermesidir. Bir örgüt olarak devlete karşı sadakat, kamu hizmetinde bulunanların vicdani ve çalışkan olmasını gerektirir. Bu tabii ki daha verimli bir kamu hizmetinin sunulmasını sağlar. Siyasi iktidara sahip olan hükümete sadakat, siyasi tarafsızlığı sağladığı için arzu edilen bir değerdir. Demokratik yollarla seçilmiş hükümetler hedeflerini (genellikle kamu yararı olarak tanımlanır) sadece bu hedeflerin meşruiyetini kabul etmekle kalmayıp onları benimseyen bir kamu yönetimi aracılığıyla gerçekleştirmeyi isterler. Sadakat birçok yazar tarafından önemli kamu yönetimi değerlerinden biri olarak gösterilmektedir (White, 1948:10; Pugh, 1991:10-11; Guy, 1990,155-157; 1991:193; Pratchett ve Wingfield, 1994:9; Kernaghan,1994:28; 2003:712; Vermeulen, 2003:91; Ömürgönülşen ve Öktem, 2009:142). Ölçme aracında “Belediye görevlileri devlet otoritesine ve kurallarına her zaman içtenlikle sadakat gösterir.” maddesi ile ifade edilen “sadık olma” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 74. Seçmenlerin Sadakat Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

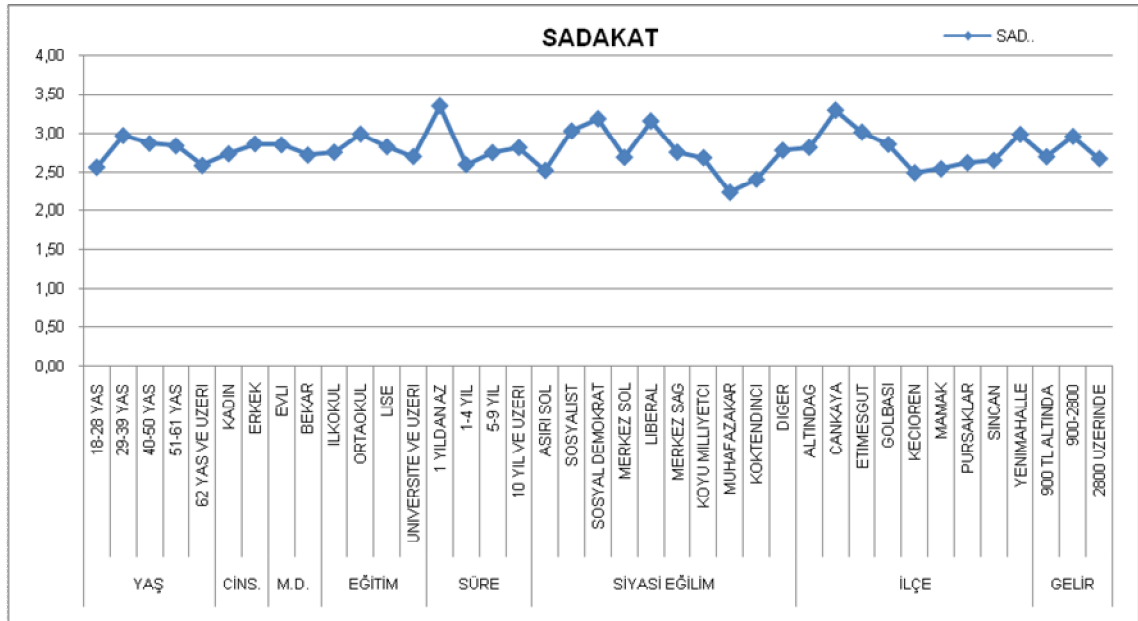
SDAKAT		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	132	14,7	14,7
	2	250	27,8	42,4
	3	294	32,7	75,1
	4	105	11,7	86,8
	5	119	13,2	100
Total		900	100	

Şekil 57. Seçmenlerin Sadakat Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “sadakat” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 74 ve Şekil 57’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %24,9’u olumlu, %42,4’ü olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 75 ve Şekil 58’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “sadakat” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,81$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 18-28 yaş grubunda ($\bar{x}=2.56$); en yüksek ortalama ise 29-39 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.97$). Seçmenlerin “sadakat” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.73$), erkeklerde ($\bar{x}=2.86$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması

($\bar{x}=2.85$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.71$)'tir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.70$) üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.99$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.35$) 1 yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.59$) 1-4 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "sadakat" boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyal demokrat eğilimli olanların ($\bar{x}=3.19$) en yüksek, muhafazakâr eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=2.23$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "sadakat" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} =3.30$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.49$) Keçiören'de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.96$) en yüksek, 2800 TL ve üzeri aylık geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.67$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 58. Demografik Niteliklere Göre Sadakat Değişkeni Grafiği

Tablo 75. Seçmenlerin Sadakat Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

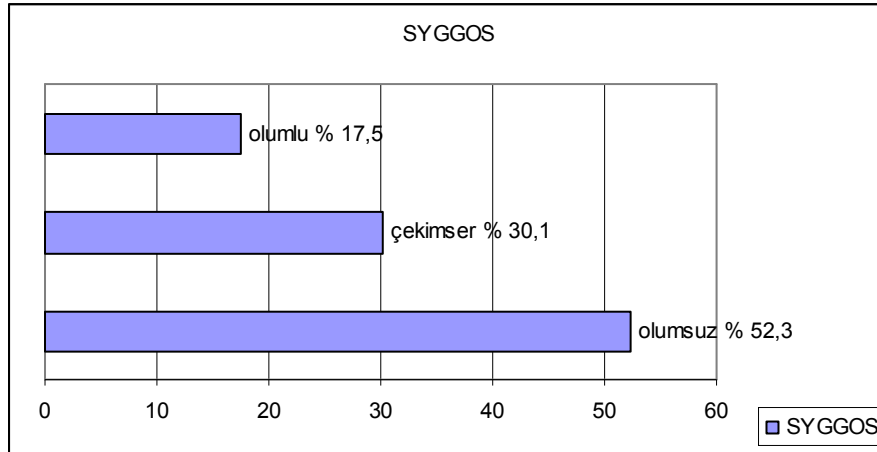
SDAKAT		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,56	1,19803
	29-39 YAS	272	2,97	1,32367
	40-50 YAS	244	2,87	1,20196
	51-61 YAS	125	2,84	,98701
	62 YAS VE UZERI	24	2,58	,92861
CİNSİYET	KADIN	390	2,74	1,16261
	ERKEK	510	2,87	1,25127
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,85	1,23110
	BEKAR	292	2,72	1,17677
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,76	1,23963
	ORTAOKUL	171	2,99	1,05995
	LİSE	327	2,83	1,38175
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,70	1,07129
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,36	1,40058
	1-4 YIL	84	2,60	,87975
	5-9 YIL	198	2,75	1,23172
	10 YIL VE UZERI	573	2,82	1,22555
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,52	1,73494
	SOSYALİST	29	3,03	1,20957
	SOSYAL DEMOKRAT	162	3,19	1,39891
	MERKEZ SOL	84	2,69	1,41401
	LIBERAL	37	3,16	1,38471
	MERKEZ SAĞ	288	2,76	1,08680
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,69	,93377
	MUHAFAZAKAR	52	2,23	1,14815
	KOKTENDİNCİ	5	2,40	,89443
	DİĞER	110	2,78	,98969
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,82	1,19240
	CANKAYA	100	3,30	1,40346
	ETİMESGÜT	100	3,02	,95325
	GOLBASI	100	2,86	1,10115
	KECİÖREN	100	2,49	1,22676
	MAMAK	100	2,54	1,18424
	PURSAKLAR	100	2,62	1,20420
	SİNCAN	100	2,65	1,18386
	YENİMAHALLE	100	2,99	1,25122
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,70	1,25216
	900-2800	392	2,96	1,15489
	2800 ÜZERİNDE	131	2,67	1,23689
TOPLAM		900	2,81	1,21472

3.4.25.Saygı Gösterme (Respect)

Saygı, herhangi bir ilişki içinde bulunulan birey, topluluk, kurum ve benzerine, söz konusu varlık veya oluşumun ilgi ve duygularının farkında bir tutum sergilemek, uygun bir davranış tarzını, tutumunu benimsemektir. Saygı, ilişkide bulunulan varlık ya da oluşumun hak, değer, inanç ve her türlü özelliğini göz önünde tutmak ve bunlara önyargısız yaklaşmaktır. TDK sözlüğünde saygı: “değeri, üstünlüğü, yaşlılığı, yararlılığı, kutsallığı dolayısıyla bir kimseye, bir şeye karşı dikkatli, özenli, ölçülü davranmaya sebep olan sevgi duygusu, hürmet, ihtiram” olarak tanımlanmaktadır. Evrensel bir etik değer olan “saygı” aynı zamanda önemli bir kamu hizmeti değeridir (Cooper, 1987:14; 1991:169; Guy, 1990:155-157; 1991:193). ASPA (1994) Etik Kodu’nda olduğu gibi Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te de kamu görevlilerinin üstlerine, astlarına, iş arkadaşlarına, diğer personel ile hizmetten yararlanan vatandaşlara karşı saygılı ve nazik olmaları salık verilmektedir. Ölçme aracında *“Belediye görevlileri vatandaşlara karşı daima nazik, sempatik ve saygılı davranır.”* maddesi ile ifade edilen “saygılı olma” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 76. Seçmenlerin Saygı Gösterme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

SYGGOS		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	165	18,3	18,3
	2	306	34	52,3
	3	271	30,1	82,4
	4	146	16,2	98,7
	5	12	1,3	100
Total		900	100	

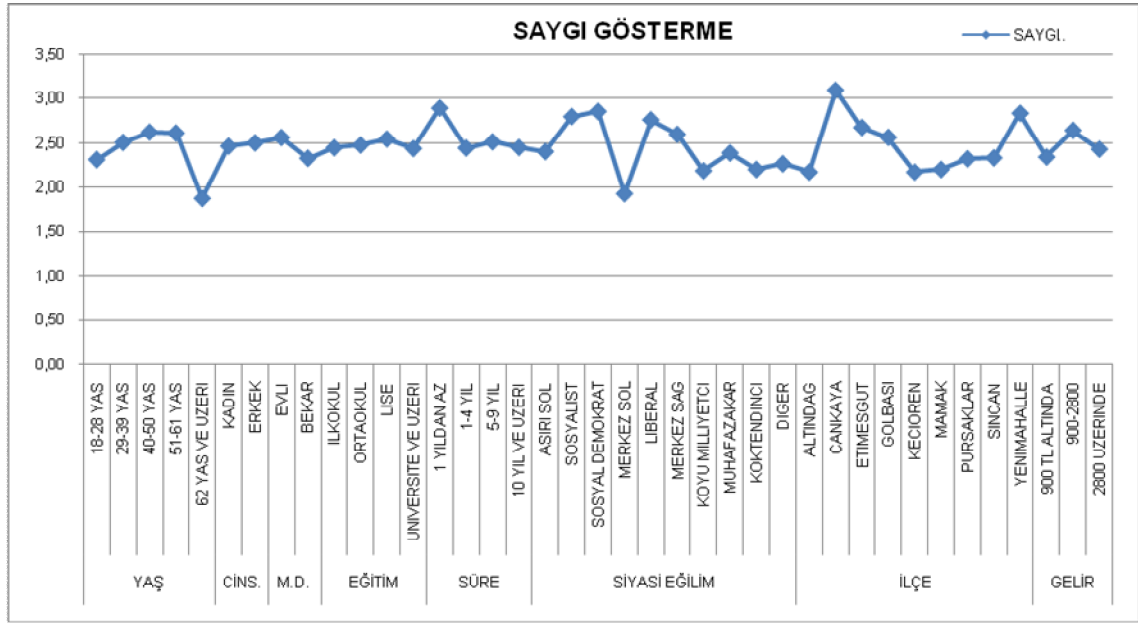

Şekil 59. Seçmenlerin Saygı Gösterme Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “saygı” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 76 ve Şekil 59’da görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %17,5’i olumlu, %52,3’ü olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 77 ve Şekil 60’ta görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “saygı” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x} = 2,48$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 ve üzeri yaş grubunda ($\bar{x} = 1,88$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x} = 2,62$). Seçmenlerin “saygı” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x} = 2,46$), erkeklerde ($\bar{x} = 2,49$)’dur. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x} = 2,55$) bekârların ortalaması ($\bar{x} = 2,32$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x} = 2,43$) üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x} = 2,54$) ile lise mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x} = 2,88$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x} = 2,44$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “saygı” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyal demokrat eğilimli olanların ($\bar{x} = 2,85$) en yüksek, merkez sol eğilimdekilerin ise ($\bar{x} = 1,92$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “saygı” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} = 3,09$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x} = 2,17$) Altındağ ve Keçiören’de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x} = 2,96$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri (düşük gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x} = 2,33$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 77. Seçmenlerin Saygı Gösterme Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SYGGOS		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,31	1,01763
	29-39 YAS	272	2,50	1,02370
	40-50 YAS	244	2,62	1,01339
	51-61 YAS	125	2,61	,94097
	62 YAS VE UZERI	24	1,88	,67967
CİNSİYET	KADIN	390	2,46	,94709
	ERKEK	510	2,50	1,05776
MEDENİ DURUM	EVLI	608	2,56	1,00246
	BEKAR	292	2,33	1,01211
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,44	1,14088
	ORTAOKUL	171	2,47	,93504
	LISE	327	2,54	1,07850
	UNIVERSITE VE UZERI	287	2,44	,91712
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,89	1,00504
	1-4 YIL	84	2,44	,73388
	5-9 YIL	198	2,51	1,08866
	10 YIL VE UZERI	573	2,45	1,01357
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,40	1,29099
	SOSYALIST	29	2,79	1,01346
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,85	1,02891
	MERKEZ SOL	84	1,93	,90228
	LIBERAL	37	2,76	1,11568
	MERKEZ SAG	288	2,59	1,00429
	KOYU MILLİYETCI	108	2,19	,91864
	MUHAFAZAKAR	52	2,38	,95289
	KOKTENDINCI	5	2,20	,44721
	DIGER	110	2,26	,78609
İLÇE	ALTINDAG	100	2,17	,95405
	CANKAYA	100	3,09	,93306
	ETIMESGUT	100	2,67	,80472
	GOLBASI	100	2,56	,95685
	KECIOREN	100	2,17	1,05462
	MAMAK	100	2,20	,93203
	PURSAKLAR	100	2,32	1,08134
	SINCAN	100	2,33	,95405
	YENIMAHALLE	100	2,83	1,00559
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,34	1,06008
	900-2800	392	2,64	,89122
	2800 UZERINDE	131	2,43	1,13700
TOPLAM		900	2,48	1,01091

Şekil 60. Demografik Niteliklere Göre Saygı Değişkeni Grafiği

3.4.26. Siyasi Tarafsızlık (Neutrality)

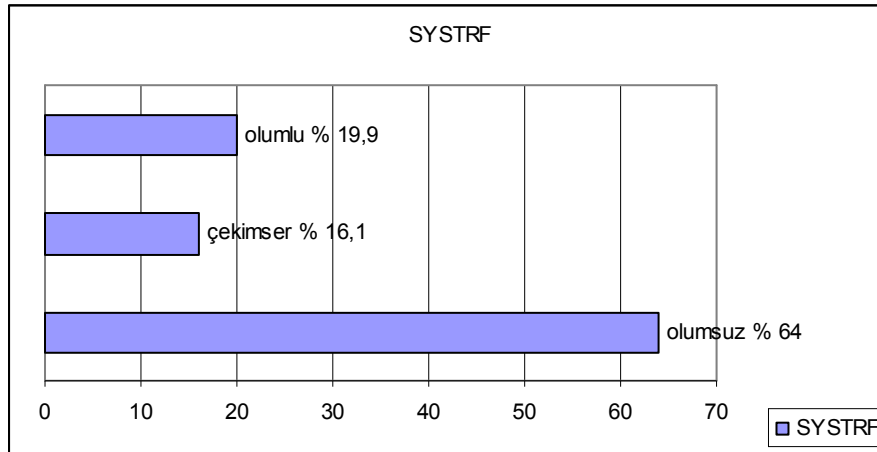
Kamu yönetiminin siyasi yönetimle ilgili konularda tarafsızlığına yönelik iki görüşten bahsedilebilir. Birincisi, kamu yönetiminin, siyasi iktidarı elinde tutan kim olursa olsun tarafsız kalması gerektiğini savunmaktadır. Bu görüşe göre, kamu yönetimi toplumun tamamına hizmet veren, tarafsız, uzman bir örgüttür ve tarafsızlığı en büyük güvencesidir. Wilson (1887), seçilmiş siyasiler tarafından oluşturulan siyasalara kamu yöneticilerinin olumsuz etkisini kısmen önlemek amacıyla siyaset ve yönetim arasında bir ayırım olması gerektiğini ileri sürmüştür. Wilson kamu hizmetini siyasi olarak tarafsızlaştırarak ve kamu görevinde güveni kutsallaştırarak çalışma hayatının ahlaki atmosferinin temizleneceğini belirtmektedir (Wilson, 1992:18). Nitekim, Weber (1978:95)'e göre siyasetçiler siyasi arenada yaptıkları mücadelede siyasi değerler oluştururlar; buna karşılık bürokratlar siyasetçilerin mücadelesiyle oluşan siyasaları teknik bir doğruluk ve tarafsızlıkla ifa etmekle görevli olan "tarafsız ajanlar"dır. İşte siyaset ve bürokrasi amaçlar, araçlar, değerler ve olgular bakımından temel olarak bu noktada ayrılmaktadır. Weber'e göre bürokratların kamu yönetimine ilişkin faaliyetleri tekniktir, ilgilenmeleri gereken tek husus faaliyetlerin amaca uygunluğu ve fizibilitesidir, hareket alanları da sadece faaliyetleri için kullanacakları araçları seçmekle sınırlıdır.

Waldo ve Dahl gibi yazarların temsil ettiği ikinci görüş ise kamu yönetiminin toplumla ilgili her konuya müdahale etmesi ve tüm toplumsal ve normatif değerlerle ilgilenmesi gerektiğini ileri sürmektedir. Bu görüşe göre tarafsız uzmanlık bir yanılgıdır, kamu görevlileri her türlü kişisel, partizan, ekonomik veya sınıfsal politika ve programla ilgilenmelidir (Farazmand, 2010:251).

Tüm bu tartışmalar bir yana “tarafsızlık” bir etik ilke ve değer olarak ele alınırsa; kamu yönetiminin siyasiler tarafından kontrol edilmeye çalışılması, iktidarın amaçlarına hizmet eden bir aygıt durumuna getirilmek istenmesi, kamu yönetiminin siyasal etkiye maruz kalması ve kamu görevlilerinin siyasallaşması gibi etik bir sorun yaratmaktadır. Yönetimin siyasallaşması kamu görevlileri ile ilgili atama ve terfilerde liyakat yerine siyasi faktörlerin ve kayırmacılığın rol oynamasına yol açmaktadır. Kayırmacılığın bir diğer türü de kamu hizmetlerinin dağıtımında ihtiyaç ve yerindelik ilkeleri dışında oy, partiye destek veya ideolojik yakınlık gibi faktörlerin öne çıkmasıdır. Yönetimin siyasallaşması kamu görevlilerinin de tarafsızlığını doğrudan zedelemektedir. Halbuki kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini yürütürken siyasi bakımdan tarafsız (nötr) olması gerekir. Nitekim kamu yönetimi alan yazınında “tarafsızlık” önemli kamu değerleri arasında sayılmaktadır (Kernaghan,1994:28; 2003:712Jorgensen ve Bozeman,2007; Ömürgönülşen ve Öktem, 2009). ASPA (1994) Etik Kodu’nda da “kamu görevinde partizanlıktan uzak durma” biçiminde anılan “siyasi tarafsızlık” ilkesi, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik’te “kamu görevlileri, ..., herhangi bir siyasi parti, kişi veya zümrenin yararını veya zararını hedef alan bir davranışta bulunamazlar, kamu makamlarının mevzuata uygun politikalarını, kararlarını ve eylemlerini engelleyemezler.” ifadesi ile vurgulanmaktadır. Ölçme aracında “*Belediye görevlileri belediye hizmetlerini yürütürken kesinlikle partizanlıktan kaçınırlar.*” maddesi ile ifade edilen “siyasi tarafsızlık” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 78. Seçmenlerin Siyasi Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

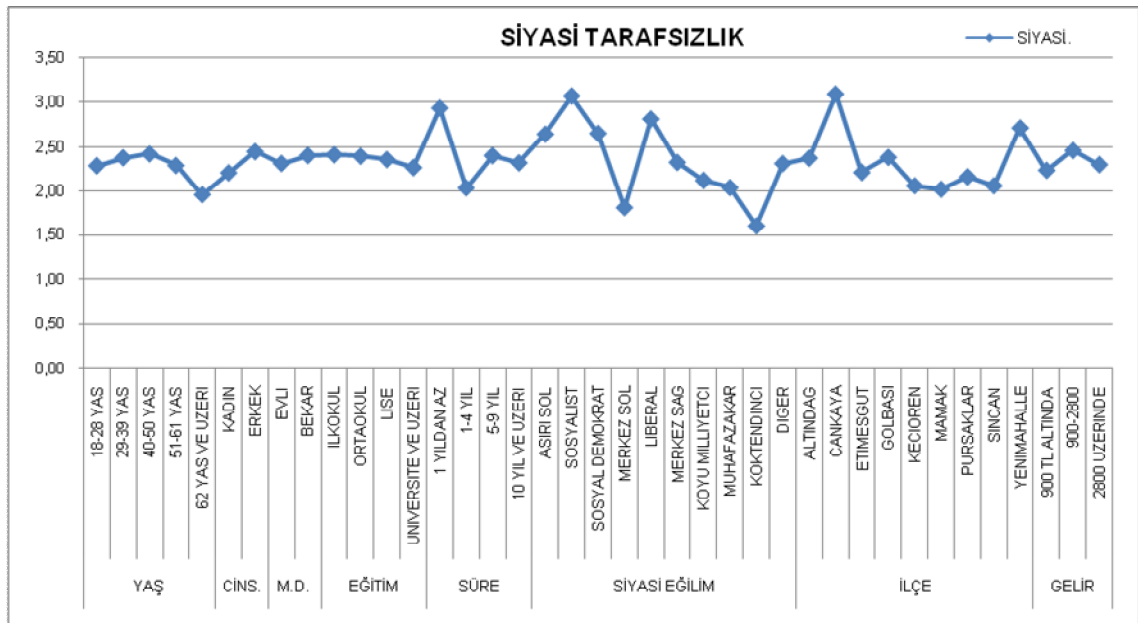
SYSTRF		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	272	30,2	30,2
	2	304	33,8	64
	3	145	16,1	80,1
	4	104	11,6	91,7
	5	75	8,3	100
Total		900	100	

Şekil 61. Seçmenlerin Siyasi Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “siyasi tarafsızlık” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 78 ve Şekil 61’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %19,9’u olumlu, %64 gibi büyük bir bölümü ise olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 79 ve Şekil 62’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “siyasi tarafsızlık” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,34$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 ve üzeri yaş grubunda ($\bar{x}=1,96$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,42$). Seçmenlerin “siyasi tarafsızlık”

boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.20$), erkeklerde ($\bar{x}=2.44$)'dur. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.31$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.40$)'dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.26$) üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.40$) ile ilkokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.93$) 1 yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.03$) 1-4 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "siyasi tarafsızlık" boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.06$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.60$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "siyasi tarafsızlık" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} =3.09$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.02$) Mamak'ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri (orta gelir grubu) olanların ortalaması ($\bar{x}=2.45$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.23$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 62. Demografik Niteliklere Göre Siyasi Tarafsızlık Değişkeni Grafiği

Tablo 79. Seçmenlerin Siyasi Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SYSTRF		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,29	1,18736
	29-39 YAS	272	2,38	1,33329
	40-50 YAS	244	2,42	1,33235
	51-61 YAS	125	2,29	1,03031
	62 YAS VE UZERI	24	1,96	,99909
CİNSİYET	KADIN	390	2,21	1,21641
	ERKEK	510	2,44	1,26604
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,31	1,26949
	BEKAR	292	2,40	1,20725
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,41	1,22041
	ORTAOKUL	171	2,39	1,18010
	LİSE	327	2,35	1,35535
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,26	1,17651
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	2,93	1,46784
	1-4 YIL	84	2,04	,89774
	5-9 YIL	198	2,40	1,25742
	10 YIL VE UZERI	573	2,32	1,25867
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,64	1,62993
	SOSYALİST	29	3,07	1,55681
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,65	1,48480
	MERKEZ SOL	84	1,81	1,10286
	LIBERAL	37	2,81	1,59579
	MERKEZ SAĞ	288	2,32	1,11213
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,12	,94441
	MUHAFAZAKAR	52	2,04	,83927
	KOKTENDİNCİ	5	1,60	1,34164
	DİĞER	110	2,31	1,18666
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,37	1,22808
	CANKAYA	100	3,09	1,58334
	ETİMESGÜT	100	2,21	1,03763
	GOLBASI	100	2,38	1,09894
	KECİÖREN	100	2,06	1,18765
	MAMAK	100	2,02	1,01484
	PURSAKLAR	100	2,16	1,17825
	SİNCAN	100	2,06	1,05237
	YENİMAHALLE	100	2,71	1,38750
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,23	1,23712
	900-2800	392	2,46	1,24006
	2800 ÜZERİNDE	131	2,30	1,29315
TOPLAM		900	2,34	1,24968

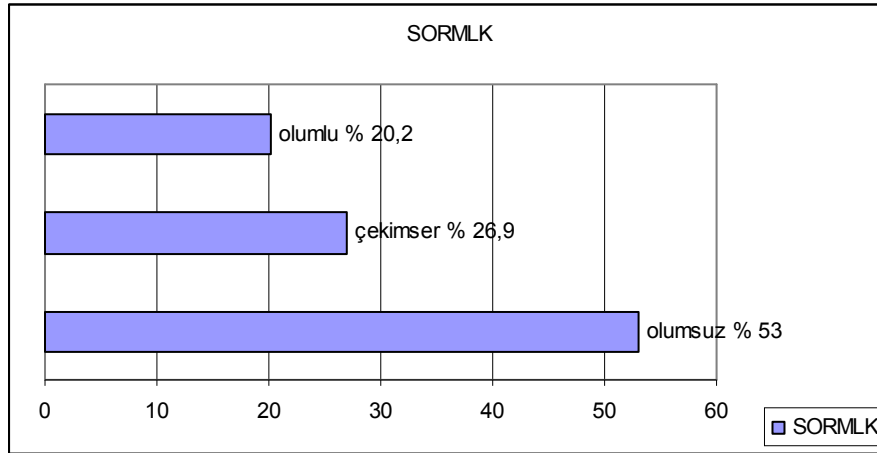
3.4.26.Sorumluluk (Responsibility)

“Sorumluluk” kamu yönetiminde akla ilk gelen ve sıklıkla vurgulanan ilke ve değerden biridir (Frederickson,1976:161; Worthley ve Grumet, 1983:60-61; Jorgensen ve Bozeman,2007:360-61). Sorumluluğun, ödev, yükümlülük ve erdem gibi kavramları analiz eden etiğin odağında bulunan kavramlardan biri olduğu da ortadadır. Kamu yönetimi ve etik kavramlarının kesiştikleri nokta da, kamu görevlilerinin yönetim sürecindeki eylem davranışlarının ahlakiliği konusundaki sorumluluklarıdır (Frederickson, 1994, s.31). Nitekim kamu yönetiminin ayrı bir disiplin olmasının yolunu açan Wilson (1887) başlıca kamu yönetimi değerlerini sıralarken hem kamu görevlileri hem de seçilmiş görevliler için yönetsel sorumluluğun da altını çizmiştir. Devlet ve verimli yönetimden bahseden Goodnow’ın yönetsel etiğe ilişkin değindiği tek husus kamu yöneticilerinin kamu politikalarını uygulamasına ilişkin “sorumluluk” kavramıdır (Cooper, 1994:5). Denhardt (1988:60) kamu yöneticilerinin ve bürokratların rollerinin son yüzyıl içinde birkaç önemli değişikliğe uğradığını ileri sürmektedir. Bu değişikliklerden biri de, halkın kamu yöneticisinden hem daha fazla duyarlılık hem de sorumluluk talep etmeye başlamasıdır.

Cooper (1990) kamu yöneticilerinin rol, sorumluluk ve yükümlülüklerini anlattığı “Sorumlu Yönetici” (The Responsible Administrator) adlı eserinde; etik davranışı iyilik, sorumluluk, başkalarının refahını yükseltme olarak; etik dışı davranışı ve yetersiz iş performansını ise sorumsuz davranış türleri olarak tanımlamaktadır. Cooper (1990:xiii) kamu yöneticilerinin en kilit niteliğinin de “sorumluluk” olduğunu ileri sürmektedir. Appleby (1952’den aktaran Holbrook ve Meier,1993:28) da kamu yönetiminde etik dışı davranışlara verdiği örneklere “sorumluluk üstlenmede isteksizliği” de eklemiştir. Ölçme aracında “*Belediye görevlileri görevinin gerektirdiği sorumluluğu daima tam olarak yerine getirir.*” maddesi ile ifade edilen “sorumluluk” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 80. Seçmenlerin Sorumluluk Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

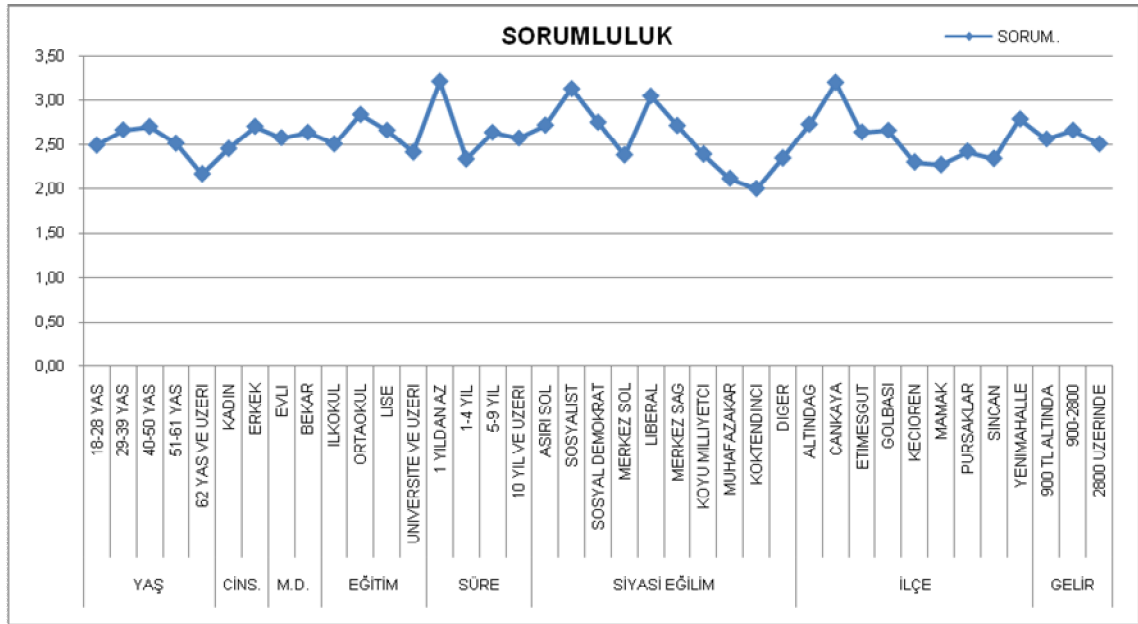
SORMLK		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	145	16,1	16,1
	2	332	36,9	53
	3	242	26,9	79,9
	4	104	11,6	91,4
	5	77	8,6	100
Total		900	100	

Şekil 63. Seçmenlerin Sorumluluk Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “sorumluluk” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 80 ve Şekil 63’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %20,2’si olumlu, %53’ü ise olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 81 ve Şekil 64’te görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “sorumluluk” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,59$)’dur. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 ve üzeri yaş grubunda ($\bar{x}=2,17$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,70$). Seçmenlerin “sorumluluk” boyutunda cinsiyetleri bakımından

ortalamları kadınlarda ($\bar{x}=2.45$), erkeklerde ($\bar{x}=2.70$)'dur. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.57$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.63$)'dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.41$) üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.84$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.22$) 1 yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.33$) 1-4 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "sorumluluk" boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.13$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=2.00$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "sorumluluk" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.21$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.27$) Mamak'ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.66$) en yüksek, 2800 TL ve üzerinde aylık geliri olanlar ($\bar{x}=2.50$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 64. Demografik Niteliklere Göre Sorumluluk Değişkeni Grafiği

Tablo 81. Seçmenlerin Sorumluluk Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SORMLK		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,49	1,19601
	29-39 YAS	272	2,67	1,16301
	40-50 YAS	244	2,70	1,15248
	51-61 YAS	125	2,51	,98878
	62 YAS VE UZERI	24	2,17	,91683
CİNSİYET	KADIN	390	2,45	1,05696
	ERKEK	510	2,71	1,19584
MEDENİ DURUM	EVLI	608	2,58	1,11934
	BEKAR	292	2,64	1,19495
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,50	1,11114
	ORTAOKUL	171	2,84	1,16502
	LISE	327	2,66	1,25239
	UNIVERSITE VE UZERI	287	2,41	,97429
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,22	1,22268
	1-4 YIL	84	2,33	,97355
	5-9 YIL	198	2,64	1,23777
	10 YIL VE UZERI	573	2,57	1,11128
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,72	1,40000
	SOSYALIST	29	3,14	1,45710
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,75	1,30008
	MERKEZ SOL	84	2,38	1,11835
	LIBERAL	37	3,05	1,35290
	MERKEZ SAG	288	2,72	1,08947
	KOYU MILLİYETCI	108	2,39	1,03971
	MUHAFAZAKAR	52	2,12	,89997
	KOKTENDINCI	5	2,00	,00000
	DIGER	110	2,35	,83979
İLÇE	ALTINDAG	100	2,73	1,09963
	CANKAYA	100	3,21	1,36548
	ETIMESGUT	100	2,64	,89352
	GOLBASI	100	2,66	1,02711
	KECIÖREN	100	2,30	1,09637
	MAMAK	100	2,27	1,02351
	PURSAKLAR	100	2,42	1,10261
	SINCAN	100	2,34	1,05620
	YENİMAHALLE	100	2,79	1,28153
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,56	1,17476
	900-2800	392	2,66	1,06787
	2800 UZERİNDE	131	2,50	1,26718
TOPLAM		900	2,60	1,14411

3.4.27.Sosyal Adalet (Social Equity)

Sosyal adalet, kamuya doğrudan veya sözleşmeli hizmet veren tüm kurumların adil ve eşit yönetimi; kamu politikalarını oluşturulması ve uygulanması ile hizmetlerin dağılımında eşitlik ve adaleti sağlamak olarak tanımlanmaktadır (NAPA,2000). Sosyal adalet, kamu hizmetlerinde eşitlik ve adalet, kamu yöneticileri için kararların ve programların uygulanmasında sorumluluk, kamu yönetiminde değişim ve kamu kurumlarından çok vatandaşların ihtiyaçlarına duyarlılık gerektirir (Frederickson, 1990:228).

Yeni Kamu Yönetimi hareketi de, temel ahlaki ilke olarak sosyal adalet ilkesini benimsemiştir (Marini, 1971). Sosyal adalet, “yeni kamu yönetimi” yaklaşımı için temel bir işletim kılavuzu olarak öne sürülmüştür. Geleneksel kamu yönetimi şu sorulara cevap arar “(1) Mevcut kaynaklarla nasıl daha iyi ve fazla kamu hizmeti sunulabilir? (verimlilik); “(2) Hizmetler daha az maliyetle nasıl sunulabilir? (ekonomi)”. Yeni kamu yönetimi yaklaşımı ise bu sorulara bir yenisini eklemiştir; “Bu hizmetler sosyal adaleti arttırır mı?” (Hart, 1974:3).

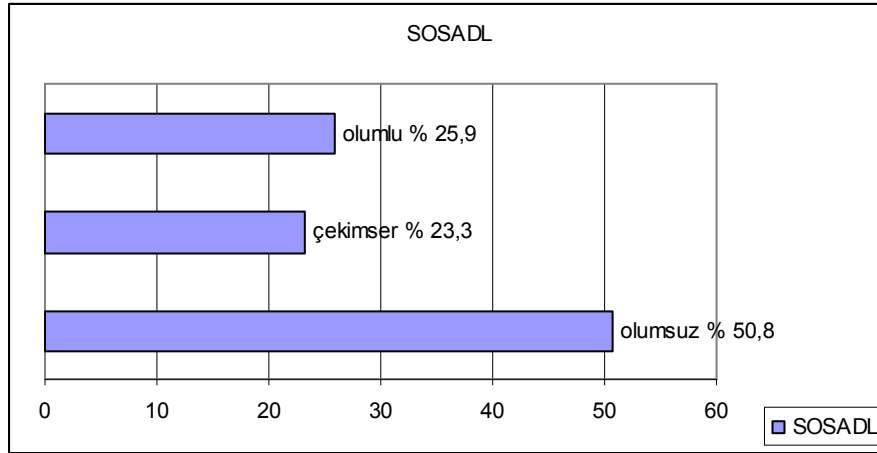
John Rawls (1971) “Bir Adalet Teorisi” (A Theory of Justice) adlı eserinde adaletin devletin temel bir düzenleyici ilkesi olduğunu ileri sürmekte ve sosyal adaletin sağlanmasına yönelik belirli ilkeler sunmaktadır. Rawls, adil bir toplumda hakların, görevlerin ve olanakların dağılımının ideal olduğu bir yapıyı savunmaktadır. Yazar faydacı ahlak felsefesi karşısında toplumsal bir adalet düşüncesi oluşturma arayışındadır. Bu bağlamda şekillenen liberal adalet anlayışını sözleşmecilik ilkesiyle birlikte temellendirmektedir. Bu, bir anlamda "toplumsal sözleşme" geleneğinin devam ettirilmesi olarak görülmektedir. Yazara göre, adaleti sağlamanın birinci ilkesi herkesin temel özgürlükler konusunda eşit olması, ikincisi toplumsal ve ekonomik eşitsizliklerin toplumda en dezavantajlı durumdakilerin yararı gözetilerek çözümlenmesidir (Frederickson, 1990:230). Frederickson (1990:228; 2005:32) ise sosyal adaletle ilişkin kuramında ekonomi ve verimlilik değerleri ile birlikte kamu yönetiminin üç saç ayağından birinin “sosyal adalet” olduğunu ileri sürmüştür. Frederickson’a göre kamu yönetiminin hatası her vatandaşın birbirinin aynısı olduğunu varsaymak, onların sosyal ve ekonomik koşullarını görmezden gelmektir. Yazar, demografik verilere göre, yoksulluğun coğrafi bakımdan varoşlarda ve anakent alanlarda giderek yaygınlaştığını hatırlatarak; yerel düzeydeki kamu yöneticilerinin ya yoksulluğun

etkilerini azaltmaya yönelik politikalar oluşturmada etkin rol almak veya halihazırda oluşturulmuş politikaları uygulamak ve fırsatlar yaratmak durumunda olduğunu belirtmektedir (Frederickson, 2005:35). Frederickson (1990) sosyal adalet üzerine yapılan araştırma sonuçlarının şaşırtıcı olmadığını ve yerel düzeydeki kamu yöneticilerinin, sosyal adaleti gerçekleştirmeye çalıştığını belirtmektedir. Bu kamu yöneticileri sorunları çözmeye, eşitsizlikleri gidermeye, hizmet tahsisi konusunda adaleti sağlamaya ve genel politikaların uygulanmasında takdir hakkını kullanmaya çalışmaktadır. Dolayısıyla sosyal adalet ilkesi kamu yöneticilerinin bu eylem ve kararlarında sağduyulu davranmaları için bir yol gösterici olmaktadır (Frederickson, 1990:236).

Kernaghan ve Langford (1990)'a göre yönetsel etik, kamu görevlilerinin işlerini yaparken tarafsız, objektif davranmaları ve yetkilerini kişisel, maddi veya siyasi kazanç için kullanmamaları, kamu yararına hizmetlerde ahlaki bakımdan hesap verebilirlik ve bütünlük, dürüstlük ve güven vasıtasıyla sosyal adaleti sürdürmeleridir. Sosyal adalet yönetsel etiğin odağındaki değer olarak kabul edilmese de, diğer etik ilkelerin arasındaki yerini almıştır (Cooper, 1994:12-3; Cooper, 2004:397). Bununla birlikte, ASPA'nın (1981) benimsediği ilk meslek ilkelerinden (daha sonra etik koduna dönüştürülen) biri olan sosyal adalet kavramı, aynı zamanda son yıllarda kamu görevlileri için bir etik davranış rehberi olmuştur (Frederickson, 1990:229). Ölçme aracında "*Belediye görevlileri toplumda eşitlik ve adaletin sağlanmasına daima katkıda bulunur.*" maddesi ile ifade edilen "sosyal adalet" değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 82. Seçmenlerin Sosyal Adalet Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

SOSADL	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1	189	21	21
2	268	29,8	50,8
3	210	23,3	74,1
4	177	19,7	93,8
5	56	6,2	100
Total	900	100	

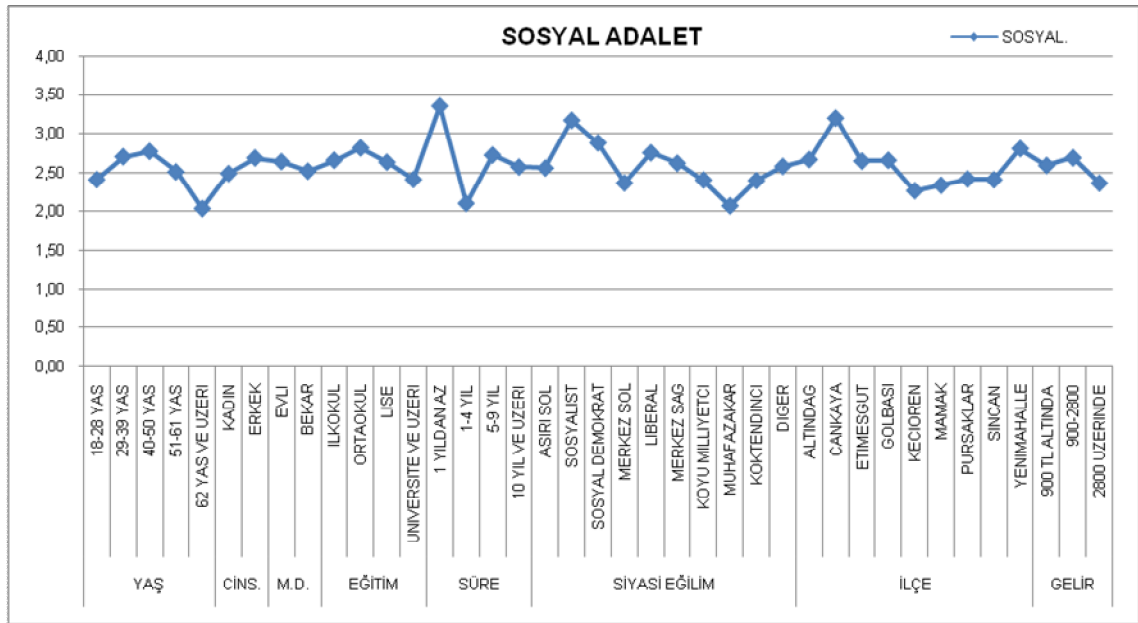
Şekil 65. Seçmenlerin Sosyal Adalet Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “sosyal adalet” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 82 ve Şekil 65’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %25,9’u olumlu, %50,8’i ise olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 83 ve Şekil 66’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “sosyal adalet” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,60$)’dur. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 ve üzeri yaş grubunda ($\bar{x}=2,04$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,77$). Seçmenlerin “sosyal adalet” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2,48$, erkeklerde ($\bar{x}=2,69$)’dur. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2,64$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2,52$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2,41$) üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2,81$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,35$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2,10$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “sosyal adalet” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3,17$) en yüksek, muhafazakar eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=2,07$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “sosyal adalet” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} =3,20$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,27$) Keçiören’de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2,69$) en yüksek, 2800 TL ve üzerinde aylık geliri olanlar ($\bar{x}=2,36$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Tablo 83. Seçmenlerin Sosyal Adalet Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SOSADL		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,41	1,16385
	29-39 YAS	272	2,71	1,24561
	40-50 YAS	244	2,77	1,21140
	51-61 YAS	125	2,51	1,03656
	62 YAS VE UZERI	24	2,04	1,12208
CİNSİYET	KADIN	390	2,49	1,14441
	ERKEK	510	2,69	1,22599
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,64	1,18165
	BEKAR	292	2,52	1,21965
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,66	1,17643
	ORTAOKUL	171	2,82	1,19651
	LİSE	327	2,64	1,28666
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,41	1,06380
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,36	1,28197
	1-4 YIL	84	2,11	,94446
	5-9 YIL	198	2,73	1,19914
	10 YIL VE UZERI	573	2,57	1,18565
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,56	1,52971
	SOSYALİST	29	3,17	1,46553
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,88	1,41591
	MERKEZ SOL	84	2,37	1,23970
	LIBERAL	37	2,76	1,47959
	MERKEZ SAĞ	288	2,62	1,11334
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,41	,97671
	MUHAFAZAKAR	52	2,08	,92559
	KOKTENDİNCİ	5	2,40	,89443
	DİĞER	110	2,58	,89219
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,67	1,12864
	CANKAYA	100	3,20	1,43548
	ETİMESGÜT	100	2,65	1,04809
	GOLBASI	100	2,66	1,07516
	KEÇİÖREN	100	2,27	1,10878
	MAMAK	100	2,34	1,11210
	PURSAKLAR	100	2,42	1,12976
	SİNCAN	100	2,41	1,08334
	YENİMAHALLE	100	2,81	1,33859
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,59	1,19051
	900-2800	392	2,69	1,13043
	2800 ÜZERİNDE	131	2,37	1,35990
TOPLAM		900	2,60	1,19481

Şekil 66. Demografik Niteliklere Göre Sosyal Adalet Değişkeni Grafiği

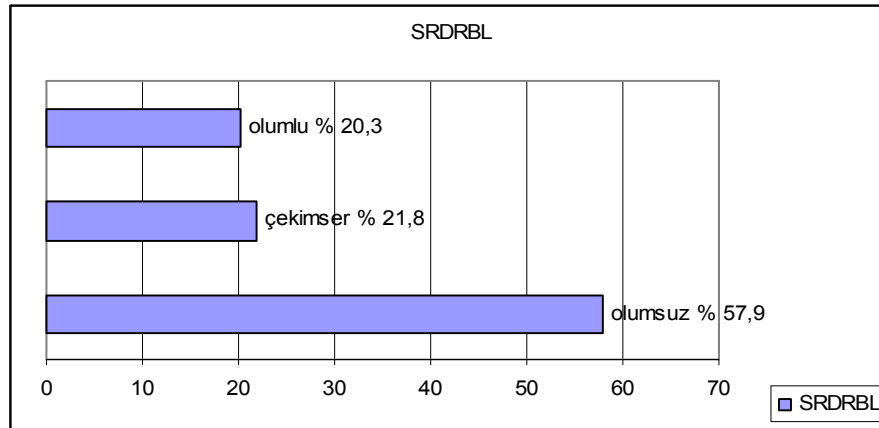
3.4.28.Sürdürülebilirlik (Sustainability)

Jorgensen ve Bozeman (2007) tarafından kamu değerlerinden biri olarak gösterilen sürdürülebilirlik, sosyal dayanışmayı, ekonomik gelişmeyi ve ekolojik sorumluluğu yerleştirmeyi amaçlayan bir kavramdır. Ekonomik gelişme, sosyal dayanışma ve çevre koruma amaçlarının gerçekleştirilmesi gibi hedefler, yerel ve küresel düzeyde tüm birey ve kurumları ilgilendirmektedir (Mengi ve Algan, 2003:3-5). Sürdürülebilirlik kavramına ilişkin pek çok farklı tanımlama ve algılamaya karşın Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun (World Commission on Environment and Development (WCED)) Brundtland Raporu'nda (1987) yapılan ve genel kabul gören tanımına göre, sürdürülebilir kalkınma; "gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanaklarından ödün vermeksizin bugünün ihtiyaçlarını karşılayabilecek kalkınma" olarak ifade edilmektedir. Bu tanımda gelecek nesillere yapılan vurgu ile sürdürülebilirlik kavramının odağına zaman boyutu yerleştirilmektedir. Brundtland Komisyonu'nun yaptığı tanımlama yalnızca hemen bir sonraki nesli değil, nesiller sonrasını kast etmektedir. Çünkü sürdürülebilirlik uzun vadeye yayılan bir kavramdır (Taewook, 2011). Öte yandan, sürdürülebilirlik, nesiller arası dayanışma ve adalete dayanan bir ilkedir. Kaynakların bugünkü ihtiyaçları karşılaması sağlanırken gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanaklarının ortadan kaldırılmaması gerektiğine vurgu yapılmaktadır.

Sürdürülebilirlik kavramının kamu yönetimi perspektifinden en iyi ve kullanışlı tanımlardan biri John Robinson ve Jon Tinker (1997:77'den akt. Fiorino, 2010:580) tarafından yapılmıştır. Yazarlar ekonomi, çevre ve insan toplumunu karşılıklı etkileşim halinde olan, birbiriyle bağlantılı ve örtüşen ana sistemler olarak görmektedir. Her sistem kendi başına çok önemlidir ve üstelik hepsi birbiri ile bağlantılı da olduğundan, söz konusu üç sistem kolektif yaşam için üç zorunlu belirleyici durumundadır. Ekonomik sisteme ilişkin zorunluluk başta maddi refah ve güvenlik olmak üzere tüm insanlık için yeterli yaşam standartlarını sağlamak ve sürdürmeyi gerektirir. Ekolojik sistemin getirdiği zorunluluk çevresel sorunlarla gezegenin biyofiziksel kapasitesi içinde kalması için mücadele edilmesidir. Sosyal/siyasal sistem zorunluluğu insanların yaşamak istediği değerleri etkili bir şekilde üreten ve yayan yönetim sistemlerini de içeren sosyal yapılar oluşturmayı gerektirir. Haris (2000:5-6)'e göre ekonomik açıdan sürdürülebilir bir sistem, tarım ve sanayi üretimine zarar veren aşırı sektörel dengesizliklerden kaçınabilmeli, kamu ve iç borçlarını yönetilebilir düzeyde tutabilmeli ve devamlılık temelinde mal ve hizmetler üretebilmelidir. Çevresel olarak sürdürülebilir bir sistem, yenilenebilir kaynakların aşırı kullanımından sakınmalı ve yenilenemeyen kaynakları, ikamesi için yatırımlar yapmak kaydıyla tüketerek istikrarlı kaynak yapısını sürdürebilmelidir. Ayrıca biyolojik çeşitlilik, atmosfer dengesi ve ekonomik kaynak olarak sınıflandırılmayan diğer ekosistem unsurları da bu sistem dahilinde dikkate alınmalıdır. Sosyal olarak sürdürülebilir bir sistem, eğitim, sağlık gibi sosyal hizmetlerin yeterliliği, dağıtım eşitliği, cinsiyet eşitliği, siyasi hesap verebilirlik ve katılımı sağlayabilmelidir. Ölçme aracında *"Belediye görevlileri günlük hizmetleri sunarken gelecek nesillerin ihtiyaçlarını da mutlaka dikkate alır."* maddesi ile ifade edilen "sürdürülebilirlik" değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 84. Seçmenlerin Sürdürülebilirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

SRDRBL		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	195	21,7	21,7
	2	326	36,2	57,9
	3	196	21,8	79,7
	4	116	12,9	92,6
	5	67	7,4	100
	Total	900	100	

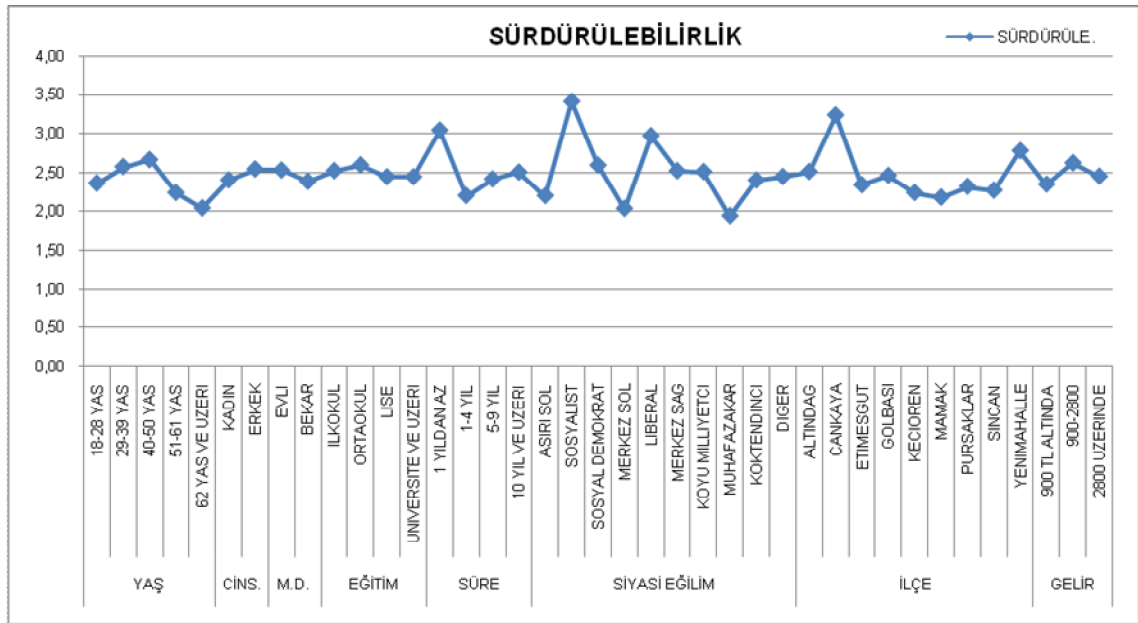

Şekil 67. Seçmenlerin Sürdürülebilirlik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “sürdürülebilirlik” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 84 ve Şekil 67’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %20,3’ü olumlu, %57,9’u ise olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 85 ve Şekil 68’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “sürdürülebilirlik” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,48$)’dur. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 ve üzeri yaş grubunda ($\bar{x}=2,04$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,66$). Seçmenlerin “sürdürülebilirlik” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2,40$), erkeklerde ($\bar{x}=2,54$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2,52$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2,38$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2,44$) lise ve üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,59$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,04$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2,20$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “sürdürülebilirlik” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3,41$) en yüksek, muhafazakâr eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1,94$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “sürdürülebilirlik” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,24$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,18$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2,62$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar ($\bar{x}=2,34$) en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 85. Seçmenlerin Sürdürülebilirlik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

SRDRBL		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,36	1,14028
	29-39 YAS	272	2,57	1,26042
	40-50 YAS	244	2,66	1,16965
	51-61 YAS	125	2,24	1,02705
	62 YAS VE UZERI	24	2,04	1,04170
CİNSİYET	KADIN	390	2,40	1,13123
	ERKEK	510	2,54	1,21107
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,53	1,16756
	BEKAR	292	2,38	1,19713
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,52	1,21646
	ORTAOKUL	171	2,60	1,15085
	LİSE	327	2,44	1,29262
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,44	1,03573
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,04	1,33068
	1-4 YIL	84	2,20	,95413
	5-9 YIL	198	2,41	1,10844
	10 YIL VE UZERI	573	2,50	1,20550
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,20	1,68325
	SOSYALİST	29	3,41	1,72207
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,59	1,24389
	MERKEZ SOL	84	2,04	1,01134
	LIBERAL	37	2,97	1,53635
	MERKEZ SAĞ	288	2,52	1,11667
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,51	,96185
	MUHAFAZAKAR	52	1,94	,99830
	KOKTENDİNCİ	5	2,40	,89443
	DİĞER	110	2,45	,94419
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,51	1,13258
	CANKAYA	100	3,24	1,38622
	ETİMESGÜT	100	2,34	,89013
	GOLBASİ	100	2,46	1,03884
	KECİÖREN	100	2,24	1,15575
	MAMAK	100	2,18	1,01881
	PURSAKLAR	100	2,32	1,17103
	SİNCAN	100	2,27	1,09041
	YENİMAHALLE	100	2,78	1,29942
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,35	1,13395
	900-2800	392	2,62	1,16878
	2800 ÜZERİNDE	131	2,45	1,29028
TOPLAM		900	2,48	1,17856

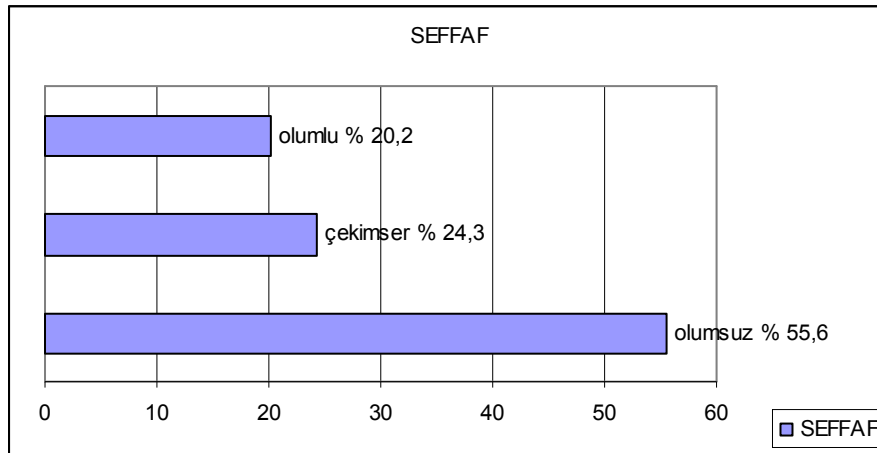
Şekil 68. Demografik Niteliklere Göre Sürdürülebilirlik Değişkeni Grafiği

3.4.29.Şeffaflık (Transparency)

Şeffaflık, siyasal ve yönetsel bakımdan devletin faaliyetleri hakkında halkın zamanında ve güvenilir bir biçimde bilgi sahibi olabilmesini ifade etmektedir (Kondo, 2002:7). Şeffaflık, vatandaşları hakları konusunda bilgilendirme, ilgili kaynaklara erişimini hızlandırma, sorunlarının aktarımını, çözümünü ve bunların sonucundan haberdar olmasını kolaylaştırmaya ilişkin yasal veya kurumsal düzenlemeler ile yaygın internet ağı kullanımı, çeşitli bilgi kitapçıklarının sunumu gibi uygulamaları kapsamaktadır (OECD, 2002). Vatandaşların bilgiye ulaşımı ve karar süreçlerini anlayabilmelerini kolaylaştıran şeffaflık, halkın zihninde devlete yönelik bir güven oluşturması bakımından önemli bir değerdir. Şeffaflık ne kadar fazla ise yozlaşma da o ölçüde azalmakta ve daha etik bir kamu yönetimi ve daha kaliteli bir kamu hizmeti ortaya çıkmaktadır (Tanzi, 2000:21). Şeffaflık, kamu yönetimi alanında çalışan birçok bilim adamı tarafından olduğu gibi birçok ulusal ve uluslar arası kurum tarafından da önemli bir kamu hizmeti ilke ve değeri olarak gösterilmektedir (OECD, 1996, 1998, 2000; Canada,1996; Kernaghan,2003; Jorgensen ve Bozeman, 2007: Vermeulen 2003). Ölçme aracında “Belediye görevlileri belediyenin faaliyetleri hakkında halkın bilgi sahibi olabilmesine daima imkan sağlar.” maddesi ile ifade edilen “şeffaflık” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 86. Seçmenlerin Şeffaflık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

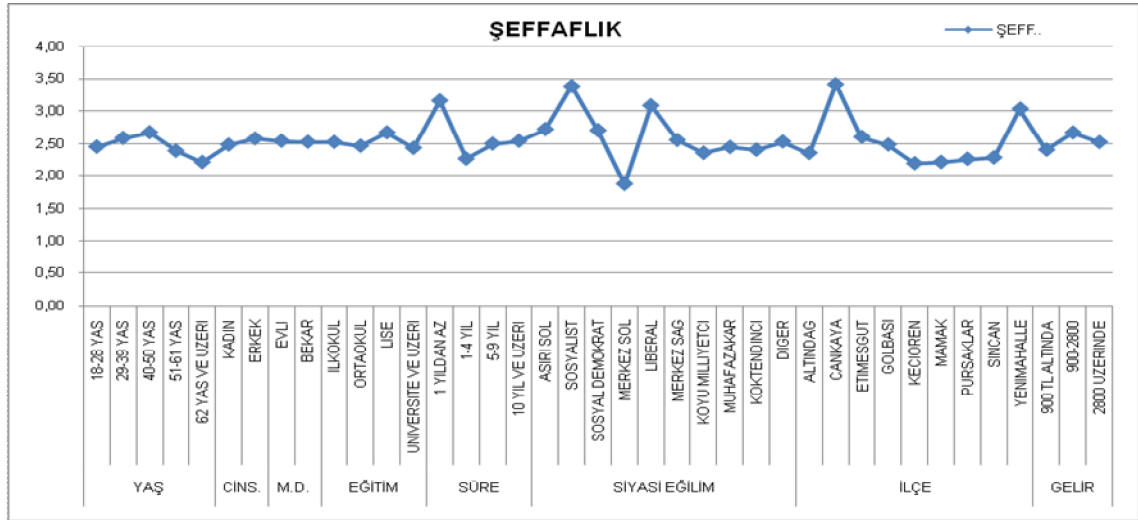
SEFFAF		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	177	19,7	19,7
	2	323	35,9	55,6
	3	219	24,3	79,9
	4	104	11,6	91,4
	5	77	8,6	100
Total		900	100	

Şekil 69. Seçmenlerin Şeffaflık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “şeffaflık” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 86 ve Şekil 69’da görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %20,2’si olumlu, %55,6’sı ise olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 87 ve Şekil 70’te görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “şeffaflık” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,53$)’tür. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 ve üzeri yaş grubunda ($\bar{x}=2,21$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,67$). Seçmenlerin “şeffaflık” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2,47$), erkeklerde ($\bar{x}=2,57$)’dir. Medeni durum bakımından evlilerin

ortalaması ($\bar{x}=2.53$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.52$)'dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.42$) üniversite ve üzeri mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.66$) ile lise mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.15$) 1 yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.26$) 1-4 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "şeffaflık" boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.37$) en yüksek, merkez sol eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.87$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "şeffaflık" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} =3.41$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.19$) Keçiören'de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.66$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar ($\bar{x}=2.40$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 70. Demografik Niteliklere Göre Şeffaflık Değişkeni Grafiği

Tablo 87. Seçmenlerin Şeffaflık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

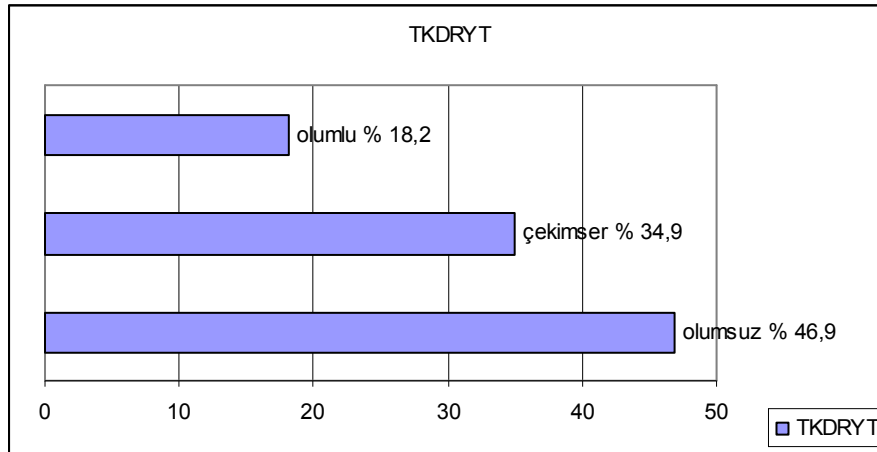
SEFFAF		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,45	1,06234
	29-39 YAS	272	2,58	1,29155
	40-50 YAS	244	2,67	1,22688
	51-61 YAS	125	2,38	1,04561
	62 YAS VE UZERI	24	2,21	,88363
CİNSİYET	KADIN	390	2,48	1,15545
	ERKEK	510	2,58	1,19471
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,54	1,20341
	BEKAR	292	2,52	1,12582
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,52	1,26594
	ORTAOKUL	171	2,46	1,28910
	LİSE	327	2,67	1,20623
	UNİVERSİTE VE UZERİ	287	2,43	1,02125
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,16	1,33068
	1-4 YIL	84	2,26	1,06555
	5-9 YIL	198	2,49	1,15212
	10 YIL VE UZERİ	573	2,54	1,17548
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,72	1,51438
	SOSYALİST	29	3,38	1,63475
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,70	1,32294
	MERKEZ SOL	84	1,87	1,19012
	LIBERAL	37	3,08	1,46018
	MERKEZ SAĞ	288	2,55	1,06122
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,35	,94042
	MUHAFAZAKAR	52	2,44	1,07400
	KOKTENDİNCİ	5	2,40	,89443
	DİĞER	110	2,53	,87482
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,35	1,00880
	CANKAYA	100	3,41	1,39331
	ETİMESGÜT	100	2,60	1,02494
	GOLBASI	100	2,48	,98964
	KECİÖREN	100	2,19	1,07961
	MAMAK	100	2,21	,97747
	PURSAKLAR	100	2,26	1,06002
	SİNCAN	100	2,28	1,03553
	YENİMAHALLE	100	3,03	1,36667
	GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,40
900-2800		392	2,67	1,17398
2800 ÜZERİNDE		131	2,52	1,29110
TOPLAM		900	2,53	1,17819

3.4.30. Takdir yetkisi (Discretion)

Takdir yetkisi kamu yöneticilerinin yasalar çerçevesinde kullanıldığı karar verme esnekliğidir. Yönetmeliklerin temel nedeni yasaların soyut ve muğlak olmasıdır. Yasaların bu özelliği kamu görevlilerinin belli kararları alırken yorum yapmasını ve takdir yetkisini kullanmasını gerektirmektedir. Burada kamu yöneticisi için yol gösterici olan kritik husus, takdirin kamu yararına kullanılmasıdır (Lewis ve Gilman, 1991:52). Kamu görevlileri yasalar ve düzenlemelerde kesin olarak belirtilmemiş hallerde, hizmeti aksatmamak için takdir yetkisini kullanmaktan çekinmemelidir. Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te de "kamu görevlileri, takdir yetkilerini, kamu yararı ve hizmet gerekleri doğrultusunda, her türlü keyfilikten uzak, tarafsızlık ve eşitlik ilkelerine uygun olarak kullanırlar." ifadesi ile takdir yetkisine vurgu yapılmaktadır. Carl Friedrich ile Herman Finer arasında 1935-1941 yılları arasında süren tartışma, siyasilerin ve onların oluşturdukları yasaların dış denetimini tamamlayacak veya yerine geçecek profesyonel değerler, standartlar ve etiğin temsil ettiği iç denetimlerin geçerliliğine dikkatleri çekmektedir (Cooper, 1994:6). Siyasiler ile kamu görevlilerinin sorumluluk ve hesap verebilirlikleri üzerine süren bu tartışmada, Friedrich (1935'ten akt. Dunn ve Legge, 2001:77) kamu görevlileri için daha geniş bir yönetsel takdir yetkisi görüşünü savunmaktadır. Bowman ve arkadaşları (2004:7) da "kamu hizmetinde profesyonelliğin takdir yetkisinin sorumlu bir biçimde kullanılmasına dayandığını" ileri sürerek takdir yetkisinin önemine dikkat çekmektedir. Ölçme aracında "*Belediye görevlileri kanunlarda kesin olarak belirtilmemiş hallerde bir karar verilmesi gerektiğinde, hizmeti aksatmamak için takdir yetkisini kullanmaktan çekinmez.*" maddesi ile ifade edilen "takdir yetkisi" değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 88. Seçmenlerin Takdir Yetkisi Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

TKDRYT	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid			
1	170	18,9	18,9
2	252	28	46,9
3	314	34,9	81,8
4	94	10,4	92,2
5	70	7,8	100
Total	900	100	

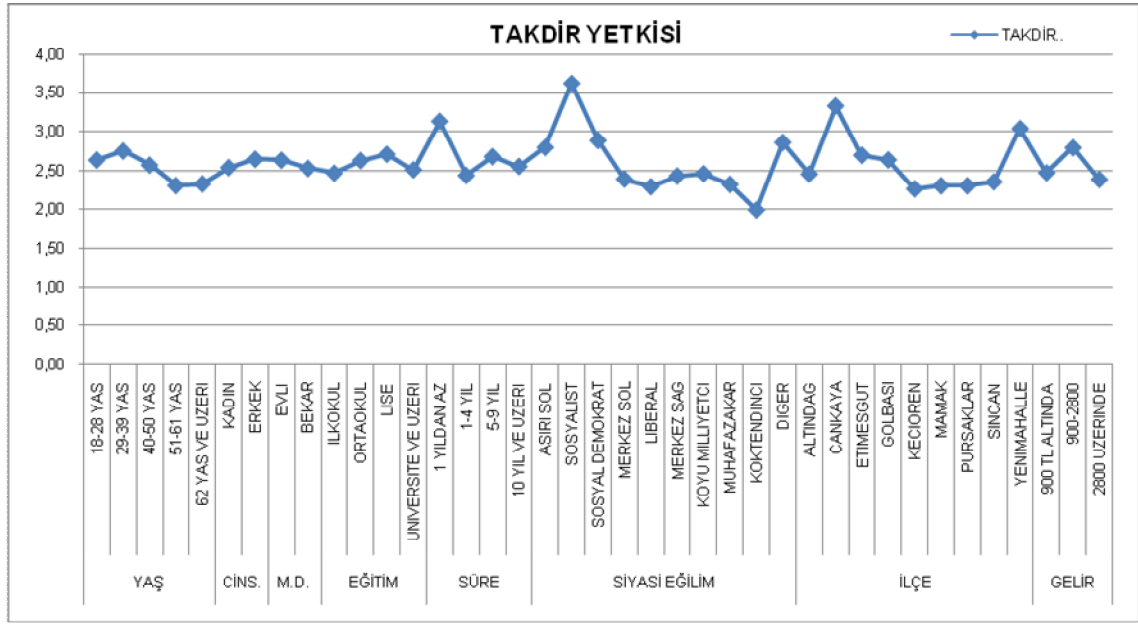

Şekil 71. Seçmenlerin Takdir Yetkisi Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “takdir yetkisi” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 88 ve Şekil 71’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %18,2’si olumlu, %46,9’u ise olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 89 ve Şekil 72’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “takdir yetkisi” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,60$)’tır. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 51-61 yaş grubunda ($\bar{x}=2,31$); en yüksek ortalama ise 29-39 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,75$). Seçmenlerin “takdir yetkisi” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2,54$), erkeklerde ($\bar{x}=2,64$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2,63$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2,53$)’tür. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2,71$) lise, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2,46$) ile ilkokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,13$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2,44$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “takdir yetkisi” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3,62$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=2,00$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “takdir yetkisi” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3,33$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2,27$) Keçiören’de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2,79$) en yüksek, 2800 TL ve üzeri aylık geliri olanlar ($\bar{x}=2,38$) en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 89. Seçmenlerin Takdir Yetkisi Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

TKDRYT		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,64	1,07468
	29-39 YAS	272	2,75	1,23075
	40-50 YAS	244	2,57	1,11050
	51-61 YAS	125	2,31	1,03500
	62 YAS VE UZERI	24	2,33	1,16718
CİNSİYET	KADIN	390	2,54	1,08607
	ERKEK	510	2,65	1,17453
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,64	1,12385
	BEKAR	292	2,53	1,16466
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,47	1,08678
	ORTAOKUL	171	2,63	1,22664
	LİSE	327	2,71	1,10351
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,51	1,13388
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,13	1,34164
	1-4 YIL	84	2,44	,88292
	5-9 YIL	198	2,68	1,12866
	10 YIL VE UZERI	573	2,56	1,14614
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,80	1,50000
	SOSYALİST	29	3,62	1,32055
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,89	1,21584
	MERKEZ SOL	84	2,39	1,06441
	LIBERAL	37	2,30	1,26633
	MERKEZ SAĞ	288	2,43	1,09281
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,46	1,07152
	MUHAFAZAKAR	52	2,33	,96449
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,86	,87238
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,46	1,05811
	CANKAYA	100	3,33	1,38575
	ETİMESGÜT	100	2,70	,78496
	GOLBASI	100	2,64	1,01025
	KECİÖREN	100	2,27	1,04306
	MAMAK	100	2,31	1,04151
	PURSAKLAR	100	2,31	1,07021
	SİNCAN	100	2,36	1,05906
	YENİMAHALLE	100	3,04	1,23844
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,47	1,09643
	900-2800	392	2,80	1,10065
	2800 ÜZERİNDE	131	2,39	1,27444
TOPLAM		900	2,60	1,13768

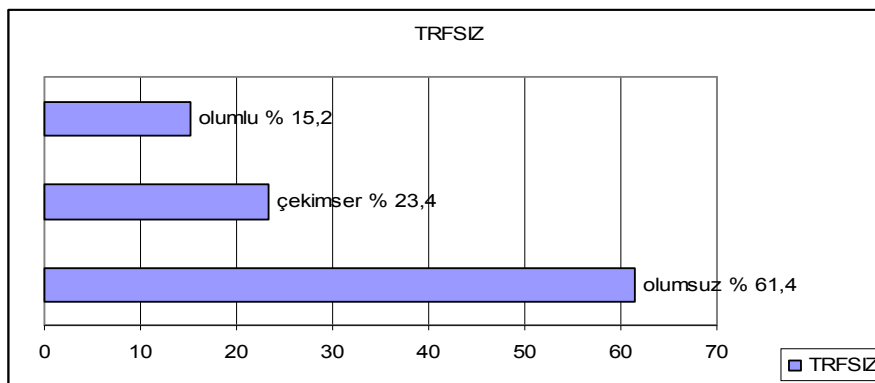
Şekil 72. Demografik Niteliklere Göre Takdir Yetkisi Değişkeni Grafiği

3.4.31. Tarafsızlık (Impartial)

Tarafsızlık, kamu görevlilerinin görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada dil, din, felsefi inanç, siyasi düşünce, ırk, cinsiyet ve benzeri sebeplerle ayırım yapmamasıdır. Pratchett ve Wingfield (1994,s.9'dan aktaran Brereton ve Temple, 1999,s.456) tarafsızlığı kamu görevlilerinin davranışlarına yön veren temel değerler arasında saymaktadır. Dwivedi (1988:233) de toplumun kamu görevlisinden beklentisinin sarsılmaz bir dürüstlük ve mutlak bir tarafsızlık olduğunu belirtmektedir. Kamu kurumlarının ve görevlilerinin kamu hizmetlerinde bir kimse veya grubun çıkarına hareket etmesini ve her türlü ayrımcılığı engelleyen tarafsızlık, kamu kurum ve görevlilerinin doğrudan veya dolaylı olarak yolsuzluğa karışmasını da önleyici güçlü bir ilkedir (Rothstein ve Stolle, 2003:195). Ölçme aracında “Belediye görevlileri kamu hizmetlerinde asla bir kimse veya grubun tarafını tutmaz, herkese eşit mesafededir.” maddesi ile ifade edilen “tarafsızlık” değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 90. Seçmenlerin Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

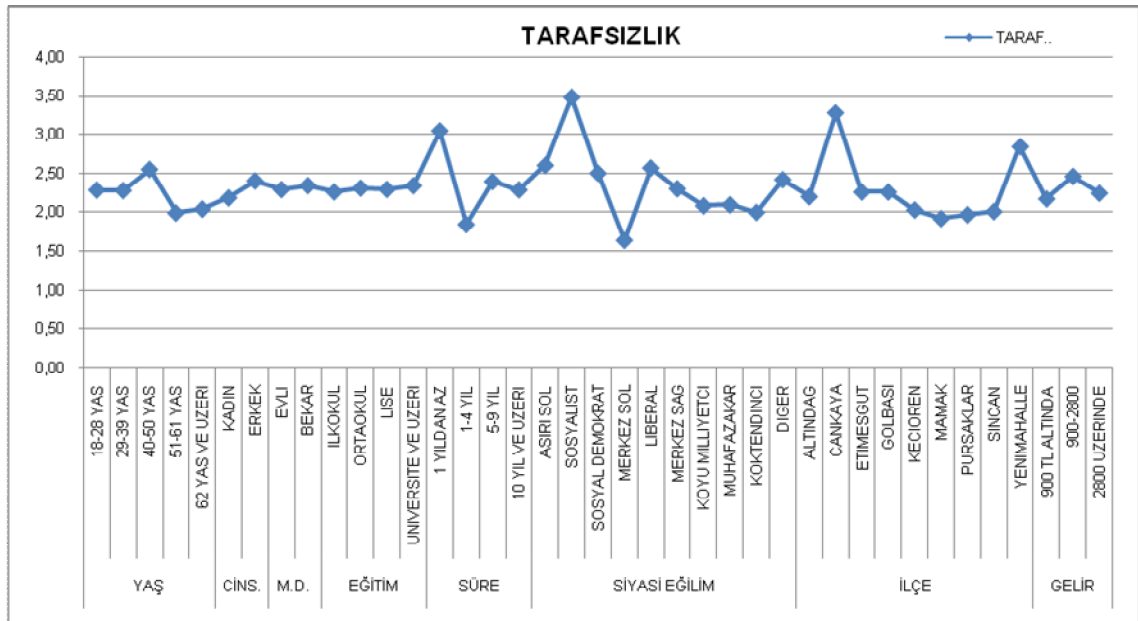
TRFSİZ		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	283	31,4	31,4
	2	270	30	61,4
	3	211	23,4	84,9
	4	59	6,6	91,4
	5	77	8,6	100
Total		900	100	

Şekil 73. Seçmenlerin Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “takdir yetkisi” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 90 ve Şekil 73’de görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %15,2’si olumlu, %61,4 gibi büyük bir bölümü ise olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 91 ve Şekil 74’de görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “tarafsızlık” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,30$)’tır. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 51-61 yaş grubunda ($\bar{x}=1,99$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş grubundadır ($\bar{x}=2,55$). Seçmenlerin “tarafsızlık” boyutunda

cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.18$), erkeklerde ($\bar{x}=2.40$)'tır. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.29$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.34$)'tür. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.26$) ilkokul, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.34$) ile üniversite ve üzeri mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.04$) 1 yıl ve az süredir Ankara'da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=1.84$) 1-4 yıl arası Ankara'da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre "tarafsızlık" boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.48$) en yüksek, merkez sol eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=1.64$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre "tarafsızlık" boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} =3.28$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=1.92$) Mamak'ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.45$) en yüksek, gelir durumu 900 TL ve altında olanlar ($\bar{x}=2.17$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 74. Demografik Niteliklere Göre Tarafsızlık Değişkeni Grafiği

Tablo 91. Seçmenlerin Tarafsızlık Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

TRFSİZ		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,29	1,18014
	29-39 YAS	272	2,28	1,34297
	40-50 YAS	244	2,55	1,23796
	51-61 YAS	125	1,99	,93753
	62 YAS VE UZERI	24	2,04	,75060
CİNSİYET	KADIN	390	2,18	1,25092
	ERKEK	510	2,40	1,18819
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,29	1,20916
	BEKAR	292	2,34	1,24320
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,26	1,25017
	ORTAOKUL	171	2,31	1,30288
	LİSE	327	2,29	1,22326
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,34	1,15652
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,04	1,55147
	1-4 YIL	84	1,85	,87114
	5-9 YIL	198	2,39	1,15163
	10 YIL VE UZERI	573	2,29	1,22865
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,60	1,65831
	SOSYALİST	29	3,48	1,68228
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,50	1,37525
	MERKEZ SOL	84	1,64	1,20883
	LIBERAL	37	2,57	1,21428
	MERKEZ SAĞ	288	2,30	1,10860
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,08	,87675
	MUHAFAZAKAR	52	2,10	,89134
	KOKTENDİNCİ	5	2,00	,00000
	DİĞER	110	2,42	1,13640
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,20	1,06363
	CANKAYA	100	3,28	1,47764
	ETİMESGÜT	100	2,26	,91696
	GOLBASI	100	2,26	1,10664
	KECİÖREN	100	2,03	1,10513
	MAMAK	100	1,92	1,02178
	PURSAKLAR	100	1,97	1,04886
	SİNCAN	100	2,01	1,08707
	YENİMAHALLE	100	2,84	1,37598
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,17	1,15523
	900-2800	392	2,46	1,22980
	2800 ÜZERİNDE	131	2,24	1,32486
TOPLAM		900	2,31	1,21985

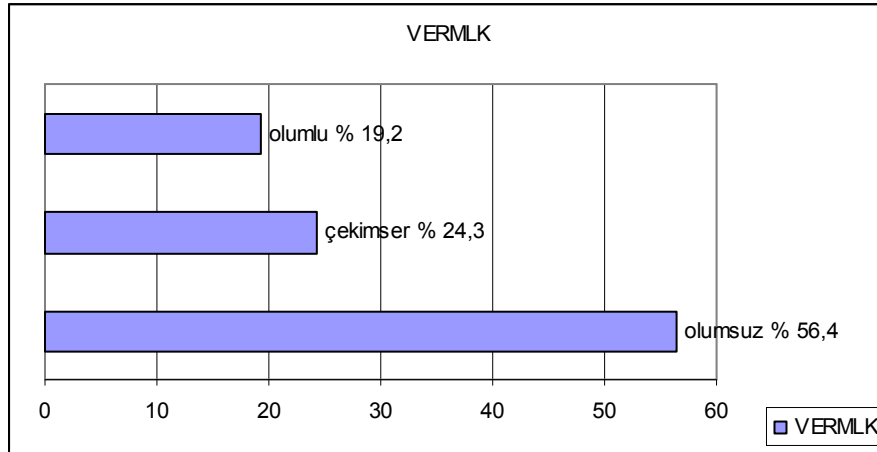

3.4.32. Verimlilik (Efficient)

Verimlilik, en kısa yoldan, en ucuz araçlarla istenen amaçlara ulaşmaktır, diğer bir ifadeyle en az girdiyle en fazla çıktıyı elde etmektir (Simon, 1976:14). Yönetimin verimliliği, mevcut kaynaklar ile gerçekte elde edilen azami sonuçların mevcut kaynaklar ile elde edilmesi muhtemel azami sonuçlara oranı ile ölçülür (Waldo, 1984:191). Kamu yönetiminin ayrı bir disiplin olmasının yolunu açan Wilson (1887) ve daha sonraki yıllarda White (1926:2) verimliliği başlıca kamu yönetimi değerleri arasında saymıştır. Gulick (1937:192)'e göre kamu yönetiminde temel yarar ve amaç verimliliğidir. Bu nedenle verimlilik, kamu yönetimi değerler yelpazesinde bir numaralı aksiyomdur. Yeni kamu yönetimi (YKY) yaklaşımının öncülerinden Frederickson (1990:228; 2005:32) da, verimliliği kamu yönetiminin saç ayaklarını oluşturan değerlerden biri olarak göstermektedir. Simon (1976:121) verimliliği bir örgüt yönetiminin temel gerekliliği olarak nitelendirmektedir. Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te de "kamu görevlileri, kamu hizmetlerinin yerine getirilmesinde; halkın... ihtiyaçlarını en etkin, hızlı ve verimli biçimde karşılamayı... hedeflerler." ifadesi ile verimlilik ilkesine vurgu yapılmaktadır. Ölçme aracında "*Belediye görevlileri belediye hizmetlerinde istenen sonuçlara her zaman en az çaba ve maliyetle ulaşır.*" maddesi ile ifade edilen "verimlilik" değişkenine ilişkin istatistikler aşağıda sunulmaktadır.

Tablo 92. Seçmenlerin Verimlilik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Frekans Dağılımı

VERMLK		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	219	24,3	24,3
	2	289	32,1	56,4
	3	219	24,3	80,8
	4	75	8,3	89,1
	5	98	10,9	100
	Total	900	100	

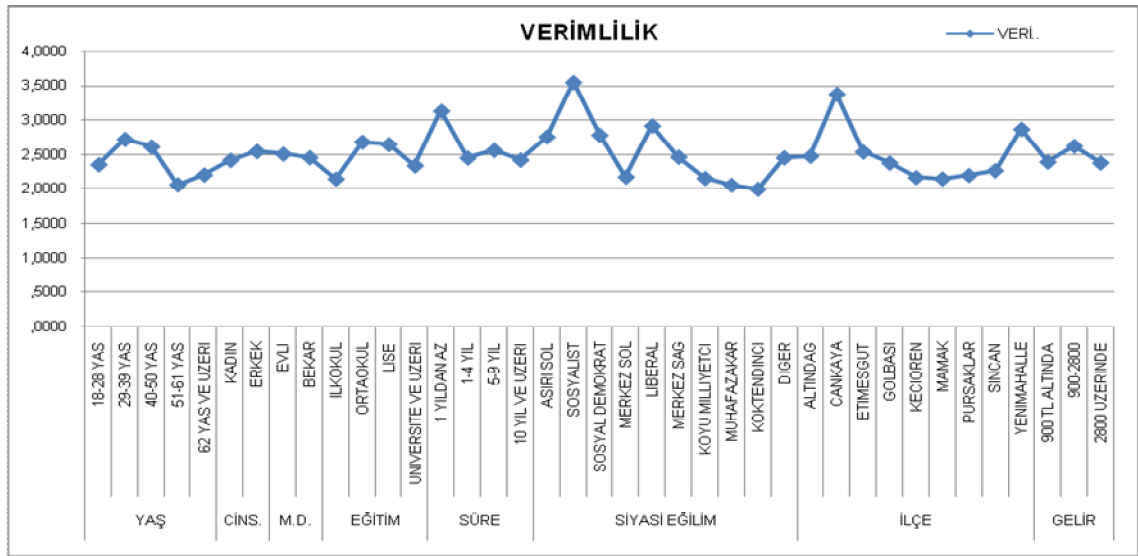

Şekil 75. Seçmenlerin Verimlilik Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin “verimlilik” boyutuna ilişkin tutumları Tablo 92 ve Şekil 75’te görülmektedir. Seçmenlerin bu boyuta ilişkin %19,2’si olumlu, %56,4’ü ise olumsuz görüş bildirmiştir. Bu boyut ile ilgili seçmenlerin demografik niteliklerine ilişkin istatistikler ve grafik görünümü Tablo 93 ve Şekil 76’da görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “verimlilik” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2.49$)’dur. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 51-61 yaş grubunda ($\bar{x}=2.06$); en yüksek ortalama ise 29-39 yaş grubundadır ($\bar{x}=2.72$). Seçmenlerin “verimlilik” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.42$), erkeklerde ($\bar{x}=2.54$)’tür. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.50$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.45$)’tir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalama ($\bar{x}=2.14$) ilkokul, en yüksek ortalama ($\bar{x}=2.68$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.13$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.42$) 10 yıl ve üzerinde Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “verimlilik” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde sosyalist eğilimli olanların ($\bar{x}=3.55$) en yüksek, köktendinci eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=2.00$) en düşük ortalama sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “verimlilik” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.38$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.15$) Mamak’ta görülmektedir. Gelir durumu bakımından 900-2800 TL arası geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.62$) en yüksek, 2800 TL üzerinde aylık geliri olanlar ($\bar{x}=2.38$) en düşük ortalama sahiptir.

Tablo 93. Seçmenlerin Verimlilik Değişkenine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

VERMLK		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,3574	1,21945
	29-39 YAS	272	2,7243	1,34236
	40-50 YAS	244	2,6148	1,25345
	51-61 YAS	125	2,0640	,98164
	62 YAS VE UZERI	24	2,2083	,83297
CİNSİYET	KADIN	390	2,4205	1,20308
	ERKEK	510	2,5490	1,28025
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,5099	1,23509
	BEKAR	292	2,4589	1,27695
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,1478	1,17162
	ORTAOKUL	171	2,6842	1,29011
	LİSE	327	2,6483	1,30426
	UNİVERSİTE VE UZERI	287	2,3415	1,14130
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,1333	1,47093
	1-4 YIL	84	2,4524	1,02269
	5-9 YIL	198	2,5657	1,32651
	10 YIL VE UZERI	573	2,4241	1,21898
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,7600	1,53514
	SOSYALİST	29	3,5517	1,66017
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,7840	1,39083
	MERKEZ SOL	84	2,1786	1,25305
	LIBERAL	37	2,9189	1,21056
	MERKEZ SAĞ	288	2,4653	1,25447
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,1574	,81070
	MUHAFAZAKAR	52	2,0577	,99830
	KOKTENDİNCİ	5	2,0000	,00000
DİĞER	110	2,4545	1,01941	
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,4800	1,21006
	CANKAYA	100	3,3800	1,41264
	ETİMESGÜT	100	2,5400	,94730
	GOLBASI	100	2,3800	1,09894
	KECİÖREN	100	2,1700	1,18964
	MAMAK	100	2,1500	1,12254
	PURSAKLAR	100	2,2000	1,18065
	SİNCAN	100	2,2700	1,18794
	YENİMAHALLE	100	2,8700	1,33829
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,3952	1,21177
	900-2800	392	2,6250	1,22826
	2800 ÜZERİNDE	131	2,3817	1,37817
TOPLAM		900	2,4933	1,24834

Şekil 76. Demografik Niteliklere Göre Verimlilik Değişkeni Grafiği

3.4.33. Seçmenlerin Faydacı Etik Anlayışına İlişkin Algıları

Etik kuramcıları etiği genellikle üç başlıkta incelemektedirler. Bunlar ödevlerle ilgili deontoloji, eylemlerin sonuçlarıyla ilgili teleoloji ve değerlerle ilgili aksiyolojidir. Deontolojik kuramlar ödev, ilke, istek, norm, zorunluluk, yasa ve kural gibi sözcüklerle; teleolojik kuramlar, sonuç, niyet, amaç, çıkar, yarar, beklenti gibi sözcüklerle; aksiyoloji ise değer, duygu, özen ve tercih gibi sözcüklerle nitelenmektedir (Brady,2003:527). Öte yandan, kamu yönetimindeki çoğu etik düşüncesinin teleolojik veya deontolojik yaklaşım altında toplandığını da eklemek gerekir.

Teleolojik veya faydacı etik anlayışı gözden geçirildiğinde iki önemli teleolojik etik yaklaşım, Jeremy Bentham ve John S. Mill tarafından işlenen faydacılık (utilitarianizm) ile Machiavelli ve Max Weber tarafından işlenen egoizm öne çıkmaktadır. Faydacılar hangi gayri ahlaki faydalara değer atfedilmesi gerektiği sorusuna verdikleri cevaplarda geniş ölçüde farklılaşırlar. "Sonuç" kavramı, zevke ulaşmak ya da bilgiyi veya gücü vb. elde etmek gibi amaç ve niyetleri ifade edebilir. Örneğin, kamu yönetimi bağlamında faydacıların zihinlerinde çoğunlukla kamu politikası amaçlarına ulaşma, vatandaşın tercihlerinin tatmini gibi değerler veya örgütsel hatta bireysel gücün elde edilmesi ve sürdürülmesi vardır.

Bir faydacı için önemli olan toplamdaki durumdur. Belirleyici ve ayırt edici nokta “hak” gibi mutlak ve kalıcı bir olguya bu düşüncede yer olmamasıdır. “Haklar” yoktur, “Fayda” vardır ve “faydayı her ne artırıyorsa” adil olan da odur. “Durumsal etik” olarak da nitelenen teleolojik etik anlayışının kilit kavramı “fayda”dır. Teleolojik veya faydacı yaklaşım insanın eylemlerinin yalnızca sonuçlarını dikkate alan ve bu sonuçlara göre muhakeme yapan yaklaşımdır ve bu sonuçları muhakeme etmeye yarayacak gerçekler, kurallar, yasalar veya düzenlemeler olmadığını ileri sürmektedir. Genel olarak teleolojinin üç alt bölümü olduğu söylenebilir:

(1)Etik Egoizm (ethical egoism): Eğer bir eylemin sonuçları sadece eylemi gerçekleştiren kişinin lehine daha olumlu ise söz konusu eylem ahlakidir anlayışı.

(2)Etik Altruizm/Özgecilik (ethical altruism): Eğer bir eylemin sonuçları eylemi gerçekleştiren kişi haricinde herkesin lehine olumlu ise söz konusu eylem ahlakidir anlayışı.

(3) Faydacılık (utilitarianism): Eğer bir eylemin sonuçları herkesin lehine olumlu ise söz konusu eylem ahlakidir anlayışı.

Faydacılık yaklaşımının öncü filozoflardan Jeremy Bentham’ın geliştirdiği kuramın iki özelliği öne çıkmaktadır. İlki, Bentham yapılan her eylemin sonuçlarının sıralanmasını ve böylece bir eylemin ahlaki bakımdan doğruluğunun durum durum tespit edilmesini önermiştir. Bentham’ın kuramının bu yönüne eylem-faydacılığı (act-utilitarianism) adı verilmektedir. İkinci olarak, Bentham eylemlerin sonucunda ortaya çıkan acı ve hazzın hesaplanmasını önermiştir. Bentham’a göre davranışların ahlaki olup olmadığının belirlenmesinde önemli olan yegâne sonuçlar acı ve hazdır. Bentham’ın kuramının bu yönü ise haz-faydacılığıdır (hedonistic utilitarianism). Bentham’ın kuramında dikkat çekici bir husus da, toplumun yararı söz konusu olduğunda eylem-faydacılığına göre bazı eziyet ve angaryaların ahlaken hoş görülebileceğidir. Faydacılığın gözden geçirilmiş bir uyarlaması olan kural-faydacılığı (rule-utilitarianism) ise bu sorunlara gönderme yapmaktadır. John Stuart Mill’in öncülüğünü yaptığı kural-faydacılığı yaklaşımına göre, benimsenen bir kuralın sonuçları herkes için faydalı ise söz konusu davranışsal kod veya kural ahlaken doğrudur. Bentham’ın bir diğer yaklaşımı olan haz faydacılığında (hedonistic utilitarianism) ahlakiliğin en önemli göstergesi eylemlerin sonucunda elde edilen mutluluk ve hazdır. Fakat bu yaklaşım her zaman

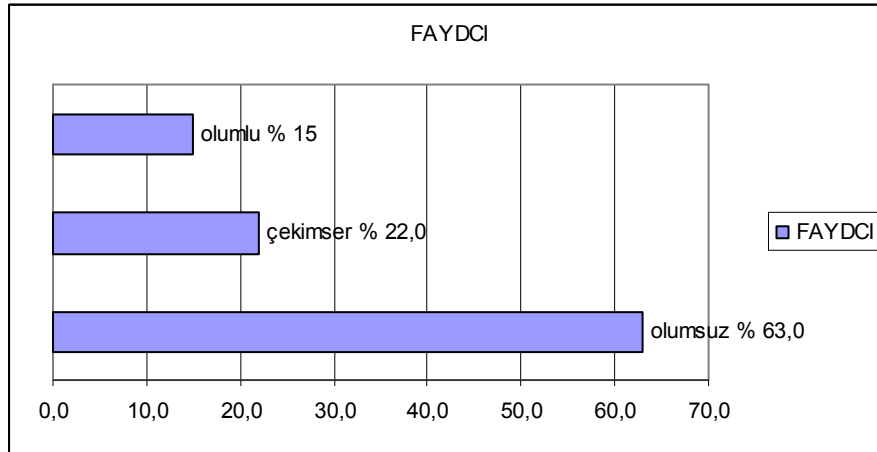
zevk ve acıyla ilgisi olmayan örneğin sadakat ve dostluk gibi değerleri teşvik eden eylemlerin ahlaki sonuçlarını göz ardı ettiği için çok sınırlı bir yaklaşım olarak kalmaktadır.

Konuya kamu yönetimi açısından bakıldığında Pops (1994), kamu görevlileri ve yöneticilerinin ahlaki zorunluluklar kadar yasa ve hukuktan kaynaklanan haklar, ödevler ve kuralları da gözetmek zorunda olduklarını kaydetmektedir. Dolayısıyla, kamu yöneticileri siyasi rolü ve içinde bulunduğu şartlar gereği genellikle ivedi olarak sonuçlarla ilgilenmektedir (Pops, 1994:160). Yönetimsel etiğe teleolojik yaklaşım kamu yönetiminin yasama, yürütme ve yargı erklerinin ayrılığında ortaya çıkan doğal çatışmanın kaçınılmaz bir parçası olmasından kaynaklanmaktadır. Çünkü kamu yönetimi yalnızca yürütmeye değil yasama ve yargıya karşı da sorumludur. Ayrıca, Siyasette karar verme sürecinde, hangi değerlerin esas alınacağı sorunu basit deontolojik kurallara uyma veya teleolojik yaklaşımla sadece verimlilik gibi bir sonuca odaklanmakla çözümlenecek kadar kolay görülmemelidir. Ancak, kamu örgütlerinin varlığını sürdürmesi ve gelişmesi için verimli çalışmak zorunda olduğu ve iyi sonuçlar elde ederek bu amaçlara ulaşmak için de teleolojik etik yaklaşımından faydalanılması gerektiği de ortadadır. Öte yandan kamu yöneticilerinin güce ve başarıya duydukları ihtiyaçtan dolayı amaçlarına ulaşmak için sonuç odaklı çalışmayı tercih ettikleri söylenebilir (Pops,1994:160). Kısacası, Pops (1994:161)'a göre deontolojistler için bile sonuçlar oldukça önemlidir.

Öte yandan kamu yöneticileri ve görevlileri ile seçmenler arasındaki çıkar ilişkisi, kamu yönetiminde ve özellikle yerel yönetimlerde yaşanan yozlaşma ve etik dışı davranışların başlangıç noktası sayılabilir. Söz konusu çıkar ilişkisi yerel kaynakları yağmalama ve rant sağlama kavgasına dönüşmekte, kamu yararını ön planda tutmak, erdem, dürüstlük gibi ahlaki değerler giderek aşınmaktadır. Tüm bu yanlışlıklar bir yana; seçmenler bazen *“Adam yiyor ama helal olsun, güzel de çalışıyor”* vb. yorumlarla hizmet için her yolu ve yöntemi mubah gören yönetimi hoş görmekte; yolsuzluk ve etik dışı davranışları faydacı bir yaklaşımla meşrulaştırmaya yeltenmektedir. Seçmen etik konusunda ne kadar hassas olursa siyaset ve kamu görevlileri o ölçüde hassas olabilir. Siyasetteki ve kamudaki faydacı zihniyetten kaynaklanan yozlaşma, aslında toplumsal yozlaşmanın siyaset ve kamusal alana da yansımalarıdır (Şentürk, 2006).

Tablo 94. Seçmenlerin Belediye Görevlilerinin Faydacı Etik Anlayışına İlişkin Tutumları

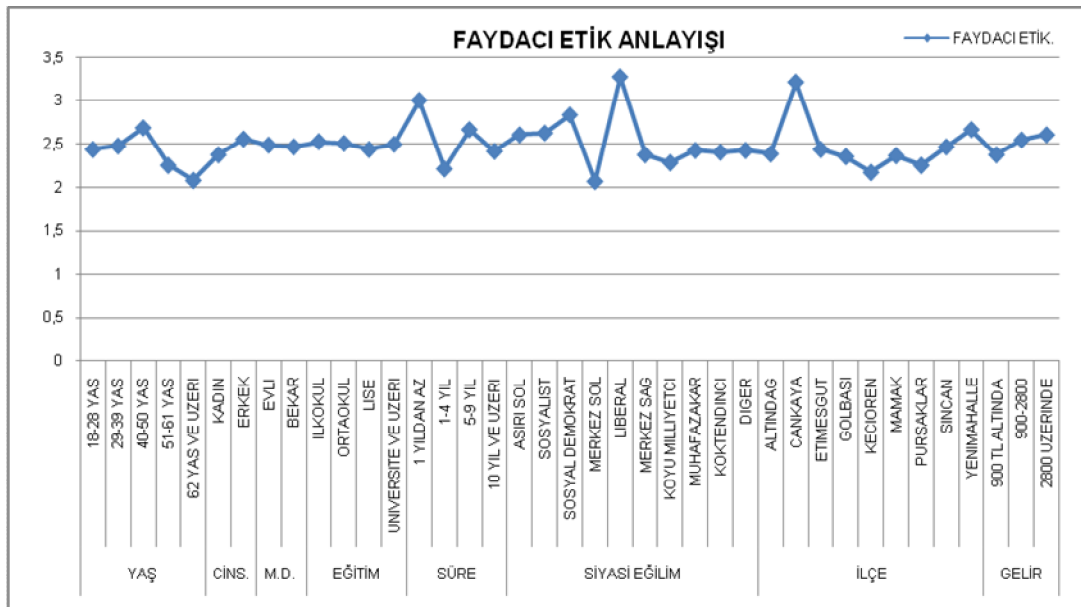
FAYDCI		Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Valid	1	110	12,2	12,2
	2	457	50,8	63,0
	3	198	22,0	85,0
	4	66	7,3	92,3
	5	69	7,7	100,0
	Total	900	100	100

Şekil 77. Seçmenlerin Faydacılık Değişkenine İlişkin Tutumlarının Grafik Gösterimi

Seçmenlerin ölçekteki “faydacı etik” anlayışına ilişkin “*Belediye görevlileri vatandaşa hizmet uğruna her yol ve yöntemi mubah görür.*” önermesine katılım durumu incelendiğinde (Tablo 94 ve Şekil 77), %15’inin olumlu yanıt verdiği, diğer bir anlatımla belediye görevlilerini faydacı ve sonuçlara odaklı olduğunu değerlendirdiği, ancak %63 gibi büyük bir kısmının ise olumsuz görüş bildirdiği, diğer bir anlatımla belediye görevlilerini faydacı bulmadığı görülmektedir. Araştırmadan elde edilen verilere göre (Tablo 95 ve Şekil 78), seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algısının “faydacılık” boyutuna ilişkin ortalaması ($\bar{x}=2,47$)’dir. Yaş grupları bakımından en düşük ortalama 62 ve üzeri yaş grubunda ($\bar{x}=2,08$); en yüksek ortalama ise 40-50 yaş

grubundadır ($\bar{x}=2.68$). Seçmenlerin “faydacılık” boyutunda cinsiyetleri bakımından ortalamaları kadınlarda ($\bar{x}=2.37$), erkeklerde ($\bar{x}=2.55$)’tir. Medeni durum bakımından evlilerin ortalaması ($\bar{x}=2.48$) bekârların ortalaması ($\bar{x}=2.46$)’dir. Eğitim durumu bakımından en düşük ortalamaya ($\bar{x}=2.43$) lise mezunları, en yüksek ortalamaya ($\bar{x}=2.52$) ile ortaokul mezunları sahiptir. İkamet süresi bakımından en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.00$) 1 yıl ve az süredir Ankara’da ikamet edenlere, en düşük ortalama da ($\bar{x}=2.21$) 1-4 yıl arası Ankara’da ikamet edenlere aittir. Seçmenlerin siyasi eğilimlerine göre “faydacılık” boyutundaki ortalamaları incelendiğinde liberal eğilimli olanların ($\bar{x}=3.27$) en yüksek, merkez sol eğilimdekilerin ise ($\bar{x}=2.07$) en düşük ortalamayı sergiledikleri görülmektedir. Seçmenlerin ikamet ettikleri ilçelere göre “faydacılık” boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x} =3.21$) Çankaya, en düşük ortalama ($\bar{x}=2.17$) Keçiören’de görülmektedir. Gelir durumu bakımından 2800 TL üzerinde geliri olanların ortalaması ($\bar{x}=2.60$) en yüksek, 900 TL ve altında aylık geliri olanlar ($\bar{x}=2.37$) en düşük ortalamaya sahiptir.

Şekil 78. Demografik Niteliklere Göre Faydacı Etik Değişkeni Grafiği

Tablo 95. Seçmenlerin Faydacı Etik Anlayışına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

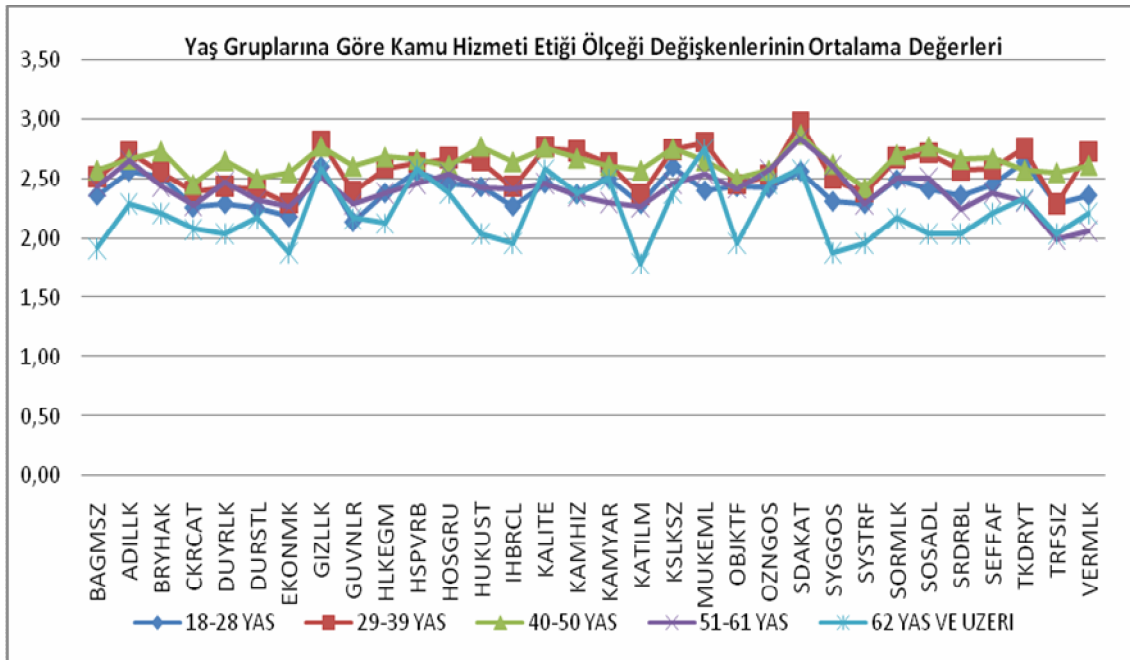
		N	$\bar{x}$	SS
YAŞ	18-28 YAS	235	2,43	1,0328
	29-39 YAS	272	2,47	1,0657
	40-50 YAS	244	2,68	1,1714
	51-61 YAS	125	2,25	0,7368
	62 YAS VE UZERI	24	2,08	0,7173
CİNSİYET	KADIN	390	2,37	1,0255
	ERKEK	510	2,55	1,0620
MEDENİ DURUM	EVLİ	608	2,48	1,0645
	BEKAR	292	2,46	1,0196
EĞİTİM	ILKOKUL	115	2,52	1,2450
	ORTAOKUL	171	2,50	0,9228
	LİSE	327	2,43	1,0714
	UNİVERSİTE VE	287	2,49	1,0134
SÜRE	1 YILDAN AZ	45	3,00	1,1078
	1-4 YIL	84	2,21	0,8927
	5-9 YIL	198	2,66	1,0431
	10 YIL VE UZERI	573	2,41	1,0480
SİYASİ EĞİLİM	ASIRI SOL	25	2,60	1,6583
	SOSYALİST	29	2,62	1,0828
	SOSYAL DEMOKRAT	162	2,83	1,2769
	MERKEZ SOL	84	2,07	0,7883
	LIBERAL	37	3,27	1,4462
	MERKEZ SAĞ	288	2,37	0,8574
	KOYU MİLLİYETÇİ	108	2,28	0,7592
	MUHAFAZAKAR	52	2,42	1,1606
	KOKTENDİNCİ	5	2,40	0,8944
	DİĞER	110	2,42	0,9125
İLÇE	ALTINDAĞ	100	2,38	0,9927
	CANKAYA	100	3,21	1,3050
	ETİMESGÜT	100	2,43	0,9018
	GOLBASI	100	2,35	0,9252
	KECİÖREN	100	2,17	1,0736
	MAMAK	100	2,36	0,7980
	PURSAKLAR	100	2,25	0,9031
	SİNCAN	100	2,46	0,8578
	YENİMAHALLE	100	2,66	1,2409
GELİR	900 TL ALTINDA	377	2,37	1,0285
	900-2800	392	2,54	1,0722
	2800 ÜZERİNDE	131	2,60	1,0212
TOPLAM		900	2,47	1,0496

3.5. KAMU HİZMETİ ETİĞİ DEĞİŞKENLERİNE İLİŞKİN YORUMLAR

Bu bölümde kamu hizmeti etiğine ilişkin hazırlanan ölçme aracındaki değişkenlere ilişkin bir önceki bölümde elde edilen bulgular, seçmenlerin demografik nitelikleri ve algıları bakımından yorumlanmaktadır.

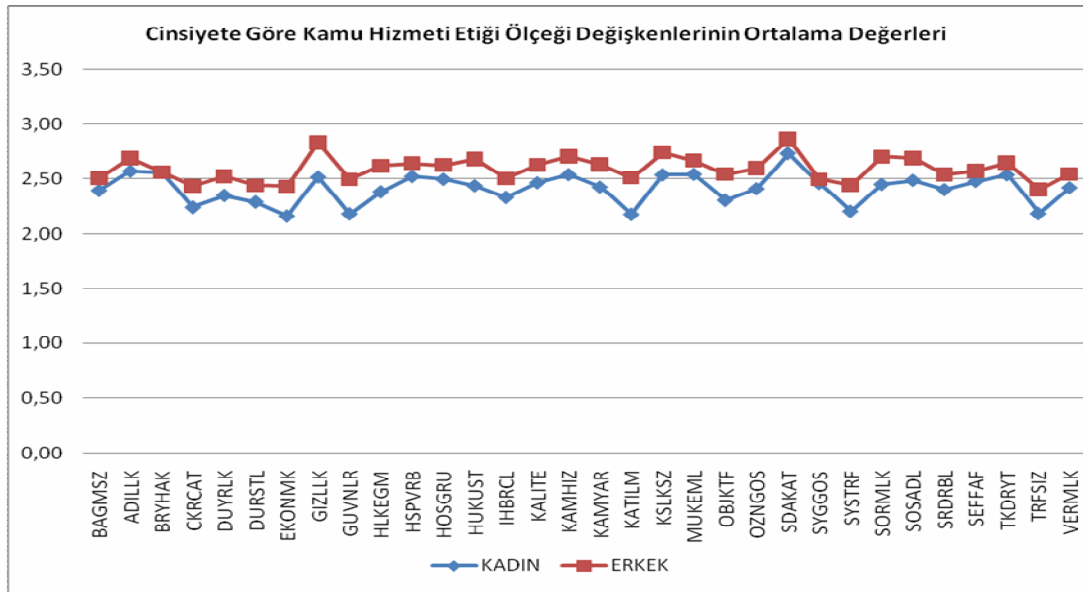
3.5.1. Bulguların Seçmenlerin Demografik Nitelikleri Bakımından Yorumlanması

Yaş gruplarında genel olarak “62 yaş ve üzeri” en düşük, “29-39 yaş” ve “40-50 yaş” gruplarının genel olarak en yüksek profili çizdiği görülmektedir (Şekil 79). Ayrıca grafik incelendiğinde tüm yaş gruplarının algılarının “hesap verebilirlik”, “kamu yararı” ve “özen gösterme” faktörlerinde çakıştığı görülmektedir.

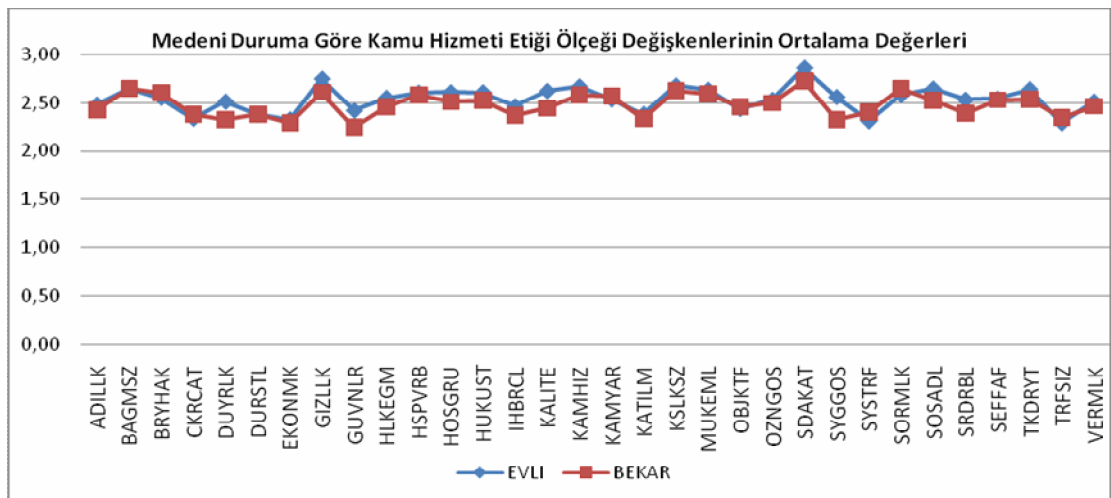
Şekil 79. Yaşa Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği

Cinsiyet faktörüne göre kadınların erkeklere göre daha olumsuz bir görüntü çizdiği görülmektedir (Şekil 80). Ayrıca grafik incelendiğinde kadın ve erkeklerin algılarının “bireysel haklar” ve “saygı gösterme” faktörlerinde çakıştığı görülmektedir.

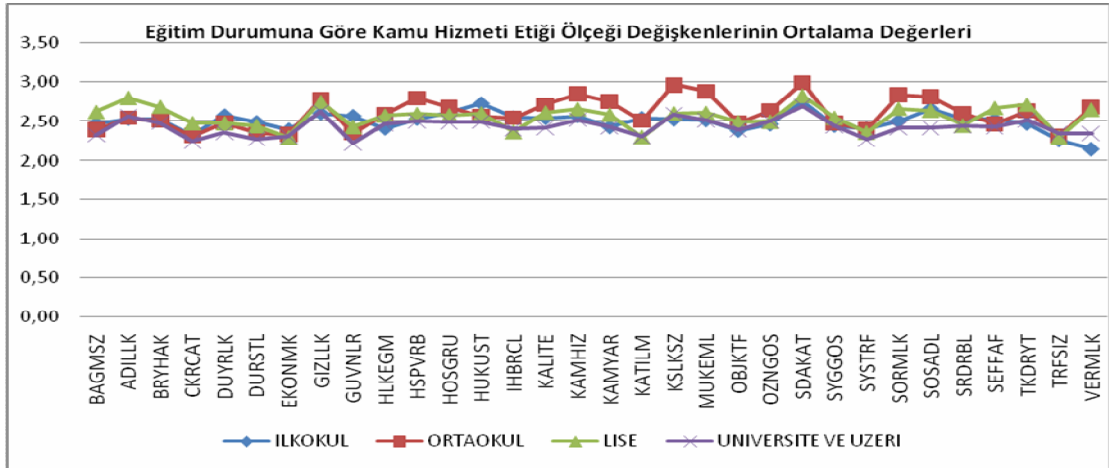
Şekil 80. Cinsiyete Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği

Medeni duruma göre “evli” ve “bekâr” seçmelerin genelde benzer bir profil çizdiği görülmektedir (Şekil 81). Ancak grafik incelendiğinde evli ve bekâr seçmenlerin algılarının “duyarlılık”, “güvenirlilik”, “kalite” ve “saygı gösterme” faktörlerinde farklılaştığı görülmektedir.

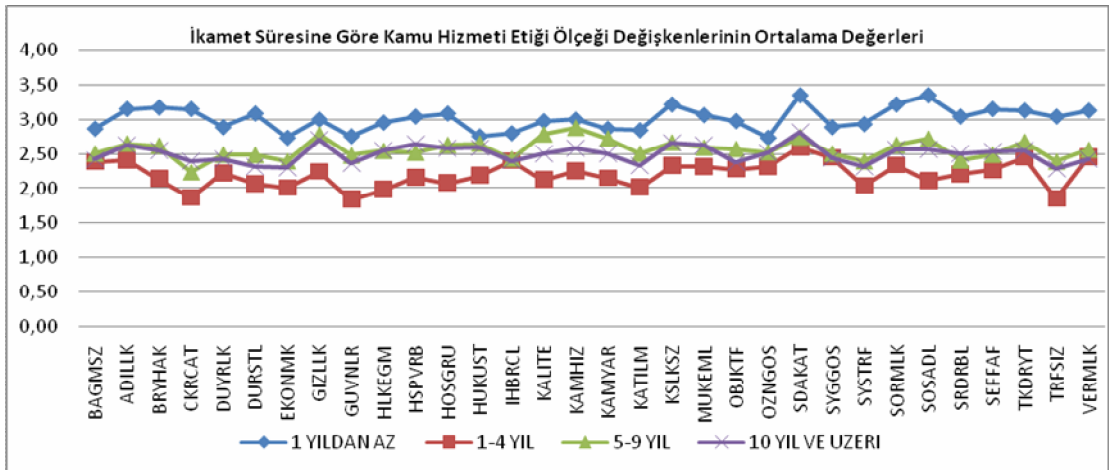
Şekil 81. Medeni Duruma Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği

Eğitim durumlarına göre “üniversite ve üzeri” grubunun genel olarak en olumsuz profili çizdiği görülmektedir (Şekil 82). Ayrıca grafik incelendiğinde tüm eğitim gruplarının algılarının “dürüstlük”, “ekonomiklik”, “hoşgörü”, “objektiflik”, “saygı gösterme”, “siyasi tarafsızlık” ve “tarafsızlık” faktörlerinde çakıştığı görülmektedir.

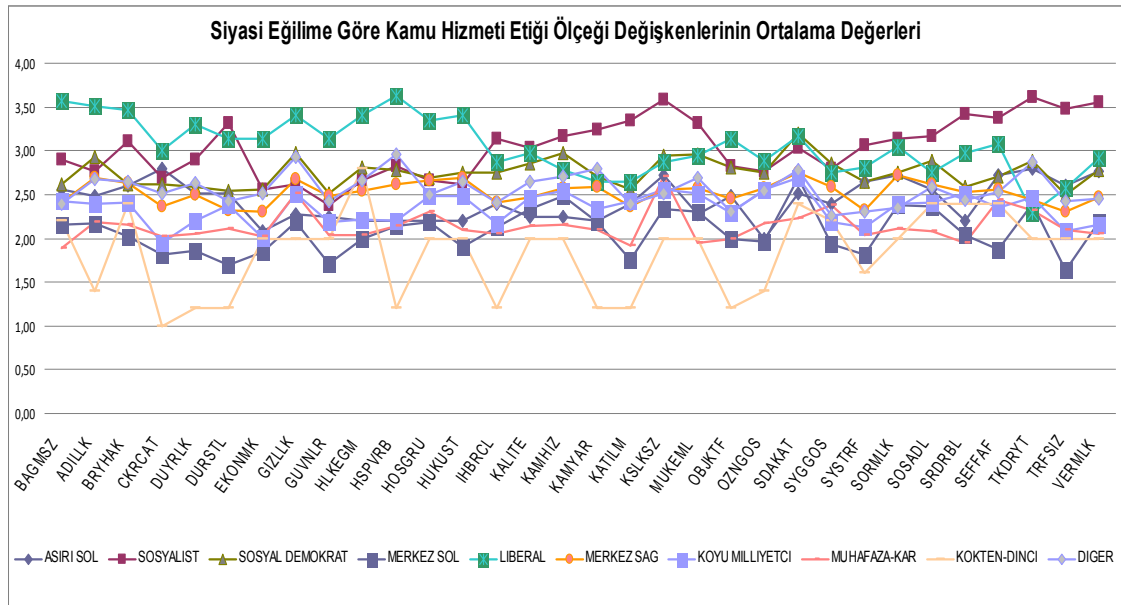
Şekil 82. Eğitim Durumuna Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği

İkamet süresine göre “1 yıldan az” ikamet süresi grubunun oldukça olumlu, “1-4 yıl arası” grubun ise oldukça olumsuz bir profil çizdiği, diğer ikamet süresi gruplarının ise genelde birbirine paralel olduğu görülmektedir (Şekil 83).

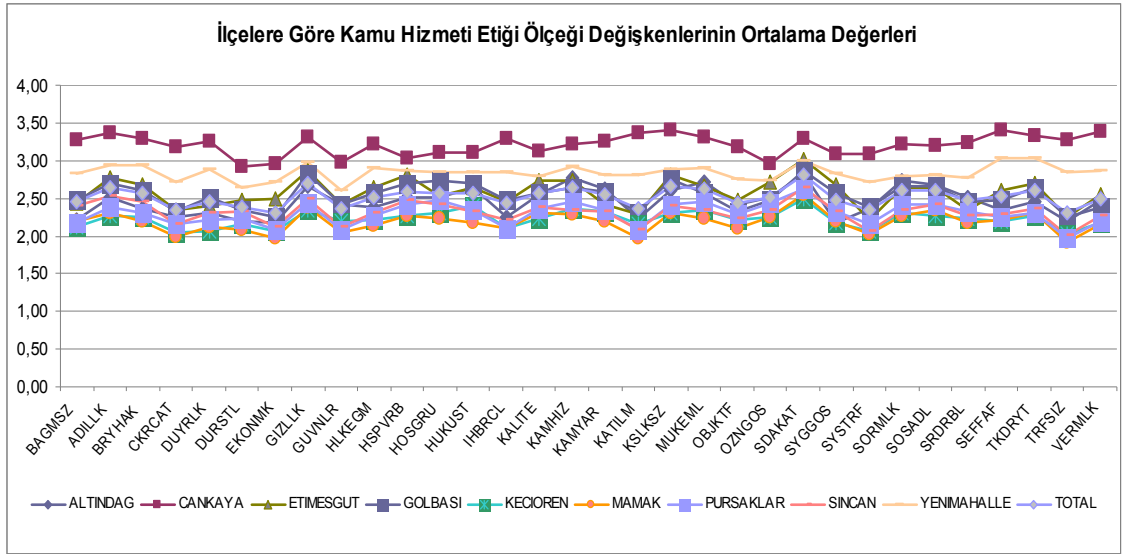
Şekil 83. İkamet Süresine Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği

Siyasi eğilime göre genel olarak “liberal” ve “sosyalist” seçmenlerin olumlu bir profil sergiledikleri, buna karşılık “merkez sol” ve özellikle “köktendinci” görüşlü seçmenlerin ise oldukça olumsuz bir profil çizdiği görülmektedir (Şekil 84). Ayrıca grafik incelendiğinde tüm siyasi eğilim gruplarının oldukça farklı algılara sahip olduğu ve hiçbir faktör üzerinde toplu bir mutabakata varamadıkları görülmektedir.

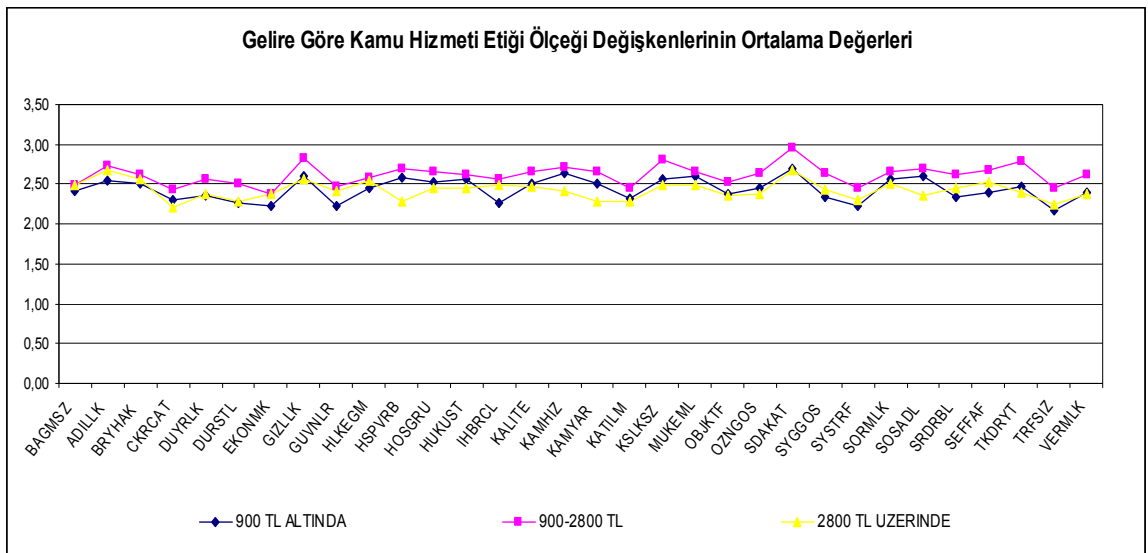

Şekil 84. Siyasi Eğilime Göre Değişkenlerin Ortalama Değerleri Grafiği

İlçelere göre en düşük profili “Mamak” ve “Keçiören”de ikamet eden seçmenler, en olumlu profili ise “Çankaya” ve “Yenimahalle”de ikamet eden seçmenler çizmektedir (Şekil 85). Grafik incelendiğinde siyasi eğilim gruplarında olduğu gibi seçmenlerin ikamet ettikleri ilçeler bakımından da oldukça farklı algılara sahip olduğu ve hiçbir faktör üzerinde görüş birliği sergilemedikleri görülmektedir.

Gelir durumu gruplarında “900–2800 TL” geliri olan seçmenlerin en yüksek ve olumlu profili çizdiği görülmektedir (Şekil 86). Ayrıca grafik incelendiğinde tüm gelir gruplarının algılarının “bağımsızlık”, “halkın egemenliği” ve “sosyal adalet” faktörlerinde çakıştığı görülmektedir.

3.5.2. Bulguların Seçmenlerin Algıları Bakımından Yorumlanması

Ölçme aracındaki kamu hizmeti etiği değişkenlerine ilişkin önermeleri “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” biçiminde olumsuz yanıtlayan seçmenlerin oranları Tablo 96’da sunulmaktadır. Aşağıda, seçmenler tarafından en olumsuz algılanan değişkenlerle ilgili yorumlar yer almaktadır.

Seçmenlerin en olumsuz algıladığı faktör %64 ile "siyasi tarafsızlık"tır. Bu veri, seçmenlerin belediye görevlilerinin davranışlarını yeterince tarafsız algılamadığı biçiminde yorumlanabilir. Seçmenlerin belediyeleri yeterince tarafsız kurumlar olarak algılamasının nedeni, belediye görevlileri ile ilgili işe alma, atama ve terfilerde liyakat yerine farklı faktörlerin rol oynaması olabilir. Belediyelerin ve belediye görevlilerinin yeterince tarafsız olarak algılanmamasının bir diğer nedeni de, belediye hizmetlerinin dağıtımında ihtiyaç ve yerindelik ilkeleri dışındaki bazı faktörler olabilir.

Seçmenlerin en olumsuz algıladığı ikinci faktör %62,2 "ekonomik olma" ilkesidir. Bu veri, seçmenlerin belediye görevlilerinin hizmetleri yürütürken yeterince ekonomik davranmadığı, kamu mallarını ve kaynaklarını etkin, verimli ve tutumlu kullanmadığı algısına sahip olduğu biçiminde yorumlanabilir.

“Çıkar çatışmasından kaçınma”, %62,1 oranıyla seçmenlerin en olumsuz algıladığı üçüncü faktördür. Bu veriye göre, seçmenlerde, belediye görevlilerinin şahsi çıkarı ve kamu çıkarları arasında kaldığı durumlarda bir çıkar çatışması yaşanabileceği biçiminde bir algı oluştuğu söylenebilir.

“Tarafsızlık”, %61,4 oranıyla seçmenlerin en olumsuz algıladığı dördüncü faktördür. Bu veriye dayanarak, seçmenlerin algısına göre, belediye görevlilerinin görevlerini yerine getirirken ve hizmetlerden yararlandırmada herkese eşit mesafede davranmadığı yorumu yapılabilir.

"Güvenilirlik" %60,6 oranıyla seçmenler tarafından en olumsuz algılanan beşinci faktördür. Seçmenlerin algısına dayanan bu veriye göre, halkın belediyelere güven ve inancının tam olmadığı biçiminde bir yorum yapılabilir.

Tablo 96. Seçmenlerin Etik Algılarına İlişkin İstatistikler

Etik Faktörler	Etiket	olumlu %	orta %	olumlu %
Adil olma (justness):	ADILLK	45,2	36,7	18,1
Bağımsız olmak (independence)	BAGMSZ	58,6	25,6	15,9
Bireysel hakları korumak (protect individual rights)	BRYHAK	53,7	26,6	19,8
Çıkar çatışmasından kaçınma (conflict of interest avoidance)	CKRCAT	62,1	21,4	16,5
Duyarlılık (responsiveness)	DUYRLK	54,6	29,4	16,0
Dürüstlük (honesty)	DURSTL	57,0	24,1	18,9
Ekonomik olma (economical)	EKONMK	62,2	23,2	14,6
Gizliliğe riayet (confidentiality)	GIZLLK	46,3	30,0	23,7
Güvenilir olmak (trustworthy)	GUYNLR	60,6	22,7	16,8
Halkın egemenliği (sovereignty of the people)	HLKEGM	52,6	29,6	17,9
Hesap verebilirlik (accountability)	HSPVRB	52,6	25,4	22,0
Hoşgörülü olma (tolerance)	HOSGRU	55,3	21,6	23,2
Hukukun üstünlüğü (rule of law)	HUKUST	52,0	27,6	20,4
İhbarcılık (whistleblowing)	IHRCL	59,2	23,0	17,7
Kalite (quality)	KALITE	50,0	33,2	16,7
Kamuya hizmet (serve the public)	KAMHIZ	47,2	31,3	21,4
Kamu yararını gütme (public interest)	KAMYAR	51,0	30,0	19,0
Katılım (participation)	KATILM	59,0	21,7	19,3
Karşılıksız hizmet anlayışı (benevolence)	KSLKSZ	47,9	27,2	24,9
Mükemmelliği arayış (pursue excellence)	MUKEML	46,7	33,0	20,3
Objektiflik (objectivity)	OBJKTF	58,7	25,6	15,8
Özen gösterme (caring)	OZNGOS	45,8	40,8	13,4
Sadık olma (loyalty)	SDAKAT	42,4	32,7	24,9
Saygı gösterme (respect)	SYGGOS	52,3	30,1	17,5
Siyasi tarafsızlık (neutrality)	SYSTRF	64,0	16,1	19,9
Sorumluluk (responsibility)	SORMLK	53,0	26,9	20,2
Sosyal adalet (social equity)	SOSADL	50,8	23,3	25,9
Sürdürülebilirlik (sustainability)	SRDRBL	57,9	21,8	20,3
Şeffaflık (transparency)	SEFFAF	55,6	24,3	20,2
Takdir yetkisi (discretion)	TKDRYT	46,9	34,9	18,2
Tarafsızlık (impartial)	TRFSIZ	61,4	23,4	15,2
Verimlilik (efficient)	VERMLK	56,4	24,3	19,2

Seçmenlerin %59,2 oranıyla en olumsuz düzeyde algıladığı altıncı değişken "ihbarcılık" faktörüdür. Kamu hizmeti etiğini benimsemiş bir kamu görevlisinin kurumundaki yanlış ve etik dışı uygulamalara karşı duyarlı olması ve böyle bir

durumla karşılaştığında bunu derhal ilgililere bildirmesi, diğer bir anlatımla etik bir birey davranışı göstermesi beklenmektedir. Ancak, araştırmadan elde edilen bu veriye göre, seçmenlerin algısı, belediye görevlilerinin etik dışı davranışları ilgililere ihbarda bulunmaktan imtina edebileceği biçimindedir. Bunun nedeni, muhtemelen ihbarcılık davranışında bulunacak belediye görevlisinin yaşadığı etik ikilemdir. Bir tarafta etik dışı davranışa göz yummamak dürtüsü, diğer yanda etik dışı davranışlarda bulunan kişi ve/veya kuruma duyulan sadakat, meslektaşını ele verme, işini kaybetmesine neden olma veya belediyenin kurumsal imajını zedeleme gibi sonuçları göze alamamak, "ihbarcılık" davranışını baskılayabilir.

"Katılımcılık" %59 oranıyla seçmenlerin en olumsuz algıladığı yedinci faktördür. Katılımcılık ilkesinin uygulanabilirliği için en iyi ve anlamlı fırsatları gerek ilgililere gerek sorunlara ve gerekse yöneticilere yakınlığı bakımından yerel yönetimlerin sunması mümkün olsa da, araştırmadan elde edilen bu veri, seçmenlerin algısına göre, belediye görevlilerinin belediye hizmetlerine dair plan, program ve kararlarında vatandaşların görüşlerine pek başvurmadığı biçiminde yorumlanabilir. Bu veri aynı zamanda, Adaman ve Çarkoğlu (2002)'nin Türkiye 'de yaptıkları bir araştırmadan elde edilen *"uzun vadeli çıkarların gözetimi ile aktif katılımın gerekliliğinin hem merkezi, hem de yerel yönetimler tarafından önemli olarak algılanmadığı"* bulgusu ile örtüşmektedir. Öte yandan katılımcılık yolları ne kadar çok ve açık olursa olsun katılımcılığın işleyebilmesi için vatandaşlık ve toplumsal sorumluluk bilincinin vatandaşlar tarafından paylaşılması; yaşanan yerin ve toplumsallığın farkında olunması; katılım hakkının bilinmesi ve kullanılabilmesi için örgütlenme kültürünün gelişmesi gibi gereklilikler düşünülürse, belediyeler kadar vatandaşların da bu konuda zaafiyeti olduğu söylenebilir.

Seçmenlerin %58,7 oranıyla en olumsuz düzeyde algıladığı sekizinci değişken "objektiflik" faktörüdür. Bu veriye göre, seçmenlerin belediye görevlilerini, yeterince objektif ve önyargısız olarak algılamadığı biçiminde bir yorum yapılabilir.

"Bağımsızlık" %58,6 oranıyla seçmenlerin en olumsuz algıladığı dokuzuncu faktördür. Bağımsızlık ilkesi kamu görevlilerinin ve özellikle yöneticilerin işlerini başkalarının etkisinde ve güdümünde olmadan bağımsız olarak yapmasını gerektirir. Bu veri, seçmenlerin, belediye görevlilerinin işlerini bağımsız olarak yapmadığını algıladığı biçiminde yorumlanabilir.

"Sürdürülebilirlik" %57,9 oranıyla seçmenler tarafından en olumsuz onuncu faktör olarak algılanmaktadır. Nesiller arası dayanışma ve adalete dayanan bir ilke olan sürdürülebilirlik kaynakların bugünkü ihtiyaçları karşılaması sağlanırken gelecek nesillerin de kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme olanaklarının ortadan kaldırılmaması gerektiğine vurgu yapmaktadır. Ancak, bu araştırmadan elde edilen veriye göre seçmenlerin algısı, belediye görevlilerinin, günlük hizmetleri sunarken gelecek nesillerin ihtiyaçlarını pek dikkate almadığı, genellikle günü kurtarma çabasında olduğu biçimindedir.

"Dürüstlük" %57.0 oranıyla seçmenler tarafından en olumsuz algılanan on birinci faktördür. Bu veri esas alınır, seçmenlerin belediye görevlilerini "dürüstlük" değeri bakımından olumsuz düzeyde algıladığı görülmektedir.

Özetle, seçmenlerin en olumsuz algıladığı faktör "siyasi tarafsızlık"tır. "Tarafsızlık" faktörünün ise olumsuzluk sıralamasında üçüncü sırada olduğu görülmektedir. Burada en önemli etik değerlerden hatta en önemlileri sayılan "dürüstlük" faktörünün sondan onbirinci, "güvenirlilik" faktörünün ise sondan beşinci sırada yer aldığı görülmektedir. Bu bakımdan seçmenlerin genel itibarıyla, belediye görevlilerini yeterince tarafsız, objektif, dürüst ve güvenilir olarak algılamadığı, dolayısıyla halkın gözünde belediyelerin kurumsal imajının pek olumlu olmadığı söylenebilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: GENEL DEĞERLENDİRME, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın konusu, amacı, problemi, kapsamı ve yöntemine ilişkin genel bilgiler verilmektedir. Müteakiben yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular ve yorumlar özet halinde gözden geçirilmektedir. Araştırma hakkında genel bir değerlendirme yapıp sonuç ve öneriler sunulmaktadır.

4.1.ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN GENEL DEĞERLENDİRME

Batıda geçen yüzyılın son çeyreğinde etik dışı eylem ve uygulamalara dair skandalların kaygı verici boyutlara ulaşması, kamu hizmeti etiğini daha çok tartışılan ve dikkat sarf edilen bir konu haline getirmiştir. Kamu hizmetinde etik kavramı, kamu hizmetinde etik değerlerin önemszenmesi ve kamu görevlilerinin kamu hizmetlerini yerine getirirken uymak zorunda oldukları ilke ve kurallar bütünü olarak ifade edilmektedir. Halkın kamu yönetimine azalan güveni, başta gelişmiş batılı ülkelerde olmak üzere etik konusunda özellikle de kamu yönetiminde etik üzerine yapılan çalışmaların giderek artmasını tetiklemiştir. Birçok araştırmacı ile ulusal ve uluslararası kuruluşlar devlet yönetimdeki etik sorunları ortaya koyarak kamu yönetiminde etik bir anlayış için ahlaki değerlere ilişkin öneriler sunmuş, birtakım yasal-yapısal önlemler alınması gerektiğini vurgulamış, kamu kurumlarını yeni etik yasalar, kodlar ve uygulama mekanizmaları oluşturmaya zorlamıştır. Etik ilke ve standartları oluşturmak kamu hizmeti sürecindeki yolsuzlukları engelleme çabasının sadece başlangıç noktasıdır. Kamu hizmetlerinin muhatabı olan halkın bu hizmetlerin denetleyicisi rolünü üstlenmeleri kamuda yaşanan yolsuzluk ve etik dışı uygulamaları azaltmak bakımından oldukça önemlidir. Etik davranışı oluşturmak için yasa ve yaptırımların tek başına yeterli olmayacağı, vatandaşların desteği olmadan kamu görevlilerinin yolsuzluk, rüşvet vb. etik dışı davranışlarını sürdürmesinin muhtemel olacağı söylenebilir. Alan yazında yüksek beklentileri olan vatandaşların yüksek etik standartları olan yönetime katkı sağladığına ilişkin bulgular mevcuttur. Bu bakımdan, asıl mesele kamu hizmetini sunan kamu görevlileri ile bu hizmetlerden yararlanan vatandaşların etik kural, ilke ve standartlara ilişkin algı ve tutumlarının örtüşmesini sağlamak, diğer bir anlatımla yasal-yapısal önlemler ve kültürel-davranışsal çabaların bir sonucu olarak toplumda etiğe dayalı bir anlayış yaratabilmektir. Söz konusu etik temelli anlayış için de toplumda kamu hizmeti etiğine dair ortak bir algı oluşturmak

gerektiğini söylemek yanlış olmayacaktır. Ne var ki, alan yazın incelendiğinde etik ilke ve değerler ile yozlaşma ve yolsuzluk kavramlarının toplumda farklı bireyler için farklı anlamlar ifade ettiği görülmektedir. Bu noktada araştırmacı şu soruyu sormuştur: *“Vatandaşların kamu hizmeti etiğine dair algıları hangi faktörlerden etkilenmektedir?”*. Bu sorunun cevabından elde edilebilecek bulgu ve bilgilerin yukarıda sözü geçen toplumun ortak etik algısı ve anlayışının gerçekleştirilebilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

Bu tez çalışması ile seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer ve standartlar bağlamında nasıl algılara sahip olduğunu ve söz konusu algılarda hangi faktörlerin etkili olduğunu belirleyebilmek, dolayısıyla kamu hizmeti etiği alanına ampirik temelli bulgu ve bilgilerle katkıda bulunabilmek amaçlanmıştır. Ayrıca seçmenlerin demografik nitelikleri ile kamu hizmeti etiği algıları arasında bir ilişki olup olmadığı bu araştırmanın alt problemidir. Belediye görevlilerinin teleolojik etik anlayışına ilişkin tutumlarının seçmenlerin gözünden değerlendirilmesi son bir alt problem olarak belirlenmiştir. Bu çalışmanın, belediyeler düzeyinde yapılmasının nedeni ise, diğer yönetim birimlerine göre toplumla daha sıkı ilişki ve iletişim içinde olan belediyelerin, sayısız elzem ve önemli kamu hizmetini sunan halka en yakın yerel yönetim birimleri olmalarıdır.

Araştırma evrenini Ankara İli anakent alanında yer alan İlçe Belediyelerinde ikamet eden seçmenler oluşturmaktadır. Ankara'nın, öğrenci ve memur kenti olarak Türkiye'nin her yerinden göç alması, çeşitli üniversite ve kurumları ile önemli bir kültür ve eğitim merkezi olması ve en önemlisi başkent niteliği ile politika ve bürokrasinin kalbinin attığı yer olması nedeniyle araştırmanın amacına uygun bir evren olacağı değerlendirilmektedir. Ayrıca araştırmacının deneklere ulaşım kolaylığı da Ankara ilinin seçiminde tercih sebebi olmuştur. Örneklem kümesi Ankara anakent alanında yer alan dokuz ilçeden (Altındağ, Çankaya, Etimesgut, Gölbaşı, Keçiören, Mamak, Pirsaklar, Sincan ve Yenimahalle) yüzer kişi olmak üzere, toplam dokuz yüz katılımcıdan oluşmaktadır.

Betimleyici ve uygulamalı bir alan araştırması olarak tasarlanan bu araştırmanın problemine ilişkin birincil veriler kuramsal çerçeveye dayanarak oluşturulan anketlerin belirlenen örneklem kümesine uygulanması yoluyla derlenmiştir. Bu maksatla kamu hizmeti etiğine ilişkin yapılan alan yazın taraması ve oluşturulan kuramsal çerçeveye

dayalı bir anket formu hazırlanmıştır. Anket formunda yer alan söz konusu ilke, değer, norm ve standartlar kamu hizmeti etiğine ilişkin kitap, dergi, makaleler ile ASPA vb. sivil toplum kuruluşları ve OECD, UN ve AB gibi uluslar arası kuruluşların etik kodlarından derlenmiştir. İlk başta yetmiş yakın maddeden oluşan etik ilke ve değerler listesi uzman görüşleri de alınarak kamu hizmeti etiği ile doğrudan ilişkili olduğu düşünülen 32 maddeye indirgenmiştir. Anket formunun ikinci bölümünde ise katılımcıların demografik niteliklerine ilişkin sorular yer almaktadır.

Anketlerden elde edilen veriler, tez çalışmasının amacı gereği kamu hizmeti etiğine etki eden çok sayıdaki faktörü daha az sayıda kavramsal değişkenle özetlemek ve yorumlanabilir hale getirebilmek için açımlayıcı faktör analizine tabi tutulmuştur. Bunun yanı sıra seçmenlerin kamu hizmeti etiği faktörlerine ilişkin algıları ile demografik nitelikleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla t-testi ve tek yönlü varyans analizleri (one-way ANOVA) yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular şunlardır:

(1) Açımlayıcı faktör analizi sonucunda ölçekteki kamu hizmeti etiğine ilişkin değişkenlerin birbiriyle yüksek korelasyon gösterdiği ve tek boyut altında toplandığı, diğer bir anlatımla tek faktörlü bir desen sergilediği görülmüştür. Bu tek faktör kuramsal çerçeveye dayanarak “kamu hizmeti etiği” faktörü olarak adlandırılmıştır.

(2) Daha sonra seçmenlerin ankette yer alan kamu hizmeti etiği faktörlerine ilişkin algıları ile demografik nitelikleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek amacıyla cinsiyet ve medeni durum (iki grulu oldukları için) faktörleri için t-testi, diğer demografik faktörler için tek yönlü varyans analizi (one-way ANOVA) yapılmıştır. Bu analizlere ilişkin bulgular aşağıda özet halinde sunulmuştur:

- Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algılarında yaş bakımından anlamlı bir fark olmadığını görülmüştür. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile yaş faktörü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanmıştır. Bu bulgu, etik tutumlarla yaş faktörü arasında bir korelasyon olmadığını gösteren bazı araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

- Seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algılarının medeni duruma göre anlamlı bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Ancak, bekâr seçmenlerin kamu hizmeti etiği algılarının evli seçmenlere göre daha olumsuz olduğu görülmüştür.
- Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında eğitim durumu bakımından anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile eğitim faktörü arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Bu bulgu, etik tutumlarla eğitim durumu arasında bir korelasyon olduğunu gösteren bazı araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermemektedir.
- Seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları, cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Kadın seçmenlerin kamu hizmeti etiği algıları erkek seçmenlere göre daha olumsuzdur. Diğer bir anlatımla, erkeklere nazaran kadınlar etik dışı uygulamalara karşı daha fazla hassasiyet göstermektedir. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile cinsiyet faktörü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, bu bulgunun, etik tutumlarla cinsiyet faktörü arasında bir korelasyon olduğunu gösteren bazı araştırma sonuçları ile tutarlılık gösterdiği söylenebilir.
- Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında ikamet süresi bakımından anlamlı bir fark olduğunu görülmüştür. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile ikamet süresi faktörü arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. İkamet süresi “1–4 yıl arası” olan grubun kamu hizmeti etiği algısının, diğer gruplardan oldukça düşük seviyede, dolayısıyla daha olumsuz olduğu belirlenmiştir.
- Analiz sonuçları, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında siyasi eğilimleri bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Belediyeler hakkında siyasi eğilim bakımından en olumsuz etik algıya sahip olanların “köktendinci”, en olumlu algıya sahip olanların ise “liberal” eğilimli seçmenler olduğu görülmüştür. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile siyasi eğilim faktörü arasında anlamlı bir ilişki

olduğu şekilde yorumlanabilir. Öte yandan bu bulgu, alan yazında yer alan “seçmenlerin etik bir yönetimden ziyade başka şeyleri tercih ettikleri, yozlaşmış (etik dışı) olan ama diğer hususlarda doğru olduğunu düşündükleri kamu görevlilerini destekleme eğilimi gösterdikleri bulgusu ile paralellik göstermektedir.

- Analiz sonuçları, seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında ikamet ettikleri ilçeler bakımından anlamlı bir fark olduğunu göstermektedir. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile ikamet ettiği ilçe faktörü arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir. Kamu hizmeti etiği algısı en olumsuz seçmenlerin “Mamak” ilçesinde ikamet edenler olduğu görülmektedir. En olumlu algının ise “Çankaya” ilçesinde ikamet eden seçmen grubuna ait olduğu görülmüştür. Bu araştırmadan elde edilen, ilçelere ve dolayısıyla ilçe belediye yönetiminde bulunan siyasi partilere göre seçmenlerin kamu hizmeti etiği algılarının anlamlı ölçüde farklılık göstermesine dair bulgunun, siyasi eğilim faktörüne ilişkin bulgulara paralellik gösterdiği söylenebilir.
- Seçmenlerin belediyeler hakkındaki etik algıları arasında gelir durumları bakımından anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Bu bulgu, seçmenlerin belediyeler hakkındaki kamu hizmeti etiği algıları ile gelir durumu faktörü arasında anlamlı bir ilişki olduğu şeklinde yorumlanabilir. Kamu hizmeti etiği algısı en olumsuz seçmenlerin “2800 TL ve üzeri” gelir grubu (üst gelir grubu), en olumlu seçmenlerin ise “900–2800 TL” gelir grubu (orta gelir grubu) olduğu görülmüştür. Ancak alan yazında gelir durumu ile etik algı ve tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğuna dair bir bulguya rastlanmadığını da söylemek gerekir.

(3) Araştırma kapsamında seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiği değişkenlerine ilişkin tutum ve algılarında seçmenlerin demografik faktörlerinin etkileri de tek tek incelenmiştir. Yaş gruplarında “62 yaş ve üzeri” grubun neredeyse tüm değişkenlerde en olumsuz algıya sahip olduğu görülmüştür. Cinsiyet faktörüne göre kadınların erkeklere göre daha olumsuz algıya sahip olduğu, her iki grubun algılarının “bireysel haklar” ve “saygı gösterme” faktörlerinde örtüştüğü belirlenmiştir. Medeni duruma göre “evli” ve “bekâr” seçmelerin genelde benzer bir tutum sergilediği,

algılarının ise “duyarlılık”, “güvenirlilik”, “kalite” ve “saygı gösterme” faktörlerinde farklılaştığı görülmüştür. Eğitim durumlarına göre “üniversite ve üzeri” grubunun genel olarak en olumsuz görüntü çizdiği, bununla birlikte tüm eğitim gruplarının algılarının “dürüstlük”, “ekonomiklik”, “hoşgörü”, “objektiflik”, “saygı gösterme”, “siyasi tarafsızlık” ve “tarafsızlık” faktörlerinde çakıştığı belirlenmiştir. İkamet süresine göre “1 yıldan az” ikamet süresi grubunun oldukça olumlu, “1–4 yıl arası” grubun ise oldukça olumsuz bir algıya sahip olduğu tespit edilmiştir. Siyasi eğilime göre genel olarak “liberal” ve “sosyalist” seçmenlerin olumlu bir tutum sergiledikleri, buna karşılık “merkez sol” ve özellikle “köktendinci” görüşlü seçmenlerin ise oldukça olumsuz bir algıya sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bu bulgu tüm siyasi eğilim gruplarının oldukça farklı algılara sahip olduğu ve hiçbir faktör üzerinde toplu bir mutabakata varamadıkları şeklinde yorumlanabilir. İlçelere göre en olumsuz tutum “Mamak” ve “Keçiören”de ikamet eden seçmenler, en olumlu tutum ise “Çankaya” ve “Yenimahalle”de ikamet eden seçmenlere aittir. Ayrıca siyasi eğilim gruplarında olduğu gibi seçmenlerin ikamet ettikleri ilçeler bakımından da oldukça farklı algılara sahip olduğu ve hiçbir faktör üzerinde görüş birliği sergilemedikleri görülmüştür. Gelir durumu gruplarında ise “900–2800 TL” geliri olan seçmenlerin en yüksek ve olumlu görünümü sergilediği, diğer taraftan tüm gelir gruplarının algılarının “bağımsızlık”, “halkın egemenliği” ve “sosyal adalet” faktörlerinde örtüştüğü görülmektedir.

Ölçekteki değişkenlerin tamamını %40’ın üzerinde, büyük bir çoğunluğunu ise %50’nin üzerinde bir oranda seçmenin olumsuz algıladığı görülmektedir. Seçmenlerin kamu hizmeti etiğine ilişkin algı ve tutumlarını belirlemek için oluşturulan ölçme aracında “katılmıyorum” ve “hiç katılmıyorum” biçiminde en olumsuz yanıtlanan önermeler ve seçmenlerin oranı sırasıyla şöyledir: (1) "siyasi tarafsızlık" %64; (2) "ekonomik olma" %62,2; (3) "çıkar çatışmasından kaçınma" %62,1; (4) "tarafsızlık" %61,4; (5) "güvenilir olmak" %60,6; (6) "ihbarcılık" %59,2; (7) "katılım" %59; (8) "objektiflik" %58,7; (9) "bağımsızlık" %58,6; (10) "sürdürülebilirlik" %57,9 ; (11) "dürüstlük" %57.

(4) Son olarak seçmenlerin gözünden belediye görevlilerinin faydacı (teleolojik) etik anlayışına ilişkin tutumu incelenmiştir. Seçmenlerin “faydacı etik” anlayışını sorgulayan, ölçekteki *“Belediye görevlileri vatandaşa hizmet uğruna her yol ve yöntemi mubah görür.”* önermesine katılım durumu incelendiğinde %63 gibi büyük bir kısmının olumsuz görüş bildirdiği, diğer bir anlatımla belediye görevlilerini faydacı

bulmadığı görülmüştür. Diğer taraftan, diğer siyasi eğilim gruplarına göre liberal siyasi eğilime sahip seçmenlerin, belediye görevlilerini “faydacı” bulma oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

4.2.SONUÇ

Türkiye’de belediyeler düzeyinde etik bağlamında yapılan bazı araştırma sonuçları belediye yöneticilerinin büyük bir çoğunlukla iş ahlâkı ve sosyal sorumluluk kavramını destekler görünse de, bunun uygulamaya yansımaya derecesinin şüpheli ve gerçek durumun endişe verici olduğunu belirtmektedir. Belediye görevlilerinin hizmet sunumunda herkese eşit davranıyor izlenimi vermeye çalışsa da kaynaklardan faydalandırma konusunda kayırmacılık yaptığı, etik davranışların kurumsallaşmamış olduğu ileri sürülmektedir. Özetle, yerel yönetimler ve özellikle de belediyeler söz konusu olduğunda toplumda genel algı ve kanının belediye düzeyinde yaşanan etik dışı uygulama ve yolsuzluklar olduğu anlaşılmaktadır. Son zamanlarda yapılan birçok araştırma genel olarak belediyelerin etik dışı ve yozlaşmış kurumlar olarak algılandığını, bu nedenle halkın belediyelere güveninin düşük düzeyde olduğu göstermektedir. Bu tez çalışmasından elde edilen bulgular da seçmenlerin kamu hizmeti etiği ölçeğine ait 32 adet değişkenin tamamını %40’ın üzerinde, büyük bir çoğunluğunu ise %50’nin üzerinde bir oranda olumsuz algıladığını ortaya koymaktadır. Bu algılar bakımından belediyelerin kurumsal imajının halkın gözünde pek de olumlu olmadığı anlaşılmaktadır.

Hiçbir profesyonel faaliyetin kendi etiği olmadan var olamayacağı söylenebilir. Bir iş veya uğraşın profesyonelleşmesinin öncelikli koşullarından biri kuşkusuz söz konusu iş veya uğraşla ilgili bireylerin eylemlerine yol gösterecek ilke, norm, değer ve standartları içeren profesyonel etik olgusunun varlığıdır. Bu bakımdan kamu hizmetinin de profesyonel bir meslek olarak addedilebilmesi için profesyonel bir yönetsel etik gereksinimi olduğu ortadadır. Nitekim son yıllarda gerek merkezi gerekse yerel yönetimlerde etik dışı uygulamalarla ilgili artan kaygı birçok araştırmacı ve uygulayıcıyı harekete geçirmiş ve konuya mesleki (profesyonel) etik açısından yaklaşılmaya başlanmıştır. Kamu hizmeti etiğinin büyük ölçüde profesyonel ve uygulamalı etiğin bir parçası olduğu düşünülse de mesleki etik bağlamında kamu yönetimine ilişkin öncelikli sorun alanı ve tartışma konusu kamu yönetiminin henüz bir meslek olup olmadığıdır. Kamuda profesyonellik, kamu hizmetini yürütmek, kamu yararını sağlamak ve demokratik yönetişimi gerçekleştirmek için başvuru kapsayıcı

bilgi, değer ve standartlar olarak tanımlanmaktadır. Bir profesyonel dal, bir meslek olma yolunda ilerleyen kamu yönetiminde, bazılarına göre, kamu yöneticileri için doğru eğitimin ne olduğu ve tıp, hukuk vb. meslek dalları gibi genel kabul gören nitelikleri hakkında tam bir mutabakat bulunmamaktadır. Burada araştırmacı, kamu hizmeti etiği kavramına ilişkin ortak kavramsal bir anlayış ve mutabakat geliştirilmesi için, Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik'te yuvarlak ve genel ifadelerle belirtilen kamu hizmeti ilke, değer, kural ve standartlarının Türk kamu yönetimi açısından yeniden gözden geçirilmesi ve daha açık, anlaşılır ve somut hale getirilmesinin uygun olacağını değerlendirmektedir.

Diğer değinilmesi gereken nokta genel ahlakilik hususudur. Toplum tarafından kabul edilen standartlar olan genel ahlakilik sosyal rollerden bağımsız ahlaki zorunluluklardır. Sıradan ve evrensel olarak da nitelenen güvenirlilik, namus, adalet ve şefkat gibi belli temel değerler ve genel ahlaki kurallar toplumun tümü tarafından bilinmek ve anlaşılacak durumundadır. Ancak bu tez çalışmasının sonuçları siyasi eğilim, ikamet edilen ilçe ve gelir düzeyi gibi demografik niteliklerin seçmenlerin kamu hizmeti etiği algılarında anlamlı bir farklılık yarattığını göstermektedir. Bu durum her bireyin farklı değerler seti ve etik anlayışına sahip olması ile açıklanabilir. Günlük yaşamda başkalarına nasıl davranmak gerektiği ile ilgilenen bireysel etik, genellikle aile ve okulda alınan eğitime dayanan ve bireyin ahlaki veya gayri ahlaki davranış ve eylemleri sergileme ve yorumlama standartlarıdır. Nitekim alanyazın, hem kuramsal hem de ampirik olarak değerlerin ve etiğin doğuştan gelmediğini, bireyle çevresi arasındaki etkileşimin bir ürünü olduğunu göstermektedir. Kamu görevlilerinin de kamu hizmetine girmeden önce sıradan birer vatandaş olduğu düşünülürse, aslında toplumsal anlamda kamu hizmeti etiğine dair ortak algı ve tutum geliştirilebilmesi için önce genel ahlakilik, sonra da vatandaşlık ve kamu etiği ile ilgili eğitimin bireylere daha küçük yaşlardan itibaren verilmeye başlanması gerektiği düşünülmektedir. Böylelikle ister kamu görevlisi, ister sıradan vatandaş olsun toplumdaki her birey kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, kural, değer ve standartların anlamını ve önemini kavrama ve içselleştirme olanağı bulacaktır. Sonuçta, ancak böyle bilinçli bir vatandaş hem ahlaklı bir seçmen ve/veya hem de ahlaklı bir kamu görevlisi olabilir. Ayrıca, alan yazında eğitim düzeyi yüksek olan bireylerin etik hassasiyetinin de fazla olacağını destekleyen birçok bulguya rastlanmaktadır. Bu tez çalışmasından elde edilen bulgular da yüksek eğitim gören seçmenlerin belediyeler hakkında etik bakımdan daha hassas olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak eğitim seviyesi arttığı ölçüde

toplumun potansiyel etik dışı uygulamalara karşı uyanık ve caydırıcı olabileceği söylenebilir.

Bu araştırmadan çıkarılacak sonuçlardan biri de belediye görevlilerinin vatandaş katılımını pek önemsemediği hususudur. Vatandaşlık sadece yasaların gerektirdiği vatandaşlık yükümlülüklerini yerine getirmek biçiminde dar anlamıyla düşünülürse, bu dar bakış açısıyla vatandaş katılımı da sadece yasalara uymak ve vergi ödemekten ibaret olmaktadır. Oysa etik vatandaşlık daha geniş anlamlar içeren bir niteliktir. Etik vatandaşlık, toplumda etkin bir katılımı zorunlu kılar. Katılımcılık ilkesinin uygulanabilirliği için ise, en iyi ve anlamlı fırsatları gerek ilgililere gerek sorunlara ve gerekse yöneticilere yakınlığı bakımından yerel yönetimlerin sunması daha olasıdır. Bu çerçevede yerel yönetimlerde ve özellikle belediyelerde katılımcılık ilkesinin daha etkin bir şekilde uygulanabileceği söylenebilir. Ne var ki, sorunlara ve yöneticilere ne kadar yakın olunursa olunsun, katılımcılık yolları ne kadar çok ve açık olursa olsun katılımcılığın işleyebilmesi için vatandaşlık ve toplumsal sorumluluk bilincinin vatandaşlar tarafından paylaşılması, yaşanan yerin ve toplumsallığın farkında olunması ve katılım hakkının bilinmesi ve kullanılabilmesi için örgütlenme kültürünün gelişmesi gerektiği de ortadadır.

4.3. ÖNERİLER

Bu tez çalışması ile seçmenlerin belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin ilke, değer ve standartlar bağlamında nasıl algılara sahip olduğunu ve söz konusu algılarda hangi faktörlerin etkili olduğunu belirleyebilmek amaçlanmıştır.

Öncelikle, bu çalışma ile kamu hizmeti etiğine ilişkin alan yazına dayalı bir ölçek oluşturulmuş, geçerlik ve güvenirlik analizlerinden sonra faktör analizi ile ölçeğe son şekli verilmiştir. Bu ölçeğin kamu hizmeti etiği kavramının daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunması umulmaktadır.

Öte yandan, bu çalışmanın, vatandaşların kamu hizmeti etiğine ilişkin algı, tutum ve hassasiyetlerini belirlemeyi amaçlayan az sayıda araştırmadan biri olarak Türk kamu yönetiminde etik alanına ampirik bulgu ve bilgilerle katkıda bulunacağı düşünülmektedir. Ancak bu noktada, kamu hizmeti etiği konusunda çalışma yapacak araştırmacılara bu çalışma kapsamında değinilmemiş ve araştırmacı tarafından eksiklik olarak değerlendirilen bazı hususlarda bir takım öneriler sunulmaktadır:

(1) Kamu hizmeti etiği ölçeğinde yer alan faktörlere hem vatandaşların hem de kamu görevlilerinin affettiği önem derecesine ilişkin karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

(2) Kamu hizmeti etiği ile demografik faktörler arasında ilişkisel bir çalışma yapılabilir, demografik faktörlerin arasına “dindarlık” faktörü de eklenebilir.

(3) Belediyeler düzeyinde yapılan bu araştırmaya benzer araştırmalar diğer yerel yönetim birimleri veya merkezi yönetim birimlerine yönelik, ya da yerel ve merkezi yönetimler arasında karşılaştırmalı olarak yapılabilir. Benzer bir çalışma farklı sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik bölgelerdeki il ve belediyelerde yapılabilir.

(4) Bu çalışmada seçmenleri odak alan çalışma belediye görevlilerini de kapsayacak şekilde genişletilerek, kamu hizmeti etiğini hem vatandaşların hem de kamu görevlilerinin gözünden değerlendirmeye yönelik bir çalışma yapılabilir.

(5) Bu çalışmada değişkenlere ilişkin algılar ölçülmekle birlikte bunun altında yatan nedenler sorgulanmamış ancak bulgulara ilişkin yorumlar yapılmıştır. Bu bakımdan neden-sonuç ilişkilerini ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar kamu hizmeti etiği alanını aydınlatma açısından daha faydalı olabilir. Dolayısıyla bu araştırmaya benzer bir çalışma nicel değil de yüz yüze derin mülakat vb. nitel yöntem ve teknikler kullanılarak da yapılabilir.

(6) Kamu hizmeti etiğine ilişkin davranışlar, beklenti ve algılarda kültürel farklılıkların etkisini anlayabilmek için ülkeler arası karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Abbasi, S.M & Hollman, K.W. (1987). An Exploratory Study of the Personal Value Systems of City Managers. *Journal of Business Ethics*, 6 (1). 45-53.
- Adaman, F., Çarkoğlu A. ve Şenatalar, B. (2001). *Hanehalkı Gözünden Türkiye’de Yolsuzluğun Nedenleri ve Önlenmesine İlişkin Öneriler*. İstanbul: TESEV.
- Adaman, F., Çarkoğlu, A.(2000). Halk Kime Güveniyor?” *Görüş Dergisi*, Kasım Sayısı. 40-46.
- Agle, B. R., & Caldwell, C. B. (1999). Understanding Research on Values in Business. *Business and Society*, 38(3), 326-387.
- Arap, İ., Yılmaz, L. (2006). Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının “Yeni” Kurumu: Kamu Görevlileri Etik Kurulu. *Amme İdaresi Dergisi*, 39,(2), 51-69.
- Arnstein, S.R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Planning Association*, 35, 216-224.
- American Society for Public Administration. (1994). Code of Ethics, Washington: American Society of Public Administration.
- Aucoin, P. (1995). The New Public Management: Canada in Comparative Perspective. Montreal: IRPP.
- Aydın, İ. P. (2002). *Yönetmelik Mesleki ve Örgütsel Etik*, 3. Baskı, Ankara: Pegem A Yayınları
- Babor, E. (2006). *Ethics-The Philosophical Discipline of Action*. Manila: Rex Book Store
- Balia, D., Bertok, J., Turkama, A., van Delden, S.J., & Lewis, C.W. (Ed.). (2007). Reality Check: Practitioners' Take on Institutionalizing Public Service Ethics. *Public Integrity*. 10(1).53-64.
- Barnard, C.I. (1964). *The Functions of Executive*. Cambridge: Harvard University Pres.
- Baydar, T. (2005). Yönetim Etiğine Genel Bir Bakış. *Türk İdare Dergisi*, 449. 47-69
- Beauchamp, T.L. (2003). The Nature of Applied Ethics. Frey, R.G., Wellman, C.H. (Eds.). A Companion To Applied Ethics. (p.1-16). USA: Blackwell Publishing.
- Bendix, R. (1962). *Max Weber an Intellectual Portrait*. New York: Doubleday & Company Inc.
- Berkman, Ü. (1983). *Az Gelişmiş Ülkelerde Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Rüşvet*. Ankara: TODAİE Yayını

- Bilgin, K. U., (1997). Kamu Yönetiminde Yönetimsel Etiğin Yönetim Ölçeğinde Değerlendirilmesi, 21.Yüzyılda Nasıl Bir Kamu Yönetimi Sempozyumu, 7-9 Mayıs, Ankara: TODAİE Yayınları
- Bolay, S. H. (1997). *Felsefi Doktrinler ve Terimler Sözlüğü*, Ankara: Akçağ Basım Yayım.
- Bozeman, B. (2007). *Public Values and Public Interest*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Bozlağan, R. (2005). *Liderlik Yaklaşımları ve Belediyeler*, İstanbul: Hayat Yayınları.
- Brady, F. N. (2003). Public Administration and the Ethics of Particularity. *Public Administration Review*.63 (5).525-534.
- Brereton, M. & Temple, M. (1999). The New Public Service Ethos: An Ethical Environment for Governance. *Public Administration*, 77(3). 455–474.
- Brewer, G. A. (2009). The Possibility of an Ethical Dimension of Public Service Motivation. *International Public Service Motivation Research Conference*. Indiana University. Bloomington, June 7-9. www.indiana.edu/~ipsm2009/Brewer.pdf (10.09.2011)
- Brown, P. G. (1986). Ethics and Education for the Public Service in a Liberal State. *Journal of Policy Analysis and Management*. (6).56-68.
- Bruce, W. (1994). Ethical People are Productive People, *Public Productivity Review*, 17(3). 241-252.
- Brundtland Commission (World Commission on Environment and Development). (1987). *Our Common Future*. Oxford University Press, Oxford and New York.
- Bowman, J. S. (1981). The Management of Ethics: Codes of Conduct in Organizations. *Public Personnel Management*, 10 (1).59-66.
- Bowman, J. S. (1983). Ethical Issues for the Public Manager. In W. B.Eddy (Ed.). *Handbook of Organizational Management*. (pp.69-102). NY: Marcel Dekker.
- Bowman, J. S. (1991). *Ethical Frontiers in Public Management*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Bowman, J. S. & Elliston, F. A. (Eds).(1988). *Ethics, Government, and Public Policy: A Reference Guide*. New York: Greenwood.
- Bowman, J. S. & Knox, C. C. (2008). Ethics in Government: No Matter How Long and Dark the Night. *Public Administration Review*, 68(4). 627-638
- Bowman, J. S., West, J. P., Berman, E. M., & van Wart, M. (2004). *The Professional Edge: Competencies in Public Service*. Armonk, N.Y.: M.E. Sharpe.

- Buchholz, R. & Rosenthal, B. S. (1998). *Business Ethics*, New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Burke, J. P. (1989). Reconciling Public Administration and Democracy: The Role of the Responsible Administrator. *Public Administration Review*. 49 (2).438-441.
- Burke, J. P. (1994). Administrative Ethics and Democratic Theory. T.L. Cooper (Ed.).(p.457-474). *Handbook of Administrative Ethics*, New York: Marcel Dekker.
- Burton. C. & Casey, W.M. (2000). Moral Development. In R. Woody.(ed.) *Encyclopedia of Clinical Assessment* . San Francisco: Jossey Bass.
- Büyüköztürk, Ş. (2011). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*. 13.Baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Caiden, G. E. (1980). Ethics in the Public Service: Codification Misses the Target. *Public Personnel Management Journal*, 10 (1).146-152
- Canada, (1996). Task Force on Public Service Values and Ethics: A Strong Foundation. Ottawa: Canadian Centre for Management Development.
- Canan, F. (2004). Kamuya Güvenin Tesisinde Etik Altyapının Önemi. *Türk İdare Dergisi*, yıl 76, sayı 144, s. 71-72.
- Chandler, R. C. (1984). Conclusions: The Public Administrator as Representative Citizen: A New Role for the New Century. *Public Administration Review*. 44(Special Issue).196–206.
- Chapman, R. A. (1993). Ethics in Public Service. In R.A. Chapman. (Ed.). *Ethics in Public Service*. (pp.153-172). Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Chandler, R. C. (1989). A Guide to Ethics for Public Servants, In *Handbook of Public Administration*, J. L. Perry, (ed) San Francisco:Jossey-Bass.
- Chandler, R. C. (1994). Deontological Dimensions of Administrative Ethics. T.L. Cooper (Ed.). *Handbook of Administrative Ethics*, (p.147-156). New York: Marcel Dekker.
- Chapman, R. A. (2001). Ethics in Public Service for the New Millennium. *Public Money & Management*, January– March, p.6-7
- Clark, J.W., & Dawson, L.E. (1996). Personal Religiousness and Ethical Judgments: An Empirical Analysis. *Journal of Business Ethics*. 15 (3). 359-372.
- Cooper, T. L.. (1984). Citizenship and Professionalism in Public Administration. *Public Administration Review*. 44(Special Issue). 143–49.

- Cooper, T. L. (1984). *Citizenship and Professionalism In Public Administration*. In C.Stivers, (Ed.), *Democracy, Bureaucracy, and The Study of Administration*, pp. 266-279. Boulder, CO: Westview Press.
- Cooper, T. L. (1987). Hierarchy, Virtue, and the Practice of Public Administration: A Perspective for Normative Ethics. *Public Administration Review*. 47(4). 320–335.
- Cooper, T. L. (1990). *The Responsible Administrator: An Approach to Ethics for the Administrative Role*, San Francisco: Jossey-Bass.
- Cooper, T. L. (1991). *An Ethic of Citizenship for Public Administration*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.
- Cooper, T. L. (Ed.) (1994). *Handbook of Administrative Ethics*, New York: Marcel Dekker.
- Cooper, T. L. (Ed.) (1994). *The Emergence Of Administrative Ethics as a Field of Study in the United States*, T.L.Cooper (Ed.) (pp.3-30). *Handbook of Administrative Ethics*, New York: Marcel Dekker.
- Cooper, T. L. (1998). *The Responsible Administrator: An Approach to Ethics for the Administrative Role*, San Francisco: Jossey – Bass Publishers.
- Cooper, T. L. (2004). Big Questions in Administrative Ethics: A Need for Focused, Collaborative Effort. *Public Administration Review*, 64 (4). pp. 395-407
- Cortese, A. (1989). The Interpersonal Approach to Morality: A Gender and Cultural Analysis . *Journal of Social Psychology*. 129 (4). 429-441.
- Creel R. E. (2001). *Thinking Philosophically: An Introduction to Critical Reflection and Rational Dialogue*. USA: Blackwell Publishing.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyükoztürk, Ş. (2010). *Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: SPSS ve LISREL Uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çulpan, R. (1980). Bürokratik Sistemin Yozlaşması. *Amme İdaresi Dergisi*. XIII. (2). s.31–45.
- Daniel, C. & Rose, B. J.(1991). Blending Professionalism and Political Acuity: Empirical Support for an Emerging Ideal. *Public Administration Review*. 51 (5). 438-441.
- Darwall, S. L. (2003). *Theories of Ethics*. Frey, R.G., Wellman, C.H. (Eds.).(p.17-36). *A Companion To Applied Ethics*. USA: Blackwell Publishing.
- Darwall, S. L. (Ed.). (2003). *Deontology*. Oxford, UK: Blackwell Publishing,
- de Leon, L. (1994). The Professional Values of Public Managers, Policy Analysts and Politicians. *Public Personnel Management*. 23(1). 135-152.

- Demmke, C. & Bossaert, D. (2004). *Ethics in the Public Services of the European Union Member States*. Dublin, Ireland.
- Denhardt, K.G. (1988). *The Ethics of Public Service: Resolving Moral Dilemmas in Public Organizations*. Westport, Conn.: Greenwood.
- Denhardt, K.G. (1991). *Unearthing the Moral Foundations of Public Administration: Honor, Benevolence, and Justice*. J.S. Bowman (Ed.). *Ethical Frontiers in Public Management*, (pp.169-182). San Francisco, CA: Jossey-Bass
- Denhardt, K. G. (1994). *Organizational Structure as a Context for Administrative Ethics*. (p.169-182). T.Cooper (Ed.). *Handbook of Administrative Ethics*. New York: Marcel Dekker.
- Denhardt, R.B. (1993). *Theories of Public Organization*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing.
- Denhardt, R.B & Denhardt, J. V. (2000) The New Public Service: Serving Rather Than Steering, *Public Administration Review*. 60(Nov/Dec). 549-559.
- Derdiman, R.C. (2005). *Yeni Düzenlemelere Göre Yerel Yönetimler*, İstanbul: Aktüel Yayınları.
- Dramer, K. (1997). *Moral Reasoning in the Public Service*. OECD Symposium on Ethics in the Public Sector: Challenges and Opportunities for OECD Countries. Paris. 3-4 November.
- Driver, J. (2007). *Ethics: The Fundamentals*. USA: Blackwell Publishing.
- Dobel, J.P. (1990). Integrity in the Public Service. *Public Administration Review*. 50(3). 354-355.
- Duncan, W.J., Ginter, P.M., Capper, S.A. (1991). Excellence in Public Administration: Four Transferable Lessons from the Private Sector. *Public Productivity & Management Review*. 14(3). 227-236
- Dunn, D. D., & Legge, J. S. (2001). U.S. Local Government Managers and The Complexity of Responsibility And Accountability in Democratic Governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 11(1).73-88.
- Durkheim, E. (1992). *Professional Ethics and Civic Morals*. 2nd Ed.(Routledge Classics in Sociology). London: Routledge.
- Dwivedi, O. P. (1988). Bureaucratic Morality: Concluding Comments. *International Political Science Review*. 9(3). 231-239.
- Dwivedi, O. P. & Jabbra, J. G. (Ed.). (1989) Public Service Responsibility and Accountability, *Public Service Accountability: A Comparative Perspective*. USA: Kumarian Press, pp.1-16.

- Edwards, J. T. & Galloway, T. D. (1981). Freedom and Equality: Dimensions of Political Ideology Among City Managers. *Urban Affairs Quarterly*. 17(2).173-193.
- Emre, C., Hazama, Y, Mutlu, S. (2003). Cultural Values, Morality and Public Administration in Turkey. in C. Emre (Ed.). (ss.433-454). *Yönetim Bilimi Yazıları*. Ankara: İmaj.
- Emrealp, S. ve Yıldırım, S. (1993), *Yerel Yönetimde Başarının Yolları*, T.C. Başbakanlık TOKİ ve IULA-EMME Yayınları, İstanbul.
- Ercan, İ ve Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlilik ve Geçerlik, Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi. 30 (3). 211-216.
- Ergun, T. (2004). *Kamu Yönetimi: Kuram/Siyasa/Uygulama*. Ankara: TODAİE
- Eryılmaz, B. (2000). *Kamu Yönetimi*, İstanbul: Erkam Matbaacılık.
- Eryılmaz, B. (2007), *Kamu Yönetimi*, İstanbul.
- Eurobarometre (2008). *Avrupa Birliği'nde Kamuoyu Güz 2008*, www.abgs.gov.tr/abis/.../2008_Eurobarometer_Guz_eb70_tr_nat.pdf (Erişim: 12.11.2010)
- Evans, J. W. (1981). A New Administrative Ethic? Attitudes Of Public Managers And Students. *Public Personnel Management*, Vol 10(1).132-139.
- Farazmand, A. (2010). Bureaucracy, Democracy: A Theoretical Analysis. *Public Organization Review*. 10(3).245-258.
- Feldheim, M. A. & Wang, X. (2003). Ethics and Public Trust: Results From a National Survey. *Public Integrity*, 4(1).63-75
- Ferlie, E., Ashburner, L., Fitzgerald L., Pettigrew, A.M. (1996). *The New Public Management in Action*. Oxford: Oxford University Press
- Fink, A. (1995). *How To Sample In Surveys, The Survey Kit (TSK) 6*. Sage Publications.
- Finer, H. (1941). Administrative Responsibility in Democratic Government. *Public Administration Review*. 1 (Sum.).335-350.
- Fiorino, D. (2010). Sustainability As A Conceptual Focus For Public Administration. *Public Administration Review*. 70 (Supplemental 1). 578–588.
- Fox, C. (1994). The Use of Philosophy in Administrative Ethics. in T.L. Cooper (Ed.).(p.83-105). *Handbook of Administrative Ethics*, New York: Marcel Dekker.
- Ford, R. C.& Richardson, W. D. (1994). Ethical Decision Making: A Review of the Empirical Literature. *Journal of Business Ethics*. 13. (3). 205-221.
- Freedman, B. (1978). A Meta-Ethics for Professional Morality. *Ethics*. Vol. 89 (1).1-19

- Freedman, B. (1981). What Really Makes Professional Morality Different: A Response to Martin. *Ethics* 91.626-630.
- Frederickson, G. H. (1976). The Lineage of the New Public Administration. *Administration and Society*. 8 (2).149-175.
- Frederickson, H. G. (1990) Public Administration and Social Equity. *Public Administration Review*. 50 (2). 228-237.
- Frederickson, H. G. (1993). Ethics and Public Administration: Some Assertions. in H. G. Frederickson (Ed.). (p.243-261). *Ethics and Public Administration*. Armonk, NY: M.E. Sharpe.
- Frederickson, H. G. (1997). *The Spirit of Public Administration*. San Francisco. CA: Jossey-Bass
- Frederickson H. G. (2005). Public Ethics and the New Managerialism: An Axiomatic Theory. (Ed. H.G.Frederickson, R.K.Ghere). (pp.165-183). *Ethics in Public Management*. Armonk, New York, London, England: M.E.Sharpe,
- Frederickson, H.G. & Chandler, R.C. (1984). Citizenship and Public Administration. *Public Administration Review*. 44 (S. Issue): 99-209.
- Frederickson, H. G., Hart, D.K. (1985). The Public Service and the Patriotism of Benevolence. *Public Administration Review*. 45(5).547–553.
- Frederickson, H.G. (2005). The State of Social Equity In American Public Administration. *National Civic Review*, (94): 31–38.
- Frey, R.G. & Wellman, C.H. (Eds.). (2003). *A Companion To Applied Ethics*. USA: Blackwell Publishing.
- Friedrich, C. (1972). Public Policy and the Nature of Administrative Responsibility. in F. E. Rourke (Ed.). (pp.165-175). *National Politics*. Boston: Little Brown and Company.
- Fry, B. R. & Nigro, L. G. (1997). Five Great Issues in the Profession of Public Administration. in J. Rabin, W.B. Hildreth and G.J. Miller.(Eds.). (pp.1163-1223). *Handbook of Public Administration*. NY: Marcel Dekker
- Garofalo, C. & Geuras, D. (1999). *Ethics in the Public Service: The Moral Mind at Work*. Washington, D.C.: Georgetown University Press.
- Gawthrop, L. C. (1984). Civis, Civitas, and Civilitas: A New Focus for the Year 2000. *Public Administration Review*. 44(Special Issue).101–7.
- Gewirth, A. (1986). Professional Ethics: The Separatist Thesis. *Ethics* 96 (January). 282-300.

- Gewirth, A. (1993). Common Morality and The Community of Rights. in G.H. Outka & J.P. Reader (Eds.). (p.29-52). *Prospects for a Common Morality*, New Jersey:Princeton University Pres.
- Gilman, S. (1997). *Realignment and Public Sector Ethics: The Neglected Management Problem in the New Public Administration*. OECD Symposium on Ethics in the Public Sector: Challenges and Opportunities for OECD Countries, Paris, 3-4 November.
- Goodsell,C.T. (1989). Balancing Competing Values. in J.T. Perry (Ed.). (pp.575-584). *Handbook of Public Administration*. San Francisco: Jossey Bass Publishers.
- Goodsell, C. (1994). *The Case for Bureaucracy: A Public Administration Polemic*. (3rd ed.). Chatham, NJ.: Chatham House.
- Gortner, H. (1991). *Ethics For Public Managers*. New York: Greenwood Press.
- Gortner, H. F. (1994). Values and Ethics. in T.L. Cooper (Ed.). (p.174-196). *Handbook of Administrative Ethics*, New York: Marcel Dekker.
- Gortner, H. (2001). Values and Ethics. in T.Cooper (Ed.). (p.509-528). *Handbook of Administrative Ethics*. New York: Marcel Dekker.
- Goss, R. P. (1996). A Distinct Public Administration Ethics? *Journal of Public Administration Research and Theory*. 6(4). 573-597.
- Gow, J. I. (2005). *A Practical Basis For Public Service Ethics*. Paper Presented At The Annual. Canadian Political Science Association Conference. Western University, London Ontario June.
- Green, R. T. (1994). Character Ethics and Public Administration. *International Journal of Public Administration*. 17(12).2137-2164.
- Gregory, R. J. (1999). Social Capital Theory and Administrative Refom: Maintaining Ethical Probity in Public Service, *Public Administration Review*, 59 (1).63-75
- Grene, J. D. (2005). *Public Administration the New Century: A Concise Introduction*. Belmont, CA: Wadsworth/Thomson Learning.
- Guy, M. E. (1989). Minnowbrook II. Conclusions. *Public Administration Review*. 49 (2).219-220.
- Guy, M. E. (1990). *Ethical Decision Making in Everyday Work Situations*. New York: Quorum
- Guy, M. E. (1991). Using High Reliability Management to Promote Ethical Decision Making. in J.S. Bowman (Ed.). (p.185-204). *Ethical Frontiers in Public Management*. Jossey-Bass, San Francisco, CA

- Guy, M. E. (1990). High Reliability Management, *Public Productivity and Management Review*. (13). 301-313
- Gulick, L. (1937). Science, Values and Public Administration. in L. Gulick, L.Urwick & J.D.Mooney (Eds.). *Papers on Science of Administration*. NY: Institute of Public Administration, Columbia University.
- Güz, H. ve Akçakaya, M. (2009). *Yerel Yönetimlerde Etik Sorunlar ve Etik Algılaması*, Kamu Etiği Sempozyum Bildirileri-1, 25-26 Mayıs, Ankara: TODAİE.455-479.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., Black W. C. (1998). *Multivariate Data Analysis*. New Jersey: Prentice Hall.
- Haris, J. (2000). *Basic Principles of Sustainable Development*, Global Development and Environment Institute Working Paper no.00-04.June
- Haris, P. (1990). *Foundations of Public Administration: A Comparative Approach*. Hong Kong: Hong Kong University Press.
- Harris, C.E., Pritchard, M.S. & Rabins, M.J.(2009). *Engineering Ethics: Concepts And Cases*, USA: Wadsworth/Cengage Learning.
- Harris, J. (1990). Ethical Values of Individuals at Different Levels in the Organizational Hierarchy of a Single Firm. *Journal of Business Ethics*. 9. 741-750.
- Hart, D.K.(1974). Social Equity, Justice and the Equitable Administrator. *Public Administration Review*. 34 (1). pp.3-10.
- Hart, D.K.(1984). The Virtuous Citizen, the Honorable Bureaucrat, and Public Administration. *Public Administration Review*. 44(Special Issue).111–320.
- Hart, D. K. (1989). A Partnership in Virtue Among All Citizens: The Public Service and Civic Humanism. *Public Administration Review*, (49).101-105.
- Hart, D.K. & Smith, P.A. (1988). Fame, Fame-Worthiness, and the Public Service. *Administration and Society*. 20(2). 131–51.
- Hassink, H., Vries, M. & Bollen, L. (2007). A Content Analysis of Whistleblowing Policies of Leading European Companies, *Journal of Business Ethics*, (75).25–44.
- Hejka-Ekins, A. (1994). Ethics in Inservice Training. in T.L. Cooper (Ed.).(p.63–82). *Handbook of Administrative Ethics*, New York: Marcel Dekker.
- Hocaoğlu, D.(1997). Düşük Şiddetli Devrim. *Doğu-Batı Dergisi*. (Kasım).61–77.
- Holbrook, T.M. & Meier, K.J. (1993). Politics, Bureaucracy and Political Corruption: A Comparative State Analysis. in H.G. Frederickson (Ed.). *Ethics and Public Administration*. (p.28–51). NY: M. E. Sharpe

- Holmquist, D.(1993).Ethics-How Important is it Today's Office? *Public Personnel Management*. 22(4).537-544.
- Huberts, L.W.J.C., Maesschalck, J., Jurkiewicz, C.L. (Eds.). (2008). *Ethics And Integrity Of Governance Perspectives Across Frontiers*. USA: Edward Elgar Publishing.
- Huddleston, M.W. (1981). Comparative Perspective on Administrative Ethics: Some Implications for American Public Administration. *Public Personnel Management*. 10 (1).67–76.
- Huismans, S. & Schwartz, S.H. (1992). Religiosity and Value Priorities: A Study of Protestants, Catholics, and Jews. in Iwawaki, S., Y. Kashima, & K. Leung (eds.). *Innovations in Cross-Cultural Psychology*, 237-249. Amsterdam/Lisse: Swets & Zeitlinger B.V.
- Irvin, R. A. & Stansbury, J. (2004) Citizen Participation in Decision Making: Is It Worth the Effort?, *Public Administration Review*, (64/1).55-65
- Jun, J. S.(1986). *Public Administration: Design and Problem Solving*. NY: Macmillan Publishing.
- Jorgensen, T. (2006). Public Values, Their Nature, Stability and Change. The Case of Denmark. *Public Administration Quarterly*. 30(4).365-398.
- Jorgensen, T. & B. Bozeman (2007). Public Values: An Inventory. *Administration&Society*, 39 (3).354-381
- Jorgensen, T.B. & Sorensen, D. (2010). *Codes of Good Governance: National or International Public Value Discourse?*. Paper to be presented at the EGPA Study Group on Ethics And Integrity Of Governance, September, 2010, Toulouse.
- Jubb, P. (1999). Whistleblowing: A Restrictive Definition and Interpretation. *Journal of Business Ethics*,(21).77–94.
- Kalaycı, Ş.(Ed.) (2006). *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*. Asil Yayın Dağıtım: Ankara.
- Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete Tarihi/ No: 13/04/2005 / 25785).
- Kanlıgöz, C. (2009), *1982 Anayasasına Göre Kamu Görevlisi Kavramının Anlam ve Kapsamı*, www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/299/_2796.pdf (Erişim: 02.11.2010)
- Kant, I. (1995). *Ahlak Metafiziginin Temellendirilmesi* (I. Kuçuradi çev.), Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu Yayınları.

- Karasar, N. (2002). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karasu, K. (2001). *Profesyonelleşme Olgusu ve Kamu Yönetimi*, (Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı).
- Kaya, E. (2006), "Siyasetçiler Birer Kahramandır Ancak", *Yerel Siyaset Dergisi*, Sayı:2.Yıl:1.<http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=328>) (12.10.2011)
- Keenan, J. P. (2007). Comparing Chinese and American Managers on Whistleblowing, *Employ Respons Rights*, 19, 85–94.
- Kernaghan, K. & Dwivedi, O.P. (Eds.). (1983) *Ethics in the Public Service*. Brussels: International Institute of Administrative Science.
- Kernaghan K. & Langford,J.L. (1990).*The Responsible Public Servant*, The Institute for Research on Public Policy, Toronto.
- Kernaghan, K. (1993). Promoting Public Service Ethics. in R.A. Chapman. (Ed.). (pp.15-30) *Ethics in Public Service*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Kernaghan, K. (1994). The Emerging Public Service Culture. Values, Ethics, and Reforms. *Canadian Public Administration*. 37(4). 614–630.
- Kernaghan, K. (1994). *Ethics: Do They Provide a Core of Stability in a Changing World?*.The Dewar Series: Perspectives on Public Management, Values in the Public Service, Explorations No.1.Canadian Centre for Management Development. p.27-36 (<http://www.cspes-efpc.gc.ca/pbp/pub/lte-eng.asp>)
- Kernaghan, K. (2000). The Post-Bureaucratic Organization and Public Service Values. *International Review of Administrative Sciences*.66(1)91-104.
- Kernaghan, K. (2003). Integrating Values into Public Service: the Value Statement as Centerpiece. *Public Administration Review*. 63(6).711–719.
- Kiran, D.R. (2007). *Professional Ethics and Human Values*, New Delhi: Tata McGraw-Hill Publishing
- Kılavuz, R. (2002). Yönetmelik ve Halkın Yönetmelik Oluşumuna Etkileri, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 (2) .255–266.
- Kılavuz, R. (2003), *Kamu Yönetiminde Etik ve Bir Sorun Alanı Olarak Yozlaşma*, Ankara: Seçkin.
- Kılıncı, G. Özgür, H. ve Genç, F.N. (2009). Türkiye’de Yerel Yönetimlerde İmar ve Planlama Etiği, *Kamu Etiği Sempozyum Bildirileri-1*, 25–26 Mayıs, Ankara: TODAİE.413–429.
- Kluckhohn, Clyde (1962) *Culture and Behavior*, Free Press of Glencoe.

- Kolthoff, E., Huberts L. & van den Heuvel, H. (2007). The Ethics of New Public Management: Is Integrity at Stake?. *Public Administration Quarterly* 30 (4). 399–439.
- Kondo, S.(2002). *Fostering Dialogue to Strengthen Good Governance, Public Sector Transparency and Accountability: Making it Happen*. Paris: OECD. 7–11.
- Kultgen, J. (1988). *Ethics and Professionalism*. Philadelphia: University of Pennsylvania Pres.
- Kumar, R. (1999). *Research Methodology, a Step-By-Step Guide For Beginners*, Sage Publications.
- Kyarimpa, G. E. & Garcia-Zamor, J.C.,(2006). The Quest for Public Service Ethics: Individual Conscience and Organizational Constraints. *Public Money & Management*, 26(1).31–38.
- Lafollette, H. (Ed.). (2000). *The Blackwell Guide to Ethical Theory*. USA: Blackwell Publishing.
- Larsen, O. (2000). *Administration, Ethics and Democracy*, Aldershot: Ashgate Publishing.
- Larson, M.S. (1977).*The Rise of Professionalism: A Sociological Analysis*. LA: University of California Pres.
- Lawton, A., & Doig, A. (2005). Researching Ethics for Public Service Organizations the View from Europe. *Public Integrity*. Winter. 6.vol. 8, no.1. 11–33.
- Lewis, C. W. (1991). *The Ethics Challenge in Public Service: A Problem-Solving Guide*, San. Francisco: Jossey-Bass.
- Lewis, G. (1990). In Search of the Machiavellian Milquetoasts: Comparing Attitudes of Bureaucrats and Ordinary People. *Public Administration Review*. 50 (Mar./Apr.).220–27.
- Lilla, M.T.(1981). Ethos, Ethics, and Public Service. *The Public Interest*. 13 (spring).3–17.
- Luban, D. (2003). Professional Ethics. in R.G.Frey & C.H.Wellman (Eds.) (p.583–597). *A Companion To Applied Ethics*. USA: Blackwell Publishing.
- Lui, T.T. (1994). Administrative Ethics in a Chinese Society: The Case of Hong Kong. in T.Cooper (Ed.). (p.487–503). *Handbook of Administrative Ethics*. New York: Marcel Dekker.
- MacCallum, R.C., Widaman, K.F., Zhang, S., & Hong, S. (1999). Sample Size in Factor Analysis. *Psychological Methods*. 4 (1).84–99

- Maesschalck, J. (2004a). The Impact of New Public Management Reforms on Public Servants Ethics: Towards a Theory. *Public Administration*, 82(2), 465–489.
- Maesschalck, J. (2004b). Approaches to Ethics Management in the Public Sector: A Proposed Extension of the Compliance-Integrity Continuum. *Public Integrity*, Winter 2004, Vol.7, No.1, pp.21–41.
- Malec, K. L. (1993). Public Attitudes toward Corruption: Twenty Five Years of Research, in H. George Frederickson (Ed.) *Ethics and Public Administration*, (pp.13–27), NY: M. E. Sharpe
- Marini, F. (Ed.). (1971). *Toward a New Public Administration- The Minnowbrook Perspective*. NY: Chandler Pres.
- Mason, E. & Mudrack, P. (1996). Gender and Ethical Orientation: A Test of Gender and Occupational Socialization Theories. *Journal of Business Ethics*, 15, 599–604.
- McDowell, B.(2000). *Ethics And Excuses: The Crisis in Professional Responsibility*. Westport.CT.:Greenwood Publishing.
- Mengi, A. ve Algan, N. (2003), *Küreselleşme ve Yerelleşme Çağında Bölgesel Sürdürülebilir Gelişme: AB ve Türkiye Örneği*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Menzel, D. C. & Benton J.E. (1991). Ethics Complaints and Local Government: The Case of Florida. *Journal of Public Administration Research&Theory*. Oct.(1) 419 – 436.
- Menzel, D. C. (1992). Ethics Attitudes and Behaviors in Local Governments: An Empirical. Analysis. *State and Local Government Review*. 24 (3).94–102.
- Menzel, D. C. (1993). The Ethics Factor in Local Government: An Empirical Analysis. in H. G. Frederickson (Ed.). (p.191–204). *Ethics and Public Administration*. Armonk, NY.
- Menzel, D. C. (1999). Rediscovering the Lost World of Public Service Ethics: Do We Need New Ethics for Public Administrators? *Public Administration Review*, 59(5).443–447.
- Menzel, D. (2003). Public Administration as A Profession: Where Do Body and Soul Reside? *Public Integrity*, 5(3). 239–249.
- Menzel, D. C.(2006). *Ethics Management for Public Administrators: Building Organizations of Integrity*. Armonk, NY, USA: M.E. Sharpe.
- Miceli, M. & Near, J. (1984). The Relationships Among Beliefs, Organizational Position, and Whistle-Blowing Status: A Discriminant Analysis. *Academy of Management Journal*. (27). 687–703.

- Miller, S. (1998). Authority, Discretion and Accountability: The Case of Policing. in C. Samford.(Ed.). (pp.37–52) *Public Sector Ethics: Finding and Implementing Values*. London: Routledge
- Morgan, D.F. & Kass, H.D. (1991). Legitimizing Administrative Discretion Through Constitutional Stewardship. in J.S. Bowman (Ed.). (pp.185–204). *Ethical Frontiers in Public Management*. San Francisco, CA: Jossey-Bass
- Mount, E. (1990). *Professional Ethics In Context: Institutions, Images, And Empathy*. Lousville: Westminster/John Konox Press.
- Moore, M. H. (1995). *Creating Public Value*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Mulgan, R. (2000) Accountability, An Ever-Expanding Concept?, *Public Administration*. 78 (3).555-573.
- Mulgan, R. (2003). *Holding Power to Account: Accountability in Modern Democracies*. Great Britain: Palgrave Macmillan
- Nachmias, C., Nachmias, D. (1981). *Research Method in the Social Sciences, Alternate Second Edt*. London: St. Martin's Pres Inc.
- Nadaroğlu, H. (1984). *Mahalli İdareler*, Beta Yayıncılık, İstanbul.
- Nadaroğlu, H. (2001). *Mahalli İdareler*, 7.Bası, İstanbul: Beta Yayınevi.
- National Academy of Public Administration. (2000). *Standing Panel On Social Equity In Governance Issue Paper And Work Plan*, November.
- Nigro, L.G. & Richardson, W.D.(1990). Between Citizen and Administrator: Administrative Ethics and PAR. *Public Administration Review*. 50 (6).623-635.
- Nohutçu, A. (2004). Etik ve Kamu Yönetimi. Çağdaş Kamu Yönetimi II. (Ed. M. Acar ve H.Özgür). Ankara: Nobel, 389-411.
- Odyakmaz, Z., Kaymak, Ü., Ercan,İ. (2006). *Anayasa Hukuku-İdare Hukuku*, 7. Bası, İstanbul: Arıkan Basım Yayım Dağıtım.
- OECD (1996), Ethics in the Public Service: Current Issues and Practice, *Public Management Occasional Papers, No. 14*.
- OECD (1998a). *Improving Ethical Conduct in the Public Service, Recommendation of the OECD Council*, (<http://www.oecd.org/puma/ethics/pubs/rec98/rec98.htm>). (Erişim T:10.10.2010)
- OECD (1998b). *Focus: Managing Ethics, An OECD Recommendation*, (<http://www.oecd.org/puma/focus/numq.pdf>).

- OECD. (1998). Principles for Managing Ethics in the Public Service (*PUMA Policy Brief No. 4*), Paris. (<http://www.oecd.org/pumalgvmance/ethic5/index.htm>). (Erişim T:10.10.2010)
- OECD (2000). Building Public Trust, Ethics Measures in OECD Countries. *Public Management Policy Brief no.7*. www.oecd.org/dataoecd/60/43/1899427.pdf (Erişim T:10.10.2010)
- OECD (2003). *Kamu Hizmetinde Etik: Güncel Konular ve Uygulama*. (TÜSİAD çev.). İstanbul: TÜSİAD.
- OECD (2003). *Public Sector Transparency and the International Investor*, Paris.
- Onar, S.S. (1996). *İdare Hukukunun Umumi Esasları*, Cilt.1, 3.Baskı: İstanbul
- O'Neill, M. (1994). Ethical Dimensions of Nonprofit Administration. in T.Cooper (Ed.). (p.475–484).*Handbook of Administrative Ethics*. New York: Marcel Dekker.
- Osborne, D., & Gaebler, T. (1992). *Reinventing government: How The Entrepreneurial Spirit Is Transforming The Public Sector*. Reading: Addison-Wesley Pub. Co.
- Outka, G.H. & Reeder, J.P. (Eds.) (1993). *Prospects For a Common Morality*, New Jersey: Princeton University Pres.
- Overman, E.S. & Foss, L.(1991). Professional Ethics: An Empirical Test of the Separatist Thesis. *Journal of Public Administration Research and Theory*. (2).131–146.
- Overman, E.S. & Foss, L. (1993).*The Ethic of Physicians and Citizens: An Empirical Test of the Separatist Thesis*. in H.G.Frederickson (Ed.). *Ethics and Public Administration*. NY: M. E. Sharpe
- Oxford Dictionaries. (2010). <http://oxforddictionaries.com/definition/ethic> (Erişim T: 02.05.2011).
- Öktem, Ü. (2007). Kant Ahlakı. *AÜ. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü Dergisi*. Cilt: 18:11–22
- Ömürgönülşen, Uğur (2003), *Public Service Ethics: The Feasibility of an Ethical Administration in Turkey*, 1st International Business and Professional Ethics Congress of Turkey (September 17-19, 2003), Hacettepe University, Research Centre for Business&Professional Ethics, Ankara:30-47.
- Ömürgönülşen, Uğur ve M. Kemal Öktem (2005), "The Feasibility of an Ethical Administration in Turkey: Legal-Institutional and Cultural Pillars of Public Service Ethics", *Ethics and Integrity of Governance: The First Transatlantic*

- Dialogue, 2-5 June 2005, International Conference by ASPA-IIAS-Catholic University of Leuven-Public Management Institute, Leuven-Belgium.
- Ömürgönülşen, U. & Öktem, M. K. (2009). Is There Any Change in the Public Service Values of Different Generations of Public Administrators? The Case of Turkish Governors and District Governors. *Journal of Business Ethics*. vol. 88, no1: 137–156.
- Ömürgönülşen, U. & Öktem, M.K. (2009). A Preliminary Discussion on the Link Between Normative and Empirical Research in Public Administration: The Case of Public Service Ethics. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, Cilt: 27, Sayı: 2: 217–243
- Ömürgönülşen, U. & Öktem, M.K. (2009). Kamu Yönetiminde Etik Çalışmalarına Yönelik Genel Bir Çerçeve Arayışı, www.etikturkiye.com/etik/kamu/1Omurgonulsen.pdf (Erişim: 02.11.2010)
- Öner, Ş. (1997). Türkiye’de Merkezi Yönetim ile Belediyeler Arasındaki İlişkilerin Yasal - Siyasal ve Ekonomik Analizi, *Türk İdare Dergisi*, Yıl: 69, Sayı: 414, Mart: 211–225
- Öner, Ş. (2006). *Yeni Mevzuat Çerçevesinde Türkiye’de Belediye Yönetimi*, 1. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Örselli, E. (2009). *Hemşeri Gözüyle Yerel Yönetimlerde Etik: Konya İlinde Uygulamalı Bir Araştırma*, Kamu Etiği Sempozyum Bildirileri–1, 25–26 Mayıs, Ankara: TODAİE: 481–493.
- Özdamar, K. (1998). *Paket Programlar ile İstatistik Veri Analizi II*. Eskişehir: Osmangazi Üniversitesi Yayınları.
- Özdemir, M. (2008). Kamu Yönetiminde Etik. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 4, Sayı 7, 2008: 179-195.
- Özlem, D. (2004). *Etik: Ahlak Felsefesi*. İstanbul: İnkılap.
- Özsemerci, K. (2005). Türk Kamu Yönetiminde Yolsuzluk ve Yozlaşmanın Kültürel Altyapısı. *Sayıştay Dergisi*.58. <http://www.sayistay.gov.tr/dergi/icerik/der58m1.pdf> (Erişim T: 15.07.2011).
- Öztürk, A. (1997). *21.yy Türkiye’si İçin Yerel Yönetim Modeli*. 1. Basım. İstanbul: Ümraniye Belediyesi Kültür Yayınları.
- Öztürk, N.K. (1999). Kamu ve Özel Yönetim Etiği: Benzerlikler ve Farklılıklar. *Amme İdaresi Dergisi*. cilt 32. sayı 2.:16-26.

- Öztürk, N.K. ve Coşkun, B. (2000). Kamu Yönetiminde Yeniden Yapılanma ve Kamu Hizmetlerinde Kalite: Etiksel Bir Bakış. *Türk İdare Dergisi*. yıl 72. sayı 426. Mart: 157–161.
- Öztürk, N. K. (2003), "Etik ve Kamu Yönetimi", içinde A. Balcı, A. Nohutçu, N. K. Öztürk ve B. Coşkun (Ed.). (s.203–230). *Kamu Yönetiminde Çağdaş Yaklaşımlar*, Ankara: Seçkin.
- Özyer, K. ve Azizoğlu, Ö. (2010). Demografik Değişkenlerin Kişilerin Etik Tutumları Üzerindeki Etkileri. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Güz 2010. Cilt:6. Yıl:6. Sayı:2: 59–84
- Park, H., Blenkinsopp, J., Öktem, M.K. & Omurgonulsen, U. (2008). Cultural Orientation and Attitudes Toward Different Forms of Whistleblowing: A Comparison of South Korea, Turkey and the U.K., *Journal of Business Ethics*, (82). 929-939.
- Peters, B. G. & Savoie, D. J. (Eds.). (1995). *Governance in A Changing Environment*. Montreal: McGill-Queens University Press.
- Pieper, A. (1999). *Etiğe Giriş*, (V.Atayman ve G.Sezer, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Plant, J.F. (1994) Codes of Ethics. in T. L. Cooper (Ed.). *Handbook of Administrative Ethics*. USA: Marcel Dekker
- Pojman, L.P. & Fieser, J. (2009). *Ethics: Discovering Right and Wrong*, USA: Wadsworth/Cengage Learning.
- Pollitt, C. (1993). *Managerialism and the Public Services*, 2nd edn, Oxford: Blackwell.
- Pops, G. M. (1991). Improving Ethical Decision Making Using the Concept of Justice. in J.S. Bowman (Ed.). *Ethical Frontiers in Public Management*, (pp.261–285). Jossey-Bass, San Francisco, CA
- Pops, G. M. (1994). A Teleological Approach to Administrative Ethics. in T.L. Cooper (Ed.).(p.157–166). *Handbook of Administrative Ethics*, New York: Marcel Dekker.
- Preston, N. (Ed.).(1994). *Ethics for the Public Sector: Education & Training*. Sydney: Federation Pres
- Preston, N.(2007). *Understanding Ethics*. 3rd ed. Sydney: The Federation Press.
- Pugh, D.L. (1991). The Origins of Ethical Frameworks in Public Administration. in J.S. Bowman (Ed.). *Ethical Frontiers in Public Management* (pp.9–33). Jossey-Bass, San Francisco, CA
- Rawls, J. (1971) *A Theory of Justice*, Harvard University Press, Cambridge.

- Richardson, W.D. & Nigro, L.G. (1987a). Administrative Ethics and Founding Thought: Constitutional Correctives, Honor, and Education. *Public Administration Review*. 47(4): 367–76.
- Richardson, W.D. & Nigro, L.G.(1987b). Self Interest Properly Understood: The American Character and Public Administration. *Administration and Society*. 19(2): 155–77.
- Richardson, W.D. & Nigro, L.G. (1991), The Constitution and Administrative Ethics in America. *Administration and Society*, Vol. 23: 275–87.
- Roberts, N.C. (2002). Keeping Public Officials Accountable Through Dialogue: Resolving the Accountability Paradox. *Public Administration Review*. Vol.62, No.6, November/December: 658-669.
- Roberts, N. (2004). Public Deliberation in An Age of Direct Citizen Participation. *American Review of Public Administration*, 34(4). 315–353.
- Rohr, J.A. (1978). *Ethics for Bureaucrats: An Essay on Law and Values*, New York: Marcel Dekker.
- Rohr, J.A. (1984). Civil Servants and Second Class Citizens. *Public Administration Review*. 44 (Special Issue): 135–40.
- Rohr, J. A. (1986). *To Run a Constitution: The Legitimacy of the Administrative State*. Lawrence: University Press of Kansas.
- Rokeach, M. (1973). *The Nature of Human Values*. New York: The Free Press.
- Rokeach, M.(1976). *Beliefs, Attitudes and Values*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Rothstein, B. & Stolle, D. (2003). Social capital, impartiality and the Welfare State: An Institutional Approach. in M.M. Hooghe & D. Stolle (Eds.), *Generating Social Capital: Civil Society and Institutions in Comparative Perspective*. New York: Palgrave, 191-210.
- Rourke, F.E. (1992). Responsiveness and Neutral Competence in American Bureaucracy, *Public Administration Review*. 52 (Nov/Dec).539–546.
- Serwinek, P.J. (1992). Demographic and Related Differences in Ethical Views Among Small Businesses. *Journal of Business Ethics*, 11: 555–566.
- Schwartz, S. H., & Bilsky, W. (1987). Toward A Universal Psychological Structure of Human Values. *Journal of Personality and Social Psychology*. 53: 550–562.
- Scott, C. (2000). Accountability in the Regulatory State. *Journal of Law and Society*, Vol.27, No.1, March: 38-64
- Scruton, R. (2001). *Kant: A Very Short Introduction*. UK: Oxford University Pres.

- Sencer, M. ve Sencer, Y. (1978). *Toplumsal Araştırmalarda Yöntembilim*, TODAİE Yayınları, No:172, Ankara: TODAİE
- Shafer-Landau, R. (Ed.) (2007). *Ethical Theory: an Anthology*. USA: Blackwell Publishing.
- Shafer-Landau, R. & Cuneo, T. (Eds.). (2007). *Foundations of Ethics: An Anthology*. USA: Blackwell Publishing.
- Sheeran, P.J. (1993). *Ethics in Public Administration: A Philosophical Approach*, Westport, CT.:Praeger Publisher.
- Sikula, A.F. (1973). The Values and Value Systems of Government Executives. *Public Personnel Management*. 2 (January-February):16–22.
- Simon H. (1976). *Administrative Behavior, A Study Of Decision-Making Processes In Administrative Organization*. New York, NY: Free Press.
- Simon, H.A., Smithburg, D.W., & Thompson, V.A. (1950). *Public Administration*, New York: Knopf.
- Sinclair, A. (1996). Codes in the Workplace: Organisational versus Professional Codes. in M. Coady ve S. Block (Eds.). *Code of Ethics and Professions* (pp.88-108). Melbourne: Melbourne University Pres
- Singhapakdi, A., Vitell, S. & Franke, G. (1999). Antecedents, Consequences, and Mediating Effects of Perceived Moral Intensity and Personal Moral Philosophies. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 27 (1), 19–36.
- Steinberg, S. & Austern, D.T. (1995). *Hükümet, Ahlak ve Yöneticiler*, (T.Ergun çev.). Ankara: TODAİE.
- Stewart, D.W. & Sprinthall, N.A. (1991). Strengthening Ethical Judgment in Public Administration. in J.S. Bowman (Ed.). *Ethical Frontiers in Public Management* (pp.243-260). San Francisco, CA: Jossey-Bass
- Stewart, D.W.(1985). Ethics and the Profession of Public Administration: The Moral Responsibility of Individuals in Public Sector Organizations. *Public Administration Quarterly*. 8(Winter).487-496.
- Stivers, C. (1994). Citizenship Ethics in Public Administration. in T.L. Cooper (Ed.) *Handbook of Administrative Ethics* (p.435–455). New York: Marcel Dekker.
- Svara, J. H. (2009). Introduction to the Symposium: The Nature of Public Professionalism and the Future of ASPA. *Public Administration Review*. November | December. pp.1037–1039.

- Şentürk, H. (2006). Yerel Siyaset ve Etik. *Yerel Siyaset Dergisi*, Sayı:2. Yıl:1. (<http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.php?goster=ayrinti&id=330>) (12.10.2011)
- Taewook, H. (2011). Exploring The Principles And Criteria For Governance For Sustainable Development. *International Review Of Public Administration*, 15(3).67-78.
- Tansal, S. (2003). Kamuda Etik. *Görüş Dergisi*. Kasım-Aralık, sayı:57. TÜSİAD
- Tanzi, V. (2000). *The Role of the State and the Quality of the Public Sector*. IMF Working Paper.
- Tarhan, B., Gençkaya, Ömer F., Ergül, E., Özsemerci K. ve Özbaran, H., (2006) *Bir Olgu Olarak Yolsuzluk: Nedenler, Etkiler ve Çözüm Önerileri*, Ankara:TEPAV.
- Taylor, F. W. (1911), *The Principles of Scientific Management*, NY, USA : Harper & Brothers
- TEDMER (2007). *Etik Barometre Araştırması*, <http://www.tedmer.org.tr/default.asp?sayfa=arastirmalarimiz> (24.09.2010)
- Tepe, H. (Ed.) (2000). *Etik ve Meslek Etikleri*, Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Thompson, D. F. (1992). Paradoxes of Government Ethics. *Public Administration Review*, 52 (3): 254–259.
- Timm, Neil H. (2002). *Applied Multivariate Analysis*. Secaucus, NJ, USA: Springer-Verlag.
- Toprak, Z. (2006). *Yerel Yönetimler*, 6. Baskı, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Tortop, N. (1999). *Mahalli İdareler*, Ankara:Yargı Yayınları.
- Tortop, N. (1985). Yönetim Sistemimiz İçinde Belediyelerin Önemi, Sorunları ve Yeni Düzenlemeler. *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 18, Sayı 4: 3-12.
- Treisman, D. (2000). The Causes of Corruption: A Cross-National Studies. *Journal of Public Economics*, 76(3). 399–457.
- Truelson, J.A. (1991). New Strategies for Institutional Controls. in J.S. Bowman (Ed.). *Ethical Frontiers in Public Management* (pp.225-242). San Francisco, CA: Jossey-Bass
- TÜSİAD (2002). *Kamu Reformu Araştırması*, İstanbul: TÜSİAD yayınları.
- TÜSİAD (2005), *Devlette Etikten Etik Devlete: Kamu Yönetiminde Etik, Kavramsal Çerçeve ve Uluslararası Uygulamalar*, cilt.1-2, Cüneyt Yüksel (Haz.), İstanbul: TÜSİAD.
- Türk Dil Kurumu. (2010). *Büyük Türkçe Sözlük*, <http://tdkterim.gov.tr/bts/>

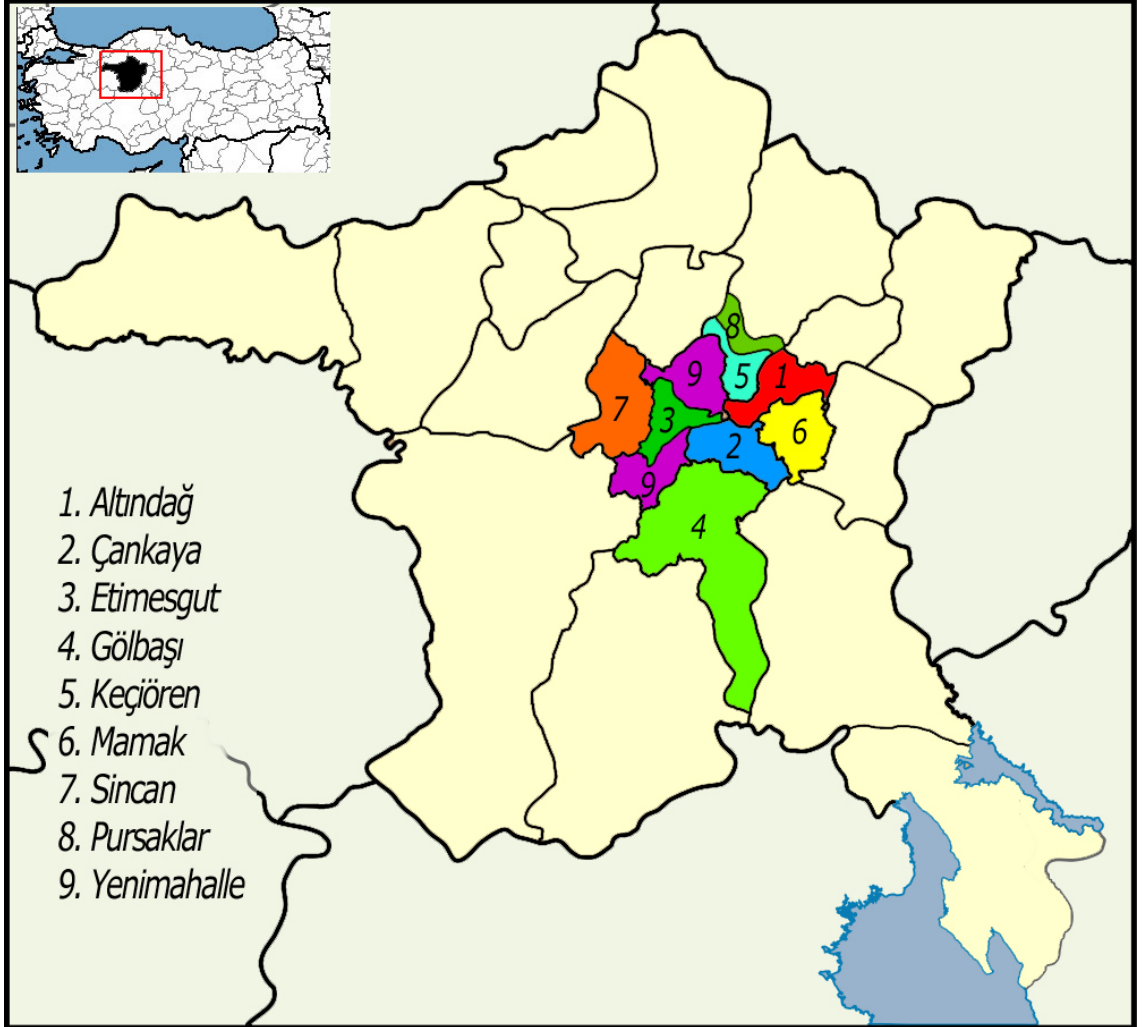

- Uluğ, F. (2009). *Yönetim ve Etik*, Kamu Etiği Sempozyum Bildirileri-1, 25-26 Mayıs, Ankara: TODAİE.
- Ulusoy, A ve Akdemir, T. (2001). *Mahalli İdareler*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- UN (1999). *Public Service in Transition: Enhancing Its Role, Professionalism, Ethical Values and Standards*. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Division for Public Economics and Public Administration. New York
- UN (2000a). *Promoting Ethics in the Public Service*. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Division for Public Economics and Public Administration. New York
- UN (2000b). *Professionalism and Ethics in the Public Service: Issues and Practices in Selected Regions*. United Nations Department of Economic and Social Affairs, Division for Public Economics and Public Administration. New York
- Waldo, D. (1984). *The Administrative State*. New York, NY: Holmes & Meier.
- Weber, M. (1978). *Economy and Society*. 2 vols. Ed. Guenther Roth and Claus Wittich. Berkeley: University of California Press.
- West, J. P. , Berman, E. M. & Milakovich, M. E. (1993), Implementing TQM in Local Government: The Leadership Challenge, *Public Productivity & Management Review*, Vol. 17, No. 2 (Winter):175–189.
- White, L.D. (1926). *Introduction to the Study of Public Administration*. New York: Macmillan.
- Wilber, Y. (1973). Is the New Public Administration Stil with Us? *Public Administration Review*. 33(4).373–378.
- Wilson, W. (1887). The Study of Administration. *Political Science Quarterly*. 56 (December 1941).
- Wilson, W. (1992) *The Study of Administration. Classics of Public Administration*. J.M. Shafritz and A.C. Hyde (Eds.). Brooks/Cole, Pacific Grove, CA: 11-24.
- Wittmer, D. (1992). Ethical Sensivity and Managerial Decision Making: An Experiment. *Journal of Administration Research and Theory*. 2 (4).443-462
- Worthley, J. A. & Grumet, B. R. (1983). Ethics and Public Administration: Teaching What 'Can't. Be Taught. *American Review of Public Administration*, 17 (spring).54–67.
- Wouters, W. G. (2012), *Nineteenth Annual Report To The Prime Minister On The Public Service Of Canada*, Canada Privy Council Office, For The Year Ending March 31, http://www.clerk.gc.ca/local_grfx/docs/rpt/rpt_2012-eng.pdf (15.06.2012)

- Wright, N.D. (Ed.).(1988). *Papers on the Ethics of Administration*. Provo, UT: Brigham Young University.
- Van der Wall, Z., Huberts,L., Van den Heuvel, H. & Kolthoff, E. (2006). Central Values Of Government And Business: Differences, Similarities And Conflicts. *Public Administration Quarterly*. 30 (3): 314–364.
- Van der Wall, Z. & de Graaf, G. (2007). The Bureaucrat, the Businessperson, and Their Perception of Each Others Value Orientation, Emprical Notions on the Other Sector’s Most Important Organizational Values. *Public Integrity*. 9(1).45–62.
- Van Wart, M. (1996). The Sources of Ethical Decision Making for Individuals in the Public Sector. *Public Administration Review*, 56(6). 525–533.
- Van Wart, M. (1998). *Changing Public Sector Values*. New York: Garland.
- Veatch, R.M.(1999) Who Should Control the Scope and Nature of Medical Ethics? in R.B. Baker, A.L. Caplan, L.L. Emanuel, and S.R.Latham (Eds). (p.159–170) *Medical Ethic Revolutions. How the AMA’s Code of Ethics Has Transformed Physicians’ Relationship to Patients, Professionals, and Society*. USA: The Johns Hopkins University Press
- Ventriss, C. (1994). The Publicness of Administrative Ethics. in T.Cooper (Ed.). *Handbook of Administrative Ethics* (p. 199–218.). New York: Marcel Dekker.
- Ventriss, C. (1989). Toward a Public Philosophy of Public Administration: A Civic Perspective of the Public. *Public Administration Review*, 49, p:173–179.
- Yılmaz, A (2005). Belediye Yöneticilerinin İş Ahlakı Ve Sosyal Sorumluluğa Yönelik Tutumlarının İncelenmesi: Adapazarı Büyükşehir ve Merkez Belediyesi’nde Bir Araştırma. 2. *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 18–19 Kasım, Sakarya: 311–324.
- Yüksel, C. (2005). Türk Kamu Hizmetinde Etik Mevzuatı Değerlendirmesi ve Çözüm Önerileri. *Siyasette ve Yönetimde Etik Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, 18–19 Kasım 2005, Sakarya Üniversitesi İİBF: Sakarya Üniversitesi: 347–360.
- Zajac, G. (1997). Reinventing Government And Reaffirming Ethics: Implications For Organizational Development In The Public Service. *Public Administration Quarterly*, 20(4). 385–404.
- T.C. 1982 Anayasası. Resmi Gazete. 2709. 7 Aralık 1982.
5393 Sayılı Belediye Kanunu, (13/07/2005 Tarih, 25874 Sayılı Resmi Gazete).
298 sayılı “Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri Hakkında Kanun”
<http://www.law.kuleuven.be/linc/integriteit/EGPA/>

EK-A1

ANKARA HARİTASI VE ANAKENT İLÇELERİ

EK-B**SEÇMENLERİN BELEDİYELER HAKKINDAKİ ETİK ALGISI ANKETİ**

Değerli Katılımcı,

Elinizdeki anket formu Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümünde yürüttüğüm doktora tez çalışmama veri sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Bu tez çalışmasının amacı vatandaşların belediyeler hakkında kamu hizmeti etiğine ilişkin sahip olduğu algı ve tutumlarda hangi faktörlerin etkili olduğunu belirleyebilmektir.

Katılımcılardan kimlikleri ile ilgili herhangi bir bilgi talep edilmemektedir. 10-15 dakikanızı ayırarak dolduracağınız bu anketten elde edilecek veriler tamamen bilimsel çalışmaya hizmet edecektir. Anket sorularını dikkatlice okuyup samimi olarak cevaplamanız araştırma sonuçlarının bilimsel geçerlilik ve güvenilirliği bakımından önem arz etmektedir. Lütfen anketi eksiksiz doldurunuz.

İlginiz ve katılımınız için çok teşekkür ederim.

Yasin APA

Doktora Öğrencisi

Hacettepe Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Bölümü

SEÇMENLERİN BELEDİYELER HAKKINDAKİ ETİK ALGISI ANKETİ

BİRİNCİ BÖLÜM

Anketin bu bölümünde bir seçmen olarak ikamet ettiğiniz ilçe belediyesinde size hizmet sunan görevlilerin ahlakiliği ve kamu hizmeti etiği ile ilgili eylem ve davranışları hakkındaki düşüncenizi belirtmeniz istenmektedir. Anketteki ifadelerin doğru veya yanlış bir cevabı yoktur. Lütfen aşağıdaki her bir ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve o ifadeye ne derece katılıp katılmadığınıza karşılık gelen kutucuğu işaretleyiniz.

1. Belediye görevlileri işlerini daima hak ve adalete uygun yapar.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

2. Belediye görevlileri işlerini kimsenin güdümünde olmadan bağımsız olarak yapar.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

3. Belediye görevlileri vatandaşların kişisel, sosyal, ekonomik ve siyasal haklarına daima saygı gösterir ve korur.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

4. Belediye görevlileri makam ve mevkisini asla şahsi menfaatleri için kullanmaz.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

5. Belediye görevlileri vatandaşın dertlerine her zaman içtenlikle ve derhal çözüm bulmaya çalışır.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

6. Belediye görevlileri yalanı, aldatmayı ve çalmayı asla kabul etmez.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

7. Belediye görevlileri kamu kaynaklarını asla israf etmez ve daima tutumlu kullanır.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

8. Belediye görevlileri vatandaşa hizmet uğruna her yol ve yöntemi mubah görür.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

9. Belediye görevlileri kamuya ait özel veya gizli bilgileri asla ilgisiz kişilere açıklamaz, saklı tutar.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

10. Belediye görevlileri halkın güvenini sarsacak yanlışlardan daima kaçınır, asla yolsuzluk yapmaz.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

11. Belediye görevlileri daima yetkilerini halktan aldığı bilinciyle ve halk adına çalışır.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

12. Belediye görevlileri çalışmalarını hakkında her zaman hesap verebilir ve denetime her zaman açıktır.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

13. Belediye görevlileri insanların farklı görüş ve inanışlarına daima hoşgörülle yaklaşır.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

14. Belediye görevlileri her işinde daima hukuka uygun ve saygılı davranır.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

15. Belediye görevlileri yolsuzluk, sahtekarlık, rüşvet gibi yasa ve ahlak dışı davranışlara asla göz yummaz ve derhal ilgililere ihbarda bulunur.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

16. Belediye görevlileri belediye hizmetlerinde her zaman nicelikten ziyade nitelik ve kaliteye önem verir.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

17. Belediye görevlileri her zaman asli görevinin halka hizmet olduğunu bilir ve buna göre davranır.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

18. Belediye görevlileri asla belli grup veya şahısların değil halkın ortak faydasını güder.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

19. Belediye görevlileri belediye hizmetlerine dair kararlarda daima vatandaşların da fikirlerini almaya çalışır.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

20. Belediye görevlileri yardımseverdir ve hizmetleri ve karşılığında vatandaşlardan asla para, hediye gibi maddi manevi bir karşılık beklemez.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

21. Belediye görevlileri hizmetlerde daima en iyiye, en mükemmele ulaşmaya çalışır.

- Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

22. Belediye görevlileri hislerini ve şahsi çıkarlarını asla işine karıştırmadan önyargısız davranır.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

23. Belediye görevlileri hizmet sunduğu vatandaşlara daima ilgili davranır.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

24. Belediye görevlileri devlet otoritesine ve kurallarına her zaman içtenlikle sadakat gösterir.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

25. Belediye görevlileri vatandaşlara karşı daima nazik, sempatik ve saygılı davranır.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

26. Belediye görevlileri belediye hizmetlerini yürütürken kesinlikle partilikten kaçınır.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

27. Belediye görevlileri görevinin gerektirdiği sorumluluğu daima tam olarak yerine getirir.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

28. Belediye görevlileri toplumda eşitlik ve adaletin sağlanmasına daima katkıda bulunur.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

29. Belediye görevlileri belediyenin faaliyetleri hakkında halkın bilgi sahibi olabilmesine daima imkân sağlar.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

30. Belediye görevlileri kanunlarda kesin olarak belirtilmemiş hallerde bir karar verilmesi gerektiğinde, hizmeti aksatmamak için takdir yetkisini kullanmaktan çekinmez.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

31. Belediye görevlileri kamu hizmetlerinde asla bir kimse veya grubun tarafını tutmaz, herkese eşit mesafededir.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

32. Belediye görevlileri belediye hizmetlerinde istenen sonuçlara her zaman en az çaba ve maliyetle ulaşır.

Tamamen katılıyorum Katılıyorum Orta Düzeyde Katılıyorum Katılmıyorum Hiç katılmıyorum

İKİNCİ BÖLÜM

Anketin bu bölümünde yaş, cinsiyet vb. demografik niteliklerinizi belirtmeniz istenmektedir.

1. Lütfen yaşınızın yer aldığı yaş grubunu işaretleyiniz.

- 18-28   29-39   40-50   51-61   62 yaş ve üzeri

2. Lütfen cinsiyetinizi işaretleyiniz.

- Kadın   Erkek

3. Lütfen medeni durumunuzu işaretleyiniz.

- Evli   Bekar

4. Lütfen eğitim durumunuzu işaretleyiniz.

- ilkokul   Ortaokul   Lise   Üniversite ve üzeri

5. Lütfen kaç yıldır Ankara'da ikamet ettiğinizi işaretleyin.

- 1 yıldan az   1 ila 4 yıl arası   5 ila 9 yıl arası   10 yıl ve üzeri

6. Lütfen siyasi eğiliminizi işaretleyin.

- aşırı sol   sosyal demokrat   liberal   koyu milliyetçi   köktendinci
 sosyalist   merkez sol   merkez sağ   muhafazakar   diğer (varsa belirtiniz)

7. Lütfen ikamet ettiğiniz ilçeyi işaretleyin.

- Altındağ   Etimesgut   Keçiören   Pirsaklar   Yenimahalle
 Çankaya   Gölbaşı   Mamak   Sincan

8. Lütfen aylık ortalama gelir düzeyinizi işaretleyin.

- 900 TL'nin altında   900-2800 TL arasında   2800 TL üzerinde

Anket sona ermiştir ilginiz ve katılımınız için teşekkürler...

EK-C

FAKTÖR ANALİZİ

Faktör analizi, birbiriyle ilişkili çok sayıda değişkenin aralarındaki ilişkilere dayanarak az sayıda ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler bulmayı, keşfetmeyi amaçlayan çok değişkenli bir istatistik analiz türüdür. Diğer bir anlatımla faktör analizi, bir grup değişkenin kovaryans yapısını incelemek ve bu değişkenler arasındaki ilişkileri, faktör olarak adlandırılan daha az sayıdaki gizli değişkenler bakımından açıklayabilmek üzere geliştirilmiş bir tekniktir. Kısacası faktör analizi, maksimum varyansı açıklayan az sayıda açıklayıcı faktöre ulaşmayı amaçlayan ve gözlenen değişkenler arasındaki ilişkileri temel alan analitik bir teknik olarak tanımlanmaktadır (Büyüköztürk, 2011:123).

Faktör analizi en basit anlamıyla, değişkenleri aralarındaki ilişkilere göre, alt kümelere ayıran bir istatistiksel işlemdir. Bununla birlikte faktör analizi, diğer çok değişkenli analiz tekniklerinden farklı olarak veri matrisini analiz öncesi bir kümelendirmeye tabi tutmadığı gibi, analiz edilecek değişkenleri de bağımlı ve bağımsız değişkenler biçiminde ayırtmaz. Ayrıca faktör analizinde değişkenlerin, çok değişkenli normal bir dağılımdan geldiği, genel olarak eşit aralıklı ölçekte ölçülmüş oldukları ve değişkenler arasındaki ilişkilerin doğrusal olduğu varsayılır. Faktör analizi p boyutlu (değişkenli) bir uzayda birbiriyle ilişkili değişkenleri bir araya getirerek az sayıda önemli yeni ilişkisiz değişken bulmayı, diğer bir anlatımla ortak boyutlar saptanmasını ve bağımlılık yapısının yok edilmesini amaçlamaktadır. Tanımlardan da anlaşılacağı gibi, faktör analizinin en temel ve önemli amacı, çok sayıdaki değişkenin içerdiği önemli bilgiyi (değişkenin varyansı), mümkün olan en az veri kaybıyla daha az sayıda kavramsal veya yapay değişkenle (faktör) özetlemek ve yorumlanması güç olan ilişkileri basite indirgeyerek daha kolay yorumlanabilir hale getirebilmektir (Çokluk vd.,2010:185).

20. yüzyılın başlarında insan zekâsını araştıran psikolog Charles Spearman (1904) tarafından uygulanan faktör analizi ilk olarak psikoloji bilim dalında geniş bir uygulama alanı bulmuştur. Thurstone (1931, 1947) tarafından geliştirilen çok faktörlü model ile 1930-1950 yılları arasında matematiğe paralel olarak hızla gelişen faktör analizi, 1950'lerden sonra bilgisayar teknolojisinde yaşanan gelişmeler sonucu başta sosyal bilimler olmak üzere, çeşitli alanlarda yaygın olarak kullanılmaya başlanan bir çok değişkenli analiz türü olmuştur (Timm, 2002:496; Çokluk vd.,2010:187-8).

Faktör analizi, amaçlarına göre açımlayıcı (keşfedici, exploratory) ve doğrulayıcı (confirmatory) olmak üzere iki temel tekniğe ayrılmaktadır. Açımlayıcı faktör analizinde yapılan işlem, değişkenler arasındaki ilişkilerden hareketle az sayıda ve kavramsal olarak anlamlı yeni

değişkenler (faktör) keşfederek bir kuram oluşturabilmektir. Açımlayıcı faktör analizi tekniği, analiz sonucunda ortaya çıkan faktörlerin, araştırılan kavramın anlaşılmasına yardımcı olan yapıları (gözlenemeyen gizil/örtük değişkenler) ile benzer olup olmadığını ortaya koyar. Diğer bir anlatımla faktör analizi sonucunda belli bir faktör altında toplanan değişkenlerin kuramsal yapının göstergeleri olup olmadığı sorgulanmış olur. Doğrulayıcı faktör analizinde ise amaç, araştırmacı tarafından oluşturulan ve değişkenlerin faktörlerle, faktörlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin tanımlandığı hipotezlerin test edilmesidir. Bu teknik yapı geçerliliğini saptamada dolayısıyla kuram geliştirmede ve mevcut kuramların geçerliğini test etmede yaygın olarak kullanılır (Çokluk vd.,2010:177).

Açımlayıcı veya keşfedici faktör analizinin sosyal bilimlerdeki başlıca kullanım alanı zeka, kişilik vb. psikolojik özellikleri ölçebilecek nesnel ölçme araçları geliştirmektir. Bunun yanı sıra faktör analizinin belli başlı amaçları şunlardır (Çokluk vd.,2010:189):

- Gözlenen değişkenler arasında korelasyon modelini özetlemek,
- Çok sayıda gözlenen değişkeni, az sayıda faktör altında toplamak,
- Gözlenen değişkenleri kullanarak, sürecin temeli için işevuruk tanım (bir regresyon eşitliği) yapmak
- Sürecin doğası hakkındaki kuramı test etmek.

Açımlayıcı Faktör Analizi İle İlgili Temel Kavramlar

Açımlayıcı faktör analizi bir dizi istatistiksel işlem ve ortaya çıkan sonuçların yorumlanması sürecidir. Bu süreçte adı geçen korelasyon matrisi, öz değer, yamaç-eğim grafiği, faktör yük değeri, ortak faktör varyansı, varyans oranı, kovaryans oranı, faktörleştirme, döndürme ve faktör isimlendirme gibi bazı kavramların tanımlanması uygun olacaktır (Çokluk vd.,2010:190).

Korelasyon Matrisi

Gözlenen değişkenlerden üretilen korelasyon matrisine gözlenen korelasyon matrisi, faktörlerden üretilen korelasyon matrisine üretilmiş korelasyon matrisi (reproduced correlation matrix) adı verilir. Gözlenen ve üretilmiş korelasyon matrislerinin arasındaki fark ise, hata (artık) korelasyon matrisi (residual correlation matrix) olarak adlandırılır. Hata korelasyon matrisi, önemli faktörlerce açıklanamayan varyansa ilişkindir. İyi bir faktör analizinde, artık matristeki korelasyonlar küçüktür ve bu durum gözlenen ve üretilen matrisler arasındaki yakınlığı, uyumu göstermektedir. Verilerin ölçü birimleri ve varyansları birbirine yakınsa kovaryans matrisinden, aksi durumda korelasyon matrisinden yararlanılması önerilmektedir. Bununla birlikte, açımlayıcı faktör analizinde genellikle korelasyon matrisi kullanılmaktadır (Çokluk vd.,2010:191).

1.2.5.1.1.2. Öz Değer (Eigen Value)

Öz değer, bir faktörle p kadar değişken arasındaki ilişki katsayılarının diğer bir anlatımla her bir faktörün faktör yüklerinin kareleri toplamı olup, her bir faktör tarafından açıklanan varyansın oranının hesaplanmasında ve önemli faktör sayısına karar vermede kullanılan bir katsayıdır. Özdeğer yükseldikçe, faktörün açıkladığı varyans da yükselir. Faktör analizinde, başlangıçta, genel olarak öz değeri "1" ve daha büyük olan faktörler önemli faktörler olarak alınır. Bu sınır değerini seçilmesindeki ölçüt, bir faktörün en azından varyansı "1.00" olan değişkenlerden biri ile eşdeğere sahip olmasıdır. Ancak araştırmacı, analiz sonuçlarına göre bu eşik değeri artırabilir. Analizde başlangıçta kuramsal olarak değişken sayısı kadar faktör ve her bir faktör için hesaplanan bir öz değer vardır. Öz değerlerin toplamı değişken sayısına eşittir. Buna göre, bir faktörün açıkladığı varyans, faktörün öz değerinin değişken sayısına bölünmesiyle elde edilen değere eşit olacaktır (Çokluk vd.,2010:191-2).

1.2.5.1.1.3. Ortak Faktör Varyansı

Faktör analizinde varyansın açıklanmasıyla ilgili olarak üç tür varyanstan söz edilebilir:

- Ortak faktörlerce açıklanabilen ortak faktör varyansı (common factor variance),
- Bir test veya değişkende gözlenen varyansı tanımlayan özgül varyans (specific variance)
- Veri setine ilişkin varyansın açıklanamayan kısmını gösteren hata varyansı (error variance).

Ortak faktör varyansı olarak da isimlendirilen ortak varyans ile özgül varyansın toplamı, testin güvenilirliğini yorumlamada kullanılır. Bir değişkene ilişkin faktörlerin açıkladıkları ortak varyans (communality), değişkenin faktör yük değerlerinin kareleri toplamına eşittir. Ortak faktör varyansı, maddelerin faktörlerle olan çoklu korelasyonunun karesi ile de açıklanmaktadır. Ortak faktör varyansının yüksek olmasının, modele ilişkin açıklanan toplam varyansı artıracak dikkate alınmalıdır. Çok faktörlü desenlerde faktör sayısının yüksek tutulması açıklanan varyansı artırmakla birlikte faktör isimlendirmede ve anlamlandırmada zorluklar yaşatabilir. Tek faktörlü desenlerde ise % 30 ve üzerinde olması yeterli görülürken çok faktörlü desenlerde daha fazla olması beklenir. Bununla birlikte sosyal bilimlerde açıklanan toplam varyansın %40 ila %60 olması yeterli olarak kabul edilmektedir (Çokluk vd.,2010:195-7).

Faktör Yük Değeri (Factor Loading)

Faktör yük değeri, maddelerin faktörlerle olan ilişkisini açıklayan bir katsayıdır. Maddelerin yer aldıkları faktördeki yük değerlerinin yüksek olması beklenir. Bir faktörle yüksek düzeyde ilişki veren maddelerin oluşturduğu bir küme varsa bu bulgu, o maddelerin birlikte bir kavramı-yapıyı-faktörü ölçtüğü anlamına gelmektedir. Bir değişkenin 0.3'lük faktör yükü, faktör tarafından açıklanan varyansın %9 ($0.3^2=0.09$) olduğunu gösterir ki bu düzeydeki varyans dikkat çekicidir. Genel olarak, işaretine bakılmaksızın 0.60 ve üstü yük değeri yüksek; 0.30-0.59 arası yük değeri orta düzeyde büyüklükler olarak tanımlanabilir ve değişken çıkartmada

dikkate alınır. Faktör yük değerleri, bir korelasyon değeri olarak istatistiksel anlamlılık bakımından da incelenebilir. Ancak, düşük korelasyon miktarlarının da, örneklem arttıkça anlamlı çıkma olasılığının artacağı göz önünde bulundurulmalıdır (Çokluk vd.,2010:194).

Alan yazında faktör yük değerinin minimum 0.30 olması gerektiği yönünde yaygın bir görüş olmakla bu değer en az 0.40 olması gerektiğini savunan kuramcılar da mevcuttur. Faktör yük değerinin (FYD) 0.71 olması halinde (varyansın %50'sini açıklar) "mükemmel"; 0.63 FYD (varyansın %40'ını açıklar) "çok iyi"; 0.55 FYD (varyansın %30'unu açıklar) "iyi"; 0.45 FYD (varyansın %20'sini açıklar) "vasat" ve 0.32 FYD (varyansın %10'unu açıklar) "zayıf" olarak değerlendirilmesi gerektiği önerilmiştir. Öte yandan faktör yük değerinin büyüklüğüne karar vermede örneklem büyüklüğünü de dikkate almak gerekir (Çokluk vd.,2010:194).

Ortak faktör varyansı faktör analizi sonucunda, ortak faktörler tarafından açıklanan varyanstır. Açıklanan varyans oranının yüksek olması, ölçeğin faktör yapısının gücünü gösterir. Çok faktörlü desenlerde faktör sayısının yüksek tutulması açıklanan varyansı artırır, ancak bu durumda faktör adlandırma ve anlamlandırma konusunda zorluk yaşanabilir. Tek faktörlü desenlerde ise açıklanan varyansın asgari % 30 ve daha fazla olması yeterli görülebilir. Nitekim sosyal bilimlerde açıklanan varyansın % 40 ile % 60 arasında olması yeterli olarak kabul edilir (Çokluk vd.,2010:197).

Faktörleştirme

Faktör analizi, ortak faktör adı verilen yeni kavramları (değişkenleri) ortaya çıkarma ya da maddelerin faktör yük değerlerini kullanarak kavramların işlevsel tanımlarını elde etme süreci olarak tanımlanmaktadır. İyi bir faktörleştirmede dikkat edilmesi gereken hususlar; değişkenlerde azaltma olması, üretilen yeni değişken veya faktörler arasında ilişkisizliğin sağlanması ve elde edilen faktörlerin anlamlı olmasıdır. Faktörleştirmede kullanılan pek çok teknik vardır. Bunlar temel bileşenler yöntemi, en çok benzerlik yöntemi, ağırlıksız en küçük kareler yöntemi, genelleşmiş en küçük kareler yöntemi, temel eksen faktörizasyon yöntemi, alfa faktörizasyon yöntemi ve izlenim faktörizasyon yöntemi biçiminde sıralanabilir. Bu yöntemler arasında temel bileşenler yönteminin, uygulamada en yaygın kullanılanlardan biri olduğu söylenebilir. Nitekim paket programların çoğunda, faktör türetme yöntemi olarak temel bileşenler yönteminden yararlanılmaktadır (Özdamar,1998:194). Temel bileşenler analizi, çok sayıdaki değişkeni daha az sayıda bileşen altında toplamaya yarayan bir çözüm yoludur. Bu analiz eşit aralıklı ölçme araçlarında gözlem değişkenlerini farklılaştıran ve kuramsal yapının birer parçası olan "temel boyutları" ortaya çıkartmaktadır (Çokluk vd.,2010:197-8).

Döndürme

Araştırmacı, bir faktör analizi tekniğini uygulayarak elde ettiği m kadar önemli faktörü, “bağımsızlık, yorumlamada açıklık ve anlamlılık” sağlamak için bir eksen döndürmesine (rotation) tabii tutabilir. Faktör döndürme, çözümün temel matematiksel özelliklerini değiştirmez. Eksenlerin döndürülmesi sonrasında maddelerin bir faktördeki yükü artarken diğer faktörlerdeki yükleri azalır. Böylece faktörler, kendileriyle yüksek ilişki veren maddeleri bulurlar ve faktörler daha kolay yorumlanabilir. Faktör analizinde iki veya daha fazla faktörün olduğu durumda yapılan döndürme işlemi faktörleştirme ve yorumlama kolaylığı sağlaması bakımından gereklidir. Ancak faktör analizinde tek faktör için döndürme yapılması mümkün değildir. İyi bir faktör döndürmede; boyut indirgemenin (değişken azaltma), faktörler arasında bağımsızlığın ve faktörlerin kavramsal anlamlılığının sağlanmış olması gerekmektedir. Dik (orthogonal) ve eğik (oblique) olmak üzere iki tür döndürme yaklaşımı vardır. Faktörler arasında ilişki olmadığı düşüncesine dayalı olan dik döndürmede, faktörler, eksenlerin konumu değiştirmeksizin (aynı açıyla) döndürülür. Faktörlerin birbirleriyle ilişkili olduğu düşüncesi üzerine kurulu olan eğik döndürmede ise, eksenlerin döndürülmesinde farklı açılar kullanılır. Genel bir kural olarak araştırmacı temelde verileri ile en uygun olan sonuçları almakla ilgileniyorsa eğik döndürme; araştırmacı daha çok sonuçların genellenebilirliği ile yani gelecek için en uygun çözümle ilgileniyorsa dik döndürme önerilir. Bununla birlikte her iki döndürme sonuçları hemen hemen her zaman benzer sonuçlar ürettiğinden, uygulamaların tamamına yakınında yorumlamada kolaylık sağladığından dik döndürmenin tercih edildiği söylenebilir. Araştırmacıların uygulamada sıklıkla dik döndürme için varimax ya da quartimax; eğik döndürme için oblimin ya da promax tekniklerinden birini seçtikleri görülmektedir. Quartimax'ın, varyansın çoğunu karşılayan genel bir faktörün olduğuna inanıldığı, varimax'ın ise çok faktörlü yapının söz konusu olduğu durumlarda daha uygun bir seçim olduğu söylenebilir. Araştırmacı, eğik döndürme uygulayacak ise sonuçlarının oblimin döndürmeye görece olarak gelecekte daha kullanılabilir olması nedeniyle promax'ı, tercih etmesi önerilmektedir (Çokluk vd.,2010:201-5).

Faktör Analizinin Aşamaları

Faktör analizinde izlenen adımlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Analize alınacak değişken kümesinin seçilmesi ve örneklem büyüklüğünün sınanması,
- Değişkenler arasındaki ilişkileri içeren korelasyon matrisinin oluşturulması ve bu matris yardımıyla, varsa diğer değişkenler ile ilişkisi olmayan değişkenlerin saptanması,
- Korelasyon matrisi üzerinden ortak faktörlerin türetilmesi,
- En uygun faktör sayısının belirlenmesi ve oluşturulan modelin verilere uyumlu olup olmadığının sınanması,
- Modelde yer alan ortak faktörlerin adlandırılması,
- Oluşturulan modelin verilere uyumlu olup olmadığının sınanması,

- Her bireye ilişkin faktör değerlerinin tahmin edilmesi ve sonuçların yorumlanması,

Bu adımların birçoğu istatistiksel bakımdan gerekli olmakla birlikte, faktör analizinin en önemli adımlarından biri, elde edilen sonuçların yorumlanabilir olmasıdır. Ortak faktörler, ilgili faktörün etrafında yoğunlaşan değişkenlerin ortak özelliklerine göre adlandırılırlar. Bu bakımdan, herhangi bir faktörle ilişkisi yüksek olan bir değişkenin, diğer faktörler ile ilişkisinin zayıf olması istenilir. Bu durum ise, faktör eksenlerinin döndürülmesi ile sağlanmaktadır.

Değişkenlerin Seçimi

Bilimsel araştırmalarda gözlenebilen, ölçülebilen ve belli bir sonucu doğuran ya da etkileyen her olgu, değişken olarak değerlendirilir. Araştırmanın amaç ve problem tanımına uygun değişkenlerin seçimi, araştırmanın güvenilirliği açısından oldukça önemlidir. Değişkenler seçilmeden önce analize alınacak değişken sayısına karar verilmeli ve bu değişkenlerin ölçme düzeyleri dikkate alınmalıdır. Her değişkenin eşit ağırlıkta olmasına dikkat edilmelidir, aksi takdirde farklı ölçme düzeylerinde ölçülmüş değişkenler arasındaki korelasyon çok düşük veya çok yüksek çıkabileceği gibi analiz sonucu türetilen faktörlerin yorumlanmasını güçleştirebilir.

Beklenen ortak faktör sayısının 4-5 katı kadar gözlenen değişkenle başarılı bir faktör analizinin yapılabileceği ileri sürülmektedir. Ayrıca faktör analizinin bazı aşamalarında analize alınan değişkenler gözden geçirilmek suretiyle elenebilir. Örneğin, korelasyon matrisinde diğer değişkenlerle ilişkisi bulunmayan veya ilişki katsayıları istatistiksel açıdan anlamsız bulunan değişkenler analizden çıkartılabilir. Dahası, faktör yükleri matrisi içinde hiçbir faktöre yüklenmemiş değişkenler de gerekirse analizden çıkartılarak yeniden faktör analizi yapılabilir. Öte yandan değişkenler hakkında karar verilirken değişkenlerin ortak varyanslarına bakmakta da fayda vardır. Böylece ortak varyansı düşük olan ve araştırma kapsamı içinde çok önem taşımayan değişkenlerin analiz dışı bırakılması mümkün olmaktadır.

Örneklem Büyüklüğü

Faktör analizinde örneklemin, ilişkilerin güvenilir bir şekilde kestirilebilmesini sağlayacak büyüklükte olması önemlidir. Bu bakımdan faktör analizinin başarılı sonuçlar verebilmesi için, gözlenen birey sayısının, değişken sayısından fazla olması gerekmektedir. Araştırmacılar genel olarak gözlem sayısının 50'nin altında olduğu örneklemlerle faktör analizinin yapılmamasını, özellikle faktörler güçlü ve belirgin olduğunda ve değişken sayısı fazla büyük olmadığında, 100 ve üzerinde bir örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu belirtmektedir. Uygulamada kabul görmüş genel bir kural olarak, örneklem büyüklüğünün en az gözlenen değişken sayısının 4 ila 5 katı olması gerektiği de ifade edilmektedir. Bununla birlikte güvenilir faktörler çıkartmak için 200 kişilik bir örneklemin genellikle yeterli olacağı, faktör yapısının açık ve az sayıda olduğu durumlarda bu rakamın 100'e kadar indirilebileceği, ancak daha iyi

sonuçlar için daha büyük bir örnekleme çalışmanın yararlı olacağı da vurgulanmaktadır. Nitekim Comrey ve Lee (1992'den akt. MacCallum vd. 1999:84) faktör analizinde yeterli örneklem sayısı (N) için kabaca bir ölçek öne sürmüşlerdir. Buna göre, 100 = zayıf, 200 = idare eder, 300 = iyi, 500 = çok iyi, 1,000 ve üzeri: mükemmeldir. Örneklem büyüklüğü için dikkate alınacak denek değişken oranının 1'e 10 düzeyinde tutulması önerilmekte, bununla birlikte uygulanabilirlik bakımından bu oranın düşürülebileceği, ancak en az 1'e 2 olması gerektiği belirtilmektedir (MacCallum vd., 1999:85).

Örneklem büyüklüğü açısından faktör analizi için veri yapısının uygunluğunu belirlemeye yönelik bir başka ölçüt Kaiser-Meyer-Olkin testi sonuçlarıdır. Kaiser-Meyer-Olkin, gözlenen korelasyon katsayılarının büyüklüğünü karşılaştıran bir test sonucunda bulunan değer yüksek olması, ölçekteki her bir değişkenin, diğer değişkenler tarafından mükemmel bir biçimde tahmin edilebileceği anlamına gelmektedir. Kaiser-Meyer-Olkin testi sonucunda, değer 0,50'den küçük olması halinde faktör analizine devam edilemeyeceği yorumu yapılır. Örneklem büyüklüğü için değer, 0,50-0,60 arası kötü; 0,60-0,70 arası zayıf; 0,70-0,80 arası orta; 0,80-0,90 arası iyi; 0,90 ve üzerinde ise mükemmel olduğu yorumu yapılır (Çokluk vd.,2010:207).

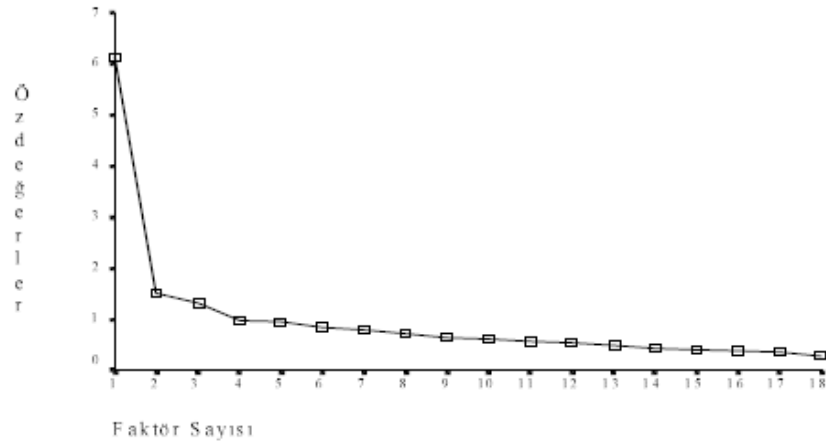
Uygun Faktör Sayısının Belirlenmesi

Faktör analizi uygulamalarında amaç toplam varyansın büyük bir bölümünü açıklayabilecek, diğer bir deyişle bilgi kaybını en aza indirecek az sayıda ortak faktörün türetilmesidir. Bu amaca uygun olarak anlamlı faktör sayısını belirlemeye yönelik çeşitli ölçütler geliştirilmiştir.

Açıklanan varyans ölçütü: En basit ölçütlerden biri olan birinci faktör tarafından açıklanan varyans değeri 1'e yakınsa, diğer faktörler ihmal edilebilir. Eğer birinci faktör tarafından açıklanan varyans değeri 1'den çok küçükse, faktör sayısı ikiye çıkartılır ve her iki faktör tarafından açıklanan varyans payı hesaplanır. Bu değer de 1'den çok küçükse, üçüncü faktör ele alınır. Bu süreç, özdeğerler tarafından açıklanan birikimli varyans en az 0.8 (%80) olana kadar devam eder.

Özdeğer ölçütü: Uygulamada yaygın olarak kullanılan özdeğer ölçütü, Kaiser tarafından ileri sürüldüğünden "Kaiser Ölçütü" olarak adlandırılmaktadır. Bu ölçüte göre, korelasyon matrisinde 1'den büyük özdeğerler anlamlı kabul edilmekte, 1'den küçük özdeğerler ise anlamsız kabul edilip analiz dışı bırakılmaktadır. Böylece, 1'den büyük özdeğer sayısı kadar faktör türetilmiş olmaktadır.

Yamaç eğim grafiği (Scree Plot)

Yamaç eğim grafiği (Scree Plot): Cattell tarafından geliştirilen bu yöntem özdeğerlerin çizimine dayalı bir yöntemdir. Bu yöntemde, faktör sayısı 1,2,..., p biçiminde X ekseninde ve özdeğerler veya özdeğerlerin varyans açıklama oranları Y ekseninde olmak üzere, XY koordinat sisteminde bir grafik çizilir ve faktör sayısı arttıkça özdeğerlerdeki hızlı düşüşe denk gelen sayı, faktör sayısı olarak alınır (Hair vd.,1998:103-4).

Toplam varyansın yüzdesi: Faktör sayısının belirlenmesinde kullanılabilecek bir diğer ölçüt olan "toplam varyansın yüzdesi ölçütü"nde her ilave faktörün toplam varyansın açıklanmasına katkısı % 5'in altına düştüğünde azami faktör sayısına ulaşılmış demektir (Kalaycı, 2006:322).

Faktörlerin Adlandırılması

Faktör analizinin temel amacı çok sayıdaki değişkenin içerdiği bilgileri, az sayıda ortak faktör ile açıklayabilmektir. Bu amaca, faktör yüklerinin hesaplanması, döndürülmesi ve uygun faktör sayısının belirlenmesi ile ulaşılmaya çalışılmaktadır. Ancak sosyal bilimlerde bu bilgi ile yetinilmez ve ortak faktörler adlandırılarak, diğer bir anlatımla etiketlenerek varılan sonuçlara bir yorum getirilmesi beklenir. Faktörlere verilen isimler ve yorumlar kuramsal bir temele dayanmalıdır.

EK-D

Demografik Faktörlere Ait T-Testi ve ANOVA Analizi SPSS Çıktıları

Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Yaş'a Göre "One-Way ANOVA" Sonuçları (output)

Descriptives

KMUHZETG

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
18-28 YAS	235	75,4213	29,31696	1,91243
29-39 YAS	272	81,3713	34,59718	2,09776
40-50 YAS	244	83,1885	33,11331	2,11986
51-61 YAS	125	75,5520	25,44141	2,27555
62 YAS VE UZERI	24	69,5417	22,17515	4,52648
Total	900	79,1867	31,56885	1,05230

Test of Homogeneity of Variances

KMUHZETG

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
6.212	4	895	.000

ANOVA

KMUHZETG

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	12421,652	4	3105,413	3,146	,064
Within Groups	883514,988	895	987,168		
Total	895936,640	899			

Multiple Comparisons

Dependent Variable:KMUHZETG

(I) YAS	(J) YAS	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
Tamhane	29-39 YAS	-0,18505	0,08966	.332
	40-50 YAS	-0,24184	0,09002	.072
	51-61 YAS	-0,00473	0,09417	1.000
	18-28 YAS	0,19244	0,15919	.932
	18-28 YAS	0,18505	0,08966	.332
	40-50 YAS	-0,05679	0,09416	1.000
	51-61 YAS	0,18031	0,09813	.501
	29-39 YAS	0,37749	0,16156	.229
	18-28 YAS	0,24184	0,09002	.072
	29-39 YAS	0,05679	0,09416	1.000
	51-61 YAS	0,2371	0,09846	.154
	40-50 YAS	0,43428	0,16176	.107
	18-28 YAS	0,00473	0,09417	1.000
	29-39 YAS	-0,18031	0,09813	.501
	40-50 YAS	-0,2371	0,09846	.154
	51-61 YAS	0,19717	0,16411	.934
	18-28 YAS	-0,19244	0,15919	.932
	29-39 YAS	-0,37749	0,16156	.229
	62 YAS VE UZERI	-0,43428	0,16176	.107
	51-61 YAS	-0,19717	0,16411	.934

*.The mean difference is significant at the .05 level.

Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Cinsiyete göre t-Testi Sonuçları (output)

Group Statistics

	CNSYT	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
KMUHZETG	KADIN	390	75.8718	30.759	0,04925
	ERKEK	510	81.7216	31.972	0,04471

Independent Samples Test

	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means					
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
KMUHZETG	Equal variances	1.209	.272	-2.765	898	.006	-5.84977
	Equal variances			-2.779	852.561	.006	-5.84977

Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Medeni Duruma Göre t-Testi Sonuçları (output)

	MEDDR	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
KMUHZETG	EVLİ	608	79,8240	32,13102	1,30308
	BEKAR	292	77,8596	30,37606	1,77762

	Levene's Test for Equality of Variances	t-test for Equality of Means					
		F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference
KMUHZETG	Equal variances	1,716	,191	,874	898	,382	1,96442
	Equal variances			,891	604,139	,373	1,96442

Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Eğitim Durumuna Göre "One-Way ANOVA" Sonuçları (output)

	N	$\bar{x}$	Std. Deviation	Std. Error
ILKOKUL	115	78,8783	33,93108	3,16409
ORTAOKUL	171	81,9708	29,51917	2,25739
LİSE	327	80,4098	34,55568	1,91093
UNİVERSİTE VE ÜZERE	287	76,2578	27,92278	1,64823
Total	900	79,1867	31,56885	1,05230

Test of Homogeneity of Variances

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
8.603	3	896	.000

ANOVA

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	4.214	3	1.405	1.414	.237
Within Groups	890.189	896	.994		
Total	894.403	899			

Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının İkamet Süresine Göre "One-Way ANOVA" Sonuçları (output)

Descriptives

KMUHZETG

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
1 YILDAN AZ	45	40,91708	6,09956	40,91708
1-4 YIL	84	24,45299	2,66804	24,45299
5-9 YIL	198	30,47280	2,16561	30,47280
10 YIL VE UZERI	573	31,50691	1,31622	31,50691
Total	900	31,56885	1,05230	31,56885

Test of Homogeneity of Variances

KMUHZETG

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
5.022	3	896	.001

ANOVA

KMUHZETG

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	21893,064	3	7297,688	7,481	,000
Within Groups	874043,576	896	975,495		
Total	895936,640	899			

Multiple Comparisons

KAMHIZETK Tamhane

	(I) SURE	(J) SURE	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
A	1 YILDAN AZ	1-4 YIL	26.69444 [*]	6,65756	,001
		5-9 YIL	14,31313	6,47259	,173
		10 YIL VE UZERI	16,67656	6,23995	,060
B	1-4 YIL	1 YILDAN AZ	-26.69444 [*]	6,65756	,001
		5-9 YIL	-12.38131 [*]	3,43632	,002
		10 YIL VE UZERI	-10.01789 [*]	2,97504	,006
C	5-9 YIL	1 YILDAN AZ	-14,31313	6,47259	,173
		1-4 YIL	12.38131 [*]	3,43632	,002
		10 YIL VE UZERI	2,36342	2,53422	,926
D	10 YIL VE UZERI	1 YILDAN AZ	-16,67656	6,23995	,060
		1-4 YIL	10.01789 [*]	2,97504	,006
		5-9 YIL	-2,36342	2,53422	,926

Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Siyasi Eğilime Göre "One-Way ANOVA" Sonuçları (output)

Descriptives

KMUHZETG

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
ASIRI SOL	25	77,2400	51,78986	10,35797
SOSYALIST	29	95,5517	37,84988	7,02855
SOSYAL DEMOKRAT	162	86,9938	38,55423	3,02911
MERKEZ SOL	84	65,3690	30,38658	3,31545
LIBERAL	37	96,4054	36,59042	6,01543
MERKEZ SAG	288	79,2813	28,51531	1,68028
KOYU MILLİYETCI	108	73,6389	22,24354	2,14039
MUHAFAZAKAR	52	67,3846	23,93386	3,31903
KOKTENDINCI	5	57,8000	10,73313	4,80000
DİGER	110	80,3273	22,16995	2,11382
Total	900	79,1867	31,56885	1,05230

Test of Homogeneity of Variances

KMUHZETG

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
14,781	9	890	,000

ANOVA

KMUHZETG

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	57742,974	9	6415,886	6,812	,000
Within Groups	838193,666	890	941,791		
Total	895936,640	899			

Multiple Comparisons

KAMHIZETK

Tamhane

(I) SYSEGL	(J) SYSEGL	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1 ASIRI SOL	SOSYALIST	-18,31172	12,51751	,999
	SOSYAL DEMOKRAT	-9,75383	10,79181	1,000
	MERKEZ SOL	11,87095	10,87565	1,000
	LIBERAL	-19,16541	11,97802	,996
	MERKEZ SAG	-2,04125	10,49338	1,000
	KOYU MILLIYETCI	3,60111	10,57681	1,000
	MUHAFAZAKAR	9,85538	10,87674	1,000
	KOKTENDINCI	19,44	11,41611	,991
	DIGER	-3,08727	10,57146	1,000
2 SOSYALIST	ASIRI SOL	18,31172	12,51751	,999
	SOSYAL DEMOKRAT	8,5579	7,65349	1,000
	MERKEZ SOL	30.18268*	7,77127	,016
	LIBERAL	-0,85368	9,25126	1,000
	MERKEZ SAG	16,27047	7,2266	,763
	KOYU MILLIYETCI	21,91284	7,34722	,213
	MUHAFAZAKAR	28.16711*	7,7728	,035
	KOKTENDINCI	37.75172*	8,5112	,008
	DIGER	15,22445	7,33953	,879
3 SOSYAL DEMOKRAT	ASIRI SOL	9,75383	10,79181	1,000
	SOSYALIST	-8,5579	7,65349	1,000
	MERKEZ SOL	21.62478*	4,49084	,000
	LIBERAL	-9,41158	6,73505	1,000
	MERKEZ SAG	7,71258	3,46393	,706
	KOYU MILLIYETCI	13.35494*	3,70901	,017
	MUHAFAZAKAR	19.60921*	4,49349	,001
	KOKTENDINCI	29.19383*	5,67587	,042
	DIGER	6,66655	3,69374	,966
4 MERKEZ SOL	ASIRI SOL	-11,87095	10,87565	1,000
	SOSYALIST	-30.18268*	7,77127	,016
	SOSYAL DEMOKRAT	-21.62478*	4,49084	,000
	LIBERAL	-31.03636*	6,86859	,001
	MERKEZ SAG	-13.91220*	3,71693	,012
	KOYU MILLIYETCI	-8,26984	3,94632	,824
	MUHAFAZAKAR	-2,01557	4,69128	1,000
	KOKTENDINCI	7,56905	5,83371	1,000
	DIGER	-14.95823*	3,93198	,009
5 LIBERAL	ASIRI SOL	19,16541	11,97802	,996
	SOSYALIST	0,85368	9,25126	1,000
	SOSYAL DEMOKRAT	9,41158	6,73505	1,000
	MERKEZ SOL	31.03636*	6,86859	,001
	MERKEZ SAG	17,12416	6,2457	,333
	KOYU MILLIYETCI	22.76652*	6,38487	,038
	MUHAFAZAKAR	29.02079*	6,87032	,004
	KOKTENDINCI	38.60541*	7,6958	,003
	DIGER	16,07813	6,37602	,500

Multiple Comparisons

KAMHIZETK

Tamhane

6 MERKEZ SAG	ASIRI SOL	2,04125	10,49338	1,000
	SOSYALIST	-16,27047	7,2266	,763
	SOSYAL DEMOKRAT	-7,71258	3,46393	,706
	MERKEZ SOL	13,91220	3,71693	,012
	LIBERAL	-17,12416	6,2457	,333
	KOYU MILLIYETCI	5,64236	2,72114	,834
	MUHAFAZAKAR	11,89663	3,72012	,086
	KOKTENDINCI	21,48125	5,0856	,308
	DIGER	-1,04602	2,70029	1,000
7 KOYU MILLIYETCI	ASIRI SOL	-3,60111	10,57681	1,000
	SOSYALIST	-21,91284	7,34722	,213
	SOSYAL DEMOKRAT	-13,35494	3,70901	,017
	MERKEZ SOL	8,26984	3,94632	,824
	LIBERAL	-22,76652	6,38487	,038
	MERKEZ SAG	-5,64236	2,72114	,834
	MUHAFAZAKAR	6,25427	3,94933	,996
	KOKTENDINCI	15,83889	5,25559	,679
	DIGER	-6,68838	3,00824	,711
8 MUHAFAZAKAR	ASIRI SOL	-9,85538	10,87674	1,000
	SOSYALIST	-28,16711	7,7728	,035
	SOSYAL DEMOKRAT	-19,60921	4,49349	,001
	MERKEZ SOL	2,01557	4,69128	1,000
	LIBERAL	-29,02079	6,87032	,004
	MERKEZ SAG	-11,89663	3,72012	,086
	KOYU MILLIYETCI	-6,25427	3,94933	,996
	KOKTENDINCI	9,58462	5,83575	,999
	DIGER	-12,94266	3,935	,062
9 KOKTENDINCI	ASIRI SOL	-19,44	11,41611	,991
	SOSYALIST	-37,75172	8,5112	,008
	SOSYAL DEMOKRAT	-29,19383	5,67587	,042
	MERKEZ SOL	-7,56905	5,83371	1,000
	LIBERAL	-38,60541	7,6958	,003
	MERKEZ SAG	-21,48125	5,0856	,308
	KOYU MILLIYETCI	-15,83889	5,25559	,679
	MUHAFAZAKAR	-9,58462	5,83575	,999
	DIGER	-22,52727	5,24483	,229
10 DIGER	ASIRI SOL	3,08727	10,57146	1,000
	SOSYALIST	-15,22445	7,33953	,879
	SOSYAL DEMOKRAT	-6,66655	3,69374	,966
	MERKEZ SOL	14,95823	3,93198	,009
	LIBERAL	-16,07813	6,37602	,500
	MERKEZ SAG	1,04602	2,70029	1,000
	KOYU MILLIYETCI	6,68838	3,00824	,711
	MUHAFAZAKAR	12,94266	3,935	,062
	KOKTENDINCI	22,52727	5,24483	,229

Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının İlçeye Göre "One-Way ANOVA" Sonuçları (output)

Descriptives

KMUHZETG

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
ALTINDAG	100	77,6200	27,49721	2,74972
CANKAYA	100	101,7100	40,32802	4,03280
ETIMESGUT	100	80,7800	22,25363	2,22536
GOLBASI	100	79,7200	26,33049	2,63305
KECIOREN	100	70,0800	30,14165	3,01416
MAMAK	100	68,6500	26,86569	2,68657
PURSAKLAR	100	72,1000	28,51776	2,85178
SINCAN	100	72,5000	27,80651	2,78065
YENIMAHALLE	100	89,5200	36,67066	3,66707
Total	900	79,1867	31,56885	1,05230

Test of Homogeneity of Variances

KMUHZETG

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
10,235	8	891	,000

ANOVA

KMUHZETG

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	90824,100	8	11353,013	12,564	,000
Within Groups	805112,540	891	903,606		
Total	895936,640	899			

Multiple Comparisons

KAMHIZETK
Tamhane

(I) ILCE	(J) ILCE	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1 ALTINDAG	CANKAYA	-24,09000*	4,88103	,000
	ETIMESGUT	-3,16000	3,53740	1,000
	GOLBASI	-2,10000	3,80709	1,000
	KECIOREN	7,54000	4,07997	,915
	MAMAK	8,97000	3,84430	,528
	PURSAKLAR	5,52000	3,96151	,998
	SINCAN	5,12000	3,91062	1,000
	YENIMAHALLE	-11,90000	4,58349	,308
2 CANKAYA	ALTINDAG	24,09000*	4,88103	,000
	ETIMESGUT	20,93000*	4,60605	,000
	GOLBASI	21,99000*	4,81627	,000
	KECIOREN	31,63000*	5,03475	,000
	MAMAK	33,06000*	4,84573	,000
	PURSAKLAR	29,61000*	4,93924	,000
	SINCAN	29,21000*	4,89852	,000
	YENIMAHALLE	12,19000	5,45077	,619
3 ETIMESGUT	ALTINDAG	3,16000	3,53740	1,000
	CANKAYA	-20,93000*	4,60605	,000
	GOLBASI	1,06000	3,44749	1,000
	KECIOREN	10,70000	3,74666	,159
	MAMAK	12,13000*	3,48854	,022
	PURSAKLAR	8,68000	3,61730	,468
	SINCAN	8,28000	3,56150	,537
	YENIMAHALLE	-8,74000	4,28948	,796
4 GOLBASI	ALTINDAG	2,10000	3,80709	1,000
	CANKAYA	-21,99000*	4,81627	,000
	ETIMESGUT	-1,06000	3,44749	1,000
	KECIOREN	9,64000	4,00227	,459
	MAMAK	11,07000	3,76173	,123
	PURSAKLAR	7,62000	3,88144	,848
	SINCAN	7,22000	3,82949	,896
	YENIMAHALLE	-9,80000	4,51446	,681
5 KECIOREN	ALTINDAG	-7,54000	4,07997	,915
	CANKAYA	-31,63000*	5,03475	,000
	ETIMESGUT	-10,70000	3,74666	,159
	GOLBASI	-9,64000	4,00227	,459
	MAMAK	1,43000	4,03768	1,000
	PURSAKLAR	-2,02000	4,14944	1,000
	SINCAN	-2,42000	4,10088	1,000
	YENIMAHALLE	-19,44000*	4,74685	,002

Multiple Comparisons

KAMHIZETK
Tamhane

(I) ILCE	(J) ILCE	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
6 MAMAK	ALTINDAG	-8,97000	3,84430	,528
	CANKAYA	-33.06000 [*]	4,84573	,000
	ETIMESGUT	-12.13000 [*]	3,48854	,022
	GOLBASI	-11,07000	3,76173	,123
	KECIOREN	-1,43000	4,03768	1,000
	PURSAKLAR	-3,45000	3,91794	1,000
	SINCAN	-3,85000	3,86648	1,000
	YENIMAHALLE	-20.87000 [*]	4,54588	,000
7 PURSAKLAR	ALTINDAG	-5,52000	3,96151	,998
	CANKAYA	-29.61000 [*]	4,93924	,000
	ETIMESGUT	-8,68000	3,61730	,468
	GOLBASI	-7,62000	3,88144	,848
	KECIOREN	2,02000	4,14944	1,000
	MAMAK	3,45000	3,91794	1,000
	SINCAN	-,40000	3,98304	1,000
	YENIMAHALLE	-17.42000 [*]	4,64543	,008
8 SINCAN	ALTINDAG	-5,12000	3,91062	1,000
	CANKAYA	-29.21000 [*]	4,89852	,000
	ETIMESGUT	-8,28000	3,56150	,537
	GOLBASI	-7,22000	3,82949	,896
	KECIOREN	2,42000	4,10088	1,000
	MAMAK	3,85000	3,86648	1,000
	PURSAKLAR	,40000	3,98304	1,000
	YENIMAHALLE	-17.02000 [*]	4,60211	,010
9 YENIMAHALLE	ALTINDAG	11,90000	4,58349	,308
	CANKAYA	-12,19000	5,45077	,619
	ETIMESGUT	8,74000	4,28948	,796
	GOLBASI	9,80000	4,51446	,681
	KECIOREN	19.44000 [*]	4,74685	,002
	MAMAK	20.87000 [*]	4,54588	,000
	PURSAKLAR	17.42000 [*]	4,64543	,008
	SINCAN	17.02000 [*]	4,60211	,010

Kamu Hizmeti Etiği Puanlarının Gelire Göre "One-Way ANOVA" Sonuçları

Descriptives

KMUHZETG

	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error
900 TL ALTINDA	377	76,82	31,683	1,632
900-2800	392	82,43	29,540	1,492
2800 UZERINDE	131	76,26	36,159	3,159
Total	900	79,18	31,569	1,052

Test of Homogeneity of Variances

KMUHZETG

Levene Statistic	df1	df2	Sig.
3,777	2	897	,023

ANOVA

KMUHZETG

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	7352,270	2	3676,135	3,711	,025
Within Groups	888584,370	897	990,618		
Total	895936,640	899			

Multiple Comparisons

KAMHIZETK

Tamhane

(I) GELIR	(J) GELIR	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.
1 900 TL ALTINDA	900-2800	-5.60874*	2,21101	,034
	2800 UZERINDE	,55776	3,55577	,998
2 900-2800	900 TL ALTINDA	5.60874*	2,21101	,034
	2800 UZERINDE	6,16650	3,49385	,219
3 2800 UZERINDE	900 TL ALTINDA	-,55776	3,55577	,998
	900-2800	-6,16650	3,49385	,219

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Yasin APA

Doğum Yeri ve Tarihi : İzmir, 1975

Eğitim Durumu

Orta Öğrenimi : Işıklar Askeri Lisesi, Bursa (1993)

Lisans Öğrenimi : Kara Harp Okulu, Ankara (1997)

Yüksek Lisans Öğrenimi : Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim ve Organizasyon Ana Bilim Dalı (Tezsiz Yük. Lisans) (2004)
Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Kamu Yönetimi (Tezli) Yüksek Lisans Programı (2005)

Bildiği Yabancı Diller : Almanca: C (KPDS-1997 Mayıs)

İngilizce: B (KPDS-2011 Mayıs)

Bilimsel Faaliyetleri : Türk Kara Kuvvetleri Havacılık Birliklerinde Filo Komutanlarının Önderlik Davranışı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi (2005 / TODAİE)

İş Deneyimi

Stajlar : Helikopter Pilot Temel Kursu (Şubat 1998- Şubat 1999)
A129 CBT Atak Helikopter İntibak Kursu (İtalya, May.-Ağu.2012)

Projeler : -

Çalıştığı Kurumlar : K.K.K. Kara Havacılık Komutanlığı (Ankara, Malatya/ 1999-2013)

- Filo Pilotluğu (1999-2007)

- Ateş Tim Komutanlığı (2008-2010)

- Tabur Personel Kısım Amirliği (2011-2012)

- Bölük Komutanlığı (2012-....)

NATO Kosova Çok Uluslu Barış Gücü, Türk Helikopter Birliği (Kasım 2007-Mayıs 2008)

İletişim

E-Posta Adresi : yapa1975@hotmail.com

Tel. : 312-2526116/4412 - 0 (532) 481 28 59

Tarih : 10 Ocak 2013

